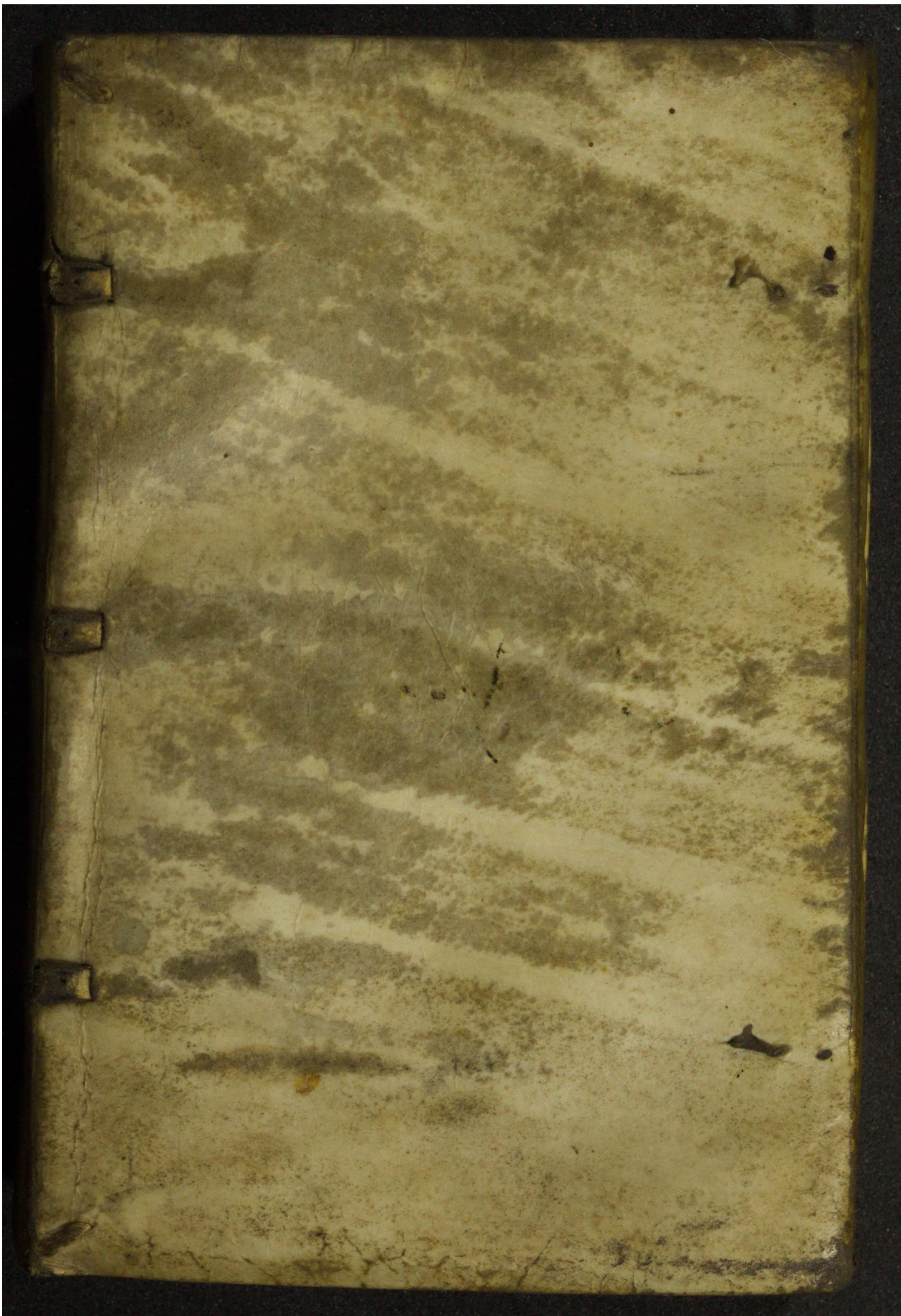

Textoris
Officina
Tome II
1541

6245/A
Vol 2

T XV
16/t

670 pp – 7 leaves

126 pp. 1 leaf
Coll

ALTER TO-
MVS EPITOMES
OFFICINAE IOAN-
NIS RAVISII
TEXTORIS.

LVGDVNI APVD SEB.
GRYPHIVM,
1541.

SERPENTVM QVORVNDAM NOMINA.

PYTHON, à poëtis serpens fuisse dicitur, natus ex putredine terræ post diluuium Deucalionis. Hunc Apollo interfecit, & ab interfecti nomine dictus est Pythius. De hoc Ouidius libro 1. Meta. —Sed te quoq; maxime Python Tum genuit, populisq; nouis incognite serpẽs Terror eras, tantũ spacij de monte tenebas. Hunc deus arcitenens, & nunquam talibus armis Antè, nisi in damis, capreisq; fugacibus usus, Mille grauem telis exhausta penè pharetra Perdidit effuso per uulnera nigra ueneno.

Hæmorrhois, serpens morsu sanguinem elicit. Moratur in petrosis recessibus, colore partim sanguineo, partim nigro. Tardè pigreq; serpit, nec nisi obliquo itinere. Luca. lib. 9. At non stare suum miseris passura cruorem, Squamiferos ingens hæmorrhois explicat orbes.

Salpinga formam habet tubæ, eiusq; latebra calcata mortifera est. Lucanus lib. 9. Quis calcare tuus metuat Salpinga latebras?

Basiliscus in solitudinibus Africæ habitat. Candida in capite macula, uelut diademate quodam, ornatus est. Acutissimum habet caput, os rude, oculos & colorem ad nigredinem uergentes. Palmũ non excedit, solo tamen halitu serpentem quàmlibet magnũ suffocat, tanta est ueneni acuitate. Eum si quis uel baculo attigerit, paulò post moritur. Hunc Plinius Regulum uocat. Sibilo omnes fugat serpentes. Nec flexu multiplici, nec ut reliquæ corpus impellit, sed celsus & erectus in medio incedens. Ne-

cat frutices: rumpit saxa: non contactas modò, uerum & afflatas exurit herbas. Talis uis malo est. Huic tamen exitio est mustellarum uirus eius cauernis illatum. Hominem si inspiciat, solo intuitu perimit. Lucanus libro 9. Sibilaq; effundens cunctas terrentia pestes Ante uenena nocens, latè sibi submouet omne Vulgus, & in uacua regnat Basiliscus arena.

Cerastis in corpore eminere dicuntur quadrigemina cornicula, quorum motu, reliquo corpore occultato, solicitat ad se aues. Lucanus lib. 6. Aut uiuentis adhuc Libycæ membrana Cerastæ. Statius lib. 11. Crinalem attollit longo stridore cerasten.

Geminũ caput habet Amphisibena, hoc est ad caput, & ad caudam, tanquàm parum esset uno ore fundi uenenum, inquit Plinius. Capite intrinsecus nitibundo, serpit tractibus orbiculatis. Luc. lib. 9. Et grauis in geminum surgens caput amphisibena.

Demorsis ab Aspide nullum est remedium, præterquàm si confestim partes contactæ amputentur. Vnde natum adagium, Morsus aspidis, de malo immedicabili. Nã ut ait Aelianus, eius morsus immedicabilis est, præcipuè si de rana gustarit. Nec ab ullo uincitur, præterquàm à muliere, quæ uel aspectu, contactuq; solo necat. Nicander apud Erasmum: Aspida crudelem cuius super omnia morsus Immedicabilis est. Aspis nunquàm uagatur sine cõpare. Quod si contigerit alteram interimi, protinus altera persequitur percußorẽ in medijs quoq; fori turbis agnitum. Ictus ab hoc serpente intra quatuor horas emoritur. Color huic niger, quandoq; cinereus, interdũ fuluus. Bellum gerit internecinũ cum Ichneumone: cui quoniam se imparem uidet Ichneumon, multo se tergorat luto: Itaq;

ubi

ubi ad certamẽ uenitur, aſpis nihil poteſt arripere morſu, præter loricam terreã: quo fit, ut obliquo capite hoſtẽ ſpeculatus Ichneumon, eius fauces arripiat, mõſtrumq; exanimet. Lucanus lib. 4. Aſpidas ut Pharias cauda ſollertior hoſtis Ludit, et iratas incerta prouocat umbra, &c. Porrò Aegyptij reuerentur Aſpidẽ, & in delitijs unà cum pueris educant, adeò manſuefactam, ut menſis aßiſtat, & unà comedat pultẽ farinæ ex melle appoſitam. Eorum reges in diademate aſpidis figurã portant, quòd imperij firmitatẽ portendat. Aſpis quos percuſſerit, in mortiferũ ſomnum redigit: unde ſomniculoſa dicitur. Lucanus lib. 9. Aſpida ſomniferam tumida ceruice leuauit. Cinna apud Gellium: Somniculoſam ut Pœnus aſpidẽ Pſyllus. Perrũpit omnes difficultates, permeat ſpacia, nec niſi amnibus arcetur, aut præceleri fuga. Hebetes habet oculos, non in fronte, ſed in temporibus. Gigni quandoq; Aſpidas quinûm cubitorum, in libris eſt obſeruatum.

Ichneumon naſcitur in Aegypto, Aſpidẽ odit uſque ad bellum, eiuſq; oua ſectatur, & inuenta perdit, ut à fœtu ſibi timere deſinat. Martialis lib. 7. Delectat Marium ſi pernicioſus Ichneumo.

Viperæ fœtus enecta matre prodeunt, ut inter piſces Acus. Mas in coitu exanimatur, capite in os fœminæ inſerto, præq; uoluptate ab ea exciſo. Sola ſerpentiũ Vipera terra conditur: cæteræ arborum aut ſaxorum cauis: Oua parit unius coloris, & mollia, ut piſces. Tertia die intra uterũ catulos includit: deinde ſingulos diebus ſingulis parit, uiginti ferè numero. Itaq; cæteri tarditatis impatientes, prærumpunt latera, & matrem enecant. Mantuanus: Et emoriens infauſto uipera partu. Viperã ferunt exuſtam & in cinerẽ dilapſam mederi ſuo morſui. autor

Lactantius. Apollonius apud Philoſtratum uiperam eſſe uiſam refert, ſerpentes quos peperiſſet, lambentē, quaſiq; expolientem. Legitur in Theophraſti monumentis uiperarum morſibus tibicinē ſcitè modulateq; adhibitum mederi. Ab ijs demorſos ferūt nemini uulnus ſuum uelle patefacere, niſi quos eadem ui morbi quandoq; iactatos cōpererint, ceu qui non experti ſunt, naturā morbi neſciāt. In Phœnicia ſolo Viperarū halitu pernecantur homines. Quod radicū illic ſuccreſcentium potentia creditur fieri.

Hydri in aqua uiuunt, nulli ſerpentium inferiores ueneno. Horum iecur, ſeruatum aduerſus percuſſos ab ijs, auxilium eſt. poëtæ fingunt, Hydram ſerpētem fuiſſe numeroſis capitibus, quorum quum unum ab Hercule demetebatur, mox renaſcebantur gemina. Percuſsis ab Hydro odor grauis excitatur: afficiuntur inſuper obliuione rerum, uidenturq; nebulam præ oculis habere, in horrorem ac rabiem agi. Tertia demum die pereunt.

Stellio ſerpens eſt Lacertæ ſimilis, circulis quibuſdam, & uelut lucentibus guttis, in modum ſtellarum depictus. Eius morſus hominem ſtupidum facit, rarò tamen interficit. Fel in aqua tritū muſtellas congregare dicitur. Rore tantum uiuit. Nullum animal fraudulētius eſt. Vnde crimen Stellionatus, & Stellatura dicuntur.

Salamandra figuram habet Lacerti, nūquam niſi magnis imbribus prouenit, à ſerenitate deficiens. Huic tantus rigor, ut ignem tactu extinguat, non alio modo quàm glacies. Populos improuidos necare poteſt. Nam ſi arbori irrepſerit, omnia poma inficit ueneno, & eos qui ederint, necat frigida ui, nihil aconito diſtans. Quinimò ſi contacto ab ea ligno uel pede cruſta panis incoquatur, idem ueneficium eſt, uel ſi in puteum cadat. Eius

uenenum

uenenum ab ijs extinguitur, qui uescuntur illa.

In Cantharidum genere non reperitur fœmina. Mas in orbem sinuatus sese dies XVIII. fouet, mox fœtus paulatim excludit. Propterea Aegyptij statuis uirorum fortium hoc animal impresserunt, quòd nulla muliebri mollitia uirtus effœminata uiris conueniat.

Anger genus est serpentis, qui aliter Cruciator & Spatarius dicitur.

Cæcilia, serpens est, qui à cæcitate meruit nomen. Columella li. 7. Est & magnorũ animaliũ noxium uirus: nam & Vipera, & Cæcilia sæpe quũ in pascuis bos improuidè supercubuerit, lacessita onere morsum imprimit.

Chersydros serpens tam in aquis, quàm in terra moratur. Lucanus: Natus & ambiguæ coleret qui Syrtidos arua Chersydros.

Cæcinia parua est & gracilis serpens, nullius propè ueneni.

Chelydrus eundo sese conuoluit per terram. Luc. Tractiq; uia fumante Chelydri. Emittit fumum qua serpit. Mantuanus: Clades fumosa Chelydrus. Pamphilus: O' quæ fumiuomos geris Chelydros.

Dipsas minor est Vipera. quos momordit, inardescunt siti: quam quum multo potu uolunt extinguere acrius incendũt, & ea paulò post emoriũtur. Vnde & nomẽ traxit. Dipsa enim Græcè dicitur sitis, & Dipsao sitio. Duas habet in cauda nigras lineas, corpore reliquo albicante. Eius uenenis resistunt Lauri folia, cortex, & baccæ. De Dipsade Lucanus lib. 9. Stabant in margine siccæ Aspides, in medijs sitiebant Dipsades undis.

Echidna putatur eadem esse, quæ & uipera. Capitur & pro hydra ab Hercule occisa. Ouidius libro 3.

Fast. Sanguine Centauri lernææ sanguis Echidnæ Mixtus ad auxilium tempora nulla dabat. Capitur & pro quocunq; serpente. Ouid. lib. 9. Metamor. Pars quoque lernææ serpens eris unus Echidnæ.

Lacertarum duo sunt genera. Maiores, quæ & uirides dicuntur: Minores, quas Calcides uocãt. In utroque genere mas Lacertus dicitur. Verg. Nunc uirides etiam occultant spineta Lacertos.

Natrix serpens aquas inficit ueneno. Lucanus lib. 9. Et Natrix uiolator aquæ. Mantuan. in Alphonso: Et Natrix inimicus aquis.

Nepa scorpium significat. Cicero lib. 5. de Finibus: Serpere anguiculos, natare anaticulas, uolare merulas, cornibus uti uideas boues, nepas aculeis, suam cuique esse naturam.

Pharias dum serpit, sulcum in terra facit cauda, & super eam ferè ambulat. Fuluus est colore, oculis uelox, ore lato, morsu non maligno. Propterea ueteres Aesculapio sacrum fecerunt. Pedes habet prope caudam. Luca. lib. 9. Et contentus iter cauda sulcare Pharias.

Prester quem momordit, extemplo reddit immobilem, & alienum mente, mox pilis defluẽtibus cum pruritu ac uentris solutione absumit. Lucanus libro 9. Oraq; distendens auidus spumantia prester. Idem Nasidij à prestere percußi mortem hoc modo describit: Nasidiũ Marsi custodem torridus agri Percußit prester: illi rubor igneus ora Succendit, tenditq; cutem pereunte figura, Miscens cuncta tumor toto iam corpore maior: Humanũq; egressa modum super omnia membra Efflatur sanies latè tollente ueneno. Ipse latet penitus congesto corpore mersus, Nec lorica tenet distenti corporis æstũ. Mantuanus:

Et

-Et inflatis prester qui faucibus æstum Expuit.

Seps, modicus est serpens, cuius tamen ictu percussa putrescunt membra: nam quicquid momordit, in putredinem resoluitur. Lucanus lib. 9. Ossaq; dissoluens cũ corpore tabificus Seps. Colorem quem attigit, reddit. Quatuor dentibus armatus est.

Boa, serpens in tantam excrescit magnitudinẽ, ut in aluo occisæ repertus sit infans imperante Claudio. Alitur primo bubuli lactis succo, unde meruit nomen. Mantua. Turpi Boa flexilis aluo.

Cenchris crebras habet maculas in milij similitudinem. Rectè serpit. Lucan. lib. 9. Et semper recto lapsurus limite cenchris.

Crocodilus quadrupes est. Fit ex minimo maximus. Ex ouo enim ad XXII. cubitos excrescit. Quatuor mẽses hyemales nõ comedit. Elinguis est uentre, dorso & cauda prælongus, squamis prædurus, ostrearum modo obtectus, Audax in fugientes, in persequentes timidus. Sexagenis diebus oua parit sexagena, totidemq; diebus fouet. Dentes habet, & menses uiuit eodem ferè numero. Insidiatur his qui aquatum eunt. Si in potu hirudines hauserit, aduersus solem in littore dehiscens extenditur: mox auis Trochilus, dapis illecebra captus, rostro oris prælongo hirudinem extrahit: quinetiam dormiẽtem excitat Crocodilum, si ab Ichneumone hoste parari uideat insidias. Hoc animal uenerantur Aegyptij, eiq; sacros dies statuerunt. Et si contingat liberos ab eo rapi, parentes lætantur, tanquàm se deo placere existimantes cui escam genuerunt. Contra uerò Tentyri populi reijciunt, captumq; arbore suspendunt, & multis prius affectum uerberibus, postmodum comedunt. Reperitur in Nilo. un

de Plinius: Crocodilum, inquit, habet Nilus, quadrupes malū. Oua parit humi: Diē in ſicco agit, totā noctē in flumine. Oculos habet ſuillos, dētes magnos prominētes atq; ſerratos. Inferiorē maxillā nō mouet, ſed ſuperiorē inferiori admouet. Vngues habet robuſtos, pellēq; circa tergū īpenetrabilē. Inter aquas cæcus, ſub dio pſpicaciſſimus.

Enydris ſerpens eſt maſculus & albus. Viuit in aquis. Gaza Lutricem conuertit.

Iaculus arbores ſubit, è quibus ui maxima turbinatus penetrat quodcunq; animal obuium fecerit fortuna. Luca. Et Natrix uiolator aquæ, iaculiq; uolucres.

Scincos ſimilis eſt Crocodilo, minor Ichneumone contra uenena præcipuum antidotum. Item ad inflammandam uirorum uenerem. Naſcitur in Nilo.

Scytale tanta præfulget tergi uarietate, ut notarum gratia uidentes retardet. Et quoniam reptando pigrior eſt, quos aſſequi nequit, miraculo ſui captat ſtupentes. Pellem exuit hyberno tempore. Luca. Et Scytale ſparſis etiā nunc ſola pruinis Exuuias poſitura ſuas.

Sepa ſpecies eſt lacertæ, quæ in uino pota morſus ſuos ſanat.

Spondylis ſerpens omnes perſequitur radices. autore Plinio.

Acontia teli modo ſerpendo ruit.

Sipedon reptilis eſt, Hæmorrhoide aliquanto uelocior, Iter obliquat, Morſu profundè penetrat, plaga mox putreſcente.

Porphyrus palmi eſt magnitudine, capite candidiſſimo, reliquo corpore purpureo. Innocuus eſt morſu, quia edentulus. Inuenitur in uadoſis Indiæ locis. Captum incolæ cauda ſuſpendunt, & defluentem ex ore uiuentis

liquorem

liquorem excipiunt uasculis æreis.

Draco bellum, & odium genuinum exercet in Elephantem, eiusq; oculos & iugulũ petit, donec humi concidens Elephas, simul & Draconem mole corporis occidit. Oculos habet æstimatione gemmarum, Dentes graciliores apro. Cristati sunt mares. Vnde Ouid. lib. 4. Meta. Lubrica perlucent cristati colla draconis. Ferunt Indorũ regem duos Dracones aluisse, alterum octogenûm, alterũ uerò nonagenûm cubitorum magnitudine. Epyrotæ Dracones in Apollinis templo uenerabantur, ob interfectum Pythonem. Tranquillus scribit, Tiberium imperatorem habuisse Draconem in oblectamentis, quem ex consuetudine manu sua cibaturus, quum consumptum à formicis inuenisset, monitus est, ut uim multitudinis timeret. Plinius libro 32. scribit, Draconem non habere uenena, & primum eius spondylum, id est, uertebram, mulcere aditus potestatum, eiusq; adipẽ à uenenatis refugi. Aciẽ habet clarißimam, unde & seruãdis thesauris plerũq; adhibitus est, ut pomis Hesperidũ, & aureo uelleri apud Colchos, sicuti uolũt poëtæ. Antiqui præterea Aesculapio sacrum fecere, ut uigilantißimũ, quod febri maxime conuenit. Aciem habet peracutam. Ferunt Herode apud Iudæos principante, puellam iam nubilem, & conspicuam forma, adamatam à Dracone, ipsumq; Draconem amatoris instar prurientem ad uirginis lectum plerunq; accesßisse, et inibi decubuisse. Cuius rei tædio simul et horrore percita puella, secesßit longius, & integrum mensem abfuit, ut tam turpi beluæ amoris obliuionem induceret. Res tamen aliter se habuit: Nec enim desijt quotidie ad amasiæ reditum usq;, eò loci deuolare. Quum ergo redijsset exoptata pridem puella, decumbentis cruribus se im-

plicuit

plicuit Draco, eamq́; conuerberauit cauda: molliter tamē & amatoriè, ut interim palpo feriūt zelotypi. Si quis in hoc mihi deroget fidem, sciat me ipsum ueritatis loco asserere nolle, sed cum Græcis loqui & scribere, quibus mētiri proprium est, & genuinum. Porrò oculis Draconis inueteratis, & cū melle tritis inunctos non pauescere ad nocturnas imagines etiā pauidos cordis aît Plinius. Apud eundē Xanthus historiarū autor testis est, occisum Draconis catulū reuocatū ad uitam à parente, herba, quam Balin nominat. Dracones habet India tantæ magnitudinis, ut elephantes (quibuscum certant) circūflexu facili ambiant, nodiq́; nexu perstringant: Indicis pares habet Aethiopia, uicenûm cubitorum. Apud Asachæos Aethiopum populos nascuntur maximi, qui cratium modo impliciti erectis capitibus uelificant ad meliora pabula.

Serpens latet hyberno tēpore, æstiuo prodit. Senectutem fertur exuere, quòd in angusto foramine (cui per uim se impenetrat) ueterem deponat pellem. Tibullus: Crudeles diui, serpens nouus exuit annos, Formæ nō illā fata dedere morā. Visum longo situ amissum, feniculo recuperat. Ferunt serpentē baculo semel percußū, exanimē reddi, sed si iterū feriatur reuiuiscere. Plutarchus ait, Serpentes ex hominum cadaueribus, medijs medullis gigni, sicut apes ex bubus gignūtur, ex equis fuci, ex asinis crabrones. Terra, autore Plinio, Serpentem nō recipit homine percusso, Serpentum morsus non petit serpentes. Ferūt ictas saliua, maximè humani ieiuni oris, ut feruentis aquæ contactū fugere: quòd si in fauces penetrauerit, etiā mori. His inimicißima est mustella. Serpentes Psyllis, Marsisq́; populis non nocent. Nunquàm in trifolio aspiciuntur. Habentes Onichilum & Staphilinum herbas nō feriunt.

Lysimachiæ herbæ odorem fugiunt. Inclusæ circulo Betonicæ herbæ, nequeũt exire, quin sese interimunt flagellando. Dextri earũ oculi adalligati cõtra epiphoras prosunt, si uiuæ dimittantur. Aegre extrahũtur, præterquàm læua manu. In India adolescunt ad tantã magnitudinem, ut solidos hauriant ceruos, taurosq́; . Apud Rhindacum amnẽ in ponto superuolantes, quamuis altè perniciterq́;, alites haustu raptas absorbent. Earũ frequentia nomẽ fecit Ophiusæ insulæ. Populi sunt Oriẽtales Cãdei nomine, qui uescuntur serpentibus. His aduersantur cancri. Quum sol est in Cancro torquentur. Oua pariunt. Coẽũt amplexu adeò circumuolutæ sibi, ut una existimari biceps poßit. Cornus ceruini odore fugãtur et nidore galbani. Vinum appetunt. Plinius ait, uisas esse pedibus anserinis. Hederam amant, & Fraxinum oderunt. De remedijs aduersus earum morsus, uide Plinium.

Coluber umbras nemorũ incolit. Bibiturus uenenũ prius euomit, ne ipsum cum aqua exhauriat. Nudũ hominem reformidat, audacior in uestitum. Colubri in aqua uiuentis fel habentibus & adipem, Crocodilus nihil potest nocere. Dicimus & colubra in fœmineo. Ouidius in Ibin: Pectoraq́; unxerunt herebeæ felle colubræ. Plin. lib. 32. cap. 4.

Ammodites serpens est concolor arenis, quibus se impenetrat. Lucanus libro 9. Concolor exustis, atq; indiscretus arenis Ammodites.

VEHICVLORVM GENERA.

Esseda currus erant Britannis peculiares, quibus utebantur in bello. Vnde & Cæsar in cõmentarijs, Essedarios uocat milites Britannos, qui ex Essedis pugnabant, & ex his interim desiliebant, rotarumq́; strepitu Cæsarianorũ ordines conturbabant. Propertius lib. 2.

Esseda cælatis siste Britāna iugis. Ouidius: Paruaq; quàm primum rapientibus Esseda Mannis. Horum tamen curruum inuentum Gallis acceptū refertur. Propterea Verg. libro 3. Geor. inquit: Belgica uel molli melius feret Esseda collo. Interim Essedum promiscuè pro quouis curru accipitur. Tranquillus in Augusto: Nos in essedo panem & palmulas gustauimus. Essedarij uocantur ductores essedorum. Idem in Caligula: Quum quodam die muneris essedario Porio ob prosperam pugnam seruum suum manumittenti studiosius plausum esset.

Petoritum Gallica uox est, autore Gellio, significans aliud quoddā uehiculi genus, quatuor rotis ductile. Plin. lib. 34. Cœpere deinde & esseda, & uehicula, & petorita exornare. Horat. lib. 1. Ser. Atq; caballi Pascēdi, ducenda petorita, nunc mihi curto Ire licet mulo.

Veha dicitur plaustrum, quo quid uehitur. Etymo satis noto. Vehes etiam dicitur, ut placet nonnullis, qui apud Plinium legunt & scribunt lib. 36. cap. 15. Amplitudinem cauis eam fecisse proditur, ut Vehem fœni largè onustam transmitteret. Idem sibi uult Vehiculum, uocabulum generale.

Arcirna plaustrum est exile, aptum ferendis hominibus. Blondus Arceram uocat. aitq; rusticum esse plaustrum, tectum undiq;, quo senes & ægroti uectari solent. Phauorinus apud Gellium: Si homo in ius uocatus, morbo aut ætate æger ad ingrediendum inualidus est, arcera non sternitur, sed ipse aufertur, & iumento imponitur.

Basterna uehiculum est itinerarium, quod mollibus stramentis compositum à duobus equis, aut alijs animalibus deportatur. Ammianus Marcellinus: Quo comitatu, inquit, matronæ complures coopertis capitibus & ba-

sternis

ſternis per latera ciuitatis cuncta diſcurrunt.

Benna, uocabulum eſt Gallicum, ſignificans quoddam uehiculi genus, in quo qui uehuntur, dicuntur Combennones, id eſt, ſedentes in eadem benna.

Biga currus dicitur duobus equis uolubilis, ut Triga tribus, Quadriga, quatuor. Diciturq; Biga quaſi bijuga. Plinius: Bigas primùm iunxerunt Phrygij, Quadrigas Ericthonius. Auguſt. Vinctos duos equos bigas uocamus. Suetonius in Tiberio: Natalē ſuū plebeis incurrentē, Circenſibus uix unius bigæ adiectione honorari paſſus eſt. Nota argentei nummi fuerūt bigæ atq; quadrigæ. Inde Bigati & Quadrigati dicti. Grāmatici contendūt Bigas pluratiuo ſolū numero dici debere, quoniā multitudinis numero tenētur. Nam ſicut quatuor equi iuncti quadrigas faciūt, ita iunctos duos equos bigas uocamus. Grāmaticorū autem opinioni refragatur autoritas ueterum, qui bigā & quadrigā ſingulari numero dixerunt. Statius: Roriferum gelida tenuauerat aëra biga. Plin. In ſummo mauſoleo eſt quadriga marmorea. À Triga fit Trigariū, id eſt trigarū certamen. Plinius: Ne equos quidem in trigarijs præferri ullis uernaculis animaduerto. De quadrigis ſic ait Gellius: Quadrigas Cæſar (etiam ſi currus unus equorū quatuor uinctorū agmen unum ſit) pluratiuo ſemper numero dicendas putat.

Birotum, uehiculum eſt duas habēs rotas, ut aperta dictionum monſtrat compoſitio.

Eſt & Cantherium genus uehiculi. Seneca epiſtola 3. M. Cato Cenſorinus, inquit, (quem è Repub. tam fuit naſci, quàm Scipionem: alter enim cum hoſtibus noſtris bellum, alter cum moribus geſſit) cantherio uehebatur Aethiopico. Cāthus uerò ferrum eſt, quo rotæ uinciuntur,

tur, teste Quintiliano. Persius Saty. 5. Nã quamuis prope te, quamuis temone sub uno Vertentem sese frustra sectabere Canthum.

Carruca, uehiculum est, cuius actores dicuntur Carrucarij. Spartianus de Alexandro Seuero: Carrucas Romæ & rhedas senatoribus omnibus ut haberent argenteas permisit: interesse Romanæ dignitatis putans, ut his tantæ urbis senatores uectarentur. Antiquitus Carrucæ ex argento cælabantur. Plinius: Carrucas quoq; ex argento cælari inuenimus. Nero nunquam paucioribus mille carrucis iter fecisse dicitur. Mart. libro 3. Aurea quòd fundi pretio carruca paratur.

Carpentum uehiculum est Petorito propè simile, dictum quasi Carmentum, mutatione unius literæ, à Carmenta Euandri matre. Vnde Ouid. lib. 1. Fast. Nam prius Ausonias matres Carpenta uehebant, &c. Cor. Tacitus Suum quoq; fastigiũ, inquit, Agrippina altius extollere, Carpento capitoliũ ingredi, qui mos sacerdotibus & sacris antiquis concessus, uenerationem augebat fœminæ.

Thensæ sacra erant uehicula, quæ in Circensi pompa deferebantur. Tranquillus in Augusto: Accidit uotiuis Circensibus, ut correptus ualetudine, lectica cubans Thensis deduceret. Seruius ait Thensam currum esse, quo Deorum portantur simulacra. Cicero in ultima Verrina: Omnes Dij, qui uehiculis Thensarum solennes cœtus ludorum initis. Thensæ autem dicuntur, quòd ante eas linthea tenderentur, quæ manu tangere gaudebãt ductores. Asconius: Thensæ, inquit, sunt sacra uehicula, pompa ordinum & officiorum. Sic hodie uocari possunt gestatoriola, quibus Eucharistia & sanctorum reliquiæ in supplicationibus circunferuntur.

Cisium

Cisium uehiculum est duabus rotis uolubile. Vnde Cisiarius, id est Carrucarius. Cicero 2. Phil. Inde Cisio celeriter ad urbem aduectus, domum uenit capite inuoluto. Vitruuius: Sunt innumerabiles moderationes machinamẽtorum, ut sunt rotæ, folles fabrorum, Rhedæ, Cisia, torni.

Comba Sabinorum lingua, significat lecticam.

Couinus, currus erat Britannicus, qui sine auriga equis pusillis trahebatur. Martial. lib. 12. O iucunda Couine solitudo, Carruca magis, Essedoq; gratum. Sulpitius ait Couinum currum esse cameratum Gallorũ lingua, ubi carmen illud Lucani ex lib. 1. Pharf. declarat, Et docilis rector monstrati Belga Couini.

Currus dicitur uehiculum, quo ueteres ad cursum utebantur. Hoc propriè ueteres in bello, rusticisq;, & alijs necessitatibus utebantur. Plutarchus tamẽ de Cæsare, Quũ per Italiam, inquit, Cæsar curru ueheretur, semper Antonium unà secum habuit. Diminutiuum est Curriculus, uel Curriculum. Curtius: Aliorum turbati equi in amnem præcipitauere curricula. Capitur etiam pro cursu. Cicero pro Rabirio: Exiguum nobis uitæ Curriculum natura circunscripsit.

Rheda uocabulum est Gallicum, significans carrucam: unde Rhedarius, id est, Auriga. Erat Rheda duarum semper rotarum, sed multiplicium quandoq; iugorũ, qua omnibus etiam abiectissimis uti licuit, & multi simul ea commode uehebantur, dummodo mularum & equorum iuga adhiberẽtur, quæ sufficere possent oneri. Cicero pro Milone: Quum hic Milo cum uxore ueheretur in Rheda penulatus, magno & impedimento ac muliebri & delicato ancillarum puerorumq; comitatu. Porro mulis ad uehicula usos fuisse ueteres ostendit Lampridius de Commodo

Imp. scribens: Dedit & uehicula cum mulabus & mulionibus & iuncturis argenteis, ut ita à conuiuio redirent. A Rheda fit uocabulum compositum & bigenum ex Græco & Gallico Epirhedium, significans idem aut simile uehiculi genus. Virg. Tritoq; trahunt Epirhedia collo.

Pilentum, uehiculum erat, quo ferebãtur matronæ. Erat consimile Petorito. Varro scribit ipsum uenisse in cõsuetudinem sua primum ætate. Ita autem fiebat, ut ibidem considentes in puluinis fœminæ pensiles esse uiderentur, & in aëre agitari. His aut similibus adhuc utuntur Italæ mulieres. Olim quatuor rotis uoluebatur: unde nomen illi inditum, lingua Oscorum uolunt. Nam impetora Osci quatuor uocant. Solæ castæ utebantur Pilentis. Pensilia gestatoria sunt, quos tremulos currus uocamus.

Sarracum uehiculum est, quo ligna & lapides uehi consueuerunt. Iuuenalis Satyra 3. Scinduntur tunicæ sartæ, modo longa coruscat Sarraco ueniente abies, atq; altera pinum Plaustra uehunt.

Traha uehiculum est sine rotis, quo utuntur coloni, dictum à trahendo. Virgi. Tribulaq; trahæq;, & iniquo pondere rastri. ubi Epenthesin fecit.

Tribula, seu Tribulum, uehiculum est à tribus nuncupatum lateribus, quo frumenta teruntur in area. Augustinus: Sub eadem tribula testæ comminuuntur.

Vectabulum dicitur à uectando, ut à uehẽdo Vehiculum, & accipitur pro lectica illa uolubili, qua circunferuntur mulieres.

Octophorum fuit octo rotarum uehiculum, quo solus usus est Caligula. Vnde Suetonius: Interdum segniter et delicatè inceßit, ut Octophoro ueheretur. Alij Octophorum uocant lecticam delicatam, quam octo serui humeris

meris suis ferebant, iacentibus resupinis ibidem magnatibus. Martialis: Octophoro sanus portatur Auite Philippus: Hunc tu si sanum credis Auite, furis. Vt etiam Hexaphorum lectica dicebatur, quæ à sex ministris ferebatur. Martial. libro 2. Laxior hexaphoris tua sit lectica licebit. De hac intellexisse uidetur Iuuenalis scribens: – Quum iam sexta ceruice feratur, Hinc atque inde patens.

Plaustrum, *currus dicitur, in quo palàm est, & patens quicquid uehitur. Vnde tracta est origo nominis. Sunt qui Plostrum dicãt, propter cognationẽ, quæ est inter au, & o, ut Aula et Olla: Lautus, pro Lotus: et cõtra Ausculũ, pro Osculum: Cautes, pro Cotes. Propterea Vespasianus (ut est apud Tranquillũ) quum uideret Florum uelle emẽdare consuetudinẽ priscorũ uocabulorũ, & Plaustrũ dicere, quum prius Plostrum diceretur, die postero Flaurũ salutauit. Horatius Plostellum dixit lib. 2. Ser. ubi ait: Aedificare casas, plostello adiungere mures.*

Burdones *fuerunt uehiculi genus, unico homini ferendo idoneum.*

Lectica *frequentissimum fuit apud priscos uehiculũ, quo nobiles uiri & fœminæ utebantur. Integebatur uelis, oculos à puluere, Sole, & uentorum flatu defendentibus: quorum aliqua erant densiora, ad arcendam pluuiam, grandinem, & alios rigores hyemis. Erat duorum capax: ea tamen unicus homo quandoque ferebatur. Suetonius de Nerone: Matris sæpe Lectica per publicum simul uectus est: Ei succollabant deni duodeniq́ue serui, quibus longo in itinere uicarium in laborem alij succedebant: conficiebanturq́; eo uectationis modo & longa simul, & inquieta, & quàmlibuisset accelerata itinera. Seneca: Non faciet te beatũ turba seruorũ lecticã tuã per itinera urbana aut*

peregrina portantium. Iuuenalis: Namq; facit somnũ clausa Lectica fenestra: Diminutiuum est Lecticula. Suetonius in Augusto: A cœna in lecticulam se lucubratoriam recipiebat. Lecticarij dicuntur serui, qui dominum in lectica portant. Idem in Caligula: Ad primum tumultum Lecticarij cum asseribus in auxiliũ accurrunt. Curtius ait Alexandrum magnum crure uulneratum, usum fuisse Lectica militari in expeditione.

Fuit & Staticulum uehiculi genus, ut ostendunt Plinij uerba li. 34. scribentis: Cœpere inde Esseda & uehicula & petorita exornari. Simili quoque modo ad aurea quoq; & argentea staticula luxuria peruenit.

VASORVM DIVERSA GENERA.

Amphithetum fuit poculi genus, ita factum, ut quauis ex parte positum staret, nullumq́; certũ haberet fundum. Hinc sumptum est adagium: Ex amphitheto bibisti, in eum, qui liberius potaret, ac meracius.

Ahenum uas est ære factum. Horatius: Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum. Virg. Aut folijs undam tepidi despumat aheni.

Ampulla uas erat oleariũ, quo in balneis utebãtur. Apuleius in Floridis: Hippias prædicauit ampullã quoq; oleariam (quã gestabat) semet sibi fabricatum. Hoc genus uasis turgidum erat & uẽtrosum. Hinc Horatius in Arte ampullas uocat uerba turgentia, ubi ait: Proijcit ampullas & sesquipedalia uerba. Suetonius in Domitiano, Ampullã accepit pro uase uitreo, ubi ait: Quoties ocium esset, alea se oblectabat, etiam profestis diebus, matutinisq́; horis, ac lauabat de die: prandebatq́; ad satietatem, ut non temerè super cœnam præter Martianum malum, & modicam in ampul

ampulla potiunculam sumeret.

Amula uasculum erat, quo ferebatur aqua Lustralis causa religionis & expiandorum scelerum. Sumpsitq; nomen ab amoliendis, id est auferendis malis. Vnde & Amuletũ remediũ aduersus inuidiam, & ueneficia uocabatur.

Ancæsa dicebantur ab antiquis uasa cælata, à circuncidendo. Quæ signis erant aspersa, uocabantur Anaglypha.

Aristophorum dicitur uas, quo prandium defertur. Latine uocatur Discus.

Armillum, uas erat uinarium, aptum sacris: ita dictum, quòd armo, id est humero deportaretur. Varro apud Nonium: Etiam pocula, quæ uocant capulas & Capides, quod est poculi genus: item armillum, quod urceoli genus uinarium.

Amphora uas est uinarium, quod qui ferunt, uocantur Amphorarij. Horat. in arte: – Amphora cœpit Institui, currente rota, cur urceus exit? Martialis: Amphora nõ meruit tam preciosa mori. Reperio etiam Amphoras dictas fuisse de uasis aut foricis excremẽticijs. Monumẽtis enim proditur, Romæ in Angiportis & angulis uicorũ amphoras fuisse collocatas, in quibus transitores ebrij & uinolẽti meiere solebant. Quod indicat Caius Titius Lucilij coætaneus, in oratione, qua legem Faniam suasit: Dum meiunt (inquit) nulla est in angiportu amphora, quam non impleant, quippe qui uesicam uini plenã habeant. Ad hoc faciunt uerba Suetonij scribentis Vespasianum nouũ, sordidumq; tributum reperisse, pro amphoris in urbe reficiendis, quibus uesicæ commeantium exonerarentur.

Achana uas erat, quo recondebantur eorum cibaria, qui ad Theorias, id est rẽ diuinã Delphos mittebãtur.

Amphotum uas erat utrinq; ansatum.

Aconita Græcis dicuntur uasa non illita, quæ calido diluta humore aquam in se trahunt.

Alabaster, seu Alabastrum, dicitur perlucidũ marmor, quo antiquitus uasa fiebant unguentaria. Interdum tamen pro ipso uase capitur. Martialis lib. 11. Quod Cosmi redolent alabastra, fociq; deorum. Cicero libro 2. Quæst. Acad. Quibus etiam alabaster plenus unguenti putere uidetur.

Arisanas, Aristeras, & Arystichos pro cyathis inueniri scribit Cælius, facta ab hauriendo nomenclatura.

Antlia uas est hauriendis aquis idoneum. Hinc

Exantlare Exantlare uerbum, id est haurire. Mart. lib. 9. Curua laboratas Antlia tollit aquas.

Bacchar uas est uinarium, quod & Baccharum dici potest, à Baccho ut etymum docet.

Est & Bacchium nomen uasis uinarij, quo in sacrificijs Bacchi utebantur.

Bascauda, uas fuit peregrinum, & Britannis peculiare. Mart. Barbara de pictis ueni Bascauda Britãnis, Sed me iam mauult dicere Roma suam.

Batris uas est longo manubrio, quod Trullam nõnulli uocant.

Est & Batiola nomen uasis. Plaut. apud Noniũ: Batiolam auream octo pondo habebat, accipere noluit.

Brochus, uas est uinarium, Gallis peculiare, deorsum uersum rotundum & capax, sursum uersum uerò angustum. Brochus (inquit Budæus) uas fundendo uino accommodatum, implendis deplendis'que culeis & uasis conditorijs.

Carchesium

Carchesium poculum erat forma procera, & circa mediam partem compressa, ansis à summo ad infimũ pertingentibus. Nomen & formam accepit à similitudine cuiusdam nauigij: Nam mediam ueli partẽ Carchelon, summam uerò Carchesium uocabant ueteres. Macrobius ait, Carchesium poculum Græcis tantummodo fuisse notum. Cui hac in re non est adhærendum: nam Liuius Andronicus, Latinorum poëtarum uetustißimus, hoc uerbo usus est, ubi ait: Florem antlabant liberi ex Carchesijs. Pherecides apud eundem Macrobium ait, Iouem Alcmenæ preciũ concubitus Carchesium aureum dono dedisse. De Carchesijs Virg. Cape Meonij Carchesia Bacchi, Oceano libemus, ait. Idem: Hic duo rite mero libãs Carchesia Baccho.

Ciboria proprie dicuntur Colocasiæ folia, in quorũ similitudinem pocula facta, idem traxerunt nomen. Horat. lib. 2. Car. Obliuioso leuia Maßico Ciboria exple.

Concha ab eodẽ Horatio pro uase ponitur, ubi ait: Funde capacibus Vnguenta de conchis.

Cacabus appellatur uas, in quo pulmentarium coquimus. Nomen traxit à sono, quem supra ignem positus facit. Apitius: Capita porrorum simul elixabis in Cacabo nouo, ut aqua ad tertiam deferueat,

Cadus uas est uinarium, quo uinum ipsum cõditur. Virg. in Coppa: Est & uappa cado nuper diffusa picato. Ouidius lib. 5. Fast. Promit fumoso condita uina cado. Rustici cados ligneos circulis cinctos primi in Alpibus excogitauerunt. Diminutiuum est Cadiscus, significatq́; uasculum, quo suffragia colliguntur.

Calathus uas est uimineum, in quo mulieres suos fusos, & pensa reponunt, aut uiolas. Vnde Virgil. de Camilla: - Non illa colo, calathis'ue Mineruæ Fœmineas as-

 sueta

ſueta manus. Idē in Buc. – Tibi lilia plenis Ecce ferunt nymphæ calathis. A calathus fit diminutiuum Calathiſcus eiuſdē ſignificationis cū primitiuo. Catullus: Vellera uirgati cuſtodiebāt calathiſci. Politianus in Ru. Aut ciſta exportāt aut raſilibus calathiſcis.

Caldarium dicitur ahenum, quo calida hauritur aqua. Nam Caldam, ueteres calidam aquam dixerunt.

Calix uas eſt uinarium, licet Varro dictum uelit ab aqua calida, quam ueteres in eo bibebant: conuiuijs enim antiquitus Calida & frigida adhibebantur. Iuuenalis: Calidæ gelidæq; miniſter. De Calice Horatius lib. 4. Prodat perſpicuus ne duo uina calix. Interdum Calix accipitur pro uaſe, in quo legumina coquuntur. Ouid. li. 5. Faſt. Stāt calices, minor inde fabas, olus alter habebat.

Calpar uas eſt fictile ſeu dolium. Varro apud Noniū: Quia antequàm nomen dolij prolatum, quum etiam id genus uaſorum Calpar diceretur.

Caniſtrum, ſeu Caniſter, dicitur Ciſta, ſeu fiſcella contexta uimine. Ouid. lib. Meta. 8. Prunaq; & in patulis redolentia mala caniſtris.

Cantharus proprium eſt Liberi patris poculum. Virgilius de Sileno: Et grauis attrita pendebat cantharus anſa. Nomen autem ſumpſit à ſimilitudine nauigij eiuſdē nominis: Nam Cantharum nomen eſſe nauigij oſtendit Macrobius: ex Menandri teſtimonio.

Capis capidis, nomen eſt poculi, dicti à capiendo. Diminutiuum eſt Capidula. Hac dictione uſus eſt M. Cato.

Ciſta uas erat myſticum, quo utebantur in ſacrificijs Bacchi. Catullus: Pars obſcura cauis celebrabant orgia ciſtis. Nūc pro capſa capitur, aut uaſe negotiatorio. Iuuenalis: Iāq; uetus Græcos ſeruabat ciſta libellos. Hinc Ciſtifer

Mercennarius dicitur. Martialis lib. 5. Nupsisti Gellia cistifero. Diminutiuum est Cistella, capitur'que pro uase, quo suffragia populi in creandis magistratibus, legibusq; ferendis colligebãtur. Cicero ad Heren. Saturninus legem ferre cœpit, collegæ intercedere: ille nihilominus cistellam detulit.

Capsa, à capiendo dicitur, significat'que loculamentum seu uasculum, quo aliquid includitur. Diminutiuum est Capsula.

Capsaces, capitur pro Lecytho & oleario uase. Cyprianus lib. 2. Epist. Fidelia farris non deficiet, & capsaces olei non minuetur.

Capula, uas est uinarium, quo utebantur ueteres. Ansatum erat, & manu facile capiebatur: unde inditum nomen. Varro: Capis & minores Capulæ à capiendo nominantur, quòd ansatæ sint. Est & aliud eiusmodi, quod Capisterium, dicitur.

Caprunculum, uas est fictile, detorto à capacitate etymo.

Carthallum, Hieronymus in Deuteron. posuit pro canistro. Tolles (inquit) de cũctis frugibus tuis primitias, & pones in Carthallo.

Corbis, cista est uiminea, qua utuntur messores. Propertius lib. 4. Corbis in imposito pondere messor eram. Cicero in oratione pro Sestio: Messoria se corbe cõtexit. Diminutiuum est Corbula. Cato dicit Corbulas amerinas quatuor uillico necessarias esse: id est, ex amerina salice cõtextas. Fuit enim Ameria urbs Vmbriæ, quondã salicibus ferax: unde Verg. Atq; Amerina paret lẽtæ retinacula uiti. Ameria.

Catinus, seu Catinum, uas dicitur, in quo iurulentum aliquid ad escariam mensam reponitur. Horat. lib. 2.

Sermo. Angustoq́; uagos pisces urgere Catino.

Chytra, seu Chytron, Latinè dicitur olla. Idem sibi uolunt Chytrapos, & Chytrapida.

Cissimbium, dicitur ligneũ poculũ ex hedera, qđ Homerus Cyclopi ab Vlysse datum scribit. Huius poculi Euripides & Callimachus apud Macrob. meminerunt.

Clepsydra, dicebatur uas uitreum modico foramine pertusum, horas dimetiens, in cuius fundo erat canalis guttatim aquam emittens. Nunc Clepsydras pleriq; uocant ea uascula multis subter foraminibus pertusa, quibus æstiuo tempore horti irrorantur.

Coculum, uas æneum aptum coctionibus. Plautus: Aeneis coculis excocta est mihi omnis materia. Marcus Cato utitur.

Colum, uas est uinariũ, contextũ uiminibus, dictum à colando. Verg. Colaq́; prælorum fumosis diripe tectis.

Cophinus, Græca est dictio. Corbem Latinè interpretatur Priscianus. Iuuenalis Saty. 3. Iudæis quorum Cophinus, fœnumq́;, supellex.

Cotyla, uas est aptum bibendæ aquæ aut uino, quo Diogenem usum fuisse ferunt. Capit autem sex uncias. Martialis lib. 8. Post hunc in Cotyla rasa selibra data est. Capitur etiam Cotyla pro manus cõcauitate. Cotyla animalia dicuntur garrula.

Crateram, Nonius ait esse uas uinarium: Craterem uerò olearium. Ego differẽtiam hanc credo nihili fieri ab autoribus. Verg. Crateras magnos statuunt & uina coronant. Idẽ: Craterasq́; duos statuã tibi pinguis oliui. Ouid. 2. Fast. Coruus inauratũ pedibus cratera recuruis Tollit. Rarißimè Cratera fœmineum reperitur, si reperiatur.

Creterra, uas est aptum hauriendæ aquæ, nos situlam uoca

lam uocamus. Neuius apud Nonium: Vidimus præter amnem creterris sumere aquam ex ponte.

Cucumæ, uasa sunt ænea ad calefaciendam aquam. Ambrosius: Dij tui aut ærei sunt, ex quibus Cucumæ melius fiunt ad usus hominum.

Culigna, uas est potorium. Cato: Culignam in fœnogræco ponito, ut bene oleat. In eo uinum tantum reponebatur.

Cumera, uas est frumentarium, seu quo frumenta reconduntur. Horatius lib. 1. Sermo. Cur tua plus cameris laudes granaria nostris.

Cuppæ, dicuntur maiora uasa ex ligno ad condiendum uinum, in quibus uinitores pedibus primum uuas calcant. Lucanus libro 4. Namq; ratem uacuæ sustentant undique cuppæ.

Cyathus, paruũ est poculũ uinariũ. Hinc Cyathissare Plautinũ uocabulum, id est, bibere. Stare ad cyathũ, dicuntur pincernæ & prægustatores, qui principibus uinũ præministrãt. Hora. Puer quis ex aula capillis Ad cyathũ statuetur unctis? C. Mẽmius obiecit Iulio Cæsari, quòd ad cyathum & uinum Nicomedi stetisset. autore Tranq. Cyathissare

Cymbium, poculum est uinarium à cymbæ similitudine nuncupatum. Alij Cymbium per syncopam dictum putant, quasi Cissymbium, ut est apud Macrobium. Varro apud Nonium: Item erant (inquit) uasa uinaria, sicut cymbium. Aquilinæ pateræ, gutti, Sextarij. Est tamen Cymbium lactis quoq; poculum. Verg. Inferimus tepido spumantia Cymbia Lacte.

Crossus, uas est, cui oleum & unguenta imponuntur. Plutarchus in Aristide: Subsequuntur lactis & uini libationes in amphoris: Olei quoq; ac unguenti Crossos liberi adolescentes deferunt.

Cyrtum

Cyrtum, *uas est piscatorium, quod in alueorum angustijs terræ infigitur, ut cò se intromittant pisces.*

Cottabus, *uocatur phiala seu peluis ænea.* Interdũ *capitur pro genere potionis.*

Cirnea, *uas est uinarium.* Plautus in Amphitryone: *Cadus erat uini, inde impleui Cirneam.*

Cululli, *calices erant fictiles, quibus pontifices uirginesq́; Vestales in sacris utebãtur.* Horat. lib. 1. Carm. *Diues & aureis Mercator exciccet Culullis Vina.* Idem in Arte: *Reges dicuntur multis urgere culullis, Et torquere mero, quem perspexisse laborant.*

Cratanion, Cranion, Cylichnides, *pocula sunt apud Cælium.* Apud Lacones fuit Cothon. *Vnde Acratocothonas uocant merum ubertim haurientes]. Et ebrietas Cothonismus dicitur. Sunt & Cononiæ, de artificis nomine.*

Cypellum *dicitur à Græcis poculũ ad interna proclinatum. Vocatur &* Amphicypellum, *uelut undique intrò inflexum.*

Depesta, *fuit poculi genus, quo utebantur uetustißimi.*

Diota, *uas erat fictile, & utrinq; ansatum, aptißimũ seruando uino.* Hora. lib. 1. Car. *Atq; benignius Deprome quadrimum Sabina O' Thaliarche merum diota.*

Discus, *uas est escariũ, in quo reponuntur carnes & alia cibaria.* Apul. *Cœnarum reliquijs discus ornatus. Capitur etiã pro ludo & rotũdo lapide, quẽ in sublime iaculabantur iuuenes.* Ouid. lib. 10. *Splendescunt, latiq́; ineunt certamina disci, Quem prius aërias libratum Phœbus in auras Misit, & oppositas disiecit pondere nubes.*

Dolia *(inquit Nonius) uasa sunt grandia, in quibus*

uinum

uinum reconditur. Cato de Re rust. Eos conculcatos in dolia picata indito.

Decemmodiæ & Trimodiæ, uasa sunt rustica, quibus rustici in serendo frumento utuntur. His uocabulis utitur Columella.

Fiscina, uas est uimineum, aut iunco textum. Plinius: Frondarias piscinas quatuor implere fundatorem iustum esse autumat. Est autem propriè uasculum illud, quo exiccantur casei. Vergilius in Coppa: Sunt & caseoli, quos iuncea fiscina siccat. Diminutiuum est Fiscella, itidem uasculũ uirgulteum significans, quo lac colatur, dum caseus imprimitur. Verg. -Et gracili fiscellam texit hibisco. Tibullus lib. 2. Tunc fiscella leui detexta est uimine iunci. Vtraq; etiam dictio capitur pro uase, in quo maioris summæ pecunia reponitur. Asconius: Sportæ, Sportulæ, & Sportellæ nummorum sunt receptacula. Et Sacci, Sacculi, & Saccelli, Crumenæ, Manticæ, et Marsupia. Item Fisci, Fiscinæ, & Fiscellæ.

Fideliam, Nonius ait uas esse Samium ad plurimos usus. Plautus in Aulularia: Mulsi congialem plenam tibi faciam fideliam.

Frixorium, dicitur sartago, in qua quid frigitur. Nomen à sono deductum.

Futis, uas erat aquarium, quo aqua in triclinium infundebatur.

Guttus, poculum erat, quo in sacrificijs utebantur, quòd fortè oris esset angusti, & guttatim distillaret. Plin. lib. 16. cap. 39. Manius Curius iurauit se ex præda nihil attigisse, præter guttum faginum, quo sacrificaret.

Gabatæ, uasa erant concauata, in quibus reponebantur pulmentaria & edulia. Mart. lib. 7. Transcurrunt

Gabatæ

Gabatæ, uolantq́; lances, Has uobis epulas habete lauti.

Gutturnium, uas est gutturosum, ex quo aqua guttatim manat ad lauandas manus. Fluit autem stillatim propter oris angustias.

Gaster, genus est uasis. Gasterium dixit Aristophanes. Quali esset forma, non reperi.

Hydriam, Latinè uocamus urnam aquariam. Budæus: Lagena uas est ea forma, qua hydriæ fictiles hodie à Bellouacis importantur.

Heracleum, dici uolunt poculum, in quo enauigauerit Hercules, ac esse Solis proprium. In eo genere sunt Ethanium & Hemitomus. Fuit & Holmon, poculi genus Ceratio simile.

Isthmus, poculũ erat Cyprijs peculiare. teste Cælio.

Linter, genus est dolij rusticani. Tibul. lib. 1. Aut mihi seruabit plenis in lintribus uuas. Est etiam lignũ cauatũ instar nauiculæ. Vnde & pro naui solet accipi.

Lanx, uas est latum & rotundum, minus excauatum quàm patina. Apta erat lanx rebus diuinis. Vergil. lib. 2. Georg. Lancibus & pandis fumantia reddimus exta. Capitur etiam pro uase escario. Iuuenalis: Aspice quàm magno distendat pectore lancem.

Lasanum, uasculum est ad euacuandum uentrem. Horat. Te pueri Lasanum portantes Oenophorumq́;.

Lebetes, dicuntur uasa ænea apta coquendis carnibus, aut alijs rebus. Ouid. lib. 12. Et prima pocula pugna Missa uolant, fragilesq́; cadi, curuiq́; lebetes. Verg. lib. 3. Aen. Ingens argentum, Dodonæosq́; lebetes.

Larcos, uas est, in quo feruntur carbones.

Lecythus, uocatur ampulla olearia. Hinc prouerbium: Lecytho pinguior. Hiero. lib. 3. Reg. Hydria farinæ non defi

non deficiet, & lecythus olei non est imminutus.

Lepista, uas est ampullæ simile. Varro de uita patrum apud Nonium: Aliqui uenditant oleum, Lepistæ etiam nunc Sabinorum fani, pauperioribus plerisque aut fictiles sunt, aut æneæ.

Luter, uas est, quo diluitur uinum, & immiscetur aqua. Hieronymus in Iouinianum utitur.

Labrum, uas est aptum balneis & thermis. Dictum à lauando. Cicero in Episto. Labrum si in balneo non est, fac ut sit.

Læbasium, & Lesbium, Cælius reponit inter pocula, & Lyciurges inter phialas.

Lagena, uas est fictile, ad formã hydriæ: à tereti enim collo distenta laxitas sensim ad imum gracilescit. Martial. Nulla catenatis pila est præcincta lagenis.

Malluuium, seu malluuiæ, uas est, in quo lauantur manus.

Mansisterna, urceus est aquarius. Plaut. Effer mansisternam cum aqua foras.

Matella, uas est urinarium, & in quod emittitur lotium. Mart. lib. 10. Disperea͂ si tu Pyladi præstare matellã Dignus es, aut porcos pascere Pirithoi. Diminutiuum est Matellio, eiusdem significationis. Varro: Postularet Trulleum, matellionem, peluim. Mergus, mergoris, nomen est uasis à mergendo dicti. Capitur fortè pro situla.

Metreta, nomẽ est mensuræ. Interdum accipitur pro amphora uinaria, seu alio uase. Mart. li. 5. Plurimus Hispanas mittet tibi nauta metretas. Iuue. Saty. 3. At hic tignum capiti incutit, Ille metretam.

Mistarius, uas quo uinum aqua miscebatur. Lucil. Vrceus aut gemina longus mistarius urna.

Mortar

Mortarium, *uas est in quo aliquid tũditur pistillo. Plaut.in Aul. Cultrum, securim, pistillum, mortarium, quæ utenda uasa semper uicini rogant. Aquã in mortario tundere: adagium est de inani opera.*

Mulctra *quandoque capitur pro uase in quo mulgetur. Vergilius libr.3. Georgic. Quàm magis exhausto spumauerit ubere mulctra, Læta magis preßis manabunt ubera mammis.*

Metaniptrum, *calix erat, quo post cœnam utebantur ueteres, ubi lauissent.*

Mastus, *à Paphijs nuncupatur poculum.*

Matallides *quoq; eiusdem sunt usus.*

Nassa, *uas est piscatorium, quo quũ intrauit piscis, egredi nequit. Cic.ad Atti.lib. 15. Ex hac nassa exire constitui, non ad fugam, sed spem mortis meliorem.*

Nasiterna, *uas est aquarium, ansatum, ac patens. Varro de Re rustica: Vt ex ære ahena, urceos, nasiternam faceret.*

Nanum, *uas est breue & latum. Calepinus ait, aliter dici Situlum barbatum.*

Nestorida, *Cælius ait poculum fuisse, quo sit usus Nestor.*

Obba, *genus est poculi. Ponta. in Leppidina: Obbam lactis, & hæc fumanti farta canistro.*

Oenophorum, *uas est uinarium, aptum ferendo uino, ut Græca compositio docet. Iuuenalis: Tandem illa uenit rubicundula totum Oenophorum sitiens.*

Olla, *genus est uasis. Varro: Cato ait uuam uimineam in ollis commodißimè condi. Plinius libro 34. Quidam in ollis fictilibus tusam urunt, ac lauant in mortarijs, postea siccant.* Aula *in eadem significatione potest acci*

test accipi. Vnde Plautinæ Aululariæ inditum nomen.

Orca uas est capacißimum, Hispanis peculiare, quo salsamēta, uinum, & oleū, & salgama condebantur. Nomen traxit ab Orcæ marinæ similitudine. Persius: Angustæ collo non fallier orcæ. Item Varro apud Nonium.

Oxybaphum, dicitur uas acetariū. Cratinus posuit pro poculo.

Onyx, calix erat ligneus.

Patella, uas est latum & aptum cōdendis obsonijs. Horatius libro Epist. Nec modica cœnare times olus omne patella.

Peluis, uas est aquarium, in quo propriè pedes lauantur, quamuis etiam dicatur de alijs rebus.

Persillum uas erat picatum, in quo seruabantur unguenta.

Phiala, uas erat uinarium, aut aquarium. Iuuenalis Saty. 5. Virro tenet Phialas, tibi non committitur aurum. Conflabatur enim auro. Nostri Phialas uocant uasa uitrea, in quibus acetum, aut aliquid simile reconditur.

Patera, poculum est latum ac patens. Vergil. lib. 4. Aen. Ipsa tenens dextra pateram pulcherrima Dido.

Patina, uas est in quo dapes elixæ & iurulentæ feruntur ad mensam: à patendo, ut liquet.

Pelluuium, seu Pelluuia uas quo lauantur pedes, à perluendo.

Poculum uas quo bibitur. Vir. Pocula bina noua spumantia lacte quotannis. Idem libro 2. Geor. Pocula si quando sæuæ infecere nouercæ. Diminutiuum est Pocillum. Plautus: Tecum unà postea, tecum æque pocilla potitet. Hinc Pocillatores dicuntur pincernæ.

Pollubrum, uas aquatile ad lauandas manus.

Fabius Pictor apud Nonium: Aquam manibus dato, pollubrum ſiniſtra manu teneto.

Præferriculum, uas erat æneum ſine anſa, & patens, quod in ſacrificijs ſolebant præferre.

Pſycter, uas eſt ad uſum menſæ celebre, teſte apud Cælium Polluce. Ipſum refrigerandi cõmoditatibus deſtinatũ erat. Pſycteres tamẽ Nicander poſuit pro umbroſis locis. Plutarchus pro uaſe, in uita Alexãdri magni: Glaucũ medicum (inquit) in Theatro nactus abſentem, caprum prandit aſſatum, & ingentem uini Pſycterem hauſit.

Pyrſophorum, uas eſt grandius, cui ſuccenſa imponuntur ligna. Podoniptrum, uas eſt, in quo pedes lauantur: unde & uocabulum inditum à Græcis.

Panathenaicum, nomen eſt poculi, apud Poßidonium, quo etiam in genere ſunt Pellicæ.

Pellæ, ſeu Pellides, uaſa ſunt quibus excipitur lac, dum mulgetur.

Inter pocula etiã numerãtur Priſtis, Prochytis.

Panaria, dicuntur uaſa uiminea, quibus panes inferuntur ad mẽſam. Statius lib. I. Syl. Hi panaria, candidasq́; mappas Subuectant, epulasq́; lautiores. Diminutiuum eſt Panariolum. Martial. Cum panariolis tribus rediſti.

Paropſis uas eſt eſcarium. Martia. Cui portat gaudens ancilla paropſide rubra Alecem.

Quallus uas eſt uimineum, per quod uinum è prælo guttatim defluit, quum calcatur uua. Verg. Tu ſpiſſo uimine quallos, Collaq́; prælorum fumoſis diripe tectis. Capitur etiam Quallus pro calatho, in quo uirgunculæ ſuos reponunt fuſos.

Rhytium uas eſt lunari ſpecie. Martial. In Rhytio poteris Phœbe lauare pedes.

Sympiuium uas erat uinarium, quo utebantur in

ſacrificijs. Iuuenalis Satyra 6. Sympiuiũ ridere Numæ, paruumq; catinum.

Sagana dicitur uas in quo aliquid teritur. Nomen eſt etiam ueneficæ apud Horatium.

Salinum, uaſculum eſt in quo ſal reponitur, ad mẽſæ uſum aut ſacrificia. Horatius: Viuitur paruo bene, cui paternum Splendet in menſa tenui Salinum. Perſius: Purum & ſine labe ſalinum.

Sartago dicitur patella, in qua caro frigitur: aliter uocatur Frixorium. Hieronymus: Iußit ignem admoueri, & adhuc ſpirantem torreri in ſartagine.

Scaphium, uas eſt excrementiciũ, et ad recipiendã corporis fecem. Aliter uocatur Matella. Iuuenalis Saty. 6. Et ride poſitis ſcaphium quum ſumitur armis. Capitur quãdoq; pro omni uaſe lati orificij. Lucretius li. 6. Et ramenta ſimul ferri, furere intus ahenis In ſcaphijs.

Scyphus uas eſt potorium Herculi dicatum, quo ueteres in conuiuijs & ſacrificijs utebantur. Cælius ait, Scyphos quaſi Scythos, à Scythis populis, quibus frequens eſt ebrietas. Hinc Scythiſſare, id eſt inebriari. Inter Scyphos laudantur in primis Bœotij, quibus Hercules primum in expeditionibus uſus eſt. Deinde Rhodiaci, ſequentibus Syracuſijs. De Scypho Verg. Et ſacer impleuit dextram ſcyphus. Scythiſſare.

Scutra, ſeu Scutula, uas eſt forma rotunda, aliquanto minor diſco. Martialis accepit pro uaſe octo unciarum lib. 8. dicens: Beſſalem ad ſcutulam longo peruenimus æuo. Nos etiam Scutellam dicimus.

Scutriſca uas eſt itidem rotundum, quod à ſcuta uidetur deduci. Conſule Catonem de re Ruſtica.

Seria, uas eſt oblongum & fictile. Liuius: Et in ui-

co histrio, fontem tanta ui aquæ fluxisse, ut serias, doliaq́; (quæ in eo loco erant prouoluta) uelut impetus torrentis tulerit.

Sitarchia, uas est repositorium cibi. Hieronymus lib. 1. Regum: Panis deficit Sitarchijs nostris, & Sportulam non habemus.

Situla cista erat, qua suffragia populi colligebantur in creandis magistratibus, legibusq́; ferendis. Dicimus & Sitella. Cic. pro Cornelio: Neq; maius est legere codicem, quum intercedatur, quàm sitellam ipsam ipso cum intercessore deferre. Situla etiam capitur pro uase, quo aqua hauritur. Plautus: Si hanc situlam accepero, omnem illi puteo animam intertraxero.

Sporta, seu Sportula, uas est uimineum, canistro nō dißimile. Aliter potest uocari Corbis. Sallustius libro Histor. È muris canes Sportis demittebāt. Capitur etiam pro distributione pecuniæ in populum, aut cibis ipsis qui distribuebantur. Iuuenalis Saty. 1. – Nunc sportula primo Limine parua sedet.

Suturnium urceolus est, seu guttus, ex quo aqua in pelluuium distillat.

Sytropes Sytropedis, uas est fictile tribus fultum pedibus.

Strigilecula est genus uasis. Apuleius: Iuxtaq́; honestam strigileculam recta fastigiatione clausulæ flexa tribulatione ligulæ, ut & ipsa in manu capulo, &c.

Solium, uas erat, quo lauabantur, qui nolebant in thermis sudare. Factum est olim tanto sumptu, ut esset argenteum, quo mulieres lauabantur. Martialis lib. 2. Zoile quid solium subluto podice perdis.

Syriscū uas erat plexile, in quod conijciebātur fici.

Seleucides

Seleucides *Athenæus pro poculis posuit.*

Stamniũ *à Polluce numeratur inter uasa uinaria.*

Sinum, *uas erat sinuosum, aptum condendo lacti. Verg. Sinum lactis, & hæc tibi liba Priape quotannis.*

Synthesis, *uas est fictile, ex diuersis uasis compositum. Statius libro 4. Syl. Vnam mittere synthesin quid horres Alborum calicum, atq; cacaborum?*

Tepidarium *uas est, in quo aqua temperatur.*

Tinnia *apud antiquos uasa fuerunt uinaria.*

Triental *uas est, tertiam partem sextarij capiens.*

Trua, *seu diminutiuum Trulla, genus est uasis, dictum à terendo. Eo uase aqua fundebatur in lauatrinam. Fiebat Trulla ex ære Corinthio, & argento. Martialis posuit pro Scaphio lib. 9. dicens: Clinicus Herodes Trullam subduxerat ægro. Horatius pro uase potorio, dicens: Qui Veientanum festis potare diebus Campana solitus Trulla, uappamq; profestis.*

Trulleum *uas est latum & aquatile, quo perluuntur manus. Varro apud Nonium: Itaq; ea sibi modò ponere ac suspendere quæ utilitas postularet, Trulleum, matellionem, peluim, nasiternam.*

Talarus *uocatur calathus, qui contexitur uiminibus, in quo coagulatur caseus.*

Thargelus *dicebatur olla, in qua percoquebantur fructuum primitiæ in honorem Apollinis.*

Tragelaphum *Cælius numerat inter pocula.*

Thericlæum *poculum est uinarium, in quo bibitur, à Thericle quodam inuentore nominatũ. Hinc natum adagiũ, Thericlæi amicus: in parasitos, & amicos mẽsæ.*

Vannus *fœminei generis, uas est latum & uimine contextum, quo sordes à frumentis auferuntur. Alij cri-*

brum cereale uocant. Columella: Ipsæ autem spicæ melius fustibus tunduntur, uannis expurgantur.

Vrna uas est fictile, quo hauritur aqua. Pontanus: Non riui crepitantis opem non fictilis urnæ. In urna etiam quandoq; uinum & oleum reconduntur. Cato de re Rustica: Vrnæ oleariæ, urcei aquarij, uinariæ urnæ, & alia uasa ænea Capuæ. Dicimus etiam Vrnarium. Testis apud Nonium Varro.

Vrceus uas, quo aqua effunditur in urnam. Diminutiuũ est Vrceolus. Cato de re Rustica, de hoc & alijs compluribus sic ait: Item in cella olearia hæc opus sunt: Dolia olearia, & opercula, & labra olearia XIIII. Conchas maiores duas, & minores duas, Trullas æneas tres, Amphoras olearias duas, urceum aquariũ unum, urnam quinquagenariam unam, sextarium olearium unum, Labellũ unum, Infundibula duo, Spongias duas, Vrceos fictiles urnales duos, Trullas ligneas duas.

VESTIMENTORVM GENERA.

Abolla uestis erat tragica & grauiorũ personarum. Ea utebantur externi reges: erat enim magni splendoris & pretij. Martial. lib. 4. Cærea quem nudi tegit uxor Abolla grabati. Idem lib. 8. Nescit cui dederit Tyriam Crispinus abollam. Suetonius scribit Pompeium quendam baculo percussum fuisse à Caligula, quòd spectacula ingressus, conuertisset omnium oculos fulgore purpureæ Abollæ. De hac Iuuenalis Saty. 3. Atque audi facinus maioris Abollæ.

Adasus tunica erat ab humeris non consuta.

Amictorium, indumentũ erat pectoris, quo dormientes se integebant, ne nocturno frigore offenderentur. Erat autem ex lino, mulieribusq; maximè in usu.

Aulæa

Aulæa, *teste Nonio, genus erat uestis peregrinæ. Nos Aulæum dicimus uelamen beluatis intextum picturis.* Aliter dici potest **Peripetasma, Peristroma,** *& Tapes, seu Tapetum. Verg. lib. 1. Aeneid. Aulæis iam se regina superbis Aurea composuit sponda.*

Amphitapæ *dicuntur uestes, uillos utrinq; habentes. Lucilius apud Nonium: Amphitapæ uillis ingentibus molles, & si aliud quid deliciarum.*

Arsineum, *autore Festo, ornamentum erat capitis mulieris.*

Anaxyrim *Cælius ait indumentum fuisse Persis peculiare. Nos Pileum dicimus.*

Brachialia *dicuntur brachiorum tegumenta, ut Tibialia tibiarum. Plinius lib. 25. Nec ullo malo medicamento lædi posse, aut ueneno (si quis in brachiali habeat) arbitrantur magi.*

Erat & **Burrhanicum** *genus cuiusdam uestis.*

Braccha *uestimentum erat Gallis quondam peculiare. Vopiscus: Gallicis, inquit, Bracchis ornatus Tetricus in triumphum est ductus. Lampridius ait, Alexandrũ principem inter militaria uestimenta bracchas donasse. Hoc etiam utebantur Sarmatæ.*

Bardocucullus, *uestis erat Gallica, unicuiq; tempori idonea, cum qua milites imbrium tempore iacebant in castris, & in agris rustici. Lucanus lib. 1. Vrbica Lingonicus, Tyrianthina bardocucullus.*

Batrachides, *uestes erant uiriles & floridæ, quæ nomen traxerunt à colore ranæ, quæ Batrachos Græce dicitur. Similis propè erat* **Bardiacus**, *sed sine cucullo, id est capitis ligamento.*

Birri *genus est uestis Gallicæ, quo capita integũtur.*

Cyclas uestis est fœminea, & in rotũditatem formata. Sidonius ait, pronubam Cyclade honorari, sicut toga senator honoratur. Alexander Romanus Imp. (autore Lampridio) dicere solebat, matronas regias cõtentas esse debere Cyclade, quæ sex uncijs auri plus non haberet. De Cyclade Iuuenalis Satyra 6. Hæ sunt, quæ tenui sudant in Cyclade. Cycladati dicuntur induti Cyclade. Tranquillus de Caligula: Sæpe depictas, gemmatasq; indutus Penulas, manuleatus & armillatus in publicum processit: Aliquando sericatus & Cycladatus.

Cento uestis est crassa, uarijsq; pannis & partibus cõsuta, ad quam allusisse uidetur Horatius in Arte dicẽs: Purpureus late qui splẽdeat unus & alter Assuitur pannus. Iuuenalis Saty. 6. de Messalina Imperatrice: Intrauit calidũ ueteri Cẽtone lupanar. Nomades, autore Strabone, tentorijs utuntur Centonum instar pilo contextis. Centones per similitudinem uocantur carminis genus, ex diuersis carminibus, et carminũ fragmẽtis, hinc atq; illinc accersitis, consutũ: qualis est Ausonij Cento nuptialis, ex Vergilianis carminibus cõcinnatus. Hinc natum adagiũ, Farcire cẽtones: id est, cõmenticijs nugis auditores ludere. Plautus in Epidico: Quin tu inquit alium quæras, cui Cẽtones farcias. id est, quẽ tu gloriosis mẽdacijs expleas.

Calantica, tegmen erat capitis muliebre. Tullius in Clodium: Quum calanticam capiti accommodares.

Caliga, tegumentum est tibiarum. Hinc Caligati, caligis induti. Imperator Caligula nomen sumpsit à caligis, quas margaritis refertas primus portauit. Ausonius: Caius cognomen caligæ cui castra dederunt.

Calyptra, genus erat uestimenti, quo mulieres integebant sua capita.

Caltula, *uestis nomen sumpsit à Calta herba, seu uiola coloris lutei.*

Capitia *dicuntur tegumenta capitum. Varro apud Nonium: Nec capitia, nec strophia, neq; zonas.*

Capidulum, *idem significat quod capitium.*

Castula *dicebatur palliolum, quo puellæ nudæ infra papillas præcingebantur. Varro: Castulam mulier sumpserat pro succula. Hæc etiam* Perizonium, *&* Præcinctorium *appellatur.*

Causia, *seu Casea, tegmen est capitis ad calores. Valerius Maximus: Quemadmodum Antigonus caput Pyrrhi texit Causia, qua uelatum caput more Macedonum habebat.*

Chalasis *tunica erat laxa & muliebris, (uel ut alij malunt) nodus tunicæ muliebris, quo connexa circa ceruicem tunica sumitur.*

Campestre *dicitur lumbare, seu subligar, quo integuntur lumbi. Horatius lib. 1. Epist. Penula solstitio, cāpestre niualibus auris.*

Chirodita *uocatur tunica prolixa, ultra brachia manus operiens. Peculiaris est Dalmatarum genti. Eius pannum Galli Dalmascum uocant.*

Chlamys, *dicitur uestis militaris pallio strictior, et breuior. Val. Flac. lib. 6. Non auro depicta chlamys, non flaua galeri Cæsaries. Plautus ad ornatū militis ait opus esse chlamyde, machæra & petaso. Tranquillus in Tiberio accipit pro ueste puerili: Munera, inquit, quibus à Pompeia, Pompeij sorore, in Sicilia donatus est, chlamys, & fibula. In Caligula uerò posuit pro ueste militari, dicens: Vt sæpe chlamyde, peltaq́;, & galea armatā, & iuxta ad equitantē militibus ostēderit. Chlamydati dicū-*

tur induti chlamyde. Plautus in Pseudolo: Quis hic homo chlamydatus est, aut unde est?

Chlæna uestimentum erat, quod alijs omnibus superponebatur. Nos Lænam dicimus.

Colobium, tunica erat sine manicis, qua utebantur quondam Romani.

Crocotula uestis crocei coloris. Plautus: Patagiatam, Caltulam, aut Crocotulam.

Crocoton, genus est uestis rotundæ, ac fimbriatæ, qua utebantur diuites matronæ. Numeratur à Festo inter delicatas uestes. Hinc adagium natum, Feli Crocoton dare. quum indignis honor exhibetur.

Candys, indumẽtum erat Persicum, & regis quidem Haliporphyros. Plutarchus in Alexandro Magno: Nunquam tamen ut Mœdorum amictum barbarum nimis & ab se alienum assumeret, induci potuit, semper anaxyridas, Candyn, tyaramq; repudians.

Cucullus, uestis erat quæ implicabatur collo. Nostri monachorum gestamen uocãt, quòd relinquere planè sit nefas. Cucullam tamen dicere malũt fratres heremitani. De Cucullo Martialis li. 10. Pullo Meuius alget in cucullo. Iuue. Saty. 6. Sumere nocturnos meretrix Augusta cucullos. Geor. Valla ait breue esse tegmen, & uile, quo caput humeriq; ad arcendam pluuiam conteguntur.

Chiton uestis erat prætenuis, et simplex, quæ fiebat lino. Capitur etiã pro thorace: unde & Homerus Chalcochitonas Achæos uocauit, tãq̃ æneis præmunitos tunicis.

Conopeũ, genus erat tẽtorij ad culices prohibendos, quo maximè utebantur Alexandrini, qui Conopeis lectos operiebãt, ne à culicibus infestarẽtur. Propert. li. 3. Fœdaq; Tarpeio Conopea tendere saxo. Horat. in Epo.

Interq;

Interq; signa turpe militaria Sol aspicit Conopeum.

Cinctus Gabinus toga erat sic in tergum reiecta, ut lacinia eius reuocata hominē cingeret. Ea utebātur Romani cōsules bellū inducturi. Verg. li. 7. Aen. Ipse quirinali trabea cinctuq; Gabino Insignis reserat stridentia limina cōsul. Porrò Cinctus uirorū erat, Cingulū mulierū.

Cæsitium lintheolum erat purum, & candidū, sic dictum, quòd oras haberet circuncisas, autore Nonio.

Carbasus (inquit idem) pallium est quo flumina amiciuntur, aut opulentiæ: Sericeum erat, aut lino tenui. Ver. li. 8. Aen. Eū tenuis glauco uelabat amictu Carbasus.

Culcitram Nonius ponit inter genera uestimētorum. Est autem tela illa, seu lintheum, quod dormientibus nobis ad quietem supponimus, cuiq; plumam inculcamus. Mart. Fraudata tumeat facilis tibi culcitra pluma.

Casiaca nomē est uestis, qua utebantur Græci milites. Casianam uocauit Eustathius, à nomine Casij montis.

Capyris tunica erat Persarum manicata.

Calasiris fuit itidē Persarū uestis omniū pulcherrima. Herodotus in Euterpe: Vestibus amiciuntur lineis circa crura fimbriatis, quas Calasires appellant, super quas candida ferunt amicula tanquam superiecta.

Maßiliensium erat Corthæus, Babyloniorum Caunaces.

Diphthera, pastoriciū erat indumentū ex pellibus. Herodotus scribit Ionas Biblos dicere Diphtheras, quòd aliquando Biblorū, seu papyri penuria, pellibus uterētur tum caprinis, tum ouillis. Alio nomine uocatur Beta.

Diplois, dicitur duplex palliū, ut dictio monstrat. Diploidion Cælius numerat inter uestes mulierū ꝓprias.

Dalmatica genus est uestis, quæ à Dalmatis populis.

pulis (apud quos frequens fuit eius usus) nomen sumpsit. Hac dictione usus est Lampridius: *Dalmaticatus, inquit, post cœnam ambulabat.*

Dextrocheria, *dicuntur dextrarũ manuum ornamenta.* Alio nomine uocantur Dextrariola. *Iulius Capitolinus scribit, Maximinum Imperatorem pollice fuisse ita uasto, ut uxoris dextrocherio uteretur pro annulo.*

Dorsualia, *dicuntur tegmenta, quibus integuntur equi. Iul. Capitol. Processerunt &c.*

Endromis *uestis erat hirsuta & lõgiore uillo, quibus utebantur in gymnasio & theatro ad munera arenæ exercenda. Mittebatur autem ex Gallia ob peritiam textorum, qui illic habebantur præstantißimi. Martialis lib. 4. Dona peregrinã mittimus Endromidem. Hæc uestis exigui erat precij, licet à diuitibus tantum usurparetur: Nam soli diuites in gymnasijs solebant exerceri. Idem Martia. Pauperis est munus, sed non est pauperis usus, Hanc tibi pro togula mittimus Endromidem.*

Encimibomata, *uestes erant quædam puellares. Cato de liberis educandis apud Nonium: Vt puellæ habeãt potius in uestitu chlamydes, Encimibomata & Parnacidas, quàm togas.*

Ephestris *à Græcis dicitur, quam milites armis superponunt.*

Epitogiũ *dicitur palliũ, quod superponitur togæ. Verbum est bigenum, ex Græco & Romano compositũ.*

Exomides *erãt uestimenta quædã, quæ alijs tunicis superponebantur. Sunt qui Comicorum fuisse putent.*

Flammea, *erant indumenta capitis, quibus matronæ & nubentes utebantur ad uelandum pudorem in nuptijs. De his uidetur intellexisse Seneca: Cui coniugio*

corpo

corpora uelas captiue pudor. Lucanus libr. 2. Luthea demissos uelarunt flammea uultus.

Forensia uestimenta erant, quibus Romani utebãtur in foro. Aliter uocantur togæ forenses. Suetonius in Augusto: Forensia autem, & calceos nũquam non intra cubiculum habuit.

Feminalia, seu Femoralia dicuntur feminum seu femorũ tegumenta. Femina enim pro femoribus capiuntur. Plinius: Prioribus pedibus femina onerant, propter id natura scabra. De feminalibus Sueto. in Augusto: Hyeme quaternis cũ pingui toga tunicis & subucula, et thorace laneo, & feminalibus & tibialibus muniebatur.

Gausapina uestis erat uillosa, non tamen onerosa. Martialis: Et dolet, & queritur, sibi non contingere frigus, Propter sexcentas Baccara gausapinas.

Galericulum, capitis indumentũ, quo crines operiebantur. In usu erat palæstritis, ne capilli eorum ceromate contaminarentur. Suetonius scribit, Othonẽ Galericulum capiti propter raritatem capillorum adoptasse: ubi Galericulum accipit pro adulterina coma, quæ ex alienis capillis instar galeri compingitur, & ita graphicè capiti annectitur, ut à uera coma internosci nequeat. De hoc Martia. Ne lutet immundum nitidos ceroma capillos, Hac poteris madidas condere pelle comas.

Galerus, dicitur capitis tegumentũ factũ instar galeæ. Poëtæ fingunt mercuriũ in ferendis Deûm mandatis uti galero. Claudianus lib. 1. de Raptu: –Cyllenius astitit ales Somniferam quatiens uirgam, tectusq; galero.

Gabanium, habitus est Græcanicus oblongis manicis, quo nunc utuntur pleriq; Itali.

Hemitogium dicitur media pars togæ. Ratio di-

ctionis

ctionis nota.

Hypotichos dicitur subucula, estq; pontificum. autore Hieronymo.

Hemidiploidiō nūeratur inter muliebres uestes.

Ianthina dicitur uestis uiolacea. Mart. Coccina formosæ donas & Ianthina mœchæ.

Impluuia, uestis erat, qua sacerdotes per imbrem utebantur. Varro: Salium quoq; sereno tempore Impluuia amictum fuisse criminabantur.

Indusium uestis erat, quæ super subuculam inducebatur. Indusiatus, id est, indusio uestitus.

Infulæ, dicebantur fasciæ factæ instar diadematum, à quibus utrinq; dependebant uittæ. Verg. —Nec te tua plurima Pāthu Labētē pietas, nec Apollinis infula texit. Infulati dicuntur infula operti.

Ias, nomen est uestis apud Herodotum, scribentem: In quas quum alia ratione animaduertere non possent, uestem illarum in Iadem mutauerunt.

Lacerna uestis erat militaris, & coccinea. Erant & Lacernæ albæ apud ueteres, quibus utebantur in spectaculis, & ad usus theatrales. His albentes togas (ut indicat Epigrammaticus) contegebant. De his intellexit Suetonius in Augusto, dicens: Ne quem posthæc de cætero paterentur, in foro circo'ue, nisi positis lacernis togatum consistere. Plinius lib. 16. Statimq; augent lacernarū precia. Propertius lib. 3. Tu tamen iniecta tectus uesane Lacerna. ubi de militari intelligit.

Læna uestimentum erat, quod superponebatur tunicis omnibus. Vergil. Tyrioq; ardebat murice læna Demissa ex humeris. Græci Epigraphon dixere. Ab huius uestis usu nomen traxerunt Lænates Romani.

Lanetum

Lanetum, genus erat uestimenti confectum ex lana succida.

Latusclauus, uestis erat senatorij ordinis insigne, ut & Calceus lunatus. Tunicæ purpuram Plinius Latum clauũ appellat. Suetonius in Augusto: Sumenti uirilẽ togam tunica laticlaui resuta ex utraq; parte ad pedes decidit. Clauus etiã & Latusclauus (quod etiã Laticlauium dicitur) capitur pro senatoria dignitate: ut Ius annulorũ aureorũ, pro equestri ordine. Ouidius: Curia restabat, claui mensura coacta est. Tunica laticlaui texi cœpit Plinij temporibus, qui latiore clauo Tullum Hostiliũ è regibus primum usum prodidit. Dictus est autẽ à textura, qua in mappis usos fuisse docet Martia. Et lato uariata mappa clauo. Ab hoc uestimento Laticlauij dicuntur senatores, & senatorum filij. Suetonius in Augusto: Binos plerunq; laticlauios præposuit singulis alis.

Limbus erat uestimentum muliebre, purpuram in imo consutam habens. Vergil. libro 4. Aen. Sidonia picto chlamydem circundata limbo.

Lumbare, quo integuntur lumbi. Hieronymus: Sicut tu posuisti lumbare istud ad lumbos tuos.

Leuidensa genus est uestis uile, raro tenuiq; textu. Hinc Munus leuidẽsæ, prouerbiali figura dicitur munus minimi precij. Cicero ad Dolab. lib. 9. Epist. Sed ego hospiti ueteri & amico munusculum mittere uolui Leuidẽsæ, crasso filo, cuiusmodi ipsius solent esse munera.

Mastrugæ, seu Mastrucæ uestes erant Sardis peculiares. Plautus: Mastrugatus & plenus puluere.

Mollicina uestis à mollicie nomen sumpsit.

Multicia, uestes erant tenues & lucidæ & delicatis aptißimæ: Fiebant serico. Dicebantur autem Multicia,

cia, quòd ſuauitate ſua mulcerēt. Iuuenalis Satyra 2. Nō facient alij, quum tu multitia ſumas.

Mantile dicitur lintheū, quo tergūtur manus. Verg. Tonſiſq; ferunt mantilia uillis. Dicimus & Mantelum. Plautus: Nec his ſycophantijs, nec fucis ullum mantelum obuiam eſt.

Manicæ, dicūtur manuū tegumēta. Hinc Manicatæ ueſtes, quæ olim probro datæ ſunt, & molliciei. Verg. Et tunicæ manicas, & habent redimicula mytræ.

Mamillare, indumentum erat ad compeſcendas papillas mulierum mammoſarum. Martialis: Taurino poteras pectus conſtringere tergo, Nam pellis mammas nō capit iſta tuas.

Myoton Armeniorum fuiſſe ueſtimentum dicunt, muris figura uariè ornatum.

Erat & Mandya ueſtimenti genus, quo ſe ut lorica muniebant. Latini Mantellum dicunt.

Nebrides, ueſtes erant uilloſæ factæ pellibus ceruorum, quibus in ſacrificijs Bacchi utebantur. Sidonius: Rotat Enthea thyrſum Baſſaris, & maculis Erithreæ Nebridos horrens.

Otho, apud Homerum nomen eſt candidi amiculi ex lana non ex lino, inquit Cælius.

Paludamenta, ornamenta erant, & inſignia militaria. Ideò quum ad bellum exijt imperator, Paludatus dicitur proficiſci. Cicero in Piſonem & Gabinium: Exierunt duo paludati uulturi. Paludamenta dicuntur à palàm, quòd his induti palàm conſpicerentur. Plinius ſcribit, Coccum fuiſſe dicatum paludamētis imperatorijs. Licet autem bellicū & caſtrenſe imperatoris eſſet indumētum, paludati tamen erant lictores. Liuius: Cum paludatis licto

tis lictoribus profectus ab urbe Brundusium uenit. Paludati (ut iam exemplis docuimus) dicuntur paludamentis ornati. Iuuenalis Satyra 6. Cum'que paludatis ducibus præsente marito, Ipsa loqui recta facie, strictis'que mamillis. Paludamentum hodie Cottam armorũ uocamus, inquit Budæus.

Penulæ, *uestes erant seruorum, & pauperiorũ. Optimæ texebantur ex lana Appula. Ea utebantur ad arcendã pluuiam, sed nunquam imperatores. Galba amico roganti Penulam, non pluit, inquit, non opus est tibi: Si pluet, ipse utar. De Penulis Lampridius in Alexandro Seuero: Penulis intra urbem frigoris causa, ut senes uterentur, permisit, quum id uestimenti genus semper itinerarium, aut pluuiæ fuisset. Matronas tamen intra urbem penulis uti uetuit, in itinere permisit. Horat. lib. 1. Epist. Incolumi Rhodos & Mitylene pulchra facit quod Penula solstitio, brumale niualibus auris. Notatus est Caligula, quòd penulis uteretur, quæ imperatorem minime decebant. Sueto. Sæpe depictas, gemmatasq; indutus penulas, manuleatus, & armillatus in publicum processit. Augustinus Penulã accepit pro grammaticorum indumento lib. 1. Confess. ubi ait: Quis penulatorum magistrorum, inquit, audit aure sobria, ex eodẽ puluere hominem clamantem & dicentem, fingebat hæc Homerus. Vlpianus Iuriscon. inter cõmunia uestimẽta (quibus uir et mulier promiscue utũtur) penulas numerat. Penularium dicitur penulæ repositoriũ. & Penulati penulis uestiti. Mart. lib. 2. Non ipse Codrus alpha penulatorum.*

Puluinar, *Puluinus, & Puluillus dicitur, quod dormientium capitibus supponitur, à plumis pullorũ, quibus fit. Catullus posuit pro plumeo lecto, & geniali thalamo, in quo noua nupta qescit cũ spõso, ubi ait: Puluinar uerò*

diuæ geniale locatur. Idem: Puluinar complexa suo uelabat amictu.

Palla dicitur honestæ mulieris uestimentũ. Statius lib. 7. Theba. Et fibula rasilis auro Tænariam fulua mordebat Iaspide pallam. In Gallia uiri etiam utebãtur palla. Martial. Dimidiasq; nates Gallica palla tegit.

Parnacides, uestes erant puellares. Testis apud Nonium Varro.

Patagium erat chlamys aurea, quæ preciosis tunicis superindui solebat. Patagiarij dicuntur uestimenti huius textores. Patagiati, eo induti.

Peplum, seu Peplus, uestis erat solennis, quæ uiro uel fœminæ inijciebatur. Plautus: Nunquam ad ciuitatẽ ueni, nisi quũ infertur peplũ hodie. Virg. Crinibus Iliades passis, peplumq; ferebãt. Lactantius grãmaticus ait, peplum dici uestẽ candore eximio, aureis distinctã clauis, sine manicis, quã uestitores deorũ simulachris inijciebant. Peplũ primò instituerunt Atheniẽses. Texebatur matronarũ manibus, intraq; trienniũ numini offerebatur, sed Mineruæ in primis. Seruius ait Peplũ pallam esse fœmineã Mineruæ consecratã. Xenophon scripsit Peplum etiã conuenisse uiris. Lactantius Peplos dixit in masculino genere. His Peplos (inquit) & indumẽta preciosa, quibus usus uelaminis nullus est, his aurum & argentum consecrant.

Periscelis, dicitur pectoralis mulierũ fascia, seu simile aliquod indumẽtũ puellare, aut (ut alij malũt) brachiorũ est ornamẽtũ, quod aliter Dextrocheriũ uocatur. Horatius li. 1. Epist. Nota refert meretricis acumina, sæpe catellam, Sæpe Periscelidẽ raptã sibi flẽtis. Mænander scripsit puellas gestare periscelidas. Gremialia uocat Cælius.

Perizonium pallium est præcinctum, quo nudæ uirgines

uirgines infra papillas præcinguntur. Aliter Præcinctorium uocatur.

Pileus, seu Pileũ, dicitur uirile tegumẽtũ. Persius: Hãc nobis Pilea donant. Cælius Sabinus iurisperitus testis est apud Gellium, pileatos seruos uænum solitos ire: quo indicabant ueteres, uænundandi legẽ non esse operiendã. Corona signum erat captiuorum uenalium: Pileus uero impositus demonstrabat eiusmodi seruos uenũdari. Hinc Pileus interim pro libertate capitur, cuius insigne est. Liuius: Postero die serui ad pileum uocati, & carcere uincti, emißi. Suetonius in Nerone: Tantumq; gaudiũ publicè præbuit, ut plebs pileata tota urbe discurreret. Idem in Tiberio: Seruis ad pileum frustra uocatis in Siciliam profugit. Serui enim (qui manumittebantur) accipiebant pileum capite raso. Sex. Aurelius: Omnis (inquit) Roma adeò interitu Neronis exultauit, ut plebs induta pileis manumißionũ, tanquàm sæuo excmpta domino triumpharet. Mart. lib. 1. Permittis puto pileata Roma. In Saturnalibus ad exprimendã libertatem pileata erat Roma: unde idem Martial. Dumq; decent nostrum pilca sumpta Iouem.

Petasus, dici potest capitis tegmen, seu umbraculum ad instar pilei formatũ. Suetonius in Augusto: Domi quoque non nisi petasatus sub dio spatiabatur. Cicero ad Cassium: Sed tabellarij petasati ueniunt, comites ad portas expectare dicuntur. Plinius lib. 36. scribit in summo labyrinthi Italici Petasum unum omnibus pyramidibus impositum fuisse.

Poderis, dicitur talaris tunica duplici syndone. Iosephus Byßinã uocat. Hæc adeò arcta est, et strictis adeò manicis, ut nulla sit in ueste ruga. Tales interdum habent milites, ut onere expediti aptiores sint torquendis hastis, aut

uibrandis ſagittis.

Polymitus nomen ſumpſit à multiplici liciorum uarietate: nam mitos Græcè, filum dicitur Latinè. Hinc Polymita uestis dicitur multis licijs contexta. Plinius: Plurimis uerò licijs texere, quæ Polymita appellant, Alexandria instituit. Polymitarij dicuntur, qui huiuſmodi uestimenta conficiunt.

Prætexta, ueſtis erat patriciorum, ab eo dicta, quòd purpura prætexebatur. Hinc prætextatus Papyrius dictus eſt, ob loquendi, tacendiq́; prudentiam in ætate prætexta. Et Prætextatus ſermo, dictus ab antiquis, qui nihil haberet obſcœnitatis. Pompeius Sextus li. 16. de uerbis priſcis: Nefas, inquit, apud ueteres habitum eſt, uti prætextati pueri uerbis obſcœnis uterentur, ideoq́; prætextatum ſermonem appellarunt, qui nihil obſcœnitatis referret. Quam ſententiam apud Macrobium uidetur probare Vectius prætextatus: Nam toga, inquit, prætexta ea ratione pueris additur, ut ex colore purpuræ ingenuitatis pudor regeretur. Diuq́; negatum libertinis fuit, uti prætexta. Vnde etiã Prætextatæ fabulæ apud antiquos dictæ ſunt, quibus præcepta & monitiones ad optimos mores pueris tradebantur. Horat. in Arte: Vel qui prætextas, uel qui docuere togatas. Contrà tamen Suetonius in Tito Veſpaſiano, uerba prætexta, uocat impudica, qualibus ſolẽt uti laſciuiẽtes pueri: Erat, inquit, dicacitatis plurimæ, & ſic ſcurrilis ac ſordidæ, ut ne prætextatis quidem uerbis abſtineret. M. Tullius in oratione pro Murena ſcribit, filios triumphantiũ maximè prætextatos ſedere conſueſſe in equis triumphatoris.

Pallium, ueſtimentum erat Græcis peculiare. Hinc Palliatæ comœdiæ, quæ ſcriptæ ſunt ſecundum ritus & habitus Græcorum palliatorum. Palliati, & Palliolati dicuntur induti

tur induti pallio. Sueto. in Cæs. Dictatore: Vno quo sagati palliati'ue, altero quo togati cum illustrioribus prouinciarum discumberent. Martialis: Hanc uolo quæ facilis, quæ palliolata uagatur. De pallio Sueton. in Augu. Togas insuper ac pallia distribuit. Idem in Cæsare Tiberio: Redegitq; se deposito patrio habitu ad pallium & crepidas. Pallium quoque uestimentum erat philosophicum. Herodes (ut est apud Gellium) quendam barbatum, palliatumq; (qui ex eo habitu philosophus uideri uolebat) ita taxauit: Video barbam & pallium, philosophum nondum uideo. Diminutiuum est Palliolum. Iuuenalis Saty. 3. Vxorem comœdus agit, uel Dorida nullo Cultam palliolo. A' Palliolo fit aduerbiũ Palliolatim. Plautus: Palliolatim amictus sic incessi ludibundus.

Phelonem pro quodã tuniculæ genere accipit Cæl.

Perinesa antiqui uocabant indumenta, in quorũ extremitatibus assuta esset purpura, quadam insulæ imagine.

Rhenones uestes erant pelliceæ, quibus, autore Cæsare, Germani utebantur. Sidonius: Viridantia saga limbis marginata puniceis, penduli ex humeris baltei uel gladij balteis supercurrentibus struxerat clausa bullatis latera Rhenonibus.

Ralla uestis dicta est à raritate filorum. Plautus apud Nonium: Tunica Ralla, toga spissa.

Rechidimna, seu Recidipna, uestes erãt peregrinæ, quibus utebantur in Gymnasijs. Iuuenalis Saty. 2. Rusticus ille tuus sumit recidipna Quirine.

Recinium uestis fuit antiquißima quadrata, cuius mediam partem iaciebant post humeros. Eadem Ricinus, & Ricinium dicitur à reijciendo. Festus: Recinium est omne uestimentum quadratum.

Regilla *uestis erat regia, unde etiam tractum nomen. Ea erat auro, & purpura intexta, & regibus peculiaris. Plautus: Basilicam an Regillam induam tunicam.*

Richa *uestimentum erat, quod nos sudarium dicimus. Serenus: Aut Zonulam, aut auem, aut richam.*

Reticulum *capitis tegmen muliebre. Varro: Suisq; suspendit laribus marinas molles pilas, Reticula & strophia. Capitur etiam pro quodam instrumento, quo antiquitus panes ferebantur. Iuuenalis Satyr. 12. Mox cum reticulis, & pane, & uentre lagenæ.*

Rhiza *uestimentum fuit Thracium.*

Strophium *dicitur fascia pectoralis ad deuinciendas puellarum mammas. Nonius ait, Strophium breuē esse fasciam, quæ uirginearum papillarum coërcet errorem. Martialis Fasciam uocat pectoralem, ubi ait: Fascia crescentes dominæ compesce papillas, Vt sit quod capiat nostra tegatq; manus. De Strophio Catullus: Non tereti strophio lactantes uincta papillas. Capitur etiam Strophium pro religiosa quadam corona, qua utebantur antiqui sacerdotes. Plinius: Tenuioribus coronis utebantur antiqui, strophia appellantes. Diminutiuum est Strophiolum. Autor hymni (qui in honorē diui Ioannis Baptistæ canitur) posuit strophium pro uilloso corporis tegumento, ubi ait: Præbuit hirtum tegimen Camelus Artubus sacris, Strophium bidentes.*

Sagum *erat militare uestimentum, quod, teste Cicerone, sumi solebat in bello. Et quando in sagis tota ciuitas erat, consulares uiri solebant esse togati. Martialis libro 1. Ibis ab excusso missus in astra sago. Plinius libr. 27. Sacerdos candida ueste cultus arborem scandit, Falce aurea demetit: Candido id excipitur Sago. Iuuenalis Satyra 6.*

An saga

An saga uendenti nubat caupone relicto. Sagati dicuntur sago induti. Sagarij dicuntur uenditores sagorum.

Sagulum diminutiuum est à sago. Virg. libr. 8. Aen. Virgatis lucent sagulis, tum lactea colla Auro innectũtur. Hinc etiam Sagulati sagulo induti. Sueto. in Vitellio: Vrbem quoq; ad claßicum introijt paludatus, ferroq; succinctus inter signa atq; uexilla sagulatis militibus.

Semitogium uocatur breuis & dimidia toga. Vnde Semitogati dicuntur.

Stragulum uestis est, qua lecti sternuntur, colorum & figurarũ multitudine uariegata. Tibullus libro 1. Nam neq; tunc pluuiæ, nec stragula picta soporem, Nec sonitus placidæ ducere posset aquæ. Martialis: Stragula purpureis lucẽt uillosa tapetis. Idẽ tamẽ accepit Stragulũ pro Ephippio, ubi ait: Stragula succincti uenator sume ueredi. Varro: Quicquid insternebãt, à sternẽdo stragulũ appellabãt. Hieronym. posuit pro ueste muliebri: Stragulatã (inquit) uestem fecit sibi, Byssus & purpura indumentum eius.

Strigium, uestis erat Hispanica. Plautus: Nudus est, Iurat se strigium oppigneraße.

Subucula uestis erat interior, quæ sub alia induebatur. Varro: Postquàm binas tunicas habere cœperunt, instituerunt uocare subuculam. Horatius lib. 1. Epist. -Rides, si forte subucula pexæ Trita subest tunicæ, uel si toga dißidet impar.

Sudarium dicitur lintheum ad detergendum corporis sudorem, & purgandas nares. Suetonius in Nerone: Neque quicquam serio ioco'ue egerit, nisi astante Phonasco, qui moneret, parceret'que arterijs, ac sudarium ad os applicaret. Ex Setabi Hispaniæ urbe mittebantur optima linthea, quæ Sudaria dicebantur. Catullus:

Nam sudaria Setaba ex Iberis. Miserunt mihi muneri Fabullus & Verannius. Diminutiuum est Sudariolum. Apuleius: Quanti sudores innocentibus hoc uno sudariolo afferantur, possum equidem pluribus disputare.

Syrma, uestis erat, quæ in recitandis grauioribus poëmatis trahebatur ab hystrionibus. Martialis libr. 4. Musa nec insano Syrmate nostra tumet. Ea ueste maxime utebantur Tragœdi, quod etiam innuit illud distichon Martialis libr. 12. Transtulit ad tragicos se nostra Thalia cothurnos, Aptasti tragicum tu quoq; Syrma tibi.

Supparus, seu Supparum dicitur leuis & angusta toga. Festus ait uestimentū esse puellare ex lino. Nos Subuculam & Camisiam dicimus. Nonius ait, Supparum esse lintheum femorale usque ad talos pendens, quòd subtus appareat. De suppparo Afranius: Puella non sum, supparos si induta sum. Luca. lib. 3. -Humerisq; hærentia primis Suppara. Seneca pro uelis accepit in Medæa: Et alto rubicunda tremunt suppara uelo.

Subligaria uestes erant, quæ coxas usq; ad umbilicum à genibus contegebant. His utebantur Mimi in theatro. Mart. lib. 3. Iuue. Saty. 6. Aliter uocatur Subligaculum. Cicero in Offi. Scenicorum quidem mos tantam habet uetere disciplina uerecundiam ut in scena sine subligaculo prodeat nemo. Imperitus subligaculum indutus omnibus id ostentat. Adagium est in eos, qui propter insolentiā etiam ineptißimis rebus efferuntur.

Syndones, uestes erant candidæ ex lino, quibus magi utebantur. Erant autem subtilißimæ, & tenuißimis filis intextæ. Martialis libro 4. Nec sic in Tyria syndone tutus eris. Syndones uerò populi sunt in Mœotidis confinio, teste Pomponio Mela.

Subarma

Subarmalia, *saga erant & chlamydes, quibus arma superinduebant.*

Singuliones, *genus erat uestis barbaræ, inquit* Baptista Egnatius.

Stola, *erat talaris tunica, qua matronæ utebantur.* Tibullus *lib.* 1. – *Quamuis nec uitta ligatos Impediat crines, nec stola longa pedes.* A` *stola, pudor dicitur Stolatus, id est, matronæ conueniens.* Martialis *lib.* 1. *Et stolatum permittit meretricibus pudorem.*

Instita, *erat fasciola, quæ partem unam stolæ ambiebat.* Horat. – *Sunt qui nolunt tetigisse nisi illas, Quarum subsuta talos tegit instita ueste.*

Synthesis, *genus est uestus breuis & negotijs aptæ, qua* Romani *omnes toga deposita in* Saturnalibus *utebantur.* Consuta *erat & cōposita quadā cōpositione uersicolori, unde inditū nomē.* Mart. *De nostra prasina synthesis empta toga.* Synthesiatus *hac dicitur indutus ueste.*

Toga, *communis erat* Rom. *uestis, qua utriusq; sexus homines utebantur.* Accipitur *interdū pro peculiari habitu clientum, & salutatorū, qui togati salutatum ibant, ut sportulam consequerētur.* Mart. *Mane uel à media nocte togatus ero.* Toga *prætexta uestis erat magistratuū.* Togatæ *fabulæ, quæ scriptæ sunt, secundū ritus & habitus* Romanorū. Earū *scænici actores uocantur* Togatarij. Toga *pura & uirilis dicebatur, quam adolescentes tyrocinij die, posita prætexta puerili, sumebant in* Capitolio. De Toga Mart. *li.* 3. Gallia *Romanæ nomine dicta togæ.* A` Toga Romani *dicuntur togati.* Vergil. *Romanos rerum dominos, gentemq; togatam.*

Tyara, *tegumentū erat capitis,* Persarū *genti peculiare, quo reges & sacerdotes utebātur.* Simile *propè erat*

mytræ aut galero. Iuue. Sat. 6. Et Phrygia ueſtitur bucca tyara. Hieron. ad Fabiolam: Quartum genus eſt ueſtimenti rotundum pileolum, quale pictum in Vlyſſæo cõſpicimus, quaſi ſphæra ſit diuiſa, et pars una ponatur in capite: hoc Græci & noſtri Tyaram, nonnulli Galerũ uocãt. Non habet acumen in ſummo, nec totum uſq; ad comas caput tegit, ſed tertiam partẽ à frõte inopertam relinquit. Atq; ita in occipitio uitta conſtrictus eſt, ut non facilè labatur ex capite. Eſt autẽ Byßinum & ſic fabre operatũ lintheolo, ut nulla acus ueſtigia forinſecus pateant. Ouid. lib. 11. Tempora purpureis tentat uelare Tyaris. Reperitur etiam in maſculino genere, & frequentißimè. Vergil. Sceptrumq;, ſacerq; Tyaras.

Tibialia, dicuntur Tibiarum indumenta, atq; etiam arma, quibus crura muniuntur. Suet. in Auguſto: Subucula & thorace laneo, & feminalibus, & tibialibus muniebatur. Paulus Iuriſc. Si tibiale, uel humerale miles alienauit, caſtigari uerberibus debet.

Tunica, ueſtis erat breuior, et ſine manicis, qua utebantur uiri. Manicata decebat fœminas, ut arguit illud Verg. Et tunicæ manicas, & habent redimicula Mytræ. Plautus: Manuleatam tunicam habere hominẽ decet. Gellius lib. 7. Tunicis (inquit) uti uirũ prolixis ultra brachia, & uſq; in primores manus, ac propè in digitos Romæ, atq; omni in Latio indecorum fuit: Propterea Pub. Afric. Pauli filius, P. Gallo, homini delicato probro dedit, quòd tunicis uteretur manus totas operientibus. Diminutiuum eſt Tunicula. Gellius lib. 1. Elegans illa ueſtis & molles tuniculæ ab æmulis aduerſarijsq; probro datum. Tunicati dicuntur tunica induti. Horatius lib. 1. Epiſto. Vilia uendentem tunicato ſcruta popello. Tranquillus in Augu-

ſto: Vt

ſto: Vt ſtare interdum per totum diem iuberet ante præ=torium tunicatos.

Tunica talaris eſt, quam Græci uocant Poderim. Idem Sueto. Cum palla, tunicaq; talari proſiluit.

Tyrianthinæ, ueſtes erant purpureæ, ſumpto no=mine à Tyrijs, qui uſu purpuræ claruerunt. Mar. Vrbica Lingonicus, Tyrianthina bardocucullus.

Tapetum, ſeu Tapes, uocatur tegmen diuerſis co=loribus & figuris uariegatum, quo præcipuè aulæ & cu=bicula diuitum ornari ſolent. Aliter uocatur Aulæum, pe=riſtroma, peripetaſma. Vergilius 7. Inſtratos oſtro alipe=des, pictisq; tapetis.

Trabea, ueſtis erat togata purpura circunducta ſub tegmine puniceo, quam aureæ fibulæ annectebant. Verg. Ipſe quirinali lituo, paruaq; ſedebat Succinctus trabea. Ouid. 1. Faſt. Hoc igitur uidit trabeati cura Quirini. Tra beatus dicitur trabea indutus.

Ventrale, uentris tegumētum, ut femorale femoris, brachiale brachij, humerale humerorum, tibiale tibiarū. Plinius: Patris mei memoria cœpere Amphimala noſtra, ſicut uilloſa, etiam uentralia.

Venſica, tegumentum erat & mitella capitis ſubti=liſsima, qua Germanorum crines contegebantur. Martia. lib. 8. Fortior intortos ſeruas uenſica capillos.

Vmbella, itidem erat indumentum capitis, quo ra=dij Solis arcebantur. Martialis lib. 11. Vmbellam luſcæ Lygde feras dominæ.

Xerapellinæ, ueſtes erant matronales, dictæ ab Ampellino colore, qui medius eſt inter coccum & muricē. Merula ait Atrabicas fuiſſe appellatas. Iuuenalis Saty. 6. Et Xerapellinas ueſtes donauerit ipſi.

Xyſtis

Xystis, autore Cælio, dicitur talaris tunica & muliebris. Alij Tragicum putant indumentum. Xystus uerò appellatur lata porticus, in qua athletæ hyberno tempore exercebantur. Vnde & Xystici athletæ dicti sunt. Sueto. in Aug. Nec tamē eo minus aut Xysticorum certationes, aut gladiatorum pugnas seuerissimè semper exegit.

Porrò acu uestes facere Phryges inuenerunt, ideo'que Phrygiones appellati. Aurum intexere in Asia inuenit Attalus rex Pergami: unde nomen Attalicis. Colores diuersos picturæ intexere Babylon celebrauit, et nomen imposuit. Mart. Non ego prætulerim Babylonica picta superbæ Texta, Semiramia quæ uariantur acu. Plurimis licijs texere, quæ Polymita appellant, Alexandria instituit. Scutulis diuidere, Gallia. autor Plin. lib. 8. cap. 48. Vestimentorum sunt omnia aut lanea, uel linea, uel serica, uel bombicina. Omnia item aut uirilia, aut puerilia, aut muliebria, aut communia, aut familiaria. Afri, Mauri, Saraceni, Scythæ, gaudent colorū uarietate, Græci crepidati incedebant. Fuerunt & priuatæ quorundam uestes. Adam & Eua priusquam peccassent, degebant nudi: post peccatum texere folijs uerenda, crudis pellibus humeros amicti. Ioannes Zachariæ filius in heremo utebatur ueste camelorū setis contexta, scorteaq; cingebatur zona. Vnica fuit Christo uestis inconsutilis, quæ nullo usu detrita est. Pallium Bartholomæi per annos xx. neq; sordes ullas, neq; uetustatē sensit. Iacobus apostolus, qui à corporis similitudine frater Christi dictus est, lineo utebatur amiculo. Idē intōsus uixit, nunquā cinctus, nūquam balneo usus. Paulus primus heremita uestem habuit palmaceis cōtextam folijs. Mortui exuuias induit Antonius abbas diebus solùm festis. Capilli texerunt Timotheum

Anacho

Anachoretam, & adeò deformarunt, ut à Panutio in solitudine repertus, fera primo aspectu sit creditus, nō homo. Onophrius heremita consumpta ueste nudus egit, folijs uerenda tegentibus. Frāciscus Asisias crassi panni tunicam induit, quam funiculo compressit: nudis pedibus ligneos subiecit socculos. Maria Aegyptia consumptis uestibus, nuda egit in heremo. Herculem Nemæi leonis exuuio indutum Græcia fabulata est. Diogenes unico pallio uixit contētus. Portius Cato nunquam toga usus est, pluris quàm centum drachmis empta. Pythagoras alba utebatur ueste, & coronam gestabat auream. Empedocles Agrigentinus utebatur ueste purpurea, æreisq́; calceamentis. Hippias & Gorgias purpureis. Porphirius à purpura nomē sumpsit, quum Maichus diceretur. Fuit Aristoteles uictu uestituq́; delitiosus, & ob id Platoni aliquantulū infensus. Cethegi exerto nudoq́; erāt brachio. Cæsar laxiore tunica. Augustus hyberno tempore thorace laneo, tibialibus & quaternis tunicis. Mœcenas mollioribus uestibus: unde & Malacinus ab Augusto cognominatus est. Demosthenem Gellius scribit fuisse cultu corporis nitido, & nimis accurato. Hortensium quoq; multa cum mundicia & circunspectè fuisse indutum.

De coloribus uestimentorū nunc aliquid adijciamus. Cymatilem colorē dixerūt marinū, & cæruleum. Glaucus pro uiridi ponitur, habetq́; uirori commixtum alborem. Hinc glauci oculi, glaucæ salices & oliuæ. Impluuiatus color, quasi fumato stillicidio. Crocinus & Croceus à Croco. Hinc croccata uestis. Cerinus à ceræ colore. Ferrugineus, à ferro. Ostrinus, subruber. Murex fuit purpureus, Anthracinus niger. Anthrax Græcè dicitur carbo. Amethysthon ut uiola propè purpureum ponit Plinius. Mo-

Iochinum dixerunt colorem ſimilem maluæ, Luteum croceum à luto herba.

VESTES GENTIVM PROPRIAE.

PAllium Gabinium: Caſiaca Græcorũ: Toga et Prætexta Romanorum: Maſtruga Sardorum: Braccæ, bardocucullus, Gallorum: Germanorũ Rhenones: Aulæa Britannorũ: Strigiũ Hiſpanorũ: Arſineum, Tyara, Candis, Capyris Perſarum: Chorteus Maßilienſium: Myoton Armeniorum: Dalmatica Dalmatarũ: Peplum Troadum: Caunaces Babyloniorum.

VESTES QVAEDAM MEMORABILES.

ANtiſthenes Sybarita ueſtẽ elaborauit, in qua uariæ deorum effigies erant depictæ. Hæc quotannis in Liciniæ Iunonis templo ſuſpendi miraculi cauſa ſolebat. Athenienſes magno precio eandẽ ſibi cõpararunt.

Lollia Paulina tunicam habuit ex margaritis æſtimatam quadringentis ſeſtertijs. Tarquinius Priſcus aurea triumphauit tunica. teſtis Verrius apud Plinium.

Plin. c. 35. & 48. li. 8. et 9.

Habuit Nero triclinaria Babylonica c c c c. milibus empta. Syloſon, ueſtem habuit, quam quũ Dario Hyſtapis filio dono dediſſet, totam ab eo & urbem & inſulam Samiorum in hoſtimentum muneris accepit. autor Valerius Max. de Gratitudine. Saxo Grammaticus ſcribit Frontoni cuidam ueſtẽ fuiſſe, qua circumamictus nullo telorum acumine lædi poterat.

CALCIAMENTORVM GENERA.

CAlopodium genus eſt calciamenti lignei, alio nomine dicitur Soccus.

Sandalium

Sandalium, *genus est calciamenti* Etruscis *peculiare, ut docet* Iul. Pollux. *Legimus in lib.* Iudith, *quemadmodum illa induit sandalia in pedibus suis, assumpsitq; dextrariola & inaures.* De Sandalio, Terentius, *Comminuã tibi Sandalio caput.* Apollo *Sandaliarius dictus est, à uico eiusdem nominis, ubi* Athenis *colebatur.* Et *Sandaliarij etiam dicuntur calceolarij.*

Peronem, *Seruius ait esse rusticum calciamentũ è crudo corio.* Verg. *lib. 7. –Crudus tegit altera* Pero. Iuue. *Sat. 14.* Nil *uetitũ fecisse uolet, quẽ nõ pudet alto* Per *glaciem perone tegi.* Peronatus *dicitur perone indutus.*

Socci, *dicuntur calceamenta* Comœdorum, *ut* Tragœdorum Cothurni. *Actores enim* Comœdiarum, *proscenium intrabant cum soccis, ut hi cothurnis.* Hinc *soccus plerunq; capitur pro uersu comico.* Horat. *in* Arte: Hunc *socci cepere pedem, grãdesq; cothurni.* Diminutiuum *est* Socculus. Idem Sueto. *in* Vitellio: Pro *maximo munere à* Messalina *petijt, ut sibi pedes præberet excalceandos, detractumq; socculum dextrum inter togam tunicasq; gestauit aßiduè, nonnunquam osculabundus.*

Cothurnus, *aptus est utriq; pedi, fiebatq; in modum crepidarum.* Hinc *adagium natum:* Cothurno *uersatilior. in homines inconstantes.* Cõgruebat *hoc calceamentum uiris pariter & mulieribus.* Vergil. Purpureoq; *alte suras uincire cothurno.* Quòd *interim pro tragico uersu accipiatur, uaria docent exempla.* Statius *lib. 5.* Syl. Terrifico *super intonuere cothurno.*

Carpatinæ, *calceamentum erat rusticum, quod fiebat ex recẽtibus corijs bubulis: sic appellatũ à* Caribus. *ut scribit* Iul. Pollux *lib. 9. ad* Commodum Cæsarem. Aristoteles *in 2. de* Animalium *historia scribit camelos calceari*

carpatinis

carpatinis, ne in exercitu longiore fatiscãt itinere. Catull. Cullos et crepidas lingere Carpatinas. Sunt qui Crepidas carpatinas dicant esse calceamenta stercorata.

Hopistocrepides, *genus est calceamenti fœminei.*

Hypodesis, *seu hypodema, calceũ latinè significat.*

Mullei, *primùm fuerunt calcei regum Albanorum, purpurei coloris, qui postea patriciorum. Vopiscus, Calceos mulleos, & hederaceos, & albos uiris omnibus abstulit, mulieribus reliquit.*

Sculponeæ, *calcei sunt ex lana confecti. Plautus: Quî quæso potius quàm Sculponeis, quibus batuatur tibi os: Næuius: Sculponeis batuenda sunt latera. Cato scribit Sculponeas bonas alternis annis dari oportere familiæ rusticanæ.*

Tentipellium, *calceamentum est ferratum, quo extenduntur pelles.*

Solea, *calceamentum est, quo calces plantarum obteguntur, cæteris pedum partibus propè nudis, ipsis tamẽ pedibus coriaceo uinculo supernè uinctis. Plautus: Date iam soleas, atq; intrò me actutum ducite. Fiunt etiam ex ferro, quæ pedibus equorum & mulorum subijciuntur. Solea interdum pro calceo ponitur. Propertius: Prosilit in lata nixa pedem solea. Soleati soleis induti.*

Crepida, *Græcanicum fuit calceamentum coriaceis superuinctũ ligulis. Persius: Nõ hic qui i crepidis Graiorum ludere gestit. Gellius lib. 13. cap. 20. ait Crepidas & Crepidulas esse, quas Romani soleas uocant. Cicero apud eundem Gallicas uocat, dicens: Cum Gallicis & lacerna cucurristi. Eius item sutores Crepidarios dixerunt. Sempronius Asellio lib. 14. rerum gestarum: Crepidarium, inquit, cultellum à crepidario sutore.*

Crupe

Crupezia, *autore Cælio, tibicinũ sunt calceamenta.*

Nymphides, *calceamenta sunt muliebria & sponsalia.*

Harpides *calceamenta sunt multiplici sutura: similes sunt crepidis.*

Carpicum, *seu Carpisculum, genus est calceamenti, autore* Flauio Vopisco, *qui ait Aurelianum absentem à senatu uocatum fuisse Carpicum.* Hodie quoque Itali *Scarpos uulgo crepidas uocant.*

Phecasij *dicebantur ueterum sacerdotum calcei.*

Græcanici calcei ex Polluce *sunt* Basilides, *quibus utebantur Athenis. Crepides gestamen militare.* Embades *sumptuosum calceamentũ.* Crotopezium *ligneum calceamentum, dictum à sonitu. Sunt item* Schistæ, *Singæ, Compodes, Asircæ, Embades, utriq; sexui cõmunes.* Hypocesma *uirile calceamentum, Proschema senile,* Peribates *ancillarum.* Ploëaria & Acontia *meretricum.* Radia *uarium & circunuolutũ erat.* Baucides *sumptuosorum.* Rursus *Crocotides, Aphracta, Opitocrepides, Amphisphyra, Acrosphyra, Canobia, Gynepodia, Nyclipedeces, Mesopersicæ, Phytracides, Seleucides, Nißides, Ambracides, muliebria fuerũt. Vtriq; sexui communia, Phares, Ledarium, Chiton, Xystis.*

LATRONES, ET SACRILEGI.

PRometheus *Deucalionis pater & Iapeti filius post factos homines, auxilio Mineruæ ascendit in cœlũ, & ignẽ ferula de rota Solis surripuit, quẽ hominibus indicauit. Quapropter irati Dij febres & morbos terris immiserũt. Prometheũ autẽ per Mercuriũ Caucaso alligauerũt adhibita aquila, quæ eius cor exederet. Verg. in Bucc. Caucaseasq; refert uolucres, furtũq; Promethei.*

Scyron *latro fuit prope Athenas, qui hospites è saxo præcipitabat in mare. Hunc interfecit Theseus & in mare deiecit, ubi eiusdem ossa mutata sunt in saxa, quæ propterea uocantur Scyronia.*

Cacus *Vulcani filius, boues & armenta suffurabatur in Auentino monte, quæ uersis uestigijs cauda trahebat in suam speluncam, ut furtũ non agnosceretur. Hunc Hercules dedit morti. Propert. lib. 4. Sed non infido mãserunt hospite Caco Incolumes, furto polluit ille locũ, &c.*

Auctolius *Mercurij & Lychiones filius, euasit clarissimus latro, imitatus patrem.*

Procustes, *latro fuit insignis in Attica, qui hospites interimebat. Tandem & ipse interfectus ab Hercule. Ouidius lib. 7. Vidit & immitẽ Cephesias ora Procustem.*

Scinis, *latro fuit in Isthmo Corinthiaco, qui homines arboribus alligatos discerpebat in frusta. Hunc Theseus interemit.*

Brennus, *dux Senonum, cupiditate prædæ inflammatus, Apollinis Delphici templum inuasit. Proper. lib. 3. Torrida sacrilegum testantur limina Brennum, Dum petit intonsi Pythia regna dei.*

Martialis lib. 6. Epigrammatũ arguit furti Cilicem *quendam his uerbis: Fur notæ nimium rapacitatis Compilare Cilix uolebat hortum.*

Autolycus, *Mercurij fuit filius, qui proxima Parnaso loca furtis infestauit. Mart. libro 8. Non fuit Autolyci tam piceata manus.*

Martialis li. 12. incessit Hermogenem & Massam *fures, hunc nummorum, illum mapparum: ubi ait:*

Hermogenes tantus mapparum Pontice fur est,
Quantus nummorum uix puto Massa fuit, &c.

Sparta

Spartacus *fuit latro quispiam, & gladiatorū princeps, qui collecta fugitiuorū & perditorū hominū manu, bellum Romanis intulit. Hunc uicit P. Crassus. Lucan. libro 2. Vt simili causa caderes, qua Spartacus hostis.*

Tyttigias, *latro fuit, & plagiarius in Arcadia, qui res alienas (quas furto abstulerat) uendebat, eoq; quæstu diues factus est.*

Cercyon *Atticam regionem latrocinijs infestauit. Ouid. Cercyonis lœthum uidit Cerealis Eleusis.*

Capiton *latro quum aliquandiu latrocinijs uacasset, pertæsus uitæ illius, transiuit ad heremum, ubi annis quinquaginta durauit in quodam antro.*

Sisyphus, *Aeoli filius, latro fuit in Isthmo, quem Theseus occidit.*

Stamatus *homo Cretensis, sancti Marci thesaurum Venetijs expilauit. autor Volaterranus.*

Dauid, *latro fuit apud Hermopolim, qui cum alijs triginta prædonibus quæstum solo parabat furto. Tandem meliore ductus spiritu, inclusit se monasterio, ubi ad mortem usq; sanctißimè uixit.*

Dismas *fuit latro, qui ad Christi dexteram in cruce pependit, & scelerum ueniam impetrauit.*

Tortellius ait Marclylam *fuisse latronem in sylua Dodonæa.*

Antiquitus Argiui *furacitatis infamia laborarunt: unde adagium, Argiui fures.*

Pamphilus *ueteris Comœdiæ conuicijs notatus est, quòd ærarium expilasset.*

Poëtæ faciunt Mercurium *furē, atq; etiam Deum furum. Lactantius: Fur ac nebulo Mercurius, quid ad famam sui reliquit, nisi memoriam fraudum suarum? N. antuannus*

tuanus: Thetidosq́; cubile Peleus incestat, rector Neptunus aquarum Phorcida, Deucalidem fraudis, furumq́; magister Mercurius.

Bargulus, nomen est latronis apud Cicer. libro 2. de Offic. qui propter æquabilem prædæ partitionem magnas opes assecutus est.

Fuit & Viriatus Lusitanus latro, cuius ferocitatem Lælius prætor fregit, & comminuit.

Cælius li. 10 cap. 49. Voranus, fuit Q. Luctatij Catuli furacißimus libertus, quem nummularius nummos de mensa subtrahentem, & in calceos infarcientem, depræhendit.

L. Tubullus, fuit homo admodum flagitiosus, & rapinator egregius, qui quòd multis sacrilegijs & peculatibus uitam infamasset, multamq́; pecuniam malo cepisset dolo, Lucilij satyris notatus est. Asconius Pedianus ait uirum fuisse prætorium ætate patrum Ciceronis, qui propter multa flagitia de exilio accersitus, ne in carcere necaretur, uenenum hauserit.

Eurybatus latro fuit astutia singulari, quem depræhensum quum custodes uellent cogere, ut ostenderet quibusnam modis consuesset domos conscendere: ille aptatis spongijs, & stimulis, ferreisq́; retinaculis irrepsit in parietem, & spectantibus illis, artificijq́; nouitatem mirantibus, præhenso laqueari per tegulas effugit, eoq́ue modo periculum euasit. Hinc Eurybatissare uerbum, id est malis moribus uti.

Eurybatissare.

Attabas, & Numenius latrones fuerunt famosißimi, qui sequenti adagio locum fecerunt: Conuenerunt Attabas & Numenius. quoties improbus aggregatur cum improbo. autor Diogenianus apud Erasmum.

Ammianus Marcellinus scribit Arsacem Partho-

rum

rum regem inter adolescentiæ rudimenta doctorem fuisse latronũ, uerum mutato postea in melius proposito, multa gloriose & fortiter egisse, superato etiam Nicanore Seleuco Alexandri successore.

Amasis, Herodoto teste, quum pecunia uoluptati non sufficeret, solebat circumeundo furari. Et quum reposceretur ab his, quos expilauerat, eosdem ad oraculum sistebat, à quo tamen sæpe conuictus est, & frequenter absolutus. Neq; tamen deorum templa habuit curæ, qui furtis eius pepercerant.

Balista ludimagister quispiam ob infamiam latrociniorum lapidibus coopertus est, in quem Vergil. hoc disticho lusit: Monte sub hoc lapidum tegitur Balista sepultus, Nocte dieq; tutum carpe uiator iter.

Barrabam fuisse latronẽ docent sacrosancta Euangelistarum uerba.

Tetrinius, teste Suetonio, fuit latro, qui quum postularetur, & qui postularent Tetrinios esse ait Caligula Imper. hoc est ipsos accusatores latrones esse, & tales, qualis dicebatur Tetrinius.

Expilauit Nero prouincias, spoliatis etiam in urbe templis, quòd triumphis & religioni uniuersus populus Roman. in metu sacrauerat. Per Asiam & Achaiam, non dona tantum, sed ipsa etiam numinum simulachra quantuliscunq; ornata diuitijs abripuit. autor Cor. Tacitus.

Dionysius Siciliæ tyrannus fana deorum expilauit, eosdem iocularibus uerbis irridens. Nam (ut est apud Valerium) quum fano Proserpinæ Locris spoliato, secundo uento ueheretur, ridens amicis, Videtis'ne, inquit, quàm bona nauigatio ab ipsis dijs immortalibus, sacrilegis tribuatur? Consule Valerium Maxim. de Religione.

C. Verres Siciliam compilauit, sublatis deorum simulachris, ornamentisq; fanorum. Eum propterea Cicero comparauit Dionysio.

Pyrrhus è thesauro Proserpinæ Locrensis pecuniam sustulit. Vlciscente demum numine, saxis illisus in mari naufragium fecit.

Fuit etiam Harpalus insignis & felix prædo, qui, autore Tullio lib. 3. de natura deor. dijs illudebat, quòd in illa fortuna tandiu uiueret.

Sambicus latro templum Dianæ expilauit in Elide. Quod flagitium quum fateri nollet, annum perpetuum exquisitißimis cruciatibus ad mortem usque tortus

Adagium. est. Hinc adagium, Sambico grauiora pati.

Leo Imper. filius Constantini Capronymi coronam à Mauricio principe deo dicatam nefario capiti imposuit, captus gemmarum & auri splendore. Bap. Egnatius.

Fuluius Flaccus Censor tectum marmoreum Iunonis Laciniæ spoliauit, ut ædem (quã dedicauerat Equestri Fortunæ) tegeret. Liuius lib. 42.

PYRATAE.

Pyratæ dicuntur prædones marini, qui nauigia cum mercibus inuolant, eoq; furto quæstum faciunt. In his Basilus à Lucano ponitur, ubi ait, Et Basilum uidere ducem noua furta per æquor.

Sextus Pompeius, Pompeij Magni filius, pyraticam itidem exercuit. Idem Lucanus: Sextus erat magno proles indigna parẽte, Qui mox Scyllæis exul grassatus in undis, Polluit æquoreos Siculus pyrata triumphos.

Cerpalum Tortellius inter pyratas numerat.

Icarion quoq; nomen fuit sæuißimi pyratæ.

Mnas quoq; fuit pyrata, qui sub Sexto Pompeio oras

oras Italiæ & omne circum pelagus prædatoria classe infestabat.

Saxo Grammat. Rothonē quendam inter pyratas numerat: Ea tempestate (inquit) Rotho Rutenorū pyrata patriā nostrā rapinæ & crudelitatis iniurijs profligabat.

Eodem Teste Thorias & Bero pyraticum munus exercuerunt.

SVPPLICIORVM DIVERSA GENERA.

Cyprianus apud Cælium prodit Vngulam fuisse tormenti genus, aitq; Ascias & Runcinas inter sæuitiæ tormenta reperiri.

Rota tormentum est Germanis peculiare. Aristophanes apud Cælium: Rota torquere te illic necesse est, ut exculpatur, quòd perperam fecisti. Erat autem seruile supplicium. Rotæ inserebantur noxij, & membratim radijs rotarum conuulsi lenta morte perimebantur.

Centra stimuli erant, quæ admouebantur reis.

Scalæ Gemoniæ, seu Gemonij gradus, locus erat eminens, qui gradibus quibusdā conscendebatur. Eò trahebantur damnatorū corpora. Legimus enim M. Claudio (quòd fœdam cum Corsis pacem fecisset) ademptam libertatem, mox & spiritum extinctum: Corpus demum contumelia carceris & detestanda gemoniarū scalarum nota fœdatum. Dicuntur autem Gemoniæ à loco gemitus & calamitatum. Suetonius in Cæsa. Tiberio: Imputauit etiam, quòd nō laqueo strāgulatū abiecerit in gemonias.

Suspendium, est supplicij genus, quo ducti ad furcas malefici faucibus laqueo constrictis infelicem reddunt spiritū. Quæ mors maximè erat probrosa. Nam in pontificalibus libris cautum fuerat, ut tales insepulti abijcerentur.

rentur. Vnde & Vergilius de Amata Lauiniæ matre sic ait: Et nodum informis lœthi trabe nectit ab alta. Pleriq; mortem hanc præposteram uocant. Ea hodie apud nos puniuntur latrones & homicidæ.

Vncus, etiam nomē est tormenti: nam infames multisq; flagitijs adobruti, post mortem unco trahebantur in sentinas, et sordium receptacula. Mortuo Commodo Imperatore, senatus hunc in modum acclamauit: Qui senatū occidit unco trahatur: Qui omnes occidit unco trahatur: Qui templa spoliauit unco trahatur. Hoc & alia instrumēta Carnificinæ quū ostentaret Carnifex, ferūt Neronē ad uoluntariā mortē coactū. Suetonius de Vitellio scribēs ait: Tandē apud gemonias minutißimis ictibus excarnificatus, & cōfectus est, & inde unco tractus in Tyberim.

Fustuarium, dicitur castigatio fustium, uirgarumq; supplicium. T. Liuius: Fustuarium meretur, qui signa relinquit, aut præsidio decedit. Antiquitus in militari disciplina duo fuerunt suppliciorum genera, Fustuarium, & Decimatio. Eum qui uirgis cædit, Plautus Virgatorem uocat. Liberū erat, cædi fustibus: uirgis, seruile. Erat et Crates suppliciū apud priores, quo quis deiectus in aquā, crate supernè iniecta, saxis cōgestis obruebatur.

Pausanias Anchoram ferream eorum ceruicibus adalligabat, quos crudelius uellet castigare, eaq; affectos ignominia uniuerso populo uidendos exponebat.

Neruus ferreum erat uinculum quo impediebantur pedes. Eo etiam ligabantur ceruices. Hinc Cato apud Gellium festiuè dicit, priuatos fures in neruo & compedibus uitam agere, publicos in auro & purpura uisi.

Icrion erat instrumentū, quo martyres cruciabātur.

Paratilmos supplicium erat, quo pauperes in adulterio

adulterio deprehensi puniebantur. Ditiores enim pecunia se redimebant, ut constat ex uerbis Ciceronis, qui scribit, Sallustium uænalem exposuisse domum paternam, ut se adulterij crimine purgaret.

Aporaphanidosis supplicium erat, quo Raphani in pudendas reorum partes impingebantur.

Cyphon ligneum erat uinculum aut ferreum, quo maleficorum colla inuoluebantur. Cynophismus ipsum est supplicium. Hoc adhuc nostra ætate uisitur.

Archiuus, seu Archiuum, locus est, ad quē damnati ducebantur, in quo qui legum placita risui habuisset, diebus uiginti uinctus Cyphone perseuerabat nudus, melle et lacte delibutus, quò molestæ essent illi apes & muscæ.

Draco unicuiq;, & quantulocunq; furto extremum supplicium, id est mortem irrogauit.

Colasis genus erat pœnæ, quæ adhibebatur causa castigandi, aut emendandi.

Colus, masculini generis, tormentum erat carnificinæ sæueritatis, quo rei flagellabantur. ipsum erat Coriaceum, autore Festo.

Crurifragium supplicium erat, quo crura maleficijs mutilabantur, & infringebantur. Apul. lib. 9. Tunc uxor egregia diras in eum deuotiones deprecata, & crurifragium eius abominata exangui formidine trepidātem adulterum abscōdit. Eodem modo Plautus Lumbifragium uocat Lumborum fracturam in Amphi. dicens: Nā si me irritaßis, hodie Lumbifragiū hinc auferes à me.

Damnari ad metalla supplicium fuit apud antiquos, quo uincti sontes in opus metalli trahebantur, seu in metallicas mittebantur fodinas. In Calcariā quoq; & Sulphurariam damnabantur aliqui. Nam Iurisconsulti inter

pœnas metalli nominant Sulphurariam & Calcariã: hoc est, fodinas calcis & sulphuris. Itẽ Lathomiam ubi cædun tur lapides. Plaut. Tyndarus in Lathomias Lapidarias ab Egione damnatur. Fuit & Lathomiæ locus carceris Romæ, & Syracusis carcer. De Metallorũ pœna Tranquillus in Caligula: Multos honesti ordinis deformatos prius stigmatum notis ad metalla & munitiones uiarum, aut ad bestias cõdemnauit, aut bestiarũ more quadrupedes cauea coërcuit, aut medios ferro dissecuit. Plinius in Epist. Erat fustibus cæsus, dãnatus ad metallũ, strãgulatus in carcere.

Culeus, saccus erat, in quo Simia, serpens, canis, & gallus gallinaceus cum parricida includebãtur, ac demum præcipitabantur in aquas. Iuue. Saty. 8. de Nerone: Cuius supplicio non debuit una parari Simia, non serpẽs unus, non culeus unus. Valerius scribit M. Tullium duumuirum culeo insutum in mare abijci iussum esse à Tarquinio rege, ob librum secreta sacrorum continentem, quem exscribendum dederat.

Stigma dicitur nota, quæ inuritur frõti reorũ, in perpetuum probri monumentum. Martialis: Frons hæc stigmate non meo notanda est. Iuuenalis Saty. 10. Mitius id sanè, quod non & stigmate dignum Credidit. Quintianus in Cleopoli: Nota nulla dolosi Criminis, hanc presso signabit stigmate frontem. Suetonius de Augusto: Valerium Catullum (à quo sibi uersiculis de Mamurra perpetua stigmata imposita non dißimulauerat) satisfacientem eadem die adhibuit cœnæ. Vbi stigma metaphoricè posuit pro infamia & sugillatione. À Stigma fit Stigmaticus, id est publica notatus infamia. Cicero: O miserum, qui fideliorem & barbarum & stigmaticum putaret, quàm coniugem. Plinius scribit columbino fimo deleri stigmata.

Ad bestias damnari etiã supplicium erat apud antiquos, quo rei cũ bestijs, ferisq; agrestibus & ieiunis depugnabãt. Propterea apud Gellium legimus, Androdum à domino datum ad bestias. Bestiarij erãt, qui bestijs obijciebantur, aut in eas decertabãt. Tertullianus: Iupiter est Romæ, quem ludis suis proluunt sanguine bestiariorum.

Gyaros est insula in mari Aegæo, quò mittebantur noxij. Iuuenalis Saty. j. Aude aliquid breuibus Gyaris & carcere dignum, Si uis esse aliquid.

Exilium, seu mutatio patriæ, numeratur inter pœnas reorum. Exules aliter dicũtur Relegati & Deportati. Differunt tamẽ: Relegatis enim licebat uti bonis ꝓprijs in exilio. Deportati uerò nihil poßidebant ex suis bonis.

EXVLES NONNVLLI.

M. Aemylius Lepidus quum uellet exules in urbem reuocare, ipse urbe detrusus est. Reuersus demum ad obsidionem urbis, à Catulo consule & Pompeio pulsus, & hostis patriæ iudicatus, exulauit in Sardinia, ubi dolore animi perijt.

L. Apuleius Saturninus tribunus pl. quum propter Agrariam legem (quam per uim tulerat) aliasq; item factiones uideret se odiosum plerisque summatibus, Rhodũ profectus est in uoluntarium exilium. Liuius lib. 69.

Aristides Atheniensis post multa in Remp. beneficia, tandem sua uirtute incidit in odium malorũ, quorum inuidia pulsus est in exilium: ubi tamen Deos precatus est, ut omnia Atheniensibus pro uoto & animi sententia bene succederent.

Boëtius imperante Zenone exilio damnatus est à Theodorico rege; ob affectatæ libertatis suspicionem.

Clisthenes Atheniensis (qui primus legem tulerat de exilio)

de exilio) primus exulauit.

Conon dux Atheniensis impatiens cladis, quam à Lysandro Lacedæmonio in conflictu nauali acceperat, spontaneum delegit exilium. Fugitq; ad Artaxerxem regem Persarum in Cyprum, cuius auxilio libertati patriã asseruit, cui prius seruitutem attulerat.

Demarathus Lacedæmonius, quum apud Athenienses exularet, non potuit tamen furtim nõ monere patriam bellici apparatus, qui Athenis fiebat.

Dion Syracusanus quum plerunq; monuisset Dionysium iuniorem (apud quem in summa dignatione & familiaritate uiuebat) ut patriæ libertatẽ restitueret, factus ei suspectus & in exilium pulsus est. Vbi tamen ad liberandas Syracusas animũ semper adiecit. Nam facto Apollini sacrificio, habitáq; ad milites cõcione cõtra tyrãnum copias mouit, quẽ facta deditione coëgit exiliũ capere, qđ prius alijs dabat. Hinc Adagiũ natũ: Dionysius Corinthi.

Adagium. De his qui à prospera fortuna ad humilem redacti sunt.

Athenienses Demosthenem in exilium miserunt, quòd pecunia fuisset corruptus ab Harpalo, qui fugerat ab Alexandro, & Athenas se receperat.

Egesistratus Ephesius ob tribulis sui necẽ exulauit.

Eustathius Pamphilius, præsul Antiochenus, sub Cõstãtino principe in exiliũ pulsus est Traianopolim Thraciæ ciuitatem, quòd Arrianorum placita refellisset.

Eusebius Vercellensis præsul ob religionem & doctrinam à Constantino principe missus est Cappadociam in exilium.

Hylarius præsul Pictauensis, qui scripsit in Arrianos, relegatus est in Phrygiam.

Ioannes Gothus præsul Gerundẽsis, quum sub Phoca prin

ca principe Arrianam sectam oppreßisset, ab hæreticis relegatus est.

Hyppias dux Atheniensis pulsus in exilium, Darium in patriam commouit. Iustinus lib. 2.

Liuius Salinator quum de Illyrijs triumphasset, inuidiam sibi gloria comparauit. Iudicatus enim reus peculatus, in uoluntarium exilium profectus est, postea tamen reuocatus Annibale Italiam opprimente.

Lucifer præsul Caralitanus à Liberio Pont. ad Imperatorem Constantinum missus, ab eodem relegatus est Palæstinam.

Decius Magius quum Annibali Capuam intrãti solus assurgere nollet, ab eodẽ relegatus est. Quum autem in exiliũ traheretur, aperto capite uociferans, Habetis, inquit, libertatem Campani, quam petijstis. Semper enim patriæ deditionem dissuaserat. Liuius lib. 23.

M. Marcellus, Pompeianarum partium, ubi uidit Cæsarẽ uictorem, Athenas profugit in exiliũ. Vnde proconsul Africæ, Domitiani tempore damnatus repetundarum, quòd Africam diceretur expilasse, actus est in exiliũ.

Meletius præsul, Arrianæ hæresis sectator, sub Diocletiano pulsus est in exilium, quòd præter opinionem fidem nostram defendisset, quum tamen Arrianam uellet tutari.

Metellus Numidicus (qui de Iugurtha triumphauit) relegatus est, quòd in legem Apuleiam per uim latam iurare noluisset.

T. Annius Milo Maßiliæ exulauit, quòd cliens fuisset Ciceronis, in causa cædis Clodianæ.

Montanum Vatienum oratorem, patria Narbonensem, Tiberius relegauit ad Baleares.

P. Nigidius

P.Nigidius Figulus, quem Lucanus Aſtrologiæ peritum fuiſſe ſcribit, mortuus eſt in exilio, teſte Euſebio.

L.Opimius poſt Ful. Flaccum uirum conſularem & C.Gracchum tribunitium oppreſſos, iudicio circumuentus & in exilium actus eſt.

Oribaſius Sardianus mortuo Iuliano principe, quo cum in ſumma familiaritate uixerat, inuidia ſuccedentium principum, & bonis ſpoliatus eſt, & in exilium detruſus: ubi tamen in omni calamitate, cõſtante manſit animo, ſeq́; philoſophum uerum exhibuit.

Paulus Diaconus Aquileienſis à Carolo Magno relegatus eſt ad Diomedis inſulam, quòd Deſiderio Longobardorum regi eiuſdem Caroli inimico faueret.

M.Popilium Romani in exilium egerunt, quòd miſſus cõtra Numantinos, rem ſua culpa male geßiſſet.

Protagoras Abderites, Menandri filius, & auditor Democriti, accuſatus ab Athenienſibus, quòd Perſarum magiam & religionem didiciſſet, ſponte exulauit.

Philiſtum Syracuſanũ (qui res Siculas libris duodecim complexus eſt) Dionyſius ſenior in exilium pepulit, ubi tamen bonam hiſtoriæ partem abſoluit.

Tullia, Seruij Tulli filia, acta eſt in exilium, quòd ſuper faciem parentis mortui currum traxiſſet.

Tarquinius Superbus, qui occiſo Seruio Tullo regnum ſceleſte occupauit, miſſus eſt in exilium cum Tarquinio Collatino filio ſuo, propter ſtupratam ab ipſo filio Lucretiam.

P.Rutilius Conſ. Cnei Manlij collega relegatus eſt à Syllanis. Deinde quum reuocaretur: Malo, inquit, ut patria exilio meo erubeſcat, quàm reditu mœreat.

Thraſybulus dux Athenienſis relegatus eſt à triginta

ginta tyrannis, Athenas per uim occupātibus: quos demū collecta aliorum exulum manu, iuuante Lysandro Lacedæmoniorum duce expulit, patriæq; libertatem peperit.

Thucydides Atheniēsis missus Amphipolim (quā rex Philippus per uim occupauerat) quum in proditionis suspicionem uenisset, actus est in exilium, quam tamen fortunam constantißimè tulit.

Cicero ob Clodij inimicitiam actus est in exilium. Quod ægre adeò tulerūt Romani, ut uiginti hominū millia uestem mutauerint. Tandē tamen redijt magno omniū plausu, & uniuersa ppè Italia illū suis humeris reuehēte.

Hostasius Rauennæ dominus à suis ciuibus relegatus est, quòd in ocio & ignauia torpesceret, publicæ'que administrationi ineptus uideretur.

Berengarius Imp. & Albertus eius filius, ab Othone uicti, & in exilium pulsi sunt. Benedictus Pont. Maximus ab Othone Imperatore relegatus est, suffecto Leone octauo.

Xenophanes annis LXV. exulauit à patria.

In exilio supra septē annos uersatus est Ouidius, ubi tamen barbaras gentes adeò sibi demeruit, ut in eius obitu Gethæ ac Tomitani lacrymas cohibere nequiuerit.

Sponte Pythagoras Samon liquit, Athenas Solon, Lycurgus Lacedæmona, Romam Scipio.

Interrogatus Socrates cuias esset, Respondit se ciuem mundi.

VIRI CELEBRES MORTVI in aliena terra.

SAmos genuit Pythagoram, texit Metapontus. Ciceronem Arpini ortū, nutritum Romæ, Sinus Caietanus uidit exanimem.

Plinium *infantem lauit Athesis, grandæuum extinxit Vesuuius.*

Vergilium *dedit Mantua, Brundusium abstulit.*

Genuit Ouidium *Sulmo, Ponticũ exiliũ suffocauit.*

Terentium *Carthaginensem, quem Roma docuerat, Arcadia sepeliuit.*

Horatium *Apulum,* Ennium *Calabrum,* Statium *Narbonensem,* Ausonium *Burdegalum,* *Duos* Senecas *&* Lucanum *Cordubenses,* Plautum *Arpinatem,* Lucilium *Aruncum,* Pacuuium *Brundusinum,* Iuuenalem *Aquinatẽ,* Propertium *Vmbrum,* Valerium *Antiatem,* Catullum *Veronẽsem,* Varum *Cremonẽsem,* Gallũ *Forliuiẽsem,* Actium *Pisaurensem,* Cassium *Parmensem,* Claudianum *Florentinum,* Persium *Volaterranũ tumulauit Roma.*

Alexandrum *Pella genuit, Babylon peremit.*

Cyrum *Persis tulerat, Scythia truncum tulit.*

Crassum *&* Pompeium *tulerat Roma, Hunc Aegyptus, illum Assyria sustulit.*

Catoni *principium & nomen dederat Roma, finem & cognomen Vtica.*

Cornelios Scipiones *Roma genuit, Hispania obruit.*

Decij *extra patriam ceciderunt, Pater cum Latinis pugnans, cum Ethruscis filius.*

Aemilium Paulum *Cumæ,* Claudiũ Marcellum *Venusia,* Tiberium Gracchum *tumulauit Lucania, omnes natos Romæ.*

Drusus *obijt in Germania,* Marcellinus *Baionæ,* Tarquinius *Cumis,* Sylla *Puteolis expirarunt.*

Augustus *Cæsar apud Nolam Campaniæ.*

Tiberius *apud Campaniæ Misenum.*

Traianus

Traianus *in occidẽte natus, in Oriẽte mortuus est.*

Septimius Seuerus *ortũ habuit in Africa, Imperium in Italia, tumulum in Britannia.*

Theodosium *ortum in Hispania, Mediolanum terra operuit.*

Annibalem *Africæ lumen cepit urna Bithynica.*

Theseum, Themistoclem & Solonem *Athenienses sepelierunt Syrus, Persis, Cyprus.*

Hæc exempla debes Petrarchæ lector optime, qui in dialogo de moriente extra patriam hæc affert. Faciamus nunc auctarium nostro labore.

Sextum Turpilium *Romæ natũ, abstulit Sinuessa.* Hermolaum Barbarũ *natione Venetum, Romæ pestilentia suffocauit.* Q. Cornificium, *Ro. militaris factio foris abstulit.* Aemylius Macer *Veronensis obijt in Asia.* Cn. Norbanus *à Sylla uictus, apud Rhodios uoluntariã oppetijt mortem.* Nero *extra urbẽ seipsum cõfodit.* Otho *apud Bebryacũ mortuus est.* Labeonẽ Marsum *Romanum tumulauit Macedonia.* Magnẽtiũ *imperatorẽ uidit Roma, Lugdunũ habuit mortuum.* Cleomeni *Lacedæmonio tumulũ præbuit Aegyptius.* Demostheni *Athenienst Calabria.* Critolao *duci Achæorum Thermopylæ.*

Themistocles *Atheniensis in Perside taurinũ hausit sanguinẽ, eoq; perijt.* Iugurtham *peperit Numydia, mortuum uidit Roma.* *Nascentem* Aeneam *uidit Simois in Asia, Raptum absorbuit Numycius in Italia.* Didoni *patria fuit Phœnicia, Carthago tumulus.*

Aiacem *Oilei rapuit mare, quem Græcia tulerat.*

Leandrũ *Abydenum,* Aegeum *Atheniensem,* Aegyptium *Pharaonem,* Menandrum *poëtam*

Palinurum & Misenum non sua, sed pisciũ extinxit patria. Reperirem huiusmodi exempla numero propè infinita, nisi timerẽ ne nimia copia saturis plus æquo stomachis nauseam excitaret.

CONTEMPTORES DEORVM.

GLaucus quum sacra Veneris contemneret, illa irata eius equabus furorem immisit, quibus utebatur ad currum, eumq; morsu dilacerauerunt.

Aiax Oilei filius Cassandram in templo Mineruæ stuprauit: dea facinus ulciscente, fulminatus est in mari, dum euerso Ilio redire uellet in patriam.

Pub. Clodius Põpeiam Q. Põpeij filiã & Syllæ neptem, inter publicas Bonæ deæ ceremonias adulterauit.

Lycurgus rex Thracum, cõtemptor fuit Bacchi: Propterea ulciscente numine cruribus suis asciam illisit, dum uellet amputare uites. Propertius lib. 3. Vesanumq; noua nequicquàm in uitæ Lycurgũ. Propterea à poëtis Bipennifer & Securiger appellatur, quòd securi seipsum offenderit. Ouid. libro 4. Meta. Penthea tu uenerande, securigerumq; Lycurgum.

Pentheus Echionis & Agaues filius, dum sacra Bacchi despicaretur, à matre, cæterisq; Mænadibus interfectus est. Propertius: Pẽtheos in triplices funera grata greges.

Herodotus scribit Cleopem Aegypti regem templa omnia obserasse, ne populus sacrificaret dijs.

Amasis quotiescunq; accusabatur furti (erat enim maximus prædo, ut iam diximus) causam deferebat ad deos, uelut iniuste accusatus hominum querimonia. Conuictus à Dijs, neq; eorum templa curæ habuit, nec illis sacrificauit, tanquàm male de eo mererentur, quòd falsa (ut dicebat)

dicebat) oracula redderent. Herod. lib. 2.

Teuthis fuit quispiam princeps, qui ad expeditionem Troianam cum Græcis nauigare uolēs, dum in Aulidis rupes impegisset, indignatus Palladem uulnerauit hasta. Vnde exitiali morbo correptus est.

Non erubuit Pyrrhus, Achillis filius, Priamū senio confectū ad aram Iouis Ercæi interficere. Verg. li. 2. Aen. –Hoc dicēs, altaria ad ipsa trementē Traxit, & in multo lapsantē sanguine nati Implicuitq; comā læua, dextraq; coruscum Extulit, & lateri capulo tenus abdidit ensem.

Inter contēptores Diuûm numeratur Mezentius à Vergilio lib. 7. ubi ait: Primus init bellum Tyrrhenis asper ab oris Contēptor diuûm Mezētius. Fuit enim impius in homines sine deorū respectu, inquit Macrobius.

Lycaon, rex Arcadiæ, quum Ioui pararet insidias, ab eodem mutatus est in lupum, ut fabulantur Poëtæ. Vnde Iuppiter apud Ouidium lib. 1. Meta. sic loquitur: An satis ô superi tutos fore creditis illos, &c.

Alcithoë fuit etiam contemptrix Bacchi. Ouid. lib. 4. Met. At non Alcithoë Mincias orgia censet, &c.

Erisicthon Thessalus, Cereris (quam aspernabatur) lucum abscidit: Vlciscente dea ad tantam redactus est famem ut sua ipse membra corroserit. Ouid. lib. 8. Meta. –Pater huius erat, qui numina diuûm Sperneret, & nullos aris adoleret honores, &c.

Prœtides filiæ Prœti Argiuorum regis Iunoni se præferentes ab eadem mutatæ feruntur in uaccas. Alij fabulantur hoc factum, quòd Venerem spreuissent.

Atalanta & Hippomenes Venereo cōcubitu templū Cybeles profanarunt. Vterq; demum leones facti sunt, ulciscente numine. autor Ouid. lib. 10. Meta.

Diomedes, Tidei filius, Venerem in bello Troiano læsisse fertur. Ouid. libro 1. Elegia. Peßima Titides scelerum monumenta reliquit. Ille deam primus perculit.

Cambyses, rex Persarũ, templa & leges ludibrio habuisse fertur. Vbi enim potitus est Aegypto, Vulcani templum ingreßus, risu & conuicijs insectari cœpit. Alia etiam simulachra per summam iocorum licentiam cauillatus exußit. Apertis item conditorijs mortuorum, cadauera introspicere maximæ duxit uoluptati.

Capaneum scalarum repertorem (quem Poëtæ fulminatum fuisse dicunt) deorum contemptorem uocat Statius lib. 1. Theba. ubi ait: Sed enim ipse manu prægressus auorum Facta, diu tuto superûm contemptor, & æqui Impatiens.

Iam diximus in capite de Latronibus, & Sacrilegis, Dionysium Syracusanum templa deorum spoliasse, suisq́; furtis gratulatum, dijs ipsis illusiße.

Xerxes rex Persarum notatur impietatis, quòd Neptuno maris deo compedes, & soli tenebras minaretur. Stroza pater: Nec ueluti Xerxes, Neptuno uincla minamur, Claßibus insolitum quum patefecit iter. Idem Templa in Græcia inflammauit, quòd parietibus includerent deos, quibus omnia deberent esse patentia ac libera, quorum hic mundus omnis templum esset ac domus. autor Cicero libro secundo de legibus.

Plegyas, rex Lapytharum, & Ixionis pater templum Delphici Apollinis incẽdit. Hinc ad inferos detrusus, ibidẽ grauißimè punitur. Verg. lib. 6. Aen. Phlegyasq́; miserrimus omnes Admonet, & magna testatur uoce per umbras, Discite iustitiam moniti, & non temnere diuos.

Salmoneus, Aeoli filius: Iouis fulmina in aëre simulabat,

mulabat, ut Deus in Elide crederetur. Verg. lib. 6. Aen. Vidi & crudeles dantem Salmonea pœnas, Dum flammas Iouis, & sonitus imitatur olympi.

Celmis unus fuit ex Idæis Dactylis, qui matrē deorum Rheam uiolauit stupro.

Diagoras Melius Atheniensium sacrorum mysteria & cerimonias adeò neglexit, ut permultos auerterit à religione. Idem arcana mysteria (quæ non licebat profanis inuulgare) omnibus detexit. Propterea Athenienses eum in exilium pepulerunt, talento proposito, si quis hominem compertum occidisset.

Theopolemus, & Hiero fratres, Apollinis fanum expilarunt. Quo facto pœnam iudicij reformidantes domo profugerunt. autor Cicero in quinta Verrina.

Cyanippus Syracusanus soli Baccho sacra facere neglexit. Iratus deus tantam ei ebrietatem immisit, ut repertam in tenebris filiam nefando coitu stuprauerit.

Contemptor eius numinis Armitus ebrius factus est, & Medulinæ filiæ ulciscente deo se commiscuit.

Theron rex citerioris Hispaniæ, furore correptus templum Herculis apud Gades expugnare uoluit, & incendio dare. Iratus deus fecit, ut eius naues improuiso igne corriperentur. autor Macrobius.

Leo Imperator apud Constantinopolim sanctorum imagines depositas incendit: iußitq; Romano pontifici, ut idem faceret, si imperialem gratiam sibi promereri uellet.

Tertius post Neronem sæuijt in Christianos & religionem catholicā Traianus imperator, sub quo Clemens III. Pontifex, Symeon Hierosolymitanus episcopus, Ignatius Antiochenus episcopus paßi sunt.

Imp. quoq; Decius multa Christianorũ millia dedit morti. Quod etiam fecerũt Valerianus & Galenus filius. Vnde pater à principe Turcarum deo uolente captiuus abductus, in misera seruitute consenuit.

Diocletianus per annos quatuor eadem rabie debacchatus est in orthodoxæ fidei cultores.

Aliâ Athanicus.

Athanaricus Gothorũ rex multos itidẽ Christianos uarijs tormẽtorũ generibus enecauit. Alios detrũcauit gladio: quosdã in exilium pepulit, & ibidẽ fame & siti languere ad mortem coëgit. Hinc iusta numinis ira miserũ exhalauit spiritũ, sanguinis fluxu toto corpore erũpẽtis.

Euarix rex Gothorũ, templorũ aditus spinis obserabat & sepiebat, ut introẽũdi raritas obliuionẽ relegionis induceret. Clericos carceribus includebat. Nullum omittebat tormẽti genus, in quo feritatẽ suam non exerceret.

Demonax philosophus Adriani tempore, adduci nunquam potuit, ut ad Eleusina sacra ac mysteria accederet. Propterea accusatus à populo, ut religionis contẽptor, factum excusauit, testatus ea sacra meritò esse sibi suspecta, quæ in occulto fierent. Nam si bona eßẽt, dicebat ea manifestari oportere: si mala, debere refugi.

Anaxagoram Clazomenium Atheniẽses in uincula coniecerunt, quòd solem ignitum dixisset esse lapidem, non Deum: quem tamen illi pro Deo habebant.

Imperante Constantino, Manuelis filio, quum Turcæ Cõstantinopolim cepissent, nullæ scelerum facies defuerunt: nulla dignitatis, sexus, aut ætatis habita est ratio: Stupra cædibus, cædes stupris additæ. Tẽpla sanctorũ diruta sunt: Ossa martyrũ canibus & suibus obiecta: Redemptor ipse iterum cruci affixus, luto limoq; deformatus est. Nullum omissum est ludibriũ, quod prius exercuißent

Iudæi. Princeps tantæ feritatis Othomanus ubi satis in sanctorum reliquias & simulachra sæuitum est, feritatē conuertit in utriusq; sexus homines, quos omnes more porcorū gregatim occidit, præter nōnullas liberali forma fœminas, quas ad maiorem libidinis ignominiam reseruauit. Hoc autē factum est in annū salutis M.CCCCLIII.

Leo Armenius Imperator, parta de Bulgaris uictoria, diuorum imagines deleri penitus iußit: paulò post à Michaële Traulo per insidias iugulatus.

Theophilus quoque imperator post Michaëlem Traulum, quum sanctorum imagines itidem odio haberet, multos earum cultores ad mortem cædi iußit.

Gensericus princeps Vandalorum, quum Carthaginem cepisset, omnesq; opes interfectis ciuibus in ius suum uertisset, animum ad ecclesiarum spoliationem adiecit, quas sacris uasis exinanitas, & sacerdotum administratione priuatas, equorum suorum fecit stabula.

Herostratus templum Ephesiæ Dianæ toto orbe nominatißimū, & inter septem orbis miracula nominatū incēdio dedit, ut immortalitatē nominis sibi compararet.

Brennus dux Gallorum Senonum templum Apollinis Delphici causa prædæ ingressus, ira numinis se interfecit. autor Valerius, & Iustinus lib. 2.4.

Fuluius Flaccus in Censura tegulas marmoreas ex Iunonis Laciniæ templo detraxit, & in ædem Fortunæ equestris, quam Romæ faciebat, transtulit. Post quod factum negatur mente constitisse. Quin etiam per summam animi ægritudinem expirauit, quum ex duobus filijs in Illyrico militantibus alterum deceßisse, alterum grauiter uulneratum audisset.

Pleminius Scipionis legatus thesaurum Proser-

pinæ apud Locros ſpoliauit, nec defuit ultio. Nam poſtea in carcere teterrimo genere morbi conſumptus eſt.

Pyrrhus quoq; è Sicilia rediens, theſauros Locrẽſis Proſerpinæ, intactos ad eam diem, ſpoliauit, & impoſuit claßi, quæ poſtera die uicinis deæ littoribus illiſa naufragium fecit.

Milites Alexandri, qui Mileſiæ Cereris templum ad prædã irruperant, flamma obiecta, priuati ſunt oculis.

HAERETICI NONNVLLI.

AEtius Sophiſta Antiochenus, primùm Chriſtianus, Arrianorum ſectæ poſtmodum adhæſit. Vnde Antiochia pulſus eſt, & Atheos uocatus.

Ammonius Alexandrinus, præceptor Origenis, fuit à puero Chriſtianus. Prouectior uerò factus ad philoſophiam ſe conuertit, deſerta fide orthodoxa.

Apollinaris iunior, dicebat animam à deo uerbo facto non àſſumptam: aut ſi aſſumpta eſſet, non habere mentem. Huic propterea Chriſtianorum commercio interdictum eſt.

Arrius Alexandrinus, Armodij filius, filium deum ab æterna patris ſubſtantia ſeparabat. Ad quam hæreſim refellendã iuſſu Conſtantini Imperatoris celebrata eſt ſynodus Nicena, cui interfuerunt Alexãder & Pannutius præſules. Idẽ Athanaſius diaconus cum CCCXVIII. alijs præſulibus, qui exploſa Arrij ſentẽtia, filium patri cõſubſtantialem fecerunt. Arrius in exiliũ pulſus, magnã nihilominus turbam hominũ in ſuam traxit ſententiam, ſed nõ impunè. Nam dum in latrina corporis excrementa egereret, animam cum inteſtinis emiſit. Ex Ruffini hiſtoria.

Berillus, Boſtrenæ urbis Arabiæ præſul, dicebat Chriſtum redemptorem ante humanitatem non extitiſſe,

titisse, nec propriam diuinitatis habere substantiam, sed tantum patris in eo habitasse. Quem eius errorem ita repreßit Origenes, ut tandem eum ad meliorem mentem reuocauerit. autor Eusebius.

Carpocrates hæreticus Simonis magi superstitiones imitatus est, quas palàm tradebat.

Cherinthus dicebat, regnum Christi post resurrectionem Hierosolymis futurum, ubi mille annis homines libidini & uoluptatibus indulsissent.

Ebion putauit, Christum purum esse hominem, sine ulla deitate: perfectum tamen, & omni uirtute cumulatissimum. Eius sectatores uocantur Ebionitæ.

Helchesaitæ quædã de scripturis refutabãt, et quædã rursum admittebant nouæ ac ueteris legis testimonia. Paulum apostolũ penitus respuebãt. Librum quendã circunferebant, quẽ dicebant de cœlo lapsum, cuius uerba si quis audisset, delictorum ueniam consequeretur.

Eluidius Auxentij discipulus fatebatur uirginem peperisse, uerum postea congressam uiro, dicebat alios suscepisse liberos fratres domini. Insanam eius opinionẽ confutat Hieronymus.

Eudoxus præsul Constantinopolitanus fuit imitator Arrianæ sectæ, Valentis principis ætate.

Eunomius, præsul Cyzicenus, diuinitatẽ negabat in Christo. Plurima scripsit contra fidẽ, & disserẽdi leges suis sectatoribus reliqt. Hũc Gregorius Nazianzenus & Gregorius Nissеus præsules suis argumentis confutarũt.

Euthyches Cõstantinopolitanus discernebat Christum à uerbo dei. Negabat præterea Christi carnem similem eße nostræ, duasq; in eo naturas inficiebatur. Aiebat ipsum Christi corpus è cœlo descẽdisse, et in uirginis

uterum tanquàm Solis radios penetrasse. In hunc celebrata est quarta Synodus. Volaterranus.

Eusebius Nicomediensis præsul, secutus est Arriũ, cui & multos peperit asseclas.

Faustus Afer secta fuit Manichæus. Scripsit libros in orthodoxam fidẽ, quibus abunde respõdit Augustinus.

Iouinianus nuptias uirginitati præferebat, secutus opinionem Stoicorum de uirtutum & uitiorum æqualitate. Eius scriptis respondit Hieronymus.

Pollio Macedonius dicebat, Spiritum sanctum nihil habere commune cum patre & filio. Fatebatur tamen filium patri similem.

Manes hæreticus imperante Aureliano Romam uenit è Perside. Hic ponebat duo principia inuicem contraria. Dicebat se natum ex uirgine, & in montibus educatum. Ponebat unicam in Christo naturam diuinam. Eius uerò humanitatem dicebat esse phantasticam: causatus nõ esse uerisimile Deũ pati uoluisse. Cõtra uerò Paulus præsul Antiochenus affirmauit Christum simplicem fuisse hominem, maximum alioqui prophetam. Vide Eusebiũ de hoc Manete. Sectatores eius dicti sũt Manichæi.

Meletius præsul in Aegypto Arrianis adhæsit, habuitq; multos asseclas, eos maximè qui Petro præsuli Alexandrino aduersabantur.

Menander magus, genere Samaritanus, seruatorẽ se uocabat ex Olympo ad hominum salutem demissum. Docebat nullo pacto angelos ab hominibus uinci posse, quàm magicæ artis disciplina. Varias paßim hæreses diffudit, quarum lolio multorum oculos uitiauit.

Messaliani cuiusdam dæmonis effectum expectabant, quem sanctum Spiritum arbitrabantur. Reijciebant

bant

bant opus manuum, tanquàm malignum. Somnio & ocio indulgebant. Eius sectæ principes fuerunt Datosius, Phibas, Dalphidius. Theod. in hist. Trip.

Montanus, Phryx natione, uocabat se paracletũ. Multos in suã traxit hæresim, et in his Priscã & Maxillam, quas eò redegit insaniæ, ut relictis uiris, eum sequerẽtur, eiusq; inspiratiõe spiritũ propheticũ habere se crederent. Sectatores habuit qui Cataphrygæ dicuntur. Hi Spiritum sanctum sibi, nõ Apostolis infusum prædicabãt.

Monothelitæ duas in deo uoluntates negabant, diuinã scilicet & humanã, quum tamẽ res aliter se habeat. Nã Christus multa ut homo uoluit, & fecit. Multa itẽ ut deus. Contra hos celebrata est sexta Synodus, Anno salutis DLXXXV. Sectæ princeps fuit Sergius præsul Constãtino politanus. autor Paulus Diac. de gestis Lõgabar.

Nauatus presbyter Rom. sectam instituit Nouatianorum, qui se mundos & puros appellabant. Hic in tantam lapsus est dementiam, ut eos (quibus Eucharistiam præbebat) prius iurare cogeret, se nunquàm Cornelium Pontificem secuturos.

Episcopus fuit in parte Aegypti Nepos nomine, qui dicebat Sanctos in terris cum Christo mille annis regnaturos in libidine & uoluptate.

Nestorius Germanicus, præsul Cõstantinopolitanus coelũ suis sectatoribus promittebat, Christum hominẽ tantum esse prædicabat, duas negando naturas. In hunc celebrata est tertia Synodus sub Theodosio iuniore.

Nicolaus (à quo Nicolaitarum secta orta est) legem matrimonij refellebat, uolebatq; promiscuos esse cõcubitus. Eusebius.

Paulus Samosatenus homo multæ arrogantiæ,

& nullius

& nullius propè ſapientiæ, pſalmos ſolitos cantari uetuit. Hisq; alios ſuffecit, quos in ſuam ipſe laudem conſcripſerat. Negabat filium dei de cœlo deſcendiſſe, ſed in utero uirginis initium habuiſſe.

Praxeas Aſiaticus plures negabat perſonas in trinitate, ſed eundem patrem & creaſſe omnia, & in cruce pependiſſe, quòd (ut dicebat) communicata pluribus monarchia autoritatem principatus minuat. Huius argumẽtis reſpondit Tertullianus.

Photinus, præſul Smyrnæus, humanam ſolum naturam in Chriſto poſuit, inſtar Ebionitarum.

Sabinus, præſul Heracleæ, ſecta fuit Arrianus. Is Chriſtianos omnes (qui in Synodo Nicena ab Arrio defecerant) idiotas uocabat, & ignauos, eosq; infirmitate ingenij lapſos dicebat.

Sabellius hæreticus, negabat Chriſtum dei filium, primogenitumq; omnis creaturæ: atq; etiam Spiritus ſancti auferebat intellectum. Ponebat unicã in trinitate perſonam. Hinc uariæ factiones, & malorum germina pullularunt. Eius ſectatores Sabelliani dicuntur. Sunt qui Sabinum & Sabellum eundem faciant.

Simon magus natione Samaritanus multos artibus magicis, & ope dæmonũ eluſit Romæ, Imperãte Claudio principe, ita ut numinis loco habitus ſit, et honore ſimulachri decoratus, cum hac inſcriptione, SIMONI DEO SANCTO. Eum Samaritani omnes & deum fatentur. Sunt qui dicãt eum, quum per aëra deuolaret, Petri precibus cecidiſſe, eaq; ruina miſeram exhalaſſe uitam.

Symmachus, unus ex interpretibus Bibliorum, putauit Chriſtum ex concubitu Ioſeph & Mariæ natũ. Quam inſaniam probare uoluit ex euangelio Matthæi.

Basilides scripsit in Euangeliũ XXIIII. cõmentarios, cõfinxitq; prophetas quosdã, ut Barabam & Barcob, aliosq; barbaris nominibus nuncupatos. Hic instar Pythagoræ sectatores suos quinquennio silere iußit.

Theodorus Coriarius humanam tantum naturam tribuebat Christo. Fatebatur tamẽ uerbum dei in eo habitasse ob excellentem uirtutem. Mariamq; nõ dei, sed hominis tantum matrem esse. In hunc celebrata est quinta Synodus, Iustiniani principis & Vigilij põtificis tempore, anno salutis DXL. ubi sancitũ est, ut Maria Theotocos, id est, dei mater, uocaretur. Euse. lib. 5.

Tertullianus patria Carthaginensis, quum in fide aliquandiu perstitisset, tandem clericorum Ro. contumelijs ad Montani dogma delapsus est.

Apelles hæreticus dicebat in Christo fuisse corpus phantasticum, prophetias non recipiebat, quòd sese rescinderent, & implicarent contradictionem.

Acephali duas in Christo negabant naturas, nullo eius opinionis autore. Vnde & traxerunt nomen.

Almericus hæreticus dicebat Ideas in mente diuina creare, & creari. Hunc Innocentius III. cremari iußit Luteciæ. Volat.

Barbara, Sigismundi Imperatoris coniunx, stultas uocabat uirgines pro Christi nomine passas, quòd uoluptatis gaudia nõ gustaßẽt. Dicebat animas cũ corporibus interire, nec futurã aliam uitam post hanc, quam uiuimus.

Cerdo hæreticus asserebat duo fuisse cõtraria principia. Eius asseclæ dicti sunt Cerdoniani.

Ioannes Hus, & Hieronymus de Praga quũ sceleratißimas hæreses Bohemorũ animis inculcaßẽt, sentẽtia publici concilij incendio & flammis deuoti sunt.

Alogij

Alogij hæretici uerbum negabant esse deum, spreta Ioannis Apocalypsi.

Aquarij, fuerunt hæretici quidam, qui solam aquã offerebant in calice sacramenti.

Adamiani, exemplo Adam nudi, ac sine ullis uestibus degebant, eoq; modo cum fœminis uersabantur, asserentes illud in uita melius putandum esse, quod ad naturam magis accederet. Crinitus cap.6.lib.16.

Nyctages uniuersam noctem somno et quieti cõcedebant, dicentes naturæ genium uiolari, atq; corrumpi, si ipso noctis tempore uigilaretur.

Himerobaptistæ apud Iudæos uocati sunt hæretici, qui seipsos & sua uestimenta quotidie abluebant. autor Crinitus.

Marcion hæreticus bina principia, binosq; deos ponebat, bonum scilicet, & malum.

Templarij hæretici emerserunt anno post imperium Augusti M.XXX. Hierosolymis in tantam sanctitatis opinionem uenerunt, ut breui tempore multas diuitias, ac templa sibi cõparauerint, à quibus Templarij dicti sunt, quòd frequentes & aßidui uersarentur in templis. Iidem Christi sacris impudentißimè abdicatis, in quædam flagitia diuerterunt. Conflauerunt enim simulachrũ quoddam miro artificio, cui hominis cutem superinduxerunt, collocatis in fronte binis carbũculis, oculorum uice promicantibus. Hoc autem loco numinis reuerebantur. Morientium cadauera resoluta in cineres cæteris dabant in potum, ut in ea secta firmiores essent. Natum ex Templarij uirginisq; coniugio torrebant igne, simul ex humore deliquato suum perungebant simulachrũ. Nefanda masculorum libidine conflagrabant. Damnati sunt autem in Viennensi

in Viennensi concilio, & deuoti flammis sententia Clementis Pont. Max. qui Benedicto succeßit.

Donatus, natione Afer dicebat filium esse minorẽ patre, & spiritum sanctum filio.

VATES, AVGVRES, ET ARVSPICES.

PRotheum, filiũ Oceani & Tethyos, poëtæ uatẽ faciunt. Vergilius lib. 4. Georg. Est in Carpathio Neptuni gurgite uates Cæruleus Protheus.

Laocoon uates fuit Troianus, qui prædixit Græcos in fatali Sinonis machina delitescere. Troianosq; obiurgauit, quòd eã in urbẽ admisißẽt. Ver. li. 2. Aen. autor.

Eurypilus uates fuit Græcus, quẽ Sinon Virgilianus ait Apollinẽ cõsuluisse super simulato Græcorũ reditu in patriã, ubi ait: Suspensi Eurypilũ scitatum oracula Phœbi Mittimus, isq; aditis hæc tristia dona reportat. Est & Eurypilus uates medicinæ apud Plin. li. 11. natu. histo.

At Hyrtia filia fuit Sesostris regis Aegypti, diuinationis perita, quæ futuram patri monarchiã prædixit.

Melampus filius Amythaonis medicus fuit & augur peritißimus. Propertius li. 2. Turpia perpessus uates est uincla Melampus. Plin. lib. 25. Melampodis fama diuinationis artibus nota est.

Tyresias, rex Thebarum, & augur fuit, qui cõsultus à Ioue, utri maior esset in Venere libido, uiro'ne an fœminæ, quũ fœminæ dixisset, ira Iunonis excæcatus est. Quam eius cæcitatem Iupiter uaticinio pẽsauit. Alij excæcatum ferunt, quòd Mineruã in fonte nudam conspexisset. Ouidius libro 3. Meta. At pater omnipotens (neq; enim licet irrita cuiquam Facta dei fecisse deo) pro lumine adempto Scire futura dedit, pœnamq; leuauit honore.

Statius

Statius lib. 2. Thebaid. – Longæui uatis opacos Tyresius uultus, uocemq; & uellera nota Induitur.

Tages primus omniũ aruspicij disciplinã dedit Ethruscis. Ouid. lib. ult. Meta. Indigenæ dixere Tagem, qui primus Ethruscam Edocuit gentẽ casus aperire futuros.

Cassandra, Priami filia, quum Apollini copiam sui corporis promisisset, ab eodem uates facta est: quum autem non staret promissis, iratus deus fecit, ut eius uaticinijs non adhiberetur fides. Hæc prædixit futura ex Helenæ raptu infortunia. Propertius lib. 3. Certa loquar, sed nulla fides, neq; enim Ilia quondam Verax Pergameis Phœbas habenda malis. Sola Parim Phrygiæ fatum componere, sola Fallacem patriæ serpere dixit equum. Ille furor patriæ fuit utilis, ille parenti, Experta est ueros irrita lingua deos. Idem lib. 4. & Verg. lib. 2. Aen.

Calchas augur fuit, Thestoris filius, qui tempore belli Troiani Græcis oracula reddidit. Vergilius libro 2. Aeneid. Hic Ithacus uatem magno Calchanta tumultu Protrahit in medios. Idem prædixerat Græcos omnes Troia diruta in patriam sospites redituros. Quod secus accidit: nam multi apud Caphareum Euboiæ naufragium fecerunt. Quo liquet ueterum uatum præsagia non semper uera extitisse. De Calchante Ouid. libr. 12. At ueri prouidus augur, &c. Idem lib. 2. de Arte. Statius libr. 3. & Cicero lib. 1. de Diuinatione. Ferunt hũc Calchantem cum Amphilocho Amphiarai filio ab expeditione Troiana redeũte ad Apollinis Clarij lucum diuertisse, repertoq; ibidem Mopso, quædam proposuisse, Quæ quum ille soluisset, aiunt Calchantem animi ægritudine perijsse. Quæstio ab Hesiodo talis memoratur:

Mirabor sanè, poteris si dicere ficus &c.

Pher

Pherecydes apud Cælium scribit, Calchantem sue oblata interrogasse, quot porculos gestaret, Mopsum uerò respõdisse tres, atq; ex his unam fœminam. Quem ubi uera locutum patuit, illum ægritudine intabuisse.

Helenus, Priami filius, uaticinio claruit, autore Virgilio, apud quem Aeneas sic eum alloquitur lib. 3. Aeneid. His Vatẽ aggredior dictis, ac talia quæro, Troiugera interpres diuûm, qui numina Phœbi &c. Ouid. lib. 13. Metamor. Quam sum Dardanio (quem cepi) uate potitus. Cice. lib. 1. de Diuinat. Quid Asiæ rex Priamus, non'ne & Helenum filium, & Cassandram filiam diuinantes habebat?

Nautes nomen est uatis Troiani apud Virg. libro 5. Aeneid. qui dum incensæ ab Iride in Sicilia comburerentur Aeneæ naues, docuit hoc ipsum fieri Iunonis odio, ut Latio Troianos auerteret: monuitq; Aeneam ipsum ut nõ succumberet calamitatibus, sed inuicto persisteret animo.

Carmentis, Euandri mater, erat præsaga, & monitrix rerum futurarum. Prius uocabatur Nicostrata: uerùm ubi carminibus dare incœpit responsa, Carmentis uocata est, Virgilius libr. 8. Matrisq; egere tremenda Carmentis nymphæ monita, & deus autor Apollo. Martianus Capella: Alij quoq; huius generis homines, in diuinandi usum & præscientiam procreati, ut Carmentis in Arcadia, ab effuso per uaticinia carmine, dicta.

Manto filia Tyresiæ (à cuius nomine dicta est Mantua) fuit etiam fatidica, & rerum futurarum præsaga. Virgil. lib. 10. Ille etiam patrijs agmen ciet Ocnus ab oris Fatidicæ Mãtus, & Thusci filius amnis, Qui muros matrisq; dedit tibi Mantua nomen. Ouidius libr. 6. Metamorphos. & Statius libro 10.

Rhamnetes, augur fuit, charißimus Turno. Virg. lib. 9.

lib.9. Rex idem & regi Turno gratißimus augur, Sed non augurio potuit depellere pestem.

Asilas nomē etiā est auguris, qui suppetias tulit Aeneæ contra Turnum. Virg. lib. 10. Tertius ille hominū diuûmq; interpres Asilas, Cui pecudum fibræ, cœli cui sydera parēt, Et linguæ uolucrum, & præsagi fulmines ignes, Mille rapit densos acie, atque horrentibus hastis.

Tolunnius nomen est auguris, qui pro Turno bellauit in Aeneam. Virg. li. 12. Expediuntq́; manus, primusq́; Tolunnius augur.

Iapys, Iasij filius, nomen auguris apud eundem Virgilium lib. 12. Iamq́; aderat Phœbo ante alios dilectus Iapys Iasides, acri quondam cui captus amore Ipse suas artes, sua munera lætus Apollo Auguriū citharamq́; dabat, celeresq́; sagittas, &c.

Choreus sacerdos fuit Cybeles diuinandi peritus. Virgil. libr. 11. Aureus ex humeris sonat arcus, & aurea uati Caßida.

Aruns uates fuit Thuscus, cuius peritiā in diuinādo describit Luca. Hæc propter placuit Thuscos de more uetusto Acciri uates, quorum qui maximus æuo Aruns incoluit desertæ mœnia Lunæ, Fulminis edoctus motus, uenasq́; calentes Fibrarum, & motus errantis aëre pennæ.

Labyssa mulier fuit fatidica in Bohemia, quæ filiam habuit Craco nomine, rerum quoque futurarum peritam. Volat. in Geor.

Phæmonoē uirgo prima Delphici Apollinis uates fuisse dicitur, carmenq́; Heroicum inuenisse. Plinius libro 10. Phæmonoë Apollinis dicta filia, dentes ei fuisse prodidit. Luc. li. 5. Phæmonoēn errore uagā, curisq́; uacātē Corripuit, cogitq́; fores irrūpere tēpli, &c. et Statius li 2. Syl.

Plinius

Plinius lib. 7. ait, maximam fuisse diuinitatẽ Melampodi apud Græcos, apud Romanos Martio.

Amphiaraus, Oiclei filius, augur fuit et uates Græcus, quem quum Adrastus rex in bellum contra Thebas uellet ducere, recusauit: ac ne cogeretur, sese occuluit, quòd præuideret ibidem se periturum. Fraude tamẽ uxoris Eryphiles (quam monili corruperat Adrastus) proditus est, & inuitus in bellum tractus, ubi terræ hiatu absumptus est. Statius lib. 1. & 3. & 7. Theb.

Mæon nomen est uatis, & auguris apud Statiũ lib. 2. Theb. dicentem: -Ille hæc præuiderat omnia doctus Aëris, & nulla deceptus ab alite Mæon.

Branchum ferunt Apollinis fuisse filium, cui pater diuinandi artem concesserit. Statius: -Primoq; æqualis honori Branchus. Strabo ait eum sacerdotem fuisse delubri Apollinis Didymæi. Mirandula in hymnis: Hinc quoque Branchiaco uatem stimulauit ab axe Delius innumeris subigens ambagibus orbem.

Thyodamas filius fuit Melãpodis, diuinandi quoque peritus. Statius libro 8. Insignem fama, sanctoq; Melampode cretum Tyodamanta uolunt, quo cum ipse arcana deorũ Partiri, & uisas uni sociare solebat Amphiaraus aues, tantæq; haud inuidus arti Gaudebat dici similem, iuxtaq; secundum.

Idmon, Apollinis et Asteriæ filius, & ex Argonautis unus, clarui etiam uaticinio. Hunc à serpente occisum ferunt. Sene. in Medæa: Idmonem quamuis bene fata noßet, Conscidit serpens Libycis arenis.

Trophonius, uates fuit quispiam, speluncam habitans, in quam qui descendebant, perpetuò erant agelasti & irrisibiles. Hinc adagium natũ, In Trophonij antro

uaticinatus est. de homine maxime tristi, & prænimis seue ro. Mirandula in hymnis. Phœbæiq; antrum findens consulta Trophoni.

Apollonius, è Tyana ciuitate Græciæ, rerũ futurarum præsagijs fertur claruisse. Præuidit enim Cilicẽ quendam lasciuum hominem intra diem tertium occisum iri, & contigit. Aiebat se cuncta facere deo consultore, & duce dæmone, scireq; omnium linguas, & hominum cogitationes introspicere, futura præuidere & iam præterita diuinitus cognoscere. Somnia interpretabatur, & declarabat portenta, damnabat animalium sacrificia. Eius uitam compendiose satis describit Volaterranus.

Mopsus fuit omnium uatum peritißimus, unus corũ, qui Argonautis futura prædixerunt. Cum hoc in certamẽ descendit Calchas, uictusq; dolore animi in fata conceßit, ut iam diximus. Adagium fluxit in uulgus, Mopso certior, de eo, qui citra mendacium futura præuidet, & enunciat. Fuit Mopsus Ampyci filius. Ouidius lib. 10. Seneca in Medea. Val. Flac. lib. 1. Argon. Fuerunt & alij eiusdem nominis, ut Mopsus Tyresiæ filius: alius etiam, à cuius nomine Attica regio Mopsopia uocata est.

Polyxo, nomen est Phœbadis apud Val. Flac. lib. 1. Argon. Tunc etiam uates, Phœbo dilecta Polyxo.

Philochorus Athenienʃis, fuit uates Eratosthenis tempore, qui extinctus est insidijs Antigoni Macedoniæ regis, quòd uenisset in suspicionem contractæ cum Ptolemæo rege amicitiæ. Hic scripsit Atthidis lib. XVII. qui continent res gestas Atheniensium, & reges & magistratus usq; ad Antiochum deum. Scripsit etiam liberos quatuor de uaticinio.

Sosipatra mulier genere Lyda, uxor Aedesij sophistæ,

stæ, spiritu fatidico, & futurorum præsago fuisse prædicatur, atq; etiam à quibusdam numinibus educata fertur.

Actius Nauius augur fuit, qui nouacula cotē præscidit, spectante Tarquinio. Quo factum est, ut Tarquinius ipse in rebus dubijs eo augure semper uteretur, & populus de suis rebus ad eum deferret.

Massurius, & Mutius, nomina sunt augurū Romanorum, apud Plinium lib. 10. cap. 7.

Sostratus uates fuit, qui per furorem multa prædixit Græcis, ut Xerxis aduentum in Græciam.

Spurina uates Cæsarem monuit, ut idus Martias caueret, Tranquillo teste: Eoq́; die interfectus est imperator, quem cauendum esse prædixerat uates.

Astylus Centaurus, Ixionis filius, quum diuinandi peritia clareret, fratres suos monuit, ne bellum contra Lapythas molirentur. Idē prædixit Nesso uulnus, quod Herculis sagitta erat accepturus. Ouidius: Astylus ille etiā metuenti uulnera Nesso Ne fuge, ad Herculeos, inquit, seruaberis arcus.

Tyburnum Plinius lib. 16. ait fuisse Amphiarai filium, peritum augurij, à quo Tyburtes populi originem traxerint multò ante Romam conditam.

Olenus Calenus nomē est uatis apud eundem li. 28. ubi ait: Quum in Tarpeio fodientes delubro fundamenta, caput humanum inuenissent, missis ob id à senatu legatis, Ethruriæ celeberrimus uates Olenus Calenus præclarum id fortunatumq́; cernens, interrogatione in suam gentem transferre tentauit.

Prylis, Mercurij fuit filius, diuinandi apprimè peritus. Hinc adagium, Lesbius Prylis, in hominem sagaci coniectura.

Lampon fuit sacrificus, & uates oraculorum, solitus iurare per anserem, uelut auem auguralem.

Eurycles uates fuit, qui de se suisq; incommodis aliquid semper diuinabat. Hic per aßistētē dæmonē uera uaticinabatur. Propterea Euryclitæ dicūtur omnes diuinaculi.

Chryses, uates fuit Iunouis, cuius filiam Chryseidē quum Græci rapuissent, dea iniuriam ulciscente, pestilentia in suis castris laborarunt.

Astyphilus Poßidoniates, uir fuit uaticinij peritus, qui Cimoni Atheniensi (quo cum in summa familiaritate uiuebat) mortē prædixit ex præcedentibus prodigijs. autor Plutarchus in Cimone.

Martha nomen est mulieris fatidicæ, quam in lectica stantem honorificè circūduxit Marius, & sacrificia ea iubente celebrauit. Hanc senatus, quòd futura obseruaret, et prædiceret, libertate donauit. autor idem Plutarchus in Mario.

Apud eundem Milthas nomen est uatis, quo in explicandis prodigijs Dion usus est.

Peripoltas, uates fuit ex Thessalia, qui Ophelten regem suosq; in Bœotiam populos deducens, familiam multis deinde temporibus nobilißimam ex se reliquit.

Aristander, & Cleomantes nomina sunt diuinaculorum apud Plutarchum in Alex. ubi ait: Quod prodigium conspicatus Alexander, accitis ariolis Aristandro & Cleomanti Spartano aperit.

Vmbritius apud eundem in Galba nomen est auguris: Nam illo die, inquit, simul cum diluculo & Galba præsentibus amicis sacrificabat in palatio augur Vmbritius. Cor. Tacitus: Sacrificanti pro æde Apollinis Galbæ, aruspex Vmbritius tristia exta, & instantes insidias ac do

mesticum hostem prædicit.

Theocritus nomen est auguris apud eundem Plutarchum in Pelopida.

Demophoon fuit uates, qui periculum Alexandro imminere prædixit. autor Curtius, cuius uerba citassem, nisi timerem calumnias eorum, qui tantam testimoniorũ multitudinem ut nauseabundam refugiunt.

Amalthea, Marpesia, Heriphile, nomina Sibyllarum aut aliarum Phœbadum apud Tibullum libr 2.
Quicquid Amalthea, quicquid Marpesia dixit, Heriphile
Phœbo grataq́; quod monuit.

Politianus quasdam phœbades atq; unà uiros diuinandi peritos his uerbis enumerat:
-Quin & ueteres prompsere Sibyllæ
Carmen, Amalthea, & fati Marpesia diues.
Herophileq́; Idæa genus, prædoctaq́; Sabe.
Demoq́;, Phygoq́;, & ueri gnara Phaënnis,
Et Carmenta parens, & Manto, & Pythia longos
Phemonoë commenta pedes, & filia Glauci
Deiphobe nimium uiuax, & Martia fratrum
Nomina, lymphatusq́; Bacis, subterq́; Triones
Natus hyperboreos Ollen, inq́; Attide terra
Clarus honore Lichas, Dodoniadesq́; columbæ.

Dauidem ecclesiastici omnes sacrorum uatũ principem fuisse fatentur. Idem Politianus: An memorem Solymos prælustria nomina uates, Psallentemq́; deo regem, qui turbine fundæ Icta Philistæo secuit per ora giganti.

Symachiam Martianus Capella ait unam fuisse ex Sibyllis, quas duas numero solum ponit dicens: Quas non decẽ (ut asserũt) sed duas fuisse nõ nescis, id est Herophilã Troianã, Marmẽsi filiã, et Symachiã Hippotẽsis filiã,

quæ Erythræa progenita, etiam Cumis uaticinata est.

Theano & Euexippe filiæ cuiusdã Scedasi Spartanis cauenda oracula præcinuerunt. Postea tamen ab adolescẽtibus eiusdem loci constupratæ, & in puteũ coniectæ sunt. Quod ubi resciuit pater, animi dolore seipsum interfecit.

Albigerius Carthaginiensis, fuit adeò diuinandi peritus, ut dæmonibus afflantibus responderet quicquid egisset quisq;, aut omnino cogitasset. Quod testatur Augustinus, qui illis ipsis uaticinijs se plerũq; scribit interfuisse.

Cælius scribit fuisse in patria sua mulierculam nomine Iacobam, ex cuius uentre immundi spiritus acclamati futura prædicerent, ac unum ex his Cincinnatulum fuisse nuncupatum, qui & præterita & futura percontantibus responsa dabat mirifica. Interrogatus tamen de futuris, mentiebatur sæpenumero.

Ophioneus fuit Messeniorum uates, qui semper à natali die luminibus captus priuatim & publicè uaticinia peregit.

Polybius Corinthius, filio Troiam proficiscenti & multis alijs mortem prædixit. autor Cicero.

Thrasybulus fuit inter Elæos quispiam, multis præsagijs nobilitatus, quo etiam titulo simulachrum meruit in Olympia.

Lamus Apollinis fuit filius, qui fatidico spiritu magnum apud ueteres nomen adeptus est.

Scirus uates fuit Eleusinius, à cuius nomine Minerua Sciras dicta est.

Abaris filius cuiusdã Seuthæ inter Scythas, scripsit oracula quæ nũcupata sunt Scythica. Vide Cæl. c. 22. li. 9.

Terentius Varro in libris antiquitatum scribit Ve-

ctium in augurandi disciplina nobilem fuisse, eum'que affirmasse, futurum Romani imperij terminum post MCC. annos.

Saxo Grammaticus ait, Vgerum uatem fuisse ætatis incognitæ, & supra humanum terminum prolixæ.

Paulus Diaconus ait, Baudolinum quendam uitæ sanctitate cōspicuum prophetico spiritu claruisse, regnante apud Longobardos Luitprando.

Fuit & eo tempore alter Theolapius nomine, qui præsago spiritu multa prædixit futura.

Amphilochus rex fuit & augur inter Argiuos. Mirandula in hymnis: Amphilochi aut monitus adijt male sana nefastos.

Heleus uates fuit Polycrati Samiorum tyranno familiaris. autor Herodotus.

Callias uates Elæus, qui Amyclis uaticinia reddidit.

Perialla, antistes fuit mulierum apud Delphos uaticinantium, ætate Cleomenis.

Cleander quoq; nomen est uatis Arcadici apud eundem Herodotum.

Fuit & Megistias patria Acarnanius, oriundus à Melampode, clarus uaticinio: Nam prospectis extis futura prædicebat. Floruit ætate Leonidæ Spartani. Herod. lib. 7.

Euenius uates fuit apud Apolloniates, initio pastor quo dormiente quū lupi LX. gregē inuasissent, ouesq; ad unam trucidassent, re cognita, uocatus est in ius, et iudicū sentētia excæcatus, mox tamē insitam obtinuit diuinationem, habuitq; filium Deiphonum, qui ductus à Corinthijs exercitui uaticinabatur. autor Herodotus in Calliope.

Apud Græcos aruspex fuit Tisamenus Antiochi filius, qui apud Delphos reddebat oracula.

Habuerunt etiam Græci alium aruſpicem Leucadium, Hippomachum nomine.

Claruit Daniel ſpiritu prophetico. Scripſit librum partitum in decem uiſiones. Suſannam falſo accuſatam, liberauit à morte. Floruit ætate Nabuchodonoſor Chaldæorũ regis, à quo captiuus ductus & enutritus eſt. Datus eſt leonibus in prædam, à quibus tamen euaſit illæſus. Sabellius: -Fatidico iuueni mirabile dictu Sæpius obiecto ſæui parsêre leones.

Moſes, ſeu Moyſes, Hebræorũ dux uaticino ſpiritu omnium maximè claruit. Ei dominus in monte Sinai gloriam ſuã patefecit. Seruanti oues apparuit in rubo ardẽti, qui tamen non cõburebatur. Deum uidit, quod mortalium nemini contigit unquam. Decalogi præcepta accepit in tabulis æneis, quæ dedit filijs Iſraël. De Moſe Iuuenalis: Tradidit arcano quodcunq; uolumine Moſes.

Galeotæ, uates fuerunt in Sicilia & Attica, à Galeote Apollinis filio. Hos ſolebat conſulere Dionyſius.

Cicero libro primo de Diuinatione ſcribit Deiotarum regem fuiſſe peritum auſpicij, ac nihil unquam geßiſſe niſi auſpicato.

Tarchon, fuit dux & aruſpex in Ethruria, cuius meminit Vergilius.

Prophetarum nomĩna apud Eccleſiaſticos ſunt, Eſdras ſcriba Hebræus, Neëmias Artaxerxis pincerna, Agabus. Item Amos, Aggeus, Achias, Baruch, Delbora, Ezechiel, Eſaias, Helias, Enoch, Symeon, Moyſes, Dauid, & alij plerique.

Porrò diuinationem Græci Manticen appellant, id eſt ſcientiam rerum futurarũ. Hanc ſcientiam primi excogitauerunt Aegyptij & Chaldæi ex obſeruatione ſyderũ.

Cilicum & Pisidarũ gens, & his finitima Pãphila, uolatibus auiũ, cantibusq; declarari res futuras crediderunt.

Romulus urbẽ auspicatò ipse optimus augur condidit.

Auguribus reges usi sunt, nec sine auspicijs olim res gerebantur.

Colophonius Xenophanes diuinationem negauit: Contrà uerò Democritus comprobauit.

Chrysippus duos libros scripsit de Diuinatione, unum de oraculis, unum de somnijs. Diogenes Babylonius unũ, duos Antipater, quinq; Posidonius.

Discipulus Antipatri Panætius dubitauit an esset uis ulla diuinandi. Cice. ait, Diuinationem esse earum rerum (quæ fortuito putantur) prædictionẽ atq; præsensionem.

Duo sunt diuinandi genera, alterum artis, ut in extis pecudum & in sortibus: alterum naturæ, ut somniorum & uaticinationum. Diuinatio coniectura nititur, ultra quam progredi non potest. Diuinandi duo genera.

Lituus clarissimum erat insigne auguratus, quo Romulus regiones direxit, quũ urbem cõdidit. Erat autẽ Lituus bacillum leuiter à summo inflexum. Tiberius Grac. augurum & aruspicum disciplinam comprobauit.

Arte carent diuinatores, qui nõ ratione aut cõiectura, sed concitatione quadam animi futura præsentiunt.

Sagire, est acute sentire: hinc Sagaces, qui multa scire uolunt. Qui sagit priusquam res oblata est, Præsagire dicitur. Hinc præsagatio diuinatio, quæ si exarsit acrius, furor appellatur, quum abstractus à corpore animus diuino instinctu concitatur.

Vaticinia quæ explicantur coniectura, aut euentis notata sunt, artificiosa dicuntur, non naturalia.

Apud Persas magi congregabantur in fano cõmentandi causa

di causa, ut augurarent, ac diuinarent.

In Telmesso, Cariæ urbe, claruit aruspicum disciplina.

In Syria Chaldæi cognitione astrorum & ingeniorũ solertia antecelluerunt.

Ethruria facile interpretabatur, quid quæq; portenta sibi uellent. Propterea antiqui Romanæ urbis principes filios Ethruriæ populis dabant in disciplinam.

Phryges, Pisidæ, & Cilices Arabiæ auium significationibus obtemperabant: quod & fecerunt Vmbri.

Fortuna, Casus, Euentus, nihil aliud, quàm quũ aliquid sic cecidit et euenit, uel nõ cadere ac euenire, aut aliter cadere atq; euenire potuerit.

Constat falsa quandoq; aruspicum fuisse uaticinia, & consilia. Nam Cæsar quum à summo aruspice moneretur, ne in Africam ante brumam transmitteret, transmisit tamen. Quod nisi fecisset, unum in locum omnes aduersariorum copiæ conuenissent.

Falsum fuit responsum illud ex Delphico de rege Pyrrho: Aio te Aeacida Romanos uincere posse. nunquàm enim Apollo Latinè locutus est. Deinde Pyrrhi tempore Apollo uersus facere desierat.

Apud Lygureos Thraciæ populos, Antistites oracula reddituri, multo prius uino se ingurgitabãt: Cõtrà uerò apud Clarios, futura prædicturi aquam prius large hauriebant. Diuinatio quæ per aquam fiebat, Hydromantia dicitur. Axinomãtia erat diuinatio per securim. Lecanomãtia per peluim, in qua aqua mouebatur à dæmone, et uox tenuis index futuri reddebatur. Geomantia erat illa, quam de punctis terræ fixis cõflabant. Pyromãtia erat, quam de uarijs figuris ex flamma glomeratis colligebãt. Capnomãtia erat diuinatio per fumum. Capyromantia,

quæ de

quæ de ſpeculis ex diſſultantibus imaginibus trahebatur. Aeromãtia quæ fiebat ex ære. Coſchinomãtia ex cribro. Cleromantia ex ſortibus. Phyſiognomia ex membrorum natura. Chiromãtia ex manibus. Botanomantia ex herbis. Gaſtromantia ex amphora uentroſa, quæ à puero ſolebat introſpici. Auguriũ ex auibus. Extiſpiciũ ab extis.

Cæterum fidem non eſſe diuinaculis adhibendã Phauorinus apud Gelliũ arguit hoc modo: Aut enim (inquit) aduerſa euenta dicunt, aut proſpera: Si proſpera, & fallunt, miſer fias fruſtra expectãdo. Si felicia promittũt, eaq; uentura ſunt, expectatio te ſpei ſuſpenſum fatigabit, & futurum gaudij fructum ſpes tibi iam deflorauerit. Si aduerſa dicant, & mentiantur, miſer fias fruſtra timendo. Si aduerſa, & non mentiantur, iam inde ex animo miſer fies, antequàm è fato fias.

PRODIGIA ET PORTENTA DIVERSA.

Coelum ſanguinea ſpecie apparuit, quum rex Philippus Græciam inuaſit.

Stellæ circa Solis orbem uiſæ ſunt, Auguſto Cæſare in prima iuuenta urbem intrante poſt mortem patris.

Circa Solem arcus apparuit, L. Opimio, & Q. Fabio conſulibus.

Trini Soles apparuerunt Sp. Poſthumio, & Q. Minutio conſulibus.

Lunæ trinæ uiſæ ſunt, Cn. Domitio, & L. Annio conſulibus.

Clypeus ardens ab occaſu ad ortum ſcintillans, L. Valerio, & Cn. Mario conſulibus.

Relatum eſt cœlum lacte pluiſſe & ſanguine, M. Acilio, & C. Portio conſulibus. Item carne L. Volumnio, &

Seruio

Seruio Sulpitio consulibus. Item ferro in Lucanis, paulò antequàm L. Crassus à Parthis occideretur.

L Paulo & C. Marcello cōsulibus lana pluit, et lateribus coctis. Armorum crepitus & sonitus tubarum auditi sunt è cœlo Cimbricis bellis.

Tertio cōsulatu Marij uisa sunt ab Amerinis & Tudertibus arma cœlestia ab ortu & occasu inter se concurrentia, pulsis ad extremum, quæ ab occasu erant.

L. Martio & Sex. Iulio consulibus in agro Mutinensi duo montes inter se concurrerunt, crepitu maximo assultantes, & recedentes, & inter eos flãma fumoq; exeunte. Quo concursu uillæ omnes elisæ sunt, Animalia permulta (quæ intra fuerant) exanimata sunt.

Tiberio principante maximus post hominum memoriã terræmotus factus est, quo XII. urbes Asiæ una nocte prostratæ sunt.

Quum Dionysius iunior suo principatu pulsus est, accidit prodigium, ut uno die in portu dulcesceret mare.

Inter initia Marsici belli Alcippe mulier peperit elephantum, & quædam ancilla serpentem.

Natus est Hippocentaurus in Thessalia, & eodem die mortuus est.

Quo anno Saguntbus deleta est ab Annibale, puer in eadem urbe reuersus est in uterum matris.

Annotatũ est antiquis prodigijs, canẽ locutũ fuisse, & serpentẽ latrasse, quum pulsus est regno Tarquinius.

Bouem quoque locutum fuisse, proditur ueterum monumentis.

C. Lepidus apud Pliniũ testis est arbores locutas. Oliua in totum ambusta reuixit.

In Bœotia derosæ à locustis ficus germinauere.

Laodi

Laodiceæ aduentu Xerxis Platanus in oleã mutata est.

Paulò ante mortẽ Cæsaris equorũ greges cõperti sunt pabulo abstinere, ubertimq; flere. Pridie uerò q̃ interficeretur, auem regaliolum cũ laureo ramulo Põpeianæ curiæ se inferentẽ uolucres uarij generis discerpserunt.

Ante mortem Caligulæ simulachrum Iouis Olympiæ tantum cachinnum repente edidit, ut machinis labefactis opifices diffugerint.

Ante mortem Sergij Galbæ, quum oppidatim uictimæ cæderentur, taurus securis ictu consternatus, rupto uinculo essedum eius inuasit, & totum cruore perfudit.

Neronis principatu arbores sedem mutauerunt.

M. Lepido & Q. Catulo consulibus, in uilla Galerij locutus est gallus gallinaceus.

Cecinere galli nocte tota, qua Matthæus uicecomes primum suscepit filium, unde Galeaceo inditum nomen.

Neapolis sub Nicolao quinto Pontifice Maximo, tremuit, eóq; motu multa hominum milia periere.

Seruio Tullio adhuc puerulo dormienti flamma emicuit circa caput.

Tempore belli, quod Romani gerebant in Veientes, Albanus lacus solitum stagni modum excessit.

Dum L. Sylla consul sociali bello in agro Nolano immolaret, subito ab una parte aræ prolapsus est anguis, quo uiso, Posthumus aruspex suasit ut exercitum in expeditionem educeret.

C. Volumnio & Seruio Sulpitio consulibus bos mugitu in humanum sermonem conuerso locutus est. De his cõsule Valerium Maximum.

Puer infans semestris in foro Boario triumphum proclamauit. Alius cum elephantino capite natus est.

Tradi

Traditur etiam in antiquis prodigijs, lapides in agro Piceno pluisse. In Gallia lupum uigili è uagina gladium abstulisse: In Sicilia scuta duo sanguinem sudasse, metentibus cruentas spicas in corbem decidisse: aquas sanguine mixtas fluxisse. Secundo etiam bello Punico bouem dixisse, Caue tibi Roma.

C. Hostilio Mancino, in Hispaniā ituro, talis uox sine autore ullo peruenit ad aures, Mancine mane.

Quum T. Gracchus cōsul in Lucanis sacrificasset, angues duo ex occulto prolapsi hostiæ, quam immolauerat, iecur adederunt, demum in easdem latebras se retulerunt. Idem quoq; secundùm sacrificanti accidit.

M. Crasso in Parthos ituro datum est pullum paludamentum, quum exeuntibus in prælium album aut purpureum dari soleret.

Quum Pōpeius Dyrrhachio egressus in Cæsarē proficisceretur, eius signa apū examinibus obscurata sunt: quo portento Iupiter eū à bello reuocabat. Sonus tympanorū Pergami abditis delubris editus est. Palma uiridis Trallibus in æde Victoriæ sub Cæsaris statua enata est.

In exercitu Xerxis aduersus Græciam contracti equæ partu lepus editus est. Eidē priusquàm Athenas deleret, de inuadendis Lacedæmonijs cogitanti hoc accidit: Infusum nanq; pateræ eius uinum ter in sanguinē conuersum est.

Midæ puero dormienti, formicæ in os grana tritici cō gesserunt, ut Platoni mel & fauos apes intulerunt.

Anno quo Hierosolymas deleuit Vespasianus, sydus in cœlo apparuit gladij figura, urbi iminnens. Apparuerunt & currus uarijs cœli regionibus uagantes, uisæ sunt armatæ acies concertare in nubibus.

Sedente in Pontificatu Ioanne undecimo, Genuæ fons

sanguinis

ſanguinis prodigioſè fluxit. Paulòpoſt urbs ipſa à Sar=
racenis capta eſt.

Pridie quàm Veneti Liguſtico bello uincerētur, Corui diuerſis inter ſe agminibus conflixere, ita ut ſanguis ſu= perne cadens naues ipſas cruentaret.

Imminente Romanis primo ciuili bello, ignis ex haſtis ſubito emicuit, qui uix potuit extingui. Tres corui pul= los ſuos in uiam productos laniarunt, quod ex laniatu ſuperfuit, retulerunt in nidum. Mures aurum in templo roſerunt. Capta ex his fœmina quinos muſculos in mu= ſcipula enixa eſt, & tres ex illis deuorauit. Tubarum clangor in aëre concrepuit.

Triumuiralibus copijs ad Bononiam contractis, ſedit aquila ſuper Octauij tabernaculum, duosq; hinc & inde coruos inceſſantes uehementer afflixit. Quod uniuerſo exercitui futurā Triumuirorū diſcordiam portendebat.

Moyſes (cuius uirga ſe in dracone cōuerterat, ac de= mum priorē acceperat formam) rubum uidit incōbuſtum.

Daniel quum Suſis eſſet in Meſopotamia, concidiſſetq; in faciem terræ motu, iuſſus poſtea cœleſti uoce ſurgere, ipſumq; cœlum intueri, arietē uidit in aëre multicornem.

Eo die quo uirgo Chriſtum peperit, oleum Romæ in transtyberina regione erupit, & diem totum perpetuo manauit fluxu. Quo die Chriſtus affixus eſt cruci, ſol à ſexta hora diei ad nonam obtenebratus eſt.

Mauritio Imp. (qui Gregorio pontifici erat infeſtiſſi= mus) apparuit homo ignotus monaſtico habitu cum gla= dio, quē imperatoris ſtatuæ circunferens, prædixit Mau= ritium gladio periturum, ut accidit.

Dario Babylonem obſidenti uox è muris reddita eſt, urbem ipſam tunc à Perſis captum iri, quum mula parē=

ret. Quo præsagio omnes capiendæ urbis desperatio iam ceperat, donec Zopyri Persæ mula enixa est.

Anno quo Nero excidit principatu, oleæ & prata in contrarias sedes transiere.

Antè paulò quàm Augustus Imper. factus esset, bos in suburbano Romæ, ad arantem locutus est, frustra se urgeri: Non enim frumenta, sed homines breui defuturos.

Sedente in pontificatu Leone VII. Sol per aliquot dies ueluti sanguinolentus apparuit. Quod prodigium calamitosa pestis secuta est.

Anno M. GLVII. Christianæ salutis figura crucis in luna publice uisa est.

Imperante Henrico septimo, & sedente in pontificatu Clemente quinto, tres Lunæ simul apparuerunt.

Anno salutis M. CCCXLVIII. Imperante Carolo quarto ceciderunt è cœlo quædam bestiolæ, quarum corruptio & fœtor pestem attulerunt.

Anno salutis M. CCCCLVI. sedente Calixto tertio natus est in Sabinis uitulus biceps. Romæ apud Veneris portam sanguis cecidit è cœlo. Carnes in Liguria.

Imperante Henrico IIII. monstrum supernè bicorpor natum est in agro Britannico.

Imperãte Henrico quinto in agro Hemiliano & Flaminio sanguis pluit idibus Iunij.

Regnante apud Gallos Ludouico duodecimo, & sedente in pontificatu Iulio secundo, monstrum natum est Rauennæ, habens cornu in capite, utrinq; alas, brachia nulla, pedem unum, oculum in genu, utrunque sexum, in medio pectore ypsilon & crucis effigiem.

Quum Roscius esset in cunabulis noctu lumine apposito experrecta nutrix animaduertit puerum dormientem

tem

tem circumplicatum serpentis amplexu.

Lacedæmone in Herculis fano arma sonuerunt, eiusdemq; dei Thebis ualuæ clausæ sua sponte se aperuerunt, scuta sublime prius fixa humi reperta sunt.

MIRACVLA QVAEDAM NATVRAE, CVM ALIQVOT ALIIS PRODIGIIS ET PORTENTIS.

Miracula naturæ uocamus, quæ præter consuetudinem accidunt, idq; rarißimè, cuiusmodi sunt sequentia:

Cæcilius Agrippa ex utero matris egressus est in pedes. Hinc ab ægro partu traxit nomen.

Ammonius Alexandrinus philosophus, Origenis præceptor, Asinum habuit sapientiæ auditorem.

Ferunt Anaxagoram Clazomenium, Catonem, & M. Crassum nunquàm risisse. L. Pomponium nunquàm ructasse, Antoniam nunquàm expuisse, Zenophantum risum cohibere nequiuisse.

Epimenides Cretensis missus ab Agisarcho patre ad ouium custodiam dormiuit in spelunca annos quinquaginta. Polystratus & Hippoclides Epicuri discipuli, eodem die nati, eodem die mortui sunt.

Philetas Cous Elegiographus fertur fuisse corpore tam tenui, ut necesse fuerit plantis eius plumbum adhibere, ne uentorum flatu raperetur.

Telephus Herculis filius iussu aui expositus in syluis nutritus est à ceruà.

Ceneus, Iphis, Tyresias sexum feruntur mutasse. Pontanus in Stellis: Pœniteat generis tamen & se Cenea malint, Aut in fœmineam penitus transire figuram. Ausonius: Mœret in antiquam Ceneus reuocata figuram.

Martia mulier Romana partu fulmine exanimato superuixit.

Plinius ait ad Cutilias aquas opacam esse syluam, quæ nunquam die ac nocte eodem loco uisitur.

In Tarquinensi lacu duo nemora olim circunferebantur, nunc triquetram figuram edentes, nunc rotundam, nunquam quadratam.

Fanum Veneris habet Paphos, in cuius aream nunquam impluit.

Iuxta Harpasa oppidū Asiæ cautes est horrenda unico tamen digito mobilis, si toto corpore impellatur, resistēs.

Locris & Crotone nunquam fuit pestilentia.

Licinio Craßo & C. Caßio Longino Conſ. Casini puer factus est ex uirgine.

Licinius Mutianus apud Pliniū prodit uisum à se Argis Aristontē, cui nomē Arestusæ fuisset, Nupsisse etiam, mox barbam & uirilitatē prouenisse, uxoremq́; duxisse.

Plinius ipse ait se uidisse in Africa mutatum in marem die nuptiarum L. Coßicium ciuem Tisdritanum.

M. Curius & Cn. Papyrius Carbo cum dentibus nati sunt, quo etiam modo nata est Valeria.

Filius Prusiæ, Bithyniorum regis, in superna oris parte habuit os unum continuum uice dentium.

Risit eo die quo genitus est Zoroastres, eiq́; cerebrum ita palpitauit, ut impositam repelleret manum.

Orionis corpus XLVI. cubitorum in abrupto quodam monte Cretæ repertum est.

Eutimenis filius triennio in III. cubita adoleuit.

C. Mecœnas ultimo uitæ triennio somnum oculis non uidit ullo horæ momento.

Reuixit in rogo Auiola consularis, crematus tamen: quoniam

quoniam præualente flamma ſubueniri non potuit.

Cælius Tubero prætura functus relatus eſt à rogo.

Hermotinij Clazomenij anima relicto corpore errabat, & uaga è longinquo multa enunciabat.

Corſidius funere locato reuixit, & locatorem funeris extulit.

Non eſt alienũ à miraculo, Elephantibus intellectũ eſſe ſermonis patrij, & obedientiam, officiorũq; (quæ didicerint) memoriã. Item amoris et gloriæ uoluptatẽ. Solis & Lunæ uenerationẽ. Regẽ adorant, genua ſubmittunt, per funes ambulant. Mutianus apud Plinium teſtis eſt fuiſſe quendam, qui ductus literarũ Græcarũ didicerit, atq; hæc ſcripſerit: Ipſe ego hæc ſcripſi, & ſpolia Celtica dicaui.

Copas apud Plin. ſcribit Demarchũ Parraſium in ſacrificio (quod Arcades Ioui Lycæo humana hoſtia faciebant) immolati pueri exta guſtaſſe, & in lupum ſe cõuertiſſe, ac decimo demũ poſt anno priſtinæ reſtitutũ formæ.

Suffoſſum à cuniculis in Hiſpania oppidum, à talpis in Theſſalia, à ranis ciuitatem in Gallia pulſam, à locuſtis in Africa, Ex Gyaro inſula à muribus fugatos. Amyclas à ſerpentibus deletas aſcribendum eſt miraculo.

Cecina Volaterranus Equeſtris ordinis captas hirundines uictoriæ nuncias amicis mittebat, in eundem nidum poſtea remeantes.

Philarchus apud Plinium teſtis eſt, Aſpidem in Aegypto fuiſſe, quæ ad menſam cuiuſdam uentitans, ibidem ſit enixa catulos. Quorum unus quum hoſpitis filium occidiſſet, re cognita, mater extremum de eo ſupplicium ſumpſerit, nec poſtea redierit in tectum.

Nicolaus quidam, Calapiſcis cognomento, ex Apulia oriundus, ita à puero urinationi inſueuerat, ut poſtea in-

ter marinas beluas remaneret illæsus dies multos.

Albertus Magnus scribit mulierem fuisse in Colonia Agrippina, quæ per dies xxx. durauerit sine cibo. Fuisse item uirum melancholicum, qui captiuus in carcere septem hebdomadas ieiunus manserit.

Cicero apud Plinium testis est in nuce inclusam Iliada Homeri carmen in membrana scriptum.

Achemenis herba coniecta in hostes, facit corũ agmina trepidare, & terga uertere. autor Plinius.

Pyrrho regi pollex fuit in dextro pede, cuius tactu Lyenosis medebatur.

Albertus Magnus scribit quandam fuisse mulierem in Germania, quæ LX. filios peperit, quolibet partu quinque, quorum nullus ad dimidium annum peruenerit.

Alterius meminit Auicenna, quæ duos & uiginti abortiuos ediderit.

Ion Chius, prodit apud Cælium, Herculem fuisse triplici dentium serie.

Ferunt uetustißimum quendam fuisse Marin nomine, antica corporis parte humana, postica uerò equina, qui equum primus inscenderit, annos C X X I I I. uixerit, ac ter mortuus, ter itidem reuixerit.

Anates Ponticæ uenenis uiuunt.

Matreas feram habebat, quæ semetipsam uorabat.

Fuit quispiam nomine Philinus, qui tota uita nullo usus est potu, nullo cibo præterquàm lactis.

Smyndirides Sybarita dicebat, se nec orientem uidisse Solem, nec occidentem annis plus minus uiginti: quod etiam de se prædicabat Ponticus Hestieus.

In Co insula ouis de grege cuiusdam Nicippi leonem peperit, præter ritũ naturæ, quod Nicippo tyrannidem

porten

portendebat, quam mox assecutus est.

Græci Aesopum, Herculem, Tyndareum & Glaucum reuixisse dicunt.

Abaris fuit Hyperboreus, qui per uniuersum orbem terræ sagittam circumtulit, nihil omnino comedens.

Quo tempore Bocchorus Dynastes præerat Aegyptijs, agnum locutum ferunt.

Cælius ait se duorũ ferè stadiorũ spacio à mœnibus urbis patriæ uidisse corniçẽ albam, capite nigricante. Hinc, Cornix alba, prouerbio dici solet, res inuentu rara.

Sunt qui ueritati & historiæ tribuant Gryllum à Circe deformatum fuisse in brutum.

Aelianus prodit ceruũ à Ptolemæo Philadelpho ita educatũ, ut Græcè loquẽtẽ magistrũ perspicuè ĩtelligeret.

In partem miraculi pono, quòd Scipio Africanus annis LIIII. nihil emerit, nihil uendiderit, nihil ædificauerit, libras argenti XXXIII. auri tres tantum moriens reliquerit, cuius tamen potestate uicta fuerat Carthago.

Plutarchus in libro de Oraculis scribit Cleonem ex Daulia multos quibus uixerat annos nulla unquam insomnia uidisse. Quod & Trasimedi contigit.

Theon Stoicus dormiens paßim ambulabat, quo etiam morbo laborauit seruus Periclis, adeò ut dormiens in summa tecta reperet.

Scribit Cælius Buddam, gymnosophistarum principem, è latere suo uirginem generasse.

Ferunt & principem philosophorũ Platonem natum de uirginis partu, Perictione eiusdem matre Apollinis oppressa phantasmate.

Amore lasciuo & Venereo puellam ursus adamauit. Vide in capite de Hominibus adamatis à brutis.

Herodotus in Euterpe ait ſuo tempore hircum palàm coiuiſſe cum muliere.

Xerxe in Græciam copias parante mula peperit mulum, maſculis, fœmineisq; genitalibus.

Ex una mure genitos CXX. *Itẽ apud Perſas prægnãtes in utero parentis repertas ſcribit Plin.lib.10.cap.95.*

Euriphæus Cyrenæus habuit in ſuperiore maxilla unicum os continuum uice dentium.

Timarchus, Meſtoris Cyprij filius, habuit utrinq; geminum dentiũm ordinem.

Agrippina Claudij Cæſaris uxor turdum habuit imitantem ſermones hominum, quo tempore Plinius hiſtoriam ſuam ſcribebat.

Habebant & Cæſares iuuenes Sturnum & Luſcinias Græco Latinoq; ſermoni aſſuefactas, & aßiduè noua loquentes, longo etiam uerborum filo.

Atys Crœſi filius ſemeſtris locutus eſt in crepundijs, dum uideret hoſtilem gladium paterno imminere iugulo.

Fauſta mulier è plebe Oſtiæ duos mares ac totidem fœminas uno edidit partu.

In Labra, Iouis Gnydij fonte, anguillæ ueſcuntur manibus humanis, & additas inaures accipiunt.

Idem faciunt in Cabura, Meſopotamiæ fonte.

In Lymira, fonte Liciæ Apollini ſacro, ter fiſtula euocati piſces ad auguriũ ueniũt, et abiectas carnes diripiũt.

Hierapoli Syriæ in lacu Veneris uocati parent æditorum uocibus, ornati auro ueniunt adulantes, & ſcalpendos ſe præbent.

Cornelius Ruffus, Manij Curionis in cõſulatu collega, dormiens excæcatus eſt, quum id ſibi accidere ſomniaret.

Echeneis piſciculus naues quàmlibet impetuoſo uentorum flatu agitatas remoratur, ſi carinis adhæreat.

Formicæ uiuæ mortuas ſepeliunt magna in ſuam ſpe=ciem charitate.

Lacydi philoſopho anſer perpetuus adhæſit comes, ab eius latere nunquàm diſcedens.

Circa fontem Gangis populi ſunt Aſtomi ſine ore, cor=pore toto hirti, ueſtiti frondium lanugine, halitu tantum uiuentes & odore, quem naribus trahunt.

Zoroaſtres annis uiginti caſeo uixit in deſertis.

De Miraculis Aquarũ loquemur in capite de Fluuijs.

Eo tempore quo Veturia Coriolanum filium ab obſi=dione urbis reppulit, Fortunæ muliebris ſimulachrũ bis locutum eſt.

Seruij Iulij ſtatua (quum ædes Fortunæ conflagraſſet) inuiolata permanſit.

Pamphilius Phæreus cæſus in acie, decẽ diebus iacuit, biduoq́; poſtq̃ inde ſublatus eſſet, impoſitus rogo reuixit.

Vxor Nauſimenis Atheniẽſis quum liberos in inceſtu deprehendiſſet, horrore facinoris permota uocem amiſit.

Egles, Athleta Samius, quum uideret ſortitionem inter ſocios non bona fide fieri, indignatione motus, uocalis fa=ctus eſt, quum ſemper antea fuiſſet mutus.

Gorgias Epyrota in funere matris ſuæ utero elapſus, lectum ferentes conſiſtere coëgit inopinato uagitu.

Iaſonem Pheræum quum per inſidias neſcio quis infe=rendæ mortis animo percuſſiſſet, uomica eum liberauit, quæ nullis medicorum artibus curari potuerat.

Daphidas ſophiſta quum irridendi cauſa Apollinem Delphis conſuluiſſet, an equum inuenire poſſet, quũ prius nullum habuiſſet: accepit ab oraculo, inuenturum equum, ſed quo deturbatus periret. Inde quum neglecto per ca=lumniã oraculo reuerteretur, incidit in manus Attali re=

gis, quem contumeliosis uerbis absentem plerunq; momorderat. Eius itaque iussu præcipitatus est è saxo, cui nomen erat equi.

Philippus rex Macedonum monitus ab oraculo, ut caueret à quadriga, toto regno disiungi currus imperauit. Postea tamen interfectus est gladio Pausaniæ, in cuius manubrio cælata erat quadriga.

Direptina Mithridatis filia duplici dentium ordine deformata est.

Lynceus oculorum acie tam longè contendit, ut egredientes Carthaginensium naues, à Lilybæo portu inspiceret.

Aristomenes Messenius ab Atheniensibus ob calliditatem dissectus, repertus est hirsuto & piloso corde.

Antipater Sidonius omnibus annis eo die, quo genitus erat, febre laborabat, qua ad extremum consumptus est eodem natali suo.

VENEFICI.

Circe Solis & Persæ nymphæ filia, quum uenefica esset peritissima, poëtarum fabulis dicta est commutasse socios Vlyssis in porcos. Habitauit autem non procul à Caieta Campaniæ urbe. Vergilius in Buccoli. Carminibus Circe socios mutauit Vlyssis. Tibul. lib. 2. Quicquid habet Circe, quicquid Medea ueneni.

Vmbro fuit sacerdos, è gente Marrubiorum prope Fucinum lacum habitantium, adeò peritus ueneficij & herbarum potens, ut hydros sopiret, & innocuos serpentes tractaret manibus. Vergilius libro 7. Quin & Marrubia uenit de gente sacerdos, &c.

Medea filia Aeëtæ regis Colchorum & Ipseæ, ac soror Circes, multarum herbarū ac radicum uires inuenit, eamq; artem didicit à sorore, & adeò exercuit, ut tauros

flammam

flammam faucibus eructantes, draconemq; peruigilem aurei uelleris custodem sopiuerit, ne rapturo uellus ipsum Iasoni incommodarent. Quo beneficio permotus Iason, eam sibi copulauit uxorem. Vbi autem ambo in Thessaliam peruenerunt, Medea Aesonem patrem Iasonis iam senio confectum, suis artibus reduxit ad iuuentutem. Nihilominus Iason obsequij oblitus, eam postea repudiauit, & Creusam filiam Creontis regis Corinthiorum superinduxit. Qua ingratitudine permota Medea, nouæ nuptæ dißimulato odio, pallã uenenis infectam muneri misit: quã quum illa induisset, subito flagrauit incendio, pariq; exitio perierunt Creon & eius regia. Quo facto Medea filios ex Iasone susceptos laniauit palàm: demum à Draconibus in aërem subleuata Athenas deuolauit, ibiq; iterum nupsit Aegeo, cuius filium Theseum potauit Cerberi spuma: ac demum nubes carminibus excitauit, quibus cũ Medo filio (quem ex Aegeo susceperat) inuoluta peruolauit in Asiam. Hæc sunt notißima omnium Medeæ ueneficia. Ouid. lib. 7. eam inducit loquẽtem, ubi artis suæ peritiam fatetur deos omnes alloquens, ut Aesonem iuuẽtuti restituat: Tuq; triceps Hecate, quæ cœptis cõscia nostris, &c. Idem in Epist. Barbara narratur uenisse uenefica tecum. Propertius lib. 2. Non hic herba ualet, non hic nocturna Citæis, Non per Medeæ gramina cocta manus. Idẽ lib. 3. & Val. Flac. lib. 8. Cõtra tartareis Colchis spumare uenenis, Cunctaq; Lethæi quassare silentia rami Perstat. Plinius lib. 25. Certe quid non repleuere fabulis Colchis Medea, aliæq;.

Mycale nomen est ueneficæ mulieris apud Ouidium lib. 12. scribentem: Mater erat Mycale, quem deduxisse canendo, Sæpe reluctantis constabat cornua Lunæ.

Erictho

Erictho maga fuit Thessala multis veneficijs famosa: de qua Lucanus lib. 6. Hos scelerũ ritus, hæc diræ carmina gentis, Effera dãnarat nimiæ pietatis Erictho, &c.

Si quis appetit uidere graphicã ueneficæ artis narrationem, uideat apud eũdem Lucanum. Nemo Latinorum Poëtarum melius rem aperuit.

Dipsas nomen est uetulæ ueneficæ apud eundem Ouidium lib. 1. Elegiarum scribentem:

Est quædam, quicunq; uolet cognoscere lenam
Audita est quædam nomine Dipsas anus, &c.

Pasetes fuit quispiam præstigiarum & magiæ peritissimus, qui suis incantamentis faciebat, ut repente conuiuium omnibus epulis instructissimum appareret. Rursus quũ uolebat, omnia iubebat euanescere. Quũ q̃d emebat, preciũ, & nummus redibat à uẽditore ad emptorẽ. testis Erasmus in explanatiõe illius adagij, Pasetis semiobolus.

Exagonus legatus Oblogenum (qui populi sunt in Cypro) quum Romam uenisset, ibiq; de herbarum uiribus multa dissereret, uolens coniectus est à consulibus in doliũ plenum serpentibus experimenti causa, ubi serpentes ipsi non solum non eum mordebant, at etiam demulcebãt linguis. autor Plinius lib. 28.

Eriphila uenefica fuit, & fascinatrix, quæ quum aliquod animal aspiciebat, illi accidebat mali quidpiã. Hinc adagium, Anus Eriphus: in mulierem excantatricem.

Locusta apud Cor. Tacitum nomen est mulieris ueneficæ, quæ boletos uenenis infecit, quibus Agrippina Claudium maritũ suffocauit. Capitur etiam Locusta pro quacunq; uenefica. Iuuenalis Saty. 1. Instituitq; rudes melior Locusta propinquas.

Guthrune fuit uenefica, quæ suis incantamẽtis plerosq;

rosq; excæcauit, nulla morbi causa apparente.

Onomacritus sortilegus fuit apud Athenienses, & Musæi socius, quem Hipparchus Athenis expulit. autor Herodotus in Polyhymnia.

Marsi populi Italiæ, à Circe oriundi, herbarum uires & ueneficia apprimè calluerunt: unde Syllius lib. 8. Ac Marsica pubes, Et bellare manu, & Chelydris cantare soporē, Vipereūq; herbis hebetare, & carmine dentē, &c. Gellius lib. 16. cap. 11. Gens in Italia Marsorū, orta fertur à Circes filio Marso. Propterea Marsis omnibus ui quadam genitali datū, ut serpentū uirulētorū domitores sint, & incātatiōibus herbarū succis faciāt medelarū miracula.

Psylli populi fuerunt in Africa Nasamonibus cōtermini, quorum terra quum austri flatu exaruisset, collecto exercitu sumptisq; armis, in austrū ipsum, perinde ac hostem, profecti sunt. Contrà uerò uentus magno spiritu occurēs, eos omnes arenarum cumulis adobruit. Quod priusquàm accidisset, ferunt eos eadem ui & potentia in ueneficijs præditos fuisse, qua & Marsos. De Psyllis Plin. lib. 7. sic ait: Horum corpori ingenitum fuit uirus exitiale serpentibus, ex cuius odore sopirent eas.

Crates Pergamenus apud Plinium testis est Ophiogenes populos esse in Helesponto, serpentū ictus contactu leuare solitos, & manu imposita uenena extrahere corporibus.

Populi sunt in Triballis & Illyrijs qui uisu effascināt & interimunt, quos diutius intuentur iratis præcipuè oculis. Huius generis & potentiæ sunt fœminæ in Scythia, quæ uocantur Vitiæ.

Canidia Neapolitana fuit unguentaria, fascinatrix & uenefica. Horatius in Epod. An malas Canidia tracta-

uit

uit dapes. Idem. Canidia breuibus implicata uiperis, Crines & incomptum caput, Iubet sepulchris caprificos erutas, Iubet cupressos funebres, &c.

Apud eundem Sagana, Veia, & Folia, nomina sunt ueneficarum, quæ Varum puerum prætextatum suis ueneficijs incantarunt. De Sagana sic inquit: At expedita Sagana per totam domum Spargens auernales aquas, horret capillis. De Veia: Abacta nulla Veia cõscientia, Ligonibus duris humum Exhauriebat, ingemẽs laboribus. De Folia: Non defuisse masculæ libidinis Ariminensem Foliam, & ociosa credidit Neapolis.

De Mœri ueneficio Vergilius in Buccolicis sic ait: Has herbas, atq; hæc Ponto mihi lecta uenena Ipsa dedit Mœris, nascuntur plurima Ponto: His ego sæpe lupum fieri & se condere syluis Mœrim, sæpe imis animas excire sepulchris, Atq; satas aliò uidi traducere messes.

Thracia fuit nympha saga & fascinatrix, quæ propter peritiã herbarum & ueneficiorũ habita est loco numinis apud Thraces, quorum etiã regioni dedit nomen.

Neuri populi fuerunt in Scythia, incãtatores maximi, ut qui ex hominibus in lupos se uerterẽt. autor Herod.

Choatræ populi (quos Plinius circa Mæotim locat) fuerũt etiã incãtatores maximi. Vnde Val. Flac. lib. 6. Argon. Centoras, & diros magico terrore Choatras.

Apud eundem Choastes nomen est uenefici, ubi ait: Maximus hos inter Stygia uenit arte Choastes.

Harcalo ueneficus fuit, qui innocuos leones impunè attrectabat manibus. Syllius lib. I. Hercalo non pauidus fœtas mulcere leænas. Apud eũdem Atyr nomen est incantatoris, qui serpẽtes solo tactu sopibat, de quo sic ait: Nec non serpentes diro exarmare ueneno Doctus Atyr, tactuq;

graues ſopire Chelydros, Ac dubiam admoto ſobolem explorare Ceraſte.

Paryſatis, mater Cyri, famulam habuit Gygem nomine, qua utebatur ad ueneficia.

Porrò uenefici apud Perſas hac pœna legibus puniebantur: ampla erat petra, in qua capita eorũ impoſita alia petra feriebãt, quoad faciẽ & caput ĩfregiſſent. Quo mortis genere Gyge interijt. autor Plutarchus in Artaxerxe.

Veneficarum autem uis eſt, ut ſuis cãtibus homines in porcos cõmutent, fruges excantẽt, ſcabiem, & uelut peſtem quandam armentis eorum (quos oderunt) immittãt, herbas cogãt areſcere, mentes illaqueent, oculos faſcinẽt, membra illigent, manus & pedes ſic perſtringant, ut ſuũ ſatis officium nequeant facere, dureſcere faciant limum, ceram liqueſcere, quoſdã tabeſcere ſenſim emoriẽtes, umbras ſepulchris eruere, accerſere cacodæmones, deducere lunam cœlo, & alia relatu mira, & creditu difficillima facere. Cuiuſmodi ſunt ea quæ Tibullus memorat lib. 1. dicens: Hanc ego de cœlo ducentem ſidera uidi, &c.

MAGI, ET ALII VENEFICI.

Cetieus magus fuit, cuius augurio Bocrebiſta rex Getarum Romanos uicit.

Dardanus fuit ſceleratiſsimus quiſpiã magus, à cuius nomine artes magicæ uocantur Dardaniæ. Columella: At ſi nulla ualet medicina repellere morbum, Dardaniæ ueniunt artes. Hinc etiã Dardanarij dicuntur propolæ, qui omnia præemũt, ut carius poſtea uendãt. Latinè Reuẽditores. Hinc Dardanus libros de magia ſcripſit, quos in ſepulchro fertur cõſtituiſſe. Eos Democritus editis cõmẽtarijs illuſtrauit, diſciplinãq; ex illis reconditã accepit. Conuenit

Dardanarij.

Conuenit inter autores, Magicam artem in Perside à Zoroastre inuentam, qui etiam centum milia uersuum de ea scripsit, quæ Hermippus commentarijs explanauit. Præceptorẽ in ea uanitate habuit Zoroastres Agonacem qui aliquot annorũ millibus floruit ante bellũ Troianum, autore Plinio. Nã si uera est Cosmographorũ supputatio, Troia capta est annis 4020. post mũdi creationẽ.

Plinius inter primi seculi magos recẽset, Apuscorũ et Zaratum Mœdos, Babyloniũ Marmaridium, Hippocum Arabẽ, et Assyriũ Zarmocenidam, quorũ tamẽ nulla extant monumẽta. De Magia etiã commentatus est Hosthanes, Xerxem regẽ Persarũ bellum inferentẽ Græciæ comitatus: Cuius artis semina adeò diffudit, ut quacũq; cõmearet, ĩficeret, & ĩterficeret plurimos.

Pythagoras, Empedocles, et Democritus ad eam perdiscẽdam exiliũ patriæ sibi proposuerunt, quã reuersi prædicauere, & uelut mysterium aliquod in arcanis habuere. De ea etiã scripserunt Apollonices & Captidenes, quorum opera Democritus suis cõmentarijs locupletauit circa bellum Peloponnesiacum.

Plinius ait aliam fuisse Magicæ artis factionem, quam exercuerit Moses, sed multis annis post Zoroastrem.

Fuit & Hostanes secundus Alexandri Magni comitatu exornatus, qui huic arti autoritatem & incrementum addidit professione. Eam etiam apud Gallos exercuerunt Druydæ eorundem philosophi.

Plinij temporibus Britanni tantis ceremonijs eam celebrabant, ut dedisse Persis uideri possent, quibus tamẽ eius artis commentum refertur acceptũ. Nunc apud Christianos iam desinit ea uanitas.

Tyridatem Regem Armeniæ magum fuisse indicant

cant uerba Plinij, qui ait: Neronem ab eo cœnis magicis initiatum, adeò ut maior citharæ aut cantus libido non ei fuerit, quàm eius artis.

Ferunt & Apollonium Tyanæum arte magica insignem fuisse, teste Lactantio: adeò ut cum Domitianus eum punire uellet, repente in iudicio non comparuerit.

Medaurensis quoq; Apuleius non aliam ob causam fingitur commutatus in asinum, quàm ob earum uanitatum peritiam.

Cobares natione Mœdus, magicæ artis professione celeber habitus est, quo tempore Alexander bellum mouebat in Bactrianos. Autor Curtius lib. 6.

Aegyptij crediderũt Amphiona Thebanũ magicæ artis peritũ fuisse, ac propterea factam esse fabulam de arboribus, auritisq; scopulis eius cantui obtemperãtibus.

Simon Samaræus magicis artibus & ope dæmonũ suffultus, egregiè adeò Romanos lusit, & fascinauit, ut plerisq; fecerit se numen, merueritq; inter duos pontes simulachrum, hoc titulo: SIMONI DEO SANCTO.

Gobrias fuit Magus, à quo Socrates multa didicit de pœnis animarum, & beatitudine. Idem dicebat, mortalium animas in occultiorẽ locum sub terram demigrare, in quo Iunonis esset regia. Crinitus cap. 11. lib. 5.

Craca mulier, Thor, & Othinus, nomina sunt magorũ apud Saxonem. Quorũ illa (ut ait) appositas dapes in aliarum rerum formam commutabat, hi ludificatis idiotarum mentibus, diuinitatis fastigium sibi arrogabãt.

Cynops magus fuit qui Ioanni resistens, fingebat se suscitare mortuos, & dæmonibus colloqui in Pathmo insula, quæ est una ex Sporadibus. Mirandula in hymnis: Et Cynopẽ magiæ cõfisum dispulit altæ Mentis Ioãnes.

ii Arnuphis

Arnuphis Aegyptius philosophus, arte magica & dæmonũ præstigijs in aëra se sublimabat. Idem tempore M. Antonij principis, quum Romanorum exercitus aquarum sitiret penuria, imbrem cum fulgure & tonitru æstiuo tempore fertur suscitasse.

Iosephus lib. 8. antiquitatum scribit, Salomoni à Deo concessum fuisse, ut artem cõtra dæmones edisceret ad hominum salutem: curationes item institueret, quibus ægritudines possent mitigari. Quam edoctus artẽ Eleazarus, spectante Vespasiano, eos curabat, qui à dæmonibus uexabantur. Porrò uim artis magicæ Ouidius exprimit his uerbis: Carmine læsa Ceres sterilem uanescit in herbã, Deficiunt læsi carmine fontis aquæ. Ilicibus glandes, cantataq; uitibus uua Decidit, & nullo poma mouẽte fluunt. Quanto autem in precio fuerit primis seculis, uide apud Plinium libro 30. natu. Hist. cap. 1.

ASTROLOGI.

ANaximander Milesius, Thaletis discipulus, sphæram cõstruxit, horologiũ & gnomonem inuenit. Cõuersiones solis notauit & æquinoctia. Plin. li. 2.

Apollonius Tyanæus scripsit libros de Astrologica diuinatione quatuor.

Eudoxus Gnydius, nobilis fuit astrologus, Platonis æqualis. Scripsit poëtice de Astrologia. Habuit etiam cum Astrologia Geometriam quoq; & Medicinam.

Iulius Hyginus, familiaris Quintiliani, scripsit de mũdi & sphæræ ratione. Præterea de signis cœlestibus libros IIII. Itẽ cõmẽtarios in Verg. qui nõ extant, & librũ noĩe Gromaticõ, de modo obsidendarũ urbiũ, et castrorũ.

Conon mathematicus, Aegyptius natione, libros de Astrologia septẽ reliqt. De hoc Verg. in Bucco. In medio

duo

duo signa Conon, & quis fuit alter, Descripsit radio totū qui gentibus orbē. Hic quū uellet inire gratiam Ptolemæi regis, dixit crinē reginæ Berenices ĩ cœlo collocatū.

Architas, Tarentinus Mechanica primus exposuit, & in Geometria cubum inuenit. Ab eo descēdit Horus etiam in Astrologia clarus. De utroque & Conone Propertius lib. 4. Me creat Architæ soboles Babylonius Horus, Horus & à proauo ducta Conone domus.

Babylonij primi omnium astrologiam dicuntur inuenisse, omnemq; curam in contemplatione syderum collocasse. Lucretius lib. 5. Vt Babylonica Chaldeum doctrina refutans Astrologorum artem. Ab his Græci polum, gnomonem, & duodecim horas diei didicerunt.

Hipparchus Nicæus scripsit de Stellis fixis, de lunæ motu contra Platonem. Instrumenta Mathematicis inuenit. De hoc Plinius lib. 2. cap. 12 & 26. loquitur.

C. Manilius Antiochenus, primus poëtarum Latinorū astrologiā uersibus aggressus est, qd' opus nūcupauit Augusto, Hipparchum, Eudoxū & Aratum secutus.

Manethus Aegyptius scripsit Physiologiam & astrorum effectus uersibus.

Meson astrologus Atheniensibus in expeditionem Siciliæ nauigaturis tempestatem prædixit futuram. Atq; etiam insanum se finxit, ne cum eis traheretur inuitus. Cælius libro 11. cap. 67.

P. Nigidius Figulus secta fuit Pythagoræus, Astrologiæ & Medicinæ peritissimus. De quo Lucan. lib. 1. At Figulus cui cura deos, secretáq; mundi Nosse fuit, quem non stellarum Aegyptia Memphis Aequaret uisu, numerisq; mouentibus astra.

Oenopides Chius astrologus, dedicauit in Olympia æreum libellum, in quo magnum annum prædicabat.

Palamedes, *Naupli & Climenes filius, quum esset Astrologiæ peritus, annum, mensesq́; ad cursum Solis apud Græcos accommodauit. Primusq́; uisam multorum metu in castris eclypsim, dixit rem esse naturalem & minime timendam.*

Protagoras, *Diogene teste, fuit Astrologus, in quem Euphorion scripsit Epicedium.*

Ptolemæus *Aegyptius (qui floruit Antonini temporibus) in Astrologiæ scientia antiquos omnes æquauit. Primus apud Græcos cœli rationem omnem explicuit, inuentaq́; ab Hipparcho instrumenta, clarius illustrauit. Edidit compositionem illam, quam Almagestum uocant. Scripsit & de his, quæ ad practicam astrorum prognosticam spectant, & alia permulta.*

Sulpitius *Gallus in exercitu Pauli Aemylij contra Perseum, deprehensam noctu eclypsim Lunæ mirantibus militibus enarrauit. Plinius cap. 12. lib. 2.*

Thales *Milesius astrologiæ secreta penetrauit omnium primus. Primus Solis eclypsim prædixit, & de Vrsa minore dißeruit.*

Theon *philosophus Alexādrinus scripsit de astrologia & Commentarios in Ptolemæum. Item paruum Astrolabium.*

Ideò poëtæ fingunt, Atlantē *cœlum humeris sustinuisse, quòd syderali scientia clarißimus extiterit. Sunt enim qui Sphæræ inuentum eidem referant acceptum.*

Cœli signa primus dicitur aperuisse Cleostratus, *autore Plinio.*

Sidus Veneris, quod nascentem Solē præuenit, & in ortu Lucifer, in occasu refulgēs nuncupatur Vesper, primus Pythagoras *enarrauit, eiusq́; docuit naturam.*

Lunæ

Lunæ rationẽ & naturã primus depræhendit Endymion. Hinc poëtæ fabulati sunt eũ à Luna fuisse adamatũ.

Anaxagoras scientia cœlestium literarum prædixit, quibus diebus saxum casurum esset è Sole, Anno secundo Olympiadis 78. Quod & factum est ad Egos flumen Thraciæ. Plin. ca. 60. lib. 2.

Eius quoq; artis peritia Pherecydes Syrius hausta è puteo aqua futurum ibidem terræ motum prædixit.

Beroso ob syderalium rerum peritiam, diuinasq; prædictiones, statuam inaurata lingua posuerunt Athenienses in publico gymnasio. Plinius lib. 7. cap. 37.

Sosigenes fuit Astrologus, quem Cæsar dictator annos uitio Pontificum per intercalandi licentiam turbatos, ad Solis cursum redigens adiutorem sibi adhibuit. autor Plinius lib. 18. cap. 25.

Melon nomen Astrologi apud Plutarchum in Nicia, qui quum esset militiæ, uideretq; pessime suæ parti futurum, insaniam mentitus est, atq; etiam domum incendio dedit, ut missionem & militiæ uacationẽ impetraret. Plutar. in Vitis Alcibiadis & Pyrrhi.

Apud eundẽ in Alcibiade Metheon ponitur Astrologus, qui Atheniẽsibus in Syracusanos expeditionẽ agitantibus, quũ ex Astrologiæ disciplina præuideret futurã belli calamitatẽ, cõbusta domo, suaq; fortuna palàm in cõcione deplorata, sic populũ cõmouit, ut præter consuetudinem filium suum receperit ab omni militia exemptum.

Tarnutius uir fuit tum philosophiæ, tum mathematicæ imprimis studiosus, qui quum in Astrologia putaretur excellere, huic imposuit Varro, ut Romuli conceptionẽ in diem & horam deduceret, inspectisq; eius uitæ institutis ac rebus gestis, ex illis consequentiam colligeret,

ret, ueluti geometricarum propositionum resolutiones præcipiunt. autor Plutarchus in Romulo.

Suidas apud Budæum ponit Zoroastrē in numero Astronomorū, aitq; floruisse Nini regis Aßyriæ tempore.

Cicero lib. 4. Quæst. Acad. ait Polyenum quendam magnum fuisse mathematicum, qui Epicuro postea adhæserit, totamq; Geometriam falsam crediderit.

Necepsus rex fuit Aegyptiorum in astrorū cognitione peritißimus, de quo Ausonius scribit: Quiq; magos docuit mysteria uana Necepsi. Iulius Firmicus: Necepsus, inqt, imperator iustißimus Aegypti, & astrologus ualde bonus, p ipsos decanos oīa uitia, ualetudinesq; collegit.

Aratus poëta floruit Antigono regnāte, scripsitq; Phænomenona Latio iure à Cice. & Cæsare Germanico donata. Item multa alia opera, ut docebimus in Poëtis.

Sulla fuit mathematicus, qui Caligulæ consulenti de genitura sua certißimam necem appropinquare affirmauit. Nostro seculo magna literariæ Reip. utilitate emersit Iouianus Pontanus poëta (parcant mihi, qui solam mirātur & suspiciunt antiquitatē) cum hominibus superioris seculi citra scrupulum conferendus, qui de Stellis libros v. Meteororum unum scripsit, eruditè non minus quàm doctè, quàmuis tamen argumentum ipsum ægrè cultum sermonis, & uerborum phaleras admittat.

Marullus ait Biliotū fuisse Astrologum, extinctum boletis. Hæc eius uerba: Dum cauet astrologus perituris sydera amicis, Dum sibi boletos non cauet, ipse perit.

GEOMETRAE.

Plutar in uita M. Mar. ARchimedes Syracusanus Geometriā adeò exercuit, ut ductus aliquando ad balnea, dum ungendus in labro thermulario cōstitueretur, per corporis

unguenta

unguenta figuras & liniamenta digito inscriberet.

Archytas *Tarentinus etiam Geometriæ operam dedit, in qua discipulum habuit Platonem. Primus Mechanica exposuit, cubumq; reperit, teste Diogene.*

Dicearchus *Siculus Aristoclis auditor, Geometra fuit ætate sua clarißimus, qui scripsit de Rep. Lacedæmoniorum. Hic regum cura montes permensus est, ex quibus altißimum prodidit Pelion MCCL. passuum ratione perpendiculi, nullam esse eam portionem uniuersæ rotunditatis colligens. testis Plinius cap. 67. lib. 2.*

Dionysius *Afer, ex Byzante ciuitate, scripsit Geographiam uersibus hexametris, quos Priscianus latinos fecit.*

Eudoxus *Gnydius primus Geometriæ rationes difficilesq; demonstrationes per sensum & instrumentorum exempla edidit unà cum Archita præceptore. Quapropter ambo cõuicia à Platone paßi sunt, quòd Geometriæ dignitatẽ sustulissent, à cogitatione & rebus incorporeis, ad ea quæ sensibus perciperentur, declinantes.*

Eupompus *Macedo, Zeusis coætaneus Arithmeticæ & Geometriæ fuit peritißimus, sine quibus negabat artem posse perfici.*

Marinus *Tyrius Geographiam scripsit, ex qua Ptolemæus suam detorsit.*

Pappus *philosophus Alex. scripsit de situ orbis, de fluuijs Africæ, & commentarios in Ptolemæum.*

Pausanias *Cæsariensis scripsit uniuersæ Græciæ Geographiam cum eius historijs.*

Polemon *Helladicus, scripsit de origine ciuitatum, & Lacedæmoniæ geographiam, & de cursu Solis libros tres.*

Ptolemæus Aegyptius præter libros de Syderali ſcientia editos, ſcripſit etiam de Geographia.

Scylax Cariandæus (Carianda ciuitas eſt Cariæ) ſcripſit circuitũ menſuramq; maris extra columnas Herculis. Suidas apud Volat.

Steſichorus poëta fratrem habuit Mamertinum Geometram. Timoſthenes præfectus claßis Ptolemæi Philadelphi geographus fuit nobilis. Scripſit de portubus libros decem.

Dionyſiodorus fuit quiſpiam geometrica ſcientia nobilis, in cuius mortui ſepulchro affines reperiſſe dicuntur epiſtolam eius nomine ad ſuperos ſcriptam, Perueniſſe eum à ſepulchro ad infimam terram, eſſeq; eò ſtadiorum XLII. milia. autor Plinius in fine ſecundi.

Leguntur etiam aliorum nomina, qui in hac arte præſtiterunt, ut Euclides, Hippias Elæus, Theodorus Cyrenæus, Leodamas Thaſius, Eratoſthenes, Plato, Proclus, Theon, Nicephorus, Iſacius, Cenſorinus, Boëtius.

Geometriam autem inuenerunt Aegyptij in Nili auctu ac dimenſione. Sita eſt in phantaſia, non opinabili, ſed certa ex apparentibus ſpeciebus notitia.

CITHAROEDI, TIBICINES, CANTORES, ET MVSICI.

Iopas nomen eſt citharœdi apud Verg. lib. I. Aenei. ſcribentẽ: - Cithara crinitus Iopas Perſonat aurata docuit quæ maximus Atlas. Idẽ lib. 9. facit Cretea quendã Philomuſum & Lyricũ, ubi ait: Et Clyciũ Aeoliden & amicũ Cretea Muſis, Cretea Muſarũ comitẽ, cui carmina ſemper, Et citharæ cordi, numerosq; intendere neruis, Semper equos, atq; arma uirũm, pugnasq; canebat.

Apud eundem Iapys nomen eſt auguris & Citharœdi

tharœdi lib. 12. ubi ait: Iamq; aderat Phœbo ante alios dilectus Iapys Iasides, acri quondam cui captus amore Ipse suas artes, sua munera lætus Apollo Augurium citharamq; dabat, celeresq; sagittas.

Philamon fuit Apollinis filius, clarus cithara. Ouidius libro 11. Nascitur è Phœbo (namq; est enixa gemellos) Carmine uocali clarus, citharaq; Philamon.

Dorceus cantu citharæ apud Thraces secundam post Orpheum meruit palmam. Val. Flac. libro 3. Argon. Protinus insignem cithara, cantuq; fluenti Dorcea, qui dulci festis aßistere mensis, &c.

Linus, Apollinis & Vraniæ filius, Lyricæ musæ fuit peritißimus, in qua magni nominis discipulos habuit, Orphea, Thamiram & Herculem. De hoc Propertius lib. 2. Tunc ego sim Inachio notior arte Lino. Hunc ab Hercule plectro & cithara occisum ferunt, dum eum rusticius canentem acerbè nimis corripuisset.

Arion Methymnæus citharœdus, & poëta Lyricus, dum Lesbon patriam peteret, uideretq; insidias, & coniurationem parari sibi à socijs (quibuscum nauigabat) propter opes, quas ferebat secum, rapta cithara, nō nihil prius modulās, in mare se coniecit. Cuius cātu illectus Delphin, dorso exceptū portauit ad littus, et exemit à periculo. In cuius rei monumentum erecta est illi statua cū Græco epigrāmate, quod Volaterranus Latinum fecit hoc modo: Cernis amatorē, q uexit Ariona delphin, À Siculo subiēs pōdera grata mari. Oui. l. 2. Fastorū, de eo abunde meminit. De hoc etiā loquūtur Gellius lib. 16. ca. 19. & Herodo. in Clio. Ab Arione Lyra uocatur Arionia. Idem Ouidius li. 3. de Arte. Quamuis mutus erat, uoci fauisse putatur Piscis Arioniæ fabula nota Lyræ.

Cælius capi. 64. lib. 10.

Orpheum Apollinis & Calliopes filium poëtæ faciunt principē musæ Lyricæ, adeò ut fabulentur delinitas eius cātu arbores, suis se locis exeruisse, sensificatas cautes egisse choros, fluuios cursum cohibuisse, exarmatas feras posuisse feritatē, et alia id genus incredēda. Quod ideò fictū est: quoniā agrestes & beluino propè ritu degentes homines ad meliorem uitæ cultū redegisset. Vnde Horatius in Arte: Syluestres homines sacer interpresq; deorū Cædibus & fœdo uictu deterruit Orpheus, Dictus ob hoc lenire tygres, rabidosq; leones. Fingitur etiā ab inferis cātu suo exorasse Eurydicen uxorē, ea lege, ut sequentē à tergo nō prospiceret, priusquàm ad superas auras ambo rediissent. Cui legi quū amor nimius stare non permisisset uatem, Eurydicen demum euanuisse ferunt. Vergil. lib. 6. Aenei. Si potuit manes accersere coniugis Orpheus Threicia fretus cithara, fidibusq; canoris. Ab Orpheo Lyra uocatur Hæmonia, Threicia, Orphæa, Bistonia, & Bistonis, quòd Thrax fuerit natione. Ouidius libro 4. Trist. Hæmonia curas attenuasse Lyra. Idem in Epistol. Threiciam digitis increpuisse Lyram.

Thamyras citharœdus fuit Thracius, Lini discipulus, quem poëtæ à Musis fabulantur excæcatum, quòd eas ad certamen cantus irritasset.

Amphionem poëtæ fabulantur Lyræ adeò peritum fuisse, ut sequentibus cantum scopulis Thebarum muros condiderit. Horatius in Arte: Dictus & Amphion Thebanæ conditor urbis Saxa mouere sono testudinis, & prece blanda Ducere quò uellet. Martianus Capella: Nam Orpheus, Amphion, Arionq; doctißimi, aurata omnes testudine consonantes flexanimum pariter reddidere concentum.

Hermo

Hermogenes *fuit citharœdus, qui Iulio Cæsari suauitate cantus admodum placuit. apud Martialem nomen est furis mapparum. Apud Horatium lib. 1. Ser. nomen cantoris, ubi ait: Vt quamuis tacet Hermogenes cãtor, tamen atq; Optimus est modulator.*

Echion, & Glaphyrus *nomina sunt citharœdorum apud Iuuenalẽ Satyra 6. ubi ait: Accipis uxorem, de qua citharœdus Echion, Aut Glaphyrus fiat pater Ambrosiusq; Choraules. Hic Choraules proprium est nomen uiri fistulicinis.*

Hydimeles, *nomẽ est etiã citharœdi apud Iuuenalẽ Saty. 6. scribentẽ: Quo tener Hydimeles operã dedit, hũc tenet, hoc se Solatur, gratoq; indulget basia plectro.*

Amœbeas *citharœdus fuit castißimus, qui uxorem nunquam attigit.*

Anaxenori *citharœdo M. Antonius tributa quatuor ciuitatũ legenda cõceßit, propter eius artis peritiã.*

Antigenides *Thebanus fuit musicus & tibicen Philoxeni discipulus, qui calceamentis Milesijs, & lasciuioribus, primus usus est. Huius meminit Plinius. Idem (ut est apud Ciceronem in Bruto) discipulo frigenti ad populum, dixit: Mihi cane, & Musis. De eo uide nonnihil apud Gellium.*

Aristonus *citharœdus fuit, qui quũ sexies Pythia uicisset, ut Lysandri amicitiã demereretur, pollicitus est se seruum eius palàm proclamaturum, si denuo uinceret.*

Hipparchion & Ruffinus *præcipui fuerunt apud Græcos citharœdi, qui quum solennibus ludis inter se certaturi essent, contigit, ut theatri tumultu & strepitu cõmotus & attonitus Hipparchion obticuerit. Vnde natũ prouerbiũ, Mutus Hipparchion. De his qui repente*

silent

ſilent, à quibus tamen grande aliquid expectatur.

Clinias *philoſophus fuit ſecta Pythagoreus, qui ſi quãdo ad irã concitaretur, motus animi ſumpta protinus cithara leuabat, quod & Achillem feciſſe prædicant.*

Corœbus *filius Atys regis Lydorum in cithara quintam chordam inuenit.*

Eunomius *citharœdus Locrenſis ſtatuam meruit, quæ inſidentem citharæ cicadam habebat. Nam quum in certamine (quod cum Ariſtone regio muſico de cantu ſuſceperat) chorda una fracta defeciſſet, cicada ſuperuolans uocem fertur suppleuiſſe.*

Hippomachus *fuit tibicen, qui quum uideret à plebe laudari diſcipulum, quẽ tamen in arte peccare cognoſcebat, baculo tactum deſiſtere iuſsit, dicens, maximũ erroris argumẽtũ eſſe, quòd ab ignara turba laudaretur.*

Laſus *Herminæus (qui floruit principante Dario) primus de muſica ſcripſit, & dithyramborum certamen primus protulit.*

Marſyas *tibicen Phryx natione, tibijs à Minerua inuẽtis, auſus eſt Apollinem ad certamẽ prouocare, à quo uictus & excoriatus eſt. De quo Ouid. lib. 6. Meta.*

Mymnernus *Colophonius, poëta fuit Elegiographus, & tibicen clariſsimus. Strabo lib. 14.*

Nicoſtratus, & Laodocus, *citharœdi fuerũt, qui quũ in certamen ueniſſent, Nicoſtratus, dixit, Laodocum eſſe in magna arte paruũ, ſe uerò in parua magnũ.*

Olympius *Myſius tibicen citharæ legem dedit, modosq́; pulſandi reperit & docuit.*

Philiſtus *Mileſius, muſicæ primum operam dedit, euaſitq́; clariſsimus tibicen. Ad oratoriam demum conuerſus, auditor fuit Iſocratis.*

Phyr

Phyrnis Mitylenæus discipulus Aristoclidis, primus apud Athenienses pulsauit citharam & uicit Panathenea.

Scylax Cariandæus mathematicus, claruit etiam arte musica.

Simon Magnesius insignis musicus neglecto superiorum musicorum more, Simodiam introduxit, sicut & Lysis Lysiodiam.

Tellen fuit tibicen, qui suauitate cantus sequenti prouerbio locum fecit: Cane ea quæ sunt Tellenis. quòd optima fuissent.

Timotheus Milesius musicus decimam & undecimam Lyræ chordam addidit, & antiquam musicam in meliorem modum mutauit. Eius sono excitatum ferunt Alexandrum, & ad res bellicas alacrius euibratũ. Huius Timothei meminit Cicero lib. 2. de Legibus.

Xenophilus musicus fuit, patria Chalcidensis, qui annos CVII. uixit citra ullum corporis incõmodum, quæ magna est homini felicitas. autor Plinius.

Moschus, citharœdus fuit imperitus, qui citra respirationem diu & in longum producebat uocem, neq; tamen sonabat aliquid, quod ad stomachum auditorum faceret. Hinc adagium natum: Moschus canens Bœoticum. In multiloquos, & intẽpestiuos locutores. Bœoticum genus erat cantionis. Erasmus.

Aristocenus genere Italus, patria Tarentinus, cognominatus est musicus, propter peritiam eius artis. autor Plutarchus in Aristotele.

Demodocus fuit citharœdus, quem Homerus inducit canentem in conuiuio Alcinoi regis Phæacum, ubi Alcinous ipse Demodocum uocat diuinum cantorem.

Hisme

Hiſmenias *tibicen fuit peritiſsimus*, Antigenis *diſcipulus,qui teſte* Boëtio,*multis ægritudine laborantibus omnes animi moleſtias abſterſit*. Solitus erat gemmis uti fulgentibus & precioſis, ut ea oſtentatione artes muſicæ pluris æſtimarentur. Antiſthenes quum audiſſet Hiſmeniam optimum habere tibicinem:At,inquit,eſt homo nequam.Non enim(ſi probus foret) tibicen eſſet. Quo dicto muſicos arguebat,ut unguentarios,& miniſtros uoluptatum. Idem feciſſe fertur Philippus, qui quum accepiſſet filium ſuauius alicubi ceciniſſe, tacitè eum obiurgauit: Non te pudet,inquiẽs,quòd tam bene canere ſcias?

Hiſmæniæ æqualis fuit Dionyſiodorus & æmulus.Plinio teſte.

Nicomachus *fuit etiam muſicus, quem idem* Plinius *ſcribit multas gemmas habuiſſe, ſed nulla peritia electas, ſed ſorte quadam.* Aſpendius *fuit citbariſtes,qui omnia ſibi intus ceciniſſe dicitur.*

Conna *fuit citharœdus,ſeu lyriſta, extremæ ſortis, qui deuorato patrimonio factus eſt pauperrimus, & homo nihili.Hinc adagium natum,* Connæ calculus. *in hominem nullius momenti, cuiusq; opinio nihili æſtimatur.*

Babys *frater fuit* Marſyæ,*quem quũ* Apollo *excoriato* Marſya *uellet quoq; perdere, ſuppliciũ deprecata eſt* Minerua *dicẽs:*Babym *abiectiorẽ eſſe,et infelicius canere,quàm ut dignus eſſet ſupplicio. Quibus uerbis pacatus* Apollo Babym *cõtempſit,ſuáq; inſcitia grauiter ſatis punitũ credidit.Hinc adagium,* Peius Babys tibia canit.

Ialemus, Calliopes *fuit filius, muſicus quidem, ſed infelix, & in cantu multum frigidus.* Hinc Ialemi *cantilenam,pro deſpicabili,& abiecta poſuerunt.*

Pronomus *tibicen fuit, qui barba utebatur promiſſa,*

missa, & uestitu nimis accurato, adeò ut molliciei suspectus haberetur.

Plutarchus ait Menedemum fuisse musicum, & discipulum Aristotelis.

Lamia mulier fuit ætate Demetrij formosa, quæ tibijs optimè fertur cecinisse, & canendi suauitate magnã apud homines promeruisse gratiam. Qua arte sic Demetrium inescauit, ut ille nihil haberet charius, & quod maiore beniuolentia prosequeretur. autor Plutar.

Epicles fuit citharista, magno quondam in precio apud Athenienses, quem Themistocles orauit, ut apud se artem exerceret. Volebat enim domum suam à multis frequentari.

Pylades fuit citharœdus, qui quosdam Timothei uersus audiente Philopemene cãtauit ad citharam. Quorum sequens citatur à Plutarcho, Hoc duce libertas Græcas ornauerat urbes.

Philomelus nomen est citharœdi apud Martia. lib. 3. Plus habuit Didymus, plus Philomelus habet.

Diodorus citharistes fuit tempore Vespasiani, cuius arte princeps delectatus, multis eum donis cumulauit. Martia. Tarpeias Diodorus ad coronas Romam quum peteret, Pharo relicta.

Fuit & Tarpeius citharœdus Vespasiani tempore. autor Tranquillus.

Canus, fuit choraules & tibicen, qui multas pecunias accepit à Galba, quũ eum in cœna delectasset. Martialis li. 10. Et cõcupiscat esse Canus ascaules. Tranquillus: Cano autem choraulæ mirè placenti denarios quinq; donasse, prolatos manu sua peculiaribus loculis suis.

Conus fuit alter fidicẽ, quo præceptore hac ĩ re usus

est

est Socrates, qui apud Platonem de eo sic meminit: Vnũ tamen uereor, ne his dedecori sim, quemadmodum Cono Metrobij filio citharistæ, qui me etiam in fidibus docet. Pueri igitur condiscipuli me quotidie rident, & Conum ipsum senum magistrum nuncupant.

Eucerus fuit tibicen, natione Alexandrinus, ut est apud Cor. Tacitum.

Batalus fuit Ephesius tibicen, qui calceamẽtis fœmineis primus omnium in scena usus est, fractisq; cantibus tibiarum artem emolliuit. Hinc Batalos uocamus mulierosos, & parum uiros homines.

Agathonia cantio.

Agathon fuit tibicen, cantilenarũ suauitate cõmẽdabilis, sed molliciei nota famosus. Ab eo Agathonia cantio dicitur oratio blanda magis, quàm fructuosa.

Carneus fuit citharistes, qui Terpandrum uicisse legitur.

Stratonicus fuit citharœdus, qui habuit in ludo nouem musarum imagunculas, & Apollinis unam, discipulos duos. Propterea interroganti cuidam, quot haberet discipulos: Cum dijs, inquit, duodecim. Idem ridere solebat, & cauillis nonnunquam afficere duos alios sua ætate citharistas, Propín Rhodiũ, & quendam, qui Bos uocabatur, quòd imperiti essent, & rudes in arte.

Chrysogonus fuit modulator, qui tanta arte remigum manus dirigebat, ut quum remorũ pulsum Chrysogoni cantibus accommodarent, delectabilem & iucũdam redderent harmoniam.

Terpander Lesbius accersitus à Lacedæmonijs, qui seditionibus inter se tumultuabantur, suauitate cantus eorum animos adeò deliniuit, ut redirent in amicitiã, & à seditione desisterent. Vnde Lesbij cantores primas

semper meruerunt Spartanorum iudicio.

Terpnus fuit citharœdus, cuius cantu oblectatum Neronem scribit Tranquillus his uerbis: Statim ut imperiũ adeptus est, Terpnum citharœdum, uigentem tunc, præter alios accersit, diebusq; continuis post cœnam canenti in multam noctem aßidẽs paulatim & ipse meditari exercitariq; cœpit, nec eorũ quicquã omittere, quæ generis eius artifices, uel cõseruãdæ uocis causa, uel augẽdæ factitarẽt.

Macrobius scribit Octauium Herenum fuisse quempiam prima adolescentia tibicinẽ, qui arti suæ diffisus, mercaturam postea instituerit.

Fortißimus Græcorum Achilles musicis cantibus oblectabatur adeò, ut è Chirone Thessalo harmoniam lyricam uoluerit edoceri, qua emergentes animi curas discutere, & pristinæ serenitati restituere se sibi posset. Sciebat enim nihil esse utilius mortalium uitæ, quàm remediũ habere ad abigendas ægritudines mentis, medullarum & omnis læticiæ populatrices. De Chirone & Achille, Horatius in Epodis: Nobilis ut cecinit grandi centaurus alumno. Vide caput de Præceptoribus uirorum illustrium. De Chirone, Sido. Apollinaris: Hos inter Chiron ad plectra sonantia saltans.

Achillem imitatus Alexander Macedo citharæ dedit operã, ut haberet, unde serias illas de monarchia & principatu meditationes quandoq; reprimeret, aut exercitio maiore fatigatum corpus subleuaret.

Tonius nomen fistulicinis pagani apud Mantuanũ scribentem in Buccolicis: Et cum multifori Tonius cui tibia buxo. Tandem post epulas & pocula multicolorem Ventriculum sumpsit, buccasq; inflare rubentes Incipiens oculos aperit, cilijsq; leuatis Multotiesq; altis flatu à pul-

monibus hausto Vtrem implet, cubito uocē dat tibia presso. Nunc huc, nunc illuc digito saliente uocauit Pinguibus à mensis iuuenes ad compita cantu Saltidico, dulciq́; diem certamine clausit.

Apollinem & Mercurium musicæ & citharæ inuentores faciunt poëtæ. Vnde Ouid. Me fide conspicuus Troiæ munitor amauit. Val. Flac. Musarum chorus, & citharæ pulsator Apollo. Plinius: Item Apollinem citharœdum, serpentemq́; eius conficit sagittis.

Pana deum fistulæ repertorem faciunt. Virg. Pan primus calamos cæra coniungere plures Instituit. Eādem ob causam Sidonius Panas uocat cicuticines, ubi ait: Alta Cicuticines liquerunt Mænala Panes: Postq́; chelyn placuit fistula rauca Ioui.

Sambucam instrumentum musicum reperit Ibycus Rheginus. De tribus citharœdis omnium præstantissimis meminit Pacificus his uerbis:

Orpheus Eurydicen cithara reuocauit ab Orco,
 Eq́; suis mouit saxa nemusq́; iugis.
Pisce fuit pelagus perlongum uectus Arion.
 Hac etiam Amphion mœnia struxit ope.

Porrò harmoniæ rationem primus extulit in lucē Aristoxenus repertis etiam instrumentis: deinde Ptolemæus, Nicephorus, &, Gregoras. Commentatores in ea fuerunt Pappus, Theon, Alypius, Gaudentius, Isacius, Apuleius, Boëtius.

Lyrā triū chordarum inuenit Mercurius Aegyptius. Quintam chordam Corœbus Atys filius: Sextam Hyagnis Phrzx. Septimam Terpander. Lyram primus in Græciam attulit Cadmus, Agenoris filius. Lyra plectro & digitis percutiebatur. Parum antiquitus differebat à cithara. Hoc instrumen

instrumentum factum in formam testudinis, utramq; nunc exigit manum.

Epigeneum *instrumentum erat musicum, ab Epigono inuentore dictum. hoc sine plectro pulsabatur chordis* x l. Tosinon *chordis* x x x v.

Monochordum fuit Arabum, Pēthechordū Scytharū, psithryos Libycorū, Psalterium exercebatur in hymnis, Barbiton tetrachordū Anacreontis inuētū in Lyricen. Psalteriocanēs uocatur Psaltes *et* Psalmicē *à Sydōio*

Olim Magada *uocabatur à Magado inuentore. Magades apud Anacreontē cithara est* x x x. *chordarū.*

Sambuca *soni erat acutißimi, à Sambuco inuentore nominata, Ea utebantur Parthi, & Troglodytæ.*

Tripus *præbebat usum trium cithararum, ut tres citharœdi concordes uiderētur pulsare. Habebat enim triplicem harmoniam.*

Cymbala & Crotali *agitabantur manibus.*

Fuit olim multiplex Tibia: Trenetica, *qua utebantur ad luctus. Thebani eā ex ceruinis oßibus factitabant, Scythæ ex oßibus aquilarū & uulturū, Aegyptij ex calamis. Anthippus in tibijs reperit harmoniam* Doricam. & Lydiā. *Nicopheles* Athenā *tibiā sacrā Mineruæ.*

Odontismus *erat quatuor foraminum.*

Parœniæ, *erant tibiæ, quibus utebantur in cōuiuijs, ut* Spondiacæ *aptæ erāt hymnis,* Choricæ, *dithyrābis:* Hipertelíæ, *uirorū choris:* Parathretæ, *threnis.*

Naulium *erat musicum instrumentum, Organo simile.* Monaulon *erat conuiuiorum. Caulas posuit Philemō. Volaterranus eas putat, quas hodie* Cornumusas *uocant.* Phenix *fiebat instar Coni galeæ,* Fistula *cōpingebatur ex cānis, lino, & cæra.* Cornibus, Tu-

bis, Lituis, & Buccinis *utebantur in bello.* Nunc *etiam* Tympano.

Lacedæmonij instrumentis musicis suorum animos ad bellum euibrabant.

Pandura *apud* Lampridium, *nomen est instrumenti musici, quod qui pulsat, uocatur* Panduros. *Tibicines, Fistulicines, Cicuticines, Psalmicines, Citharœdi, Citharistæ, Lyristæ, Choraulæ, Tympanistæ dicuntur, qui his musicis instrumentis utuntur.*

Iulius Pollux *multa instrumenta ad hanc artem facientia, enumerat: Inter ea quæ pulsantur, inquit, sunt Lyra, Cithara, Barbiton, Psalteriū, Phœnix, Spadix, Lyrophœniciū, Clepsiambus, Pariambus, Iambice, Scindapsus, Epigoneum, Hypospadius. Cælius ait Naulum alio nomine Psalterium dici. Fuit & Crembalum organum. De generibus tibiarum uide Cælium lib. 5. lect. antiq. Capitibus 23. & 25. & 26.*

TVBICINES.

Misenum *Aeolidem Vir. ait fuisse tubicinē Hectoris: mortuo demum Hectore, adhæsisse Aeneæ comitem, & tandē à Tritone deo submersum, quòd ad certamē tubæ deos marinos irritaret. Verba Virgilij sunt hæc: Atq; illi Misenum in littore sicco Vt uenere, uident indigna morte peremptū, Misenum Aeolidem, quo non præstantior alter Aere ciere uiros, Martemq; accēdere cantu. Hectoris hic magni fuerat comes, &c.*

Triton *fertur esse deus & tubicen marinus. Ouidius lib. 2. Meta. Cæruleos habet unda deos Tritona canorum.*

Stentor *fuit tubicen in bello* Troiano, *cui* Homerus *ferream & inuictam tribuit uocem. Iuue. Saty. 13. Tu miser exclamas, ut Stentora uincere poßis.* Homerus *apud*

Erasmum

Erasmum: Stentoris in specie ualidi, cui ferrea uox, qui Quinquaginta alios aequas clamore sonoq;.

Olympius Phrygius tubicẽ fuit aetate Midae regis.

Aglais Megaclis filia tubicinio uitam fouit.

Agyrtes nomen est tubicinis apud Statium in Achil. lib. 4. scribentem: Tecum lituo bonus adsit Agyrtes, Occultansq; tubam tacitos apportet in usus.

INVENTORES DIVERSARVM RERVM.

PAn inuenit fistulam. Virg. Pan primus calamos cęra coniungere plures Instituit.

Minerua oliuam, Verg. li. 1. Georg. Adsis ô Tegeaeę fauens, oleaeq; Minerua Inuentrix. Syllius li. 3. Qua uirgo (ut fama est) bellatrix edita lympha Inuento primam Libyen perfudit oliuo.

Triptolemus, uel ut alij malunt, Osyris aratrũ. Virg. lib. 1. Georgi. -Vnciq; puer monstrator aratri. Sidonius: Non cum Triptolemo uerendam Eleusim, Qui primas populis dedere aristas.

Ceres, cultum terrae, & fruges. Virg. libro 1. Georg. Prima Ceres ferro mortales uertere terram instituit, quum iam glandes, atque arbuta sacrae Deficerent syluae, & uictum Dodona negaret.

Peletronij Thessaliae populi fraena. Idem Virg. Fraena Peletronij Lapithae, gyrosq; dedere Impositi dorso, atque equitem docuere sub armis Insultare solo, & gressus glomerare superbos.

Belgae esseda uehicula. Virgil. lib. 3. Aen. Belgica uel molli melius feret esseda collo.

Aristeus rex Arcadiae apum & mellis usum. Virg. lib. 4. Georg. Tempus & Arcadij memoranda inuenta ma-

gistri Pandere, quoq; modo cæsis iam sæpe iuuencis Insin cerus apes tulerit cruor. Ouidius inuentum mellis Baccho tribuit lib. 3. Fasto. dicens: Liba deo fiunt, succis quia dulcibus idem Gaudet, & à Baccho mella reperta ferunt.

Achates, ignem silice excutere. Virg. lib. 1. Aen. Ac primum silicis scintillam excudit Achates. Secũdum alios Pyrodes Cilicis filius.

Aegyptij sistrum. Virg. lib. 8. de Cleopatra: Regina in medijs patrio uocat agmina sistro. Ouidius lib. 3. Eleg. Quid nũc sacra iuuãt, quid nũc Aegyptia prosunt Sistra?

Apollo medicinam. Vnde Ouid. lib. 1. Meta. sic loquitur: Inuentum medicina meum est, opifexq; per orbem Dicor, & herbarum subiecta potentia nobis.

Aegyptij linum. Ouid. lib. 1. Meta. Nunc dea linigera colitur celeberrima turba. Secũdũ alios Arachne.

Talus puer serram. Ouid. lib. 8. Ferroq; incidit acuto Perpetuos dentes, & serræ repperit usum Primus.

Iason & Tiphys nauim, secundum ecclesiasticos Noë. Ouidius lib. 1. Meta. Primæq; ratis molitor Iason. Tibullus hoc inuentum Tyrijs ascribit dicens: Prima ratem uentis credere docta Tyros.

Mercurius lyram. Statius in Syluis: Vocalis citharæ repertor Arcas.

Græci trochum. Horatius lib. 3. Carminum: Venariq; timet, ludere doctior Seu Græco iuberis trocho, Seu malis uetita legibus alea.

Archilochus iambicum carmen. Horatius in Arte: Archilochum proprio rabies armauit iambo.

Bacchus uinum. Ouidius li. 15. Victa racemifero lyncas dedit India Baccho.

Zoroastres artem magicam. Stroza pater: Nec Zo roastreas

roastreas artes,magici'ue requirã Carminis auxilium.
Purpuram Hercules. Politianus in Rust. Aut bis in Herculea Milesia uellera concha Versantur.
Alcman poëta carmen amatorium.
Anaximander Milesius horologiũ & sphæram.
Bizes Naxius tegulas.
Sp.Carbilius grammaticus G.literam.
Claudius Centinianus R.literam.
Daphnis pastor carmen Buccolicum.
Palamedes Nauplius ordinem literarum.
Corax et Ctesias Siculi,artẽ et præcepta Rhetoricæ.
Ibycus Rheginus Sambucam.
Perillus taurum æneum,qui propterea dicitur Perillæus. Oui. Ipse Perillæo Phalaris permisit in ære Edere mugitus & bouis ore queri.
Pyseus & Ayrrheus æneam tubam.
Phemonoë carmen hexametrũ. Politianus: Et Delphica longos Phemonoë commenta pedes.
Simonides Ceus artem memoriæ.
Amphiõ rationẽ musicã. Aristeus lactis coagulũ.
Atreus Solis eclypsim. Aesculapius dentium euulsionem. Tregillus quadrigam in Græcia.
Amphitryon somniorum interpretationes.
Anagallis puella ludum pilæ. Palamedes aleam.
Tages artem aruspicinam. Capaneus scalas.
Cadmus lapidicinas,auri & metallorũ cõflaturam.
Cyclopes ferrariã fabricã. Cecrops cõiugium apud Atheniẽses. Dædalus fabricã lignariã,asciam, & perpendiculũ. Empedocles artem oratoriam.
Epimetheus statuã ex luto. Etholus iaculũ.
Gorgoris mellis usum apud Hispanos.

Anaximenes *umbrarum rationem.*

Cadmus *ſolutã orationẽ.* Belus *ſcientiã ſyderalẽ.*

Ethruſci *prætextas ueſtes.*

Idæi *Phryges acu ueſtes facere. Aurũ* Attalus *ĩtexere,* Alexãdrini *colores picturæ ĩtexere.* Galli *ſcutulis diuidere.*

Fuluius Hirpinus *uiuaria inuenit.* L. Sergius Orata *Oſtrearum,* Licinius Murena *reliquorũ piſciũ.* C. Hirrius *murenarum.* Deliaci *gallinas ſaginare.*

M. Lelius *auiaria.* Cn. Matius *nemora tõſilia.*

Argeus *agrorum ſtercorationem.*

Numa *deorum cultum apud* Romanos.

Mercurius *Moly herbam:* Hercules *Heracleon herbã,* Mercurius *parthenion,* Achilles *Achilleõ,* Melãpus *melampodion,* Teucer *Teucrion,* Gentius *rex Gentianam,* Lyſimachus *Lyſimachiam,* Iuba *rex Euphorbiam,* Scythæ *Scythicen,* Thraces *Iſchemonem,* Vetones *Betonicam,* Seruilius Democrates *Hiberidem,* Hirũdines *Chelidoniam,* Canes *canariam,* Cirnæ *Elaphoboſcon,* Sardonia *Peucedanum herbas.*

Ancus Martius *Salinas.* Seruius *rex æs ſignare.*

Callias Athenienſis *minium.*

Aſinius Pollio *bibliothecã apud* Ro. Glycera *coronas.*

Dibutades *plaſticen.* Græci *ſubdialia.*

Annus Aegyptius *uſum clibanorum, in quibus panes coquerentur.*

Apollodorus *pictor umbrarum imitationem.*

Staphilius *uinũ aqua diluere: Secũdũ* Pli. Ariſteus.

Glaucus *ferruminationem.*

Atracius *artem magicã in* Thracia.

Attalus *tapetes, qui propterea dicuntur* Attalici.

Dipelus

Dipelus, *sculpturam marmoris.*

Dithyrambus *Thebanus uersus dithyrambicos.*

Endymion, *cursum Lunæ.* Iphitus *Olympiadē.*

Melissus *rex Cretensis, deorum sacrificia.*

Paralus, *longam nauem.*

Pilumnus, *Iouis filius, & Dauni pater, pinsendi frumenti usum.*

Prometheus, *ignem in ferula seruare.*

Thon *apud Aegyptios medicinam.*

Thymele *mulier saltationem scenicam. Martialis: Qua Thymelen spectas, derisoremq; Latinum, Illa fronte precor carmina nostra legas.*

Aegyptij, *uel* Cleantes *picturam.* Rhodij *Celocem nauem.*

Cinyras *tegulas.* Aegyptij *ciuitatem regiam.*

Hostilius *rex latum clauum, genus uestimenti.*

Crassus *coronas argenteas.* Danaus *puteos.*

Bacchus *diadema.* Nicias *artem fullonicā.* Closter *fusos.*

Hanno *Carthaginiensis leonum mansuefactionem.*

Chiron *artem herbariam.* Salaminij *hyppagium.*

Hortensius *pauos occidere.* Lydi *lanas inficere.*

Dædalus *malum nauis.* Thrason *muros urbium.*

Typhis *adminicula nauiū.* Nero *aquæ decoctionē*

Persæ *unguenta.* Rhadamanthus *leges.*

Zeno *Eleates, &* Alexamenes *dialogos.*

Sp. Coruinus diuortiū. Prometheus *boues occidere.*

Boëtius *artem sutrinam.* Thales *horologium apud Milesios.*

Bacchus *triumphos.* Cyclopes *turres.*

Phryges *uehiculum quadrirotum.* Icarus *uela.*

Lycurgus *munus humãdi.* Oppidum Cecrops. Rhadamantus *Assyrias literas:* Anubis & Mennon *Aegyptias:* Phœnices *Græcas:* Carmenta *Euandri mater Latinas.*

Copæ *ppl̃i remũ.* Plateæ *populi latitudinẽ remi.* Phælon *nũmum & mẽsuras.* Vulcanus *fabricã.* Minerua *artes.* Meson *comicus, personam.*

Damon *Athenensis remissam harmoniã.* Clonas *elegiographus, tibicinicas regulas, et cõcentus.* Terpander *citharœdicas.* Polymnestus *Colophonius, carmina heroica: Secundũ alios* Phemonoë: *ut alijs placet,* Delphici *in honorẽ Apollinis post interfectũ Pythonẽ. Sabell. -Heroica carmina Phœbo Delphica post cæsum cecinit Pythona iuuentus.* Olympius *Phryx legem tibialem.* Hyagnis *tibiam lugubrẽ.* Cecrops *simulachra.* Pelasgus *tuguria.* Lycaon *Lycæa.* Rhœcus & Theodorus *Samnij, artẽ æris fundendi, & conflandi statuas.* Theuth *numeros, supputationem, geometriam, talorum & alearum lusum.*

Artaxerxes *longimanus legem uenationis.*

Chalybes *ferrum.*

Combe *puella, Asopi filia, armaturam Aeneæ.*

Anacharsis *folles, anchorã, bidentem, figuli rotam.*

Pyxodorus *usum marmoris.*

Asclepiades *medicus lectos pensiles.*

Archytas *crepitaculum.*

Ctesibius *hydraulicas machinas.*

Pollux *palæstram: ad quod allusit Statius lib. 2. Syl. Siue catenatus curuatus mẽbra palæstris Staret, Amyclæa conceptum matre putares.*

Chus *filius Cham, idololatriam.* Ninus *bellum.*

Vulcanus

Vulcanus *fulmen.* Pontanus: *Tum deus ignipotens inuento fulmine primum Ipse suum miratur opus.*

Lydi *ludum tesserarum.* Darius *tributa.*

Amazones *securim, quæ propterea Amazonia, et Penthesileæa dicitur, & Thermodontia, quòd Amazones ad Thermodontem fluuiũ habitauerint. Hora. lib. 4. Carm. Amazonia securi Dextras obarmet. Ouid. lib. 3 de Ponto: Nec tibi Amazonia est pro me sumenda securis. Mantuanus in Alphonso: Penthesileæa non inferiora securi.*

Cottalus *Siculus libare pocula.*

Lycaon *bellorum inducias.*

Prœtus & Acritus *clypeos. autore Plinio.*

Loricam Mydias *Messenius.*

Gladium, galeam, hastam Lacedæmonij.

Ocreas & cristas Cares. *Arcum & sagittam Scythes Iouis: Iaculum cum amento Aetolus Martis filij.*

Lanceas Aetoli. *Hastas uelitares, & pilum,* Tyrrhenus. Piseus *uenabula.* *Scorpionem* Cretes.

Catapultam Syri. *Ballistam & fundã* Phœnices.

Testudines Artemon *Clazomenius.*

Arietem Epæus *repertor machinæ Troianæ.*

Turres ambulatorias Diades *miles Alexandri.*

Equestrem pugnam Centauri. *Bigas* Phryges.

Ordinem exercitus, signi dationem, & uigilias Palamedes *in bello Troiano.* Fœdera *Theseus.*

Sarmenes *primus de equitatu scripsit.*

Corses *primus barbam sibi rasit Alexandri seculo.*

Alexander *Citherius primus psalterium implicuit chordis.*

Aeginetæ *primi nummum cuderunt.*

Maris *Thessalus primus equum ascendit.*

Gregorius

Gregorius Pont. Max. primus se Seruū seruorum dei appellauit.

Paulus heremita, solitudinē heremiticā inuenit.

Calistus Pont. ieiunia quatuor temporum.

Sinon Græcus speculam. Sidonius, mensuras & pondera, regnante apud Solymos Hieroboan.

De literarum inuentoribus reperti sunt sequentes uersus admodū uetusti, quos Crinitus ait se legisse in bibliotheca Septimana. Moyses primus Hebraicas exarauit literas, Mente Phœnices sagaci cōdiderunt Atticas. Quas Latini scriptitamus, edidit Nicostrata, Abrahā Syras, & idē repperit Chaldaicas. Isis arte nō minore protulit Aegyptias, Gulfila prompsit Getarum quas uidemus ultimas.

Aegyptij, Geometriam inuenerunt.

Dierum natalium obseruationem Chaldæi.

Scapham Libyci.

Sunt et disciplinæ quædam, quarum inuentū Musis tribuitur. Clio fertur historias inuenisse, Melpomene, tragœdias, Thalia, comœdias, Euterpe, tibias, Terpsicore, psalterium, Erato, geometriam, Calliope, literas, Vrania, astrologiam, Polyhymnia, rhetoricam. De alijs rerum inuentoribus uide Plinium.

DE DEIS.

DEi superni sunt, Dæmogorgon, repertus in uisceribus terræ.

Saturnus, inuentor falcis, cuius seculo ætatē auream floruiße dicunt.

Iupiter, Saturni filius, quem poëtæ cœlo præesse pulso parente fingunt, ibiq; fulminare.

Apollo, qui propter interfectos Cyclopes diuinitate priuatus, Admeti regis Thessaliæ pauit armenta. Fertur inuen

tur inuentor medicinæ. Triplex est eius potestas: Vocatur Sol in cœlis, Liber pater in terris, Apollo in inferis, Musis præest: armatur arcu, sagittis, & clypeo. Perpetua iuuentus eidem tribuitur. Deus est poëtarũ, uatum & augurum. Genitus fertur in Delo eodem partu quo Diana.

Bacchus, Iouis filius & Semeles, bis genitus, & fulminata matre natus ex femore Iouis, dictus propterea Femorigena. Vinũ reperit, uniuersum orbẽ peragrauit: debellatis Indis primus oĩm triũphauit. Sacrificas habuit & sacerdotes quæ dicuntur Bacchæ, Mænades, Thyades et Mimallonides. Perpetuã iuuẽtutẽ habere fertur ut Apollo.

Mercurius, deorum nuncius, deus furum, galero & caduceo ornatus, indutus talaria, deus facundiæ, Argi centoculi interfector.

Mars, deus belli & armorum apud Thraces natus, frater Bellonæ, cuius ministri finguntur Impetus, Discordia, Ira, Furor.

Hercules, monstrorum domitor, armatus claua, exuuium leonis indutus, Iouis & Alcmenæ filius, odiosus Iunoni, cuius mandato portenta subegit, combustus in Oeta propter indutum pallium Neßi cruore tinctum.

Vulcanus, deus ignis, fulminum fabricator, maritus Veneris.

DEAE SVPERNAE.

Cybele, uxor Saturni, uecta leonũ iugo, Deûm mater.

Venus, nata maris spuma, dea amorum, uxor Vulcani, mater Cupidinis & Gratiarum, facibus armata, Cesto incincta.

Themis, quam Deucalion & Pyrrha consuluerunt super humani generis reparatione.

Iuno, Saturni filia, Deûm regina, maxima cœlicolûm, coniunx

coniunx & ſoror Iouis, dea diuitiarum, quæ nubentibus præeſt & parientibus.

Ceres, *dea frugum, Saturni & Opis filia, legum latrix apud Siculos, unde & legifera uocatur à Marone.*

Minerua, *nata ex Iouis cerebro, dea ſapientiæ, diſciplinarum & armorum.*

Diana, *Iouis & Latonæ filia, dea uirginitatis, quæ in cœlo Luna, in terris Diana, in inferis uocatur Proſerpina. Vnde à triplici poteſtate uocatur Triformis. De hac Catullus ait: Mõtium domina ut fores, Syluarumq́; uirentium, Saltuumq́; reconditorum, Amniumq́; ſonantium, Tu Lucina dolentibus, Iuno dicta puerperis, Tu potens triuia & noto es Dicta lumine Luna.*

DEI INFERNI.

Pluto, Cerberus, Charon, Minos, Aeacus, Rhadamanthus.

DEAE INFERNAE.

Proſerpina, Megæra, Chimæra, Thiſiphone, Clotho, Lacheſis, Atropos.

DEI MARINI.

Oceanus, Neptunus, Palemon, Pollux, Caſtor, Nereus, Protheus, Phorbas, Melicerta, Glaucus.

DEAE MARINAE.

Amphitrite, Tethys, Doris, & Nereides.

DII NEMORVM,

Fauni, Panes, Satyri, Syluani.

Pan, *fingitur deus paſtorum. Vergilius in Buco. Pan curat oues, ouiumq́; magiſtros.*

Tethym, *deam eſſe maris indicat illud Vergilianum libro primo Georgicorum: Te'que ſibi generum Tethis emat*

emat omnibus undis.

De Glauco, Panopæa, *nympha, & Melicerta, deis marinis,* Idem Vergil. lib. 1. Georg. *Votaq; seruati soluent in littore nautæ,* Et Glauco & Panopeæ, *atque* Inoo Melicertæ.

Alcinous, *rex* Phæacum, *fingitur deus hortorum, quòd hortos & pomaria diligētißimè curauerit:* Statius: *Quid bifera* Alcinoi *laudem pomaria?* Verg. lib. 2. Geor. *Pomaq; &* Alcinoi *syluæ.*

De Protheo *deo maris,* Vergil. lib. 4. Georgic. *Est in* Carpathio Neptuni *gurgite uates Cæruleus* Protheus. *Aliter uocatur* Vertumnus. Propertius *lib. 4. Quid mirare meas tot in uno corpore formas? Accipe* Vertumni *signa paterna dei.*

Syluanus, *deus est pecoris & aruorum.* Vergilius *libro octauo : Syluano fama est ueteres sacrasse* Pelasgos *Aruorum pecorisq; deo.*

Pomona, *dea hortorum, & pomorum.* Ouid. lib. 14. *Rege sub hoc* Pomona *fuit, qua nulla* Latinas *Inter* Hamadryades *coluit solertius hortos, &c.*

Aristeus, *deus mellis.* Vnde Ouid. lib. 1. Fastorum: *Flebat* Aristeus *quòd apes cū stirpe necatas* Viderat *inceptos destituisse fauos.*

Flora, *dea florū.* Ouid. lib. 5. Fast. *Hūc meus impleuit generoso flore maritus:* Atq; *ait, arbitriū tu dea floris eris.*

Carna, *dicebatur dea cardinis.* Ouid. lib. 5. Fast. *Prima dies tibi* Carna *datur, dea cardinis hæc est,* Numine *clausa aperit, claudit aperta suo.* Hanc *deam ueteres uitalibus humanis præesse opinabantur, petebantq; ab ea, ut iocinora, corda, & alia quæ sunt intrinsecus uiscera, salua conseruarentur.* Huic *templum dicauit* Brutus.

Hypona

Hypona dea erat equorũ, quam ſtabularij colebant. Eius ſimulachrum locabatur in ſtabulis. Iuue. Saty. 8. Iurat Solam Hipponã & facies olida ad præſepia pictas.

Oſyris, maritus fuit Iſidis, & rex Aegypti, quem à Typhone fratre interfectum Aegyptij in forma bouis coluerunt, & frequenter immerſum aquis, quæſiuerunt cum luctu, uocaueruntq; Apim, quæ dictio eorum lingua ſignificat bouem. Tibul. lib. 1. Te canit, atq; ſuum pubes miratur Oſyrim, Barbara Memphitem plaudere docta bouem. Primus aratra manu ſolerti fecit Oſyris, Et teneram ferro ſolicitauit humum, &c.

Iſis, uxor Oſyris, & Anubis, fuerunt Aegyptiorum numina, quorum hunc canina ſpecie reuerebantur. Lucanus lib. 8. Nos in templa tuam Romana accepimus Iſim, Semideosq; canes, &c.

Caſtor, & Pollux, inter numina maris ponuntur. Plin. lib. 2. Et ob id Polluci & Caſtori id numẽ aſsignãt, eosq; in mari deos inuocãt. Catull. Iam prece Pollucis, iam Caſtoris implorata, Tale fuit nobis Mallius Auxilium.

Angerona, dea à Romanis culta eſt, quum tota ciuitas angina laboraret. Sacra eius dicebãtur Angeronalia. Simulachrũ fingebatur digito labris admoto. Plin. li. 2. Nãq; diua Angerona cui ſacrificatur ad diẽ XIII. Calen. Ianuarias, ore obligato, obſignatoq;, ſimulachrum habet.

Syluani, ruſticorum ſunt numina, ut etiam Fauni & Panes. Plinius lib. 12. Quin & Syluanos, Faunosq;, & deorum genera ſyluis ac ſua numina tanquam cœlo attributa credimus.

Veteres Seiam, deam à ſerendo, & Segeſtam, à ſegetibus appellabant. Simulachra Romæ habuerunt, ætate Plinij.

Agonius

Agonius deus dicebatur, qui rebus agẽdis præerat. Gallis Romam aduentantibus, audita est noctu uox quædam, quæ eius rei magistratus monebat. Ex eo tempore Aius deus à Romanis cœpit honorari. De hoc meminit Cicero lib. 1. de Diuinatione. Budæus libro 4. de Asse: Nempe, inquit, quòd Aius ille locutius, arcanum nihil esse sinit eorum, quæ in aula geruntur.

Anculi & Anculæ putabantur dij & deæ ancillarum.

Anaitis dea colebatur à Lydis, eiusq; ministerio nobilitate præstantes puellas dedicabant, quæ inibi corporis pudicitia in uulgus data uelut augustiores factæ, mox uiris nubunt.

Atergatis dea colebatur à Syrijs. Strabo: Trans Euphratem est Bambyce, quam Edessam & Hierapolim uocant, in qua Atergatim Syriam deam colunt.

Deuerram deam uenerabantur, ut scopis domum possent uerrere.

Empanda uocabatur dea, quæ rebus patentibus præerat.

Bona dea colebatur à Romanis mulieribus. Ab eius sacrificijs arcebantur mares. Tibullus lib. 1. Sacra Bonæ maribus non adeunda deæ. Ea fuit Dryas Fauni filia uel uxor, quæ uirilem aspectũ adeò refugisse fertur, ut nunquàm prospecta sit in publico. Maximo opprobrio datum est P. Clodio, quòd eius ceremonias uiolasset, adulterata Pompeia Q. Pompeij filia, & Syllæ nepte. De hac Iuuenalis: Nota Bonæ secreta deæ.

Priapus deus & custos hortorum falcem habuisse fingitur, cuius motu aues & furunculos terreret. Colu. Inguinibus puero prædoni falce minetur.

Hymeneum, *Veneris filium, & deum nuptiarum fecerunt. Eius laudes Catullus in Epithalamio Iuliæ & Manlij cumulatiſsimè ſcribit.*

Thalaſsij *numen, Romani etiam in nuptijs inuocabant. Catullus: Luſiſti nucibus, lubet iã ſeruire Thalaſsio.*

Feronia *fuit nemorum dea. Vergil. Et uiridi gaudens Feronia luco.*

Fidium, *ſunt qui Iouis filium dicant à fide. Plaut. Per deũ Fidiũ credis iurato mihi. Fuit apud ueteres Romanos in honore maximo, adeò ut tẽpla cũ ſacrificijs meruerit. Cultus eſt à ueterib. in Quirinali iugo Nonis Iunijs. Oui. in Faſt. Quærebã nonas ſancto Fidio'ne referrẽ.*

Lauernioнes. Lauernam *appellarunt deam furum, à qua & Lauerniones dicti ſunt fures. Horat. lib. 1. Epiſt. Pulchra Lauerna Da mihi fallere, da ſanctum iuſtumq; uideri.*

Limentinus *deus præerat liminibus.*

Meditrina *dea erat medicamentorum, à medendo: Eius ſacra uocantur Meditrinalia.*

Mellonia *putabatur dea mellis.*

Mena *credebatur præeſſe menſtruis mulierum.*

Murcea, *dea quæ reddebat homines murcidos & deſidioſos.*

Myagrus, *erat deus muſcarum. Aliter uocabatur* Myodes & Achor, *ut docet Plutar.*

Portunus *deus, qui portubus præerat. Aliter uocatur* Palemon & Melicerta.

Robigo, *dea, &* Robigus *deus, quos Romani opinabantur à ſegetibus rubiginem auertere. Eorum ſacra uocabantur Robigalia.*

Salacia *dea, dicebatur à concitando Salo. Pacuuius: Hinc ſæuitiam Salaciæ fugimus.*

Vacuna

Vacuna dea, quæ præerat ociosis & uacantibus: Huic sacrificabant agricolæ, quum post collectas fruges quiescebant.

Vallonia putabatur præesse uallibus.

Vitula dea, quæ iuuenili præerat lætitiæ. Nam ueteres Vitulari dicebant, pro gaudere. Vitulari.

Nundina, erat dea Romanorum, à nono die nuncupata, qui Lustricus dicitur. Die Lustrico pueris imponebantur nomina, maribus nono, fœminis octauo, inquit Macrobius.

Aßyrij deo quem summum habebant & uenerabant, Adad nomen dederunt. Quæ dictio significat unum. Subiungunt eidē Atergatim deā, de qua iam diximus. His autem duobus omnem rerum potestatem tribuebant.

Dij Palici colebantur in Sicilia. Horum autem genealogiam Macrobius hunc in modum scribit. Iuxta Symetum Siciliæ fluuium nympha Thalia compressu Iouis grauida, metu Iunonis optauit, ut terra sibi dehisceret. Quod & factum est. Sed ubi uenit partus maturitas, reclusa terra infantes emerserunt.

Hebe Iouis filia, Herculis uxor, dicta est dea iuuentutis. Catullus: Hebe nec longa uirginitate foret.

Fellenus deus fuit Aquileiensiū tutelaris ac præses.

Fro, & Thor nomina sunt deorum in historia Saxonis Grammatici.

Furina significat deam furum. Secundum Ethruscos tamen deam sortium, ad dirimendas lites.

Horchia erat dea Ethruriæ urbis, cui dicatum est fanum. Ab ea uicus Horchianus sumpsit nomen.

Razenna deus erat Ethruscorum, qui coniugijs præerat.

Mania *fuit dea & mater larium, cui pro familiarium sospitate mactabantur pueri. Verum Iunius Brutus consul, hoc sacrificij genus commutauit. Nam capitibus allij & papaueris supplicari iußit.*

Eanus *deus qui euntibus præerat, uel deus anni. Cuius imaginem quum Phoenices uellent exprimere, draconem finxerunt in orbem redactum, caudamq; suam deuorantem, ut appareat mundum in se resolui.*

Volupta, *dea uoluptatis credita est.*

Stercutius *Fauni filius, ob artem stercorandi deus habitus est.*

Achilles *in Epyro olim ut deus colebatur. autor Plutarchus. Eodẽ teste* Oromasdes *fuit Persarũ deus.*

Rumiliam *ueteres dixerunt deam, quæ lactentibus adhuc infantulis præerat. Nam Ruma dicitur mamma. Vnde agni subrumi.*

Consum *appellarunt deum consiliorum, cuius aram sub terra inuentam fuisse dicunt. Eius festa uocabantur Consualia. autor Plutarchus in Romulo.*

Dice *erat dea & præses iudiciorum, quæ lites & contentiones dirimebat. Eius ministri uocabantur Dicastæ, quasi litium diremptores. Simulachrum Apollonij Tyanei sub Herculis Alexicaci nomine constitutum adorabatur ab Ephesijs. testis Lactantius.*

Arungus *fuit deus, qui mala à frugibus auertebat ut Robigus. autor Gellius.*

Prosa & Postuerta *deæ fuerunt ita appellatæ à recti peruersiq; partus potestate, ac nomine.*

Bubona *dea boum & armentorum.*

Pecuniam *quoq; inter dearum numina reposuerunt. Deus æris uocabatur* Aesculanus.

Aeolus *habitus est uentorum deus. Vnde Iuno apud Vergil. sic eum alloquitur: Aeole namq; tibi diuûm pater, atq; hominũ rex, Et mulcere dedit fluctus, et tollere uẽto.*

Leucothoë *dicitur dea maris, Latini* Matutam *uocãt. Ouid. Leucothoë Graijs, Matuta uocabere nostris. Propertius lib. 2. Quæq; tibi excepi tum dea Leucothoë.*

Veteres Pudicitiam, Concordiã, Mentem, Spem, Honorem, Clementiam, Fidem *numero deorum ascripserunt. Sed & templum Honori dicatum est. autore Plinio.*

Libitina *habita est dea sepulchrorũ & exequiarũ, quam Pompilius instituit coli. De hac Horat. lib. 3. Car. Non omnis moriar, magnaq; pars mei Vitabit Libitinã.*

Pytho *credita est dea eloquentiæ, hanc Latini* Suadam *nominant.*

Zamolsis, *Pythagoræ discipulus, cum præceptore ad Aegyptios penetrauit, quorũ ritus et ceremonias quũ ad Getas adduxisset, ibidem haberi cœpit numinis loco.*

Ianus *(quem poëtæ bifrontem faciunt, quòd ut opinor, finem & principium anni uideat, aut quòd præterita sciuerit, & præuiderit futura) tẽplum habuit Romæ, apertum belli tempore, clausum uerò dum pax erat. Hinc* Patultius *dicebatur &* Clusius. *Xenon apud Macrobium testis est Ianum in Italia primum Dijs sacra fecisse, & ritus sacrorum instituisse. Simulachrum eius fingebatur, manu dextra trecentorum, & sinistra* L X V. *numerum cõtinens, ad exprimendam anni dimensionem. Varijs autem nominibus eum appellabant, quæ quoniam in Epithetis nostris iam posita sunt, non repetimus.*

Inter deos etiam numerantur Aesculapius *deus medicinæ,* Genius *naturæ,* Harpocrates *silentij,*

Momus *repræhensionis*, Cloacina *cloacarum*.

Vitunus *deus credebatur uitam largiri*, Sentinus *sensum*.

Dij selecti *dicebantur, quorum maior erat potestas. Fuerunt autem uiginti numero, duodecim mares. Ianus, Iupiter, Saturnus, Genius, Mercurius, Apollo, Mars, Vulcanus, Neptunus, Sol, Orcus, Liber pater. Octo fœminæ, Tellus, Ceres, Lucina, Iuno, Diana, Minerua, Venus, Vesta.*

Hesiodus memoriæ prodidit triginta deorum millia in orbe terrarũ habita fuisse. Tertullianus ait trecentos Ioues, uel si mauis, Iupitros à M. Varrone enumeratos. Reperiũtur alij quàm plurimi Dei, ut Fabulanus, Vagitanus, Pilumnus, Picumnus, Cunina, Leuana, Edulica, Potina, Statilinus, Statanus, *qui pueris præsunt, quũ iam possunt stare. Fabulinum & Vagitanũ dixerunt, quum fandi & uagiendi principium esset. Picumnum & Pilumnũ posuerunt pro dijs coniugalibus. Cuninam deam infantulorũ existentium in cunis. Leuanam cuius ope de terra leuarentur. Edulicã & Potinam deas eduliorũ & potus.* Libentinam *deam libidinum & præsidem. Posuerunt etiam* Adoneam, Albeonã, Volunam, Volunũ, Fessoniam, *ad hominũ usum.* Pelloniã *ad pellendos hostes.* Ageoreã, Strenuã, Stimulã, *quòd ad aliquid agẽdum excitarẽt.* Numeriã *ad numeros. Habuit* Febris *ædẽ in palatio. Ad morbos posuerũt* Angeronam, Prosam, Postuertã, Orbonã, Sentiam, *quæ dicẽdis sentẽtijs præerat.* Carmentã *ad fata*, Camœnas *ad cãtus. In cõiugijs, mẽstruis, partu, funeribus deos cõfinxerũt* Deuerrã, Intercidonẽ, Domiducũ, Do-

micium,

miciũ,Mãturnã,Virginẽſem,Subigũ,Premã,Partundã,Populoniã,Menã, Tellumonẽ,Ruſonã,Neniã. *Ad frumẽta & ſegetes* Tutulinã,Nodinũ,Volutinã,Patalenã, Hoſtilinã,Florã,Lactucinã, Maturã, Auerruncũ, Runciam,Spinẽſem *propter ſpinas*,Fructeſam *propter fructus*,Rurinã *ruri tribuerũt*,Collinã *collibus*,Iugatinũ *montiũ iugis*,Forulũ *foribus*, Terminũ *terminis*, Palẽ *paſtoribus*, Empandã *paganis*,Arculũ *arculis*, Fornacẽ *fornacibus, unde facta Fornacalia. Adiecerũt* Tanagreã,Allocutiũ,Anteuortã, Larundam, Monetã, Februũ,Larentiam,Mutinũ,Alburnũ,Maieſtã,Veniliam, Bonũ euentũ, Vertumnũ *deũ Hetruriæ.*

Permiſſum non fuit in urbe Roma deos alios aſſumere quàm quos ſenatuſconſultũ iuſsiſſet. Vnde in libris pontificum ita ſcriptũ erat: Separatim nemo ſit, habens deos nouos, ſiue aduenas: Niſi publicè aſcitos priuatim colunto. Diuos (qui cœleſtes ſemper habiti) colunto. Constructa à patribus delubra habento.

Tutanus, & Tutilina *dei à tutando dicti ſunt.*

Ennius deos Aeuiternos et Aeuintegros uocauit, quòd integra eorũ ætas atq; perfecta ſit. Deos quum dicimus, tam de fœminino genere, quàm de maſculino intelligere poſſumus. Vergil. de Venere: Deſcendo, ac ducente deo flammam inter & hoſtes Expedior. Vnde & Lunum *deûm pro Luna ueteres dixerunt.*

Sed & quædã animalia, atq; etiam res aliæ, apud antiquos numinum loco habitæ ſunt. Troglodytæ adorant Teſtudines, autore Plinio. Aegyptij Allium & Cepas pro deis colunt, & Crocodilum habẽt in honere ma-

ximo, cui etiam ſacra faciunt, maxime Ombitæ Aegypti populi, qui ſacros dies eidē cōſtituerūt, ut Græci Olympia Ioui. Et ſi cōtingat liberos ab eo rapi, parentes gaudent, existimātes ſe deo placere, cui eſcam genuerint. Serpentes etiā coluntur à Phœnicibus. In Gadera Hiſpaniæ urbe tēpla fuerūt Senectuti & Morti cōſecrata. Senectuti, quòd eam ætatē ut rerum magiſtram uenerarentur: Morti, ut communi quieti & pòrtui miſeriarum. Paupertati quoq; & Fortunæ ſacra conſtituere.

Fluuij quoq; diuinis quondam honoribus culti ſunt, habueruntq; ſimulachra, quædam humana facie, quædam bubula. Apud Lacedæmonios, Plutarcho teſte, tēpla Timori, Riſui & Morti dicata ſunt. Aegyptij Solē & Lunā deos fecerunt. Apud eoſdē Feles, Ibis, Aquila, Hircus pro deis habētur. Columbæ colebantur à Syrijs, Anſeres à Romanis, propter ſeruatum Capitolium anſeris clangore. Apud Theſſalos capitale erat Ciconiā occidiſſe. Qui Syenen incolunt, Pharos piſces uenerantur. Qui Mæotim habitant, Oxyringos piſces habent in honore.

In Ambracia Leænam colebant, ut uindicem libertatis: quòd tyrannum interfeciſſet.

Delphici Lupum, quòd ſacrū aurum in templo expilatum & defoſſum refodiſſet. Samij Ouem, quòd aurum itidem ſurreptum è templo indicaſſet. Argiui Serpentem, Tenedij prægnantem Vaccam, cui fœtæ miniſteria ueluti puerperæ exhibent. Draco apud Albam in luco iuxta templum Iunonis Argiuæ colebatur à uirginibus, quē certis diebus adibant, eumq; ſuis manibus paſcebant. Aſpides Aegyptij habebant in honore ac delicijs, quas unà cū pueris educabāt. Muſtella colebatur à Thebanis.

Medioxumos deos antiqui minores uocarunt.

Plaut

Plautus in Cistel. Ita me dij deæq; , superi atq; inferi & medioxumi. Idem deos uocat Patellarios , qui patellis & uasis sacrificio accommodis pacabantur. Ouid. Fert missos Vestæ pura patella cibos . Plautus ipse: Dij me omnes magni minutiq; & patellarij.

Semones eos uocant, qui habent, quicquid à media regione aëris ad terram patet, Semidei à nobis appellantur. Fulgentius Semones appellat deos, qui cœlo digni non censerentur, ob meriti paupertatem , cuiusmodi sunt Priapus, Hippo, Vertumnus . Fuerunt in Italia dij municipales, ut Crustuminorū Deluentinus, Narniensium Viridianus, Aesculanorum Ancharia, Volciniensium Nortia.

FILII DEORVM, & heroum.

Filij Dæmogorgonis, Litigium , Pan, Clotho, Lachesis, Atropos, Polus, Python, Terra, Herebus.

Filij Terræ, Tartarus, Taygetes, Antheus, Nox, Fama.

Filij Herebi , Amor, Labor , Metus, Dolus, Morbus, Pallor, Somnus, Charon, Dies, Aether, Gratia , Inuidentia, Fraus, Pertinacia, Egestas, Miseria, Fames, Querela, Senectus, Tenebra, Mors.

Filij Aetheris, Iupiter primus, Cælius. Filij Iouis primi, Apis, Sol, Mercurius, Tritopatreus, Epuleus, Dionysius, Hercules , Liber pater, Epaphus, Scytha, Mineruа, Diana, Proserpina.

Filij Mercurij secundi, Cupido, Auctolius.

Filij Beli prisci, Danaus, Aegystus, Agenor.

Filij Agenoris tertij , Polydorus, Phœnix , Cadmus, Labdacus, Taygeta, Europa.

Filiæ Cadmi, Semele, Agaue, Autonoē, Ino.

Filij Oedipi, *Etheocles, Polynices, Antigõa, Ismena.*

Filij Cælij, *Vulcanus primus, Mercurius 3. Toxius Titanus, Iupiter secundus, Oceanus, Ops, Tethis magna, Venus magna.*

Filij Acherontis, *Ascalaphus, Alecto, Thesiphone, Megæra, Victoria, Styx.*

Filij Titani, *Hyperion, Briareus, Ceus, Typhon, seu Tiphœus, Enceladus, Aegeon, Iapetus, Astreus, Alous, Palenes, Runchus, Purpureus, Lycaon, Aurora.*

Filij Hyperionis, *Sol, Luna.*

Filij Solis, *Phaëton, Miletus, Phetusa, Salẽpetij, Dirce, Pasiphäe, Oeta, Cyrce, Aegina.*

Filij Latonæ, *Apollo, Diana.*

Filiæ Hesperi, *Aegle, Heretusa, Hesperetusa.*

Filij Atlantis, *Hyas, Eudora, Ambrosia, Pyridile, Croni, Phito, Polixo, Thyenes, Electra, Maia, Steropes, Celeno, Taygeta, Alcyone, Meropes, Calypso.*

Filij Promethei, *Pandora, Isis, Deucalion.*

Filij Iouis secundi, *Apollo, Tityus, Bacchus, Amphion, Zetus, Calais, Lacedæmon, Tantalus, Hercules, Arcas, Diana, Pasythea, Egiale, Euphrosine, Minerua.*

Filij Apollinis *secundi, Mopsus, Linus, Philistenes, Garamas, Branchus, Philemõ, Orpheus, Aristeus, Nomius, Actous, Argeus, Aesculapius, Arabs, Lapyta, Eurynome, Psice.*

Filij Bacchi, *Hymeneus, Thyoneus, Thoas.*

Filij Amphionis, *Archemorus, Antegorus, Tantalus, Phadimos, Sipolos, Xemarchus, Epinitos, Asticratia, Pelopeia, Cheloris, Cleodoxe, Ogune, Phytia, Nerea.*

Filij Laomedontis, *Lampus, Clition, Ioëtaon, Titon, Priapus, Antigona, Hesiona.*

Filij Priami, Paris, Hector, Helenus, Caor, Troilus, Deiphobus, Polydorus, Lycaon, Esacus, Anthysus, Isus, Teucer, Dimocoontes, Echemon, Cremenon, Gorgiton, Cebrion, Phorbas, Doricon, Pammon, Eliphon, Agaton, Hippothous, Aganon, Lacoontes, Mistor, Iphates, Testorius, Tymœtes, Polytes, Creusa, Cassandra, Iliona, Laodice, Lycaste, Medisicastis, Polyxena.

Filij Paridis, Daphnis, Idæus.

Filij Saturni: Pluto, Chiron, Ficus, Neptunus, Iupiter tertius, Cromis, Vesta, Ceres, Glauca.

Filij Fauni, Acys, Eurymedon, Latinus.

Filij Martis, Cupido, Enomaus, Tereus, Ascalaphus, Iasmenus, Parthaon, Zesius, Phlegyas, Euãnes, Hiperius, Etholus, Remus, Romulus, Britona.

Filij Neptuni, Dorus, Amycis, Phorcus; Albion, Borgion, Thara, Polyphemus, Tilemus, Brontes, Steropes, Pyragmon, Nasicheus, Melion, Acterion, Aon, Mesappus, Busyris, Pelasgus, Nauplius, Sicanus, Siculus, Celeno, Aello, Ocypete.

Filij Iouis tertij, Acheus, Amor, Castor, Pollux, Palistus, Iarbas, Myrmidõ, Xanthus, Lucifer, Orion, Minos, Sarpedon, Rhadamantus, Archisius, Tãtalus, Dionysius, Perseus, Aon, Eacus, Pylumnus, Mercurius, Vulcanus, Hercules, Aeolus, Venus, Proserpina, Helena, Clytemnestra, Mena, nouem Musæ.

Filij Minois, Androe us, Glaucus, Deucalion, Ariadna, Phædra.

Filij Vlyssis, Telemachus, Telegonus, Auxonij.

Filij Tantali, Niobe, Pelops.

Filij Pelopis, Atreus, Thyestes, Phystenes, Lysidice.

Filij Mercurij, Eudorus, Myrtilus, lares, euãder, Pã.

Filij

Filij Vulcani, Erictonius, Cacus, Ceculus, Tullius, Seruilius.

Filij Herculis, Oxias, Creontiades, Tyriomachus, Dyichoontes, Ithoneus, Cromis, Agilis, Ilus, Sardus, Cirnus, Diodorus, Tlipolemus, Thessalus, Auentinus, Telephus, Lydus, Lamirus.

Filij Aeoli, Machareus, Misenus, Criteus, Salmõeus, Iphiclus, Sisyphus, Cephalus, Athamas, Canace, Alcyone.

LOCA DEIS SACRA.

SEquentia in primis loca Apollini sacra fuerũt. Parnasus mons Phocidis biuertex, ubi è spelunca reddebantur oracula, teste Lucano. Vergil. in Buc. Nec tantum Phœbo gaudet Parnasia rupes.

Gryneum nemus seu oppidum in Ionia, sacrum Apollini habuit fanum. Verg. in Buc. His tibi Grynei nemoris dicatur origo, Nec quis sit lucus, quo se plus iactet Apollo. Ab hoc nemore Apollo ipse dicitur Gryneus: Vergil. lib. 4. Italiam Lyciæ iussere capessere sortes.

Phaselis mons est in Lycia, ubi Apollo oracula reddebat. Autor Aetnæ: Dexter mihi carminis autor Apollo. Seu tibi Dodone potior, te cumq; Phasellis, Seu te Cynthos habet.

Cynthus mons est imminens Delo, ubi Apollo celebre templum habuit, qui propterea Cynthius dicitur. Horatius: Intonsum pueri dicite Cynthium.

Delos insula maris Aegæi, Cycladum una, in qua natus est Apollo. Prius Ortygia dicebatur. Vnde Apollo Delius & Ortygius. Ouid. lib. 2. de Arte: Et Paros, & Clario Delos amata deo. Idem lib. 13. Meta. Tibullus lib. 2. Delos ubi nunc Phœbe tua est?

Claros fuit etiam una Cycladum, in qua Apollo colebatur,

lebatur, qui inde Clarius dictus est. Valerius Flaccus: Nec Clarij nunc antra dei, quercusq; tonantis Arguerem.

Delphi oppidum fuit Phocidis, ubi etiam Apollo colebatur, qui propterea Delphicus uocatur. Seneca: Ambage nexa Delphico mos est deo Arcana tegere.

In Patara Lyciæ ciuitate sex anni mensibus dabātur Apollinis responsa.

Tenedos Aegæi maris ĩsula, sacra fuit etiã Apollini.

Chrysa Phrygiæ ciuitas, itidē & Cilla urbs, sacræ fuerunt Apollini. Ouid. lib. 13. Me Tenedon, Chrysemq; & Cillan Apollinis urbes, Et Syron cepisse.

Chrissa urbs Phocidis, sacrum etiam habuit Apollini templum.

Colebatur etiam in Cyrrha oppido Phocidis. Statius lib. 3. Syl. Aut Cyrrhæ pater aspernetur opacæ.

Colebatur etiam apud Therapnas urbem Laconiæ. Statius lib. 3. Theb. Tænareumq; cacumen Apollineasq; Therapnas.

Soracte, mons est in Phaliscis, quondam Apollini sacer. Verg. li. 11. Summe deũ sancti custos Soractis Apollo.

Apollo apud Rhodios in tanto honore habitus est, ut ibidem Colossum habuerit inter septem orbis miracula numeratum. Politianus: Conferat aut uasti molem Rhodos aurea Phœbi.

Hyperborei, septentrionales populi, frugum primitias Delon mittebant Apollini, quem præcipue colebant. autor Plinius.

Acrephnia urbs fuit Phocidis, ubi Apollo Acrephnius colebatur.

Malloës locus fuit in Lesbo, ubi templum erat Apollinis.

In Entresi *Phocidis urbe, Apollo etiam reddebat oracula.*

Tegyra *urbs Bœotiæ sacra fuit Apollini, à qua Tegyræus dictus est.*

In Mileto *Ioniæ Asiaticæ urbe fuit oraculum Apollinis, qui propterea dictus est Milesius. Apuleius: Dei Milesij uetustißimum percontatur oraculum.*

Loca Amori sacra fuerunt, Colchorum *regio &* Idalium *nemus. Catullus: Sancte pater curis hominum qui gaudia misces, Quiq; regis Colchos, quiq; Idalium frondosum.*

Thespienses *& Pariani populi in Hellesponto Amorem summa ueneratione prosequuntur, eiusq; sacra uocant Erotidia.*

Apud Aegyram *urbem Achæorum Amor colebatur cum Fortuna sub eodem tecto.*

Aesculapium Apollinis filium colebat Epidaurus *urbs Peloponesi. Plinius lib. 4. In eo Epidaurum oppidũ Aesculapij delubro celebre. Ab Epidauro dictus est Epidaurius. Ouid. li. 15. Aequore placato patrias Epidaurius aras Linquit.*

Cos *ciuitas seu insula eidem sacra faciebat. Colebatur etiam Pergami. Martialis libro 9. Pergameo posuit dona sacrata deo.*

Tricca *urbs Thessaliæ templum habuit Aesculapio sacrum, Dolopibus & Pindo uicinum.*

Aristeum mellis deum colebat Arcadia. *Vergilius libro 4. Georg. Tempus & Arcadij memoranda inuenta magistri.*

Thebis *colebatur Bacchus, qui propterea & Dircæus appellatur. Horat. li. 1. Car. Vel Baccho Thebas, uel*

Apolline Delphos insignes.

Naxos una Cycladum coluit Bacchum. Claudianus: Herculis & Bromij sustentat gloria Thebas. Plinius li. 4. Nec cedentes Athenis claritate quæ cognominantur Bœotiæ Thebæ duorum numinum Liberi, atq; Herculis (ut uolunt) patria.

Apud Nysam urbẽ Arabiæ ferunt Bacchum à Nymphis educatum fuisse. Hinc Bacchus dicitur Nysæus. Statius lib. 4. Theb. Omnipotens Nysæe pater.

Callichoros fluuius est apud Heracleam Paphlagoniæ Baccho sacer, quòd ab India reuertens chorum ibidẽ constituerit. Valerius Flac. lib. 5. Argon. Præterit & festa uulgatum nocte Lyei Callichoron, nec uana fides, his Bacchus in undis Abluit Eoo rorantes sanguine thyrsos.

Tamaritæ populi Hircanis proximi Bacchum ab India uictorem redeuntem hospitio susceperunt, eiq; sacra solennia constituerunt, actis circum torcularia choreis, quàmdiu spumarent musto.

Cybelen deorum matrem colebant sequentia loca. Ida & Dindymus Phrygiæ montes. Vergil. lib. 10. Alma parens Idæa deûm, cui Dindyma cordi. Hinc Cybele Dindymene. Martialis: Non per mystica sacra Dindymenes.

In Phrygia Galli Cybeles ministri in honorem deæ inter se concertabant, & digladiabantur ad effusionem sanguinis. Demum cruore ubertim manante concurrebant ad aliquem fluuium deæ sacrũ, ibidem cultros & plagas loturi. Romani hoc faciebant ad Almonem fluuium, proximum Romæ, undecimo Cal. Apriles. Valerius Flaccus lib. 8. Argon. Sic ubi Mygdonios planctus sacer abluit Almo, Lætaq; iam Cybele.

Reate *Vmbriæ ciuitas: Syllius li. 8. Magnæq; Reate dicatum Cœlicolûm matri.*

Berecynthus *mons Phrygiæ, à cuius nomine Berecynthia dicta est Cybele. Verg. li. 6. Aen. Qualis Berecynthia mater Inuehitur curru Phrygias turrita per urbes.*

Pesinuntium *oppidum Phrygiæ, à cuius nomine dicta est Pesinuntica. Apul. lib. 11. Inde primigenij Phryges Pesinunticam nominant deûm matrem.*

Cererem uenerabatur Eleusis *urbs Atticæ, quòd ibidem frugum usum & agriculturæ dea docuisset. Vnde & Eleusina uocata est. Verg. li. 1. Georgicorum: Tardaq; Eleusinæ matris uoluentia plaustra.*

Colebatur etiam in Aetna *monte,* Enna *&* Catana *urbibus Siciliæ, à quibus locis uocatur Aetnea, Ennea, Catanensis. Claudianus: Aetneæ Cereri proles optata uirebat Vnica. Syllius lib. 1. Nec Cerere Ennæa, Phario nec uicta colono. Lactantius: De Cerere Catanēsi uel Ennensi quarum alterius tanta fuit religio, ut adire templi eius secreta penetralia uiris nefas esset.*

Sequentia loca Dianæ sacra fuerunt, Parthenius *Paphlagoniæ fluuius. Valerius Flac. lib. 5. Argon. Et fatis tibi Tiphy negatum Parthenium, ante alios Triuiæ qui creditur amnis.*

Cynthus *mons imminens Delo, in quo nata est cum Apolline. Hinc uterq; Cinthius appellatur. Statius lib. 2. Theb. Illa suas Cyntho comites agat.*

Ephesus *urbs Ioniæ, seu Lydiæ, in qua templum habuit magnificū inter septem orbis miracula numeratum.*

Brauron *urbs Atticæ, ubi etiam colebatur.*

Colebatur & in Auentino *&* Algido *mōtibus Italiæ. Horatius: Quæq; Auentinum tenet, Algidumq;,*

Quindecim Diana preces uirorum Curet.

Colebatur etiam in Delo. Vergilius: Notior ut iam ſit canibus non Delia noſtris.

Item in Tauro Scythiæ monte. Lucanus libro 1. Et Taranis Scythicæ non mitior ara Dianæ.

Colebatur Faunus in Arcadia. Ouidius lib. 2. Faſt. Faunus in Arcadia templa Lycæus habet. Idem lib. 4. Stabat Menalio ſacra relicta deo.

Antium maritima urbs Latinorum Fortunam habuit in honore maximo, cui etiam ſacra fecit, templumq́; erexit magnificum. Vnde Horatius lib. 1. Car. Ò diua, gratum quæ regis Antium.

Rhamnus, ſeu Rhamnis, oppidum fuit in Attica, in quo Nemeſis & Fortuna colebantur. Hinc utraque Rhamnuſia appellatur. Vergilius in Cyri: Haud fallor, quòd te potius Rhamnuſia fallat.

In Orchomeno Bœotiæ urbe templum fuit dicatum Gratijs ſeu Charitibus.

Herculi ſacrum fuit Tybur oppidũ uicinũ Romæ, quod inde uocatur Herculeum. Martialis lib. 1. Tybur in Herculeum migrauit nigra Lycoris.

Bœotiæ Thebæ etiam Herculem coluerunt, qui propterea Thebanus dicitur. Propertius lib. 3. Cymbala Thebano concrepuere deo.

Gadibus quoq; (ubi columnas poſuit) templũ habuit Hercules, in quo quidem templo Iulius Cæſar animaduerſa Alexãdri Magni imagine, ingemuit, & quaſi pertæſus ignauiã ſuam, quòd nihil dum à ſe memorabile actum eſſet in ætate, qua iam Alexãder orbẽ terrarũ ſubegiſſet. De Gadibus Liuius: Annibal Gades profectus Herculi uota exoluit. Hinc Gades Herculeæ dicuntur.

Tyrintha ciuitas Argis uicina Herculem nutriuit, & ut deum uenerata est. Vnde & Tyrinthius appellatur. Virgi. lib. 7. Aen. Postquàm Laurentia uictor Geryone extincto Tyrinthius attigit arua.

Sequentia loca Iunonem coluerunt. Carthago urbs Africæ. Virg. lib. 1. Aen. Quam Iuno fertur terris magis omnibus unam Posthabita coluisse Samo: hic illius arma, Hic currus fuit.

Colebatur etiam in Prosimna ciuitate. Statius lib. 1. Theb. Hinc celsæ Iunonia templa Prosimnæ.

In Samo insula maris Icarij habebatur in honore præcipuo, Nam & ibidem fuerat nutrita. Ouid. libro 8. Et iam Iunonia læua Parte Samos fuerat.

Argos & Mycenæ urbes Achaiæ Iunonẽ quoque uenerabantur. Horatius lib. 1. Car.

Phalisci populi Iunonem coluerunt. Ouid. li. 6. Fast. Adde senem Tatium Iunonicolasq; Phaliscos.

Creta insula centum urbibus memorabilis, Iouem aluit, eiq; sacra fecit. Vnde & Cretæus dicitur. Vergi. lib. 3. Aen. Creta Iouis magni medio iacet insula põto, Mons Idæus ubi, & gentis cunabula nostræ.

Pyreus, portus Atticæ, sacer erat Ioui, ut etiam Homole mons Thessaliæ, seu Bœotiæ, à cuius nomine Iupiter Homolius dicitur.

Colebatur etiã in Ida, in Latio, in Libya ubi erat eius oraculum, in Elide. Vnde Verg. eum uocat Idæũ, Lucanus Latialem, Latinum Ouidius & Libycum, Elæum Propertius, quoniam in Elide quinto quoq; anno celebrabantur ludi Olympici in eius honorem.

Isim Inachi filiã & deam Aegyptiorũ sequẽtia loca habebant in honore, Paretonium urbs Aegypti,

Pharos, Memphis, & Mareotis pars Aegypti.

Aegyptum sacram fuisse Isidi, Propertius docet lib. 2. dicens: An tibi non satis est fuscis Aegyptus alumnis? Copton quoq; insula est in Aegypto sacra Isidi.

Latona colebatur in Delo, quòd Apollinem & Dianam ibidem peperisset. Verg. lib. 3. Georg. Cui non dictus Hylas puer, & Latonia Delos.

Ithynus fuit domicilium Mineruæ in arce Atheniensi. Catullus: Vnigenamq; simul cultricem montis Ithini Pallada.

Pyreus, mons Atticæ, sacer fuit etiam Mineruæ.

Colebatur & in Aracyntho Aetoliæ mōte, à quo Aracynthia dicta est. Statius de Diana & Pallade libr. 2. Theb. Illa suas Cyntho comites agat, hæc Aracyntho.

Nea Cycladum una, sacra fuit etiam Mineruæ, autore Plinio lib. 4. nat. Hist. cap. 12.

Præcipua eius dignatio fuit Athenis, ubi & artes inuenisse fertur, atq; etiam urbem ipsam condidisse. Hinc Athenæa, Attica, Cecropia, & Mopsopia dicitur. Horatius lib. 1. Car. Sunt quibus unum opus est intectæ Palladis urbem Carmine perpetuo celebrare.

Alcomeneum fuit oppidum Bœotiæ, cuius conditor iußit ibidem coli Mineruam.

Loca Marti sacra sunt Thermodon fluuius Scythiæ, & Rhodope mōs, quoniā fertur natus in Thracia. Claud. Fulmina lauerunt purum Rhodopeia Martem.

Colebatur & in tota Thracia & apud Getas. Vnde Odrysium eum uocat Statius, & Geticum, Sythonium Pontanus & Threicium.

Libethris fons Magnesiæ sacer fuit Musis, ut etiā Hippocrene, à quorum nomine dicuntur Libethri-

des & Hippocrinides. Verg. Nymphæ noster amor Libethrides. Eam ob causam Festus Auienus Camœnalem uocat Hippocrenen, ubi ait: Lympha camœnalem fudit procul Hippocrenen.

Sunt & alia loca sacra Musis, ut Sicilia, unde Sicelides dicuntur à Vergilio: Aonia, seu Bœotia: Helycon, mons Bœotiæ: Pimpla, locus uicinus Parnaso: Aganippe, fons Bœotiæ, Sebethus, fons apud Neapolim. Thespiæ, oppidũ Bœotiæ, à quibus omnibus locis Epitheta meruerunt. Vide in Capite de Musis.

Neptunus templum habuit in Tænaro Laconiæ promontorio, à quo Tenarius dicitur. Proper. lib. 1. Tenarius facili preßit amore deus.

Onchestus urbs Bœotiæ habuit etiam templum Neptuno sacrum.

Nemesis dea ultionis & indignationis (quæ superbos punit & uaniloquos) templum habuit in Rhamnunte Asiæ oppido, à quo Rhamnusia dicta est, ut Fortuna. Ouidius lib. 3. Metamor.

Dixerat, assensit precibus Rhamnusia iustis.

Osyris deus colebatur apud Aegyptios. Tibullus lib. 1. Te canit, atq; suum pubes miratur Osyrim Barbara Memphitem plaudere docta bouem.

Proserpina Cereris filia colebatur in Sicilia, teste Plutarcho: unde & Sicula uocatur à poëtis. Seneca: Vidisti Siculæ regna Proserpinæ? ubi primam huius dictionis Proserpina corripit, quod est inuentu rarum.

Colebatur etiam in Enna urbe Siciliæ, unde Ennæa quoq; dicitur. Lucanus lib. 6. Eloquar immenso terræ sub pondere, quæ te Contineant Ennæa dapes.

Apud Elæos delubrum sacrum fuit Plutoni semper clausum

clausum & obseratum, præterquàm quod semel tantum quotannis aperiebatur. Plutonem autẽ ideò colebãt Elæi, quòd eius præsidium sensissent contra uim Herculis.

Lampsacus urbs Hellesponti Priapũ coluit. Ouid. lib. 6. Fast. Lampsacos hũc soli solita est mactare Priapo.

Scythæ unicum Solem deum putant, cui equum immolant.

In Præneste urbe Italiæ colebãtur Sortes & Fortuna, quæ propterea Prænestinæ uocantur. Propertius li. 2. Nam quid Prænestis dubias ò Cynthia sortes, Quid petis Aëi mœnia Thelegoni? Syll. Sacrisq; dicatum Fortunæ Præneste iugis.

Sequentia loca sacra sunt Veneri: Amathus insula maris Aegæi, à qua uocatur Amathusia, & Amathusis. Vergilius libro 10. Est Amathus, est celsa mihi Paphos, atq; Cythera, Idaliæq; domus.

Colebatur etiam in Cypro insula, & Papho eiusdem insulæ urbe. De Cypro, & Memphi Aegypti urbe (ubi etiam fanum habuit) Horatius lib. 3. Car. O' quæ beatam diua tenes Cyprum, & Memphim carentem Sithonia niue. A' Cypro, dicitur Cypria, Cypris et Cyprigena. Mãtuanus in Fastis: Cyprigenæ cãpos et regna per ardua Phœbi.

De Papho, & Gnydo Horatius lib. 3. Car. Quæ Gnydon, Fulgentesq; tenet Cycladas & Paphũ. Statius lib. 1. Syl. Nõ secus alma Venus, quàm si Paphon æquore ab alto, Idaliasq; domos, Erycinaq; templa subiret. A' Papho Paphia, & Gnydo Gnydia dicitur. Plinius lib. 7. Praxiteles marmore nobilitatus est, Gnydiaq; Venere præcipue. Præcedentia exempla docent Idalium nemus & Cyclades et Cythera sacra fuisse Veneri.

Ab Eryce monte Siciliæ sibi sacro dicta est Erycina. Horatius lib. 1. Car. Siue tu mauis Erycina ridens.

Hypæpa urbs proxima Tmolo sacra fuit etiam Veneri. De hac urbe Ouidius de Arachne: Orta domo parua, paruis habitabat Hypæpis.

Imbros insula est Thraciæ Vulcano sacra, quē inde Imbranium uocāt. Val. Flac. Proreq; accesserat Imbros.

Inter Liparam & Therasiam insula est Terasia Vulcano sacra. autor Plinius libro 3. Præcipuus Vulcani cultus fuit in Lemno insula, à qua Lemnius dictus est, ut Lemnos ipsa, Vulcania. Ouid. libro 13. Nec Pæantiadem quòd habet Vulcania Lemnos. Vergilius lib. 8. Aen. Hæc pater Aeolijs properat dum Lemnius oris.

De alijs locis in quibus dij habiti sunt in honore, Ouidius libro 3. Fastorum:

Pallada Ceropidæ, Minoia Creta Dianam,
Vulcanum tellus Hypsipylæa colit.
Iunonem Sparte, Pelopeiadesq; Mycenæ.
Pinigerum Fauni Mænalis ora caput.

Mars Latio uenerandus erat, quia præsidet aruis. Lactantius lib. 1. de falsa religione: Summa ueneratione coluerūt Aegyptij Isidem, Mauri Iubam, Macedones Gabyrim, Pœni Vranum, Latini Faunū, Romani Quirinū, Athenæ Mineruam, Samos Iunonem, Paphos Venerem. Lemnos Vulcanū, Naxos Liberum, Apollinem Delphi.

DEORVM VICTIMAE.

CAper & Asinus immolabantur Baccho: Caper, quòd eius uites rosisset. Verg. lib. 2. Georg. Nō aliā ob causam Baccho caper omnibus aris Cæditur. Ouid. lib. 2. de Pōto: Nec dabit intonso iugulū caper hostia Baccho. Martial. li. 5. Vite nocēs roseas stabat moriturus

turus ad aras Hircus, Bacche tuis uictima grata focis. De Asino Plin. li. 24. Ferulæ Asinis gratißimæ sunt ĩ pabulo, cæteris uerò iumẽtis præsentaneo ueneno. Qua de causa id animal Libero patri aßignatur, cui & ferula. Herodotus ait Porcum etiam fuisse immolatum Baccho.

Cereri mactabatur Porca, quòd hoc animal eiusdẽ fruges uiolasset. Ouidius lib. 1. Fasto. Prima ceres grauidæ gauisa est sanguine porcæ, Vlta suas merita cæde nocentis opes. Nam sata uere nouo teneris lactẽtia succis Eruta setigeræ comperit ore suis.

Persæ immolant Equum Soli. Ouid. lib. 1. Fast. Placat equo Persis radijs Hyperiona cinctum, Ne detur celeri uictima tarda deo.

Dianæ Cerua immolabatur. Oui. lib. 1. Fast. Quæ semel est triplici pro uirgine cæsa Dianæ, Nunc quoque pro nulla uirgine cerua datur.

Sabei & Thessali Canes Dianæ etiam immolabant. Idem Ouid. Exta canum Triuiæ, uidi mactare Sabæos, Et quicunq; tuas accolit Hæme niues.

Priapo etiam immolabant Asinum, quòd quum hic deus Lotidẽ nymphã dormientẽ furtim stuprare uellet, intẽpestiuo asini clamore coitu fuißet impeditus, eũq; excitata uirgo manibus reiecisset magno omniũ (qui aderant) risu. Ouid. lib. 1. Fast. Cæditur & rigido custodi ruris asellus: Causa pudenda quidem, sed tamen apta deo.

Anser Isidi Inachi filiæ. Ouid. lib. 1. Fast. Nec defensa iuuãt Capitolia, quo minus anser Det iecur in lances Inachi lauta tua.

Gallus gallinaceus immolabatur Nocti. Idem Oui. Nocte deæ noctis cristatus cæditur ales, Quòd tepidum uigili prouocat ore diem.

Fauno, Capra. *Oui. li. 2. Fast. Cornipedi Fauno cæsa de more capella, Venit ad exiguas turba uocata dapes.*

Neptuno Taurus. *Statius lib. 5. Achil. Cæruleum regem tauro ueneratur auumq; Nerea. Verg. Taurum Neptuno, taurum tibi pulcher Apollo.*

Mineruæ, Capra, *quòd caprarũ morsus exitialis sit oliuæ, quam illa amat. Plin. lib. 8. Oliuam lambendo quoq; sterilẽ faciunt: eaq; ex causa Mineruæ immolatur.*

Menœtius Actoris filius Taurũ Herculi *primus sacrificauit, propter fulmineũ taurũ ab ipso Hercule interfectum, de quo Seneca in Herc. Oet. Vna est Geryon sparsus manu, Taurusq; populis horridus centum pauor.*

Carthaginenses usq; ad excidium urbis suæ Ingenuos pueros Saturno *semper immolarunt, autore Curtio lib. 4. de gestis Alexandri. Quod genus sacrificij Tauricæ Dianæ factum legimus in Scythia.*

Prisci Aesculapio *medico, Phœbi filio Gallum sacrificabant. autore Cælio.*

Sus *prægnans mactabatur Maiæ, autore Macrobio lib. 1. Satur. De uictimis deorum uide Ouid. lib. 15. Meta.*

DEORVM FESTA QVIBVS VOCENTVR NOMINIBVS.

FEsta *seu sacrificia* Bacchi *uocãtur Bacchanalia, Orgia, Trieterica, Nyctileia, Liberalia, Dionysia, & Cotytia, à Cotyde rege Thracum, qui sacra Baccho instituit.*

Sacra Cereris *uocãtur Cerealia, & Thesmophoria, ut Ceres ipsa Thesmophoros, id est legifera. Plin. lib. 24. Quoniam matronæ in Thesmophorijs Atheniensium castitatem custodientes ijs folijs cubitus sibi sternunt. Plut. ait Adonia fuisse sacra Cereris.*

Proser

Proserpinæ Cocytia, à Cocyto infernali fluuio.

Saturni Saturnalia, & Chronia: nam Saturnus, ipse Chronos dicitur à Græcis.

Laurentiæ, Laurentalia.

Opis (quæ Cœli & Vestæ filia, & Saturni uxor dicitur) Opalia.

Palis, Deæ pastorum, Palilia pastorum festa. Tibullus lib. 2. At madidus Baccho sua festa Palilia pastor Concinet.

Romuli uel Martis Quirinalia.

Vertumni, seu Prothei, Vertumnalia.

Bonæ deæ Gynecia: nam Græci eam uocant Gyneciam. autor Plutarchus in Cæsare.

Mineruæ, Panathenea. Erant autem agones Gymnici, quos Theseus in honorẽ deæ primus Athenis instituit. autore Plutarcho. Erant etiam Mineruæ Quinquatria, quæ fiebãt quinq; diebus post atrũ diẽ. Ater autẽ dies erat post Idus. Ouidius: Vna dies media est, post fiũt sacra Mineruæ, Nomina quæ à iũctis quinq; diebus habẽt.

Floræ deæ, Floralia.

Carnæ deæ cardinum, Carnia, quæ fiebãt Spartæ.

Iouis Dijpolia, seu Diasia, teste Cælio.

Iunonis, Herea, quòd Iuno ipsa Hera diceretur. Ennius apud Ciceronem li. 1. de Offi. Vos'ne uelit an me regnare hera. Vbi per heram nonnulli Fortunã intelligunt.

Mercurij, Mercurialia, & Hermæa.

Musarum, Musæa.

Herculis, Nemæa, ab Argiuis instituta, ob leonem ab ipso interfectum in Nemea sylua.

Fauni, Lupercalia, quæ Februario mense fiebant.

Solis, Mitriaca, quoniam Persæ Solem appellant

mitram. Apud eos autem fiebant hæc ſacrificia in antro, educto cornibus boue, quem deo immolabant.

Priapi Phallagogia: Nam phallum antiqui uirile membrum appellabant. autor Theoderitus Cyrenenſis.

SACRIFICIORVM ET VIctimarum genera diuerſa.

AGonia, & Agonalia ludi erant, qui fiebant in honorem dei Agonij, uel in monte, quem illi Agonem uocabant. Agonias etiam ueteres dixerunt hoſtias, ab agendo.

Dapſa, genus erat ſacrificij, quod fiebat hyeme ſæuiente.

Farreatio in nuptijs fiebat farreo libo. Aliter uocabatur Confarreatio. At quum diſſoluebantur nuptiæ, Diffarreatio.

Hecatombe, ſacrificiũ erat centũ uictimarum, uel quia centũ Peleponneſi urbes id faciebant. Iuuenalis Satyra 12. –Exiſtunt qui promittant Hecatomben.

Hoſtia, erat uictima, quæ immolabatur cæſis hoſtibus. Sacrificabatur autẽ Laribus, quorũ ope uicti credebãtur hoſtes. Oui. Hoſtibus à domitis hoſtia nomen habet.

Hyacinthina, erant quædam ſacra nocturna.

Armiluſtrum, ſacrificium erat apud Romanos, in quo armati rem diuinam faciebant: tubisq; canebant ſacrificantes.

Ianual, erat genus libi, quod ſoli Iano immolabatur.

Lucaria feſta Romani celebrabant in luco, in quo fugati à Gallis ſeſe occuluerant.

Lupercalia, erant ſacra inſtituta ab Euandro rege Arcadum in honorem Panos, propter Romulum & Remum nutritos à lupa in Auentino monte, ubi fiebant.

Luper

Luperci dicebantur ministri horum sacrorum. Statius lib. 5. Syl. – Et tua multum Verbera succincti formidauere Luperci.

Meditrinalia, sacra erant, quæ fiebant in honorē Meditrinæ, deæ medicamentorum.

Munychia, erant festa Palladis, à Munychio Athenarū portu, uel à Munychio rege quodam, eorū autore.

Nouendium, seu Nouendiale, sacrificium erat exequiale, quod fiebat nono die post mortem alicuius: Horatius: Nouendiales dißipate pulueres.

Nudipedalia erant quædam sacra, quæ sacerdotes nudis pedibus faciebant Hierosolymis.

Nyctileia Bacchi sacrificia, quæ nocturno fiebant tempore.

Palatual, sacrificium erat, quod Romæ fiebat in palatio.

Pastillum, autore Festo, fuit genus libi rotundi, quod dijs offerebatur.

Popularia sacra, quæ ab omnibus ciuibus fiebant, nec erant priuatarum familiarum, sed omnium communia, ut à dijs impetrarentur, quæ spectabant ad communem populi salutem.

Proteruia, fuit sacrificij genus, in quo quicquid ex epulis supererat, incendio dabatur. Ausonius: Capripedes agitat quum læta proteruia Panas. Albidius adolescens quum uniuersum patrimonium decoxisset, & ædes unas (quæ supererant) rerum desperatione, dedisset incendio, ferunt Catonem hoc in eum cauillo usum fuisse, Hic proteruiam facit. Facere autem proteruiam, adagium est in prodigos, qui omnia absumunt usq; ad assem.

Scænophegia erant tabernaculorum festa in quibus Iu

bus Iudæi faciebãt tabernacula ad similitudinẽ eorum, in quibus habitauerant, quum peruagarentur Aegyptum.

Solitaurilia, sacrificia erant trium uictimarum, Tauri, Arietis, & suis. Plinius libro 8. Si potiatur, Marti Solitaurilibus piaculum fieri.

Stata, erant certa ac stabilita, statutisq; diebus fieri solita. Cato: Sacra stata, solennia sancta seruasti.

Rubigalia, dies erãt festi instituti ab antiquis ad amoliendã frugum rubiginẽ. Quales sunt nostro tẽpore Supplicationes Amburbiæ, & Ambaruales, quæ fiunt ut fructus terræ agricolarũ uoto respondeãt. Pli. lib. 18. Rubigalia Numa constituit, quæ nunc aguntur ad septimũ Calendas Maij: quoniã tũc ferè segetes rubigo occupat.

Fontanalia sacra erant fontium, quæ fiebant coronatis pueris & fontibus.

Ornea, sacra erant Priapi, quem Corinthij Orneũ uocabant. Celebrabant autẽ hæc festa Nymphæ ad Alebedum prope Colophonem.

Parentalia erant sacra funesta, quæ fiebant ab antiquis in honorem parentum mortuorum. Cuiusmodi sunt Anniuersaria nostra.

Parentare, est hoc sacrificium facere. Cic. in Philip. Vt parentalia cum supplicationibus miscerentur.

In parentatione absumebantur fabæ, quòd in eis mortuorum animas esse dixerint. Blondus libro 2.

Inferiæ, sacra sunt etiam mortuorum. Sueto. in Caligula: Infcriasq; his annua religione publicè instituit.

Consualia, sacrificia fiebant in honorem Consi, qui habebatur deus consiliorum.

Græci Dionysium colebant cognomento Lamptera, id est faculam, eiusq; festa uocabant Lampteria. Ferebant

rebant

rebant enim noctu faces ad templum uini pateris tota urbe constitutis.

Amburbium, seu Ambaruale, supplicationes erant, quæ fiebant in ambiendis urbibus, agrisq́; lustrãdis. De hoc intellexit Lucanus li. 1. dicẽs: Mox iubet et totã pauidis à ciuibus urbẽ Ambiri, et festo purgãtes mœnia lustro Longa per extremos pomœria cingere fines.

Talia erant apud Romanos Vinalia, qualia apud Thebanos Dionysia.

Thyia, festum erat Bacchi apud Elæos, in quo uacuæ hydriæ, templo obserato, uino implebantur noctu.

Holocaustum, seu Holocaustoma, sacrificiũ erat, in quo exta uictimarum aris superposita comburebãtur, de quo Vergilius: Et solida imponit taurorum uiscera flãmis, Pingue superq́; oleũ fundẽs ardentibus extis. Iosephus: Quãdo (inquit) tota uictima quæ immolatur, incẽditur, id sacrificium nomen holocaustomatis habet.

Porrò Orgia Orpheus inuenit in Thracia.

Matris deorum sacra Phrygij quotannis crudelissimis certaminibus faciebant.

Rhodij hominem Saturno sacrificabant.

In Salamine insula homo Diomedi immolabatur.

Diana Taurica humanis placabatur uictimis.

Dionysio apud Chios homo crudeliter discerptus sacrificabatur.

Lacedæmonij hominem Marti immolabant.

Phœnices in bello & pestilentia amicissimos homines immolabãt Saturno. Eidẽ in Creta sacrificabãtur pueri.

In Laodicea Syriæ uirgo immolabatur Palladi.

Arabes singulis annis puerum immolantes sub ara sepeliebant.

Græci,

Græci, priusquam prodirent in bellum, humanas uictimas dijs offerebant.

Aristomenes Messenius cc. homines Ioui sacrificauit.

Athenienses bello petiti, & uicti à Minoë rege Cretæ, propter interfectum Androgeum eius filium, cogebãtur quotannis septem mares ac totidem fœminas in Cretam mittere sacrificandos.

Scythæ quoscũq; aduenas repererint Dianæ immolãt.

In Pella Thessaliæ ciuitate singulis annis homo immolabatur Peleo, & Chironi.

Galli Esum, & Teutatem humano cruore placabant.

Lactantij tempore Latialis Iupiter sanguine colebatur humano.

Carthaginenses ab Agathocle uicti, quum iratum sibi Saturnum crederent, ducentos ei nobilißimos iuuenes immolauerunt. autor Lactantius.

Apud Romanos sacrorum autor fuit Numa, qui instituit colere deos fruge, & mola salsa supplicare.

Religionis uocabula.

Vocabula ad religionẽ spectãtia sunt Ceremoniæ, Sacrificiũ, Consecratio, Superstitio, Dedicatio, Piaculũ, Iusiurandũ, Hostiæ. Mola erat far tostum, sale aspersum.

Sacrificare est petere, ut detur uenia.

Litare est propiciare, uel sacrificium rite facere.

Apud Lyndum oppidum Rhodiorum fiebat sacrificiũ in honorem Herculis, quod probris & conuitijs peragebatur. Hinc adagium natum, Herculi Lyndio sacrificare. id est sacris deuotionibus uti.

Ritum sacrificij, quod fiebat in honorem Cybeles, Ouid. in Fastis sic exprimit:

Ardua iamdudum resonat tinnitibus Ida,
Tutus ut infanti uagiat ore puer.

Pars

Pars clypeos sudibus, galeas pars tundit inanes.
Hoc Curetes habent, hoc Corybantes opus.
Res latuit, prisciq; manent imitantia facti.
Aera deæ comites, raucaq; terga mouent.
Cymbala pro galeis, pro scutis tympana pulsant,
Tibia dat Phrygios (ut dedit antè) modos.

Salij, sacerdotes Martis, eidē sacra faciebāt salientes.

Victimarum superstitio emanauit ab Hyperbio Martis filio, ut placet nonnullis, quòd animal primus occiderit, ut Prometheus occidit bouem.

Apud Delphos nullum reddebatur oraculum, nisi tota uictima ab imo contremuisset, membris omnibus agitatis.

Phaselitæ populi salsos pisciculos dijs immolabant.

Cares uerò canem. Hinc Caricam uictimam dicuntur immolare, qui uilißima largiuntur.

Libabatur etiam uinum sed merum.

Prope Asopum fluuium habitatores singulis annis diē unum sacrum faciunt Eumenidibus, quibus prægnantes oues immolant.

Amastris Xerxis regis uxor pro salute propria decē defodit uiuos homines.

Berosus prodit fuisse apud Babylonios festum Saceas nomine, solitum agi quinq; diebus, quibus serui imperabant dominis.

Coi Iunoni sacrificātes seruos à conuiuio reijciebant.

SACERDOTES DEORVM.

Apollinis sacerdotes fuerunt, Panthus Othrij filius. Verg. lib. 2. Aeneid. Panthus Othriades arcis Phœbiq; sacerdos.

Anius rex. Vergilius libro 3. Aeneid. Rex Anius

rex idem hominum Phœbiq́; sacerdos.

Lychas. *Vergil.lib.10. Inde Lycham ferit exertum iam matre perempta, Et tibi Phœbe sacrum.*

Hemonides. *Idem libr. 10. Nec procul Hemonides Phœbi Triuiæq́; sacerdos, Insula cui sacra redimibat tempora uitta.*

Phœbades *dicuntur Phœbi sacerdotes.*

Neptuni, Laocoon *Troianus. Vergil. libro 2. Aen. Laocoon ductus Neptuno sorte sacerdos, Solennes taurum ingentem mactabat ad aras.*

Cereris Polybetes. *Verg.lib.6. Aen. Treis Antenoridas, Cererıq́; sacrū Polybetem. Fuit & Sostratus Cereris sacerdos: autore Cornelio Tacito.*

Alphitus. *Ouid.lib.5. Meta. Cererisq́; sacerdos Alphitus, albenti uelatus tempora uitta.*

Iunonis Calybe. *Vergil. lib.7. Aen. Fit Calybe Iunonis anus templiq́; sacerdos.*

Alcyone. *Ouid.lib.11. Ante tamen cunctos Iunonis templa colebat, Proq́; uiro (qui nullus erat) ueniebat ad aras.*

Herculis, Potitius. *Vergil.li.8. Iamq́; sacerdotes primusq́; Potitius ibant.*

Teron. *Syllius li.2. Iam noua molitus stimulato milite Teron, Alcidæ templi custos aræq́; sacerdos.*

Fuit & Pinarius *custos sacrorum Herculis, autore Macrobio.*

Cybeles, Choreus. *Vergil. libro 11. Forte sacer Cybele Choreus, olimq́; sacerdos, Insignis longè Phrygijs fulgebat in armis.*

Melissa *fuit sacerdos Cybeles, à cuius nomine cæteræ eius deæ sacerdotes Melissæ postea dictæ sunt.*

Fuit

Fuit & Barthabaces Cybeles ſeu Opis ſacerdos. Plutarchus Mario: Per ea tempora adueniens Barthabaces, magnæ matris ſacerdos, nunciauit deam in templo ad e locutam, uictoriam prædixiſſe.

Galli quoq; ſacerdotes erant Cybeles.

Cotys rex Thraciæ ſacra quædã inſtituit Baccho, quæ Cotytia dicuntur.

Fœminæ Bacchi ſacerdotes dicuntur Thyades, Mænades, Bacchæ, Eleides, Mimallonides, Aedonides, Euhyades, Baſſarides, Triaterides.

Thyades. Val. Flac. lib. 6. Arg. Mox rapuere deum iamiam quodcũq; paratæ Thyades, infuſis per ſua colla comis.

Mænades. Mart. lib. 11. Ad matrem fugiet Pẽtheus, ad Mænades Orpheus.

Bacchæ. Ouid. li. 6. Faſt. Diſsimulata deam Latias Saturnia Bacchas Inſtimulat.

Eleides. Idem in Epiſt. Nunc feror, ut Bacchi furijs Eleides actæ.

Mimallonides, Idem lib. 1. de Arte: Ecce Mimallonides ſparſis in terra capillis.

Aedonides, Lucanus lib. 1. Aedonis Ogygio decurrit plena Lyæo.

Euhyades, Horatius lib. 1. Carm. Non ſecus in iugis Ex ſomnis ſtupet Euhyas.

Baſſarides. Sidonius: -Rotat Enthea thyrſum Baſſaris. Idem: Ire in Baſſaridas, uel infulatos Aram ad thuricremam rotare myſtas.

Triaterides, Statius lib. 4. Theb. Et atra ſacrum recolit Triateris Ophelten.

Hypeccauſtria ſacerdos erat Mineruæ apud

Solos.

Plinius lib. 34. ait Lysimachē fuisse Mi:eruæ sacerdotem annis LXIIII.

Veneris sacerdos fuit Mera. Statius lib. 5. Theb. – Aegææ Veneris quos Mera sacerdos Ediderat prohibente dea.

Dianæ Tauricæ sacerdos fuit Iphigenia Agamēnonis & Clytemnestræ filia.

Megabyzus sacerdos erat Dianæ Ephesiæ eunuchus, à cuius nomune cæteri dicti sunt Megabyzi. Plinius lib. 25. Pinxit & Megabyzi sacerdotis Dianæ Ephesiæ pompam. Idē: Ephesi uerò est Megabyzi sacerdotis Ephesiæ Dianæ sepulchrum.

Fuit & Myxos Dianæ sacerdos, immodicus sui nominis præco & ostētator. Hinc Myxos appellamus huiusmodi homines uentosos, qui plus æquo sibi tribuunt.

Sethon rex fuit apud Aegyptios post Amyrtæū quē Herodotus in Euterpe Vulcani sacerdotē fuisse memorat.

Martis sacerdotes erant Salij, quos in portādis ancilibus saltare mos erat. Hi per urbem cum tripudijs canebāt quædam carmina admodum obscura, quæ nec ipsi intelligebant, ut innuunt uerba Fabij.

Hierophantæ erant Atheniensium sacerdotes, qui cicutæ sorbitione seipsos castrabant, quò castius in suo sacerdotio durarent ac persisterent.

Cor. Cethegus, & Q. Sulpitius flamines fuerunt apud Romanos, qui suo sacerdotio priuati sunt, hic quòd inter sacrificandum apicem (quem flamines ferebāt) de capite cadere permisißet, ille quòd exta uictimæ nō ritè admouisset.

L. Bebius flamē fuit Quirinalis ut Plautius Hypsæus.

Coris

Corís *sacerdos fuit funerarius.*

Cinarades, & Basilides *nomina sunt sacerdotum apud Cor. Tacitum.*

Sacerdotes legis *fuerunt Salomon, Hieroboã, Nadab, Behasa, Hela, Zãbri, Achab, Ocazias, Iorã, Heliseus, Hieu, Ioas, Ionas, Zacharias, Sellum, Manahen, Phaceias, Ozee, Aarõ, Eleazarus, Phinees, Abiud, Acchito, Samuel, Hely, Abiathar, Sadoch, Achimas, Azarias, Vrias, Gõnias Eleachin, Chelcias, Soreas, Iesus huius filius, Ioachin, Melchisedech, Simeon, Iad, Onias.*

PARCAE, DEAE FATALES.

P*Arcæ seu deæ fatales dicuntur à poëtis* Clotho, Lachesis, Atropos.

Cesellius Vindex apud Gellium li. 3. ponit alia earum nomina, ut Nonam, Decimam, Mortam, *citatq; uersum hunc Liuij poëtæ antiquißimi: Quando dies adueniit, quam profata Morta est.*

Finguntur autem Dæmogorgonis filiæ: secundum Ciceronem Herebi & Noctis.

Alio nomine uocãtur Fata. *Seneca: Multi ad fatũ uenere suum, dum Fata timent.*

Dicuntur insuper metiri uitam hominum fusis, & staminibus, quæ ex sua colo nent, & deducũt. Vnde & Lanificæ uocantur à poëtis. Martia. lib. 1. Lanificas nulli tres exorare puellas Contigit, obseruant quem statuere diem.

Feruntur esse inexorabiles, nullisq; precibus moueri, ut quam imposuerunt rebus seriem, commutent, aut uitæ exitũ prorogent, quẽ nascentibus nobis constituerũt. Vnde Seneca: Nulli iusso cessare licet, Nulli scriptum proferre diem.

Earũ autẽ officia poëtæ distinguũt, ut uelint unã esse,

quæ uitam hominis ordiatur, aliam quæ contexat, tertiam quæ filum rumpat, ac finiat. Prima est Clotho, quam Statius ferream uocat, Grandæuam Seneca, Improbam & Sedulam Pontanus. Secunda est Lachesis. Dura Ouidio. Inuida Martiali. Ferrea Claudiano dicta. Tertia Atropos, de qua Statius lib. 4. Theb. Hos ferrea neuerat annos Atropos. Sunt qui in numero Parcarũ ponãt Ilithyiã.

IVDICES INFERORVM.

IVdices inferorum poëtæ faciunt, quorum arbitrio & sententia puniantur animæ, & cogantur fateri, quæ piacula in seram noctem distulerint, ut inquit Maro. Castigant, dolos audiunt, umbris suas sedes constituunt, nullum scelus relinquunt impunitum. De his Seneca: Et qui fronte nimis crimina tetrica Quærunt, ac ueteres excutiunt reos. Eorũ nomina sunt, Minos, Aeacus, Rhadamãtus.

Minos rex fuit Cretensium, pater Androgei, & Ariadnes, qui propter extremam seueritatem (quam uiuẽs exercuerat) post mortem Iudex inferorum factus est à poëtis, ut alij duo iudices. De hoc Virg. lib. 6. Aeneid. Quæsitor Minos urnam mouet, ille silentum Cõsiliumq; uocat, uitasq; & crimina discit.

Aeacus Iouis, & Europæ filius, propter incorruptã æquitatem iudex quoq; inferorum factus est. Proper. lib. 4. Aut si quis posita iudex sedet Aeacus urna.

Rhadamãthus Iouis fuit filius, & Europæ, frater Aeaci, quẽ æquißimum fuisse, et incorruptæ seueritatis ferunt. Hinc adagium, Rhadamãthæo pollere iudicio. Propterea orta est fabula, constitutum fuisse illum umbrarum iudicẽ. De hoc Virg. lib. 6. Aen. Gnosius hæc Rhadamãthus habet durißima regna, Castigatq;, auditq; dolos, subigitq; fateri, Quæ quis apud superos furto lætatus inani Distulit in

lit in seram commissa piacula noctem.

HESPERIDES.

HEsperus Iapeti filius, tres habuit filias, quæ à patris nomine dictæ sunt Hesperides. Earum nomina sunt Aegle, Heretusa, Hesperetusa. Poëtæ fabulantur hortum eis fuisse auriferis arboribus consitum, cui custodem adhibuerint Draconem peruigilem, quo tamen uel sopito, uel occiso Hercules aurea poma sustulerit. Vnde Pōtanus Hesperides uocat pomicolas. Senec. in Aga. Arborq; pomis fertilis aureis Extimuit manus. Lucretius libro 5. Aureaq; Hesperidum seruās fulgentia mala Asper acerba tuens immani corpore serpens. Diodorus lib. 5.

PLEIADES.

PLeiades filiæ fuerunt Atlantis ex Pleione, à qua traxerunt nomen. De his Ouidius: Pleiades incipiunt humeros reserare paternos, Quæ septem dici, sex tamen esse solent: Seu quòd in amplexum sex hinc uenere deorū. Nam Steropem Marti concubuisse ferunt: Neptuno Alcyonem: & te formosa Celeno, Maiam, & Electram, Taygetamq; Ioui. Septima mortali Merope tibi Sisyphe nupsit. Pœnitet, & facti sola pudore latet. Hoc autem ait Ouid. Nam ut Mathematici uolunt, una est earum obscura, quæ nunquàm apparet, ut cæteræ. Re uera Pleiades stellæ sunt in genu Tauri, quæ circa æquinoctium uernum oriuntur. Vnde Latini eas Vergilias uocant. Sunt autem pluuiosæ, & molestæ nautis. Lucanus lib. 8. Et imbrifera siccas cum Pleiade Thebas.

Dicuntur etiam Atlantides. Seneca in Hercule fur. Illinc timendum ratibus ac ponto gregem, Paßim uagantes exerunt Atlantides. De his uide Cælium Lect. antiquarum cap. 16. lib. 9.

HYADES.

Hyades filiæ fuerunt Atlantis ex Aethra, quæ nomẽ traxerunt ab Hyante fratre, quem à leæna interfectum quum aßiduis deflerent lacrymis, deorum commiseratione relatæ sunt in stellas pluuiosas, uel quòd Hyas Græcè pluuiam significet Latinè. Locatæ sunt autem in Tauri fronte. Ouidius: Ora micant tauri septem radiantia flammis, Nauita quas Hyades Graius ab urbe uocat. Pars Bacchũ nutrisse putat, pars credidit esse Tethyos has neptes Oceaniq; senis.

Alio nomine uocantur Suculæ. Plinius lib. 2. Qualiter in Suculis sentimus accidere, quas Græci ob id pluuio nomine Hyadas appellant.

Earum ortus pluuiam protendit. Claudianus in Ruff. Imbribus humescãt hœdi, nymbosáq; taurũ Ducat Hyas, totusq; fretis descendat Orion.

Alia earum nomina ponuntur à Cælio ex Hesiodi testimonio. Phœole, Coronis, Cleia, Phæa, Eudora.

PARTES ANNI QVATVOR.

Menses Veris sunt, Martius, Aprilis, Maius. Aestatis Iunius, Iulius, Augustus. Autumni September, October, Nouember. Hyemis Decẽber, Ianuarius, Februarius.

Pythagoras comparabat Verno tempori pueros, Aestati adolescentes, Autumno Iuuenes, Hyemi senes. Idem ait Ouid. lib. 13. Quid non in species secedere quatuor annum Aspicis ætatis peragentem imitamina nostræ? Nã tener, & lactens pueriq; simillimus æuo Vere nouo est tunc herba nitens.

Ver botros emittit, hyemis rigorem mitigat, spoliatas arbores induit, terræ suum restituit uirorem, hortis suos

flores, & uiolas. Hinc, Vtile syluis, Odoriferum, & Purpureum uocatur à Virgilio: à Statio Pecorosum, Iucundũ à Catullo: à Ruffo Festo, Floricomum: ab Ausonio & Seneca, Floriferũ & Fidificũ, Geniale à Mãtuano dicitur.

Aestas enatas iam fruges, & lactentes culmos calore suo concoquit, & maturat.

Autumnus maturos fructus colligit. Morbis est obnoxius, propter corruptiones, & putrefactiones, quas ex humido & calido generari dicũt Physici. A' fructibus uocatur Vuifer, Pomifer, Frugifer. Quatuor anni tempora egregiè describit Virgilius in opusculis.

MENSES ANNI.

Romulus ab urbis origine decem tantum menses cõstituit, quòd decimestre tempus sufficeret ad mulieris partum. Primumq; fecit Martium à nomine Martis qui deus est & autor Romanorum. Numa Pompilius duos adiecit Ianuarium & Februarium. Ianuarius dicitur à Iano. Februarius à Februis, id est, purgatorijs quibusdam sacrificijs. Nam februare purgare est, & Februm Sabini purgamentum uocant. Eo autem mense consueuerant Romani per dies duodecim urbem & agros cũ supplicationibus lustrare, Quod genus sacrificij dicebatur Amburbium, Ambaruale: Februum, & lustrale. Februare.

Martius à Marte urbis autore.

Aprilis ab aperiendo, ut opinatur Varro, quòd tunc claustra nascẽdi aperiat natura. Vel ab Aphrodite Venere, ut uult Censorinus, quòd Romani suam à Venere traxerint originem.

Maius à maioribus & senibus.

Iunius à iuuenibus, uel à Iunone, cui eo mense maximi honores exhibebantur.

Iulius *prius dicebatur* Quintilis, *quòd esset quintus in ordine, ut* Augustus *Sextilis, quum decem tantū haberentur menses. Tandem tamen mutato nomine dicti sunt Iulius, & Augustus, in honorem primorum Imperatorū.* September, October, Nouember, & December, *nomina sua traxerunt ab ordine, quē prius habebant, quum decimestris esset annus. De quibusdā Ouid. lib. 1. Fast. Martis erat primus mensis, &c.*

Ianuarius *erat in tutela Iani & Iunonis: Februarius, Neptuni: Martius, Mineruæ: Aprilis, Veneris, Maius Apollinis: Iunius, Mercurij: Iulius, Iouis: Augustus, Cereris: September, Vulcani: October, Martis: Nouēber, Dianæ: December, Vestæ.*

Luna singulos suos menses conficit diebus undetriginta circiter & dimidiato. Hinc Lunigenæ menses uocantur à Mātuano in somnio Romano, ubi ait, Ex horis nox atq; dies, ex nocte dieq; Lunigenæ surgunt menses, ex mensibus anni.

Mensiū alij sunt maiores, minores alij. Aprilis Iunius, September, Nouember singuli habent dies XXX. *Reliqui* XXXI. *præter Februariū, qui solū habet* XXVIII.

À mensis fit adiectiuum menstruus ut, menstrua Luna.

MVTATI IN VARIAS FORMAS SECVNDVM METAMORPHOSIM POETARVM.

Achelous in anguem & taurum. Acis in flumen. Actæon filius Autoneos in ceruum. Aegeria in fontem. Aegle soror Phaëtontis in populum arborē. Aesacus in mergum. Aesculapius in Draconem. Aglauros Cecropis filia in lapidem. Alcinoë in auē. Alcithoë in uespertilionē. Anaxarete in lapidē. Antigone

tigone in ciconiam. Aconteus mutatus est in lapidem. Apollo in pastorem, Coruum, Accipitrem, Leonem. Appulus pastor in Oleastrum. Arachne in araneam. Ardea in oppidum. Ascalaphus in bubonem. Atalanta in leænam. Atlas in montem. Atys in pinum. Bacchus in caprum, Vuam, Ceruum. Battus in saxum. Baucis in arborem. Biblis in fontẽ. Bura urbs in scopulum. Cadmus in anguẽ. Ceneus in auem. Calisto in ursam. Celmus in adamantem. Cercops in simiam. Clytie nympha in heliotropium. Coronis in cornicem. Crocus & Smilax in flores. Cycnus in auem. Cyparissus in cupressum. Dædalion in accipitrem. Daphne in laurum. Daphnis in lapidem. Dercetis in piscem. Diana in felem. Dryope in Loton. Echo in uocem. Ephyre in serpentem. Euphorbus in Pythagoram. Galãthis in Mustellam. Harmonia uxor Cadmi in draconem. Hecuba in canem. Heliades, seu Phaëtontiades in populos. Hippomenes in leonem. Hyacinthus in florem. Io in iuuencam. Iphis puella in puerum. Iphigenia in ceruam. Iuno in anum. Iupiter in taurum, aurum, arietem, aquilam, Cycnum, in satyrum, Amphitryonem, ignem, pastorem, serpentem. Leucothoë in uirgam thuream. Lycaon in lupum. Lycas in scopulum. Lyncus in lyncem. Mera in canem. Marsyas tibicen in fluuium. Menthe Nympha in mentham. Mercurius in Ibin. Myrrha in arborem. Nays Nympha in piscem. Narcissus in florem. Neptunus in iuuencum, Enipeum fluuium, arietem, Delphinum. Niobe in marmor. Nisus in auem. Nyctimene in noctuam. Ocyroë in equam. Olenus in lapidem. Periphas in auem. Perimele in insulam. Philomela soror Prognes in lusciniam. Progne in hirũdinẽ.

Prœtus in saxum. Saturnus in equũ. Scylla in scopulũ. Stelles puer in stellionem. Talus puer in perdicem. Tereus in Vpupam. Tyresias in fœminã. Venus in piscem. Vertumnus in anum. Vlyßis socij in porcos.

Causas harum transmutationum uide apud Ouidium in Meta. & alios Mythologos.

NYMPHAE DIVERSAE.

AEgeria, *uxor Numæ, quæ colebatur in Aricino lacu. Ouid. Aegeria est quæ præbet aquas dea grata camœnis, Illa Numæ coniunx, consiliumq́; fuit.*

Aegle, *filia Solis & Neeræ. Verg. Timidisq́; superuenit Aegle, Aegle Nayadum pulcherrima.*

Agaue, *nympha à nimio splendore.* Clotho, & Galatea. *Vergil. lib. 9. Aen. -Quales Nereida Clotho Et Galatea secant spumantem pectore pontum.*

Cymodocea, *una fuit earum Nympharum, in quas mutatæ sunt naues Aeneæ. Vergil. lib. 10. Aeneid. Quarum quæ fandi doctißima Cymodocea, Pone sequẽs dextra puppim tenet.*

Cerceis, *nympha à texendo.*

Deiopeia. *Verg. lib. 1. Aenei. Sunt mihi bis septem præstanti corpore nymphæ, Quarum quæ forma pulcherrima, Deiopeiam Connubio iungam stabili, propriamq́; dicabo.*

Dynamene, *etiam nomen est nymphæ.*

Dione, *Oceani & Thetyos filia, Veneris mater.*

Electra, *Oceani filia, & uxor Atlantis, quæ filiam habuit eiusdem nominis, matrem Dardani.*

Erate, *Oceani filia.* Eudora *itidem.*

Eurybia, *quæ stellas & luciferum genuit.*

Eurymone, *mater Leucothoës.*

Halia, *nympha marina, ut* Heliocopis, *&* Iantha, *Oceani filiæ.*

Item Ianira, Iæra, Lara, *quæ Iouis furta cum Iuturna patefecit Iunoni.*

Legæa, *à ſuauitate cantus.*

Meneſtho, Marica, *Latini mater, quæ templum habuit in Minturnenſium littore. Horatius: Et innantem Maricæ littoribus tenuiſſe Lyrim.*

Mintha, *Plutonis pellex, quam Proſerpina mutauit in mentham.*

Panope, Sagarytis, *cum qua ſe miſcuit Atys Phrygius.*

Syrinx *nympha Arcadiæ, quæ nympharum præcibus mutata eſt paluſtres in calamos, quū acrius eam inſequeretur Pan ruſticorum deus. Martialis lib. 9. Sæpe ſub hac latuit ruſtica fronde Dryas Dumq́; fugit ſolos nocturnum Pana per agros, &c.*

Teleſto, Thyella, Thyca, Torrebia, *ex qua Iupiter ſuſcepit Carium Lydiæ modulationis inuentorem.*

Xantha, Xantho, *Vergiliana,* Zeuzo, Amathyea, Amphinome, Amphitoë, Amphiro, Calianaſſa, Galianira, Creſeis, Plexaura.

De nymphis filiabus Doridis, Propertius libro 1. At uos æquoreæ formoſa Doride natæ, Candida felici ſoluite uela choro.

Niſæe, *&* Cymothoë, *nomina ſunt nympharū apud eūdem lib. 12. ubi ait: Et tibi ob inuidiam Nereides increpitarent, Candida Niſæe, cærula Cymothoë.*

Vergilius lib. 4. Georg. enumerat quaſdam his uerbis: Drymoq́;, Xanthoq́;, Ligeaq́;, Phillodoceq́;, Niſo'que,

Spioq́;

Spioq́; Thaliaq́; Cymodoceq́; Cydippeq́; & flaua Lycorias, altera uirgo Clioq́;, & Beroë soror Oceanitides ambæ, Atq́; Ephyre, atq́; Opis, atq́; asia Deiopeia, Et tandem positis uelox Arethusa sagittis, Inter aquas Clymene cura narrabat inanem Vulcani. Idem lib. 6. Aneid. *Læua tenent Thetis, & Melyte, Panopæaq́; uirgo, Niseq́;, Spioq́;, Thaliaq́;, Cymodoceq́;.*

Pholoë, *nomen est Nymphæ apud Statium libro secundo Syluarum.*

Pontanus lib. 2. de Stellis quasdā alias ponit his uerbis:

-Mox cærula Tyro,
Flauaq́; Laodice, Panopæaq́;, Cymothoëq́;,
Et Thysbe, & niueo conspecta Peloris amictu,
Puniceoq́; sinu Xantho, exertisq́; papillis
Nisæe, longaq́; coma spectabilis Atte.
Atteq́;, Opisq́;, Orithyaq́;, Thespioq́;,
Et niueis Galatea genis, Arethusa lacertis.

Idem: *-At blanda Hyale nō lumina torquet A' puero.*

Reperiuntur & aliarum nomina, ut Eurynome, Persa, Plione, Clymene, Melantho, Idothea, Corufice, Glaucis, Liminoria, Amphytoë, Doto, Protho, Pherusa, Doxa, Nimertis, Dianassa, Amathia, Leontadome, Nenopene, Thero, Lycaste, Agaperte.

Porrò Nymphæ maris uocantur Nereides, & Oceanitides: Fluuiorum, Nayades: Fontium, Napeæ: Nemorū Dryades: Arborū, Amadryades: Montium, Oreades: Pratorū, Hymnides. Politianus in Rustico: *Vda choros agitat Nays, decurrit Oreas Mōte suo, linquunt faciles iuga celsa Napeæ: Nec latitat sub fronde Dryas.*

FAECES ET EXCREMENTA DIVERSARVM RERVM.

Vnguenti

VNguenti feces, *dicuntur* Magmata. *autore Plinio lib.13.cap.2.*

Amurca, *fex est olei. Idem Plin.lib.15. cap.3. Oliuæ constant nucleo, oleo, carne, amurca. Sanies, est hæc eius amara. Columella: Palladia sine fruge salis conspergere Amurca. Idem: Nam est inimicissima oleo amurca, quæ si remansit in bacca, saporem olei corrumpit.*

Apluda, *uocatur purgamentũ milij, panici, et sisamæ. Plin.lib.18. Natur.Histo.cap.10. Milij & panici, & sisamæ, Apludam uocant purgamenta.*

Spurcitia in omni metallo uocatur Scoria, *inquit idem lib.23.cap.4. Item lib.24.cap.11. Et Scoria æris (inquit) simili modo lauatur, minor effectu quàm æs ipsum.*

Scoriam *in argento Græci uocant* Helcysma, *cuius uis est astringere, & refrigerare corpora. Plin.lib.33.*

Acus, *aceris, purgamentũ frumenti. Col.lib.8. Nam suburbanis lactens porcus acere nutricandus est.*

Præsegmina, *& resegmina quæ ex unguibus amputantur, à præsecando & resecando. Plin. Omnia persecuti sumus usq; ad resegmina unguium.*

Analecta, *ciborum sunt purgamenta, quæ scoparij pauimentum uerrentes colligunt, uel pro ipsis instrumentis ad colligendas cœnarũ reliquias ex pauimentis. Nam ut scribit Plinius, purgamenta cœnæ euerri solent in pauimento ueluti relicta.*

Furfur, *farinæ purgamentum, hinc panes furfurei. Varro lib. 2. de Re rust. Commode pascuntur farre, & furfuribus hordeaceis.*

Flaces, *purgamenta sunt oliuarum. Plin. In amurca & flacibus hæ sunt carnes, & illæ feces.*

Floces, *purgamẽta uini & uuarum. Cæcilius: Aedepol ego*

pol ego neq; florem, neque floces uolo mihi, uinum uolo. Romæ uetus quidam homo et celebratus in causis (inquit Gellius) quum apud præfectum urbis uerba faceret, & dicere uellet, quendam inopi miseroq; uictu uiuere, & furfureum panem esitare, Hic, inquit, eques Romanus apludam edit, & floces bibit.

Metys, purgamentum est ceræ, quo partem aluei priorem apes illinunt.

Hominis retrimenta Cælius uocat Spatylen, nos Merdam, sed aliarum etiam rerum. Horatius: Merdis caput inquiner albis Coruorum.

Boliton uocant stercus bubulum. Hinc adagium, Boliti pœnam luere: id est, puniri pro minimo delicto. Solon enim suis legibus eos puniri iußit, qui stercus bubulum furto sustulissent.

Asini retrimenta Cælius ait dici Onida & Onthon: Suis, Hypeleuthron: Ouium, Oiptoton: Caprarum Spyrada, & Spyrathiam: Murium, Myſceledra.

Grasum significat lanarum sordes in ouibus.

Sciri dicuntur sordes, & spurcitiæ casei. Item fragmenta quæ ex operibus deijciunt marmorarij, Assulas Vitruuius uocat.

Schidia, fragmenta lignorum, quæ reijciuntur ab abietarijs. Tartarum, fæx uini.

Muccus, narium sordes. Catullus: Muccus & mala pituita nasi.

HARPYAE.

HArpyas Seruius ait fuisse Neptuni & terræ filias, uolatiles, uultu uirgineo, uncis manibus. De his Verg. lib. 3. Aen. -Strophades Graio stant nomine dictæ

Insulæ

Insulæ Ionio in magno quos dira Celeno,&c. Eis autē inditum est nomen à rapina, quæ Græcè Harpya dicitur. Hinc Harpax rapinator. Harpagare, rapere: Harpefix, Harpedophorus falcifer. Poëtæ aiunt eas à dijs immissas fuisse ad polluendas dapes Phinei regis Arcadiæ, quòd is filios interfecisset: fugatas demum à Zeto & Calai Argonautis, & filijs Boreæ. Hesiodus ait eas fuisse Iris sorores ex Thaumāte genitas. Val. Flac. li. 4. Argon. eas uocat Typhonides, id est, filias Plutonis, qui dicitur Typhon.

Aëllo ex etymologia Græca dicitur, quasi alienum tollens: Ocypete, citius auferens: Celeno, nigrorem significat. Quartam Homerus addidit Thyellam. Morabantur autem in Stymphali Arcadie lacu, unde Arcadicæ, & Stymphalides uocantur. Luca. lib. 5. Vnguibus Arcadicæ uolucres Stymphalla colentes. Verg. in opusculis: Stymphalides pepulit uolucres discrimine quinto. Idem: Deijcit horrisono quinto Stymphallidas arcu. Vocātur etiam Phineæ à Phineo rege. Seneca in Thy. Phinæis auibus præda fugacior. Sydonius Harpyas posuit pro cruentis raptoribus, qui lucro immoriūtur, ubi ait: In foro Scythæ, in cubiculo uiperæ, in exactionibus Harpyiæ, in collocutionibus statuæ.

DOMITORES MONSTRORVM ET BELVARVM.

Medusa Phorci fuit filia, quam Neptunus stuprauit in templo Palladis: unde irata Pallas, eiusdem capillos mutauit in colubros, fecitq; ut omnes in scopulos uerterentur, qui eam prospicerent. Hanc autem truncauit Perseus Iouis filius ex Danaë. Ouid. lib. 4. Meta. Gorgonis anguicomæ Perseus superator, et alis Aethereas ausus iactatis ire per auras.

Apollo

Apollo *Pythonem serpentem, à cuius nomine Pythius uocatus est. Ouid. lib. 1. Meta. Hunc deus arcitenens, & nunquam talibus armis Antè, nisi in damis, capreisq; fugacibus usus, Mille grauem telis, exhausta penè pharetra, Perdidit effuso per uulnera nigra ueneno.*

Bellerophon, *filius Glauci regis Corinthiorum, falsò accusatus stupri à Stenobæa Prœti Argiuorũ regis uxore, expositus est Chimæræ triformi, quã tamẽ domuit. Ouid. lib. 2. de Trist. Nã quid de tetrico referã domitore Chimæræ, Quem lœtho fallax hospita pœnæ dedit.*

Alcon *sagittarius Cretensis serpentem confodit illæso filio suo, quem ille iam habebat in faucibus. Vide in capite de Sagittarijs.*

Attilius *Regulus apud Bragadam fluuium serpentem* c x x. *pedum longitudine ballistis tormentisq; expugnauit. autor Plinius lib. 8. cap. 14.*

Georgius Capadox, *tribunus militũ sub Diocletiano, maximum serpentem in Africa peremit liberata puella, quæ eidem deuota fuerat in prædam.*

Pallas, *Alcidam beluam flammas ore uomentem interfecit.*

Cadmus *quoq; Agenoris filius aliũ serpentẽ: cuius dentes quũ seuisset, nati sunt protinus armati homines, qui mutuis uulneribus se confoderunt, ut fabulantur poëtæ.*

Corœbus *monstrum toti Peloponneso formidolosum occidit. Ouid. in Ibin: Inq; tuos ea pestis eat quam dextra Corœbi Vicit, opem miseris Argolicisq; tulit.*

Lysimachus, *Alexandri miles leonem, ut iam diximus.*

Hercules, *hydram, leonem, Aprum, Ceruam Aeripedem, Draconem Hesperidum, Antheum, taurum flammiferum*

miserum, cæterasq; beluas, de quibus prius meminimus.

Præcipua autem monstra (quorum frequens est mentio apud poëtas) sunt Minotaurus biformis, Geryon tricorpor, Sphinx, Chimæra, Cacus, Maris Thessalus, antica corporis parte homo, postica equus.

LIBERATORES QVORVNDAM HOMINVM A PERICVLIS.

PErseus liberauit Andromedam filiam Cephei & Caßiopes, Ceto marino monstro expositam. Ad cuius subsidium conuolauit insidens Pægaso equo alato. Ouid. lib. 4. Metam. Auxiliumq; domus, seruatoremq; fatentur Caßiope Cepheusq; pater.

L. Lucullus aduersus Mithridatem missus, Cottam Chalcedone obsessum liberauit.

Lucilius miles, quum uideret inclinatā Bruti aciem apud Philippos, obtulit se periculo, & inimicorum manibus, ut ipsi Bruto faceret tempus ad fugam.

Q. Minutius cōsul à Sabinis & Volscis in Algido obsessus, subsidio Q. Cincinnati dictatoris liberatus est.

Quum ob perfidiam Laomedontis qui Neptuno & Apollini murorum Troiæ conditoribus pactam denegauerat mercedem, pestis urbem ipsam popularetur, & ubiq; serperet, ad pacanda numina Hesione monstro marino destinata est: ab Hercule tamen liberata.

Calphurnius Crassus captus à Masilinis, quum Saturno duceretur immolandus, Balsacia puella patris à se proditi eum uictorem fecit, eoq; modo exemit à periculo.

Diomedem Troia diruta uentis in Libyam pulsum, quum Lycus rex immolare uellet, Calluce puella patrē Lycum prodidit, ut Diomedē (cuius forma cōflagrabat)

 exime

eximeret à morte. Vtriusq; exempli autor est Plutarch.

ELEMENTA QVATVOR.

IGnis, Aër, Aqua, Terra. Summũ est Ignis, unde stellarũ collucẽtium apparent oculi. Proximũ Aër, seu spiritus, qui uitalis est, et per cuncta rerũ meabilis, & unicuiq; rei cõsertus. Eius ui suspensa cũ quarto elemento Terra, libratur in medio spacij. Ouid. lib. 1. Fast. de Chao loquẽs: Lucidus hic aër, et quæ tria corpora restãt, Ignis, aqua, & tellus unus aceruus erãt. Idẽ lib. 15. Meta. Quatuor æternus genitalia corpora mundus Continet, ex illis duo sunt onerosa, suoq; Pondere in inferius tellus atque unda ferũtur. Et totidẽ grauitate carent, nulloq; premẽte Alta petũt aër, atq; aëre purior ignis. Verbis multò pluribus eorum potestatẽ describit & naturam: uide locum.

ADVLATORES, SCVRRAE, ET PARASITI.

DArij Babylonem obsidione prementis fauorem & gratiam aucupari uolens Zopyrus Persa, faciem et nares inhonesto uulnere sibi deformauit, ut Babylonijs (ad quos se receperat) fidem faceret & mentiretur se perpetuum Dario inimicum fore, à quo tam turpiter mutilatus esset. Quibus uerbis moti Babylonij eum in suam urbem admiserunt, quam paulopost prodidit suo regi. Hinc adagium, Zopyri talentum: de his qui plurimum sibi nocent, ut alijs afferant emolumentum.

Aristippus Cyrenæus, Socratis auditor, meruit nomen regij canis, & aulici, quòd adularetur Dionysio, & sequeretur quaquauersum iret ille, saginandi uentris causa. Vnde Horatius: Si pranderet olus patienter, regibus uti Nollet Aristippus.

Venienti ab expeditione Galliarũ Cæsari, & in Pom-

peium copias paranti, Curio obuiam approperauit multis blanditijs eundem confricans. Ait enim se inuito senatu Cæsaris partes fouisse, tantisper dum coactæ bello siluissent leges. Præualente demum Pompeio se expulsum Roma, uelut exulem, sed tamen exilium non grauate perpeti, propter Imperatorem. Vnde sic apud Lucanum inducitur lib. I. -Dum uoce tuæ potuere iuuari Cæsar ait partes, quamuis nolente senatu, Traximus imperium, tunc quum mihi rostra tenere Ius erat, & dubios in te transferre quirites. At postquàm, &c.

Audita Curionis oratione Lælius primipilus statim Cæsari ad quæcunq; discrimina sese obtulit, testatus nullum esse flagitium, quod non committeret lubens, si imperator iuberet. Hæc eius uerba ponit idem Lucanus: Iussa sequi tam uelle mihi, quàm posse necesse est: Nec ciuis meus est, in quem tua classica Cæsar Audiero.

Quum Alexander Iouis filium appellari se uoluit, & more Persarum, prostratis humi corporibus à Macedonibus salutari, talia concupiscenti protinus accesserunt Hages Argiuus, pessimus carminũ autor, post Cherilum, & Cleo Siculus, quos maximorũ exercituum principatibus anteferebat. Hi quum intelligerẽt nutũ domini, & quid creparet pollice, cœperunt protinus plenis eum buccis immodicè prædicare, & iam tum ante mortẽ deum facere. Adiecerunt insuper Herculem, Bacchũ, Pollucem cum Castore nouo numini cessuros. Horum fumis permotus Alexander, conuiuium omni opulentia exornauit, cui non Macedones tantũ, sed & principes Græci interfuerunt. Quum autem omnes unà cum rege discubuissent, Cleo institutũ & præmeditatũ sermonẽ cum admiratione laudum eius exorsus est: Enarratisq; meritis

quibus eum noua Apotheosi dignum prædicabat, iam unumquemq; cœpit hortari, ut regem inter deos colerent. Quod ne quis recusaret, obtulit se primũ, qui prostrato humi corpore regem adoraret. autor Cælius.

Philoxenus fuit parasitus quispiam, qui cœna quadam ubi atriorẽ panem uidisset apponi, Ne multum inquit, attuleris, ne tenebras nobis inducas.

Apollophanes Antigoni fuit adulator.

Cypriæ mulieres translatæ in Syriam, currum inscensuris regum uxoribus humeros subincuruabant, ut eis suppedanei loco gradum struerent, & scalarem præberent usum. Cælius cap. 13. lib. 11.

Dromeas fuit parasitus, à quo quum quæsisset nescio quis in urbe, an apud Chalcidem lautius pararetur conuiuium, respondit, Iucundius sibi uideri Chalcidensis cœnæ procœmium, ostreorum numero & uarietate.

Decius Laberius actor mimorum inuitatus à Cæsare ut in scænam prodiret, respondit se necessario coactum, nihil tanto uiro denegare posse, cui & ipsi dij omnia tribuissent.

Tymagoras Atheniensis Darium regem Persarum (ad quem legatus missus fuerat) adulando more Persarum adorauit. Quod ubi resciuerunt Athenienses, eundem supplicio capitis punierunt.

Clisophus Philippi Macedonis parasitus, claudum se fingebat, quòd Philippus fractum crus haberet: Os & oculos eodem modo & ijsdem gestibus cõtorquebat quibus dominus.

Nicesias quum uideret Alexandrum Magnum petitum à muscis, Quanto, inquit, hæ cæteris præstant, quæ sanguinem tuum degustant imperator. Idem quum uul-

neratum

neratum eum conspiceret, illud Homericum statim protulit, Qualis diuorum percurrit corpora sanguis.

Charisophus uidens Dionysium (cuius erat parasitus) separatim cum amicis ridentem, procul quoque ridebat. Interrogatus autem ab ipso Dionysio, quid rideret, Quòd, inquit, ea putem digna risu, quæ dicitis.

Andromachus Carrenus fuit adulator Craßi, quẽ tamen Parthis prodidit.

Patroclides assentator fuit Philippi.

Demagoram Athenienses decem talentis multauerunt, quòd Alexandrum deum appellasset.

Euagoram uerò interfecerunt, quòd eundem adorasset.

Quum quidam cliens Cælio oratori omnia cõcederet, longa assentatione fastiditus Cælius: Dic, inquit, contrà, ut duo uideamur.

Burra fuit quidam scurra, natione Hispanus, quem Sigismundus imperator in conuiuio argento onerauit, adeò ut sub pondere iam fatisceret.

Sarmentus fuit Romanus eques scurrilitate notissimus sub Augusto Cæsare.

Fuit & Apitius Galba nobilis scurra sub Tyberio Cæsare. De utroq; Iuuena. Sat. 5. Si potes illa pati, quæ nec Sarmentus iniquas Cæsaris ad mensas, nec uilis Galba tulisset. De Sarmento Hora. in Ser. Nunc mihi paucis Sarmenti scurræ pugnam Meßiq; Ciceri Musa uelim memores, & quo patre natus utriq; Cõtulerit lites Meßi clarum genus Osci.

Tectius Caballus scurrilitate claruit apud Romanos. De eo & (quem nunc diximus) Galba, Martialis lib. 1. Qui Galbam salibus tuis, & ipsum Posses uincere

Tectium Caballum.

Rhynton fuit uilißimus nugator Tarentinus, de quo Varro & Galba meminerunt.

Adulationes uerò adeò & repreßit & neglexit Augustus, ut se Dominum appellari ne à liberis quidem & nepotibus suis uel serio uel ioco sustinuerit. Atq; huiusmodi blanditias inter ipsos etiam prohibuit.

Cæsar quoq; Tyberius adulationes adeò auersatus est, ut neminem senatorũ aut officij aut negotij causa ad lecticam suam admiserit. Consularem uerò satisfacientem sibi ac per genua orare conantẽ, ita subfugerit, ut caderet supinus. Idẽ si quid in sermone uel oratione blandius de se quicquam audisset, interpellabat et cõmutabat protinus. Domini appellationẽ ut maledicum nomen exhorruit. Quendam dicentem sacras eius occupationes, alium autore eo senatum se adijsse, uerbis mutatis iußit dicere pro autore suasorẽ, pro sacris occupationibus laboriosas.

HOMINES PINGVES ET MACILENTI.

LEO Byzantius sophista fuit adeò pingui & obeso corpore, ut quum ad pacandam factionem Athenis (ubi tum legatus agebat) suggestum conscendisset, risum unicuique mouerit. At ille, Quid ridetis, inquit, Athenienses? an quòd uobis uidear pinguis? Scitote uxorem esse mihi longè pinguiorem. Tales tamen ac tantos (quum sumus concordes) breuis admodum lectulus capit, discordes ne tota domus quidem. Quibus uerbis tempestiuè & pro re adductis, populum restituit paci.

Dionysius Heracleotes tyrannus, fuit adeò uentrosus, & corpulentus, ut noctu dum quiesceret, cogeretur suis lateribus hirudines admouere, quæ humorem superfluum

perfluum paulatim exhaurirent, eoq; modo aliquid adimerent de craßitudine.

Ludouicus Craßus, Philippi primi filius, & Gallorum rex, fuit adeò uasta corporis mole, ut ex re sumpserit cognomentum.

Iam diximus imperatorem Maximinum fuisse tanta membrorum mole, ut uxoris suæ dextrocherio uteretur loco anuli.

Contra uero Chærephon tragœdiographus (qui res Heraclidarũ prosecutus est) nocturnis lucubrationibus sese adeò extenuauit, ut per iocum Noctua diceretur. Hinc etiam natũ prouerbiũ, Nihil differs à Chærephõte.

Quàm tenuis & macer fuerit Philetas Cous, uide in cap. de Miraculis.

HORTI CELEBRES, ET MEMORABILES.

PHæacum regio (cuius rex fuit Alcinous) hortos habuit tanta pomorũ uarietate nobiles, ut præmaturis primis, noua statim renascerentur, ut diximus in nostro Cornucopiæ. Iuuenalis: Illa iubebit Poma dari, quorum solo pascaris odore, Qualia perpetuis Phæacum autumnus habebat.

In hortis Hesperidum poëtæ fabulantur fuisse arbores auriferas, quarum custos esset insomnis Draco.

Epicurus primus omnium hortos Athenis instituit, quum antea ruri tantum haberẽtur, non in urbibus. Hinc Epicurus hortorum magister appellatur. Laërtius refert Epicuri scholam fuisse in horto. Iuue. Suspicit exigui lætum plantaribus horti. Laudantur etiam horti Adonidis, & pensiles qui fuerunt in Assyria, siue illos fecerit rex Cyrus, siue Semiramis.

Lucanus *hortos habuit cultißimos, in quibus sepultus est.*

Mecœnas *quoq; hortos habuit Romæ pulcherrimos in Esquilijs, ad quos propter amœnitatem loci plerumq; diuertebat Octauius.*

PRAECONES.

A*Rchias præco fuit, qui tres Olympiadas uicit, & statuam meruit.*

Talthybius *fuit Agamēnonis præco. testis Herodot.*

Aethalis *fuit præco, cui quandoque inter uiuos, quandoq; inter mortuos esse concessum est.*

SOMNOLENTI.

MAximianus, Malchus, Martinianus, Dionysius, Ioannes, Serapion, Constantinus, *nomina sunt eorū, quos ecclesiastici septem dormientes appellant. Dormierunt autem annis* CXCVI.

Poëtæ fabulantur Endymionem *beneficio Lunæ (à qua adamabatur) impetrasse, ut perpetuū dormiret somnum, immortalis, & expers senij. Hinc adagium natū, Endymionis somnum dormire, in homines somnolentos, & desides. Cicero lib.1. Quæst. Tus. Endymion uerò (si fabulas audire uolumus) quando in Lathmo obdormiuit, qui est mons Cariæ, nondū opinor est experrectus. Martia. lib.10. Quid tibi dormitor proderit Endymion? Poëtæ propterea Somnum, & Soporem uocant Endymionæum. Ausonius: – Qualis per Lathmia saxa Endymioneos solita affectare sopores.*

Epimenides *Gnosius annis* LVII. *dormiuisse fertur in spelunca. Hinc adag. Vltra Epimenidem dormire.*

FVLLONES.

A*Nastasius Aquileiensis, qui sub Diocletiano passus est, artem fullonicam prius exercebat.*

Fuit & Clesippus fullo, cuius meminit Plinius libro 34. cap. 3.

COLVMNAE HERCVLIS.

ABylae, & Calpe montes sunt in extremis Iberiæ finibus, non procul Gadibus, & Carteia, quos Herculis columnas uocant. Plin. lib. 3. Proxima autē faucibus utrinq; impositi montes coërcent claustra, Abyla Africæ, Europæ Calpe, laborum Herculis metæ. Quam ob causam indigenæ columnas eius dei uocant, creduntq; perfossas exclusa antea admisisse maria, & rerum naturæ mutasse faciem. Syllius: At laudibus olim Terminus Herculeis Calpe.

FAMES MEMORABILES.

CAmbyses Cyri filius in Aethiopas iugum detrectantes copias mouit, quibus quum deessent cōmeatus & annona, coacti sunt milites, decimum quemq; ad cibum sortiri & occidere. Durauitq; tantisper illa calamitas, dum rex ipse sibi metuens receptui cecinerit.

Annibale Casilinum oppidum (in quo erant Romani milites) obsidente, uænisse murem ducentis nūmis: eumq;, qui uendiderat, fame perijsse: emptorem uixisse, tradit Plinius lib. 8. cap. 57.

Perusia oppidum est Ethruriæ, in quo Antonius obsessus ab Augusto, quum extrema fame laboraret, annonæ penuria coactus est deditionem facere. Hinc fames Perusina proprio uocatur Epitheto. Lucanus: His Cæsar Perusina fames, Mutinæq; labores Accedant fatis.

Alexādri exercitus aduersus Bessum, Bactrianorum ducem, tanta fame laborauit, ut singulæ amphoræ succi ex sisama, uænirent ducenis quadragenis denarijs. Singulæ uerò mellis amphoræ, denarijs xxx. Amphoræ uini to-

tidem. Tritici nihil omnino, aut exiguum admodum repe riebatur. Itaq; frugum penuria milites herbis & piscibus famem leuabant. His demum alimentis deficiētibus, iumenta (quibus onera portabant) interfecerunt, & eorum carne traxerunt uitam. autor Curtius lib. 6.

Quodam tempore serpentum multitudo apud Laconas emergens, sequētem portendit famem, quæ tanta extitit, ut Spartani ipsi annonæ raritate serpētes illos in cibum commutauerint.

Melus oppidū est Thessaliæ, quod Nicias Atheniēsium dux expugnauit, non tam machinis bellicis, quàm fame. Hinc, Fames Melia, prouerbio locum fecit.

Saguntus, urbs Hispaniæ, olim amicißima Romanis, longa Pœnorum obsidione eò famis redacta est, ut ciues extructo in foro igni, suas res omnes in eum conijcerent, seq; ac suos postremò liberos eodem præcipitarent, ne uenirent in manus inimicorum. Hinc, Saguntina fames, dicitur de extrema rerum penuria. Ausonius: Iamiam peresam iam Saguntina fame Lucaniacum liberet. Hanc autem famem triste prius portenderat prodigium. Nam quum ferè enixa mulier esset, infans in uterum regressus, ciuitatis excidium significauit. autor Eutropius.

Calagurium, urbs est Hispaniæ, Quintiliani patria, cuius incolæ à Cn. Pompeio obseßi, ut fidem Sertorio præstarent, in tantam famem durauerunt, ut uxores suas ac liberos in usum extremæ dapis conuerterent, quum nullum aliud animal in urbe superesset.

Saxo ait, Hunnos quadam tempestate in tantam famem redactos, ut nec canibus peperserint, quibus ad pastum uterentur.

Doda, Syriæ rege, Ioram in Iudæa obsidente, ma-
tres

tres inedia coactæ filiorum uiſceribus famem expleuerũt. Triſtis adeò fuit illa Samaritana fames, in qua etiam aſini caput uænijt octogenis nummis argenteis.

Captis Hieroſolymis Romani milites (qui merebant ſub Veſpaſiano) repererũt in domo cuiuſdam muliercula puerilia membra minutatim diſcerpta, quibus infelix mater occultè ueſcebatur.

Quo tempore Gotthi opprimebant Italiam, fœmina obſcuri nominis filij à ſe interfecti carnes eſitauit.

Sabellicus ait, tantam ſuo tempore rei frumentariæ caritatem incidiſſe in nõnullis Flaminiæ regionis, & Piceni agri locis, ut rude uulgus & plebecula arborum radicibus, herbisq́; uictitauerit.

Franciſco Sfortiæ filio Mediolanum obſidẽte, modius tritici uænijt uicenis aureis nummis.

Obſeſſo à Gallis Barulo, Apuliæ oppido, tanta laboratũ eſt fame, ut milites detractas ſcutis pelles aqua emollitas abſumerent, herbisq́; (ſi quas reperiſſent) ueſcerẽtur.

Athenienſes à Sylla (qui poſtea fuit dictator) obſeßi, Medimnum tritici mille drachmis emerunt.

Plebeij uerò (quibus tanta erat argenti penuria, quanta annonæ) graminibus circa urbem naſcentibus, & calceis coctis auidius ueſcebantur. Eadem urbs à Demetrio Antigoni obſeſſa, modium tritici emit drachmis ccc.

Petelini à Pœnis in Italia obſeßi, coria ex ſcutis detracta corroſere, ut præſtitã Romanis fidem conſeruarẽt.

Cæterum Græci olim conſueuerant famem uirgis ex ædibus eijcere dicentes: Foras famem, intrò diuitias, & ſanitatem.

Magna fames uocatur Bulimus. Famem Ouidius lib. 8. Meta. deſcribit.

MENSVRAE QVAEDAM.

PArasanga apud Persas erat mēsura quinquaginta stadiorum. Plinius lib. 6 ca. Inconstantiam mensuræ autorū diuersitas facit, quum Persæ quoq; Schœnos, et Parasangas alia mensura determinent.

Chœnix Mensura est escæ diurnæ. Hinc Chœnici insidere dicūtur, qui super futuro uictu curiosi sunt. Herodotus in Erato: Regibus ad cœnam nō euntibus mittātur binæ Chœnices farinæ, & uini singulæ cotylæ, id est Sextarij. Est & Chœnix semodium. Grammatici aiunt Chœnicas XLVIII. modio contineri. Homerus in Odyss. Chœnica accepit pro cibo, ubi ait: Nam quæcūq; mea dignabor Chœnice prorsus Haud cessare sinam, quāquàm procul aduena fertur. Citantur hi uersus à Budæo.

Congius mensura est sex sextariorum, & est pars amphoræ.

Gomor interpretatur mensura uini.

Degrumari. Exgrumari. Gruma, est mensura, qua fixa uiæ ad lineam dirigūtur. Hinc Degrumari, uiam dirigere: & Exgrumari, à uia recedere.

Hemina mensura dimidium sextarij continet. Gellius: Si ex sextario hemina fusa est.

Medimnus sex modios continet. Herodotus: Singulis quoq; calendis instantis mēsis singula pecora utriq; è publico dentur Apollini immolanda, & farinæ Medimnum, id est sex modia, & uini Laconicus quartarius.

Modius continet duo & uiginti sestertia. Hinc Semodius & Trimodius. Colu. Eadem quatuor modijs, nōnūquàm tribus, etiam duobus ac semodio iugerū occupat.

Palmus maior, est digitorum XII. Græcè uocatur Spithama, & Latinè Dodrans. Minor IIII. digitorum,

Græcè Palestes. dicitur etiam Palmum, in neutro genere.

Semissis mensura est dimidij aßis. Semissem hominẽ, uocamus uilem, & abiectum.

Sitometra, mensura est frumentaria.

Artaba mensura LXXII. sextariorum, de qua Herodotus: Artaba, inquit, Persica est mensura, capacior quàm Atticus Medimnus tribus Chœnicibus Atticis.

Acetabulum mensura est continens quartam heminæ partem, id est, drachmas XV.

Drachma Attica pondus habebat denarij argentei, efficiebatq; sex obolos põdere. Obolus decem chalcos. autor Plinius lib. 12.

Decempeda decem pedum mensura. Cicero: Quam iam peritus metator, & callidus, decempeda sua, saxa diuiserat. Horatius: Nulla decẽpedis Metata priuatam Porticus excipiebat Arcton. Hinc Decempedator, qui pertica decem pedum utitur.

Hexapeda, sex pedum pertica aut mensura.

Stadium pedum DC.

Orygia senûm pedum, & quatuor cubitorum.

Plethrum, mensura est centum pedum, & sexta pars stadij.

Diaulus, mensura est duorum cubitorum.

Dolichos stadiorum XII. Hinc Diaulodromi & Dolichodromi.

Schœnus Aegyptiorum est mensura, capiens stadia LX. teste Herodoto.

Stathmos, id est mansio millia continet XXVIII. semis: & est mensurarum maxima. Stathmi etiam dicuntur diuersoria tabellariorum cursorum, idest certa spatia, quæ uno actu solent conficere.

Passus

Passus *quinq; pedum est, id est duorum gressuum.*

Gressus *cubiti unius & pedis.*

Cubitum *sesquipedale est, cõstatq; digitis* XXIIII. *Græci uocant* Pygon.

Pes *est* IIII. *palmorũ seu* XVI. *digitorum. sed hæ sunt uiarum mensuræ.*

Cotula *est tertia pars Chœnicis.*

Sextarius *continet octo Chœnicas.*

Chus *mensura est Attica capiens heminas octo.*

Ceramium *Græci amphoram uocant.*

Metreta *decem congios continet. Et capitur pro amphora uinaria. Mart. Plurimus Hispanas mittet mihi nauta metretas.*

Triens, *seu Hecteus, sextarius est Medimni, capitq; Chœnices octo.*

Hemihectum, *seu Hemihecteum, dicitur semisextarius Medimni.*

Culeus *mensura est continens uicenas amphoras, uel urnas quadragenas. Plinius de uinea Palemonis grãmatici loquens: Quando & postea sæpenumero septenos culeos singula iugera, hoc est amphoras centenas quadragenas musti dedere.*

Batus *Hebraicum est uocabulum. Capit sextarios* LXXII. *Sabellicus: Cui quamdiu opus tenuit, ex Iudæa quotannis Coros tritici uiginti millia dono misit Salomon. totidemq; Batorum olei.*

Corus *Medimnos Atticos* XLI.

Mna *Græca habet uncias* XVI. *Romana* XX.

Libra *uncias* XII. Vncia *drachmas* VIII. Drachma *grãmata* III. Gramma *obolos duos.* Obolus *ceratia* III. *&* *chalcos* VIII. Ceratium *chalcos duos.*

Cyamus

Cyamus Aegyptius grammata XII. Sed alia sunt mensurarum apud nos uocabula. Porro autẽ culpam me oportet deprecari, quòd hîc uiarum mensuras, liquorum & aliarum rerũ mensuris confudero. Scribebam enim ut occurrebãt uariæ lectiones. Prætereà nemo est, ut opinor, adeò simus & expers nasi, qui prima statim fronte discrimen nõ intelligat. Varia mẽsurarũ genera leges apud doctißimũ Budæũ. Pleraq; etiã in antiquis lectiõibus Cælij.

SERVI DIVERSI, LIBERTI ET FAMVLI.

DAphnis fuit seruus, quem Cn. Pisaurensis uendidit M. Scauro tribus milibus, & LXX. sestercijs.

Plotius, Mãlius Antiochus & Staberius Erotes nomina sunt seruorum apud Plinium li. 35. ca. 16.

Auge, serua fuit Demetrij, Chrysogonus seruus Syllæ, Heron Luculli, Hipparchus M. Antonij, Mena & Menecrates Sex. Pompeij.

Pallens, Callistus, & Narcissus tres fuerunt serui, qui Claudij principatu seruitute liberati dites admodum euaserunt.

Drusillanus, seruus fuit Claudij principis, qui lancem habuit quinquagenariam, autore Plinio, cui fabricandæ officina prius exædificanda fuerat.

Publius Catienus Philotimus seruus fuit, qui hæres omnibus bonis institutus coniecit se in rogum patroni. autor Plinius lib. 7.

Paronetemus, seruus fuit & Spado, quẽ Sutorius Priscus magna pecunia uendidit Seiano.

Splachnoptes uerna fuit Pericli Atheniensium principi charus.

Demetrius seruus fuit Pompeij, autore Plutarcho in Catone

in Catone Vticensi.

Pachus seruus Catonis censorij, qui mortem sibi conſciuit.

Eros seruus fuit Antonij, à quo quum Antonius ipse ab Augusto superatus, rerum desperatione gladium petiuisset ad inferendam sibi mortem, ille gladium quidem accepit quasi Antonium percussurus: at conuerso properè ictu seipsum confodit, & ad pedes domini prolapsus est.

Alcman poëta, inuentor carminis amatorij, seruus fuit Agesidis, propter ingenium manumissus.

Demetrius nomen est serui apud Martia. li. 1. scribentem: Destituit primos uirides Demetrius annos.

Melanthius seruus fuit Vlyßis, quem Vlysses ipse reuersus ab expeditione Troiana interfecit.

Mys seruus fuit Pythagoræ uel Epicuri secundum Gellium.

Phedon Socraticus (cui Plato librum de animæ immortalitate nuncupauit) seruus fuit, quem Cebes Socraticus hortante Socrate emit.

Menippus item, cuius libros M. Varro in Satyris æmulatus est.

Pompilius seruus fuit Theophrasti Peripatetici,

Perseus Zenonis Stoici.

Diogenes Cynicus seruitutem seruiuit. Hūc quum emere uellet Xeniades Corinthius, & quid is artificij nouisset, percontatus esset: Noui, inquit Diogenes, hominibus liberis imperare. Quod responsum miratus Xeniades, emit, & manumisit. Filiosq; suos ei tradens, Accipe, inquit, liberos meos quibus imperes.

Epictetus philosophus seruum se confessus est his uerbis: Seruus Epictetus fueram, qui corpore mancus,

Pauperie

Pauperie pressus, charus eram superis.

Aesopus *Thrax, seruus fuit conditione, manu tamen ab Idmone missus.*

Iosephus *Iudæorum fuit uernaculus & templi sacerdos.*

Ammianus ait Eunum *ergastularium fuisse seruũ, qui in Sicilia duxerit captiuos.*

Epaphroditus *seruus fuit & libertus Neronis.*

Toko *seruus fuit cuiusdam Gunnonis, teste Saxone.*

Carellus *seruus fuit Gundibergæ Longobardorum reginæ, autore Paulo Diacono.*

Romæ seruiuit Terentius *Carthaginẽsis: Seruiuit &* Publius *Syrus Attellanarum autor.*

Statium *Cæciliũ comœdiographum seruum fuisse nomen ipsum arguit. Nam Statius nomen erat seruile, teste Gellio.*

Euporus *seruus fuit C. Gracci, qui dominum ex Auentino fugientem, qua potuit ratione tutatus est, ac super occisum animam scißis proprio uulnere uisceribus effudit. inquit Macrobius.*

Mycithus *seruus fuit Anaxilai Messenij Rhegynorum tyranni, qui moriens liberos suos eidem commendauit.*

Tyro *Tullius, &* Laurea *Tullius serui fuerunt & liberti Ciceronis.* Pompeius *Leneus Põpeij Magni* Patrobius *Neronis, autore Plinio.*

Annicetus, *autore Corne. Tacito, libertus fuit Neronis, & Mnester Agrippinæ.*

Chilo *seruus fuit Porcij Catonis.*

Zosimus *libertus fuit Plinij oratoris.*

Syris *serui imperant: nam quum apud eos soli ser-*

ui militent, ex illis creatur imperator, cuius uirtutem habent exploratißimam. Cretenses seruis suis (quos uocabant Epharmiotas) permittebant omnia præter gymnasia & armorum profeßionem.

Maryandini à Milesijs subacti uendebantur in contemptum. Publica seruitus in Creta uocatur Mnœa.

Helotæ dicebantur Lacedæmoniorum serui à Laconiæ ciuitate, quam Helos uocant.

Serui feruntur esse in Pannonia ipsa seruitute seruiliores.

Thracum populis peculiare fuit sale mancipia commutare. Hinc adagium, Sale emptum mancipium.

Seruis argento comparatis primum usi sunt Chij.

Apolides dicuntur uiles serui, qui sine ciuitate in opus perpetuò dantur, & deportantur in insulas, ad metalla, salinas, & sulphurarias.

Ferritribaces à Plauto dicuntur, qui semper cōpediti sunt ferro. Aliter dicuntur, genus hominū ferratile.

Salutigeruli qui, iußu domini, aut dominæ, hunc uel illum salutant.

Mediastini qui in media domo inter seruos abiectißima quæq; munia obeūt. Horatius: Tu mediastinus tacita prece rura petebas. Tales sunt in nauibus Mesonatæ.

Hercitæ, serui sunt, qui uersantur in agris.

Apud Lacedæmonios ancillæ uocātur Chalcides.

Catanocophori fuerunt Sicyoniorū serui: Prospelatæ Arcadum.

Capsarij dicuntur qui seruanda in balneis uestimenta mercede suscipiunt. Portius Cato uir alioqui in omni uita laudatißimus, seruos senio debilitatos solebat eijcere

eijcere: ceu accepto commodo nihil amplius humanitatis debeatur hominibus.

Mancipia iure belli capta, olim uænibant sub coronis.

Pausicape dicitur orbicularis seruorum machinula, qua ori manus admouere prohibentur.

Trita mancipia, & ueterana, dicuntur quæ emendari nequeunt.

Seruorum turba uocatur Therapia.

Qui mancipia cædũt, Stigmatiæ dicũtur & Stigones: qui cæduntur, Mastigiæ. Flagella ipsa uocãtur Mastigides, hystrichides, Rhyteres.

Callicyrij nuncupantur exulum serui.

Trapezopœi dicuntur serui mensam curantes.

Eleatri serui qui præficiuntur ciborum ministerio.

Scapulares serui, quibus scapulæ cæduntur, & qui ostreatum tergum ulceribus gestant. Equi character frõti impressus seruitutis etiam argumentũ, autore Plutarcho.

Volsinienses quum seruos suos omnes manumisissent, ab eis postea oppreßi sunt.

Serui antiquitus accepta libertate, rasis capitibus pilea induebant. Moris erat etiam ut pedes seruorũ uænalium creta notarentur. Vnde Iuuenalis Saty. 1. Nuper in hanc urbem pedibus qui uenerat albis. Suduculum, flagellum est, ita uocatum, quòd uapulantes sudare faciat. Scutica, uerber factum loris. Diminutiuum est, Scuticula.

VINCVLA DIVERSA.

Boiæ dicũtur uincula tam lignea quàm ferrea, quòd sic illaqueant, ut iuga suos boues.

Circites circuli sunt ex ære facti.

Cohum, lorũ est quo temo buris iugo adalligatur.

Epidromes, *funes sunt, quibus retia tenduntur circa summam & imam partem.*

Lorum, *uinculum est ex corio: capitur etiam pro retinaculo iumentorum, & cingulo Veneris. Gellius, Videbamus Androdum & leonem loro tenui reuinctũ urbe tota circum tabernas ire. Lorarij dici posunt carnificum famuli, qui reos loris uinciunt imperantibus dominis.*

Pedica *laqueus pedum. Mantuanus in Buccol.*
Vt captam pedicis circundat aranea muscam.

Numella *uinculum est ligneum, quo reorũ pedes & colla in foramina rotunda immittuntur, & ibidẽ constringuntur, ut se nequeant educere. Plautus in Asina. Qui aduersum stimulos, laminas, crucesq́; compedesq́;, neruos, catenas, carceres, numellas, pedicas, boias.*

Compes *uinculum est pedum, quo alligantur rei, ne carceres effugiant. Horatius: Ibericis peruste funibus latus Et crura dura compede.*

Retia, *seu Reticula, dicuntur casses uenatorũ, ad illaqueandas feras. Capiũtur & interim pro alijs uinculis.*

Catasta *compes erat seruilis. Persius: Capadocas rigida pingues pauisse Catasta. Capitur etiam pro loco in quo uænales pueri & puellæ seruabantur.*

Manicæ, *dicuntur propriè manuum uincula. Vergilius: Ipse uiro primus manicas atq; arcta leuari Vincla iubet Priamus.*

Capistrum, *capitis uinculum in equis & iumentis. Martialis: Faret purpureis aper capistris.*

Pantheron, *genus est retis, ex eo nomen habens, quòd omnes aues concludat.*

Panagron *appellatur rete piscatorium.*

CENTA

CENTAVRORVM NOMINA.

EVrytius, Neſſus, Aſtylus, Ophionides, Gryneus, Rhetus, Orneus, Lycidas, Medō, Pyſerior, Taumas, Mermeros, Pholus, Menelas, Abas, Eurynomus, Hyreos, Hymbros, Ceneus, Alphidas, Elops, Pacreus, Lycus, Cromis, Dictys, Pharchus, Bianor, Hedianus, Lycetus, Hypaſon, Thereus, Ripheus, Demoleō, Plageon, Hylon, Ephinous, Damus, Dorylus, Cyllarus, Pheo, Thomus, Thebo as, Pyretus, Ethodus, Epidupus, Odites, Styphelas, Bromus, Antimachus, Elymus, Pyremus, Latreus, Monychus, Hyllonome fœmina, Maris.

Ixion, Phlegyæ filius, ut fabulantur poëtæ, Centauros genuit ex nube, qui propterea uocantur Nubigenæ, & ab Ixione patre Ixionidæ. Verg. lib. 7. Ceu duo nubigenæ quum uertice montis ab alto Deſcendunt Centauri. Ouid. lib. 12. Certe mihi ſæpe referre Nubigenas domitos à ſe pater ipſe ſolebat. Fingũtur præterea fuiſſe humana facie & equino tergo, unde Semiferi, Bimembres, Bicorpores, & Semimares uocantur. Verg. in Opuſculis: Centaurusq; biformis adeſt. Idē lib. 8. Aen. Tu nubigenas inuicte bimembres, Hylæumq; Pholumq; manu, tu Creſsia mactas Prodigia. Statius lib. 9. Semifer aëria talis Centaurus ab Oſſa Deſilit in ualles. Ouid. lib. 12. Nos ſemimari ſuperamur ab hoſte. Hoc autem ideò fingitur, quoniam equos domare & equo pugnare primi omniũ excogitarunt, autore Plinio. Bellũ gerunt in Lapythas, Victi ſunt ab Hercule. Aliter etiam uocantur Hippocentauri.

SYRENES.

SYrenes filiæ fuerunt Acheloi & Calliopes muſæ, quarum primam uoce, ſecundam cithara, tertiam tibijs aiunt canere. Hæ cantus amœnitate dicuntur ſopire

nautas, sopitos demum submergere: unde & pro meretricibus accipi solent, quæ uerborum lenocinijs blãdiuntur, ut totum exsugant hominem. Corpus habent supernè fœmineum ad umbilicum usq;, infernè desinunt in pisces. Earum autẽ nomina sunt Aglaosi, Telcipoi, Pisno, Iligi. Sunt qui Parthenopen urbem dictam uelint ab earum una, quæ ibidem tumulata sit: noměq; habuerit Parthenopeia. Alij Leucosiam & Ligiam nymphas faciunt.

MINISTRI SOMNI.

POëtæ Somnum deum faciunt (ut uidere est in fine quinti Aeneidis) Herebi filium, cui & ministros assignant, quorum hæc sunt nomina: Morpheus, Icelon, seu Phabetor, & Panthus.

Morpheus ille est, qui dormientibus uaria phantasmata, & multiplices rerum imagines obijcit. Ouidius lib. XI. At pater è populo natorum mille suorum Excitat artificem, simulatoremq́; figuræ Morphea, non illo iussos solertior alter Exprimit incessus, uultumq́; sonumq́; loquendi, Adijcit & uestes, & consuetißima cuiq; Verba, sed hic solus homines imitatur.

De Icelone, seu Phabetore, Idem: —At alter Fit fera, fit uolucris, fit longo corpore serpens. Hunc Icelon superi mortale Phabetora uulgus Nominat.

De Phanto, seu Phantaso, Idem: Est etiã diuersæ tertius artis Phantasos, in humum, saxumq́; illa undamq́;, trabemq́;, Quæq́; uacãt anima fallaciter omnia transit: Regibus hi, ducibusq́; suos ostendere uultus Nocte solẽt, populos alij plebemq́; pererrant.

SYNONYMA QVAEDAM POETICA.

ATheniensés imprimis dicuntur Attici, Athenæi, Actæi, Thesæi, Thesidæ, Cecropij, Cecropidæ, Munichij, Mopsopij, Aeacidæ, Erichthæi, Erichthonij, Aegidæ, Marathonij, Cranai, Erichthidæ, Codridæ. Athenienses, & Athenæi à Minerua, quæ Athena Græcè dicitur. Attici & Actæi ab Attione rege. Ouidius libro 1. Meta. Separat Aonios Actæis Phocis ab aruis. Thesæi, & Theseij, & Thesidæ, à Theseo filio Aegei Athenarum regis. Vergilius libro 2. Georgi. Præmiaq; in gentes pagos & compita circum Thesidæ posuere. Martialis eadem ratione fauos Thesæos uocat: id est Atticos, ubi ait: Maßica Thesæis tam bene uina fauis. Cecropidæ à Cecrope rege. Vergilius libro 6. Aeneidos: Tum pendere pœnas Cecropidæ iußi. Munychia erat Atheniensium nauale, unde & Munychij dicti sunt. Ouidius libr. 2. Metamor. Munychiosq; uolens agros, gratam'que Mineruæ Despiciebat humum. Mopsopij à Mopso Athenarum rege. Ouidius libr. 5. Metamor. Mopsopium iuuenem sacros agitare iugales. Aeacidæ ab Aeaco. Idem Ouidius libro 8. Dant placidi cursum redeuntibus austri Aeacidis. Erichthei & Erichthonij ab Erichtheo & Erichthonio regibus. Ouidius libro 8. Erichthæas Tritonidos ibat ad arces. Eadem ratione uocantur Erichthidæ. Aegidæ ab Aegeo Athenarum rege. Ouidius in Epistolis: Inter & Aegidas media statuaris in urbe. Marathonij à Marathone Atticæ campo. Vnde Statius libro 5. Syl. Erigonem uocat, Marathoniam. Syllius libro 14. Arma'que fixa deis, aut quæ Marathonius hostis Perdidit.

Cranai, à Cranao rege Athenarum. Codridæ, à Codro rege, qui se pro patria deuouit.

Attica, Mopsopia, Ionia, Poßidonia, Cecropia, Cecropis, Attis, Acte, idem sibi uolunt. Athenienses etiã dicuntur Pandionij, à Pandione rege Erichthonij filio.

Ascanius, filius Aeneæ, aliter uocatur Iulus, & Ilus. Vergilius lib. 1. Aen. At puer Ascanius cui nunc cognomen Iulo Additur, Ilus erat dum res stetit Ilia regno.

Arcades, Arcadij, Arcadici, aliter uocãtur Tegæi, Tegeæi, & Tegeatici, à Tegeo Arcadiæ oppido. Verg. lib. 5. Aen. Alter ab Arcadia Tegeæ de sanguine gentis. Idem lib. 8. Tum lateri atq; humeris Tegeæum subligat ensem: id est, Arcadicum. Parrhasij à Parrhasia Arcadiæ regione. Verg. lib. 11. Qui Parrhasio Euandro Armiger ante fuit. Lycæi, à Lycæo monte Arcadiæ. Ouidius lib. 2. Fast. Faunus in Arcadia templa Lycæus habet. Nonacris locus est in Arcadia, à cuius nomine Arcades uocantur Nonacrini & Nonacrij. Ouidius libro 5. Fast. Et matri & uati paret Nonacrius heros: id est, Euander Arcas. Idem libro 2. Metamor. Dum redit, it'que frequens, in uirgine Nonacrina Arsit. Parthenij, à Parthenio monte Arcadiæ. Ouidius libro 9. Vestrum opus Elis habet, uestrum Stymphalides undæ Partheniumq; nemus. Pisæi à Pisa oppido Arcadiæ prope Alpheum fluuium. Ouidius libro 2. Tristium: Quid non Tantalides agitante cupidine currus Pisæam Phrygijs uexit eburnus equis? Pisæam, id est, Hippodamiam Arcadicam. Molorchæi à Molorcho Arcadiæ pastore, cuius precibus Hercules leonem interfecit.

Elæi ab Elea oppido Arcadiæ prope Tegeum, ubi

Minerua fanum habuit. Statius libro 4. Syl. Aut Eleæ lucis uidit Tegeæa sacerdos. Erymantij & Erymantæi ab Erymanto monte. Statius lib. 5. Theb. Affuit Hippomedon, rectorq; Erymantius, id est, Parthenopeus. Cyllenij, à Cyllene Arcadiæ monte, à quo Mercurius uocatur Cyllenius. Cleonei à Cleone oppidulo. Calistonij, à Calisto filia Lycaonis, regis Arcadiæ.

Alemani aliter uocantur Teutones, Teutoni, & Teutonici, à Teutone deo, quem uenerabantur. Luca. libro 1. Vidimus & Martem Libyes, cursumq; furoris Teutonici. Idem lib. 6. Cantaber exiguis, aut longis Teutonus armis. Germani quòd uicini sint Belgis. Item & Germanici. Sueto. in Aug. Vt tamen in quibusdam Pannonicis atq; Germanicis aut interueniret, aut nõ longè abesset. Rhenicolæ, quòd habitent ad Rhenum fluuium.

Aetoli, populi Græciæ, Epyro & Acarnaniæ finitimi, aliter uocantur Calydonij à Calydone urbe. Hinc Calydonides, eius loci mulieres. Stat. lib. 2. Thebai. Centum ibi uirgineis uotæ Calydonides aris. Oeneij, ab Oeneo rege Aetoliæ, & Deianyræ patre. Ouid. libro 8. Et Oeneios ultorem spreta per agros Misit aprum. Pleuronij ab eiusdem loci urbe, quæ dicitur Pleuron. Ouid. li. 14. Talibus iratam Venerem Pleuronius Acmon Instimulat uerbis. De Pleurone Stat. lib. 2. Theb. Et reduci pateat mihi Martia Pleuron. Eadem ratione uocãtur Pleuronis alumni. Idem Stat. lib. 8. Nunc mœstæ fundens Pleuronis alumnos. Naupactæi à Naupacto eiusdem loci oppido. Hinc Achelous dicitur Naupactæus. Ouidius libro 2. Fast. Amphiaraiades Naupactæo Acheloo.

Aegyptij *aliter uocantur Paretonij à Paretonio Aegypti urbe: Mareotici à Mareotide lacu eiusdẽ loci. Ouidius libro 9. Isi Paretonium Mareoticaq; arua Pharonq; Quæ colis. Claßis Mareotica, id est, Aegyptia, qua uehebatur Cleopatra. Isiaci ab Isi filia Inachi, quam pro dea coluerunt. Ouid. libro 1. de Ponto: Vidi ego linigenæ numen uiolasse fatẽtem Isidis Isiacos ante sedere focos. Memphei, & Memphitici, à Memphi Aegypti urbe. Ouid. libro 1. de Arte: Ne fuge linigenæ Memphitica sacra iuuencæ. Lagæi à Lago primi Ptolemæi patre, à quo Nilus uocatur Lagæus. Lucanus libro 1. Quà mare Lagæi mutatur gurgite Nili. Idẽ lib. 8. Vltima Lageæ stirpis, perituraq; proles. Niliaci, Nilotici, Nilicolæ, & Niligenæ, à Nilo fluuio. Lucanus lib. 5. Te nisi Niliaca propius non uidit arena. Idem libro 9. Rege sub impuro Nilotica regna tenente. Pelusij, & Pelusiaci, à Pelusio Nili hostio. Lucanus libro 8. – Quà diuidui pars maxima Nili In uada decurrit Pelusia septimus annis. Ptolemeæi à Ptolemæo Lagi filio, à quo deinceps Aegyptij reges omnes idem traxerunt nomen. Vnde & Pharon Ptolemeæam poëtæ appellant. Pharij à Pharo Aegypti insula. Cleopatrici à Cleopatra regina. Vnde & Sidonius dapes Cleopatricas appellat.*

Aegyptus *aliter uocatur terra Memphitis, tellus Nilotica, & Delta.*

Appuli, *Italiæ populi, aliter uocantur Mesappij à Mesappo rege. Ouidius libro 14. Peucetiosq; sinus Mesappiaq; arua reliquit. Aetholidæ ab Aetholo Diomede, qui ibidem imperauit. Syllius libro 13. Aetholidas inter fuit haud ignobile nomen. Daunij à Dauno patre*

Turni

Turni, qui ibidem regnauit.

Appulia ipsa uocatur Iapygia ab Iapyge Dædali filio, Mesappia à Mesappo, Daunia à Dauno.

Arcadia aliter uocatur regio Mænalis, à Mænalo promontorio. Ouidius libro 3. Fast. Pinigerum Fauni Mænalis ora caput.

Arabes Nysij, & Nysiadæ. Hinc nymphæ, Nysiades, à Nysa oppido. Ouid. lib. 3. Fast. Nysiades nymphas puerum quærente nouerca.

Angli, seu Anglici, aliter uocantur Britanni. Vergilius: Et penitus toto diuisos orbe Britannos. Caledonij, Martialis libro 1. Nuda Caledonio sic pectora præbuit urso. Dicuntur & Brutigenæ, quoniam descenderunt à Bruto.

Anglia ipsa aliter uocatur Britannia, Caledonia, Albion, & Angliterra.

Afri, seu Africani, aliter uocantur Tunisei, à Tuneto, seu Tunitio Libyæ ciuitate. Sidonius: Torrida Tuniseos infert mihi Byrsa furores.

Aeolia insula dicitur etiam Aeolis. Bap. Pius: Vt Liparæus ager, utq; Aeolis insula flagrat. Aeoliæ insulæ prius etiam dicebantur Ephestiades, & Vulcaniæ.

Allobroges populi aliter uocantur Pedemontani. Stroza pa. Et Pedemontanum signa secuta ducem.

Aurelia, prius uocabatur Genabum.

Aquisgranum, Vegerra.

Aetna insula, Inesia.

Agrigentum, Agragas. Vergilius: Arduus unde Agragas despectat maxima longè Mœnia.

Aegina urbs adiacens Peloponneso aliter uocatur

catur Oenopia. *Ouidius libro 7. Meta. Oenopiam ueteres appellauere, sed ipse Aeacus Aeginã genitricis nomine, dixit.*

Ambracia, *urbs Epyri, prius dicebatur Eponia, & Paralia. Ambracienses & Ambraciotæ idem sibi uolunt.*

Achelous *fluuius prius Thoas dicebatur. Mutauit nomen sub Acheloo rege.*

Arar *fluuius, influens in Rhodanum, ætate nostra uocatur Sagona.*

Achaia *regio aliter uocatur Aegyalos ab Aegyalo rege.*

Argos *& Hippium, idem sibi uolunt. Autore Plinio.*

Antiochia, *Seleucia, à Seleuco rege.*

Auster, *Notus idem. Plinius libro 18. Hæc austrum uentum dabit, quem à Græcis Notum diximus uocari.*

Apollo, *Pæan, Phœbus, idem.*

Aurora, *Memnonis mater. Eos idem. Seneca in Hercule Oetæo: Noctesq; duas contulit Eos.*

Achilles, *Aeacides, Pelides, Chironis alumnus, idem.*

Ariadna, *Minois, quòd sit Minois filia.*

Aesculapius, *Epidaurius anguis, quoniam in Epidauro colebatur in forma colubri.*

Anien *fluuius, Anio, Anienus.*

Aeolus *Hippotades, id est nepos Hippotæ cuiusdam Troiani. Ouid. lib. 11. Quòd socer Hippotades tibi sit, qui carcere fortes Contineat uentos.*

Argo *nauis, aliter uocatur Pinus Thessala, & Pagasæa,*

gasæa, à Pagasa Thessaliæ ciuitate.

Bithynia, aliter uocatur Mygdonia, à Mygdono rege: & Bebrycia à Bebryce: Ouidius in Epist. Nunc quoq; Mygdonia flabilis astat humo.

Bœotij, aliter Bœoti. Lucanus libro 3. Bœoti coire duces. Phocæi, & Phocaici, à Phocide propinqua regione. Hyanthæi à uetustis Bœotiæ populis. Statius libro 1. Theb. Exul Hyanthæos inuenit regna per agros. Teumesij à Teumeso Bœotiæ monte. Statius lib. 2. Theb. Non alias tacita iuuenis Teumesius iras Mente acuit. Meleagrij, à Meleagro. Vnde & Pleuron Meleagria uocatur à Statio. Thespiaci à Thespijs oppido eius loci. Statius libro 2. Syl. Centum Thespiacis odora lucis Stent altaria. Helyconij ab Helycone monte Bœotiæ musis sacro. Statius libro 7. Horrent Tyrrhenos Helyconia plectra tumultus. Cyrrhæi, à Cyrrha oppido Phocidis. Idem Statius lib. 7. Mœnia Cyrrhæa monstrauit Apollo iuuenca. Hippocrinisati, ab Hippocrene fonte. Vocabulum est Sidonij Apollinaris. Aganippæi, ab Aganippe, fonte eiusdem loci. Aonij & Aonidæ, quoniam Aonia pars est Bœotiæ. Castalij à Castalia fonte.

Bithyni aliter uocantur Bithynici, Tynniaci, Mygdonij, Bebryaci.

Biturici, Bituriges. Sidonius: Spectabilem uirum episcopum sibi flagitat populus Biturix ordinari.

Bizantij, Bizantini. Bizantium, Ligos. Plin. lib. 4. In quo oppidum Bizantium liberæ conditionis, antea Ligos dictum.

Bononia, Felsina.

Bœotia, Aonia, Ogygia, Hyantis.

Boreas, Aquilo.

Bacchus, Liber, Iacchus, Euan, puer Semeles.
Briareus, Aegeon.
Belides, Danaides.
Bellona, Pallas, Enyo.
Belgæ, Belgici.
Burgundi, Burgundiones.
Baleares Gymnesiæ.
Bellouaci, Bellouacenses.

Corinthij uocãtur Corinthæi, et Corinthiaci. Oui. libro 15. Iamq; Corinthiaci carpebam littora ponti. Cypselidæ, à Cypsello Ixionis filio. Verg. in Cyri: Cypselidæ magni, florentia regna Corinthi, Ephyræi, & Ephyræij, quoniam Corinthus primò uocabatur Ephyre. Lucanus libro 6. Insedit castris, Ephyræaq; mœnia seruat. Isthmiaci, & Isthmij, ab Isthmo terra angusta prope Corinthum, quæ separat Aegæum mare ab Ionio. Statius libro 2. Syl. Talis in Isthmiacos ploratus ab æquore portus. Cenchræi à Cenchro portu. Statius lib. 4. Theb. It comes, Inoas Ephyre solata querelas, Cenchreæq; manus.

Carthaginenses uocantur Tyrij, à Tyrijs colonis, quos illuc adduxit Dido post Sichæi mortem. Vergil. Vrbs antiqua fuit Tyrij tenuere coloni Carthago. Cadmæi, quoniam Tyrij & Phœnices descenderunt à Cadmo. Syll. libro 1. –Sacri quum perfida pacti Gens Cadmæa super regno certamina mouit. Asdrubaliani, ab Asdrubale duce: uerbum est Sidonij. Elisæi ab Elisa Didone. Byrsici, quoniam Carthago prius dicebatur Byrsa, à corio. Sidonius: Spernis Eliseæ Byrsica tecta domus.

Cartha

Carthago ipsa uocatur Byrsa, & Chalcedon. Vergilius libro 1. Aeneid. Mercatiq; solum facti de nomine Byrsam. Claudianus in Eutropium: Bacchatus per operta tremor Chalcedona mouit.

Cretenses aliter dicuntur Cretæi. Vergil. libro 3. Aen. Tertia lux classem Cretæis sistet in oris. Cressij. Idem libro 4. Quam procul incautam nemora inter Cressia fixit Pastor agens telis. Cressi. Idem libro 5. Cressa genus Pholoë. Gnosij à Gnoso urbe Cretæ. Vergilius libr. 6. Aeneid. Gnosius hæc Rhadamanthus habet durissima regna. Gnosiaci. Ouid. libro 8. Gnosiacæq; hæret comes inuidiosa carinæ. Dictæi à Dycte urbe Cretæ. Vergil. libro 3. Aen. Dyctæa negat tibi Iuppiter arua. Lyctij à Lyctio urbe Cretæ. Vergil. lib. 3. Aeneid. Et Salentinos obsedit milite campos Lyctius Idomeneus. Cydonæi, Cydonij, & Cydoniaci, à Cydone urbe Cretæ. Ouid. libro 8. Armáq;, equosq;, habitusq;, Cydonæasq; pharetras. Statius libro 4. Theb. Terga Cydoniaca Choritos arundine pulsat. Ariadnæi ab Ariadne Minois filia. Minoij à Minoë rege. Ouid. in Epist. Phedræ: En ego nunc ne fortè parum Minoia credar. Androgeonæi ab Androgeo filio Minois. Gortynij, & Gortyniaci, à Gortyna urbe. Statius libro 4. Theb. Arbiter hoc dura uersat Gortynius urna. Dorici, & Dorienses, quoniam tempore belli Troiani Dorici uenerunt in Cretam, duce Althemene, ibiq; decem urbes cõdiderunt.

Creta insula aliter uocatur terra Curetis, à Curetibus, qui in ea habitarunt. Ouidius libro 8. Vt egressus ratibus Curetida terram Contigit. Terra Gortynis uo-

catur

catur etiam Aëria, & Macaros. Plinius libro 4. Maleotes Crates primum Aeriam dictam, deinde posteri Curetim appellauere: & Macaron nonnulli à temperie cœli appellatam existimauere.

Cumani aliter Cumæi, Chalcidici, Euboici.

Capitolium, sedes Tarpeia, Templum Iulium.

Cares aliter Bubasij. Ouidius libro 9. Bubasides uidere nurus.

Colchi, Colchiaci, Phasiaci, Aætæi, Aeæi, Aætij, Cytæi.

Cynosura, Helyce, Arctos, Parrhasis ursa.

Corsica, Cyrnos. Plinius: In mari Ligustico est Corsica, quam Græci Cyrnon appellauere.

Carmentis, Nicostrata.

Cantabri Cantabrici.

Cappadoces Cappadoci.

Carteia urbs Hispaniæ Tariffa.

Delos, Ortygia, à multitudine Coturnicum. Vergil. lib. 3. Aen. Linquimus Ortygiæ portus.

Danubius, Ister, Adubanus.

Dyrrhachium, Epidamnum. Plinius: Epidamnum colonia propter inauspicatum nomen à Romanis, Dyrrhachium appellata.

Diana, Cynthia, Luna.

Dido, Elyssa, Phœnissa. Dalmatæ, Dalmatici.

Euboici, Capharæi, Abantij, Tanagræi à Tanagreo Euboiæ ciuitate. Statius lib. 9. Prima Tanagræum turbauit arundo Corœbum.

Epyrotæ, Epyrotici, Leucadij, à Leucadæ promontorio: Actij & Actiaci, ab Actio oppido: Phocæi, Phocaici, Chaonij, Dodonigenæ uerbo Sidonij, Mološsi,

loßi,Pyrrhidæ,idem.

Epyrus,terra Chaonis.

Euboia,terra Eubois.Statius in Achil.Quatitur naua=libus Eubois Ora.

Chalcis,Abantis.

Equus Troianus,equus Durateus,Epei machina.

Eduenses,Edui,Augustudunenses.

Euphrates,Pixyrates.autore Plinio.

Elis,Epia.

Elienses,Elæi,Epei.

Flora,Chloris,Zephyritis,dea florum, uxor Zephyri.

Furiæ,Eumenides,Diræ,Erynnies.

Græci,Graij,Graiugenæ,Argæi.Virg.i opuſ.Septima iam Argæis stabulis impensa laboris. Argiui,Argolici,Dorici,Dorienses,Pelasgt,Pelopeij,& Pelopeiadæ, à Pelope filio Tantali.Virgil.lib.2.Aen.Vltro Asiã magnã Pelopæa ad mœnia bello Vẽturã.Sta.li.10.Ad patrias fusæ Pelopeides aras. Achillei,et Achillidæ ab Achille. Argolæ apud Euripidẽ. Achæi,Achiui,Achaici,Inachi, Inachij, Inachidæ,ab Inacho Argiuorũ rege,patre Isidis.Ouid.li. 5.Fast.Littus ad Inachium puluis inanis eam.Statius lib.1. Theb.Qua nostræ cecidere animæ stupet Inacha pubes. Idem libr.5.Lectiq; potentes Inachidæ. Agamemnonij, Agamemnonidæ ab Agamemnone.Virg.lib.6.Aen.At Danaûm proceres,Agamemnoniæq; phalanges. Acrisionæi ab Acrisio rege Argiuorum,Abantis filio.Ouid.lib.5.Metamorph.Acrisionæas Prœtus possederat arces. Abantæi, & Abantiadæ, ab Abante Argiuorum rege, patre Acrisij.Ouid.lib.15.Nuper Abantæis templo Iunonis in Argis. Thyestæi à Thyeste. Mycenæi à Mycenis

urbe. Ouid. in Epist. Briseidis: Nulla Mycenæum sociasse cubilia mecũ Iuro. Menelaæi, à Menelao. Phoronidæ, et Phoronæi, à Phoroneo Inachi filio, & Argiuorũ rege. Statius libr. 2. Syl. Isi Phoronæis quondã stabulata sub antris. Persæi, à Perseo Acrisij nepote. Statius libro 1. Theb. Persæos alter in agros Scinditur. Danaæi. Idem: Tunc sedet Inachias urbes, Danaæaq; regna. Dolopeij à Dolopibus Græciæ populis. Val. Flac. Vidisse putant Dolopeiaq; busta. Iasidæ, ab Iasio Argiuorũ rege. Tantalidæ, à Tantalo. Achillæi & Achillidæ, ab Achille.

Græcia, *Achaia, Dulichia, Hellas, Idem.*

Galli, *Gallicani, Galligenæ, Galatæ, Sequanici, Sequanidæ.*

Garamantes, *Garamantici.*

Gigantes, *fratres Phlegræi, Titanes.*

Gorgon, *Medusa.*

Gratiæ, *Charites.*

Gorgoris, *Habis.*

Gades, *Gadera, Cotynusa.*

Hispani, *Iberi, Iberici, Iberiaci. Virg. lib. 7. Tyrrhenoq; boues in flumine lauit Iberas. Sidonius: Terrarũ indigenas Ibericarum. Syllius libro 12. Omen Iberiacis uicta Carthagine terris. Beticolæ, & Betigenæ. Syllius lib. 1. Beticolasq; uiros spacijs agitabat iniquis. Idem lib. 9. Betigenæq; uiri celsus media ipsa coërcet. Hesperij, Tartessij, & Tarteßiaci, à Tartesso urbe Gadibus uicina.*

Hispania, *tellus Tarteßia, Iberia, Idem.*

Hyrcani, *Caspij.*

Hyades, *Suculæ.*

Heraclæa, *Syris, Trachin, autor Plinius.*

Italia, Hesperia maior, ab Hespero Atlantis fratre. Oenotria ab Oenotro rege Sabinorum. Virgilius: Est locus, Hesperiam Graij cognomine dicunt, Oenotrij coluere uiri, nunc fama minores Italiam dixisse ducis de nomine gentem. Idem libro septimo: Hinc Italæ gentes, omnis´que Oenotria tellus In dubijs responsa ferunt. Latium, quòd ibidem Saturnus latuerit, Arma Iouis fugiens & regnis exul ademptis. Idem Virgilius libro octauo: Latiumq́; uocari Maluit, his quoniam latuisset tutus in oris. Saturnia à Saturno. Ouidius libro 1. Fast. Inde diu genti mansit Saturnia nomen. Dicta quoque est Latium terra latente deo, Terra Ausonis, & Ausonia, ab Ausone Vlyßis filio. Ouidius libro secundo Fast.

-Captaq́; erat lyricis Ausonis ora sonis.

Terra Italis. Ouidius libro secundo de Ponto:

Mœstisq́; cadentes Excepit lacrymas Italis ora genis.

Itali, Italidæ, Italici. Ouidius libro 14. Littore in Italico Messenia mœnia contra. Laurentes, Lauinij, Laurenti, Tyrrheni, Laurentij, Latiales, Ausones, Ausonij, Ausonidæ. Lucanus lib. 9. -Grata uice mœnia reddent Ausonidæ Phrygibus.

Infernus, Infernalis, Auernus, Auernalis, Tartareus, Herebæus, Plutonius, Cocytius, Acherusius, Phlegetontæus, Stygius, Acherontæus, Lethæus, Orcius.

Indi, Indici, Gangetici, quòd prope Gangem habitent. Syllius libro 3. Hinc laxos arcus olim Gangetica pubes Summittet. Dicuntur etiam Nysæi, à Nysa urbe Indiæ. Idaspæi, ab Idaspe. Sidonius:

Frangat Idaspæas aries impactus Erithras.

Illyrici, Illyrij, Taulantij. Syllius libr. 15. Quáq; per Illyricum Taulantius incola littus.

Inarime, Aenaria, Pythecusa. autore Plin. Aenaria, à statione nauium Aeneæ. Hodie uocatur Ischya.

Iudæi, Iudaici.

India, terra Gangetis, terra Euphratis, Euphratidis. Sidonius: Ripa Euphratide uix putat tuendam.

Ilua insula, Aethala.

Iphigenia, Iphianassa. Lucretius: Iphianassæo turpa runt sanguine fœde.

Iason, Aesonides, ab Aesone patre.

Lydi, seu Lydij populi maioris Asiæ, aliter uocantur Mæonij, Mæones, & Mæonidæ. Virg. lib. 8. O' Mæoniæ delecta iuuentus. Idem lib. 11. Ducis exemplum euentumq; secuti Mæonidæ incurrunt. Item & Mæonici. Ouid. in Epist. Deianyræ, Mæonicas inter calathum tenuisse puellas. Ethrusci, & Tyrrheni, quoniam Tyrrhenus Atys filius colonos ex Lydia duxit in Italiæ regionem, quæ nũc uocatur Ethruria. Gygei, à Gygerege, ut Crœsij à Crœso. Statius lib. 12. Si patrium Marathona metu, si tecta leuasti Crœsia.

Lydia uocatur Tyrrhenia, Mæonia. Ouid. li. 14. Concurrit Latio Tyrrhenia tota.

Laconia prouincia in Peloponneso, aliter uocatur Oebalia, & Tænaris à Tænaro promontorio. Ouid. in Epist. Paridis: Tænaris est claßi terra petita meæ. Idem in Epist. Helenæ: Excepit portu Tænaris ora suo.

Lacones ipsi, seu Laconici uocãtur Oebalij, & Oebalidæ. Ouid. lib. 1. Fast. Protinus Oebalij retulit arma Tati. Statius lib. 5. Theb. — Ambiguo uisus errore lacessunt

Oeba

Oebalidæ gemini. Therapnæi à Therapnis urbe Laconiæ, patria Helenæ. Ouid. lib. 5. Fast. Prima Therapnæo feci de sanguine florem. Tænarij, & Tænaridæ, à Tænaro promontorio.

Libya, terra Libyssa. Idem lib. 9. Terræq; in fine Libyssæ.

Libyci, Libyßini. Marmarici, à Marmarica regione Africæ. Syllius lib. 3. Marmaricis ales populis responsa canebat. Nasamonij, & Nasamoniaci, à Nasamonibus populis Libyæ.

Liguria, ora Ligustica idem.

Lycij, Pataræi, quoniã Patara est urbs Lyciæ. Statius lib. 1. Theb. Seu te Lyciæ Pataræa niuosis Exercent dumeta iugis.

Locrenses, Hesperij, Ozolæ.

Lucani, Tanagræi, à Tanagro fluuio Lucaniæ. Statius: Tanagræumq; Phalantum.

Latini, Faunigenæ. Syllius lib. 8. Faunigenæ socio bella inuasere Sicano.

Lucifer, Veneris stella, Phosphorus, Cythereius ignis. Syllius lib. 12. Haud secus Oceano rediẽs Cythereius ignis. Vesper, Vesperugo, Hesperus, Sydus Veneris.

Lacedæmones, Lacedæmonij, Tyndarei, à Tyndaro rege Oebaliæ, & Helenæ patre. Vnde & Syllius Tarentum uocat Tyndarium. Spartani, Spartiaci, Spartiatæ. Sidonius: Spartiatæ rupium uariatarũ posuere crustas.

Lacedæmon, Sparta. Idem.

Ligures, Ligustici, Ligustij, Genuenses. Idẽ Sidon. Qui Ligustijs, Euganeisq; montibus oriebantur.

Lipara insula, prius Longonis, & Meligunis uocabatur. Autor Plinius lib. 3. cap. 8.

Leucadia, *peninsula, prius uocabatur Neritis. Idē autor.*

Lutecia, *Parrhisij, idem.*

Mantuani, *seu Mantoi, dicti sunt à Manto Tyresiæ filia. Aliter uocantur Bianorei, & Bianoridæ, à Bianore Mantus filio, qui aliter uocatur Ocnus. Virgilius in Bucc. – Namque sepulchrum Incipit apparere Bianoris. Ocnæi ab Ocno filio Mantus. Stroza filius, Orbita ab Ocnæis euexit ad astra lacunis. Minciadæ & Mincigenæ à Mincio fluuio propinquo. Pontanus: Vos Minciadæ uos ò mihi manes Este boni.*

Molossi, *Epyrotici, Chaonij, Leucadij, Idem.*

Mysij, *Theutrantæi, Theutrantij.*

Messenij, *Pylij.*

Megarenses, *Megarici, Lelegij. Ouid. lib. 8. Meta. Interea Minos Lelegia littora uastat.*

Mercurius, *Hermes.*

Macedones, *Pallenæi à Pallene urbe, ubi gesta est Gigantomachia. Statius lib. 4. Syl. Et Pallenæos Phœbum laudare triumphos.*

Mediolani, *Mediolanenses, Insubres. Placet hic obiter aperire etymum dictionis huius Mediolanū. Nam non temere reperias, qui hoc edisserat. Certū est imprimis urbem hanc à Gallis conditam: cuius fundamentis iaciendis dum excauarentur fossæ, ferunt in terræ uisceribus inuentam fuisse (mirum dictu) suem dimidiatim lanatam, à quo portento inditum sit Mediolanæ urbi nomen: ad quod allusit Claudianus de nuptijs Honorij & Mariæ scribens: Continuò sublime uolans ad mœnia Gallis Condita, lanigeræ suis ostentantia pellem Peruenit. Item Sidonius*

Sidonius, *Rura paludicolæ temnis populoſa Rauennæ, Et quæ lanigero de ſue nomen habet.*

Meſſana, *Zancle.*

Marſi, *Celenæi. Statius lib. 2. Theb. Fœda Celenæa committere prælia buxo.*

Mare rubrum, *Erithræum.*

Miletus, *Lelegeis, Phitiuſa, Anactoria. autor Plinius.*

Mars, *Mauors, Marſpiter, Gradiuus.*

Minerua, *Pallas, Athena.*

Muſæ, *Camœnæ.*

Neapolitani, *Parthenopæi.*

Neapolis, *Parthenope, Eubois. Statius li. 1. Syl. Nitidum conſurgat ad æthera tellus Eubois.*

Naſamones, *Naſamonij, Naſamoniaci.*

Normani, *Neuſtrici.*

Normania, *Neuſtria.*

Neptunus, *Ennoſigæus.*

Niobe, *Tantalis à Tantalo patre.*

Nilus, *Melo.*

Naxos, *Dia. Catullus: Namq; fluentiſono proſpectans littore Diæ.*

Orientales, *Eoi, Auroræ populi: Mēnonij à Memnone Auroræ filio. Nabathæi, à Nabathea regione. Ouid. lib. 1. Meta. Eurus ad Aurorã, Nabathæaq; regna receßit.*

Occidentales, *Occidui. Ouid. Veſper & Occiduo quæ littora Sole tepeſcunt. Tarteßij à Tarteſſo urbe Gadibus propinqua. Ouidius libro 14. Preſſerat occiduus Tarteßia littora Phœbus. Tarteßiaci. Syllius libro ſexto: Iam Tarteßiaco quos ſoluerat*

æquore Titan. Hesperij.

Parthi, Parthici, Achæmenij, et Achæmēidæ, ab Achæmene rege. Ouid. lib. 4. Meta. Rexit Achæmenias urbes pater Orchamus. Arsacidæ, ab Arsace primo Parthorū rege. Luca. lib. 1. Plus illa uobis acie quàm creditis, actum est Arsacidæ.

Phaëtontiades, Climenides, à Climene matre, Heliades à patre Sole, qui helios Græcè dicitur. Ouid. ad Liu. Sic fleuit Climene, sic & Climeneides altæ.

Phocæi, Phocenses, Phocaici, Cyrrhæi, Castalij.

Padus, Eridanus, Phaëtontius amnis, à Phaetōte ibidem submerso. Syll. lib. 7. Nonquàm Phaëtontius amnis Sanguinea Pontū curuasset decolor unda. Padosa, Messanicius. Bodincus. Vide causam horum nominum apud Plin. lib. 3. cap. 15.

Puteolani, Dicarchæi, à iustitia administrationis. Syllius lib. 8. Prole Dicarchæa multo cum milite Graia.

Petragorij, Petragorici.

Persæ, Gazetici, nam Gaza Persarum est opulentia. Sidonius: Vina mihi non sunt Gazetica, Chia, Falerna.

Pannonia, Pannonis.

Pestum, Posidonia. autor Plinius.

Parcæ, deæ fatales, fata.

Phœnices, Pygmalionæi, Agenoridæ.

Pella urbs Macedoniæ, Bunomus, Bunomea.

Parnasus, Larnasus prius dicebatur.

Penelope, Icaris, Icariotis.

Pyratæ, Cilices.

Pictones, Pictauenses.

Peloponnesus, Apia, Pelasgia, arx Helladis.

Roma

Romani, Romulei, Romuli, Romulidæ. Aeneadæ ab Aenea: Iulæi ab Iulo. Lucanus lib. I. Phrygijq; penates Gentis Iuleæ. Latiales, Romulares.

Scythæ, Scythici, Riphæi. Vergil. lib. 2. Geor. Gens effræna uirûm Riphæo tūditur Euro. Mæotici à Mæotide palude. Thermodontei & Thermodontiaci, à Thermodonte fluuio. Stat. lib. 12. Thermodontiaco lætū remeare triūpho. Borysthenidæ ab eiusdē regionis fluuio. Mæotij, Tanaitici, à Tanai fluuio. Sidon. Telluris Tanaiticū rebellem. Bosphorani. Idem: Plaudentes stupuere Bosphorani. Sacæ, Aramei. Plin. lib. 6. Vltra sunt Scytharum populi. Persæ illos Sacas uniuersos appellauere à proxima gente, Antiqui Arameos.

Sicilia, Sicania, Trinacria, Trinacris, Triquetra, Triquetris uocatur. Ouid. lib. 5. Meta. Vasta Gigantæis iniecta est insula membris Trinacris. Stat. lib. 2. Serm. Quid militibus promissa Triquetra. Lucr. lib. I. Insula, quam Triquetris terrarum gessit in oris.

Siculi, Sicani, Sicanij, Lilybæi à Lilybæo promontorio. Vergil. lib. 3. Aen. Et uada dura lego saxis Lilybæia cæcis. Ennæi ab Enna urbe. Lyparei, & Lyparenses, à Lypara insula. Sidonius: Strauit sub Lyparensibus caminis. Taurominitani à Tauromino monte Siciliæ. Arethusij, & Arethusæi, ab Arethusa fonte Siciliæ. Syll. li. 14. Erigitur subitas in spes Arethusia proles. Claudian. lib. 2. de Raptu: Quas Arethusæi latices, quas aduena nutrit Alpheus. Agatoclæi ab Agatocle rege Siciliæ. Syllius libro 14. Hic Agatoclæis sedes ornata tropheis. Aeolij, Drepanitani, à Drepano promontorio iuxta Siciliam. Sidonius: Agonem Drepanitanum Troianæ supestitionis imitari. Catanenses à Catana urbe Siciliæ, de qua Syllius

lib.14. Tum Catinæ nimium ardenti uicina Typhœo.

Syrij, *Palæstini, Orontæi.*

Syracusani, *Syracusij, Arethusidæ.*

Scythia, *Mœotis ora.*

Samos, *Parthenia.*

Salaminij, *Salaminiaci.*

Sabini, *Sabelli, Sabellici, Samnites.*

Sardinia, *Ichnusa. Syllius libro 12. Inde Ichnusa prius Graijs memorata colonis Mox Libyci Sardus generoso sanguine fidens Herculis, ex sese mutauit nomina terræ. Sandaliotes.*

Strophades, *Plotæ.*

Symplegades, *Cyaneæ.*

Syria, *Palæstina, Iudæa, Phœnicia.*

Sardinij, *Iolenses.*

Sarmatæ, *Sauromatæ.*

Troiani, *Troes, Troici, Troiugenæ. Erichthonij, ab Erichthonio filio Dardani. Vergil. in Culice: Vrit Erichthonias oriens non ignibus arces. Idem: Erichthonias prostrauit funditus arces. Idæi ab Ida monte. Ilij, Iliaci, Iliadæ, Aeneadæ, Hectorei, Hectoridæ, Dardani, Dardanij, Dardanidæ, Sigæi, Teucri, Teucrigenæ, Phryges, Phrygij, Rhœthei, Pergamei, Laomedontæi, Laomedontiadæ, Anchisæi, Anchisiadæ, Priamæi, Priamidæ.*

Troia, *Teucria, Ilion, Ilios, Dardania, Pergamus.*

Troades, *Iliades, Teucrides, Dardanides: mulieres Troianæ.*

Thessalici, *Thessalidæ, Iolchiaci, ab Iolcho Thessaliæ ciuitate. Vergil. in Cyri: Regis Iolchiacis animum defigere uotis. Meliboei & Melibenses, à Melibœa*

urbe

urbe Thessaliæ. Pagasæi, à Pagasa urbe. Ouidius libro septimo: Iam'que fretum Minyæ Pagasæa puppe secabant. Atracij, Atracidæ, ab Atracio, qui magicas artes ibidem edocuit. Peneij, à Peneo fluuio. Ouidius libro duodecimo: Exigit Atracides, Peneia'que arua pererrat. Lapytheij, à Lapythis populis Thessaliæ. Idem Ouidius: Et tum Lapytheia tecta Intrarant. Pelethronij, à populis eiusdem nominis. Peliaci, à Pelio monte. Ouidius libro primo Fastorum: Summa'que Peliacus sydera tangat apex. Pheræi. Sene. Pastor Pheræos Delius pauit greges. Amphrysiaci, ab Amphryso fluuio. Statius libro primo Syluarum: Aut Amphrysiaco pastor de gramine carpsi. Pharsalij, Pharsalici. Lucanus libro sexto: Qua iuga deuexus Pharsalica porrigit Hemus. Hæmonij, Hæmonidæ, Magneßi, Magnesij. Horatius libro tertio Carminum: Magnessam Hippolytem dum fugit abstinens. Valer. Flaccus libro 6. Stant littore fixi Hæmonidæ. Larissæi, à Larissa. Centauræi, à Centauris. Statius: Sperchius'que minax, centaureus'que Lycormas. Lapythonij, à Lapythis. Idem Statius: Confudere modos puerum, Lapythonia nympha. Ossæi, ab Ossa monte. Statius libro duodecimo: Nec Ossæi bello cecidere bimembres. Pholoëtici à Pholoë. Sidonius: Non sic Pholoëtica monstra, Atque Peletronios Lapythas Semeleius Euan Miscuit. Aemathij, Philippæi, à Philippis campis Thessaliæ. Lucanus: Romanas acies iterum uidere Philippi.

Thraces, Thracij, Thraicij, Mantini, à Mantinis Thraciæ populis. Verg. in Cyri: Vos ô Mãtina si qui de gente uenitis. Ismarij, ab Ismaro monte. Pangæi, à Pan

gæo

gæo Thraciæ promontorio. Ouid. lib. 3. Fasto. Iamq; erat ad Rhodopen Pangæaq; flumina uentum. Odrysij à populis eiusdem nominis. Rhodopeij, à Rhodope monte. Abderitani, ab Abdera urbe Thraciæ. Martialis lib. 10. Abderitanæ pectora plebis habes. Bistones, Bistonij, Bistonidæ, à Bistone fluuio. Oeagrij, ab Oeagro fluuio Thraciæ. Hinc Orpheus Oeagrius. Aedoni, ab Aedone Thraciæ monte. Bosphorani, Bosphorei. Sidonius: Bosphoreis Elephas inglorius ora tributis. Borysthenidæ, à Borysthene fluuio Thraciæ. Bapt. Pius: Mitior ad sæuos aura Borysthenidas.

Thracia, Bistonidis, Sythonis, terra Aedonis.

Thessalia, Hæmonia, Pharsalia, Aemathia, Aemathis, Thessalis ora, Driopis, Macedonia, Pyrrhea.

Tybris, Tyberis, Tyberinus, Albula. Ouidius lib. 2. Fasto. Albula, quem Tyberim mersus Tyberinus in undis Reddidit.

Thebani, Echionij, Echionidæ, ab Echione Cadmi socio. Ouid. lib. 5. Trist. Victor Echionias si uir penetrasset in arces. Hiantij, & Hiantæi, Ismeni, Ismenidæ, ab Ismeno fluuio. Learchei, à Learcho Athamantis filio. Ouidius lib. 6. Fastorum: Mœsta Learcheas mater tumulauerat umbras. Athamātæi, ab Athamante. Cadmæi, à Cadmo. Labdacij, & Labdacidæ, à Labdaco rege patre Laij. Statius lib. 2. Thebaid. Labdaciumq; ducem præmissæ consona nocti. Ogygij, Ogygidæ, ab Ogyge rege. Teumesij, à Teumeso Bœotiæ monte. Statius: Subit ore cauo Teumesia cornus. Eryphilæi, ab Eryphile Amphiarai uxore. Statius libro quarto Thebaid. Sic Eryphilæos aurū fatale penates Irrupit. Oedipodionij, Oedipodionidæ, ab Oedipo rege Laij filio. Statius libro septimo:

Ast ego

Aſt ego non proprio diros impono labori Oedipodioni=*das.* Megarei, à Megara *Creontis filia. Statius libro 12.* Magno Megareia *præceps arua capit paſſu.* Agenori=*dæ, ab* Agenore *patre Cadmi. Statius libro 12.* Exanimes *in terga reducit* Pallor *Agenoridas.* Draconigenæ, *à dentibus ſerpentinis à Cadmo ſatis, quibus nati ſunt ho=mines armati. Sidonius: Quæ'que draconigenæ portas non clauſerat hoſti.* Eadem ratione *uocantur* Ophionij. *Nam* Ophis *Græcè ſerpens dicitur* Latinè. *Seneca:* Cad=*mæa proles, atque Ophionius ciuis.* Amphionij, *ab* Am=*phione.*

Tyrij, *Sarrani.*

Tyros, *Sarra.*

Tarteſſus, *Carteia.*

Tempſa, *Temeſe.*

Thuſci, *Ethruſci, Tyrrheni.*

Taurus, *mons, Imaus, Edigis, Paropaniſus, Circius, Cambades, Pharphariades, Choatras, Oreges, Oroandes, Nyphates. autor Plinius lib. 5. cap. 27.*

Veneti, Eneti.

Zephyrus, Fauonius.

AVIVM NOMINA.

AQuila, *alitum regina dicitur, quòd altiſſimè uo=let: ideoq́; armigerum Iouis eam poëtæ uocant. Congreditur magnis animalibus, ut ceruo, cuius cornibus inſidet, puluerulentas alas de induſtria concutiens, ut uiſu et oculis præpeditus decidat in curſu, mortuuſq́; fiat præ=da. Ferunt Aquilæ pennam alijs etiam rebus conſertam non putreſcere. Pullos ſuos probat ad Solem, quē ſi ſuſti=nere nequeant, ut degeneres excludit. Oppetit non ſenio, nec ægritudine, ſed fame. Creſcens enim roſtri ſuperioris*

aduncit

aduncitas impedit, ne cibum queat capere. Quum ſenuit, grauantur eius pennæ & oculi. Cui rei ut medeatur, quærit fontem, calorem in ſe colligit, & ſanatur. In fontem ter ſe mergit, eoq; modo redire fertur ad iuuentutem. Hinc pſalmographus: Renouabitur ut Aquilæ iuuentus tua. Plutarchus in Mario ſcribit, Aquilā geminos tantùm pullos parere. Propterea nonnulli mentitum aſſerunt Muſeum, qui ſcripſit Aquilam tres pullos parere, duos ſuſtrahere, & unum alere. Aquilarum genera ſex ſunt, teſte Plinio. Melenatos, colore nigricans, minima magnitudine, quæ ſola Aquilarum fœtus ſuos alit, cæteræ fugant. Conuerſatur in montibus. Secundi generis Pigargus, albicante cauda. Tertij Morphos, cui uita eſt circa lacus, nigerrima eſt aquilarum, prominentiore cauda, Teſtudines frangit è ſublimi iaciendo: qua ſorte perijt Aeſchilus poëta. Quarti Percepterus, uel Pernocterus, morans per lacus, ſpecie uulturina, alis minimis, reliquas magnitudine antecellens, ſed imbellis, & degener, nam ſuccumbit coruo. Eadem ieiunæ ſemper auiditatis eſt, & querulæ murmurationis. Sola aquilarum exanima fert corpora, Cæteræ quum occidere, conſidunt. Quintum genus Halietus ceruice magna, lata cauda, circum mare uerſatur. Sextum Gneſion magnitudine media, colore ſubrutilo, rarum aſpectu. Reliquæ aues quas Aquila petit ad prædam, gregatim ſæpenumero uolant, ut reſperſu pennarum hoſtem excæcent. Nidificat in petris & arboribus. A` meridiano tempore operatur et uolat, Prioribus horis ignaua ſedet, donec impleantur conuentu hominū fora. Eius pennæ mixtas auium pēnas deuorant. Ex uolatilibus nunquā fulmine tangitur. Pugna eſt illi in draconem, qui propterea eius oua conſectatur auiditate malefica.

Alcyones, *aues septem diebus nidificant ante brumam, & totidem sequentibus pariunt. Duplex est earum genus: alterum uocale, arundinibus insidens: alterum mutum, ampliore corpore. Antiqui eas Alcedones uocabant. Dies illi septem, quibus pariunt Alcyonides, et Alcedonia uocãtur. Ouid. lib. 11. Meta. Perq; dies placidos hyberno tempore septẽ Incubat Alcyone pẽdentibus æquore nidis. Est Alcyon paulò maior passere, colore nigro, & cæruleo, qui Cyaneus uocatur. Dum procellosum est mare, si Alcyonum oua obijciantur, inducunt tranquillitatem. Ferunt insuper eas hanc à Ioue gratiam cõsecutas, ut in tempore solicitudinis suæ serenos XIIII. dies in hyeme accipiant. Hinc Propertius tempestate uexatus eas alloquitur, et inuocat lib. 1. Et merito (quoniã potui fugisse procellã) Nũc ego desertas alloquor Alcyonas. Minores Alcyones canunt in arundinetis: Collo sunt gracili & procero: Rarò apparent, nec nisi circa solstitia, & in bruma, in aqua oua deponunt. Pariture Alcyones nidum instar conchæ spinis incredibili duritia subtexunt, deinde ad mare deferentes, undis imponunt, atq; illis se constipantes, dum uehuntur, fœtificant. Piscibus uiuunt, Pariunt oua quina.*

Aedon *Græcè, nobis Luscinia dicitur. Calphurnius: Vocalem superet si turpis Aedona bubo.*

Aegocephalus, *auis est lyene carens.*

Alauda, *plumam habet elatam in capite instar Galeritæ. Vnde & Galerita à Græcis dicitur Corydalus. uocabulo Gallico Alauda. Hanc Plinius et Trãquillus aiunt Legioni dedisse nomen, quæ Alauda uocabatur. De qua Cicero ad Atticum: Antonius, inquit, cum legione Alaudarum ad urbem pergere, pecunias municipijs comparare. Alaudarum duo sunt genera: alterum terreum, cristatum:*

alterum

alterum gregale, minore corpore, & sine crista.

Apiastra, auis meruit nomen ab apibus comedendis.

Ardea, auis dicitur uelut ardua, quòd in sublime uolet. Verg. – Notasq; paludes Deserit, atq; altam supra uolat Ardea nubem. In medijs arenis tristis imbrem indicat, & etiam quum altior uolat. Lucanus lib. 5. – Quoq; ausa uolare Ardea sublimis pennæ cõfisa natanti. Eius tria sunt genera. Pulla natura sagax et uictus prouida, colore prauo. Reliqua duo pulchro. Ardeam Gaza Erodium uocat.

Asterias, auis est ex Ardearum genere, dicta à colore astrorum. Docilis est humanæ uocis, frequens in Aegypto.

Attagen, seu attagena auis Asiatica inter cibos electiles quondam numerata est, maximè quæ in Ionia nascitur, autore Gellio. Hinc Attagen Ionicus uocatur. Plinius: Attagen maximè Ionius celebratur, uocalis aliàs, captus uerò obmutescens, quondam existimatus inter raras aues.

Achantis, auis est stridula, quæ pascitur spinis & carduis. Vnde & Carduellis dicitur. Verg. lib. 3. Georgic. Littoraq; Alcyonem resonant, et Achantida dumi. Gaza Ligurinum interpretatur.

Accipiter, auis est rapax & prædatoria, dicta ab accipiendis auibus. De qua Martialis: Prædo fuit uolucrũ famulus nunc aucupis idem Decipit, & captas non sibi mœret aues. Imbelles uolucres insectatur, ut columbas. Aucupatur hæc uolucris quadam societate cum homine, maximè circa Amphipolim Thraciæ, ubi homines ex syluis et arũdinetis excitant aues, illi superuolãtes deprimũt. Captas cum ijs diuidunt aucupes. Iones Cymindin uocãt. Accipitrum genera XVI. ponit Plinius. Circon claudum

altero

altero pede, prosperrimi augurij nuptialibus negotijs & rei penuariæ, Triorchem à numero testium, Buteonem Romani uocant. Esalona Græci uocant, qui solus omni tempore apparet. Varius est omnium in præda modus, Alij non nisi ex terra auem rapiunt. Alij circa arbores uolitantem, Alij sedentem in sublimi, Aliqui uolantem in aperto. Accipitres Maßiliæ humi fœtificāt, nec alibi nascuntur, Non comedunt auiū corda. Nocturnus accipiter Cymindus uocatur, rarus in syluis, minus interdiu uidēs. Bellum gerit internecinū cum Aquila. Odit hæc uolucris & refugit radicem syluestris Asparagi. Propterea aiunt tutas esse uillaticas aues, si quis eam extruxerit in uilla.

Anthus aquatilis est magnitudine Frigillæ.

Argatylis auicula est, nidum filis lineis intexens aditu angusto.

Anseres stomacho sunt calidißimo: Gaudent herbis riguis, & frigidis: Laurum non attingunt. Cor eorū olim fuit laudatißimum inter mensarum cupedias. Scipio uel Metellus, aut ut alij malunt, Seßius, primus docuit anseris iecur esse optimi saporis. Propter quod olim seruabatur in corte. Martialis libro 3. Vagatur omnis turba sordidæ cortis Argutus anser, gemmeiq; pauones.

Alectorides aues rostro sunt oblongo, cursu agili, hominem amant. Capiuntur inter sepes hortorum & uinearum.

Anas iuxta paludes parit, & statim à partu aquas petit, aquilam formidat. Huius auis pectus tantum & ceruix gulæ dabatur. Martial. Tota quidem ponatur anas, sed pectore tantum Et ceruice sapit, cætera redde coquo. Volant Anates protinus in sublime, atq; è uestigio cœlū petunt, etiam ex aqua. Purgant se herba siderite, quum

quid molestũ comederũt. Anates Ponticæ *uenenis uiuunt.*

Apodes *carent usu pedum, specie sunt hirundinum, nidificant in scopulis. Cernuntur toto mari. Circunuolitant naues.* Nulla *his requies, nisi in nido, aut pendent, aut iacent.*

Aematopodes, *aues sunt aquatiles, peculiares* Aegypto.

Aesalus *auicula est, quæ oua corui frangit.* Ouid. N*escius assumptis* Priamus *pater* Aesalon *alis.*

Aluco *auis est nocturna maior gallo gallinaceo.*

Asiones *capiuntur saltatione quadã ridicula, quam scopam uocãt.* Maiores *sunt noctuis, colore plumbeo, alis albo sparsis, duabus pennis à cilijs ad tẽpora pẽdentibus.*

Auis *incendiaria dicta est, quòd incendijs nascatur.* Ea *est inauspicatissima. Propterea ea uisa urbes quandoq; lustratæ leguntur.*

Bubo *auis est feralis, debilis ad uolatum, in cauernis locisq́; desertis commorans.* Noctu *uolitat solus:* Deserta *incolit, desolatáq; & inaccessa loca.* Non *habet cantum uocalem, sed genitum. Propterea uisus in urbibus suspicionem affert, & portentum futuri mali.* Quum Capitolium *intrasset,* Sexto Papellio Istro, & L. Pediano con*sulibus, urbs lustrata est.* Plumæ *sunt ei uelut aures.* Bubonis *pedes usti cum pulpagine herba auxiliantur contra serpentes.* Eius *cor impositum sinistræ mammæ mulieris dormientis efficit ut omnia secreta pronũciet.* Aiunt *præterea ferentes ipsum in pugnam fortiores fieri.* Item *sanguine pulli bubonis crispari capillum.* Cinis *oculorum eius collyrio mixtus claritatem oculis facere promittitur.*

Caladrius *auis est albi coloris.*

Caprimulgi, *aues sunt maiores paulo merulis, co-*

dem ferè aspectu, quæ nec interdiu uident, nec uidentur. Nocturno tempore sunt furaces. Dicuntur autem Caprimulgi, quòd stabula intrent, caprarumq; uberibus propter succum aduolent. Qua iniuria uber emoritur, & capræ cæcitatem contrahunt.

Carduelis, auicula est capite rubro, alis luteis, albo nigroq; distinctis. Semine carduorum pascitur, unde illi inditum nomen. Cardueles imperata faciunt. autore Plinio, nec uoce tantum, sed pedibus & ore pro manibus.

Cassita, auicula est, quæ habitat & nidulatur in segetibus. Festiuus est de ea apologus apud Gellium libro 2. capite 29.

Cenchris, auis est ex accipitrum genere, quæ aliter à tinnitu uocis appellatur Tinungulus.

Cercos auis est de genere accipitrum, altero claudicans pede, quam aliter Buteonem dici aiunt.

Cicina, auis est nocturna.

Ciconiæ lingua carent. Nutriuntur à Thessalis contra serpentes, quos perimunt. Quonã è loco ueniant aut quò se referant, incompertũ adhuc est: E' longinquo uenire non dubium eodem quo Grues modo: illas hyemis, has æstatis aduenas. Parentes senio confectos nutriunt insigni pietate. Propterea Aelianus ait eas deorum beneficio in quibusdam insulis conuerti in homines. Et Petronius Arbiter ciconiam uocat pietatis cultricem his uerbis: Ciconia etiam grata peregrino hospita, pietati cultrix, gracilipes, choralistria, Auis exul hyemis, titulus tepidi temporis, Nequitiæ nidum in cacabo fecit meo. Imago eius olim solebat insculpi in sceptris regum, quò eorum pietas & industria indicaretur. Veniunt Ciconiæ è longinquo eodem modo, quo grues. Abituræ congregantur

in loco certo, & sic comitatæ ut nulla sui generis relinquatur, nisi fortè captiua. Certaturæ in serpentes Origano herba se fouent. In Fidenate agro nidum non faciunt.

Circanea meruit nomẽ à circuitu quẽ facit uolitãs.

Coccyx auis nidulatur semper in nidis alienis, maximè palumbium. Est de genere accipitrum; licet aduncos non habeat ungues. Procedit uere, occultatur ortu caniculæ. Aliter uocatur Cuculus. Interficitur à suo genere, mutat uocem. Parit singula oua, rarò bina. Subijcit pullos, quòd sciat se inuisam cunctis auibus, ac propterea non fore tutam generi suo stirpem opinatur, ni fefellerit.

Coturnix aliter dicitur Ortygometra à sono uocis. Hinc etiam Delos Ortygia à Coturnicũ multitudine. Coturnicibus ueneni semen gratißimus est cibus. Propterea damnatæ sunt mensis, tum etiam propter comitialem morbũ, quem solæ animalium sentiunt præter hominẽ. Ad nos antè ueniunt quã grues. Terrestres sunt potiusquàm sublimes. Nidulantur in segetibus aut gramineis locis. Austro non uolant, aura tamen uehi uolunt propter modicas uires, & pondus corporum. Quum redire uolunt, comitatum solicitant, ne quam rapiat accipiter. Eas uulgus nunc appellat Qualeas.

Curruca auicula est, quæ alienos pullos nutrit, suos esse putans. Fouet enim oua Cuculi. Iuuen. Sat. 6. Tu tibi nunc Curruca places, fletumq; labellis Exsorbes.

Cycnus auis est candida, maior ansere, argutæ uocis, qui imminente morte dulcißimè cantat, & uelut funus propinquum deplorat. Ouid. Sic ubi fata uocant udis abiectus in herbis, Ad uada Mæandri cõcinit albus olor. Poëtæ fabulantur Cygnum fuisse amatorem Phaëtontis, postq; eius ruinã, mutatũ fuisse in hanc uolucrẽ. Mitis est.

infesta

infestatur ab aquila, cui tamen fortißimè resistit. Habitat in locis amœnis circa fluuios. Frequẽs est apud Caycũ & Caystrũ, ut docuimus in Cornucopiæ. Pythagoras opinabatur immortalem esse animã cygnis, ac propterea lætari imminente funere. Sacri sunt Apollini, ob præsagium finis. Mutua carne uescuntur inter se. De his Lucre. lib. 4.

Cypselus auis nidum facit ex luto in modum Cistellæ. Cypseli ab alijs uocantur Apodes. Nidificant in scopulis.

Cataractis, Iuba apud Plinium testis est, esse dentes oculosq; igneo colore, cætero candidas tradens. Duobus semper ducibus utuntur: altero qui ducat agmen: altero uerò qui cogat. Scrobes excauant rostro, inde crate consternunt & operiunt terra, quam prius egesserunt. In his fœtificant, Binæ sunt fores omnium scrobibus. Orientem spectant, quibus eunt in pascua, occidentem, quibus redeunt. Aluum exoneraturæ subuolant semper, & contrario flatu. Eas habet insula, in qua tumulatus est Diomedes. Hinc Diomedæas aues nõnulli uocant, cuius ædem pleno gutture & madentibus pennis quotidie perluunt, & purificant. Propterea poëtæ fabulati sunt, Diomedis socios in earum effigies mutatos.

Chlorio auis est uiridis, magnitudine turturis, quæ hyberno tempore non delitescit, sed æstiuo per solstitium apparet, malè uolat. Docilis est & ingeniosa, tota lutea.

Cynnamulgus auis Arabica, nidificat in surculis Cynnami. Eius nidos accolæ nisi sagittis et plumbatis iaculis disijcere nequeunt, quod faciunt mercedis gratia.

Cliuinã quidã clamatoriam dicunt, Labeo prohibitoriam, Apud Nigidiũ Subis, quæ aquilarũ oua frangat.

Cloreus auis est coruo inimica, cuius oua noctu ex-

quirit, ut ille huius.

Commendatur fides & castitas Cornicum in matrimonio. Nam extincta consorte, alteri uiduitas manet impolluta. Propterea antiquitus in coniugijs uocabatur ad auspicium concordiæ & pudicitiæ. Noctuæ aduersantur cornices, inuicemq; oua sibi suffurantur. Inauspicatæ sunt garrulitatis: unde Vergilius: Sæpe sinistra caua prædixit ab ilice cornix. Volantes pullos aliquandiu pascunt. Inauspicatißimæ sunt fœtus tempore, qui accidit post solstitium. Nucum duritiam si rostro perfringere nequeant, in altum uolantes, in saxa & tegulas iaciunt iterum ac sæpius, donec quassatam perfringere ualeant. Ardeolas amant. Cornicis cerebrum coctum, & in cibo sumptũ, remedio est ad cerebri & capitis dolores. Si contra aquam clangores dederit perfundens sese, pluuiam præsagit. Vergil. Tum cornix plena pluuiam uocat improba uoce, Et sola in sicca secum spatiatur arena.

Corui media æstate sitiunt, in cuius initio profluuio uentris sunt obnoxij, propterea tunc abstinent ab humore. Eorũ oua prosunt atrandis capillis. Tauros inuadunt, & ex omni corpore oculos appetunt maximè. Humanã imitantur uocẽ. Vnde & in historijs Romanorum legimus fuisse Coruum, qui Romanũ populum nominatim salutaret, maximè Germanicum & Drusum Cæsares. Martialis propterea Coruum salutatorẽ uocat. In regionibus fœcũdis gregatim uolant: in sterilibus bini. In cibi & escæ penuria, parentes senio confecti pullos concerpunt. Hinc adagium: Mali corui malum ouum. Cameleontẽ occidunt, qui ne uictoribus noceat, lauro infestum uirus extinguũt. Clorẽu oderunt, cuius oua suffurantur. Esalon quoq; auicula eorum oua frangit. Generant ante

solsti

solstitium. Aegrescunt sexagenis diebus, Pariunt quinos, Ore coëunt. Inauspicatū præsagium afferunt, quum glutiunt uocem, uelut strangulati. Corui aquatici naturaliter caluent. Corui singultu quodam latrantes, & se concutientes, si continuauerint, uentos præsagiunt: Si uerò carptim uocem resorbebunt, uentosum imbrem.

Cinclus auicula est palmipes iuxta mare uiuens. Astuta est hæc uolucris & difficilis captu. Capta nihilominus subitò mitescit. Culum continuò mouet, debilis est posteriore corporis parte. Propterea quum non sit aptus congerendo sibi nido, incubat alieno. Hinc prouerbio, Cinclos dicimus pauperes.

Corydus uilissima est auicula, quæ quum nō sit canora, strepit tamen utcunq; inter aues mutas. Hinc adagium natum, Inter indoctos etiam Corydus sonat.

Cissa auicula est imitatrix humanæ uocis.

Columbus propter genuinum timorem nidificat in summis locis. Fœtui plerūq; indulget. Vnde sacer Veneri esse creditur. Parientibus fœminis mares subueniunt, & oua incubant, quum illæ nequeunt. Bina pariunt oua, primū mas, deinde fœmina. Fidem seruāt in matrimonio. Mutua semper illis ante coitū est exosculatio. Nihil illis fœcūdius, quadragenis diebus cōcipiunt, interuallum tantum ad æquinoctium facientes. Varro ponit duo genera Columborū, Agreste, quod in turribus & culminibus uillarū habitat: Domesticum, domi pascitur. Columbæ communē seruant domum. Nec nisi cœlibes & uiduæ relinquunt. Imperiosos mares, etiam iniquos ferūt. Nam tunc suspicio est adulterij, quāuis natura non sit. Tunc pleno gutture obmurmurant, & plerunq; rostro feriunt. Facta demū cōciliatione sese osculantur. Aequalis utriq; sobolis

amor. Hinc fœmina tardius ad pullos intrante oritur interdum castigatio. Quum bibunt, colla non resupinant. Largè bibunt iumentorum modo. Purgant se herba, quæ uocatur Helxine. Viuunt columbæ annis octonis. Legumina amant, quæ uocantur Craca. Amicæ sunt pauonibus, aquilis & accipitribus odiosæ.

Chenalopex dicitur ex uulpis & anseris forma, audax in felem et aquilam, à quibus infestatur. Fœtus tanta charitate complectitur, ut aucupi obuium sese offerat, quo fugæ tempus præbeat suis pullis. Frequens olim fuit apud Britannos, & in mensarum delitijs.

Crex auis est pugnax & ad comparandum uictum ingeniosa.

Certhia ingenio est audaci, uoce clara, nidificat in arboribus.

Cærulea auicula est saxatilis, colore sui nominis & tenui rostro.

Collurio uescitur ijsdem cibis quibus merula, capitur hyemali tempore.

Cepphus auis est multis operta plumis, exiguo corpore, quæ uociferatur pariens. Hinc adagium, Cepphus parturit. in eos qui magna pollicentur.

Drepanis, auis est sine pedibus, rarißimè apparẽs.

Epops auicula est sordida & cristata, quæ aliter à sono uocatur Vpupa.

Esalos auis est de genere accipitrum, quæ apparet omni tempore. Aliter uocatur Buteo. Infesta est coruo, cuius oua etiam frangit.

Egitus auicula est inimicitias cum asino exercens.

Erithacus auis est solitaria, quæ nunquàm ferè in eodem saltu nisi una reperitur. Hanc Gaza Syluiam

& Rube

& Rubeculam interpretatur. De hac ortum est adagium, Vnicum arbustum haud alit duos Erithacos: in eos qui eodem munere concorditer fungi nequeunt.

Falco auis est rapax & prædatoria, curuatis & aduncis unguibus, de genere accipitrum. Varij autem generis sunt Falcones: Est quem Britannicum uocant, aquilæ magnitudine, capreolos inuadens. Alium uocant Gyrofalcum, à gyro & circuitu, quo in minores utitur, ut eas agat in prædã. Tertium Montanum. Quartum Peregrinum, cuius generis Falcones nidificant in altis montibus. Quintum Gibbosum, quòd breuitate colli, & alis eminentibus, insignis gibbo uideatur.

Ficedula nomen sumpsit à ficubus quibus uescitur. Martialis: Quum me ficus alat, quum pascar dulcibus uuis, Cur potius nomen non dedit uua mihi. Formam & colorem mutãt ficedulæ. Hoc solum nomen habet autũno, Postea Melanchorphi uocantur.

Frigilla dicta est à frigore, quo cantat & uiget, æstate moratur in locis calidis, hyeme frigidis.

Fulica auis est aquatilis degens prope stagna & lacus. Nomen sumpsit à furuo colore. Paulò maior est columba. Pullos aquilæ ante tempus exclusos nutrit. Matutino clangore tẽpestatẽ præsagit, & quum ludit in littore. Verg. li. 1. Geor. Quũq; marinæ In sicco ludũt fulicæ.

Galerita plumam habet in similitudinem galeri, unde & nomen sumpsit. Ea assa & in cibo sumpta coli uitium efficacißimè sanatur. autore Plinio.

Galgulus auis est, quam si inspexerit affectus morbo comitiali, sanari dicitur. Contrà uerò auis emori. Alitur ligno, frequens est in Peloponneso.

Gallus nuncius est lucis, Latonæ charus, quòd ei pa-

rienti astiterit. Mortua fœmina oua incubat, gloriã sentit, noscit sydera, it cubitum cũ sole, imperitat suo generi, & regnum, in quacunq; domo fuerit, exercet. Certãt inter se galli studio gloriæ: Canunt in uictoria, & se principes testantur, Victi occultantur, lucemq; & hominum aspectum refugiunt. Gradiuntur alta ceruice, & elatis cristis. Cœlum crebrò aspiciunt, in sublime falcatas erigunt caudas. Terrori sunt leonibus. Vnde Lucretius: Quẽ nequeunt contrà rapidi constare leones, Inq; tueri, ita continuò meminere fugai: Nimirũ, quia sunt gallorũ in corpore quædã Semina, quæ quum sint oculis immissa leonũ, Pupillas interfodiũt acremq; dolorem Præbẽt, ut nequeãt contra durare feroces. Pugnacißimi galli olim nascebantur apud Tanagram, & Rhodum. Secundus honor fuit Melicis, & Chalcidicis, teste Varrone. Nobiles quõdam habiti sunt in auguriorum obseruatione. Victoriam Bœotijs aduersus Lacedæmonios præsagiuerũt, quũ tota nocte cecinissent. Castrati desinũt canere. Pergami omnibus annis gallorum, ceu gladiatorũ, spectaculũ publicè edebatur. Plinius scribit Alectorias gemmas repertas fuisse in uentriculis Gallinaceorum, cristallina specie, & magnitudine fabæ. Gallinacei non attinguntur uulpibus, qui iecur eius animalis ederint. Acini Ligustri sanant Gallinaceorũ pituitas. Sacri sunt Soli, cui uenienti assurgũt, quo cum eunt dormitum, ut diximus. Contra serpentes & miluos pro gallinis dimicant. Vnicus gallus sufficit multis gallinis. Huius naturã scite admodum & ingeniosè describit Politianus in Rust. dicens: Adde gregem cortis, cristatarumq; uolucrũ, &c. De gallis item & gallinis uide Varronem lib. 3. de re Rust. cap. 9.

Gallinarum uaria sunt genera. Cortales, quæ corte alun

te aluntur. Rusticæ similes sunt ferè uillaticis, quæ decipiuntur ab aucupe. Numidicæ, uarijs sparsæ plumis, aliter uocantur Meleagrides à Meleagri tumulo, quas poëtæ fabulantur ex filiabus Oenei (qui Meleagri fuit filius) mutatas fuisse in has uolucres. Albertus Magnus scribit, Gallinam fuisse apud Macedones, quæ duo de uiginti oua fecerit, & ex quolibet eorũ duos susceperit pullos. Aiunt Gallinas nõ posse interfici ab aspide, quo die ciminũ animalis fœtidißimi comederint. Villaribus Gallinis religionem inesse scribit Plin. Nam inhorrescũt edito ouo, seseq; excutiunt, & circũactæ purificant, aut festuca aliqua sese & oua lustrãt. Gallinas saginare Deliaci cœpere. Vndecim annis ante tertium Punicum bellum lege C. Fannij cõsulis interdictum est, ne quid uolucrũ in cœnis poneretur, præter Gallinam unam, quæ nõ esset altilis. Gallinis inimicißima est pituita, maximè inter meßis & uindemiæ tempus. Pipire est gallinarum, ut boum mugire.

Grues æstate aduenæ æthera tranãt triãguli figura. Lapides pedibus librant contra uim uentorum. Gerũt bellum cum Pygmæis. Ducem quem sequantur eligunt. Habent & in extremo agmine dispositos, qui uicißim acclament, ne qua deesse uideatur: item qui gregem uoce contineant. Ex his nonnullæ excubias agunt nocturnas, lapillum pede sustinentes, qui lassatis somno decidens indiligẽtiam sono coarguat. Cæteræ dormiunt, capite subter alam condito, alternis pedibus insistentes. De his Lucanus li. 5. Strymona sic gedidũ bruma pellente relinquũt Poturæ te Nile grues, &c. Cæterum grues silentio uolãtes per sublime serenitatem præsagiunt. Festinãtes uerò, tempestatẽ. Ferunt eos nullis omninò laboribus delassari, qui neruos ex alis & cruribus gruis habeant. Purgant se grues iun-

co palu

co palustri. Dicuntur aliter Naupliadæ uolucres, & Palamedis aues: quoniam Palamedes Nauplij filius ex earum ordine tres literas reperisse fertur.

Glottis quam Gaza Lingulacã uertit, linguam exerit. Quum peregrinatur, ducitur pœnitentia in uolatu propter laborem. Reuerti demum incomitatam piget, & sequi. Nec unquàm plus uno die cœpto uolatui insistit, et in ꝓximo hospitio cõsidit. Verũ inuenitur alia antecedẽte anno relicta. Simili modo in singulos dies, inquit Plin.

Graculi coluntur in Lemno propter locustas, quarũ exitio, occurrunt aduerso uolatu. Loquaces sunt, & obstreperi. Graculæ annuum fastidium lauri folio purgant. Graculi serò à pabulis recedentes hyemem præsagiunt. Graculus ab Aristotele uocatur Coracias, à coruina nigredine, rostro tamen rutilo. Docilis est & facile mãsuescẽs.

Gauia uolucris est litoralis colore cinereo, nidificãs in petris.

Gryphem habet India, quadrupedem uolucrem recuruis unguibus, dorso nigrum: priori parte purpureum, alis albicantibus, ore aquilino, igneis oculis, difficilem captu, nisi rapiatur pullus & inuolucer. Nidificat in altis montibus. Congreditur cuiuis ferè animali. Equis infestus est maximè. Aurũ fodit apud Bactrianos in desertis locis, & propè accedentes abigit. Nidos ex eo sibi texit. Ad quod arripiendum numerosæ hominum turmæ simul eunt magno suo periculo. Superat elephantos & dracones, & omnia animalia, præter Tygridem, quam propter leuitatem nequit arripere.

Hirundines auiculæ sunt loquaces, & garrulæ, quæ auersæ coëunt, præter naturam cæterarum auium. Deficiente Luna imbre sese perfundunt & humi obuol-

uuntur,

uuntur, donec materiam repererint, qua nidum ſibi ſternant. Quinq; numero pariũt, quos magna nutriũt æquitate. Nam portionem ſingulis alternant, & diſtribuunt, habita ætatis ratione. Incipiunt enim à primo ſenſim ex ordine continuantes ad minimum natu. Si uiderint pullos ſuos non ſat molliter iacere, lanam ab ouium dorſo exerunt, & iacentibus ſubſternunt. Quinetiam excæcatis herba quadam uiſum reſtituunt. Ariſtoteles ait eſſe albas in Samo inſula, quibus excæcatis lumẽ iterum reſtituitur. Cecina Volaterranus compræhenſas Hirundines, nuncias belli mittebat amicis, in nidum priſtinum redire ſolitas. Hybernis mẽſibus diſcedunt Hirundines. Solæ ex his quæ aduncos non habent ungues, carnibus ueſcuntur. Thebas non ſubeunt, quòd urbs illa ſæpenumero capta ſit. Cõſtructos luto nidos ſtramento roborant. Inopia luti puluerem aqua pennis madefactum ſpargunt. Nidum ipſum mollibus floccis & culmis conſternunt. Pullorum excrementa magna mundicia egerunt. Sunt nonnullæ, quæ ripas excauant, & in terra fœtificant. Non ſunt obnoxiæ rapinis cæterarum auium. Ex uolucribus indociles ſunt Hirundines, ut ex terreſtribus mures. Bis anno pariũt. Oriũtur ante delphini ortum. Nam depræhẽſæ intereũt. Tempeſtatem præſagiũt, ſi iuxta aquã uolitantes ipſam penna ſæpe percutiãt. Chelidoniã herbã inuenerunt, qua oculis pullorũ in nido uiſum reſtituũt, erutis etiã oculis. Hirundinem ſub tecto ne recipias: Adagiũ eſt, quo monemur, ut à conuẽtu & cõtubernio uerboſorũ hominum caueamus.

Hybris, auis ex accipitrum genere, rarò interdiu apparet. Nam tunc modicè uidet. Contra uerò uenatur noctu. Pugnat cum aquila acriter adeò, ut ambæ mutuo aſſultu implexæ quandoq; deferantur in terram.

Harpa,

Harpa, *auis est bellum gerens cum Triorche.*

Herodius, *auis est littoralis frequens in Diomedæa insula. Vescitur conchis, quas per calorem discuneatas inuenit. Blanditur Græcis aduenis, ut nonnulli uolunt.*

Ibis *auis Aegyptia duplex est, Altera nigra, altera uerò Ciconiæ propè similis, quæ serpẽtibus uescitur. Cicero li.1. de Natura deorum: Velut Ibes maximã uim serpentum conficiunt, quum sint aues excelsæ, cruribus rigidis, corneo proceroq; rostro. Auertunt pestem ab Aegypto, quũ uolucres angues ex uastitate Libyæ uento Africo inuectas interficiunt, atq; cõsumunt. Ex quo fit, ut illæ uiuæ nec morsu noceãt, nec odore mortuæ. Eã ob rem inuocãtur ab ipsis Aegyptijs Ibes. Hæc auis aduncitate rostri per eã partẽ se perluit, qua ciborũ onera reddi solẽt.*

Immusulum *aliqui arbitrantur esse uulturis pullum. Massurius apud Plinium opinatur esse pullum aquilæ, priusquàm albicet cauda.*

Lagopus *auis pedes habet leporino uillo, unde inditum illi nomẽ. Nam Lagos Græcè, dicitur lepus Latine. Candida est reliquo corpore, & columbarum magnitudine. Mart. lib. 7. Si meus aurita gaudet Lagopode Flaccus.*

Larus, *auis est nigra, habitans propè aquas, in quibus degit, ut etiam in terra. Voracis & rapacis est naturæ, latoq; oris rictu. Hinc Larus hians, prouerbio dicitur homo auiditatis nimiæ.*

Lusciniam *Græci Philomelam uocãt. Hæc dum oua quodam uelut sinu corporis & gremio fouet, spaciosæ noctis laborem aßiduis fallit canticis. Verno tempore frondescentibus arborum ramis dies xv. continuos persistit in cãtu. Vnica hæc auis paruo corpusculo, paruulisq; faucibus uarios emittit cõcentus, & diuersa cantica, quæ tot*

exquisitis

exquisitis tibiarum tormentis ars hominum excogitauit. Hæc auis cecinisse fertur in ore infantis Stesichori. Concertant inter se: uicta morte finit sæpe uitam, spiritu prius deficiente, quàm cantu. Iuniores uersus accipiunt, quos imitentur. Audiunt discipulæ intẽtione magna, uicibusq; recitant. Intelligitur in docẽte repræhensio & correctio. Durat hæc argutia xv. diebus. Aestu aucto, aliam habẽt uocem, non modulatam aut uariã. Mutatur & color: hyeme non cernuntur. Pariunt uere primo cumplurimum sena oua. Hæc & alia multa habet Plinius, qui ingeniũ exercuit in luxuriosa tantillæ auiculæ descriptione. Idẽ ait, Cæsares iuuenes Luscinias habuisse Græco & Latino sermone dociles. Præterea meditantes in diem, & aßiduè noua loquentes, longiore etiam contextu.

Linx auicula est, colore uario, lingua serpentina, quã mensura quatuor digitorum porrigit, unguibus grandibus, & stridula uoce. Hanc aliqui Torquillam uocant.

Mergus, nidificat in arbore ueris initio apud mare. Tempestatem præuidens reuolat ex æquore, & ad littus contendit cum clamore. Vergil. Iam sibi tum curuis malè temperat unda carinis, Quum medio celeres reuolant ex æquore mergi, Clamoremq; ferunt ad littora.

Merula sola uolat, & solitaria pascitur. Ex nigra rufescit. Canit æstate, hyeme balbutit, circa solstitium muta. Bis anno parit. Turdum amat.

Merops auis est, quæ alio nomine uocatur Apiastra à comedendis apibus.

Meropes contra naturam cæterarum auium retro uolantes feruntur. Rubentibus sunt cruribus, & ore prælongo. Genitores suos recõditos pascunt, pallido intus colore pẽnarum, supernè cyaneo, priori subrutilo. Nidificãt

in specu

in specu sex pedum defossa altitudine.

Monedula auis est auri & argenti furacißima, unde secundum aliquos etymum trahit à moneta, quam surripit. Aristoteles ponit tria eius genera, Graculũ, Lupum, quæ parua est & parasita: Tertiam palmipedem in Lydia, & Phrygia frequentem. Condit Monedula semina in thesauros cauernarum.

Motacilla auis, semper mouet caudam.

Miluus auium rapacißimus sectatur etiam cadauera. Mas in hoc genere (ut Aelianus putat) non inuenitur. Fœmina Austro aut Euro sese pandens concipit, & pullos parit. Insidiatur pullis gallinaceis & Anserinis. Molliter uolat. Latet hybernis mẽsibus, nõ tamẽ ante discessum hirundinum. Plinius ait, Miluos solstitijs affici podagra. Flagrant odio coruorum, & uulpiũ. Eorũ iocinora efficacißima sunt ad inunctiones omnium uiciorũ. De miluo, Mar. li. 9. Hinc prope summa rapax miluus in astra uolat.

Memnoniæ aues quæ ad sepulchrum Memnonis apud Ilium quotannis aduolant: speciem habent accipitrum, carne tamen abstinent.

Monticula auis longa cauda, nomẽ accepit à montibus, in quibus habitat.

Noctua auis est inauspicata. Architrenius: Diuitibus supremus honos, prænuntia fati Noctua præcedit. Hæc Pyrrhi contra Argos copias mouentis insidit hastæ, et sinistram ei portendit fortunã. Non cernitur in Creta. Noctu uidet, canit & uolat sola. Oui. lib. 11. Siquãdo luce uagantem Noctis auem cernunt. Martianus Capella: An mage noctiuidæ tibi traditur alitis usus. Odiosa est cæteris auibus, in quas astuta utitur dimicatione. Nam maiore circundata multitudine, resupina pedibus repugnat, collectaq;

ctaq; in arctum, rostro & unguibus tota tegitur. Ei auxiliatur accipiter, foedere quodam naturæ, inquit Plinius. Nigidius apud Plinium testis est, noctuas sexagenis diebus hyemis cubare, & nouem uoces habere. Noctua in imbre garrula tempestatem præsagit. Contraria est apibus, uespis, crabronibus, & sanguisugis. Eius cerebrum uel iecur cum oleo infusum prodest auriculis. Frequentes fuerunt Athenis noctuæ. hinc factum adagium, Noctuas Athenas mittere. In eos, qui potentioribus, & nullarum rerum indigis aliquid mittunt.

Nocticorax, seu Nycticorax, nocturnus appellatur coruus. Hæc auis nigra est, & sola clamat, habitatas domos refugit, desertas amat.

Onocrotalus auis est similis ferè cygno, quæ collum in aqua mergens, spiransq;, similem reddit sonum asinino ruditui. Quicquid comedit, in fauces cōgerit, diuq; continet. Mart. lib. II. Turpe Rauennatis guttur Onocrotali. Onocrotalos habet Gallia septentrionalis oceano proxima.

Ophiomachus auis est dimicans in serpentes, unde accepit nomen.

Oenanthe auis statos latebræ dies habet. Exoriēte Syrio occultata, ab eiusdem occasu prodit.

Otus bubone minor est, noctuis maior, auribus plumeis eminentibus. Asionem Latinè uocant. Imitatrix alioqui auis, & parasita, & quodam genere saltatrix. Arripit quandoq; lapidem ponduscula, aut guttur arena replet, ut aduerso uentorum flatu uolet stabilita.

Otides similis sunt perdicibus, quæ præ pinguedine corporū, alis attollere sese nequeūt. Quapropter quū uideāt se canū latratibus obnoxias, delitescūt inter frutices.

Oenas *auis est magnitudine columbi, quæ capitur autumno.*

Ortygometra *est quam dicimus coturnicẽ, cuius uocem quũ sentiunt aucupes, parari discessum intelligũt.*

Pelicanus *ubi pullos suos necatos uidet à serpentibus, latus sibi fodit rostro, & educto sanguine uitam restituit mortuis.* Hieronymus: *Pelicani (inquit) quum suos à serpente filios occisos inueniunt, lugent, seq; & sua latera percutiunt, & sanguine excusso corpora mortuorũ sic reuiuiscũt.* Volaterranus *ait Pelicanum esse, quem* Plinius *Plateam uocat. Est autem Platea auis aquatilis, conchas deuorans, quas ubi calore uentris concoxit, euomit, ut postea discuneatas comedat facilius.*

Perdices *aues sunt salacißimæ. Oua deperdũt mares, ne cura incubatus Venerẽ impediat. Ad aucupes accedunt uelut deditionẽ facturæ, ut pullis tẽpus præstẽt ad fugã: quos ubi securos uidẽt, proripiũt sese, eosq; sequũtur, & uoce acclamãt. Fœmina paritura stipulis & multa terra se circumuallat aduersus insidias. Septimo die pullos excludit. Parit oua* XV. *Sacra est Ioui et Latonæ. Paphlagoniæ perdices feruntur esse duplici corde, autor* Theophrastus *apud* Gelliũ *lib. 16. Perdices ouis stragulũ molle puluere cõtumulant, nec in quo loco peperere, incubant. Et ne cui conuersatio sit suspecta, nidos transferunt & pullos. Capto duce totius gregis, singuli facilè capiũtur, atq; etiam circa conceptũ fœminæ, cõtra aucupẽ fœmina exeũte, ut rixãdo abigat eum. Si cõtra mares steterint fœminæ, aura ab ijs flante prægnantes fiunt. Hiantes autem exerta lingua per id tẽpus æstuãt, & superuolãtiũ afflatu concipiunt, interdũ uoce tantum masculi audita. Quod est argumentũ maximi caloris uenerei. De his maiora multo* Plin. *Purgant sese lauro. Nullæ reperiuntur in Bœotia.*

Phœnicopterus auis est habens rubras pēnas, cuius linguā præcipui saporis esse docuit Apitius. Mart. li. 3. Nomenq; dedit quæ rubentibus pennis. Idē li. 13. Dat mihi penna rubēs nomē, sed lingua gulosis Nostra sapit.

Pygargus, auis est de genere aquilarū, albicāte cauda.

Picus auicula est adūcis unguibus arbores excauās, in quibus pullos educat. Sacer est Marti: unde & Martius appellatur. Numeratur inter auspicatas aues. Pica dissimilis pico. Eodem die commutat uoces. Nidificat in arboribus. Parit oua IX. Expreßior est ei loquacitas, quàm Psitaco. Adamat uerba quæ loquitur. Nec discit tantū, sed diligit. Emoritur uicta difficultate uerbi. Et nisi subinde eadem audiat, memoria fallitur. Plinius ait, eas facilius discere, quæ glande uescuntur, & quinos habent digitos in pedibus. Nullæ tamē duobus primis uitæ annis. Omnibus lata est lingua, quæ sermonem imitantur humanum. Mart. lib. 7. Pica salutatrix si tibi Lausc placet.

Porphyrio auis est rostro & cruribus prælongis & rubentibus, quæ auium sola morsu bibit. Omnem cibū aqua tingit, quem pede ad rostrum ueluti manu affert. Laudatißimus est in Comagena.

Ptynge auis rapax, noctu uolitat, & uenatur more aquilæ, cum qua plerunq; dimicat.

Palumbi uiuunt ad annos XXX. Hyeme muti, uere uocales. Sunt autem syluestres columbæ. Nidificant in arboribus & sepibus. Duo sunt eorum genera. Vnū quod Vinaginē dicunt ab usu Labruscæ. Alterum quod Torquatum, à torque, quo uidētur insigniti. Mar. lib. 13. Inguina torquati tardant hebetantq; colūbi, Non edat hanc uolucrē, qui cupit esse salax. Quū ad senectam uenerunt spoliātur unguibus. Pariunt post solstitia bis in anno oua

terna, nec tamen plus duobus educant. Palumbes incubat fœmina post meridiem in matutinum. Cætero mas. Purgant se Lauro, Hyeme abeunt.

Parra auis est inauspicata, quæ oriente Syrio non apparet, donec occidat. De hac Horatius lib. 3. Car. Impios Parræ recinentis omen ducat.

Passeres salacißimi sunt, & argutißimi, uita breuißima. Mares diutius anno non uiuere argumētum est, quia nullus ueris initio apparet. Nigricies quæ est in rostro, æstate incipit, Fœminis longior paulò uita. Martialis: Et arguto passere uernat ager.

Pauo concipit tertio uitæ anno, quo ferè uarietate colorum induitur. Viuit annos uiginti quinq;. Gloriosus est, & inuidus. Erecto pennarum flabello seipsum miratur. Fimum suum resorbet, hominum utilitati inuidens. Eius caro dura & concoctu difficilis. Samius Pauus (utrūque enim dicimus) numeratur inter cibos electiles. Expandit colores aduerso maximè sole, quia sic fulgentius radiat. Omnes oculos pennarum contrahit in aceruum. Cauda annuis uicibus amissa pudibundus quærit latebrā, donec renascatur. Pauonem cibi gratia primus occidit Romæ Hortensius orator. Ferunt Alexandrum Magnum Pauone primum in India uiso admiratum fuisse, & edicto cauisse, ne quis tam speciosum animal interficeret. Columbas amant mutuò Pauones. Sacri sunt Iunoni.

Phœnicurus, auis est rubra cauda. Vocatur Erythacus hyeme.

Pyralis auis est inimica turturi.

Phœnicem unū in toto orbe habet Arabia, aquilæ magnitudine, auri fulgore circa collum, cætera purpureū, cauda cærulea, roseis pennis distincta, facie cristis ornata, & plu

& plumeo apice caput honestante. Quorundam est opinio neminem extitisse, qui uiderit uescentē, Sacer est Soli. Viuit annos DCLX. Senescens casia thurisq; surculis cōstruit nidum, quem odoribus repler, & super emoritur. Ex oßibus deinde & medullis nascitur uermiculus, inde fit pullus, qui priori funeri iusta reddēs, totum nidum defert in urbem quādam Panchaiæ Soli sacram, ibiq; in ara deponit. Plinius ait allatū fuisse Phœnicem in urbem Romam Claudij principis censura, anno urbis DCCC. Mart. lib. 6. alludit ad nidum huius uolucris, dicens: Quod semper casiaq; cynnamoq; Et nido niger alitis superbæ Fragras. De hac Ouid. li. 15. Vna est quæ reparet, seq; ipsa reseminet ales. Asyrij Phœnica uocāt: nec fruge, nec herbis, Sed thuris lacrymis, & succo uiuit amomi, &c. Phœnicem Vergilius reparabilem uocat, ubi de animalium ætatibus loquitur, dicens: Alipedem ceruum coruus ter uincit: at illum Multiplicat nouies phœnix reparabilis ales. Viuacem Ouidius, nobilem Plinius, Pharium Statius, Lōgæuū Claudianus, Gangeticū Ausonius, Aßyriū Stroza.

Psytacos humanæ uocis imitatores habet India. Virides sunt toto corpore, torque tantū miniato ī ceruice. Quæ accipiūt uerba pronunciant. Salutant imperatores. In uino lasciui sunt, duriciam eandē habent in capite, quā & in rostro. Quū loqui discunt, ferreo uerberātur radio, aliter non sentiunt ictus. Quum deuolant, rostro se excipiunt, cui innituntur. Amici sunt turturibus. Plinius ait syluam esse Gagandē, in qua primū uisi sunt Psytaci. De Psytaco Claudianus in Eutropiū: Qui uentrem inuitant precio, tradūtq; palato Sydereas Iunonis aues, & si qua loquendi Gnara, coloratis uiridis defertur ab Indis.

Phasianæ aues, à Phasi Colchorum fluuio sum-

pſerunt nomen. Geminas ex pluma aures ſubmittunt, ſurriguntq́;. Pediculis infeſtantur, & interimuntur quandoque, niſi ſeſe puluerēt. De his Iuue. Saty. 11. Et Scythicæ uolucres, & Phœnicopterus ingens. Mart. lib. 13. Argoa primum ſum deportata carina.

Phalerides aues ſunt aquatiles in Seleucia Parthorū.

Phalacrocoraces peculiares sūt Balearibus inſulis.

Pyrrocteres luteo ſunt roſtro, peculiares alpibus.

Phoicus auis eſt harpæ contraria.

Paralus auicula gregatim uolans colore cinereo.

Querquedula auis eſt ſemper in aquis natans. Aliter Sanqualia dicitur.

Regaliolus, auis eſt de uolatu cum aquila diſsidens. Vocatur hoc nomine tanquàm rex auium: Vocatur aliter Trochilus. Regaliolum aues diuerſi generis diſcerpſerunt, pridie quàm Cæſar interficeretur manibus coniuratorum.

Riparia auis nomen ſumpſit à ripis, in quibus habitat. Ruſtica auis eſt ſimilis perdici, roſtro tamen longiore. Mart. Ruſtica ſum perdix, quid refert ſi ſapor idē, Charior eſt perdix, ſi ſapit illa magis.

Satyria auis eſt, quæ aliter Coruus appellatur.

Spinturnix auis eſt inauſpicata, quæ alio nomine uocatur Incendiaria.

Stritomellus auis aliter dicitur Marinus paſſer.

Strix auis eſt nocturna & inauſpicata, quæ nomen ſumpſit à ſtridore. Lucanus lib. 6. Quòd trepidus bubo, quod ſtrix nocturna querūtur. Horatius: Plumāq́; nocturnæ ſtrigis. Hæc infantes noctu inuadit. Plinius ait nō eſſe fabuloſum ſtriges ubera infantium labris immulgere.

Struthius auis eſt grādi corpore & graui. Fœmina uocatur

uocatur Struthio. Hieronymus: Penna autem Struthionis similis est pennæ herodij & accipitris. Sunt qui eundem esse uelint cum Struthiocamelo. Sunt autem Struthiocameli auiū grandissimi. In Africa & Aethiopia altitudinem equitis equo insidentis uincunt, & celeritatem. Pennas habent, cetero non sunt uolucres, nec à terra tolluntur. Vngulas habent ceruinis similes, quibus dimicant bisulcas, & cōprehendendis lapidibus utiles, quos in fuga contra sequentes ingerunt pedibus. Quum colla in fruticibus occultarunt, latere sese existimant. Eorum oua propter amplitudinem usum uasorum præbent. Naturaliter caluent. Soli auium palpebras habent.

Sanqualem auem Massurius apud Plinium ossifragam dicit esse.

Sylla auis est, in cuius uentre reperitur Chlorites gemma herbacei coloris.

Sturnis proprium est cateruatim uolare, & quodam pilæ orbe circumagi, omnibus in medium agmē tendētibus. Plinius scribit, Cæsares iuuenes sturnum habuisse Græco & Latino sermone docilem. Hæc auis maculosa est, magnitudine merulæ. Vulgus Sturnellum uocat, Græce uocatur Psarus.

Subis auis est, quæ aquilarum oua frangit.

Terraneola auis est Alaudæ propè similis, prætérquàm quòd apicem non habet in uertice.

Tragopanades auis maior aquila cornua habet curuata in temporibus, caput phœniceū, cæteras partes ferruginei coloris. Aliter uocatur Tragopa, ab arietinis cornibus. Hanc habet Aethiopia.

Trochilus auis Crocodilo amica, & obsequiosa. Nam sanguisugas linguæ eius horrentes deuorat. Aliter

uocatur Regaliolus.

Truo auis, quæ aliter uocatur Onocrotalus. Cæcilius: Proh dij immortales unde proceßit truo.

Turdi in cacuminibus arborum nidificant luto. A coitu decem diebus oua maturescunt in utero. Loquacissimi sunt, sed peculiaris surditas eisdem ascribitur. Hinc adagium, Surdior turdo. Fertur hæc auis præcipui esse saporis. Horat. Nil melius turdo, nil uulua pulchrius ampla. Inassatus turdus cum Myrti baccis prodest Dysentericis, & urinæ. Turdis color æstate circum collum uarius, hyeme concolor. Frequentes sunt in Germania tempore hyberno. Agrippina uxor Claudij Cæsaris turdum habuit imitantem sermones hominum, ætate Plinij. Turdorum fimus optimus est stercorandis agris.

Turtures uere occultantur, pennasq; amittunt. Quum bibunt, colla non resupinant. Octonis uiuunt annis. Bis anno pariunt, oua plurimum terna. Pyralim uolucrem oderunt, Psytacis amicæ. Purgant se herba quæ uocatur Helxine. Earum fimum albugines extenuat. Turtur erepta compare semper gemit & castitatem seruat. Vergilius: Nec gemere aëria cessabit turtur ab ulmo.

Tinungulus auis terret accipitres adeò ut eius uocem reformident. Propterea amatur à columbis.

Vlula auis est luctisona, & funebris, quæ ab ululatu meruit nomen, Fel eius prodest ad albugines, suffusiones, & caligines: adeps ad claritatem.

Vpupa auis cristata, semper commoratur in fimo. Colorem mutat, cristam habet plicatilem, Cor eius laudatur in lateris doloribus.

Vultur, seu Vulturius, auis rapax, tarde uolat propter corporis molem. Cadauera sectatur, & carne uiuit.

uiuit. Aiunt hanc auem cōcipere ſine maſculorum ſemine, & ſine cōiunctione generare, natosq́; ex ijs in multā ætatem procedere ad annum uſq; centeſimum. Clarent odoratu uultures. Nigri præualent. Nidificant in altis rupibus, nidos nemo attigit. Fœtus ferè cernũtur bini. Vmbritius apud Plinium ait parere oua XIII. Biduo præſentiunt futura cadauera. Fugantur unguento. Comedũt ſemen Siſeris. Auxilio ſunt contra ſerpentes. Hermodorus Ponticus apud Cæliũ teſtis eſt, Vultures eſſe omniũ animalium innocētißimos, quia nihil prorſus attingāt eorũ, quæ ſerant homines, plantent, alant. Animantiũ præterea nullā interimant. uolucribus quoq; uel mortuis abſtineāt, quodam cognationis intellectu. Præſtantißimi habebātur in augurijs, ut indicāt urbis Romæ primordia. Euro grauidæ fiunt. Membra tabida affectant. Catullus: Lingua exerta auido ſit data uulturio. Quum cœperũt oua edere, aliquid afferunt ex Indico tractu, quod eſt tanquàm nux intus habens, quod moueatur, ſonumq́; ſubinde reddat. Quod ubi ſibi appoſuerunt, multos fœtus producũt, ſed unus tantum remanet, qui Immuſulus uocatur. Ferunt per quingenta millia paſſuum à uulturibus præſentiri cadaueris putorem.

Veſpertilio ſola uolucrum animal parit, habetq́; pro pennis membranam. Pullos nutrit lacte, ubera admouens, infantes amplectitur, ſecumq́; deportat. Vnicam habet coxendicem. Culices amat in cibatu, ſola uolucrum dentes habet. Habet etiam mammas.

Vipiones appellantur minores grues.

Aues inauſpicatæ ſunt, Cornix, Coruus, Bubo, Noctua, Parra, Auis incendiaria. Quibus adduntur ex aliorum animalium genere diuerſo, prægnans canis, Lupa,

raua, fœta uulpes, mustella, & lepus. Horatius lib. 3. Car. Impios Parræ recinentis omen Ducat & prægnans canis, aut ab agro Raua decurrens lupa Lauinino, Fœtaq; uulpes, Rumpat & serpens iter institutum.

Aues nocturnæ sunt, Bubo, Picus, Trogo, Cornix, Noctua.

Auium aliquæ ambulant, ut Cornices: Saliunt aliquæ, ut Passeres & Merulæ: Currunt, ut Perdices, Rusticulæ: Ante se pedes iaciunt, ut Grues, & Ciconiæ: Aliæ expandunt alas, pandentesq; raro interuallo quatiunt: Aliæ tota latera pandunt: Quædam compreßis pennis uolant: Aliæ iaculantur se in sublime, in rectum, in pronum: Aliæ uidentur ab alto cadere: Aliæ salire: Auium fœcundiores sunt fugaces quàm fortes. Aquilæ clarius cernunt quàm homo. Vultures sagacius odorantur. Liquidius audiunt talpæ obrutæ terra.

AVIVM ET ALIORVM animalium inimicitiæ.

Bellum inter se gerunt Cornices & Noctuæ: Miluus & Coruus: Aquila & Trochilus: Coruus & Chlorio: Noctuæ & minores aues. Turtur Pyralis, Brenthus Phagrus, Mustella Cornix, Ichneumones Vespæ, aquaticæ Anates Gauiæ, Harpe & Triorches Accipiter, Sorices & Ardeolæ, Egithus auis cum Asino. Vulpes & Nili Angues, Mustellæ & Sues. Esalon auicula & Coruus. Thoës Leones, Araneus Serpens, Leones Galli, Hyena Pardalis, Scorpius Scalabotes, Vulpes Cycnus, Tauri Cornices, Canes Damæ & Lepores, Lupus Ouis & Capra, Equi & Gryphes. Delphinus Balæna, Cestrers Lupus, Murena Congrus. Elephantes oderunt Murẽ, adeò ut si pabulum in præsepio positum contingi ab eo uiderint,

rint, fastidiāt. Bellant & cū draconibus perpetua discordia, Cameli odiū gerunt naturale aduersus equos. Hostis est Elephanto Rhinoceros. Mustellarum uirus exitio est Basilisco. Aspis bellum habet cum Ichneumone, Ceruis pugna est cum Serpente. Lacertæ inimicæ sunt Cocleis. Leōtophonum odit Leo, Balænis infestæ sunt Orcæ, Cōchis apertis insidiantur Polypi. Polypum lacerant Congri. Lupus marinus caudam prærodit Mugili, prælium est Aquilæ cū Ceruis et Dracone. Cybindo cum Aquila, Scorpioni cū Stellionibus, Salamandræ cum Testudine, Ranis, cum apibus, Formicæ cum Sorice, Apibus cū Crabronibus, Apes infestantur ab Hirundinibus.

Cōtrà uerò amici sunt Pauones & Colūbæ, Turtures & Psittaci, Merulæ et Turdi, Cornix & Ardeolæ. Oues Capris cōueniunt. Palumbes Perdicibus, Larus Graculo, Harpa Miluo, Musculi Balænis, Columbæ Tinungulis.

AVIVM ET ALIORVM animalium uoces.

VArij sunt auium cantus. Gallis expergificus, Bubonibus gemulus, Vlulis querulus, Noctuis Stridulus, Cicadis obstreperus, Hirundinibus perargutus, Luscinijs dulcis, Turdus trutilat, Sturnus pisitat, cacabat Perdix, gratitat Anser, Turtur & Colūba gemunt, Palūbæ plausitāt, Anates tetriniūt, Grus gruit, Cycnus drēsat, Accipiter pipat, Miluus lipit, galli cucurriūt, Gallina gracillat, Pupillat pauo, Trusat hirūdo, Aquila clangit, Vultur pulpat, Crocitat coruus, Graculus frigulat, glotorat Ciconia, Passer pipit, Cuculus cuculat, Cicada fritinit, Apes bombilāt, Bubo bubat, Stryx & Vespertilio stridēt, Noctua cucubat, Vlulæ ululant, Regulus & Merops zinzululant. Thomas Rhadinus de uocibus auiū sic meminit.

meminit. Philomela ſiquidem mille uocum diſcrimina contexebat. Pſitacus & Pica loquutu uario mentiebantur homines. Cuculabat cuculus, zinzilulabat Regulus, modulans odis Merulus concinebat, Parus tinninabat, Acredula mitilabat, Turdus aderat trutilans, Sturnus piſitans, Perdix cacabans, Palumbes plauſitans, Anſer gratitans, Hirundo trinſans, Ciconia glotorans, Coruus crocitans, Graculus frigulans, Pauo pupillans, Vultur pulpans, Accipiter pipās, Gaudebat & Cycnus drenſare, Grus gruere, Turtur & Columba gemere, Paſſer pipire, Miluus hiando lipire, Aquila clangere, Anas tetrinire, Gallus cucurrire, Gallina gracillare. Quod ad cætera ſpectat animalia, Tygres rancant, Leones rugiunt, Lynces fremūt, Vrſi uncant, Lupi ululant, Frendent apri, Elephantes barriunt, Cerui & Onagri glocitant, Tauri mugiunt, Equi hinniunt, Verres quirritant, Aſelli rudunt & oncant, Arietes blaterant, Oues balant, Sues gruniunt, Hircus mutit, Latrat canis, Vulpes gannit, Vagiūt lepores, Mures mintrant, Muſtellæ dintriunt, Grilli grillant, Serpens ſibilat, Rana coaxat.

AVES DEORVM.

HAlcyones, Thetidis. Verg. lib. 1. Geor. Non tepidum ad ſolem pennas in littore pandunt Dilectæ Thetidi halcyones.

Columbæ & Cycnus Veneris. De columbis Propertius lib. 3. Et Veneris dominæ uolucres mea turba columbæ. De Cycno, Statius lib. 3. Syl. – Et molles agitat Venus Aurea cycnos. Horatius libro 3. Car. Et Paphum iunctis uiſit oloribus.

Pauo, Iunonis. Ouid. lib. 1. meta. de Argo centoculo: Arge iaces, quodq; in tot lumina lumen habebas, Extinctum eſt,

ctum est, centumq; oculos nox occupat una. Excipit hos, uolucrisq; suæ Saturnia pennis Collocat, & gemmis cau dam stellantibus implet.

Coruus & Cycnus, Apollinis. Ouid. lib. 3. Met. Sed ales Sensit adulterium Phœbeius. Apollo apud Ouid. libro 2. Fast. I mea dixit auis, ne quid pia sacra moretur. Stroza pater: Albus erat quõdã uolucris Phœbeia coruus.

Noctua, Mineruæ. Ouid. lib. 2. Fast. Et sine lite loquax cum Palladis alite cornix.

Picus, Martis. Ouid. libro. 3. Fast. Martia picus auis gemino pro stipite pugnant. Et lupa.

Aquila Iouis. Syll. libr. 4. Donec Phœbeo ueniens Iouis ales ab ortu. Verg. lib. 1. Aen. Aetherea quos lapsa plaga Iouis ales aperto Turbabat cœlo.

Phœnix, Solis. Manilius apud Plin. testis est, Phœnicem in Arabia sacrum Soli esse. Claudianus de laudibus Stiliconis: Conueniunt Aquilæ, cunctæq; ex orbe uolucres Vt Solis mirentur auem.

Cataractas Plinius uocat aues Diomedæas.

Aues Palamedis sunt Grues, quoniam Palamedes ex earum ordine literas quasdam fertur inuenisse. Vocãtur etiam Naupliadæ à Nauplio Palamedis patre. Politianus: Clangunt Naupliadæ uolucres & peruia pẽnis Nubila conscribunt.

ANIMALIA DIVERSA.

IAm scripsimus in Epithetis naturam equorum, asinorum, canum, leonũ: ne quid tamẽ desit huic operi, aut pars ulla uideatur manca, repetemus: sed breuius multò.

Equi, ut ab his principium sumamus, bimi in utroq; sexu concipiunt, sed pullos generãt debiliores, quàm qui trimi. Equa fert uterũ mẽses undecim, & duodecimo parit.

rit. Columellæ placet, ut & maribus & fœminis conceædatur admissura circa æquinoctium uernũ, partim ut reuoluto anno eodem tempore pariat, partim etiam quòd hoc armentum libidinis furijs maceratur, si prohibeatur coitu. Fœminæ tanto coëundi ardore plerunq; mouentur, ut masculorũ penuria Venerem sibi figurent, uersæq; ad meridiẽ hausto cõcipiant uento. Quod aiunt fieri in ulteriore Hispania: Vnde Verg. lib. 3. Georg. Scilicet ante oẽs furor est insignis equarum, Illas ducit amor trans Gargara, transq; sonantem Ascanium, superant montes & flumina tranant, Continuoq; auidis ubi subdita flamma medullis, Vere magis, quia uere calor redit omnibus, illæ Ore omnes uersæ in Zephyrũ stant rupibus altis, Exceptantq; leues auras, ac sæpe sine ullis Cõiugijs utero grauidæ (mirabile dictu) Saxa per & scopulos & depressas conualles Diffugiũt. Plinius ait hanc rabiem mitigari coma tonsa, Apuleius testiculorũ amputatione. Pariũt equæ singulos, quandoque gemellos. Pariturae se erigunt, stantesq; enituntur: quum tamen cæteræ quadrupedes iacentes pariant. Aristoteles equis uitam annorum xxv. ascribit. Plinius tamen ait mares ad annos xxxiii. generare, Fœminas gignere ad annos xl. Aristoteles sentit mares minus uiuere quàm fœminas, quoniam debilitantur coitu. Contrà uerò Plinius breuiorem facit equarum uitam. Qui domi aluntur, minus uiuunt, quàm qui in grege. Fœminæ finem crescendi faciunt post annos quinq;, mares anno addito. Mares citius perficiũtur in utero, quàm fœminæ. Partu edito non statim generosa impletur equa, sed intermisso tempore. Dum peperit, carunculam quandam ex fronte pulli (quam Hippomanes uocant) deuorat, eoq; deuorato pullum melius amat. Nam si alia equa præ

ripere

riperet, partũ ad ubera non admitteret mater. Equæ plerunq; macrescunt desiderio pullorum absentium. Propterea dimittendi sunt in eadẽ pascua quibus mater. Tanta est in hoc genere charitas, ut amissa parente reliquæ fœtæ educẽt orbum. Fœminæ grauidæ hyberno tempore, tecto continendæ sunt non angusto, ne aliæ conceptũ elidant. Pullus postquàm genitus est, terrã ante triduum ore non attingit. Equus dentes habet XL. Dum bimus est & sex mensiũ, medij dentes & superiores & inferiores cadunt. Dum quartũ annum attingit, deiectis dẽtibus caninis alij nascuntur. Intra sextum annum molares cadunt. Omnes septimo cõplentur. Senectute plus solito candescunt, quũ cæteris animalibus nigrescant. Plures sunt dẽtes maribus quàm fœminis: Vitæ sunt breuioris quibus pauciores, uiuacioris quibus plures. Equi suas matres & filias superueniũt. Sunt tamen exẽpla, quæ cognatã libidinem eis odiosam esse doceãt. Equi ducuntur gloriæ cupiditate: Nam uictores exultant & uicti dolẽt. Camelum reformidant, adeò ut nec eius aspectũ sustinere, nec odorẽ ferre ualeant. Aquam amãt turbulẽtam in potu, ut uidere est: nam priusquam bibãt, limpidã pedibus interturbant. Quatriduanã sitim possunt tolerare, sed postea auidissimè bibunt. Fruge & herba uescuntur, & potu pinguescũt. Exanimato eorum corpore nascũtur uespæ & crabrones. Fœminæ caput affixũ palo in hortis fugat erucas. Aethiopia pennatos equos generat & cornibus armatos. Fluuiatiles uocãtur Hippotami. Quod ad eorũ bonitatem spectat & generosam indolem, Varro probat equum breui capite, nigris oculis, membris non confusis, naribus non angustis, auribus applicatis, non angusta iuba, crebra, fusca, subcrispa, subtenuibus setis implicata in

ta in dexteriorem partem ceruicis, lato pectore, et pleno, humeris latis, uẽtre modico, lũbis deorsum uersum pressis, scapulis latis, spina duplici, cauda ampla, cruribus rectis æqualibus, introuersis, genibus rotundis, ungulis duris, toto corpore uenoso. Columella: Quum uerò natus est pullus, inquit, confestim licet indolem existimare, si hilaris, si intrepidus, si neque conspectu nouæq; rei auditu terretur, si ante gregem procurrit, si lasciuia & alacritate interdũ, & cursu certaminis æquales exuperat, si fossam sine contactione transilit, pontem flumenq; transcẽdit. Corporis uerò forma constabit exiguo capite, nigris oculis, naribus apertis, breuibus auriculis, ceruice molli, lato pectore, grãdibus armis & rectis, lateribus inflexis, uentre substricto, testibus paribus & exiguis, cauda longa & secta, crispaq;, mollibus & altis cruribus, rectisq;, tereti genu, paruoq;, neq; introrsus spectante, rotundis clunibus, fœminibus torosis, duris ungulis, concauis & rotundis, quibus coronæ mediocres superpositæ sint. Sic uniuersum corpus compositum, ut sit grande, sublime, erectum, ab aspectu quoq; agile, & ex longo (quantum figura permittit) rotundum. Varij poëtarum uersus naturam & indolem generosi equi exprimentes citantur à me in Epithetis. Qui uidere uolet, habeat sibi.

Asinorum duo sũt genera: Feri, quos Onagros uocant: mãsueti, ut nostrates. Viuũt asini exiguo pabulo, ut folijs, spinis, carduis, stramine. Tolerãtißimi sunt plagarũ, & penuriæ. Propterea tardius deficiũt, quàm ullũ aliud armentum. Negligentiã custodis fortißimè sustinẽt. Laborẽ & famem patiuntur. Raro afficiuntur morbis, apti sunt ferendis sarcinis, & oneribus. Propterea Columella meritò ait eos ruri necessarios esse. Impatiẽtes sũt frigoris:

ris: Hinc Pontus & Scythia, regiones frigidissimæ, asinis carent. Tertio mense coire incipiunt, ubi partus est ocyssimus, sed à trimatu legitimus. Asinæ singulos pariunt, nonnunquam etiam gemellos. Pariture lucem fugiunt, & tenebras quærunt, ne ab homine conspiciantur. Viuunt annis xxx. & amplius. Fœmina uiuacior est mare. Per ignes ad fœtus tendunt, quum tamen interpositum riuũ contingere horreant. Propterea sicco tramite eunt ad potum. nec põtes transeunt, quorum trabes discuneatæ aquã deorsum ostentant. Ferulas amant, quæ cæteris iumentis præsentaneo sunt ueneno. Pediculis carent: Ex mortuorũ tamẽ cadaueribus gignuntur scarabei. Fœminæ si non pepererint, priusquã dentes amittant, quod solet accidere mẽse xxx. sterilitas certa. Laborant morbo, quem Malidam uocant. Quod uicium in capite oritur. Asini Indici armantur cornibus. Asini iecur inassatũ comitialibus prodest, si ieiuni comederint. Cinis quoq; ungularũ asininarũ binis coclearibus potus comitiales ipsos adiuuat, et eisdem strumas discutit. Asinini lactis potus addito melle, prodest dysẽtericis. Prouocat & nitorẽ cutis. Propterea ferunt Poppeam Neronis uxorem eo lacte faciem sibi perunxisse.

Canes fidelissimi sunt homini, ut multis exemplis docet Plin. Propterea Athenienses Canem publicè alendum mandauerunt, quòd in Aesculapij templo custos adhibitus compilantẽ sacra indicasset. Ptoëmphanæ canem habent pro rege, motu eius imperia augurãtes. Templũ fuit apud Aetnam, quod soli custodiebant canes, castè adeũtibus innocui, pollutis uerò infestissimi. Bestiã et furẽ prædicãt suo latratu. Dominos amant, comitantur, custodiunt, excubãt pro foribus. Nomina sua & uocẽ domesticã agnoscũt, Itinera quàmuis longa meminere, magno memoriæ argu-

mento. Lacedæmonij hoc animal templis omnibus arcebant, quòd impurum sit, & palàm coëat. Romani placandis caniculæ ardoribus ipsum immolabant. Generosi sunt in primis Laconici, Arcadici, Locrenses, Iberici, Cretici, Moloßici, Hyrcani, Indici, Elymæi, Melitæi paruuli sunt & dominis suis inter delicias. Inhumantur apud Molossos. Annui sunt eis partus, & ad pariendum annua etas. Gerunt in utero sexagenis diebus. Gignunt cæcos, qui quò largiore aluntur lacte, eò tardius uisum recipiũt. Non tamen ultra uicesimum primum diem, nec ante septimum. Optimus est in fœtu, qui nouißimus cernere incipit. Mares quarto anno gignere incipiunt, fœminæ tertio usq; in nonũ. Postquam pepererũt, coëunt nõ ante sextũ mensem. Sunt quæ LXXII. diebus uterũ ferant, quarum catelli XII. diebus cæcutiũt. Tenẽtur libidine diebus ad summũ XIIII. Lac earũ crassum est, et craßius quàm cæterorũ animaliũ, præterquã scrofæ, et leporis. Fœminæ cõsidentes meiunt, mares crure potius elato. Parit canis quinq; aut sex, interdum duodecim. Nec mari nec fœminæ permittenda uenus ante annum, quia si teneris concederetur, uires carperet. Quos uolumus esse generosos, eos oportet non educari alienæ nutricis uberibus, quia lac maternũ magis prodest ad incrementa corporis. In canibus ætatis indicium dentes arguunt. Nam iuuenibus albi sunt & acuti, senibus nigri & obtusi. Viuunt annis XIIII. Mutant dentes quos caninos dicimus. Canum alij sunt uenatici, ad feras: alij uillatici, ad armentorum & uillarum custodiam. Boni canes debent esse formosi, magnitudine ampla, oculis nigrantibus & rauis, naribus congruentibus, labris subnigris, acutis dentibus, & labro tectis, capitibus & auriculis magnis, & flaccis, craßis ceruicibus, & collo, internodijs articu-

lorum

lorum lõgis, cruribus rectis; pedibus magnis, digitis discretis, unguibus duris et curuis, talo fermentato, & molli corpore à sũmis feminibus suppresso, spina neq; eminula neq; curua, cauda crassa, latratu graui, hiatu magno, colore albo. Fœminæ debẽt esse mãmosæ, æqualibus papillis. Villatici debent esse neq; mitißimi, neq; nimis crudeles, quòd hi domesticos etiã inuadant, illis facile adulentur fures. Degeneres sunt, qui caudã sub aluum reflectunt. Infestantur tribus morbis, angina, podagra, & rabie. Rabiosi quicquid mordent, in rabiem uertunt. Rabies in eis cognoscitur, quũ potum & escam auersantur, largã spumantemq; pituitam naribus & ore proijciunt, toruè & solito tristius intuẽtur, in omnes paßim sine latratu irruunt. æquè feras, hominesq;, tam ignotos, quàm familiares mordent, aquæ metu afficiuntur, ut ea uisa pili plerũq; inhorrescãt, & nonnunquam ex ea formidine emoriantur. Quo etiam metu afficiuntur ab ijs demorsi. Eorum autem rabies pestifera est in primis homini, Syrio ardẽte. Radix syluestris rosæ (quam Cynorrhodam appellant) remedio est aduersus eorũ morsum. Laborant & scabie canes, fiuntq; pulicosi, & his scatent uermibus, quos Plinius Ricinos appellat.

Capræ dicuntur à carpendo, teste Varrone, quòd uirgulta carpant, & agrestibus pascantur fruticibus. Maleficæ sunt frondibus & arboribus, oliuæ maximè, quam si lambendo contigerint, depauerintq;, sterilescere faciũt, et enecãt. Amãt dumeta potius quàm situ campestrẽ, asperisq; locis & syluestribus optimè pascuntur. Nam nec auersantur rubos, nec offendũtur uepribus. Citisum maximè amant, Ocymũ uerò aspernantur, quòd insaniã faciat. Alsiosæ sunt, & obnoxiæ frigori. Propterea melius ab hybernos exortus stabulantur. Iubet Columella ut di-

ligens pastor earum stabula quotidie conuerrat, neq; permittat stercus, aut humorẽ cõsistere, lutũ'ue fieri, quòd cũcta hæc capris sint inimica. Varro ait stabulum caprile lapide aut testa substerni oportere, quominus sit uliginosum, & lutulentũ. Substituenda item uirgulta, ne oblinantur. Capris glans non est permittẽda, nisi affatim dari possit. Nam citra satietatem data facit ut abortum pariãt: Laudantur mãmosæ, & abundantißimæ lactis. Debẽt esse firmæ, magnæ, corpore leni, & crebris pilis tecto. Meliore sunt semine, quæ bis pariũt. Desistẽte autũno exigũt à grege in campo hircos in caprilia. Concipiunt Nouẽbri mẽse. Martio pariũt turgẽtibus uirgultis, Reddũt fœtũ quarto post conceptũ mense. Pariunt frequẽter duos, interdum quaternos, sed raro. Implentur terno aut quaterno coitu. uiuunt annos octo. Coëunt quãdiu uiuunt. Crebro loca permutant, summaq; depastorũ fruticũ solum cõtingunt. Sterilescũt nimia pinguedine. Oculis nõ lippiũt. Cornibus inter se quãdoq; pugnãt, quibus sunt cornua. nam non omnibus. Auribus spirãt, nõ naribus. Noctu cernũt non minus, quàm interdiu. Propterea caprinũ iecur uespertinam aciem his restituit, quos Nyctilopas uocãt. Semper febriculosæ sunt. Sole in occasum decliui auersæ iacẽt, & sese non contuentur. Villus quem habent pensilem in mento, uocatur Aruncus, quo si quis unam earum traxerit, aiunt reliquas stupefieri. Gustato pulegio ad balatum concitantur. Differunt à capreis, quòd hæ siluestres sint: illæ domesticæ. In Africa nascuntur agrestes, equi altitudine: Sunt & in regione Caspia eadem magnitudine, sine cornibus, colore albo, uillis longis, & tonsilibus, qui lanis Milesijs certant. Apud Mendesios populos capræ coluntur, & caprarij ipsi maximo afficiuntur honore. Sunt & in parte Africæ tonsiles

tonsiles, ex quorum uillis nautæ rudentes conficiunt. Habitatores Sardiniæ pellibus caprarum utuntur pro uestimentis. Pestilentia quandoque uexantur. Qua quũ agnoscũtur correptæ, ijs omnibus sanguis detrahendus est. Ebulliente earum sanguine, mollitur Adamas. Fel uase in terra conclusum congregat ranas, Iecur comestum prodest contra uisus obscuritatem. Vngularũ cinere perunctæ ex aceto sanantur alopeciæ. Earum cornibus uel pilis accensis fugantur serpentes. Cinis potus uel illitus prodest contra ictus. Fimus in aceto decoctus & illitus contra ictus serpẽtum. Caseus cum origano ad morsus aliarum bestiarum. Lac contra cantharidas remedio est. Sanguis decoctus cum medulla, sumitur contra toxica. Lacte etiam caprino tolluntur lendes. Vrina calefacta & instillata prodest auribus. Fel cum uino sumitur contra cicatrices, albugines, & caligines. Caseus siccus ex aceto & melle purgat ulcera. Caprearum sanguis cum palma marina pilos detrahit. Lacte caprino perunctæ gingiuæ faciles dentiones faciunt. Fel sacrificatæ capræ oculis illitum, uel sub puluino positum somnos allicit.

Luporum rapax est natura & ignobilis. Nam ubi caulas intrauerunt, non solùm interficiunt quod satis est ad uentrem, at totum gregem paßim iugulant. Dicuntur uocem ad præsens tempus adimere ei, quem priores conspexerint. Virgil. -Lupi Mœrim uidere priores. Sæuiores sunt qui in frigida nascuntur plaga, quàm qui in Africa, aut Aegypto. Habent in cauda amatorium uirus exiguo in uillo, qui tamen non idem pollet, nisi uiuenti fuerit direptus. Coëunt toto anno non amplius quàm dies XII. In summa fame uescuntur terra. Grassantur noctu. Animalia cornuta inuadunt à tergo. Flumina tranãt seriatim, omnes

præcedentium caudis mordicus apprehensis. Sacri sunt Apollini, & Latonæ, quòd ei parienti astiterint. In Mareotide Aegypti parte piscatoribus assistunt, more domesticorum canũ, & partẽ prædæ ab eisdem accipiunt, alioqui rhetia & omnem apparatum concerperent. Pereunt gustata herba quæ ex argumẽto uocatur Lycoctonia. Lupis oculi noctu splendent, & lucem iaculantur. Ferũt lupi rostrũ inueteratũ ueneficijs resistere. Ob id uillarum portis olim præfigebatur. Vestigia lupi calcata equis afferunt torporem. Excrementa suffusionibus prosunt, adeps cõtra lippitudines. Luporum iecur simile est equinæ ungulæ. In Olympo Macedoniæ monte, & in Creta insula non sunt lupi. Nullos etiam fouet Britannia. In eodẽ genere sunt Lupi ceruarij, quibus in fame mandentibus si respexerint, obliuionem cibi surrepere aiunt, digressosq́; quærere aliud. Congrediuntur cum leonibus. Hominem à cæteris animalibus oppressum ulciscũtur. Lupus à Græcis dicitur Lycos. Lyncãthropia uocatur melãcholica affectio, qua qui afficiuntur, uocantur Lycãthropi, quoniam lupos imitari uideantur. Exiliunt quippe noctu, & inter sepulchra diuersantur ad diem usq;. Ferunt lupos in magna armenta certaturos uentrem explere terra, ut illa sarcina factus onerosior, nõ tam facile excutiatur, sed resistat fortius.

Lycanthropia

Cerui urgentibus canibus ultrò confugiunt ad hominem, uiasq́; humanis tritas uestigijs minus cauent, quàm secretas, & feris opportunas. Concipiunt post arcturi sydus. Vterum ferũt octonis mensibus. Pariunt interdũ geminos. À conceptu separant se. Relicti mares libidine pruriunt. Fodiunt scrobes: tunc eorum rostra nigrescunt, donec imbribus abluant. Fœminæ ante partum purgant se herba quæ dicitur Siselis, ad faciliorem partum. Pastæ redeunt

ad fœtus

ad fœtus quos exercēt cursu, & fugā meditari docēt. Du= *cunt etiam ad prærupta, & saltum demonstrāt.* Mares de= *syderio libidinis soluti auidè petunt pabula, pingues facti redeunt in latebras.* Fugiunt audito canum latratu, mulcē= *tur cantu & fistulis.* Erectis auribus acute audiunt, ijsdem *depreßis, surdescunt.* Timidißimi sunt & admodū stupidi, *adeò ut equo aut buccula proprius accedente iuxta uenan= tem non cernant: Aut si cernūt, arcum & sagittas miren= tur.* Maria tranant gregatim nantes ordine porrecto, & *capita imponentes præcedentium clunibus, alternatimq; ad terga redeuntes.* Natant in odore terrarum, quas non *uident.* Cornua habent mares, quæ amittunt omnibus an= *nis statuto ueris tempore.* Cornibus amißis delitescunt ut *inermes.* His accensis odore fugantur serpentes, & co= *mitiales morbi depræhenduntur.* Aetatis indicia arguun= *tur, in illis singulis annis ramos adijcientibus usq; ad se= xennes.* Sunt qui dicant fœminis quoq; nasci cornua. Euripides: *Ceruam (inquit) cornigeram manibus* Achæo= *rum tradam, quam pro tua mactabunt filia.* Et poëtæ *Ceruam ab* Hercule *expugnatam aiunt cornigeram fuisse.* In *ceruis etiam senecta dentibus declaratur.* Tunc enim *aut paucos habent aut nullos, nec in cornibus imis ra= mos, qui prominent ante frontem iunioribus.* Castratis *neq; decidunt cornua, neq; nascuntur.* Quamdiu carent *cornibus, noctu procedunt ad pabula: nam interdiu non audent, imbelliæ suæ & infirmitatis conscij.* Vbi creue= *runt, ea ad arborem experiūtur:* Si firma uiderint, in aper= *tum prodeūt, securiores solito.* Pugnant cum serpentibus. Cauernas inuestigant, nariumq; spiritu extrahunt reni= *tentes.* Propterea adusto cornu ceruino odor serpentes *ipsos abigit,* Febrem nō sentiunt, quin potius huic morbo

 medentur.

medentur. Centenos excedunt annos. Cornua in locis inaccessis proijciunt, ne imbelles inueniantur. Felle carent, uermes habent in capite. Eorum caro mane commanducata uitam hominis augere dicitur. Nulli sunt in Africa cerui. Vulnerati iaculis sanant se dictamo herba, quam primi monstrauere. Extractos cauernis serpentes mandunt. In Hellespōto nō cōmeant in alienos fines & circa Arginussam, elatū nō excedūt montē in quo fissis sunt auribus. Vicissim ad alias transeunt fœminas, & ad priores redeunt. Pariturae ceruae pascuntur Siseli. Quum sentiunt se grauidas, lapillum deuorant, qui in excrementis repertus, aut in uulua partus custodit adalligatus. Vuluas pilo ceruino suffiri prodest. Ceruina pellis uocatur Nebris, quoniā nebrus est de genere ceruorum. Ceruorum sanguis tenuis est & aquosus. Mart. Seruos fugitiuos nuncupauit Ceruos, ab huius animalis celeritate. À cuius timiditate uiri ceruini dicuntur homines nimis meticulosi.

Vrsi coëunt hyemis initio, ambobus cubantibus, complexis'que. Deinde separatim abeunt in latebras, in quibus pariunt tricesimo die, & plurimum quinos, sine oculis & sine pilo. Vngues tamen prominent. Hos partus lambendo paulatim figurant. Raro uisa est pariens ursa. Mares XL. diebus latent. Fœminae IIII. mensibus. Latebram si non habeant, fruticum & ramorum congerie aedificant molli fronde constratam, uentis'que & imbribus impenetrabilem. Primis XIIII. diebus adeò graui somno premuntur, ut ne uulneribus quidem excitari queant, tunc'que ueterno pinguescunt. Ab his diebus priorum pedum suctu uiuunt. Fœta dies XIIII. immobilis manet. Sine cibo dies XL. Fœtus rigentes pectori admotos fauent, eodem incubitu, quo uolucres oua. Vere procedunt,

cedunt, sed pingues mares ad laxanda intestina concreta Aron herbam deuorant. Eorum oculi hebetantur crebro. Inualidißimo capite sunt ursi. Ideò si urgente ui aliqua præcipitare se uelint, ipsum manibus operiunt, & inflictis in arena colaphis quandoq; exanimantur. Suspensi taurorum cornibus eosdem pondere fatigant. Sunt solertes in maleficia. Non gignuntur in Africa. Vrsa resupinata serpit ad fœtus & latebram, in qua paritura est, ne uestigia uenatoribus speluncam prodant. Saturitati occurrit uomitione: quā sibi excitat cōmanducatis formicis. Si uenatores instent, catulos partim dorso, partim ore rapiens fugit in proximā arborē. Fœmina sæuior est et fortior mare. Vrsus erectus duobus aliquādo pedibus ingreditur. Carnes depascitur etiam putres. Vrsi sunt in Mysia adeò uenenati, ut solo afflatu canes perimant. Apud Roxolanos inueniūtur pleriq; mansuefacti. Vrsi in longiore itinere sine calciatu fatiscunt. Viuunt fruge, fronde, uindemia, pomis, apibus, cancris, & formicis. Aiunt eorum manus, id est, anteriores pedes, esse inter esitandum prædulces, & insigni suauitate, quòd frequenter partem hanc agitent, quum apprehensione, tum incessu.

Mulus, gignitur ex asino & equa. Eximius est ferendis oneribus. Mula gignitur ex equo & asina, animal tarditatis indomitæ. Conceptum ex equo si sequatur asini coitus, abortu perimit, sed non equus conceptū ex asino. Fœminæ à partu septimo die impleri poßunt. Fatigati mares melius implent. Equo & asina genitos mares antiqui uocabant Hinulos, seu Hinuleos. Hora. Vitas hinuleo me similis Chloë. Mulæ non pariunt nisi prodigiose, quoniā ex duobus diuersis generibus genitæ sunt. Theophr. apud Plin. testis est mulas in Cappadocia parere. Mulæ calci-

tratum inhibet crebrior uini potus. Generantur etiam mulæ ex equa et onagris mansuefactis, ueloces cursu, eximia duritia pedum, rugoso corpore, indomito animo, sed tamen generoso. Nascuntur apud Indos muli ex asino & equa agrestibus. Athenienses mulum emeritum (cuius labore in extruendo templo usi fuerant) publicè aluerunt, data lege ne quis hordeum appetēti auerteret. Aiunt puluerē in quo mula se uolutauerit, corpori inspersum mitigare ardores amoris. Varro lib. 2. de Re rust. ait mulas nō ubiq; steriles esse, quàmuis sint in Italia. Nam Mago & Dionysius apud eundē testes sunt, mulam & equam quū conceperunt, duodecimo mense parere.

Bos, in re pecuaria primā habet autoritatē. Est enim socius hominū in rustico opere, & Cereris minister. Propterea olim cautū fuit lege, ne quis occideret. Ex eius cadauere nascuntur apes mellis matres. Aetatis quatuor sunt gradus in genere bubulo. Prima est uitulorum, Secunda iuuencorum, Tertia boum nouellorum, Quarta uetulorum. Vacca sterilis uocatur Taura, prægnans Horda. In hoc armento præcipui sunt, qui sunt membris pilosis, nigrantibus cornibus, latis frontibus, oculis magnis et nigris, auribus compreßis, spina leniter remissa, apertis naribus, labris subnigris, ceruicibus craßis, & longis à collo, corpore amplo & bene costato, latis humeris, bonis clunibus, ad inferiorē caudæ partē frequentibus pilis, subcrispis, cruribus potius minoribus, rectis genulis eminulis, distantibus inter se, pedibus non latis neq; ingredientibus, qui displodantur, nec quorū ungulæ diuaricent. Cōmode pascuntur boues in nemoribus, ubi uirgulta & frons multa. Macra uacca facilius concipit. Propterea ante admissuram nō debet impleri cibo, aut potione, mensem unum. Contrà uerò

tauri

tauri ante admißionē herba, palea et fœno implendi ſunt, & à fœminis ſecernēdi. Quum taurus uaccā inijt, ex eius deſcenſu cognoſcitur an mas conceptus ſit an fœmina. Si quidem ſi mas eſt, abit in dexteriorem partem: ſi fœmina, in ſiniſteriorem. Non oportet inire fœminas ante bimatum, ut trimæ pariant. Et melior erit fœtus, ſi quadrimæ. Idoneum tempus ad concipiendum eſt à Delphini exortu uſq; ad dies quadraginta. Vaccæ menſibus decē ſunt prægnantes, quas paſci oportet in locis uiridibus, & aquoſis. Aeſtiuo tempore infeſtantur tabanis & quibuſdam beſtiolis. His frondem ſubſterni oportet, quo mollius quieſcant. Aeſtate ducendæ bis ad potum, hyeme ſemel. Locus frigidus facit eas macreſcere. Vaccæ probantur, quæ ſunt maximis lateribus, frontibus latißimis, oculis nigris & patentißimis, cornibus uenuſtis, & nigrantibus, piloſis auribus, compreßis malis, caudis amplißimis, ungulis modicis & cruribus. Campania boues albos & exiles gignit, Vmbria uaſtos & albos, Etruria & Latium compactos, & ad opera fortes, Appœninus & Gallia uegetos, & labori aptißimos. Aelianus ait taurum cornupetam alligato dextro teſticulo cohiberi. Morbi boum ſunt podagra & ſtruma. Concipiunt uno initu. quòd ſi aberrauerint, uigeſimo poſt die fœmina repetit marem. Tauri non ſæpius quàm bis die ineunt. Boues ſoli animalium retrò ambulantes paſcuntur. Fœminæ uiuunt ad annos XV. Mares ad XX. Robur eis in quimatu, pingueſcūt lauatione calidæ aquæ. Domitura boū fieri debet in trimatu, antè præmatura eſt, poſtea ſera. Fuit hoc animal tantæ curæ apud Rom. ut in exilium pulſus ſit, qui bouem occiderat ad comedendum omaſum. Boues lapillum habent in capite, quē expuunt, ſi necem timeant. Ludos boum cauſa celebratos

Bubecios

Bubecios uocabant, Seruius ouium & boum effigie æs signauit. Fons est in Narbonensi prouincia Orge nomine, in quo herbæ nascuntur adeò bobus expetitæ ut mersis capitibus eas inquirant. Boues se olfactantes, seq; lambentes cōtra pilum, tempestatē præsagiunt. Eorū fimum utile est aluearijs. Scabie si inficiantur, ea sanatur Corcoro herba. Buprestis herba est uenenum bobus. Nam ea gustata dissiliunt. India boues habet unicornes & tricornes. Habet et atrocissimos tauros syluestres, maiores agrestibus, colore fuluos, oculis cæruleis, præstantes cursu, cornibus mobilibus, quorum tergora silicis æquant duritiam, & omne respuunt uulnus. Bouem primus occidit Prometheus.

Sues, bis anno pariunt, uterum ferunt mensibus tribus. Vicenos quandoq; enituntur porculos, sed tam multos educare nequeunt. Inire incipiunt octauo mense. Admissura est à Fauonio ad æquinoctium uernum. Implētur uno coitu, mares post trimatum nō generant. Fœminæ senio confectæ cubantes coëunt. Fœtus comedunt nonnunquàm. Viuunt ad annos x v. nonnulli ad uicenos. Aiunt suem exoculatū citò emori. Obnoxij sunt anginæ & strumæ. Cruor in radice setæ dorso euulsæ et caput obliquum in incessu, indicia sunt infirmitatis. Præpingues penuriam lactis sentiunt. Gaudēt uolutari in luto. Facilius in dextrū iacent, quàm læuum. Veteres existimabant animam eis pro sale datam, quòd ad escam tantùm nati sint. Castrātur quandoq; fœminæ. Pinguescunt adeò, ut Plinius scribat soricem in corpore cuiusdam præpinguis nidificasse. Bis anno pariunt. Porcus olim sacer erat Cereri. Et in feriendo pacis fœdere quondā mactari solebat. Sues mares sunt salacissimi, & ab annicula ætate commodè progenerant, ac etiam semestres implere possunt fœminam. Columella

ait fœminam idoneam esse ad edendos partus usq; ad annos septẽ, quæ quanto fœcundior est, eò senescit citius. Castrati sues celerius pinguescunt. Melius pascuntur in agris palustribus, quàm sitientibus. Gaudent & sylvis glandiferis, ac pomiferis. Amant & radiculas aquatilis sylvæ. Maribus in coitu plurima est asperitas. Tunc inter se dimicant indurantes attritu arborum costas. Fœminæ in partu asperiores. In Arabia suillum genus non uiuit. Sues in coitu spumam ore fundunt. Verres subantis audita uoce nisi admittatur, cibum non capit in maciem. Fœminæ tantum plerunq; efferantur ut hominem lacerent, candida maximè ueste indutum. Quæ rabies mitigatur asperso aceto. Fœminæ prægnantes coëunt. Suibus quandoq; serpentes sunt in pabulo. Galenus suillam carnẽ cæteris laudabiliorem facit. Phorine dicitur suilla pellis. Porrò Verres, dicitur porcus non castratus.

Aper, porcus sylvester dentatus est, & excellit feritate. In morbis medetur sibi hedera. Solidũ aprum primus Romanorum in epulis apposuit P. Seruilius Rullus. Apris maribus nõ nisi anniculis generatio. Indicis apris cubitales sunt dentiũ flexus gemini ex rostro. Totidem à fronte ceu uituli cornua exeunt. In Creta & Africa nulli reperiuntur apri. Multi sunt in Macedonia. Apri cerebrum cũ sanguine laudatur cõtra serpentes: iecur item inueteratũ, & potum cum ruta et uino. Item adeps cum melle & resina. Apro tam grauis est sua urina, ut nisi egesta sit, fugæ non sufficiat, & uelut deuinctus opprimatur.

Orygem, perpetuo sitientem habet Africa. Quod tamen animal liquorem habet in uesica magni contra sitim remedij.

Talpæ, oculis capti, frumentum in area populantur,

Græci

Græci blactas uocant. Similes propè sunt muribus. Terrã excauant, in qua effodiunt sibi cubilia, dicente Vergilio: Aut oculis capti fodere cubilia talpæ.

Oues, quadrupedum sunt mãsuetißimæ. In admissura si fœminas cupiunt, austrum obseruant: si mares, aquilonem. Oues Arabicæ caudam trium cubitorum per humum uoluunt. In Chio sunt minutißimæ inopia pabuli. quarum tamen lacte caseus fit laudatißimus. Agni statim à partu matrẽ agnoscunt, circaq; illam petulca gestiunt lasciuia. Probæ oues debent esse corpore amplo, molli & denso uillo, & uentre piloso, cruribus humilibus. Omnes infirmo sunt capite. Viuunt annos decem. Arietes agnas fastidiunt, senectam ouium consectantur. Generant in utroque sexu à bimatu ad nouenos annos. Coëunt à tertio idus Maias ad XIII. Calend. Augusti. Gerunt partus diebus CL. Arietis ferocia cohibetur cornu iuxta aurem terebrato. Dextro teste præligato fœminas generat, læuo mares. Tonitrua solitarijs ouibus abortus inferunt. Propterea congregari debent, ut cœtu iuuentur. Oues tectæ molliores sunt, Colonicæ in pascuo elegantiores. Plinius laudatißimas oues, & lanas facit Appulas, & Italicas. Tertium locum dat Milesijs. Circa Tarentum & Canusium summam quoq; nobilitatem habent, et in Asia Laodiceæ. Oues frequentius quàm ullũ aliud animal infestantur scabie, quam facit macies, ut maciem exiguitas cibi. Huic morbo nisi occurratur, unica totum pecus coinquinabit. Nam oues contagione uexantur. Agni si laborent morbo, non debent admitti ad matres. Tondendarum ouium tempus est in Iulio. Olim multatio non nisi ouium, boumq; impẽdio dicebatur. Lac ouillum dulcius est bubulo, & magis alit. Veruex dicitur cui inuersi sunt uel

ademti testiculi, Aries, *qui generat. Ferunt arietinis cornibus defoßis asparagum gigni. Laberius poëta uocabat arietes Reciprocicornes et lanicutes, quòd reciproca habeant cornua,& cutẽ lana opertã.* Veruex sectarius,*dicitur,qui gregem agnorum præcedens ducit.*

Simijs *figura est homini proxima, Imitantur quicquid ab homine fieri uidẽt. Propterea uenatores hac ratione eas plerunq; fallunt. Nam in radicibus arborũ(in quas illæ repserunt)aqua se perungunt,demum uasculum uisco plenum aquæ loco reponunt. Quo quum oculos & ora perunxerunt simiæ,facilè capiuntur. Falluntur & alio modo, quũ scilicet relictis dedita opera à uenatoribus calceis sese impediũt. Tristes sunt luna cana: Noua lætantur. Fœtus amãt maximè. Catulos(quos in domibus peperere)omnibus demonstrant, gaudentq; tractari, & quandoque amplectendo necant. Ex Simiarum genere sunt* Cercopytheci,*maximi magnitudine,cauda quinûm cubitorũ, barba propensa,humana coma,alba facie,reliquo corpore nigrantes. Confugiunt ad arbores. Versantur in montibus Indiæ. Capiuntur eo(quo diximus)modo. Alexandri exercitum quandoq; terruerunt. Item* Sphinges, *uillosæ, mammis prominentibus, quæ masuefiunt facilè, & feritatis obliuiscuntur.* Callitriches, *toto ferè aspectu differunt à cæteris. Barbam habẽt in facie, latam caudam. Viuũt in Aethiopico tantùm solo.* Satyri, *facie sunt admodum grata.* Cynocephali, *formam habẽt Simiarũ, humani gestus æmuli, & puerorum amatores, quibus etiam mulgenda præbent ubera.* Cynoprosopi, *capite, dentibus, & pelle, similes sunt canibus, reliqua hominibus, ueloces cursu, unguibus manuum præacutis. Petiti ad aquas confugiunt. Propterea captu sunt difficiles.*

Cæpus, *faciem habet Satyro similē, cætera inter canem & ursum.* Nanticora, & Crocuta, *sunt etiā de genere simiarum, imitanturq; hominum gestus & sermones.*

Animalium maximum est Elephas, *& humanis sensibus proximum. Patrium enim sermonem intelligit. Reminiscitur officiorum, quæ didicit. Ducitur gloriæ uoluptate, Solem, Lunam, & sydera ueneratur. Regem adorant elephantes, genua submittunt, coronas porrigunt. Indicis minores sunt Arabici. Visi sunt qui per funes incesserint. Plinius scribit unum tardioris ingenij in accipiendis (quæ tradebantur) sæpius castigatum uerberibus, eadem illa meditantem noctu repertum fuisse. Apud eundem Mutianus testis est, fuisse quendam, qui ductus Græcarum literarum didicerit, atque hæc scripserit,* IPSE HAEC EGO SCRIPSI, ET SPOLIA CELTICA DICAVI. *Dentium candore iuuenta in his intelligitur. Homine in desertis obuio & oberrante clementes sunt, atq; etiam demonstrant uiam. Animaduerso hominis uestigio intremiscunt insidiarum metu. Subsistunt ab olfactu. Circunspectant, iras proflant, gregatim ingrediuntur. Agmen ducit maximus natu, cogit ætate proximus. Amnem transituri minimos præmittunt, ne maioribus alueum atterentibus, crescat gurgitis altitudo.* Sutrum, & Aiax, *nomina sunt duorum elephantum apud Plin. Gaudent phaleris argenteis. Victi uocem uictoris fugiunt. Pudore nunquam coëunt, nisi in abdito, Mas quinquennis, Fœmina decēnis. Fœmina initur biennio, quinis cuiusq; anni diebus. Adulteria non nouere. Nulla propter fœminas inter se mouēt prælia. Memoria clarent: nam aiunt fuisse quendā, qui in senecta nouerit rectorē suæ iuuentutis. Tanta sunt clementia in animalia*

malia minus ualida, ut in grege pecudum occurrētia manu dimoueant, ne quid obterant imprudentes: nec nisi lacesßiti noceant. Infirmos, feßos, aut uulneratos in medium agmen recipiunt, & per uices subeunt. In Africa foueis capiuntur oberrantes. Troglodytæ qui uenatu elephantum uiuunt, arbores eorū itineri propinquas inscendunt, inde nouißimū agminis speculati extremas in clunes desiliunt, neruosq; feriunt securi. Fœminæ pauidiores sunt masculis. Domātur fame & uerberibus, Domiti militāt, & turres armatorum in hostes ferunt, & in Oriente magna ex parte bella cōficiunt. Prosternunt acies, & proterunt armatos. Terrentur minimo Suis stridore, territiq; retrò cedunt, non minore partium suarū pernicie. Decem annis (ut nonnullis placet) uterū ferunt. Hinc adagium: Citius parient elephanti. Secundum Aristotelem biennio tantū ferunt, nec amplius quàm singulos gignunt. Multi uiuunt annis ducentis. Iuuenta eorum sexagesimo anno incipit. Gaudent amnibus, circa quos uagantur. Frigoris sunt impatientes, inflationē & profluuium alui sentiunt. Terram edisse ijs tabificum est, nisi sæpius mandant. Deuorant etiam lapides. Truncos habent in cibatu gratißimo. Palmas prosternunt, & iacētium assumunt fructum, mandunt ore, spirant, bibunt, & odorantur. Murē odere, adeò ut si pabulum in præsæpio positum ab eo attingi uiderint, fastidiunt. In potu quandoq; hirudines hauriunt, à quibus maximè cruciantur. Ventres habent molles, durißimum in dorso tergus, muscarum tædio afficiuntur. Dentes in tantam magnitudinem excrescunt nonnullis, ut postium uicē in domicilijs præbeant, ijsq; fiant sepes, & pali in stabulis pecorū. Elephantes habēt Africa, Mauritania, Aethyopes, & Troglodytæ: Maximos

India. Certant cum draconibus.

Hippolaphus animal est forma cerui et equi compositum, cerui magnitudine, uillo & barba hircinis.

Dorcas aliter uocatur Caprea. Martia. Tam dispar aquilæ columba non est, Nec dorcas rigido fugax leoni. Non lippit hoc animal. Noctu cernit ut interdiu. In Lycia Dorcades non transeunt montes Syris uicinos.

Musimones animalia caprarum instar uillos ferunt. Reperiuntur in Germania.

Damæ timidißimi sunt è genere caprearum. Gregatim incedunt, & quandoq; desiliũt in fuga. De his Martialis: Dente timetur aper, defendũt cornua ceruum, Imbelles damæ, quid nisi præda sumus?

Vulpes uafrum est animal, Echinis infestum, quos quum aliter propter aculeos nequit superare, resupinat, & inuersos in uentrem (qui mollis est) lancinat, eoq́; modo interficit. Vexatus Vesparum multitudine impenetrat se in concauum locum, extenta forinsecus cauda, cui quum se implicuerunt uespæ, egreditur, & ad murum siue arborem confugiens, eas ibidem perfricando excutit, & atterit, mortuasq́; depascitur. Insidiatur & pisciculis ripam oberrans, caudaq́; in aquam demersa, cuius uillis quum se obuoluerunt, extrahuntur quasi defoßi. Vulpes inimici sunt Miluis. Gallinaceos non attingunt, qui uulpinum iecur comederint. In Thracia amnes gelatos, lacusq́; non nisi ad pastus ituri redituriq́; transeunt. Nulli reperiuntur in Creta. Odorem reddunt graueolentem. Martia. Hic olidam clamosus ages in rhetia uulpem. Vrgentibus à tergo canibus caudas suas lotio perfundunt, hisq́; insectantium propius canum ora diuerberant: qua molestia affecti canes, insequi desistunt.

Leo

Leo superbum est animal, cuius præcipua generositas arguitur, quum colla & armos uestiunt iubæ. Quod contingit conceptis ex leone: Nam geniti ex pardis carent hoc insigni, ut fœminæ. Leo ubi pardi coitum sentit in adultera leæna, supplicium sumit, & tota ui consurgit in pœnam. Propterea leæna culpam & odorem flumine abluit, aut conscia sceleris, & masculi metu fugientem adulterū comitatur. Fœmina primo partu parit quinque catulos, & per annos singulos uno minus ab uno sterilescit. Parit adeò paruos, ut uix post secundum mensem ingredi ualeant, quod accidit uerno tempore. Nascuntur apertis oculis. Vrinā mares crure sublato reddunt ut canes, coëuntq; auersi. Rari sunt in potu, alternis diebus uescuntur. Triduo quandoq; inediam ferunt. Quum quid deuorauerunt uentri molestum aut perniciosum, iactis in fauces unguibus euellunt, ne nimia corporis sarcina fugam impediat, si fugiendum sit. Leo non pascitur cum leæna, sed separatim errat. Camelorum carnes appetunt. Vrbes fame coacti interdum adeunt, & in homines sæuiunt, præcipuè senio confecti. Tunc enim per corporis imbecillitatem, & dentium defectionem uenari nequeunt. Propterea Africani sibi timentes, captos leones pro portis urbium crucifigūt, ut cæteros pœnæ similis absterreant metu. Pasti & saturi faciles sunt & exarmati. Leæna pro catulis dimicans, oculos in terram defigit, ne uenabula expauescat. Leo caninos tantum dentes mutat sexto ætatis mense. Obliquo post partum ingrediuntur itinere, ne cubile depræhendatur. Solida habent ossa, & minime uacua, Dolis carent & suspitione, nec limis intuentur oculis, nec eo modo conspici uolunt. Leo si in uenatu uideatur, erubescens dare terga, sese paulatim recipit, si

multitudine opprimatur. Remotus ab aſpectu uenãtium, fugam properè molitur, turpitudinẽ abſconſione purgari existimãs. Saltu caret in fuga, quo utitur, dum quid inſectatur. Vulneratus percuſſorem obſeruat acutiſſimè, & in quantalibet appetit multitudine. Fugit interdum demiſſa in crura cauda, ut canum degeneres. Infirmus eſt parte ilium contra ictus, reliquo corpore multas patitur plagas, uimq́; ſummam gerit in pectore. Oculos habet glaucos, ſplendeſcentes, & concauos, non ualde rotundos, nec admodum proiectos. Quicquid momorderit, aut unguibus lacerauerit, ater inde ſanguis & quædã ſanies profluit. Diu uiuunt. Nam plæriq; reperiuntur dentibus defecti præ ſenio. Hoſtem aggreſſuri caudæ uerbere excitant ſibi furorem. Modicè dormiunt, Quieſcentũ oculi ſublucent. Dormientibus cauda non mouetur, qua uigilantum quoq; arguitur animus. Immota enim index eſt clementiæ & tranquillitatis, Erecta uerò, & quaſi ſpineſcens iracundiam arguit. Tria ſunt quibus terrentur maximè, Rotarũ orbes circumacti, curruſq́; inanes: Gallinaceorum criſtæ, & cantus: Omnium maximè ignes reformidant. Videntur ex natura ſolis ſubſtantiam deducere. Nam impetu & calore cætera præſtant animalia, uti Sol, ſydera. Præterea oculis ſemper igneis & patentibus cernuntur, ut Sol patenti igneoq́; oculo terram conſpicit. Hanno Carthaginenſis primus omnium leonem manſuefecit, propterea relegatus, quòd hoc ipſum affectatæ tyrannidis ſpeciẽ præſeferret, aut quòd uideretur exoraturus, quicquid petiuiſſet, qui ignaras ſocietatis humanæ beluas demulceret. Qui in caueis leonum curam gerunt uocantur Leontocomi. Nigri ſunt leones in Syria. Eorũ adeps cum roſaceo cutem in facie conſeruat à uicijs, &

quotidi

quotidianis febribus medetur. Eo adipe peruncti faciliorem apud reges & populos gratiam dicuntur mereri.

Lynx esse dicitur de genere Luporum ceruariorum. Est autem uario collo & maculoso tergore. Vergilius lib. 1. Aen. Succinctam pharetra & maculosæ tegmine lyncis. Eius urina uertitur in Lyncurium gemmam duritie calculi. Ouidius: E' quibus ut memorant, quicquid uesica remisit, Vertitur in lapides, & congelat aëre tecta. Gemma illa in quam glaciatur humor lyncum, similis est calculis & igneo colore fulgens. Lynces acutissimo sunt uisu. Mammas habent in pectore. Sacræ sunt Baccho.

Camelus bina in dorso habet tubera, unum in pectore, cui incubat, quum genua reclinantur. Papillas quatuor, caudam asino similem, genitale retrò, genua singula in singulis cruribus, pedes bisulcos, ut bos dentatus. Sitim quatriduo tolerat, Equos odit. Bibiturus aquam pedibus obturbat. Peruenit ad annos quinquaginta: quidā ad cētenos. Castratis feritas tollitur, & augetur robur. Coituri latebras quærunt. Crura posteriora gerunt conuersa. Pascuntur apud Orientales inter armēta, ubi iumētorū loco seruiunt. Fortiores fiunt coitu negato. Cameli cerebrum arefactū potumq; ex aceto, comitialibus morbis prodest. Fel cum melle potū anginæ, Cauda arefacta soluit aluum, Fimi cinere cum oleo crispātur capilli. Fœminæ uterū ferunt duodecim mēsibus à trimatu, pariunt uere: iterumq; post annū implētur à partu. Dulcissimū est lac camelinū.

Camelopardalis (quam Aethiopes Nabim uocant) collo est equino, pedibus bouinis, camelino capite, maculis rutilum colorem distinguentibus. Romæ uisa est Circensibus ludis dictatoris Cæsaris.

Onagri sunt asini syluestres, cursu pernices in

Mauritania, sed citò desistentes, & anheli à uenatoribus capiũtur. Reperiũtur in India agrestes, equi magnitudine, capite penè rubẽti, oculis cæruleis, uno in fronte cornu, magnitudine cubitali, ab radice albo, in cuspide purpureo, parte media nigro discriminata. Talos habent, & felle carẽt. Onagri præcipui sunt in Phrygia & Lycaonia. Pullis eorum ceu præstantibus sapore Africa gloriatur, quos Lalisiones appellant. Onagrorum ossa confracta & decocta prosunt contra uenenum leporis marini.

Mantichorã habet India magnitudine leonis, pelle uillosa & purpurea, uultu et auribus propè humanis, triplici utrinq; dentiũ serie, qui acuti sunt et caninis paulo maiores. Oculis itẽ uillosis, et ferè noctuinis, unguib. leoninis, cauda bifida, aculeis utrinq; cuspidata, quos pro telis iaculatur. Vescitur humano cadauere. Excellit cursu. propterea Indi catulos eius uenãtur, priusquã aculeati sint.

Hirci obliquis sunt oculis, & ad nares respicientibus. Sex menses hybernos supra sinistrum latus dicuntur iacere, quum dormiunt. Ab æquinoctio hyberno totidem menses supra dextrum. Hircorum rabies mitigatur, si mulceatur barba. Olidi sunt maximè, Vnde & Hircosos uocamus homines graueolentes. Politianus: Non olidi coniunx hirci. Hirci pro fœminis pugnam ineunt. Vt tamen placet nonnullis, facilè permittunt fœmellas sui generis iniri, etiam si uiderint.

Lepores dormiunt oculis apertis. Quiescunt interdiu, noctu uagantur. Locum natalem amant. Campestres parui sunt, & ualde pernices: Montani magnitudine excedũt. Omnes cursu accliui sunt ueclociores, propter priores pedes posterioribus breuiores. Excitant se ad fugam auribus in tergum declinatis. Flexuoso cursu canes ple-

runq;

runq; decipiunt. Fœmina enixa suos fœtus multis locis dispertit & abscondit. Accipitres reformidat. In uulpem si inciderit, euadere cursu contendit. Vulpes uerò dolum opponit celeritati. Nam in medio cursu fingit se desistere, & quiescit. Paulopòst leporē nihil sibi timētem insectatur acrius, & cubile inuadit. Præterea ferunt leporē ultrò citroq; cōmeare, ut confusis uestigijs cubile depræhendi nequeat. Archelaus apud Plinium testis est, lepori tot esse annos ætatis, quot sunt corporis cauernæ ad excrementa. Benigna est natura & innocua, & omnium prædæ nascens. Solus præter Dasypodē superfœtat. Illati in Ithacam lepores moriuntur. Pariunt omni mense. Circa Briletum, & Tharmen & in Cherroneso ad Propontidem bina habent iocinora. Veteri superstitione creditum est eos olim septē diebus formosos fore, qui leporem esitassent. Vnde Martialis: Quum leporē mittis, semper mihi Gellia mandas, Septē formosus Marce diebus eris. Si uerum dicis, si uerum Gellia mandas, Edisti nunquā Gellia tu leporē. Lepus ab aurium magnitudine uocatur Lagos.

Ex Leporū genere sunt etiā Cuniculi, sed aliquātò breuiores. Quorū tanta olim frequētia extitit apud Baleares insulas, ut famē populatis meßibus attulerint. Terram excauant, in quam si urgeant canes, se impenetrant: nec illinc extrudi, aut extrahi poßunt, nisi cōiectis intrò Viuerris, animalib. eorū generi infestis. Nulli sunt in Ebuso.

Dasypodem Plinius distinguit à lepore aliquot in locis, ut lib. 8. cap. 59. ubi ait: Lepus omnium prædæ nascens, solus præter Dasypodē superfœtat. Idē li. 10. Dasypodes omni mēse pariunt & superfœtant, sicut lepores, à partu statim implentur. Qua in re Pliniū carpit Budæus, dicens, idem esse Dasypodem, & Leporem, quod & uer-

bis Aristotelis, & multis alijs confirmat argumentis. Plinio patrocinatur Cælius, facitq; Dasypodem diuersum à lepore.

Alces similes sunt capris figura & pellibus, sed aliquanto maiores. Crura habent sine nodis & articulis. Propterea in somno arboribus adhærent stantes. Quas ut capiant uenatores, arbores ipsas penè totas amputant, ita ut facili impulsu ualeant prosterni. Itaq; decidentibus illis, cadunt & alces, supinæq; nequeunt exurgere. Grandia habent superiora labra. Retrogradiuntur in pascendo, ne in priora tendentes inuoluantur.

Vri minores sunt elephantibus, colore & figura tauri, mira uelocitate, in feras & homines æquè sæuiunt. Reperiuntur in Germania.

Bisontes prolixas habent iubas, figuram cerui, medium in fronte inter aures cornu. Reperiuntur in Germania. Martial. lib. 1. Illi cesßit atrox Bubalus atq; Bison.

Bubali boues sunt agrestes, quos nonnulli Bisontes esse putant. Martialis dißimiles facit, ut præcedens carmen indicat.

Bonasi iuba sunt equina, cætera similes tauro, cornibus ita reflexis, ut pugnæ sint inutilia.

Pardus bene olet, quo odore cæteræ agrestes feræ inuitatæ, propius accedunt, quas ille inuolat. In Caria & Libya reperiũtur admodũ prælongi, animo imbelles, saltu agiles, pelle adeò dura, ut ferro nõ cedat. In prioribus pedibus quinos habet digitos, posterioribus quaternos. Fœmina frequẽtior est inuentu. Ex pardorum genere est Bitis, qui si à muliere aspiciatur, eã in morbũ adducit.

Pãtheris uersicolores sunt maculæ, qui color cunctas quadrupedes sollicitat, sed oris toruitas deterret. Propterea

pterea capite ipso occultato pantheræ reliquas feras dulcedine illectas corripiunt. Feruntur habere in armo similẽ lunæ maculam crescentem in orbes, & pari modo curuantem cornua. Pantherarum mares sunt Pardi. Scaurus in ædilitate sua CL. misit. Pomp. Magnus CCCCX. Augustus CCCCXX. Tactis aconito carnibus et gustatis necantur. Vnguium mucrones in corporis uaginas recondũt, ne refringantur & hebetentur. Solæ animalium odoratæ sunt. Earum oculi in umbris refulgent, hebetantur in sole, & longius quàm cæteri nitent. His tantum terrorem afferũt Hyenæ, ut ne conẽtur quidem resistere: quinetiam aliquid de corio earum habentem nõ appetũt. Et si pelles utriusq; contrariæ suspendantur, aiunt decidere pilos Pantheræ. Pantherarum carnibus uiuunt Agriophagi populi. Pantheræ non attingũt perunctos iure gallinarum, præcipuè si & allium fuerit incoctum.

Tygris in India & Hircania reperitur, mirãdæ uelocitatis animal. Maribus non est cura sobolis: Fœminis uerò præcipua. Propterea si uenator equo insidens catulos eius abstulerit: illa ubi uacuum cubile respicit, prædonem mira celeritate prosequitur. Raptor uerò audito eius fremitu unum ex catulis in uiam proijcit. Quem quum illa refert ad nidum, priusquàm poßit regredi, nauem conscendit prædo. Mox reuersa Tygris ubi nullum uindictæ locum superesse uidet, sæuit in littore. Luc. lib. 5. Ocyor, & cœli flammis, & Tygride fœta Transcurrit.

Apud Prasios, Indiæ populos, reperiuntur Tygres duplici Leonum magnitudine. Tres dentium ordines habere dicũtur. Item aculeos in cauda, quos ut sagittas iaciũt. Tygrim in cauea mansuefactam primus omnium Romæ ostendit Augustus. Claudius uerò quatuor.

Tarandum animal habet Scythia, dorso & magnitudine tauri, pelle uersicolore, qua Scythæ scuta conficiunt, ferro impenetrabilia. Tarandis cornua sunt ramosa, ungula bifida, uillus magnitudine ursorum, Colorem omnium arborum, fruticum, & locorum (in quibus latent) reddunt.

Hyena sexum alternatim mutat, & naturam, nunc mas nũc fœmina. Vim habet soporiferã, qua actos in prædam canes enecat. Quinetiam simulato hominis uomitu eosdem illectos interficit. Collum eius & iuba continuitate spinæ porrigitur, flectiq; nisi circumactu totius corporis nequit. Sermonem humanum inter pastorum stabula mentitur, nomenq́; alicuius ediscit, quem euocatum foras lacerat. Sepulchra eruit inquisitione corporũ. Oculis mille sunt uarietates, oculorumq́; mutationes. Vmbræ eius cõtactu canes obmutescunt. Et in uestigio hæret, quodcunq; animal iter lustrauerit. Ex Hyenæ coitu Leæna parit. Crocutam uoces hominũ & pecorum imitãtem, cui acies perpetua in utraq; oris parte, nullis gingiuis, dente continuo, qui ne contrario occursu hebetetur, capsarum modo includitur. Crocutas Plinius ait omnia dẽtibus frãgere, protinusq́; deuorata uentre cõficere. Hyenæ plurimæ gignuntur in Africa. Mares singulis fœminarum gregibus imperitãt, grauidas custodiũt, timent enim libidinis æmulos, morsu natos mares castrãt. Grauidæ latebras petunt, & furtim uolũt parere, gaudẽtq; copia libidinis. De hyena Mãtuan. Est in eis pietas Crocodili, astutia hyenæ.

Poëphagus est in India, equi magnitudinem duplo excedens, cauda nigranti & speciosa, mulieribus Indicis ad capitis ornatum expetita. Animal alioqui timidißimum. Nam obuios quosq; refugit, præcisa sponte cauda, ob quam

ob quam appeti se suspicatur.

Monops reperitur in Mæonia magnitudine tauri. Fugiẽs igneum nescio quid, & acutum, excreat, in quod si inciderint uenatores, tabem incurrũt, qua facile pereũt.

Hystrices aculeatas habẽt pinnas, quas iaculi modo intorquent. Hinc adagium, Spinosior hystrice: in homines agrestes & inamœnos. Calphurnius: Venit & hirsuta spinosior hystrice barba. Sunt ex Erinaceorum genere, maioribus tamen aculeis, quibus ora urgentium canum figunt. Hybernis mensibus se condunt. Partus conceptos histricum cinis potus continet.

Phattaga animal Indicum, simile est terrestri Crocodilo, magnitudine Melitei catuli, pelle squamosa & aspera, qua etiam ferrum hebetatur.

Ortus reperitur circa Erithræum mare, colore uario, magnitudine canis, ore usq; ad genas albicante, inde lineis aureis ad ceruicẽ pertinẽtibus, dorso plano maculis incursantibus, aureis pedibus, prioribus albis, posterioribus nigris, mãmis duabus Mnam mensuram implentibus.

Oricentaurus anticam corporis partem similem habet humanæ, posticam asininæ, albo colore, cursu uelocißimo. Captus amore libertatis mauult iedia perire, quàm cibum manu raptoris oblatum comesse.

Aspalacum habet Bœotia, unde si transferatur, statim perit.

Phyrna animal est à quo si quis inspiciatur, dies aliquot maciem contrahet, & pallorem.

Contrà uerò Charandrium si quis ictericus uicissim prospexerit, sanitatem recipiet.

Neades animalia sunt in Samo insula, grandi magnitudine, quorum uoce abrumpitur tellus.

Catoblectus

Catoblectus *similis est tauro, terribilis aspectu, superciliis altis & extantibus, oculis sanguineis, & minoribus paulò, quàm sint bouini, semper in terram aspicientibus, iuba equina, quam ad certamen erigit. Frendens ore aperto haurit aëra.*

Chaus *habet effigiem lupi & pardorum maculas.*

Cepphus *pedes posteriores pedibus humanis & cruribus, priores manibus similes.*

Rhinoceros *unum habet in nare cornu. Certaturus in Elephantũ, cornu ad saxa limato præparat se pugnæ. In dimicatione aluum eius maximè petit, ut partẽ molliorem. Par ei lõgitudo, crura multo breuiora, color buxeus.*

Leucrocuta *fera est pnicissima, asini magnitudine, cruribus ceruinis, collo cauda & pectore leoninis, capite melium, bisulca ungula, ore ad nares usq; rescisso, osse perpetuo uice dentium. Imitatur humanas uoces. Ea est aut ei similis quam Crocutam diximus.*

Eale *fera est magnitudine equi fluuialis, cauda elephãti, colore nigro uel fuluo, maxillis apri, cornibus cubito maioribus, iisdemq; mobilibus, quæ alterna in pugna sistit, uariatq; infesta aut obliqua.*

Monoceros *caput habet cerui, pedes elephanti, caudam apri, mugitum grauem, uno cornu nigro media fronte duorum cubitorum eminente. Hæc fera nunquàm capitur uiua.*

Fibri *Pontici testes sibi amputant, propter quos intelligunt se à uenatoribus urgeri. Hoc animalis genus aliter appellatur* Castor, *horrendi adeò morsus, ut arbores iuxta flumina perinde ac ferro cædat. Hominis parte compræhensa, non prius morsu resoluit, quàm fracta concrepuerint ossa.*

Tragelaphus

Tragelaphus nascitur iuxta Phasim fluuiũ Colchorum, specie cerui, barba tantũ & armorum uillo distans.

Chameleontem habet Africa, sed frequentiorem India. Crura eius recta sunt. Latera uentri iunguntur ut piscibus, & spina simili modo. Rostrum habet suillo non multum dißimile. Caudam prælongam, quæ in tenuitatem desinit, uiperinis orbibus se implicans. Vngues aduncos. Motus ei tardus, ut testudini. Corpus asperum ut Crocodilo. Oculi in recessu cauo, tenui discrimine, prægrãdes & concolores corpori, qui nũquàm operiuntur, nec pupillæ motu, sed totius oculi uersatione circumaspiciunt. Celsus est & hianti semper ore. Solus animaliũ nullo alio quàm aëris alimento nutritur. Colorẽ mutat oculis, cauda & toto corpore, redditq; semper quẽcũq; ꝓxime attigit, præter rubrum, & candidũ. Hinc adagium, Chameleonte mutabilior: in uersipelles & uarios homines. Cæterum defuncto pallor est, sanguis in corde & circa oculos tantum. Viscera eius sunt sine splene, latet hybernis mensibus.

Thoes animal est de genere luporum, uenatu uiuẽs, innocuum homini, habitum, non colorem mutans, hyeme hirtum, æstate nudum.

Pontici mures gustu sunt sagacißimo. Conduntur hyeme, ut alpini, quibus magnitudo media est. Pabulum in specus cõuehũt. Fascem herbæ mus & fœmina supini cauda mordicus appræhensa detrahunt ad specum. Ideoq; illo tempore detrito sunt dorso. Resident in clunes, binis pedibus gradiuntur, prioribus ut manibus utuntur.

Erinacei cibos hyemi præparant, arbores conscendunt, è quibus excutiunt poma, quæ demum uolutati suis infigunt spinis, portantq; ad cauas arbores. Mutationem Aquilonis in Austrum, condẽtes se in cubile, præsagiunt.

Vbi senſere uenantem, conuoluuntur in formam pilæ, ne quid comprænhendi poßit præter aculeos. In deſperatione uerò, urinam ex ſe reddunt tabificam, tergori ſuo, ſpinisq; noxiam, propter quod ſe appeti ſentiunt. Vrina exinanita præcipua eſt dos tergoris. Si uerò tergus ipſum ea fuerit aſperſum, ſpinæ fiunt putres & deciduæ. Propterea nunquàm niſi in extrema ſpe maleficio illo ſe perfundit. Calidæ aquæ aſperſu reſoluitur pila, in quam ſe cōuoluerunt. Appræhenſi altero è poſterioribus pede ſuſpēdio et fame necantur. Si interficerētur aliter, tergori noceretur. Eorum cute expoliūtur ueſtes. Nulli reperiūtur in Creta.

Leontophonus animal eſt odioſum leoni, à quo quum rapitur & exanimatur, urinam ſpargit ipſi leoni exitialem. Reperitur iiſdem in locis, quibus leones.

Meles ſufflata cute diſtentæ, ictus hominum & morſus canum arcent.

Scyuri tempeſtatem præuident, obturatisq; (qua ſpiraturus eſt uentus) cauernis, ex alia parte fores aperiunt. Caudam habent uilloſam pro tegumento.

Muribus magna eſt dulcedo furādi. Varia ſunt eorum genera in Cyrenaica regione. Alij lata frōte, alij acuta, alij pungentibus pilis ex Erinaceorum genere. Ex Gyaro inſula incolas aliquando fugauerunt, ferrumq; poſtea roſerunt. Conduntur hyeme. Murium cinis cum melle inſtillatus, aut cum roſaceo decoctus, auriū dolores ſedat.

Glires genitores ſenio confectos alunt inſigni pietate. Senium finitur hyberna quiete. Conditi enim hi cubāt, rurſus æſtate iuueneſcūt, hyemem integrā dormiūt. Martia. li. 5. Somniculoſos ille porrigit glires. Apud eūdē hoc animal ſic inducitur loquēs: Tota mihi dormitur hyems, & pinguior illo Tēpore ſum, quo me nil niſi ſomnus alit.

Muſtellarum

Mustellarum *tria sunt genera. Gales, Ictis, Meles. Testiculi mustellæ mulieri alligati partus continent. Hoc animal infestum est serpenti, cui congreditur commanducata ruta, quam scit esse ipsi serpenti infensam, & exitialem. Colitur à Thebanis. Timidißima est mustella. Gaudet latebris. Melim (de quo iam sumus locuti) foinam uel foinum dicimus. Calentius: Et laqueo uulpes, & decipe casse foinas.*

Feles *antiquitus non erant mansuefactæ. Viuebant in agris, inde urbes & domos repleuere. In genere felium mas salacißimus est, fœmina amãtißima fœtuũ. Tetro odore offenduntur, ideò excrementa sua terra operiunt, ne ab homine premãtur, aut ne prodantur odore. Noctu uident non minus quàm interdiu. Insidiantur muribus. Vocantur à nobis Cati, & Catæ. Mantuanus in Buc. Sicq; repugnabant uotis contraria uota, Non secus ac muri Catus: ille inuadere pernam Nititur, hic rimas oculis obseruat acutis. Idem in Nicolao Tolentino feles uocat tectiuagos, ubi ait: Putes ululare lupos, grunire sagaces Vulpeculas, grunire sues, certare canendo Tectiuagos feles. Viuunt sex annos.*

Mus araneus *est muris magnitudine, mustellina specie, ore oblongo, cauda gracili, ordine dẽtium quadruplici, frequens in Britannia. Græci* Mygalem *uocant.*

Salamandra *habet speciem lacerti. Nũquàm prouenit nisi magnis imbribus à serenitate deficiens. Ignem tactu extinguit ueneni sui frigiditate. Nihil gignit. Nullus est in hoc animali sexus, teste Plinio. Si arbori irrepserit, omnia poma inficit ueneno, & eos qui ederint, necat, frigida ui nihil aconito distans. Saliua eius in quacunq; corporis parte respersa omnẽ toto corpore decutit pilũ.*

Hoc eius uenenum extinguitur ab ijs, qui uescuntur illa. Ranarum marinarum ex aceto & uino decoctarum succus bibitur contra Salamandras.

ANIMALIA DIVERSA MANsuefacta, quorumq; ministerio usi sunt homines.

REmum in primis & Romulum ferūt à Lupa nutritos fuisse, quos Amulius auus perdendos exposuerat. Propertius lib. 2. Tu criminis autor Nutritus duro Romule lacte lupæ.

Ferunt & Iouem educatum fuisse à Capra, à cuius nomine dictus est Aegiocus. Politianus in Nutricia: Si quidem Cretæa fertur in Ida Capra Iouem puerum fidis aluisse papillis.

Polyphemus Cyclops nutritus est à Lupa. Syllius libro 14. Aetnæo Polyphemus erat nutritus in antro. Atq; inde antiquæ nomen feritatis amabat Vbera præbuerat paruo lupa.

Cyrus (qui postea rex fuit Persarum) Astyagis aui mandato expositus, nutritus est à Cane. Sidonius: Non Cyrum Astyagis loquor nepotem, Nutritum ubere quem ferunt canino.

Telephus Herculis filius ex Auge nympha repertus est inter frutices, quum adhuc esset infans, Cerua pastum suppeditante. Ouid. in Ibin: Nec leuius doleas, quàm qui bibit ubera ceruæ.

Philonomia Victimi & Arcadiæ filia pastoris cuiusdā concubitu prægnans facta, quum gemellos Parasium & Lycastum peperisset, metu patris ambos abiecit in Erymanthum, ubi in concauam quercum delati Lupam repererunt, quæ abiectis proprijs catulis eosdem lactauit.

lactauit. autor Plutarchus.

Plato quum tener adhuc infans dormiret in cunis, Apes non paruam mellis copiam dormientis labellis instillare uisæ sunt. Qua in re consulti prodigiorum interpretes, futurum prædixerūt, ut aliquando ex eius lingua melle dulcior flueret oratio. testis Plutarchus.

Midæ Phrygio (quum puer esset) dormienti Formicæ in os tritici grana congesserunt. Quod ex aruspicum responso portendebat eum mortalium fore ditissimum. autor Cicero lib. 1. de Diuinatione.

Peliam, Neptuni & Tyrus filiū, nutriuit Equa.

Alexandro Priami filio (cui postea Paridi fuit nomen) alimentum suggeßit Vrsa.

Aegisthum, Thyestis & Pelopiæ filium, educauit Capra, à qua & nomen sumpsit.

Derceto, Semiramis mater, speciosi adolescentis coitu prægnans facta, dum opprobrium timeret, natam mox puellam in deserta exposuit sylua, uolucrosa quidem & referta multis auibus, quæ Semiramidem ipsam nutriuerunt dato ex re nomine. Syrorum enim lingua Semiramis auitium signat.

Camillam reginam Volsorum armentalis Equæ mammis & lacte ferino nutriuit pater Metabus, autore Vergilio.

Penelope ab Icaro & Peribœa parentibus in mare proiecta, à Penelopibus auibus nutrimentum suscepit, atq; etiam nomen, quum prius Arnea diceretur.

Habidem Hispaniæ regē, Feræ, Canes, Sues, & cerua incredibili pauerunt humanitate.

In ore Stesichori infantis cecinit Luscinia. autor Plinius lib. 10. capite 29.

Pythagoras Vrſam omnibus formidoloſam & conſpicuam feritate, apud ſe demulctam & exarmatam aluit. Quam dimiſſurus, uerbis neſcio quibus, & quodam uelut iureiurando adegit, ut nulli cunctarum animalium faceret iniuriam. Abiens illa ſe coniecit in latebras ſyluarum, ſummaq; fide præſtitit, in quod adiurata receſſerat. Idem boui ſegetes abrodenti quum uerba quædam magica in aurem ſufflaſſet, eumq; monuiſſet, ut inferendo agricolis damno parceret, aiunt obedientiſsimum bouem à lacerandis frugibus deſtitiſſe. Credat qui uolet. Hoc tamen prodit Cælius ex ueterum monumentis.

Agrippina coniunx Claudij Cæſaris Turdum habuit, imitantem ſermones hominum, ætate Plinij.

Habebãt & Cæſares iuuenes Sturnum & Luſcinias Græco Latinoq; ſermone dociles.

Fuit & Coruus Romæ, qui ſermoni aſſuefactus, omnibus matutinis in roſtra & forum deuolans Tyberium, Germanicum, & Druſum Cæſares nominatim, mox tranſeuntem populum Ro. ſalutabat.

Cecina Volaterranus equeſtris ordinis comprehenſas Hirundines uictoriæ nuncias amicis mittebat cum literis, quas earum pedibus ferendas alligabat.

Colũbæ epiſtolas pedibus annexas, obſidione Mutinẽſi in caſtra cõſulũ pertulere Decio Bruto mittẽte.

Tygrim Romæ oſtẽdit in cauea mãſuefactam diuus Auguſtus.

Tyrrheo pecoris magiſtro Ceruus fuit manſuefactus, & quem Syluia puella pectebat ornabatq; uiolis. Vergilius lib. 7. Aen. Soror omni Syluia cura Mollibus intexens ornabat cornua ſetis, Pectebatq; ferum, puroq; in fonte lauabat. Ille manum patiens, menſæq; aſſuetus herili

herili Errabat syluis, rursusq; ad limina nota Ipse domū sera quamuis se nocte ferebat. Ouidius lib. 10. idem ait de Ceruo Cyparissi his uerbis: Gratus erat Cyparisse tibi, tu pabula ceruum Ad noua, &c.

Apes innocuæ sederūt in ore Ambrosij infantis.

Aues Basilio episcopo in heremo pabulum ministrarunt.

Corbiniani episcopi Romā euntis quum Vrsus asinum deuorasset, deuorati loco, sarcinam uectauit imperante præsule.

Seuerus abbas Passerem habuit manibus suis intrepide aduolantem, & porrectum capientem cibum.

Laxatus è spelunca Leo famelicus in Darium martyrem, non solùm non ei nocuit, at etiam ab alijs feris eum tutatus est, sub imperatore Numeriano.

Didimus abbas, & Anachoreta Colubros & Serpentes innocuos pedibus conculcabat.

Erasmo Campano episcopo (qui Diocletiano imperante floruit) inter uastas nemorum solitudines Coruus pastum attulit.

Eadimundi Anglorū regis et martyris abscissum caput, lupus alioqui sæuißimus intactū seruauit & illæsū.

Eutycius Vrsum habuit sibi obsequiosum, & obedientem.

Mandato Eustorgij Mediolanensis episcopi Lupus iugo se submisit, & currū traxit, quo tria Magorum corpora aduehebantur in Italiam. Prius enim comederat duo iumenta, quibus currus ipse uoluebatur.

Adrianus Imperator geminos Leones inusitata feritate horribiles & diuturna frendentes inedia, ad conscerpendum raptim Eleutherium episcopum laxari

imperauit. Qui tamen non solùm non nocuerunt sancto, at pedibus eius aduoluti innocua reclinauerunt capita.

Egidio Atheniensi in deserta solitudine degenti, Ceruа ministerium præbuit & alimentum.

Paulo primo Anachoretæ solitariam in latebris ferarum uitam agenti, Coruus quotidie dimidiatum panem afferebat. Quum autem eò uenisset Antonius, ut Paulum ipsum uideret, coruus integrũ attulit panem, & propter nouum hospitem cibum duplicauit.

Paulus Leonensis Draconem mansuefecit.

Philippus apostolus Draconi imperauit, ut innocuus abiret in latebras. Quod & fecit Draco, nemini prorsus iniurius.

Heraclides philosophus Draconem habuit mãsuefactum, euntiq; & quiescenti solitum adesse & aßistere uelut comitem.

Syluestres aues relicto nemore, intrepidæ aduolabant ad Maxentiũ abbatẽ Pictauensem, eius manu tritici grana, & frustula panis rostro decerpentes.

Sindrigal, Lituaniæ princeps post Vitoldũ, Vrsam habuit, quæ omnibus matutinis relicto memore domum eius accedens, fores pedibus percutiebat, apertoq; hostio porrectum capiebat cibum.

Thoas Achaicus Draconem domi diu fouit. Cõsiderans demum quàm periculosum esset serpentẽ alere, ipsum in solitudines procul tulit, atq; ibidẽ reliquit. Quo facto rediẽs, quum incidisset in latrones, & instantis periculi metu acclamasset, audita hominis uoce, aduolauit Draco, & aduersum uim latronum suppetias attulit.

Ferunt Aiaci Locrensi mansuetum Serpentem fuisse, quo cum bibebat, & uersabatur.

Sertorius

Sertorius Ceruam habuit, quam in expeditionibus suis habebat semper comitem, fingens Dianæ esse numen, à quo res gerendas auspicaretur.

Porus (quem Alexander debellauit) habuit Elephantum, qui rectore iubẽte procumbebat in genua, & se submittebat. autor Curtius.

Helyas propheta cibum accepit à Coruo in torrente, cui nomen Carith.

Helenus abbas fatigatus sarcina (quam ferebat) Onagrum iußit accedere, et dorsum oneri submittere. Paruit fera, & quàm longè sancto placuit, onus ipsum peruexit. Idẽ à reperto Crocodilo flumẽ præteruectus est, quum neq; pons adesset, nec appareret portitor.

Liberalis episcopus (qui sub Adriano passus est) post uaria tormenta, famelico Leoni deuotus, fera ad eius pedes innocua procumbente, illæsus permansit.

Diuersæ quoque & horrendæ feritatis beluæ laxatæ sunt ad deuorandum Manmetem martyrem, quæ tamen sæuitiæ prioris immemores, ad eius pedes exarmatæ se prouoluerunt.

Habuit Macarius confessor in desertis nemorum locis uicinam cellæ suæ Leænam, cuius catulis cæcis quũ restituisset uisum, fera obsequij memor, eidem pelles ouium, & pecudum (quas uenabatur) afferebat.

Zozimo abbati paruit agrestis Leo.

Hanno Carthaginiensis primus omnium Leonem mansuefecit.

Merthes, rex Aegypti, Cornicem habuit adeò cicurem & mansuefactam, ut quoquò iußisset ille, epistolas deferret: non ignorans quò transuolandum esset, aut ubi considendum.

Cælius prodit Cynocephalos in Aegypto literarum ductus perdidicisse & saltationũ gesticulosos motus.

Plinius scribit, Pantheram patri cuiusdã Philenis, assectatoris sapientiæ, blanditam fuisse, ut delapsos in foueam catulos extraheret ille.

Niciæ uenatori in foueam lapso Canes multis latratibus dolorem testati, subsidium ferre uoluerũt, eumq; apprehensa mordicus ueste illinc extraxere.

Mentor Syracusanus Leonem in Syria repertum, quum expauesceret, timenti protinus sese opposuit fera, eiusq; uestigia cœpit lambere, similis adulanti, donec ille ex pede Leonis (in quo tumorem & uulnus animaduerterat) surculum ingentem extraxerit, ipsumq; Leonem liberauerit cruciatu.

Helpis Samius uiso in Africa Leone pauidus arborem conscendit. Tum Leo ad arborem procumbens hiatu miserationem quærebat. Habebat enim ingentem spinam pedi infixam, quam quum reuellisset Helpis, gratiam retulit, fera uenatus aggerendo.

Christina uirgo Viperis & Aspidibus (quarum simulachra excitabat nescio quis magus) deuota, euasit incolumis, & illæsa.

Vrsus laxatus fouea ad inferendam mortem Cerbonio episcopo, relicta feritate eũdem cœpit amplecti, & circum lambere.

Eodem modo laxatus in Donatillam uirginem Vrsus posita feritate ad eius pedes mansuetus decubuit.

Expositus famelicis Leonibus in prædam Daniel propheta euasit incolumis.

Pontianus martyr (qui passus est sub imperatore Antonio) geminos Leones in suam mortem laxatos exarma

exarmauit.

Vrsi laxati ad interficiendum Pontium episcopum, decubuerunt ad eius pedes innocui.

Rnperiuntur & alij sancti feris & beluis expositi, qui tame mortem illam effugerunt, ut Andronicus Ephesius, Albanus, Blandina uirgo, Basilides, Benignus presbyter, Thecla, Dorotheus, Quiriacus, Prisca, Pontianus, Probus, Taracus, Flocellus, Germanicus, Venantius, Marinus, Martina uirgo, Mymas, Magnus martyr, Mammes, Theodosia.

Androdus à domino Africam prouinciam administrãte quotidianis uerberibus ad fugam coactus, secessit in deserta Libyæ: ubi cùm obuio Leoni ad genua sua prouoluto ingentem stirpem è cruento pede reuellisset, conceptamq; saniem uulnere intimo expreßisset, ferunt bestiam in hostimentum beneficij Androdo aliquot post annis comitem adhæsisse, & opimiores (quas uenaretur) carnes præparasse. Pertæsus demum uitæ illius ferinæ Androdus, quum reliquisset antrum, fato inauspicato comprehensus est à domini satellitibus, ferisq; adiudicatus. Vbi idem Leo (qui in uenatu captus fuerat) agnitum medicum ab iniuria reliquarum bestiarum tutatus est. Petẽtibus propterea cũctis (qui aderãt) pœna solutus est Androdus, eiq; populi suffragio donatus Leo. Quem quum tenui loro reuinctum compitatim per urbem traheret, sequentes cum plausu dixisse feruntur, Hic est leo hospes hominis, Hic est homo medicus leonis.

VERMES DIVERSI.

CAmpe genus est uermis, arboribus & herbis hortensibus infestißimũ. Columella libro II. Nec solùm teneras audent erodere frondes Implicitus conchæ

Limax, hirsutaq́; Campe.

Cantharides *uermiculi sunt uirides aureis sparsi maculis, quorũ succus instar est ueneni. Ouidius in Ibin: Cantharidum succos dante parente bibas. Hinc adagium natum, Mysia cantharis: de homunculo abiectißimo.*

Centipeda, *uermis est pilosus, multis pedibus arcuatim repens. Est & Chrysalis genus uermis.*

Conuoluolus *uermis eruca minor, rodit pubescentes uuas.*

Eruca *uermis tenaciter hæret, repit in olerũ folia, & abrodit, præsertim braßicas. Oliuam arborem turpi facie depastam relinquit. Nascitur tempore humido & lento.*

Galba *uermiculus est exilis, qui nascitur in æsculis.*

Cnips *uermiculus eroso ligno semper locum mutare nititur. Hinc adagium, Cnips in loco stare nõ potens: in homines inconstantes.*

Est & inter materiarum pestes Teredo *uermis dictus quòd dentibus terat & erodat.*

Cerastes *uermis ubi tantum erosit, quãtum ad corporis uolutationem satis est, generat alium.*

Ips *cornua & uites rodit, ut* Cips *frumẽta,* Trips *ligna,* Sis *uestes,* Is *uitra,* Midas *fabam.*

Lampyris *noctu lucet. Latinè uocatur* Noctiluca *seu* Nitedula.

Bombyx *aranearum instar fila ducit tenuißima, quibus præciosæ admodũ uestes fiunt, quæ uocãtur Bombycinæ. Aliter uocatur* Bõbylius, *&* Necydalus.

Lytta *uermiculus nascitur in lingua canum, qui si catulis eximatur, nec rabidi fiunt, nec fastidium sentiunt.*

Melolãtha *genus est scarabei, colore uiridi nascẽs.*

Millepeda *nomen sumpsit à pedum multitudine.*

Mylochos

Mylochos *est de genere blattarum, nascitur circa molas.*

Onystus *multipes est, fusci coloris, sub lapidibus uiuens, aut figulinis uasis. Tactus arcuat sese, et in formã pilæ contrahit. Aliter dicitur* Tylus. *Is est qui aliter* Multipeda *uocatur.*

Pytocampæ *uenenato sunt morsu. Nascuntur in pinu arbore.*

Pyrausta *uermis est de specie araneorũ, fauis perniciosus. Volitat ad lucernas tantisper dum combustis alis pereat. Hinc adagiũ: Pyraustæ gaudere gaudium: De momentanea & breui lætitia.*

Sanguisuga *uermis est aquatilis, cruoris appetẽs. Aliter uocatur* Hirudo. *Horatius in arte: Non missura cutem nisi plena cruoris hirudo.*

Crabrones *ex putridis equorũ carnibus enascũtur.*

Solifuga *genus est formicæ uenenatæ, lucem refugiens. Vnde inditum nomen. Huic contrarium est cor uespertilionis.*

Tarmes *uermiculus carnem exedit. Vitruuius li. 2. de Architectura: Sed ea quòd habet in se plus caloris, procreat & alit tarmitem, ab eoq; uitiatur.*

Tinea *libros & uestes abrodit. Horatius libro 1. Epist. Aut tineas pasces taciturnus inertes.*

Tipula *sex habet pedes. Tantæ leuitatis esse dicitur, ut super aquam currens non desidat. Plautus: Neq; Tipulæ pondus leuius est, quàm fides lenonia.*

Voluox *uermiculus est prærodens pubescentes uuas. Aliter appellatur Conuoluolus.*

Brucus *uermiculus est uolitans, sed sine alis, qui herbas erodit.*

Xylophagus *albus est & obæsus, nigro capite. Nascitur in carie lignorum, quæ corrodit. Hunc in Ponto & Phrygia comedisse, luxuria est.*

Tenebras amant Blattæ, *uitam lucemq; fugiunt, in balneis maxime humido uapore prognatæ. Verg. libr. 4. Geor. Lucifugis congesta cubilia blattis.*

Rutuli *aridam terram fodiunt, fauosq; in modum spongiæ fistulosæ medicato melle conficiunt.*

Araneus *uermis est lanuginosus, & serpentis in modum repens, quo dissecto inueniri dicuntur intus uermiculi duo, qui adalligati mulieribus ceruina pelle ante solis ortum, præstant ne concipiant. Flores arborum populatur, & ita quandoq; abrodit, ut sterilescant.*

Buprestis *similis est scarabeo. Fallit inter herbas bouem, unde meruit nomē, deuoratusq; tacto felle ita inflammat, ut rumpat.*

Cantharolethrus *brachia habet, & in cauda spiculum.*

Asilus *aculeum habet in ore. Latiusculis quibusdam bestiolis (quæ in fluuijs supernatant) enascitur, frequens propterea iuxta aquas.* Oestrum *aliter seu Oestrus appellatur. De hoc Verg. lib. 3. Geor. Est lucos Silari circa, ilicibusq; uirentem Plurimus alburnum uolitans, cui nomen Asilo, Romanum est, Oestrum Graij uertêre uocantes: Asper, acerba sonans, quo tota exterrita syluis Diffugiunt armenta, fugit mugitibus æther Concussus. Asilū quidā* Tabanum *uocant, alij diuersū faciūt. Tabanus aūt nascitur ex ligno in quo plurimus est humor.*

Chrysalis *uermiculus duro cortice mouetur ad tactum aranei.*

Cicidelæ *uespere lucent per arua. Græci* Lampyrides

pyrides uocant.

Cosſi gignũtur ex ligno. His ueteres in cibo uſi ſũt.

Gurgulio uermis eſt frumenti uel fabæ. Verg. libr. 1. Geor. –populantq; ingẽtem farris aceruum Gurgulio, atq; inopi metuens formica ſenectæ.

Papiliones uermes ſunt, ex quorum ſtercore enaſcuntur Tineæ. Lucernarum luminibus aduolant. His cõtrarium eſt iecur caprinum. Ceras depaſcuntur, & relinquunt excrementa, quibus Teredines gignuntur. Eorum aduentus ueris initium indicat.

Petauri generantur ſordibus aridi ſoli.

Raucæ uermes naſcuntur in radice quercus.

Phalangium ſimile eſt formicæ, ſed maius tamen, ruffo capite, reliqua parte corporis nigra, albis intercurſantibus reſperſum guttis. Acerbius pungit, quàm ueſpa. Viuit circa furnos & molas. Ab eo percuſsis ſi alterum eius generis oſtendatur, remedium affert.

Ricini uermiculi ſunt, quibus infeſtantur canes.

Rhagio ſimilis eſt nigro acino, ore minimo, ſub aluum breuiſsimis pedibus, tanquàm imperfectis. Quos momordit, eodem afficit dolore, quo Scorpius.

Aſiortiõ uermis eſt, cuius morſu genua labefactãtur.

Myrmecion caput habet ſimile formicæ, Aluum nigram guttis albis diſtinctam. Eodem torquet dolore, quo ueſpæ. Triphæ ſimiles ſunt culicibus. Sunt & alia pleraq; nomina, ut Chryſalis, Cymex, Collotus, Gryllus, Hepacontinus.

SCVLPTORES CAELATORES, Statuarij, & Marmorarij.

ALchimedon nomen eſt cælatoris & uaſcularij apud Vergilium dicentem: –Pocula ponam

nam Fagina, cælatum diuini opus Alchimedontis.

Alcon nomen est argentarij, qui Aeneæ pateram cælauit.

Plinius scribit proximos à Mentore fuisse Bœtum & Agraganta. De Alcone & Bœto Vergilius in Culice: –Nec pocula gratum Alconis referunt Bœtiq; toreuma.

Eurycion nomē est fabri argentarij apud Verg. li. 10. Quæ bonus Eurycion multo cælauerat auro.

Polycletus statuarius fuit, Ageladis discipulus, qui quantū reliquos superauit in forma Hominū ad ueritatē effigianda, tantū abfuit ab autoritate reddenda formæ Numinū, quod Phidiæ & Alcameni datū est. Signa fecit ex ære nobilitata scriptorum præconio, ut Astragalizontes, id est, talis ludentes. De eo & alijs Martialis lib. 8. Quis labor in Phiala, docti Myos? an ne Myronis? Mentoris an manus est, an Polyclete tua?

De Euphranore Fabius lib. 12. sic ait: Euphranorem admirandū facit, quòd et cæteris optimis studijs inter præcipuos, & pingendi fingendiq; idem mirus artifex fuit. Iuuenalis Satyra 3. Hic aliquid præclarum Euphranoris, & Polycleti.

Mentor primus claruit argento cælando, qua in re magnam promeruit laudem. Testimonium laudis ei perhibuit Capitolinus Iupiter, & Ephesia Diana, quibus consecrata fuerunt artis eius uasa. Iuuenalis Saty. 8. Multus ubiq; labor, raræ sine Mentore mensæ.

Phidias sculptor Atheniensis claruit minoribus simulachris sculpendis. Idem fecit statuā Mineruæ ex auro & ebore amplitudine XXVI. cubitorū: in cuius scuto cælauit præliū Amazonū, & Gigantomachiā: In soleis pugnā Lapytharū, & Centaurorū. Plinius eū uocat ar-

tificem

tificē nunquàm satis laudatū. Fabius: Phidias (inquit) dijs quàm hominibus efficiendis melior. In ebore uerò longè citra æmulum, uel si nihil nisi Mineruam Athenis, aut Olympiū in Elide Iouem fecisset. Mar. li. 3. Artis Phidiacæ toreuma clarum, Pisces aspicis, adde aquam, natabūt.

Inter omnium opera præcipuam laudem meruerunt Tabula Aristidis Thebani pictoris, quam centum talentis licitatus est rex Attalus. Medea & Aiax Timomachi, quas tabulas Cæsar dictator emit talētis octoginta. Candaules rex Heraclidarū Bularchi picturam in qua erat Magnetum prælium, pari rependit auro. Rhodijs pepercit rex Demetrius, ne Protogenis tabulā cremaret. Vesanus amor pueri Gnydiam Venerem maximè nobilitauit. Immortale nomē peperit Phidiæ Iupiter Olympius, ut Mētori Capitolinus & Diana Ephesia. Dyadumenus molliter iuuenis Polycleti cētū talentis nobilitatus. Cycliæ tabulā Argonautas talentis CXLIIII. mercatus est Hortēsius orator. Nicias Atheniensis pictā Homeri necromātiā uēdere uoluit Attalo regi talētis LX. Zeusis pinxit Archigallū, quā picturā LX. sestercijs æstimatā Tiberius prīceps cubiculo suo īclusit.

Myro statuarius fuit numerosior in arte quàm Polycletus. Vtebatur ære Deliaco. Ageladis fuit discipulus. Hunc maxime nobilitauit Bucula celebratis uersibus. Fecit & Canem, & Discobolon, & Persea & Pristes, & Satyrum admirantem tibias, & Mineruam, & Delphicos pentathlos Pancratiastas. Item Herculem, Cicadæ monumentū, & Locustæ, & Apollinē. Ipse tamen corporū tenus curiosus, animi sensus nō expreßit. Iuuenalis Saty. 8. Et cum Parrhasij tabulis signisq; Myronis.

Lysippus

Lysippus Sicyonius adeò claruit sculptura, ut ab eo solo fingi uoluerit Alexander, quemadmodum pingi à solo Apelle. Horatius: Edicto cauit, ne quis se præter Apellem Pingeret, aut alius Lysippo duceret æra. Hunc Plinius ait fecisse ad 610. opera.

Arcesilas sculptor fecit simulachrum Dianæ, in quod Simonides lusit epigramma.

Callimachus sculpturam in tenuiorẽ, exquisitioremq; disciplinam reduxit. Nam ipse prius lapidem perforauit, minutatimq; tractauit.

Diopœnus, & Scybis Cretensis, Sicyonem se contulere, ubi fuit quondam præcipua omnium metallorum officina, ibiq; sculpendo marmori primi claruerunt.

Epitherses discipulus fuit Lysippi.

Praxiteles marmore nobilitatus est, dupliciq; Venere, Coa & Gnydia, sed Gnydia præcipuè, cui ob elegantem formam noctu congressus est puer, relictis maculis tantæ libidinis indicibus. Quintianus: Cedat Praxiteles, cuius muliebris imago procacem Impulit ad coitum iuuenem. Sunt tamen qui hoc dicant de alio simulachro. Scripsit quinq; uolumina nobilium operum in toto orbe. Speculum argenteum primus fecit.

Theodorus, & Teladeus fratres, Samij, Rœci filij, sculptores celeberrimi fuerunt, quorum Teladeus Pythij Apollinis signum in Samo incepit, Theodorus Ephesi alio saxo absoluit: quibus simul compositis, ita cohæsit & conuenit, ut ab unico artifice & eodem lapide factum uideretur. Fuit etiam Theodorus nobilis architectus, qui suasit ut carbones subijcerentur fundamentis templi Dianæ Ephesiæ. Idem primus ferrum fundere docuit, & ex eo statuam fecit ferream.

Timo

Timotheus sculptor unus fuit eorum, qui Mausolæum Arthemisiæ cælauerunt.

Calamis cælator fuit, cuius manu cælata duo pocula Germanicus Cæsar donauit Caßio Syllano. Fecit & Apollinem positum in hortis Seruilianis.

Scopas cælauit Mausolæum cũ Bryaxi, Timotheo, & Leocare. Ab oriẽte cælauit Scopas, à Septẽtrione Bryax, à meridie Timotheus, ab occasu Leocares.

Pythis in fastigio Mausolæi quadrigã fecit marmoream altitudine pedum CXL. quæ totum opus inclusit.

Fecit Menestratus Herculem et Ephesi in templo Dianæ Hecaten, tanta marmoris radiatione, ut in eius cõtemplatione æditui admonerent parcere oculis.

Socrates sculptor fecit Charites in Propyleis Atheniensium.

Papippus Praxitelis discipulus fecit Zetum, & Amphionem, Dircem & Taurum.

Eutichides Liberum patrem. Timarchides fecit Apollinem canentem cithara.

Philiscus Venerem in Octauiæ porticu. Item Latonam, Dianam, Musas nouem, & nudum Apollinem.

Polycles & Dionysius filius Timarchidis Iouem in æde proxima.

Heliodorus Pana & Olympum luctantes.

Polycharmus Venerem lauantem sese, & Dædalum astantem.

Lysias Quadrigam, currum, Apollinem, & Dianã ex uno lapide.

Amphistratus simulachrum Callisthenis historiarum scriptoris.

Agesãder, Polydorus, & Athenodorus,

Rhodij,

Rhodij, ex uno lapide fecerunt Laocoontem & liberos, draconumq́; mirabiles nexus.

Chratherus cum Pythodoro, Polydectes, cum Hermolao, Pythodorus cum Artemone palatinas Cæsarũ domos repleuere probatißimis signis.

Diogenes Atheniensis & Carsatides, decorarunt Pantheum Agrippæ.

Arcesilaus fecit Leenam marmoream, quam Varro dixit se habuisse. Item aligeros ludentes cum ea Cupidines, quorum alij religatam tenerent, alij è cornu cogerent bibere, alij calcearent soccos, omnes ex uno lapide.

Coponius fecit XIII. nationes, quæ sunt circa Pontum.

Canacus statuarius simulachra fecit marmorea.

Sauros & Bathraces Lacones, fecerunt templa Octauiæ porticibus inclusa.

Myrmecides Quadrigam fecit cum agitatore, quam cooperuit alis musca.

Callicrates Formicas, quarum pedes & alia membra uideri non poterant.

Mys cælator fuit argentarius. Martialis: Quis labor in Phiala? docti Myos, an'ne Myronis?

Pyrgoteles sculptor fuit gemmarius, à quo solo in gemma sculpi se uoluit Alexander.

Alcimenem Atheniensem docuit Phidias, sculptorem nobilem, cuius permulta opera Athenienses in sacris ædibus posuere, præclaramq́; Veneris imaginem extra muros, quæ appellatur Aphrodite Exapolis: huic supremam manum imposuit Phidias.

Agoracritum Parium docuit Phidias, quem adeò amauit, ut eius nomini pleraq; ex suis operibus donauerit.

rit. Certauit Agoracritus ĩ Alcmanẽ de Venere faciẽda, uicitq; Alcmanes, non opere, sed ciuitatis suffragijs contra peregrinum suo fauentis. Quare indignatus Agoracritus signum suũ uendidit, ea lege ne Athenis esset, appellauitq; Nemesim. Quod simulachrum positum est in Rhamnunte pago Atticæ, quod M. Varro omnibus signis prætulit.

Antipater Satyrum in phiala grauatũ somno collocasse uerius quàm cælasse dictus est. Inter eos, qui in argento cælãdo claruerunt, sequẽtes numerãtur à Plinio. Mentor, Acrages, Bœus, Mys, Antipater, Stratonicus, Cyzicenus, Tauricus, Aristõ, Onichus, Hecateus, Praxiteles, Posidonius, Ephesius, Lædus Stratites, qui prælia & armatos cælauit.

Zopyrus, qui Areopagitas, & iudicium Orestis cælauit in duobus scyphis XII. pondo æstimatis.

Pyrrheas cuius duæ unciæ uiginti uænierũt: Vlysses & Diomedes erant in Phialæ emblemate Palladiũ surripientes. Fecit & iocos in paruulis potorijs.

Habuit & Teucer Crustarius famam.

Zenodorus Mercurij statuã fecit in ciuitate Galliæ Aruernis. Item mandato Neronis colossum CX. pedũ longitudine dicatum Soli.

Phidiæ æmuli fuere Alcamenes, Critias, Nestocles, Hegleas. Deinde Agelades, Callon, Polycletus, Phragmon, Gorgias, Lacor, Mycon, Pythagoras, Scopas Perelius.

Polycletus discipulos habuit Argium, Asopodorum, Alexim, Aristidẽ, Phrinonẽ, Dinonem, Athenodorũ, Dameam, Clitorum, Myronem, Lyciũ. Olympiade XCV. floruere Naucydes, Dynomedes, Canachus, Patrocleus. Olympiade CII. Polycles, Chephisiodorus, Leocares,

Epatodorus. Olympiade C I I I I. Praxiteles, Euphranor. Olympiade C V I I. Echion, Thermachus. Olympiade C X I I I I. Lysippus, Lysistratus, Sthennis, Euphronides, Sostratus, Ion, Syllaniō nullo doctore nobilis factus: qui discipulos habuit Theusim & Iadem. Olympiade C'X X. Euthychides, Eutycrates, Lahippus, Chephisiodorus, Timarchus Pyromachus. Olympiade C L V. Antheus Callistratus.

Pythagoras Rheginus Pancratiastem Delphis posuit. Hunc uicit Leontius, qui fecit Stadiodromō Astylon, qui Olympiæ ostenditur. Et Lybin puerum nudū tabellas tenentem & ferentem mala. Syracusis autem claudicantem, cuius ulceris dolorem spectatores uidebantur sentire. Item Apollinem Citharœdum. Primus neruos, & uenas, & capillum diligentius expreßit.

Pythagoras Samius Pythagoræ Rhegini discipulus fecit signa fortunæ seminuda. Lahippus, Beda, Eutycrates discipuli fuerunt Lysippi. Eutycratis discipulus fuit Thysicrates Sicyonius.

Telephanes Phocæus habitauit in Thessalia, ubi opera eius latuerunt. Fecit Larissam, Spirarchum, Pentathlon, & Apollinem.

Aristides Polycleti discipulus fecit quadrigas, & Bigas.

Iphicrates Lenam meretricem, quæ Aristogitonem & Harmodium tyrannicidas nullis unquam tormentis adacta uoluit prodere.

Aliorū & Sculptorū et Statuariorū nomina sunt Cresilas, Pericles Olympius, Cephisidorus, Chereas, Ctesilaus, Demetrius, Dædalus, Dynomenes, Eutychides, Hegias, Butyreus, Lycius Myronis discipulus. Menechmus, Nācerus,

rus, Niceratus, Polycles, Pyrrhus, Phœnix lysippi discipulus, Stypax cyprius, Syllanion, Theodorus autor Labyrinthi Samij, Xenocrates Tysicratis discipulus: Ariston, Callases, Desias, Cantharus Sicyonius, Dionysiodorus Critiæ discipulus, Deliades, Euphorion, Eunicus, & Hecateus.

Argenti cælatores Lesbocles, Prodorus, Pythodicus, Polygnotus, Scinus, Apollodorus, Androbolus, Asclepiodorus, Antimachus, Anthenodorus. Alia sunt infinita huiusmodi nomina apud Plin. lib. 34.

PICTORES DIVERSI.

FVit Phidias initio pictor, pixitq; Clypeũ Athenis Paneus eius frater pinxit Aegidam Mineruæ,

Bularchus Magnetum prælium.

Hygiemon primus in pictura marem fœminamq; discreuit.

Eumarus Atheniensis figuras omnes imitari ausus.

Cimon Cleonæus eius inuenta excoluit, obliquasq; imagines inuenit, articulis membra distinxit, uenas protulit, in ueste rugas, & sinus inuenit.

Pythis certauit in Timagorã Chalcidensem de præstantia picturæ.

Polignotus Thasius primus mulieres lucida ueste pinxit, instituit os adaperire, dentes ostendere, uultum ab antiquo rigore uariare. Pinxit Delphis ædem & Athenis porticum, cuius partem etiam mercede pinxit Mycon.

Mycon alter minor filiã habuit Timareten pictricẽ.

Olympiade x c. fuerunt Aglaophon, Cephisodorus, Phrylus, Euenor pater Parrhasij pictoris.

Apollodorus Atheniensis primus species exprimere instituit, primusq; gloriam penicillo contulit. Fecit sacerdotem adorantem, & Aiacem fulminatum.

Zeusis *arte picturæ tantas opes sibi comparauit, ut in earum ostentatione Olympiæ nomē suum aureis intextum literis ostētaret. Postea opera sua donare instituit, ut Alcmenā Agrigentinis, Pana Archelao, quòd nullum precium putaret esse illis dignum. Fecit et Penelopem, & Athletam, adeoq; sibi in illo placuit, ut uersum subscriberet celebrem ex eo, inuisurum aliquem facilius, quàm imitaturum. Fecit & magnificum Iouem in throno astantibus Dijs, & Herculem infantē dracones strangulantē, Alcmena matre coràm pauente, & Amphitryone. Tanta fuit diligentia, ut Agrigentinis facturus tabulā (quam in templo Iunonis Laciniæ dicarent) uirgines eorum nudas inspexerit, & quinq; elegerit, ut quod in quaq; laudatißimū esset, pictura redderet.*

Aequales eius, & æmuli fuerūt, Timanthes, Androcides, Eupompus. Parrhasius *descēdit ī certamen cum Zeuside: & quum Zeusis detulisset uuas adeò ingeniose pictas, ut ad eas aues deuolarēt, Parrhasius lintheum attulit, ueritate adeò repræsentata, ut Zeusis alitum iudicio tumens flagitaret, remoto lintheo ostendi sibi picturam, & intellecto errore, palmam concederet: quoniā ipse aues fefellisset, Parrhasius uerò se artificem. Idem Zeusis postea pinxit puerum uuas ferentem, ad quas quū deuolassent aues, iratus est operi suo, quòd uuas pinxisset melius, quàm puerum. Nam si puerum consummasset, aues timere debuerant. Pinxit quoq; Helenam & Marsiam religatum. Parrhasius primus Symmetriam picturæ dedit, primus argutias uultus, elegantiam capilli, uenustatē oris expreßit, et artificū cōfeßiōe in lineis extremis palmā adeptus est. Vide alia eius opera quàm plurima apud Plin. Superatus est tamen à Timante in Aiace.*

Pinxit

Pinxit Timantes Iphigeniam aris immolandam, parentibus propè lacrymantibus uelato patris eius uultu, quem digne non poterat ostendere. Item Cyclopem dormientẽ. Alij in hac arte celebres fuerunt Euxínidas præceptor Aristidis, Eupompus Pamphili, Apellis Pamphílus, qui neminem minoris talento docuit annis decem. Quam mercedem ei dederũt Apelles & Melãtius. Clari etiã extitere Echion, Therimachus, quos omnes superauit Apelles, uoluminibus editis, quæ etiam doctrinam continent. Cedebat tamẽ Amphioni de dispositione, Asclepiodoro de mensuris. Idẽ nauigauit Rhodũ ad uidenda opera Protogenis pictoris excellentißimi. Apelli autem fuit perpetua cõsuetudo nullum diem, quibuscunq; negocijs occupatum præterire, quin lineam aliquam ducere, ducendo exerceret artem. Ad eius officinam frequenter uentitabat Alexander, qui etiam edicto uetuit, ne ab alio pingeretur. Venerem Cois inceptam moriens reliquit imperfectam, nec repertus est, qui tam egregio operi uellet succedere. Pinxit Alexandrum Magnum fulmigerum in templo Dianæ Ephesiæ talẽtis xx. Numerosa insuper opera, quæ ponuntur à Plinio.

Arístides Thebanus æqualis fuit Apelli. Primus animum pinxit & sensus omnes expreßit. Vnam eius tabulã Attalus rex centũ talentis emisse fertur.

Asclepídorum in Symmetria mirabatur Apelles. Ei Mnason tyrannus pro duodecim Deis dedit in singulos. Mnas tricenas. Idem dedit Theomnesto in singulos heroas Mnas centenas

Nicomachus Aristodemi filius, pinxit raptum. Proserpinæ: Item Vlyssem pileatum, Apollinem, Dianam: Deûm matrem leoni insidentem, & nobiles uaccas arre-

ptãtibus Satyris, & Scyllã. Fuitq; in ea arte oĩm uelocißimus. Discipulos habuit Aristidẽ fratrẽ, Aristoclẽ filiũ, & Philoxenũ Eretriũ, q ultimus pinxit prælium Alexãdri cum Dario: Item Lasciuiam, in qua tres Sileni comessantur.

Nicophanes fuit elegans & concinnus.

Apellis discipulus fuit Perseus.

Aristidi discipuli fuerunt Niceros, & Aristippus, qui pinxit Satyrum cum scypho coronatum. Aristippi Antorides & Euphranor.

Pyreicus humilia secutus, humilitatis tamen summam adeptus est gloriam. Pinxit tonstrinas, sutrinas, asellos, & obsonia.

Serapiõ pinxit scænas, & hoĩem pingere nõ potuit.

Dionysius nihil præter homines pinxit, unde & Anthropographus dictus est.

Calicles parua quædam pinxit.

Antiphilus Hesionen, Alexandrũ, & Philippum cum Minerua, Liberũ patrem, Cadmũ, Europen, Gryllũ.

Arellius floruit Romæ paulò ante Augustum.

Amulius Mineruam, quæ spectantem spectabat, quacunque aspiceretur.

Post eum in precio fuere Cornelius Pinus, & Actius Priscus.

Pausias Sicyonius, Brietis filius, discipulus fuit Pamphili, qui primus lacunaria pingere instituit. Paruas pingebat tabellas, maxime pueros. Pinxit Glicerã coronarum inuentricem (quam amabat) sedentem cum corona.

Euphranor Isthmius fecit Colossos, & Marmora, ac Scyphos sculpsit. Scripsit uolumina de Symmetria & Coloribus.

Euphranoris coætaneus fuit Cyclias, cuiustabulam

Argonau

Argonautas, Hortensius orator mercatus est talētis CXLIIII. ut iam diximus.

Antidotus discipulus fuit Euphranoris, fecit Clypeo dimicantem, & Luctatorem, & Tibicinem.

Antidoti discipulus fuit Nicias Atheniensis, qui mulieres diligentißimè pinxit. Eius opera multum probabat Apelles.

Maronites Glaucionis Corinthij discipulus, pinxit Achillem habitu uirgineo occultatum Vlysse deprehēdente, & alia quædam.

Metrodorus Pictor fuit, & Philosophus magnæ celebritatis, quem Athenienses miserunt L. Paulo Aemilio, post Perseum deuictum, petenti probatißimū Philosophū, ad erudiēdos liberos, et Pictorē ad triūphum excolendū.

Timomachus Bizantinus pinxit Cæsari dictatori Aiacem & Medeā tabulas LXXX. talentis uenundatas. Fecit insuper Orestem, Iphigeniam, & quædam alia.

Aristolaus Pausiæ filius, & discipulus pinxit ædē Apollinis Delphis.

Antiphilus puerum, ignem conflantem, & lanificium, in quo properabant omnium mulierum pensa, Satyrum cum pelle Pantherina, & alia multa.

Alcimachus pinxit Dioxippum, qui Pancratio uicerat in Olympia.

Ctesilochi opus fuit Iupiter Bacchum parturiens, & ingemiscens muliebriter inter obstetrices & dearum clamorem.

Testidemus fecit Oechaliæ expugnationem, & Laodomiam.

Clesides reginæ Stratonices iniuriam, à qua nullo honore fuerat exceptus. Pinxit & uoluptatē cū piscatore,

quem regina dicebatur amare.

Cratinus *Comœdus Athenis Pompeium pinxit.*

Euchides *bigam regis cum uictoria.*

Iphis *Neptunum & Victoriam.*

Habron *Amicitiam, & Concordiam, & deorum ſimulachra.*

Nicearchus *Venerem inter Gratias, & Cupidinẽ. Herculem triſtem inſaniæ pœnitentia.*

Nealces *Venerem, Naumachiam Aegyptiorum & Perſarum. Item Aſellum in littore bibentem, & Crocodilum ei inſidiantem.*

Aliorum nomina ſunt Oenias, Philiſcus, Phalerion Simonides, Simus, Theodorus, Leontius, Theron, Tauriſcus, Erigonus, Paſias, Ariſtonides, Anaxãder, Ariſtobolus, Syrus, Arceſylas Tiſicratis filius, Coribas Nicomachi diſcipulus, Carmanides Euphranoris, Dionyſiodorus Colophonius, Diogenes, Eutymedes, Heraclides Macedo, Mydon Phylomachi ſtatuarij diſcipulus, Mnaſitheus Sicyonius, Mnaſidemus, Neßus, Polemon Alexandrinus, Theodorus Samius, Tadius, Xenon Neoclis diſcipulus.

Mulieres pictrices fuerunt Timarete Mycaonis filia, Irene Cratini pictoris filia, & diſcipula, Ariſtarete Nearchi filia & diſcipula. Lala Cizicena. Martia M. Varronis. Hæc omnia decerpta ſunt ex Plinio, ne quis fortè opinetur me ex aliena opera laudem promereri uelle.

PIGMENTA.

Inter pigmenta numerantur Minium, Armeniũ, Cymbaris, Chryſocolla, Indicum, Purpuriſſum, Synopis, Rubrica, Parethonium, Melinum, Eretria, Auripigmentum, Orcha, Ceruſſa, Sandaraca, Sandix, Syricum, Atramentum, Appianum.

Colorum nomina sunt Andricelon, Ostreon, Prasinon, Crococides, Cyaneus, Cynabari, Xanthus, Phæus, Phlogo leucus, Leucophæus. Genera colorum apud Gelliū lib. 2. cap. 25. sunt Ruffus, Ruber, Flauus, Fuluus, Rubidus, Phœniceus, Rutilus, Luteus, Spadix, Cæsius.

FABRI, ET ALII ARTIFICES.

Epeus, autor fuit illius machinæ, qua delitescentes Græci Troiam noctu ceperūt dolo. Verg. li. 2. Aen. Et Menelaus, & ipse doli fabricator Epeus.

Didymaon, autor fuit cuiusdam clypei, quem Aeneas dedisse fertur Niso cursori peractis ludis, qui fiebant in Sicilia ad Anchisæ tumulum. Vergilius: Et clypeum efferri iußit Didymaonis artes, Hoc iuuenem egregium præstanti munere donat.

Perillus reperit æneum taurum, ad torquendos sontes, ut eo suppositis flammis inclusi, mugitum bouis imitarentur. Quod genus tormēti ipse primus expertus est, mādante Phalaride. Propert. lib. 2. Non'ne fuit satius duro seruire tyranno, Et gemere in tauro sæpe Perille tuo?

Lycaon Gnosius faber fuit & artifex ensis, quem Ascanius dedit Euryalo. Verg. lib. 9. Humero simul exuit ensem Auratum, mira quem fecerat arte Lycaon Gnosius, atq; habilem uagina aptarat eburna.

Vulcanum Poëtæ faciunt fabrum deorū et Iouialium fulminū artificē. Idem Solis currū fecisse fertur. Ouid. lib. 2. Meta. Genitor cunctatus ad altos Deducit iuuenem Vulcania munera currus. Aureus axis erat, temo aureus, aurea summæ Curuatura rotæ, radiorum argenteus ordo. Per iuga Chrysoliti, positæq; ex ordine gēmæ, Clara repercusso reddebant lumina Phœbo.

Dædalus, *primus in formis animalium (quas ueteres plastæ cæcas fingebãt & immobiles) oculos induxit, & abditis quibusdam neruis effecit, ut huc & illuc mouerentur adeò scite, ut spectantibus uiuere, & ingredi uiderẽtur. Idem ligneam Venerem febricasse dicitur, quæ argẽto uiuo infuso moueretur. Fecit insuper Cretæ labyrinthum, quo inclusus, alis sibi & nato confictis, per uiã mortalibus negatam periculum effugit. Hinc opera Dædala uocantur ingeniosa. De eius Labyrintho Ouid. lib. 8. Dædalus ingenio fabræ celeberrimus artis Ponit opus, &c.*

Mamurius, *faber ærarius fabricauit Saliorum Ancylia, qui propterea nomen eius solebant canere suis carminibus. Vertumnus apud Proper. lib. 4. simulachrum suũ à Mamurio ex ære formatum dicit: ideóque precatur, ut eius cineri terra sit leuißima. Hæc autem Vertumni uerba: Stipes acerbus eram properãti falce dolatus Ante Numam grata pauper in urbe deus. At tibi Mamurri formæ cælator ahenæ, Tellus artifices ne terat Osca manus. Qui me tam docilis potuisti fundere in usus, Vnum opus est, operi non datur unus honos.*

Phereclus, *abietarius faber Paridis ad Helenæ raptũ nauigaturi naues fecisse dicitur. Hinc nauis Phereclæa dici solet. Ouid. in Epist. Paridis, Hac duce Sigæo dubias à littore feci, Longa Pherecl æa per freta puppe uias.*

Callicrates, *fuit minutorũ opusculorũ fabricator, qui muscam fecit alis quadrigam cum agitatore tegentẽ. Fabricauit & nauem, quam auicula pennis integebat.*

Myrmecides *fecit formicas tam tenues, ut uix membra uideri possent.*

Eligius, *Nouionensis episcop. artem aurificũ exercuit, in qua quicquid lucri faciebat erogabat pauperibus.*

Ferunt

Ferunt Harmonidem, Troianum fabrum fuisse unum ex eorum numero, qui Paridis Spartam ituri naues fabricauerunt.

Acesæus, natione Patarensis, & Helicon Carystius, duo fuerũt celebratæ artis artifices, qui Peplum Palladis Poliadis (quæ in arce Atheniensium colebatur) contexerunt. Hinc adagium natũ, Acesæi & Heliconis opera: De his quæ singulari fiunt artificio.

Glaucus, Samius primus æris ferruminationem inuenit.

Sothericus, faber fuit lignarius, cuius opera priscam illam & rudem simplicitatem præ se ferebant. Hinc natum prouerbium, Sotherici lecti: De re uili, & minime ambitiosa.

Elico, faber fuit, qui, autore Plinio, ob artem fabrilem Romæ commoratus est.

Artemon, faber fuit loripes. autore Plutarcho in Pericle.

Stasicrates, fuit artifex Alexandro Macedoni gratißimus, qui dicebat Thraciæ montem Athon in hominis statuam formari exculpiq; posse.

Vatinius, Beneuentanus fuit artifex Calicũ uitreorum. Hinc Vatinia uocãtur uasa uitrea. Mart. lib. 10. Vatiniorum proxineta fractorum. Idem in distichis: Vilia sutoris Calices monumenta Vatini Accipe. Is fuit distorti corporis, Sutrinæ alumnus, ediditq; munus gladiatorium Beneuenti. autore Cornelio Tacito.

Myron, artifex nobilis buculam fecit æneam, Græcis primum, deinde Ausonianis uersibus celebratam. Propert. Atq; aram circum steterant armenta Myronis, Quattuor artificis uiuida signa boues.

Architas

Architas, *faber simulachrum Columbæ fecit ex ligno, libramentis ita suspensum & aura spiritus inclusa atque occulta concitum, ut ipsum uolaret. autor Gellius lib.10.cap.12.*

Telephanes, *faber fuit lignarius, uictum sibi quæritans in factitandis curribus, quē tamen postea felix fortuna ad Lydorum regnum euexit.*

Diphilus, *architectus fuit tardißimus in perducendis ad finem susceptis operibus. Vnde factus adagio locus, Diphilo tardior.*

Tericles, *calices torno faciebat ex Terebintho. autor Plinius.*

ARCHITECTI NOBILES.

DEmocrates, *Alexandriam metatus est.*

Spintharus, *Corinthius Delphicum templum construxit.*

Ctesiphon, *templum Dianæ Ephesiæ ubi simulachrum ipsius deæ uitigineū fuerat. Plinius: Operi, inquit, præfuit Ctesiphon architectus.*

Meleagenes, *fanum Mineruæ Prienensis.*

Theodorus *Phocensis fecit Tholum Delphicum.*

Philo *Atheniensis armamentarium Pyrei.*

Hermogenes, *ædem Doricā Iunonis Magnesiæ.*

Sugilas, *mausoleum Artemisiæ.*

Zenodotus, *nobile pauimentum Pergami.*

Hermodorus, *nomen est architecti, qui obeliscum fecit.*

Zmilus, Rholus, & Theodorus, *architecti, fecerunt Labyrinthum Lemnium.*

Valerius *Ostiensis architectus fuit, qui theatrum Romæ texit.*

Mnesicles architectus arcem Athenis ædificauit. autor Plutarchus in Pericle.

Nicon, pater fuit Galeni geometriæ & architecturæ peritissimus.

Apollodorus, Traiani forũ, Methodeum & Gymnasium Romæ fabrefecit. Hunc interfecit Adrianus.

Eupalinus Megarẽsis, filius Naustrophi, Rhœcus, Philei filius, & Mandrocles Samius, nomina sunt Architectorum Apud Herodotum.

CONDITORES DIVERSORVM LOCORVM, ET AEDIFICIORVM.

ANtenor condidit Patauium urbem. Verg. lib. 1. Aeneid. Hic tamen ille urbem Patauì sedesq́; locauit Teucrorum.

Romulus, Romam. Vergil. lib 1. Aenei. Inde lupæ fuluo nutricis tegmine lætus Romulus excipiet gentem, & Mauortia condet Mœnia, Romanosq́; suo de nomine dicet Ascanius Albam.

Philoctetes, Petiliam urbem Brutiorum. Verg. lib. 3. Aen. Parua Philoctetæ subnixa Petilia muro.

Dido, Carthaginem. Verg. lib. 4. Aen. Fœmina quæ nostris errans in finibus urbem Exiguam precio posuit. Dido apud eundem sic loquitur: Vrbem præclaram statui, mea mœnia uidi.

Dardanus, Troiam. Verg. lib. 9. Aen. & lib. 8. Et Troiæ Dardanus autor.

Danaë, Acrisij filia Ardeam urbem Italiæ. Verg lib. 7. Quam dicitur urbem Acrisioneis Danaë fundasse colonis. Plin. lib. 3. Ardea à Danaë Persei matre condita.

Catillus, Arcas, Tybur oppidum Romæ uicinum. Verg. lib. 7. Tum gemini fratres Tyburtia mœnia linquunt

quunt: Fratris Tyburti dictam cognomine gentem.

Ceculus, Præneste. Vergil. lib. 7. Nec Prænestinæ fundator defuit urbis.

Arcades, Pallãtæum oppidum, situm in monte Palatino. Verg. lib. 8. Arcades his oris genus à Pallante profectum, Delegere locum, & posuere in montibus urbem Pallantis proaui de nomine Pallantæum.

Neptunus, muros Troiæ. Vergil. lib. 9. Aeneidos: An non uiderunt mœnia Troiæ Neptuni fabricata manu considere in ignes.

Diomedes, Arpos, oppidum Apuliæ. Vergil. lib. 10. Atque iterum in Teucros Aetolis surgit ab Arpis Tytides. Aliter uocatur Argyripa. Idem lib. 11. Ille urbem Argyripam patriæ cognomine gentis Victor Gargani condebat Iapygis agris.

Cadmus, Thebas Bœotias. Ouid. lib. 3. Meta. Hos operis comites habuit Sidonius Hospes, Quum posuit iussam Phœbæis sortibus urbem.

Amphion, muros Thebarum. Hor. in Arte: Dictus & Amphion Thebanæ conditor urbis.

Capys, Capuam. Syllius lib. 11. Tum Capys ut primus dederit sua nomina muris. Verg. Et Capys hinc nomen Campanæ dicitur urbis.

Munacius Plancus, uir cõsularis, & prætorius, & Ciceronis discipulus, Lugdunum urbem.

Telegonus, filius Vlyßis, Tusculũ oppidũ Italiæ. Proper. lib. 2. Quid petis Aeæi mœnia Telegoni.

Galli, Mediolanum. Claud. Continuò sublime uolans ad mœnia Gallis Condita, lanigeræ suis ostẽtantia pellem.

Semiramis, Babylonem. Propert. libr. 3. Persarum statuit Babylona Semiramis urbem.

Cæsar

Cæsar Augustus Nicopolim ciuitatem in memoriam uictoriæ suæ de Antonio & Cleopatra. autor Suet.

Busyris, Thebas Aegyptias.

Ogdous, Memphim urbem Aegypti.

Archias, Syracusas.

Cleopes, rex Aegypti Pyramidẽ magnificẽtißimã.

Masſilienſes, Niceam.

Alexander, Alexandriam urbem Aegypti. autoribus Plinio & Curtio.

Amazones, Ephesum.

Mithridates, Eupatoriam.

Alexander, Heracleam: Antiochus, Laodiceam: Darius, Susas urbem Persidis: Phoroneus, Argos: Ninus, Niniuen: Sichen, Sidonem: Ocnus, Mãtuam: Agenor, Tyrum: Amyclas filius Lacedæmonis regis, Amyclas urbem Laconiæ: Neleus pater Nestoris, Pylon. Ouid. in epist. Nos Pylon antiqui Neleia Nestoris arua Misimus. Romulus, Asylum. Ouid. lib. 3. Fast. Romulus ut saxo lucum circundedit alto Quilibet huc dixit confuge, tutus eris. Peranus Phœnicum dux, Maßiliam: Pylij, Metapontũ: Iapygas, Iapix Dædali filius: Coram, Dardanus: Agyllam, Pelasgi: Diomedes, Beneuentum.

SEPTEM ORBIS MIRACVLA.

SEptem fuerunt ædificia toto orbe cantatißima, quæ propter operis magnitudinem & sumptum incredibilem extitere loco miraculi, ut nihil diuinius ars humana posset cõfingere aut excogitare. Fuerunt autem hæc: Pyramides Nili, Turris Pharia, Muri Babylonis, Templum Dianæ Ephesiæ, Simulachrum Mausoli, Colossus Solis apud Rhodios, & Simulachrum Iouis olympici, quibus nonnulli addunt domum Cyri Mœdorum regis.

Pyramid

Pyramides, in primis erant structuræ & moles lapideæ infernè quadratæ, sursum uersum acutæ, quas Aegypti reges superponendas tumulis erigebãt, aut ad inanem diuitiarum ostentationem, aut ut populi torporem excitarent. Earum una saxo naturali fuit elaborata, & rubrica, cuius ambitus per frontem centum duos pedes colligebat, longitudo erat C X L I I I. pedum, altitudo L X I I. Alia fuit facta ex Arabicis lapidicinis, quam sexcenta hominum milia uiginti annis construxisse memorantur. Tres aliæ fuerunt annis L X X V I I I. & mensibus quatuor factæ. Plinius scribit M. D C C C. talenta fuisse erogata in raphanos, allium & cepas, quibus artifices uescebantur in extruẽda earum una. Quo argumento coniectare est, quanta quamq; prodigiosa fuerit aliarum rerũ impensa. Omnium amplißima continebat octo soli iugera, quatuor angulorum paribus interuallis per D C C C L X X X V I I I. pedes. singulorũ laterum altitudo pedes uigintiquinq;. Secundæ singula interualla per quatuor angulos pares D C C. X X X V I I. pedes comprehendebãt. Tertia erat minor prædictis, sed multò spectatior Aethiopicis consurgens lapidibus, trecentis sexaginta tribus pedibus inter angulos. Omnium minimã fecit Rhodope meretricula Aesopi fabulatoris cõserua, diuitijs illis, quas meretricio quæstu sibi compar auerat. Herodotus in Euterpe scribit Cleopẽ Aegypti regem fecisse Pyramidem ex Arabicis lapidibus, cuius longitudo erat quinq; stadiorum, latitudo decem passuum, altitudo octo passuum, in qua decem annos fuisse consumptos memorat. Fecit & aliam uiginti annis absolutam, in qua tantum perfudit pecuniæ, ut nimio sumptu attritus, filiam (quã habebat formosißimam) coactus sit prostituere. Ea est in qua M. D C C C. talenta

talenta in cepis & raphanis erogata prædiximus. Herodotus alias cõplures memorat, quas uolens omitto, quoniam prædictæ satis arguunt, quàm ociosa fuerit illorum regum & opera, & prodigentia. De Pyramidibus Lucan. lib. 8. Quum Ptolemæorum manes seriemq; pudendam Pyramides claudant indignaq; Mausœola. Martia. Barbara Pyramidum sileat miracula Memphis.

Memoratur etiam turris illa, quam Ptolemæus fecit in Pharo insula non ad alium usum quàm nocturnos ignes nautarum cursui ostendendos. Hanc autem constituit talentis DCCC. Sostrato architecto, qui structuræ tantæ suum inscripsit nomen.

His miraculis annumerãtur Babylonis muri, quos Semiramis cõdidit, aut saltem ruinosos reparauit, coctilibus laterculis, et bitumine ferruminatis, ducentũ pedum altitudine, latitudine uerò quinquagenũ pedum, adeò ut quadrigas inter se occurrentes reciperent, turresq; haberent CCC. plures multò habituri, nisi aliqua ex parte paludes pro mœnibus fuissent. Huic autem operi portentoso adhibita sunt trecenta hominum millia. De Babylone Propertius lib. 3. Persarũ statuit Babylona Semiramis urbem, Vt solidũ cocto tolleret aggere opus. Et duo in aduersum misit per mœnia currus, Ne posset tacto stringere ab axe latus. Duxit & Euphratẽ medium, qua cõdidit arces. Iussit & imperio surgere Bactra caput. Herodotus scribit muros Babylonis habuisse crassitudinẽ quinquaginta cubitorũ regiorũ, celsitudinẽ ducentorũ. Per ambitum centum portæ stabant æreæ, omnes cum cardinibus.

Templum Dianæ Ephesiæ factũ est à tota Asia ducentis & uiginti annis. Hoc autẽ in solo palustri fecere, ne terræ motum sentiret, aut hiatus timeret. Et ne in lu-

brico & instabili tantæ molis fundamenta locarentur, antè calcatis ea substrauere carbonibus, deinde uelleribus lanæ. Templi longitudo erat CCCCXXV. pedum, latitudo CCXX. Columnæ in eo centum uigintiseptem à singulis regibus factæ, ex quibus XXXVI. erant cælatæ. Operi præfuit Ctesiphon.

Artemisia, regina Cariæ Mausolo marito mortuo sepulchrum erexit inter orbis miracula annumeratum, cuius altitudo attollebatur XXV. cubitis: cingebatur columnis XXXVI. Patebat ab austro et septētrione LXIII. pedes. Toto circuitu continebat pedes CCCCXI. Ipsum ab oriente cælauit Scopas, à Septentrione Briax, à meridie Timotheus, ab occasu Leocares. Regina opere nondum absoluto conceßit fatis: Artifices tamen non recesserunt nisi eo consummato. Ab hoc sepulchro omnia regum & imperatorū monumenta, quæ preciosa sunt, uocantur Mausolæa. De hoc Propertius lib. 3. Nec Mausolæi diues fortuna sepulchri Mortis ab extrema conditione uacat. Mart. lib. 1. Aëre nec uacuo pendentia Mausolæa Laudibus immodicis Cares ad astra ferant.

Colossus Solis apud Rhodios fuit LXX. cubitorum altitudinis, qui post quinquagesimum sextū annum terræ motu prostratus, iacens quoq; fuit miraculo. Pauci pollicē eius amplectebantur. Maiores erant digiti, quàm pleræq; statuæ. Vasti specus hiabant defractis membris. Spectabantur intus magnæ molis saxa. Factus est hic Colossus annis duodecim, trecētis talentis. Artifex fuit Chares Lyndius Lysippi discipulus. Soldanus Aegypti quum insulam Rhodum inuasit, ex ære huius statuæ DCCCC. camelos onerasse fertur. Ab hoc coloßo Rhodij uocantur Colossenses, & Rhodos Coloßicola.

Inter

Inter orbis miracula recensetur simulachrum Iouis Olympici, quod Phidias fecit ex ebore. Propertius lib. 1. Nam neque Pyramidum sumptus ad sydera ducti, Nec Iouis Elæi cœlum imitata domus.

Sunt qui addant domum Cyri Medorum regis, quam fabricauit Memnon, illigatis auro lapidibus.

De his miraculis & alijs quibusdam ædificijs Politianus in Manto sic inquit: Nec uetus immẽsum fuerit quæ sparsa per orbem Gloria septena celebrat spectacula fama: Nam neq; belligeris Babylon pulsata quadrigis, &c.

ALIA OPERA, ET AEDIFICIA SVMPTVOSA, ET MAGNIFICA.

VErgilius scribit Didonem fecisse Templum Iunoni donis opulentum, Aerea cui gradibus surgebant limina, nexæq; Aere trabes, foribus cardo stridebat ahenis.

Eodem autore Iarbas rex Getulorũ Templa Ioui centum latis immania regnis Centum aras posuit, uigilemq; sacrauerat ignem Excubias diuum æternas.

Idem libro 7. scribit, domum Latini regis centum columnis fuisse sublimem, & cedrinis auorum simulachris ornatam.

Regiam Solis describit Ouidius lib. 2. Metam. his uerbis: Regia solis erat, sublimibus alta columnis, Clara micante auro flammasq; imitante Pyropo: Cuius ebur nitidum fastigia summa tegebat, Argenti bifores radiabant lumine ualuæ. Materiam superabat opus: nam Mulciber illi Aequora cælarat medias cingentia terras, Terrarũq; orbem, cœlumq; quod imminet orbi.

M. Aemylius Scaurus Syllæ priuignus in ædilitate sua

Theatrum fecit altitudine CCCLX. columnarum, cuius pars scænæ erat è marmore, media è uitro, columnæ imæ XLVIII. pedum. Erant inter columnas signa ærea CCC. numero, Cauea capiebat hominum LXX. millia. autor Plinius lib. 36.

Obelisci uocantur structuræ minores Pyramidibus deorsum uersum specie quadrata, in angustū uerticē desinētes, & paulatim gracilescētes. Aegypti reges quatuor fecerunt obeliscos CCCCLXXX. cubitorum longitudine.

Ramises res Aegypti (cuius ætate captum est Ilium) obeliscum fecit quadraginta cubitorum, & alium longitudine undecenis pedibus, per latera cubitis quatuor, quem fecisse dicuntur uiginti hominum milia. Cuius operis admiratione factum est, ut quum Syenē oppidū expugnaret Cambyses rex, uentumq; esset incendio ad crepidines obelisci, extingui ignem iuberet, molis reuerentia.

Obeliscum posuit Phius XLV. cubitorum.

Ptolemæus unum Alexandriæ LXXX. cubitorum.

Alij duo fuerunt Alexandriæ quos excidit Mesphees rex XLII. cubitorum.

Alius fuit excisus à rege Semneserteo CXXV. pedum.

Nuncoreus filius Sesostris unum fecit C. cubitorum.

Dædalus Labyrinthum fecit in Creta, tanta uiarum perplexitate, ut introëuntibus non pateret reditus. Verg. lib. 6. Hic labor ille domus, & inextricabilis error.

Fuit & Aegyptius Labyrinthus, lapideis è Paro columnis in introitu, reliquis Syenitis. Fuit & tertius in Lemno, quartus in Italia, omnes lapide polito, fornicibus tecti. Lemnius habebat CL. columnas, quarum in officina turbines ita librati pependerunt, ut puero circumagente tornarentur. Eius architecti fuerunt Zmilus, Rholus &

lus & Theodorus. Italicum sibi fecit Porsena rex Ethruriæ loco sepulchri, quò si quis improperasset sine glomere lini, exitũ inuenire nequiuisset. Supra erant Pyramides quinq;, quatuor in angulis, & in medio una, in imo latæ pedum LXXV. altæ pedum CL. ita fastigiatæ, ut in summo orbis æneus, & pegasus unus omnibus sit impositus, ex quo pendebant iuncta catenis tintinabula.

Aegyptiæ Thebæ centum portis nobiles coniecturam miræ amplitudinis reliquerunt uniuersæ posteritati. Iuuenal. Ecce uetus Thebæ centum iacet obruta portis.

Iulius Cæsar Circũ fecit longitudine trium stadiorum, latitudine unius, sed cum ædificijs iugerum quaternûm, ad sedem CCLX. millium. Idem solum tantum foro extruendo sestertijs mille ducentis emisse dicitur.

P. Clodius, quem Milo occidit, domum habuit sestercijs CXLVII. millibus emptam.

M. Lepido uiro consulari, & Q. Catuli collegæ, fuit olim domus omnium in urbe pulcherrima, quæ tamen intra annos XXXV. centesimum locum non obtinuit.

Amphitheatrum Pompeij capiebat XL. millia hominum. Theatrũ hoc Nero in unum diem totum auro operuit, ut Tyridati regi Armeniæ illud ostenderet.

Agrippa fecit in ædilitate sua DCC. lacus. Fontes CL. Castella CCXXX. Signa CCC. ærea, aut marmorea imposuit, columnas CCCC. ex marmore. Fecit & aquarum ductus memorabiles: alios item incepit Caius Cæsar, quos peregit Claudius in omnes montes urbis leuatos, in quos influebant Curtius & Cæruleus fontes. Erogata in id opus DLV. millia sestertia.

Cicero non minoris quinquaginta millibus aureis habitauit. Quam pecuniam furto & rapina comparatam

ſcripſit Saluſtius in ſua contra eum inuectiua.

Aurea Neronis domus tanto ſumptu, tantoq́; rerum omnium apparatu conſtructa eſt, ut ad eam peragendam Otho quingenties ſeſterciûm, id eſt, duodecies centena & quinquaginta millia aureorum noſtrorum attribuerit, quum tamen nihil deeſſet operi: atque hoc tam prodigioſum ædificium à Theatro M. Scauri uictũ contendit Plinius. Habebat illa Neronis domus ſtagnum inſtar maris, uineta, ſyluas cum omni pecudum genere & ferarum. Item aues argenteas, quæ in modum cœli mouebantur. In ſolarijs lapidem quendam Sphengitem, quo perpetuus dies illucebat. De hac domo intellexit Martialis lib. 1. dicens: Hic ubi ſydereus propius uidet aſtra Coloſſus, Et creſcunt media pegmata celſa uia, Inuidioſa feri radiabant atria regis, Vnaq́; iam tota ſtabat in urbe domus. Hic ubi conſpicui uenerabilis amphitheatri Erigitur moles, ſtagna Neronis erant.

In M. Scauri uillæ incendio bis millies ſeſterciûm abſumptum legitur.

Pergama, ſeu muri urbis Troiæ feruntur habuiſſe in ambitu XL. millia paſſuum. Nec aliam ob cauſam aſcribuntur Deis autoribus, quàm propter magnificentiam. De his Lucanus lib. 6. Nunc uetus Iliacos attollat fabula muros, Aſcribatq́; deis.

Nitocris Aßyriorũ regina (quæ multis annis poſt Semiramidẽ floruit) Euphratẽ fluuium, qui mediã Babylonẽ rectus præterfluebat, fecit tortuoſum, ſupraq́; pontẽ erexit trium ſtadiorũ, difficillimũ factu propter paludes, quæ urbẽ ambiunt. Fecit & ingentes cauernas ad excipiendum fluminis impetũ, egeßitq́; quicquid erat limi ad iacienda fundamenta. autor Herodotus & Curtius.

Traianus *lapideum pontem fecit in Danubio, in quo uiginti ex quadrato lapide erant pilæ, quarũ altitudo* C L. *pedum præter fundamenta extabat, Latitudo sexaginta pedes continebat. Distabant inter se* C L X X. *pedibus, fornicibus uerò coniungebantur, quum tamen fluuius ipse sit admodum præceps & impetuosus, & nonnunquam imbrium mole concitatus ripas longius submoueat, & ubi angustior est, ibidem sit ferox, & uorticosus. Hanc tamen postea molem seu liuore maligno, seu alia causa, dirupit Adrianus. autor Dion Caßius.*

Murus Byzantij *urbis fuit olim Milesio quadrato lapide, adeò indiscreta laterum structura, ut una propè muri compages spectantibus uideri posset.*

Alexander *Macedo tabernaculũ fecit, in quo centum lecti sternebantur, aureæ columnæ sustinebant uerticem aureum uarijs textũ ornamentis. In eo consistebant mille Persæ, mille sagittarij Macedones, & quingẽti cum scutis argenteis. In medio autem erat sella aurea, super quam sedebat Alexander, stipatus suis Sarißophoris.*

Inter mirabilia hominum opera sunt, Athos factus à Xerxe nauigabilis, Isthmos cœptus à multis perfodi, nec absolutus, Alpes aceto diuisæ, Lucrinus lacus undecim annis à triginta hominum milibus exiccatus. Luculliana uilla, ubi exciso monte Euripus admittebatur.

Cæsar uno die pontem in Arari constituit: alium supra Rhenum mira celeritate, quem decẽ diebus absoluit.

Colossus *fuit Tarenti quadraginta cubitorũ factus à Lysippo.*

Fuit in Capitolio Colossus Apollinis translatus à Lucullo ex Apollonia Ponti urbe X X X. *cubitorum, factus talentis* C L.

Fuit & Colossus Apollinis Tuscanicus quinquaginta pedũ à pollice, dubium ære mirabilior, an pulchritudine.

Aetate Plinij Zenodorus fecit colossum Mercurij in ciuitate Galliæ Aruernis, sestercijs CCCC.

Idem quum uenisset Romam, simulachrum fecit mandato Neronis CX. pedum longitudine, quod postea Soli dicatum est.

Ambitus Memphis urbis Aegyptiorum ab Ogdoo rege ædificatæ fuit CL. stadiorum.

Martialis lib. I. Domitiani Imperatoris Amphitheatrum omnibus miraculis, superbisq; ædificijs anteponit dicens: Omnis Cæsareo cedat labor amphitheatro, Vnum pro cunctis fama loquatur opus.

Sabellicus ædifica quædam & magnifica loca sequẽtibus uerbis enumerat. Nunc uetus Ogygios attollat Græcia muros, Ascribatq; deis Neptunia mœnia, laudent Mirẽturq; suos Parthi Babylona labores. Nec sileat Pharios iam barbara Memphis honores, Aeternumq; sui memoret pia busta tyranni Caria diues opum, magnũ uulgata per orbẽ Tercentũ populi celebrẽt delubra Dianæ.

Superest magnificũ illud Templũ, quod anno regni sui quarto ædificare cœpit Salomon Dauidis filius. Triginta imprimis hominũ millia cædendis arboribus, ut cedris, & cupreßis, sunt in Libanũ destinata. Lapicidarũ uerò extiterunt octoginta millia. Latitudo templi fuit uicenũ cubitorũ, Sexagenũ longitudo, altitudo fornice distincta centenũ & uicenûm. Inferioris structuræ materia erat ex candẽti saxo. Amplitudo uestibuli denũ cubitorũ. Cellæ erãt uicenæ peruio inter se usu, et aliæ his suppositæ. Trabes erãt cedrinæ, cedrina cõcameratio auro illita, ut parietes omnes. Sanctior locus à reliquo tẽpli corpore distin

distinguebatur muro, in quo erant ianuæ sculptæ, uela ductilia, uarijs mæandris & floribus intexta. Duo cherubini (ita enim dici solent) ex puro auro. Pauimentum petalis aureis instructum. Ianuæ uicenûm cubitûm altitudine auro coruscantes. Ante uestibulum erãt duæ columnæ æneæ XVIII. cubitorum altitudine, ambituq; duodenum. Erat & uas æneũ tantæ magnitudinis, ut ab re, nominatũ sit mare, quod uituli duodecim diuersas mũdi plagas terni singulas prospectantes circũstabant. Fuit uas illud triũ millium batorum capax. Erant & aliæ figuræ, quas longum esset recensere. Altare fuit æreum denûm pedum altitudine, longitudine duplo maiore. Item mensa una aurea, Phialæ & pateræ aureæ decem milia. Argenteæ quadruplo maiore numero. Candelabra decem milia ex auro & argento fabricata. Circa templum aula capacißima, in qua profanus populus consisteret. Hoc autem opus septem annorum spatio ad finem perductum est.

Fecit et Salomon sibi regiam candenti pauimento, triplici intus materia cedro, argento & auro. Quod opus absoluit tredecim annorum spacio.

ARBORES DIVERSAE.

ABies arborũ pulcherrima est & rectißima, quæ in transuersum posita renititur ponderi, nec prius rumpitur quàm carie deficiat. Pars eius inferior est enodis, & uocatur sapinus. Superior nodosa & durior. Situs eius in montibus. Expetitur nauigijs, & trabibus, & plurimis uitæ operibus. De hac Ouid. lib. 10. Resina huic arbori uitium. Gignit pilulam, quæ in medicina uim habet urendi. Folia nõ amittit, quæ habet pectinum modo. Terna edit germina, inter squamas corticem spargit. Semen reddit post uergiliarum occasum. Ramos habet in cœlum

tendentes, non in latera pronos. Cacuminibus ramorum decisis moritur, totis uerò detrũcatis durat. Et si infra ramos præscindatur, qd' superest uiuit. Si uerò cacumẽ tantum auferatur, emoritur tota. Laudatißima est in Alpibus, Apœnino, Vogeso monte, Corsica, Bithynia, Ponto, Macedonia. Deterior Arcadica: quoniam ibi facile putrescit. Abietis umbra satis perniciosa est. Ab abiete fabri lignarij uocantur Abietarij. Et opus abiegnum abiete factum. Hinc equus Troianus à Propertio & Politiano uocatur Abiegnus. Statius libro sexto Thebaidis abietem uocat audacem, quòd naues marinis se exponant periculis. Sic autem ait, Hinc audax abies, & odora in uulnere pinus.

Aesculus arbor est glãdifera, cuius fructu uescebantur homines ætatis aureæ sub Saturno. Sacra est Ioui. Huius ramis fiebat corona ciuica. Semen reddit autũno. Tantũ radice descẽdit in terrã, quãtũ corpore eminet in aëre.

Amygdalus arbor est fructifera, cuius fructus duro & carnoso integitur cortice. Prima omnium arborum floret mense Ianuario. Ante maturitatem facilè fructum amittit. Serenda est ab occasu arcturi ad brumam. In hãc arborem poëtæ fabulantur mutatam fuisse Phyllidem.

Amyris arbor est infructifera, quam sterilitatẽ pensat odore fragrantißimo.

Apina arbor est media inter pinum & piceam, piceæ tamen similior, unde etiam Pinus picea uocatur.

Aquifolia, arbor est ex Ilicis genere, quam Græci Similacem uocant. Baccas habet sine succo. Folia ei non decidunt, quæ habet aculeata. Germinat uerno tempore. Sata in domo aut uilla ueneficia arcet. Flore eius aquam glaciari tradit Pythagoras apud Plinium. Hanc arborem Theophrastus Crateogonon uocat.

Acaron

Acaron *arbor est breuis & fruticosa.*

Acer *ferè est amplitudinis tiliæ, arbor operum elegantia & subtilitate nobilis. Multa eius genera. Album candoris præcipui. Alterum crispo macularum discursu in Istria & Rhetia præcipuum. Vilius Craßiuenium uocatur. Vide alia discrimina apud Pliniũ. Aceris radix confusa iecinoris doloribus utilißime imponitur. Germinat paulò ante æquinoctium uernum. Semen reddit meßibus. Acernæ trabes dicuntur quæ sunt ex eius ligno.*

Adrachne *arbor est syluestris similis unedoni, folio tantum minore & nunquàm decidente, cortice non scabro, sed qui circumgelatus uideri poßit, tam tristis est aspectu. Fertur semper frondere.*

Alburnacum *arbor est colore nigricante.*

Alnus *arbor nullum fert fructum, aut semen. Prouenit in locis aquosis. Vnde Syll.li.3. Fluminea sonipes religatus dicitur alno. Pinguis est ei umbra, folia craßißima. Vtilis est nauigijs. Lucanus lib.3. Syluaq; dodones & fluctibus aptior alnus. Statius li.6. Theba. Alnus amica fretis, nec inhospita uitibus Vlmus.*

Apiastrum, *Arbor est uenenata in Sardinia.*

Balsamum *arbuscula est aromatica, uni Iudeæ concessa, uiti similior quàm nitro. Ea seritur malleolis. Frequens est in montibus. Sustinet se absq; ullis adminiculis. Excrescit in bina cubita. Trima fructifera est. Eius succus uocatur Opobalsamum, omnibus odoribus anteferendum. Lignum Xylobalsamum. inciditur uitro, lapide, uel osseis cultellis. Capitur & Balsamum pro arboris succo.*

Bedellium *arbor est nigra, magnitudine oleæ, folio & robore similis caprifici. Nascitur apud Bactrianos, habet naturam gummi. autor Plinius lib.12.cap.9.*

Betula *arbor eſt eximij cãdoris, qua fiunt circuli uaſis uinarijs idonei. Gaudet frigidis locis. Bitumen ex ea quondam excoquebant Galliæ. Vtilis eſt conficiendis ciſtis, & ſportellis, flexibili crate.*

Buxus *arbor eſt tõſilis & ſemper uirens, uiſcũ producens & ſemen, quod Cartegon dicitur. Ea fiunt multiforatiles tibiæ. Vnde & pro muſico inſtrumento nonnũquàm accipitur. Seneca: Tibi multifora tibia buxo ſolẽne canit. Fiunt & laudatiſsimi pectines, & unguentariæ pixides. Plurima reperitur in Pyreneis & Citoro mõtibus. Commendabilis eſt duricia & pallore. Plinius tria ponit eius genera, Gallicum amplitudine procera. Oleaſtrũ grauis odoris in omni uſu damnatum. Tertium ſylueſtre ſemper tonſile. Montes amat. Folia eius ſunt concaua, quæ nõ decidũt. Spiſsiſsima eſt arborum. Nõ fluit in aquis, nec cariem ſentit, nec uetuſtatem.*

Carpinus *arbor eſt nota, quæ alio nomine Acer dicitur. Montes amat. Ea quondã fiebant faces nuptiales.*

Camerepes, *arbor eſt folio lato & molli, peculiaris Cretæ & Siciliæ.*

Cynnamum, *ſeu Cynnamomum arbuſcula eſt aromatica, præſtans odore, dulcis, & cinerei coloris, cuius ſuccus ad multa remedia utilis eſt. Naſcitur in Aethiopia, India, & Sabæis.*

Citrus *arbor eſt pecularis Mauritaniæ in Atlante monte. Romanis olim gratiſsima, & maximè expetita ad menſarum & lectorum uſum. De his intellexit Lucanus libro 10. Dentibus hinc niueis ſectos Atlantide ſylua Impoſuere orbes, quales ad Cæſaris ora Non capto uenere Iuba. Huiuſmodi Citreæ menſæ fulciebãtur eboreis pedibus, ut his uerbis liquet. Citrus Mauruſia folium habet arbu-*

ſti aut lauri. Arborem hanc Græci Medicam uocant.

Cornus arbor ramos habet duricie & rigiditate ſimiles cornibus. Propterea uſus eius bellicis haſtis & iaculis dicatus eſt. Vnde & plerunq; accipi ſolet pro telo. Syllius lib. 10. –Vix prima momordit Tegmina Callaici cornus tremebunda metalli. Vergilius lib. 10. Volat Itala cornus. Exitialis eſt apibus hæc arbor: Nam flore eius deguſtato, aluo concita moriuntur. Succus eſt ei ſanguineus. Montes amat, & primo Fauonio germinat. Nullam habet medullam.

Corylus arbor gaudet planis locis. Ea olim fiebant faces nuptiales, ut carpino. Graciles ſunt eius trunci, lata folia, delicati fructus, & ſecundis menſis expetiti. Colurna dicuntur opera, quæ fiunt eius ligno.

Caſtanea fructum ſignificat & arborem. Fructus integuntur ſpinoſo cortice. Vergil. Stant & Iuniperi, & caſtaneæ hirſutæ.

Cedrus arbor procera eſt, nec tamen oneroſa. Folia habet cypreßinis ferè ſimilia, lignum iucundi odoris, & tineis imperuium, & infeſtum. Propterea opus dignũ Cedro dicimus, quod laudabile eſt, & ab iniuria blattarũ & tinearum maximè conſeruandum. Horatius: Speramus carmina fingi poſſe linenda Cedro, & leui ſeruanda Cupreſſo? Vel quòd eius oleum illitum res omnes conſeruet à tineis & carie. Duo ſunt minoris Cedri genera: Lyria, & Phœnicia. Differunt folio: Nam quæ durum, acutum, & ſpinoſum habet, uocatur Oxycedros, ramoſa, ac nodis infeſta: Altera odore præſtat. Duo item genera Cedri maioris. Florifera fructum non fert. Fructifera non floret. Et in ea antecedentem fructum ſtatim nouus occupat. Semẽ eius ſimile. Materiæ æternitas, ideoq; ſimulachra deorũ ex ea factitauere.

factitauere. Resinã fundit ad faciendas pices, Mõtes amat. Folia nõ amittit, quæ habet capillata. Laudatißima est in Creta, Africa, et Syria. Rimã fissuramq; non capit sponte.

Cerasus nomen sumpsit à Cerasunti Ponti ciuitate. Fructus uocatur Cerasum, & interim pro arbore capitur. Cerasi Romæ non fuerunt ante uictoriam Mithridaticam Luculli. Is anno DCLXXX. urbis conditæ aduexit è Ponto. In Aegypto nulla cura potuere gigni. Cerasorũ, teste Plinio, Aproniana maxime rubent, nigerrima sunt Actia, Cæciliana rotunda. Iulianis gratus sapor, adeò teneris, ut gestatum non tolerent. Principatus Duracinis in Belgica, Lusitanis, & in ripis Rheni. Cerasis succus est sanguineus, cõstant cute & succo. Gaudent aquosis montibus. Inseruntur post brumam dempto cortice. Præcoces fiunt & maturescunt calce radicibus admota. Cerasus capitur etiam pro fructu. Propertius: Hic dulces Cerasos, hic autumnalia poma.

Costus arbuscula est aromatica, cuius radix flagrat odore præstantißimo. Stroza fil. Accumulansq; rosas & odore germina costi. Antiqui supplicabãt thure & costo.

Cynacanthe arbuscula acinos instar uuæ producit. Latini Caninam sentem, & Vuam spineam nominãt.

Cyperum habet Aegyptus, semine Coriãdri, candido & odorato, quod in oleo coquitur. Hæc arbor est ocyssima. Protinus enim floret, & semen profert.

Cotinum Plinius ait arbusculam esse in Apœnino, colore insignem.

Cupressus, seu Cyparissus, arbor feralis, succisa nõ regerminat. Propterea in exequijs adhibita est, ut funebre signum. Vergil. -Et ferales ante cupressos Constituunt. Statius lib. 5. Sylua. Hilaresq; hederas plorata Cupressus

Excludit

Excludit ramis. Plātabatur in funestis nobilium domibus, eiusq; ramis rogorum intexebantur latera. Luca. lib. 3. Et non plebeios luctus testata cupressus. Hæc arbor morosa est natu, fructu superuacua, baccis torua, folio amara, odore uiolenta, & ne umbra quidem gratiosa, Diti sacra. Nascitur in Creta. In Enaria tantum succisa regerminat. Picem fundit acerrimā sapore. Aquas odit. Folia habet carnosa, quæ non amittit. Trifera est: nā baccæ eius colliguntur mense Ianuario, Maio, & Septembri. Cariem nō sentit aut uetustatem. Semper nitorem seruat. Eius semē gratissimum formicis. Tritum seruat à uermiculis, ut folia.

Caprificus appellatur ficus syluestris, erumpens in saxis ruptis. Fructus eius nunquàm maturescit.

Plinius ait Elatem arborem esse ad unguenta utilem. Laudatur Hāmoniaca maximè, mox Aegyptia, deinde Syriaca dūtaxat in sitiētibus locis odorata, pingui lacryma.

Ficus arbor breuitate radicum citò senescit. Laudatur Iudæa rubens oliuæ magnitudine, craßitudine cubitali, ramosa materia ualida, uiridi cortice, folio tiliæ sed molli. Hircana dulcior nostris, & fortior, ut quæ modios CCLXX. ferat. Chalcidica, Lydia, Mamillana, à similitudine mamarum Callistrutia sapore præstans. Item Africa, Rhodia, & Tyburtina. Ficubus omnibus mollis est tactus. Maturis frumenta intus, maturescētibus succus lactis, percoctis mellis. Senescunt in arbore. Præstantißimæ sunt in Ebuso insula. Dulci sunt succo & lacte in capite, in corpore nō. Itē nullus ijs odor. Folia sunt latißima. Fructum ante maturitatē facilè perdūt. Non florēt, pomū habēt supra folia, quæ serius nascūtur. Fertiliores sunt īferiore parte quā cacuminibus. Vtiles sunt faciēdis scutis. Nascūtur in his uermes, q uocātur Cerastes. His maximè pniciosa est

uermiculatio,

uermiculatio, quam ſentiunt. Laborant & radicibus madidis. Serotinæ fiunt, ſi primæ groſsi (quum magnitudinem fabæ exceſſere) detrahantur.

Fraxinus dicitur à fragoſis locis in quibus naſcitur. Procera eſt, & teres, & pennata folio, Achillis haſta multum nobilitata. Materies eius ad multa eſt utilis. Quæ naſcitur in Ida Troadis monte, adeò ſimilis eſt Citro, ut ementes fallat ſublato cortice. Eius duo ſunt genera. Longa enodis, altera breuis, durior fuſciorq́; , laureis folijs. Ampliſsimã habet Macedonia, quã Bumeliam uocãt. Diuiduntur in ſitu. Campeſtris criſpa eſt, Montana ſpiſſa. Folia fraxini iumentis mortifera ſunt, cæteris ruminãtiũ innocua. Succo expreſſo ad potum contra ſerpentes & impoſita ulceribus opifera eſt. Tantaq́; eſt uis, ut nec matutinas, nec occidentes umbras ſerpens arboris eius attingat, adeò ut ipſam procul fugiat. Si ea fronde gyro claudatur ignis & ſerpens, in ignes potius fugiet, quàm in fraxinũ. Floret fraxinus priuſquàm prodierint ſerpẽtes, nec ante conditas folia dimittit. Gaudet aquoſis mõtibus. Meſsibus reddit ſemen. Obedientiſsima eſt quocũq; in opere, faciendis haſtis melior Corylo, Cornu leuior, Sorbo lẽtior. Ouid. lib. 10. Et coryli fragiles, & fraxinus utilis haſtis.

Fagus arbor eſt glandifera, cuius glans triãgula cute includitur. Folium eius autem tenue & leuiſsimum eſt, celerrimè flaueſcẽs, gignens ſuperne paruulã baccam, uiridẽ, cacumine aculeatam. Fagi glans muribus gratiſsima eſt, qui propterea unà proueniunt. Grata eſt etiã gliribus, & turdis. Fertilitas eius alternat, ut omnium ferè arborũ. Glans fagina omnium dulciſsima eſt, ut qua obſeſsi homines durauerint in oppido Chio. Huius arboris cortex in magno uſu eſt agreſtum. Ligni honos præcipuus fuit in

uasis. Manius *Curius iurauit se ex præda nihil attigisse præter guttum faginum quo sacrificaret.* Verg. – Pocula ponam Fagina *cælatum diuini opus* Alchimedontis. Vtilis *est etiam capsis & scrinijs fagus, propter lentorem plicabilem.*

Ferulam Plinius *ascribit arborum generi.* Ea *nascitur in calidis locis.* Nulli *fruticum leuitas maior: propter quod facilius baculorũ usum senectuti præbet.* Eius *radix candida.* Ea *inscisa lac emanat.* In *ferula optimè seruatur ignis.* Procedit in Aegypto.

Hedera *semper uiret, stare non potest sine adminiculo.* Muros *amplectitur quadã lasciuia, adeò ut erodat.* Viuacißima *est omnium arborum.* Eius *racemus uocatur* Corymbus. Vergi. *Diffusos hedera uestit pallẽte corymbos.* Hæc *arbor inimica est satis omnibus.* Flos *eius similis est rosæ syuestri, nisi quòd caret odore.* Triplicem *facit* Plinius, *Candidã,* Nigram, *& tertiã, quæ uocatur* Helix. Huius *arboris folijs olim coronabantur poëtæ.* Ei *folia non decidunt.* Sacra *est* Baccho. *Seipsam propagat.* Duplex *in folijs color, uiridis & flauus.* Propterea Sidonius *eam bicolorem uocat, ubi ait:* Quoties *per frondea lora* Flectis *penniferos hederis bicoloribus armos.*

Hebenus *arbor est* Indiæ, *teste* Vergilio, *quã* Herodotus *Aethiopiæ maluit tribuere.* Non *fluitat in aqs, neq; sentit cariẽ, neq; uetustatẽ.* Meridiano Aethiopiæ *cardine syluæ hyberno maximè uirẽt.* Scobẽ *eius oculis unicè mederi dicunt, lignoq; ad cotẽ trito, cũ passo caliginẽ discutit.* Ex *aqua uerò et radice albugines oculorũ.* Cæsa *hæc arbor durescit in lapidem.* Dicimus *hoc* Hebenum *& hæc* Hebenus, *teste* Seruio. Vergil. *libro 2.* Georg. *Diuisæ arboribus patriæ, sola* India *nigrum* Fert *hebenum.* Luca.

Hebenus Mareotica uastos Non operit postes.

Hyppocristes arbor est hederacei generis.

Ilex est glãdifera. In carpentarijs fabricis circa Elim & Lacedæmonẽ ubi non nascitur, pro ea utũtur Subere. Duplex in hoc arborũ genere sexus reperiri fertur. Glans Ilicis beuis est & gracilis. Masculas ilices negant ferre. Huic arbori folia sunt aculeata, quæ non decidunt. Nullo flore exhilaratur. Nouus in ea fructus cum autumno pẽdet. Ciuica corona primo fuit iliguea, postea magis placuit ex æsculo. Deformatur interim nodis. Lucan. libro 3. Procumbunt orni, nodosa impellitur ilex.

Iuniperus arbor frequens est in locis arenosis. Viret coma perpetua. Cariem non sentit, aut uetustatem. Non floret. Eadem est iunipero uirtus, quæ & cedro. Medulla eius ubiq; solidior est, quàm Cedrus. Lignum apprimè durum. Vnde Mantuanus in Quercu Iulia: Addam & Iuniperos, caric impenetrabile robur. Vasta est hæc arbor in Hispania, maximisq; baccis. Montes amat, spinas habet pro folijs. Flexuosa est, & intricata. Combusta odorem reddit, & pollutum purgat aërem.

Iuglans odio dißidet cum quercu. Iuglandes nuces gemino proteguntur operimento. Optimæ sunt Persicæ. Earum cortice tinguntur lanæ, & ruffatur capillus primum prodeuntibus nucleis. Pinguescunt uetustate. Aquas odit iuglans. Inferiore parte fertilior est. Non facilè sentit cariem. Eius umbra grauis est, & noxia capiti humano, omnibusq; satis.

Larix arbor ustis radicibus non repullulat. Montes amat. Incorrupta ei uis, humori contumax. Nec ardet, nec carbonẽ facit, nec alio modo ignis ui cõsumitur, quàm lapides. Ei folia sunt pungẽtia, quæ nõ decidunt. Florẽ nescit.

ſcit. Terna edit germina. Corticē ſpargit inter ſquamas. Larix & acies arborū ſunt altiſsimæ, quibus ſucciſis humor diu fluit. Larix neſcit cariem, ualidè pondus ſuſtinet.

Laurum arborē Græci Daphnē uocant, ab eiuſdem nominis puella, quam Apollo adamauit. Spectatiſsima eſt in Parnaſo. Cōiecta in ignē maximos crepitus edit. Vnde & in maleficijs amatorijs incēdi cōſueuit, tanquàm amātium querimonias repræſentans. Verg. in Buco. Daphnis me malus urit, ego hanc in Daphnide laurū. Credita eſt inſuper aduerſus uenena remedium habere. Hinc laureū baculū geſtare dicebātur, qui periculū fœliciter effugiſsēt. Arborū ſola non percutitur fulmine. Olim dum incendebatur, ſi crepuiſſet abundè, fœlicitatē portendi opinabātur. Tibullus: Laurus ubi bona ſigna dedit gaudete coloni. Cōtrà uerò ſi tacita deflagraſſet, inauſpicatiſsimū arbitrabantur omen. Propertius: Et tacet extincto laurus adusta foco. Magorū ſuperſtitio promittit Lauri folia (ſi noctu puluillo ſubijciantur) ueritatem ſomniorū conciliare. Efficacis eſt auxilij in numinū afflatu, & futurarū rerū præſagijs. Claudianus de Raptu Proſer. lib. 2. Ilex plena fauis, uenturi præſcia laurus. Ea olim coronabātur ſacerdotes & diuinaculi. Lauri fructus Daphnidas uocāt. Dicabatur olim triumphis. Ouid. lib. 2. Eleg. Ite triūphales circum mea tēpora Lauri. Plinius ſcribit, nullum genus Lauri fuiſſe quondā in Corſica. Perpetuò uiret. Sacra eſt Apollini. Portata inter armatos hoſtes erat indiciū pacis & quietis, ut Oliua. Statius lib. 12. Pacifera Lauro crinem uittisq; decorus. Tiberius princeps, tonante cœlo caſe coronabat contra fulminum motus. Adhibebatur olim purificationibus urbis. Pinguis eſt eius ſuccus. Amat loca montoſa. Folia nō amittit. Primo Fauonio germinat.

Inimicum est ei frigus, Ignem cum hedera excutit. Folia rubigini sunt obnoxia, si arbor fuerit inter segetes ea peste laborantes. Lauri folio annuum fastidium purgāt palumbes, graculæ, merulæ, & perdices.

Lentiscus arbor trifera est. Mastichen resinam sudat instar gummi. Baccifera est. Plinius citat uerba hæc Ciceronis de lentisco, Iam uerò semper uiridis semperq; grauata Lentiscus triplici solita est grandescere fœtu, Ter fruges fundens, tria tempora monstrat arandi. Eius ligno fiebant olim dētifricia, & dentiscalpia. Martialis: Lentisco melius, sed si tibi frondea cuspis Defuerit, dentes penna leuare potest. Lentiscum mandere, Prouerbio dicebatur, qui nimio comendi corporis studio superfluebat. Nam dentiū cura olim ut delicatis probro dabatur.

Ligustrum arbor est, cuius ligno aptißimæ fiunt tesseræ. Succus eius neruis, articulis, algoribus: folia ueteri ulceri cum salis mica, & oris exulcerationi prosunt.

Loton habet Africa. Præcipuam Syrtes, & Nasamōes. Magnitudo est huic arbori, quæ pyro. Ligno color niger. Expetitur ad tibiarum cantus, unde & pro tibia plerūq; solet accipi. Politianus in Manto: Dant & multiforam modulanda ad carmina Loton. Eius radice fiebant olim cultelli & capuli. Baccas profert. Cariem non sentit. Florē amittit, cuius suauitate homines rerū omniū obliuisci dicuntur. Lotophagi populi nomē inde sumpserunt, quòd frequēs apud illos reperiatur. Aquas amat. Martialis lib. 4. Veteres eam Apollini sacram fecerunt, quòd antè solis ortū folia implicet, prosurgēte autem explicet paulatim. Est & eiusdem nominis herba.

Malachra arbor est magnitudine oleæ, folio roboris, fructu caprifici. Eius fructum Bedellium dicunt, quod est

est genus gummi.

Melia arbor fructum parit suauißimum.

Mespili arboris fructus uocatur Mespilum. Palladius: Mespilaq; exarmata pugnacibus horrida membris. Eius folia priusquàm decidant, rubescunt. Multas habet radices altas & inextirpabiles. Nõ fuit hæc arbor in Italia Catonis æuo. Infestatur uermiculis ruffis & pilosis.

Morus arborum ultima floret, exacto iam frigore, Vnde prudentißima uocatur à Poëtis. Politianus in Rustico: Mox ubi iam sapiẽs cœpit frondescere morus, Ante quidẽ sapiens nũc ambitiosa, nec ullũ Quæ pariat pomũ, sed serica pensa ministrat. Fructus eius uocantur Mora, quæ quum prius alba essent, cruore Thysbes & Pyrami rubra facta sunt. Pontanus: Atq; in sanguineã morus pòst uersa figurã. Fructibus succus in carne uinosus, trini coloris, candidus primo, mox rubens, maturis niger. Tingũt manus succo, maturi ruunt, acerbi minimè. Serẽda est hæc arbor ab idibus Februarij in æquinoctium. Mõtes amat. Tardißimè senescit, fructibus minimè laborans.

Myrrham arbusculam aromaticam habet Arabia, altitudine quinûm cubitorum, cortice duro & intorto, guttis eiusdem nominis sponte stillantibus. Eius uirtus est, ut corpora uindicet à putredine.

Myrtus baccas parit optimi saporis, Amat littora. Verg. lib. 4. Georg. Pallentesq; hederas, & amãtes littora myrtos. Sacra est Veneri. Odoratißima est in Aegypto. Eius oleo inest quidam uini sapor. Nobilitata est ouali corona. Crescit quandoq; in locis planis. Angusta sunt eius folia, quæ non decidunt, Vita est breuißima.

Malobathros arbor est Syriæ, folio conuoluto, arido colore, ex quo exprimitur oleum ad unguenta. Sa-

por eius similis est nardo. Hoc unguentum urinam cit, Oculorum epiphoris uino expressum medetur.

Oleæ, seu Oliuæ arbori folia non decidunt. Sacra est Mineruæ. Nefas erat olim eam in profanis usibus polluere, ut nec propiciãdis quidem numinibus ex ea altaria accenderẽtur. Ea coronabantur equitũ turmæ, idibus Iulijs, & minoribus triumphis ouantes. Fructus cõstat nucleo, oleo, carne, amurca. Arbor ipsa tarde crescit. Morsu capræ fertur sterilescere. Immunis est à carie & uetustate. Cõuenit inter autores, arborẽ hanc durare annis ducẽtis. Inimicißima est ei pluuia circa Vergilias. Gaudet cinere & calcarijs fornacibus. Fuit olim arborũ maxima in Betica, autore Plinio. Vermiculationẽ patitur, & fungum. Rami eius portati olim præstabant indiciũ pacis. Verg. 8. Paciferæq; manu ramum prætendit oliuæ.

Ornus arbor montes amat. Nascitur in saxosis montibus. Procera est, & tamen infrugifera. Rugosus & asper est eius cortex.

Rhamnus arbuscula est spinosa, gaudens saxosis locis, & petricosis. Architrenius: Nec simulat sparsa cristatam cuspide Rhamnum.

Platanus arbor latè spargit ramos. Sterilis est. Nec ad alium usum olim adamabatur, quàm umbrarũ, quibus adeò placuit, ut mero infuso enutriretur. Hinc genialis uocatur à Poëtis. Stroza filius: Nec Veneris myrto, aut platanis genialibus ullam Indulget ueniã. Sub ea celebrabantur cõuiuia. Nam Plinius scribit, Liciniũ Mutianũ ter consulẽ sub una fuisse epulatũ cum duodecimo comite, & Caium principẽ sub alia cum duodecim conuiuis. Poëtæ fabulãtur Iouẽ cum Europa sub platano cõcubuisse. Non est alia maior eius cõmendatio, quàm solẽ æstate arcere, hyeme

hyeme admittere. Idem Plinius ſcribit Antandri Platanũ circundolatis iam lateribus reuiruiſſe, & uitæ fuiſſe redditam. Hæc arbor citò germinat. Lata habet folia. Iucũda eſt eius umbra. Erat in uſu apud Romanos, in uilla aut hortis urbanis ad umbras inambulationũ, quæ ad ociũ literarum primum inuentæ ſunt. Iuuenal. Sat. 1. Frontonis Platani conuulſaq́; marmora clamant. Martialis uiduam uocat Platanum, uelut ſterilem lib. 3. ubi ait: Non ocioſis ordinata myrtetis, Viduaq́; platano, tonſiliq́; buxeto.

Pomus & Pomum uocabula ſunt generalia. Nam Poma dicimus omnium arborum fructus, ſiue molles ſiue duros, eſu idoneos. Nuces uerò ea tantum uocamus poma, quæ duro integuntur operimento.

Prunus arbor Pruna pariens, quorum diuerſa genera ponit Plinius, ſed omniũ laudatiſsima ſunt Damaſcena. Columella: Armenijsq́; & cæreolis, prunisq́; damaſci Stipantur calathi. Pruna ſylueſtria ubiq; naſcuntur. Aquoſo ſunt ſucco. Arbor rarò creſcit in montibus.

Pyrus arbor dicta eſt, quòd ex lato in acutũ feratur inſtar pyramidis. Cruſtumina pyra cũctis gratiſsima ſũt, ꝓxima Falerna, à potu, ꝓpter copioſum ſuccũ. Turbinata ſunt figura, quibus eadẽ proprietas uini, quæ & pomis. Vinoſo ſũt ſucco. Folia arboris circinata. Ipſi arbori uita eſt admodũ breuis. Fructus facilè perdit. Naſcitur quandoque in montoſis locis. Pyri ſylueſtres tarde germinant.

Pala arbor eſt maior Pomo, & ſuauitate præcellentior, cuius fructu (qui Ariena dicitur) ſapientiores Indorum uiuũt. Foliũ alas auium imitatur longitudine triũ cubitorũ, latitudine duũ. Arbor ipſa fructum è cortice mittit admirabilem ſucci dulcedine, ut uno quaternos ſatiet.

Paliurus, arbor eſt fructuoſa, cui Cyrenaica regio

suam postponit Loton. Eius nucleus non simul mãditur, iucũdus per se, & uino suauior. Germinat cõcepto uere.

Palmis abundat Iudæa. Reperiuntur etiam in Europa sed steriles. In maritimis Hispaniæ fructum ferunt, sed immitem: dulcem in Africa, sed statim euanescentem. Orientales ex his uina conficiunt, & nõnullæ gentes panem. Terra feruida & sabulosa habet frugiferã palmam. Gaudet & riguis. Coma eius est in cacumine, & pomum non inter folia, sed inter suos ramos. Folia cultrato sunt mucrone, lateribus in se bifidatis. Huic arbori est uterq; sexus, ut omnibus alijs. Mas in palmite floret, fœmina citra florẽ germinat tantũ, spinæ modo. Pomum palmæ est oblongũ, nõ ut oliuæ orbiculatũ. Arbor portat in trimatu. Genera eius XLIX. nonnulli posuerunt. Fructui dulcis est succus, nullũ lignũ. Arbori folia non decidũt. Longum esset in compendiũ quoq; redigere, quod de ea multis admodum uerbis scripsit Plinius. propterea satis erit nobis unũ adijcere, quod ex Aristotelis et Plutarchi testimonio scribit Gellius li. 3. ca. 6. Si super palmæ arboris lignũ (inquit) magna põdera imponas, ac tã grauiter urgeas, oneresq;, ut magnitudo oneris sustineri nequeat, nõ deorsum palma cedit, nec intrà flectitur, sed aduersus pondus resurgit, & sursum nititur, recuruaturq;. Propterea in certaminibus palmã signũ esse placuit Victoriæ, quoniã ingeniũ eiusmodi ligni est, ut urgẽtib⁹, premẽtibusq; nõ cedat.

Persicus, nomen sumpsit à Perside, unde primũ aduecta est. Hæc arbor in Rhodo floret, nec fructum parit.

Pinus arbor non floret. Folia habet capillata, quæ non decidũt. Firmissima est aduersus cariẽ & tineas. Vmbra eius necat germina. Sterilescit si quis cacumẽ auferat, nec tamen emoritur. Eius erucæ uocantur Pytocampæ.

Excisa

Excisa nullã remittit sobolem, sed prorsus emoritur. Propterea Crœsus (ut est apud Herodotum in Erato) minabatur se extirpaturum Lampsacenos pini in morem.

Pinaster uocatur syluestris Pinus muri altitudine, & à medio ramosa, sicut Pinus in uertice. Copiosam parit resinam. Folia non amittit. Ea sunt prætenuia, & mucrone aculeata.

Picea arbor est feralis, & funebri indicio ad fores poni solita. Vnde Vergilius de tumulo Miseni loquẽs ait: Procumbunt piceæ, sonat icta securibus Ilex. Tonsilis est, & resinosa: montes amat. Non floret. Eius umbra satis perniciosa est. Cortex eius usui est agrestibus ad uasa & corbes. Folia sunt instar pectinum.

Populi tria sunt genera, teste Plinio, Alba, Nigra, & quæ uocatur Libyca, folio minima ac nigerrima. Alba folio bicolor, supernè candicans, inferiore parte uiridi. Nigræ, folia sunt circinatæ rotunditatis in iuuenta, uetustiora fiunt angulosa. Populorum folijs gratißima est lanugo. Fluuios amant. Vergil. Populus in fluuijs, abies in montibus altis. Sacra est Herculi. Pediculus ei tremulus, umbra nulla, Folia inter se trepidãtia. Citò germinat, nullum semen aut fructum parit. Placet uitibus, utilis est scutis faciendis.

Rhododaphnes arboris folia ueneno sunt quadrupedibus, homini uerò contra serpentes præsidio, ruta addita, & è uino pota. Pecus etiam & capræ, si aquam biberint, in qua ea folia maduerint, mori dicuntur. Arborem hanc sunt qui Nerium uocẽt, sempiternum fronde, rosæ similitudine & caulibus fruticosum.

Ricinus arbor est altitudine oleæ, caule ferulaceo, folio uitium, semine uuarum gracilium & pallidarum.

Frequens est in Aegypto.

Ridica *arbor est pedamentis apta.*

Robur *arbor est glandifera, quæ præter fructũ plurima alia gignit, ut quædam ueluti mora, quibus fructus inest nucleis oliuæ similis. Item pilulas nucibus non absimiles, intus habentes flocculos molles, lucernarũ luminibus aptos. Nam sine oleo flagrant. Gignunt & culices, & quædam alia. Montes amat. Folia habet sinuosa, Terna edit germina, & inter squamas corticẽ spargit. Carnosas habet radices, quas in ꝓfundũ agit. Teredines patitur. Durißima est arborũ. Nõ facile uetustatẽ sẽtit aut cariẽ.*

Salsicortex *arbor est glandis amaræ, quam nullũ animal contingit, præter sues.*

Salix *arbor est uiminosa, & multis perticis se surrigẽs. Infructuosa est, & infrugifera, amaro cortice. Ver. Florentem cytisum, & salices carpetis amaras. Plicatilis est, lenta, colore glauco, uentis agitabilis, Amat littora, & humida loca. Ouid. Amnicolæq; simul salices, & aquatica lotos. Columella aptißimo epitheto eã uocat Perticalem, dicẽs: Perticalis ferè salix eundẽ agrũ quẽ uiminalis desiderat, melior tamẽ riguo prouenit, atq; ea taleis cõseritur. Quũ germinauit, ad unã perticã summittitur. Pãpinatur instar uineæ, ut in longitudinẽ potius quàm ramorũ latitudinẽ euocetur. Sic culta quarto cæditur anno & uinculis præparatur. Abscissa cito repullulat. Mutationem loci facilè patitur in iuuenta. Semẽ ocyßimè perdit, & ante maturitatẽ, ob id dicta ab Homero frugiperda. Citò germinat. Longa sunt eius folia, & nõ multum lata. Quũ flauescũt, ruunt sua sponte. Eius semẽ mulieri sterilitatis medicamentũ est. Lentißima est, & propterea faciẽdis scutis aptißima. autore Plinio breuis ei uita. Fructus*

ante

ante maturitatẽ abit in araneam. Sed ſi prius colligatur, ſanguinẽ reijcientibus prodeſt. Varia ſunt ex ea medicamenta. Cinis corticis è ramis primis clauũ & callũ aqua mixta ſanat. Vitia cutis in facie emendat magis admixto ſucco ſuo qui triplex eſt. Folia cocta cũ cæra trita imponuntur podagricis. Cortice & folijs in uino decoctis ſanantur nerui. Flos tritus cũ folijs furfures purgat in facie. Folia contrita & pota, intemperantiã libidinis coërcent, & in totũ auferũt uſum, ſæpius ſumpta. Alio nomine uocatur Siler. Verg. Sponte ſua ueniũt, campoſq; & flumina late Curua tenent, ut molle ſiler, lentæq; geniſtæ.

Spinus arbor eſt prunifera. Vergilius: Et ſpinos iã pruna ferentes.

Sycomorus dicitur ficus fatua noĩe Mariſca. Habet multitudinem lactis. Fructus nõ egreditur ex ſummitatibus ramorũ, ſed ex ramis ipſis. Grana eius ſunt minora granis ficuũ. Nec matureſcũt, niſi radantur inſtrumẽto ferreo. Frequens eſt apud Rhodum locis frumentarijs.

Sambuco plurima eſt medulla. Ocyßime floret. Eius interiora mire firma eſſe traduntur, ita ut uenabula ex ea præferantur omnibus. Conſtat ex cute & oßibus. Cæditur tẽpeſtiuè quũ decorticatur. Cortice eſt inextricabili, & carie ſubnaſcente ei materiaq; nigreſcente. Numeratur à Plinio inter eas, quæ faciendis ſcutis aptæ ſunt.

Smilax arbor hederæ ſimilis, ſpinoſa & denſis cauliculata genibus. Fruticoſa ramis. Folio hederaceo, paruo nõ anguloſo, flore cãdido, & lilium olente. Fert racemos inſtar labruſcæ, colore rubro. Lugubris eſt ob eiuſdẽ nominis uirginẽ, quæ amore iuuenis Croci in hũc fruticẽ mutata eſt. Ea fiũt codicilli. Admota auribus leuẽ ſonũ reddit.

Sorbo folia uniuerſa decidũt, infeſtatur uermiculis ruffis

ruffis et pilosis, & ita emoritur. Gaudet aquosis mõtibus.

Suber minima est arbor, cuius lignũ, non solùm non mergitur aquis, sed alijs quoq; rebus alligatũ, facit ne mer gãtur. Hinc adagiũ, Subere leuior. usus eius anchoralibus nauium, piscantiũ tragulis, & cadorũ obturamẽtis, & in hyberno fœminarũ calceatu. Apud nos utuntur etiã uiri. Et folia non decidũt. Non facile sentit uetustatẽ aut cariem. Iuuatur detracto cortice, quod tamẽ omnibus ferè arboribus exitiale est. Lignum foraminosum est, & leue. Politianus: Multiforumq; replent operosa examina suber.

Taxus similis est abieti. Baccas profert uenenatas, præcipuè in Hispania. Hinc pleriq; Toxicum dictũ arbitrãtur, ut taxicũ, mutata litera. Claudianus: Qualis pestiferas animare ad crimina taxos. Feralis est. Ouid. lib. 4. Est uia decliuis funesta nubila taxo. Eius fumo necantur mures. Est in Arcadia adeò uenenata hæc arbor, ut si quis sub ea dormiat, aut capiat cibũ, protinus emoriatur. Plinius ait esse innoxiã, si in ipsam clauus æreus infigatur. Ea pastæ apes mel cõficiunt amarißimũ. Frequẽs est in Corsica. Vergil. Sic tua Cyrneas fugiant examina taxos.

Tæda arbor liquorẽ, seu picẽ stillat, & abundat liquido succo. Ea optimæ fiunt faces, quæ propterea Tædæ uocantur, ut Ceres tædifera, quòd in perquirẽda Proserpina tædas inflãmauerit. Ouid. lib. 3. Fast. Quos cum tædifera nunc habet ille dea. Grata erat flammis, & lumini sacrorum. Hanc mares duntaxat ferebant. Montes amat.

Terebinthus arbor soliditatẽ habet in speciẽ buxi. Resinã emittit odoratã, quæ inde uocatur Terebinthina. Mascula est sine fructu. Fœminarũ duo sunt genera. Alteri fructus rubet lentis magnitudine, alteri pallet. Frequens est & magna in Syria. Fruticosa in Macedonia.

Lenta

Lenta eius materies & fidelis ad uetustatem. Lignum nigri splendoris. Flos racemosus oliuæ modo. Densa folia quæ non decidunt. Fert folliculos emittentes quædam animalcula ceu culices, & lentorem resinosum, qui cortice erumpit. Meßibus reddit semen.

In Tilia mas & fœmina differũt. Materies maris dura est, nodosa, ruffior, & odoratior. Cortex craßior & detractus inflexibilis. Nec semẽ fert aut florẽ ut fœmina, quæ craßior arbore materia cãdida præcellensq; est. Succus foliorũ et corticis dulcis est. Fructus eius nullũ animaliũ attingit. Inter corticẽ & lignũ tenues habet tunicas multiplici mẽbrana, è quibus uincula fiunt, quæ uocãtur tiliæ, quorũ tenuißimũ uocatur Phylira. Horatius: Displicent nexæ Phylira coronæ. Materies teredinẽ nõ sentit. Proceritas ei permodica, uerũ utilis. Montes amat. Erat quõdã apta scutis. Germinat paulò ante æquinoctiũ. Mollißima est & calidißima, quia citißimè ascias retundit. De hac Verg. Nec Tiliæ leues, aut torno rasile Buxum.

Vnedo arbor fructum emittit eiusdem nominis, similem fragis, sed inhonorũ: qui unus tantũ mandi potest. Vnde inditum arbori nomẽ. Ei folia non decidũt. Fructus ipse anno maturescit. Iuba apud Pliniũ testis est, esse in Arabia unedones quinquaginta cubitorum altitudine.

Vlmus amica est uitibus. Pontanus: Tecũ inter salices, subamicta uitibus ulmo. Græci duo eius faciunt genera, Montosam, quæ sit amplior: Campestrem, quæ fruticosa. Gummi profert. Semen eius uocatur Samara. Folia eius sunt ramulosa. Cito germinat. Rigorẽ fortißimè seruat, ob id cardinibus, assamentisq; portarum utilißima.

De uarijs arboribus meminit Verg. lib. 2. Georg. Fluminibus salices, craßisq; paludibus alni, Nascuntur steri-

les

les saxosis montibus Orni. Littora myrtetis lætißima, deniq; apertos Bacchus amat colles, Aquilonem & frigora taxi. Item Ouid. libro 10. Et Statius lib. 6. Theb. Et Claudianus libro 2. de Raptu.

Porrò arborum succi uarij sunt: Vinosus Pomo, Pyro, Myrto: Pinguis Oliuæ, Lauro, Nuci, Iuglandi, Amygdalis: Dulcis Vuis, Ficis, Palmis: Aquosus, Prunis. Differũt & colore succi: Sanguineus Moris, Cerasis, Cornis, Vuis nigris: albis candidus, lacteus in capite Ficis, in corpore non item. Spumeus Malis, nullus Persicis.

Ferales arbores sunt Picea, Taxus, Cupressus.

Veteres eas arbores uocabãt Infelices, quæ sunt in tutela inferûm deorũ: ut quæ baccã nigrã, nigrosq; fructus ferunt. Cato Infelices uocat arbores infrugiferas. Plinius Damnatas religione, quæ neq; seruntur unquam, nec fructum ferunt.

Felices uerò putantur Quercus, Aesculus, Ilex, Sapinus, Fagus, Corylus, Sorbus, Ficus alba, Pyrus, Malus, Vitis, Prunus, Cornus, Lotos.

Arbores montanæ sunt, Cedrus, Larix, Tæda, Abies, Robur, Castanea, Tilia, Ilex, Iuniperus, Terebinthus, Populus, Ornus, Cornus, Carpinus.

Montes & ualles amant, Abies, Robur, Castanea, Tilia, Ilex, Cornus.

Aquosis montibus gaudent Acer, Fraxinus, Sorbus, Fagus, Carpinus.

Folia non decidunt Oleæ, Lauro, Palmæ, Myrto, Cupresso, Pinis, Hederæ, Rhododaphne, Abieti, Larici, Pinastro, Iunipero, Cedro, Terebintho, Rubo, Ilici, Aquifolio, Suberi, Taxo.

Aquas odere Cupreßi, Iuglãdes, Castaneæ, Laburnũ.

Cariē & uetustatē nō sentiūt Cupressus, Cedrus, Hebenus, Lotos, Buxus, Taxus, Iuniperus, Oleaster, & Olea.

Arboretum, Quercetum, Vepretum, Dumetum, Oliuetum, Pinetum, Senticetum, Carectum, Aesculetū, Buxetum, Populetum, Salictum, Vepretum, Lauretū, Myrtetum, Mespiletum, Ornetum, Rhamnetum, uocantur loca, in quibus crescunt eiusmodi nominis arbores.

ARBORES DEORVM ET DEARVM.

POpulus, Herculis. Vergilius in Bucol. Populus Alcidæ gratißima, uitis Iaccho, Formosæ myrtus Veneri, sua Laurea Phœbo. Plin. lib. 12. Arborum genera numinibus suis dicata perpetuò seruantur, ut Ioui Aesculus, Apollini laurus, Mineruæ olea, Veneri myrtus, Herculi populus.

Bacchi arbor Vitis, & etiam Hedera. De vite, autor opusculi de nuce: Sæpe tuas igitur Liber miratus es uuas, Mirata est oleas sæpe Minerua suas. De hedera. Ouidius lib. 3. Fasto. Cur hedera hæc cincta est? hedera est gratißima Baccho. Ferula etiam aßignatur Libero patri. teste Plinio.

Veneris arbor est Myrtus. Verg. li. 5. de Aenea: Sic fatus uelat materna tēpora myrto. Venus apud Statiū lib. 1. Syl. Maluit & nostra laurum subtexere myrto.

Apollinis, Laurus, & Lotos. Verg. in Battarum: Laurus item Phœbi decus. Apollo apud Ouid. lib. 1. Meta. Daphnem alloquens: –At quoniam coniunx mea non potes esse: Arbor eris certè, dixit, mea: semper habebunt Te coma, te citharæ, te nostræ laure pharetræ. Veteres quoq; Loton Apollini sacram fecerunt, quòd ante solis emersum sua folia implicet, Prosurgente autem

sensim

ſenſim ac paulatim explicet.

Aeſculus & Quercus, Iouis. *De Aeſculo Vergilius libro 2. Geor. Nemorumq; Ioui quæ maxima frondet Aeſculus. De quercu Ouid. lib. 1. Meta: Et quæ de ciderant patula Iouis arbore glandes. Item libr. 7. Sacra Ioui quercus de ſemine Dodonæo.*

Mineruæ, Oliua. *Vergil. libr. 2. Georg. Palladia gaudent ſylua uiuacis oliuæ. Ouid. libro 6. Meta. Illic incumbens cum Palladis arbore palmæ.*

Cybeles *arbor* Pinus. *Cybele apud Verg. lib. 9. Pinea ſylua mihi multos dilecta per annos. Ouid. libr. 10. Hirſutaq; uertice pinus Grata deûm matri.*

Plutonis Cupreſſus. *Plinius li. 16. de ea loquẽs: Diti ſacra, & ideò funebri ſigno ad domos poſita.*

Pinus, Panos. *Propertius lib. 1. Fagus & Arcadio pinus amata deo.*

SYLVAE.

HErcinia *ſylua eſt Germaniæ, cuius quondam latitudo habuit iter nouem dierum. Plinius ait, in ſeptentrionali plaga eſſe Herciniam ſyluam roborum uaſtitate intacta, in qua colles occurſantium inter ſe radicum repercuſſu attollantur.*

Carmon, *lucus eſt in Meſſenia.*

Nemea *ſylua eſt Græciæ inter Cleonas & Phliuntem oppida: in qua Græci Nemæa ſacra inſtituerunt in honorem Herculis, ob leonem ibidẽ interfectũ. Ibidẽ etiã fiebãt agones in memoriã Archemori filij Lycurgi regis, qui negligentia nutricis Hypſiphiles fuerat occiſus à ſerpente. De hac Mar. lib. 1. Proſtratum Nemees, & uaſta in ualle leonem, Nobile & Herculeum fama canebat opus.*

Ida *ſylua eſt Cretæ, & Phrygiæ, in qua Paris ſentẽtiam*

tiam tulit de pulchritudine dearum. De Cretæa Martialis lib. 4. Conſcia Dictæum qua tulit Ida Iouem.

Arſium, *Plutarchus ait eſſe lucum, prope quē Aruns Tarquinij filius & Brutus unà concurrerint bello.*

Liuius lib. 8. ab urbe cōdita de Ciminia, *Ethruriæ ſylua, hunc in modum ſcribit: Sylua erat Ciminia, magis tum inuia atque horrenda, quàm nuper fuere Germanici ſaltus: nulli ad eam diem ne mercatorum quidem adita. eam intrare haud ferè quiſquam audebat.*

Calidonia, *ſylua eſt Britanniæ, à cuius nomine Britanni ipſi uocantur Calidonij. Luca. lib. 6. Calidonios fallit turbata Britannos.*

Arduenna, *ſylua Galliæ incipiēs à Rheno per fines Treuerorū, Eburonū, & Menapiorū x. millibus paſſuum longitudine per mediam Belgicam in Oceanum tendit.*

Albunea, *uetus fuit Etruſcorum ſylua, ad quā populus Romanus confugiebat oraculorum gratia.*

Prope Ariciā, oppidū Italiæ, fuit nemus Aricium, *Dianæ ſacrū. Lucanus lib. 6. Parua Mycenææ quantū ſacrata Dianæ Diſtat ab excelſa nemoralis Aricia Roma.*

Bacenis, *ſylua eſt Germaniæ ampliſsima, Cheruſcos à Sueuis dirimens.*

Clariū *nemus Colophoniæ olim ſacrū fuit Apollini.*

Coricum *erat propinquum Thebis.*

Daunia, *Apuliæ ſylua, nomen accepit à Dauno patre Turni.*

Poëtarum carminibus laudatiſsima ſyluarum eſt Dodona *Chaoniæ, quū propter uſum glandis ibi repertum, tum ob ſimulachrū Iouis Dodonæi, et colūbas, quæ quercubus inſidentes reddebant oracula.*

Pholoë, *mons eſt, & ſylua Theſſaliæ.*

Grynæum nemus est in Ionia Apollini sacrũ, in quo Mopsus et Calchas de diuinãdi peritia uenerũt ĩ certamẽ.

Idalium nemus est Cypri, Veneri sacrũ, quæ Idalia propterea dicitur.

Hyrcania, sylua miræ uastitatis, et multiplici belluarum genere referta, nomen dedit regioni eiusdem nominis.

Micana, sylua Galliæ.

Marathonia, sylua fuit in Attica, in qua Theseus taurum toti regioni formidolosum occidit.

Parthenium, nemus est Arcadiæ, in quo uirgines solebant exerceri uenationibus.

Pelion, mons & nemus Thessaliæ, ortu Chironis illustratum. Tegæa sylua Arcadiæ Pana deum rusticorũ numen uenerabatur.

LEGVMINA DIVERSA ET FRVMENTA.

ERuum, Vitia, Cicer, Cicercula, Faba, Lenticula, Lens, Phaseolus, Pisum, Lupinum, Faba, Milium, Panicum.

Frumenta sunt & fruges, Far, Siligo, Triticum, Ador.

Frugum pestes Lolium, Tribulus, Carduus, Lappa, Rubus, Auena, Paliurus. Virg. Pro molli uiola, pro purpureo Narcisso Carduis & spinis surgit paliurus.

FRVTICES DIVERSI.

CYtisus, Myrica, Capparis, Chamæmyrsine, Erica, Gnaphos, Goßipion, Helenium, Laserpicium, Myrsinites, Ophiostaphyles, Oxymyrsine, Rhododendrus, Scãmonia, Tamarix, Tithymalus, Vlex, Amomũ, Chamælæa, Charitoblepharon, Cynostraton, Elleborine, Epipactis, Eryx,

Eryx, Genista, Opheostaphyle, Phycos, Pyrosachne, Pytusa, Plocamon, Quisquiliū, Rubus, Sarипha, Scorpio, Spartum, Thymelæa, Tragon, Lentiscus, Nardus, Cinnamum Scioton, Sisarum, Tragacanthe.

FLORES, ET VIOLAE, ET ALII FRVTICES ODORATI.

Rosa, Lilium, Calta, Bacchar, Combretum, Lotos, Crocus, Hyacinthus, Abrotonum, Amarachus, Saliunca, Polion, Amethystus, Cyamon, Holochrysos, Chrysitis, Origanum, Thymus, Coniza, Cytemis, Narcissus, Amaranthus, Epithymon, Oenanthe, Phrygma, Rosmarinus, Anethum, Acanthus, Anemona, Cherinta, Ligustrum, Vacinium, Conuoluolus, Cyanus, Cyclaminus, Sisymbrium, Tymbra, Satureia, Casia, Melilotos, Lyrium, Lichnis.

HERBARVM DIVERSA NOMINA.

Absinthium, Aconitum, Aegolethron, Alcibiadion, Alga, Aloe, Altercum. Amygdalite, Anagyris, Anchusa, Andrachne, Anethum, Anthemis, Apium, Apiastrū, Asclepion, Asterium, Atractylis, Atriplex, Auruncus, Abrotonum, Acāthus, Achanon, Achemenis, Acinos, Acopon, Acoros, Acros, Agrios, Acta, Action, Adiantum, Adipsos, Aegilops, Aegocere, Aethiopis, Agaricum, Aglaophotis, Aizoon, Albucū, Alcanna, Alectorolophos, Alypon, Alisma, Alysson, Alopecuros, Alsine, Altercangenum, Althea, Alum, Amomum, Ampelodisme, Amuletum, Anabasis, Anagallis, Anacampsoretis, Anarrhinos, Andriala, Androsæmum, Anemona, Anodynon, Anthalium, Anthericus, Anthyllis, Anthriscum, Anticellium, Antirrhinos, Aparine, Apate, Aphrodes, Aphrum,

Apiosiſchas, Apronia, Aproxis, Arachiona, Arachos, Archezoſtis, Arctios, Argemone, Aros, Arſenogonō, Artemiſia, Aſaron, Aſcalonia, Aſyla, Aſphodelus, Aſplenū, Aſſarum, Aſter, Ateramnum.

Balis, Balotis, Batis, Batrachion, Bechiō, Beta, Betonica, Blachnon, Blataria, Botrys, Brabilla, Bryenia, Bryon, Bromos, Brotis, Bubenion, Bucera, Bucolicon, Buphthalmos, Bupleuron, Buſelinū, Baccar, Barbula, Blattaria.

Cacalia, Cactos, Cacubalū, Calla, Calligonon, Callion, Callitrachia, Callithrix, Chamæciſſos, Chamæleuce Canaria, Cantabrica, Capnos, Capparis, Carduus, Caryte, Caſia, Catannache, Caulis, Cemos, Centaurion, Centunculū, Ceratia, Cherintha, Ceſtros, Chalceos, Chamæacta, Chamæciſſus, Chamædaphne, Chamælea, Chamæmilon, Chamæmirſyne, Chamæpeuce, Chamæpitys, Chamæſice, Chamæcypariſſos, Chamædrys, Chamæleon, Chamæpithyos, Chamærops, Chamæzelos, Chenamychon, Chenapodis, Chironia, Chondrylon, Chondris, Chryſippea, Chryſocome, Chryſochanon, Chryſotheles, Cyclaminus, Cicorion, Cicuta, Cinare, Cynocephalia, Cynogloſſos, Cynoides, Cynomyais, Cynomorion, Cynops, Cynoſorchis, Cypariſſias, Cyperus, Circea, Circion, Cytiſus, Clemacleonicion, Climenos, Cincō, Cnidos, Cochla, Colocaſia, Combretū, Coniza, Conſigilis, Cōſiligo, Corcorus, Cordylis, Coricon, Corymbia, Corymbite, Corion, Coris, Cotyledon, Cotonea, Crateogenon, Crategis, Cremon, Crepis, Crethinos, Crocus, Cunila, Cærefoliū, Cannabis, Carduus, Carex, Carminothū, Carpophyllos, Centaurea, Chibis, Conſolida, Corambla.

Dactylos, Damaſomos, Dendroides, Digitellū, Dimenum, Diopteris, Diphonō, Diſpiron, Dodechateū, Dolychos,

chos, Dorypetron, Doris, Dracunculus, Dictamus.

Echite, Elaphoboscum, Eutomon, Ephedra, Ephemeron, Ephydros, Epictymum, Epimedion, Epipactis, Epipetron, Equiselis, Era, Erica, Erigerō, Erincon, Eringe, Eriphia, Eris, Erisimone, Erisithale, Eritheles, Eruca, Eruilia, Euphorbia, Exedum, Emphrasinum.

Farfigium, Filix, Fœnum, Fragum.

Gentiana, Glastum, Gnaphalium, Galeopodolon, Gallion, Gelotophyllis, Geranium, Glaucion, Glycistis.

Hali, Haliamon, Halicacabū, Heleniū, Heliocallis, Heliotropium, Heliscopium, Helleborus, Hemionos, Heptapleuros, Heraclion, Herina, Hermerocalles, Heroion, Hibiscum, Hyoscyamus, Hioscyris, Hypericon, Hypocheris, Hypocisthis, Hypogessos, Hypoglossa, Hypopheston, Hippolapathos, Hipposelinū, Holcus, Holochrysos, Holosteon, Hippuris, Hysge.

Iberis, Iris, Ischemon, Isoetes, Isopyron, Ixine, Ixion, Intybus.

Lactuca, Lada, Lago, Lassione, Latace, Lathyris, Lauer, Lemonium, Letophyllon, Leucāthe, Leucacata, Leucatemū, Leucographis, Libadion, Libanotis, Lingulaca, Lotos, Lapsana, Lectipes, Leonina, Leontopetalō, Leocopodiū, Liliū, Linoystois, Linostrophō, Lithoron, Lolium.

Magyderis, Malua, Marathrū, Massaris, Mastos, Mecon, Melanipodion, Melanion, Melilotos, Melitena, Menta, Mentastrū, Mesoleucon, Myagros, Myoctonon, Myophonō, Myosoton, Myrsinite, Myrtis, Moly, Molybdena, Mollon, Marrubiū, Medica, Mellealotos, Mandragora, Muratis, Muscus, Myrtopetalum.

Nasturcium, Nautea, Neutris, Nepenthes, Nepete, Nyctegreton.

Ocymum, Oenanthera, Octum, Ononis, Onopyxos, Onopordon, Onosma, Orchis, Orto, Oreoselinum, Osyris, Oxalis, Oplicys, Origanum, Oserites, Olus.

Paliurus, Panaces, Papauer, Parietaria, Parthenis, Pentaphyllon, Perdicium, Personata, Peruinca, Petroselinum, Phleos, Pycostallaßion, Piperites, Plantago, Polygalon, Polygonaton, Polypodion, Polytrichon, Portulaca, Pseudocasia, Pulegiũ, Pyrethrũ, Pæderos, Pæonia, Panax, Pãcration, Pappus, Paralius, Pentapetes, Peplion, Periclymenos, Petilium, Phernion, Phylãtes, Phlox, Phonos, Picris, Pistana, Polemonia, Polycanthos, Polygonon, Poliũ, Polypodion Polytrichõ, Potamogetõ, Poterios, Pseudanchusa, Psyllion, Pteris.

Radicula, Raphanus, Regia scopa, Rhexia, Rhodora, Rhus, Rhopalos, Rubia, Ruscus, Ruta.

Saliũca, Saluia, Sãpsucus, Sãdix, Sanguinaria, Sardoa, Saturea, Satyrion, Scandulaca, Scandis, Scorpiuros, Sedũ, Serpillũ, Syderiõ, Sideritis, Sili, Silicia, Sinapis, Siser, Sparton, Stygmon, Sympheriũ, Sabina, Sacopenium, Sagapenum, Sagitta, Samolũ, Sandix, Sarapias, Saxifragũ, Scylla, Scythice, Seraphium, Sesama, Sicilion, Syce, Silybum, Silphiõ, Syrum, Sisarum, Spartania, Spleniõ, Stachys, Staphylinos, Stomatice, Strychnon, Strumea.

Thapsia, Thelictonõ, Teucria, Teuthriõ, Thelygonos, Thelypteris, Therissaga, Thesion, Thlaspe, Thymus, Thymbra, Thysseliũ, Tithymalus, Triorchis, Tragopogõ Trichomanes, Trifolium, Trientalis, Tragonia.

Veratrũ, Verbena, Verrucaria, Vitreolum, Vnicaulis, Vrtica, Vlua.

Xiphion.

Zoophthalmos, Zopyrocheron.

PHyrnis Lesbius coquus fuit Hieronis Syracusani, datus postea Aristoclidi.

Mystillus, & Taratalla nomina sunt coquorum apud Martialem scribentem: Si tibi Mystillus coquus Aemiliane uocatur, Dicetur quare non Taratalla mihi.

Perdix fuit caupo quispiam claudus, qui sequenti prouerbio locum fecit, Perdicis crura, in homines distortis cruribus.

VESPILLONES.

DIaulus nomen est Vespillonis apud Martialem libro primo scribentem: Chirurgus fuerat: nunc est uespillo Diaulus.

Plutarchus in Phocione ait Cympionem fuisse quendam inter Athenienses homunculum, qui in tumulandis efferendisq; cadaueribus quaestum faceret. Is interfectum Phocionem accepta mercede in Eleusinam deportauit.

Sunt autem Vespillones tumulatores cadauerum, qui mortuos efferunt ad sepulchretum. Suetonius de Domitiano loquens: Cadauer eius populari sandapila per uespillones exportatum. Aliter dicuntur Libitinarij, & Sandapilarij. Vespillones.

MANGONES, ET ALIAE PROFESSIONIS HOMINES.

CArpophorus mango fuit temporibus Domitiani, alius ab illo uenatore, de quo scribit Martialis, Est quota Carpophori portio fusus aper.

Thoranius fuit mango, qui uendidit Marco Antonio duos eximia forma pueros, alterum Asiaticum, alterum Gallicum, ut geminos & uterinos, tanta erat formae unitas & similitudo. De eodem sic ait Macrobius: Delectatus erat Augustus inter coenam symphoniacis Thoranij mangonis, atque eos frumento donauerat. Meminit & Suet. Qui matresfamiliâs, inquit, et adultas aetate uirgines

denudarent, atq; perspicerent, tanquam Thoranio mangone uendente. Erant autẽ mangones seruorum & pueroru liberali forma diuenditores, quibus moris erat medicamentis puerorum uænalium pubertatem & barbam coërcere, ut formosi semper apparerent. Hoc autẽ faciebãt Hyacinthi radice bulbacea, quæ uino dulci illita nõ patitur pilos erumpere. Mangonium, uocatur ipsum mangonis artificiũ. Plinius: Nec tamen in hoc mangonio quicquam totum placet.

Alphenus nomen est sutoris apud Horatium lib. I. Ser. dicẽtem: Vt Alphenus uafer omni Abiecto instrumento artis, clausaq; taberna Sutor erat sapiens operis.

Cadmus fuit quispiam notæ impietatis carnifex. Horatius: Tu ne Syridamæ, aut Dionysi filius audes Deijcere è saxo ciues, aut tradere Cadmo?

Apud eundem Lycinus nomen est tõsoris, ubi in Arte scribit: Si tribus Antyciris caput insanabile, nunquàm Tonsori Lycino commiserit.

Fuit Diadumenus pincerna Augusti. Secundus (id propriũ est uiri nomen) pincerna Nicomedis regis Bithyniæ.

Ganymedem poëtæ faciunt Iouis prægustatorem.

IANITORES.

BVtes armiger fuit Anchisæ & Ianitor. Virgilius libro 9. Forma tum uertitur oris Antiquum in Butem, hic Dardanio Anchisæ Armiger antè fuit, fidusq; ad limina custos.

Cerberum poëtæ fingunt esse custodem & ianitorem inferorum. Vir. li. 8. Aen. Te Stygij tremuere lacus, te ianitor Orci.

Ammianus Marcellinus ait Eunum fuisse ergastularium

larium quendam, qui ductauerit in Sicilia fugitiuos.

PASTORES, ET ARMENTARII.

TAmburlanus, primùm fuit bubulcus. Demum tamen adeo fauentem reperit fortunam, ut ad imperium Scytharum conscenderit.

Apollo, priuatus deorum ambrosia ob interfectos Cyclopes, pauit armenta Admeti regis Thessaliæ. Tibul. lib. 2. Pauit & Admeti Tauros formosus Apollo.

Crathis, seu Crathides, pastor fuit apud Sybarin, quem infando amore capræ exarsisse iam diximus.

Sybotes, fuit Suarius, qui Vlyssem profugũ & iam suis ignotum, in patriam deduxit.

Primislaus, è bubulco factus est Bohemorum rex.

Actius Nauius, augur clarißimus, ob paupertatem sues puer pauit. autor Cicero lib. 1. de Diuinatione.

Alsus, nomen est pastoris apud Vergilium lib. 12. scribentem: Sic rigido latus ense ferit, Podalyrius Alsum Pastorem.

De Amynta, pastore Martialis lib. 11. Indulget pecori nimium dum pastor Amyntas, Et gaudet fama luxuriáq; gregis.

Tytornus, fuit bubulcus mirandæ fortitudinis, qui cum Milone certauit.

Mirmillo, fuit armentarius, cuius similitudo obiecta est Caßio Seuero celebri oratori. Testis Plin. lib. 7.

Oebares, fuit equiso, & armentarius Darij, cuius astu Darius ipse regnum Persarum assecutus est.

Faustulus, fuit pastor, cui Amulius dedit Romulũ & Remum exponendos. Alijs placet Faustulum eũ fuisse, qui expositos nutriuerit. testis Plutar. in Romulo.

Euthycus, *apud Suetonium nomen est Asinarij, ubi ait: Apud Actium descendenti in aciem asellus cũ asinario occurrit. Homini Euthycus, Bestiæ Nicon erat nomen.*

Mithridates, *apud Herodotum nomen est pastoris, cuius uxor Spaco nomine Cyrum infantem (qui postea rex fuit Mœdorum) ab Astyage deuotum feris, aluit.*

Daphnis, *fuit pastor, qui carmen Bucolicũ reperit.*

Gyges, *beneficio cuiusdam anuli rex è pastore factus est. autor Cicero.*

Sophi, *(qui postea rex fuit Turcarum) in agendis armentis uictum puer quæritauit.*

Philetius, *fuit bubulcus Vlyßis, & Eumeus porcarius. De his intelligit Ouid. in Episto. Vlyßis: Hoc faciunt custos'que boum, longæua'que nutrix, Tertius immundæ cura fidelis haræ.*

Tilippus, *fuit pastor, qui Lycastum et Partusium à Philonomia matre expositos educauit. autor Plutar.*

CRVDELISSIMI HOMINES.

LVcius Sylla, *Romam, & uniuersas Italiæ partes ciuilis sanguinis fluminibus inundauit. Quatuor legiones contrariæ partis, misericordiam implorantes, obtruncari iußit. Prænestinos (qui iuniorem Marium receperant) post factam P. Cethego deditionem extra mœnia iußit occidi, & eorum corpora per agros spargi. Qua immanitate perierunt quinque milia hominum. Quatuor milia & septingentos diræ proscriptionis edicto iugulatos in publicas tabulas referri uoluit, ne tanti facimoris deleretur memoria. Virorumq́; cædibus non satiatus sæuijt in mulieres. Abscissa miserorum capita afferri sibi iußit, ut diro illo aspectu satiaretur feritas. M. Marium prætorem non prius uita spoliauit, quàm oculos*

eidem

eidem erueret, & singulas corporis partes confringeret. M. Pletorium (quòd ad supplicium Marij exanimis cecidisset) mactauit protinus. C. Marij erutos cineres, in Anienem sparsit.

C. Marius, urbe potitus post exiliū, cū Cinna, Carbone, & Sertorio statim ad cædē principū animū conuertit. Octauij cōsulis caput exposuit pro rostris. Antonij cōsularis caput mensis apposuit. Cæsarē & Fimbriā in penatibus domorū suarū trucidauit. Craßi pater et filius in mutuo alter alterius aspectu iugulati sunt. Bebius & Numitorius per mediū forum uncis carnificū tracti sunt. Catulus Luctatius haustis carbonibus hostili se exemit ludibrio. Archarius et Merula flamē dialis cōfoßi sunt. Quæ oīa feritatis exēpla à Ianuarij Cal. intra Idus absoluit.

Damasippus, homo nulla præditus uirtute, nobilißimos ciues (qui Syllanis partibus adhæserāt) inter uictimas tanquam beluas crudeliter enecauit. Aruinæ tribuni plebis truncum in sublime elatum per ora uulgi deferri iußit, tandem à uictore Sylla obtruncatus.

Numatius Flaccus, Pōpeiani nominis defensor, obsessus à Cæsare in Hispania, & inclusus Attinguēsium mœnibus, omnes eius oppidi ciues (quos Cæsari studere intellexerat) iugulatos è muris præcipitauit. Fœminas quoque uirorū (qui in contrarijs erant) cū liberis interfecit. Alios infantes in conspectu parentum humo infixit, alios superiactos pilis excipi iußit.

Carthaginienses, Attilium Regulum palpebris antè resectis in machina referta aculeis cōcluserunt, ibiq; inaudito mortis genere necauerunt. Claudianus: Prorogat æternā feritas tibi Punica palmā Regule. Interfecto demū duce, milites fundo nauium substratos necauerunt.

Horum

Horum dux Annibal, pontem humanis cadaueribus in Gelo flumine construxit, superq; exercitum traduxit. Ouid. in Ibin: Vt quos dux Pœnus mersit putealibus undis, Et iacto canas puluere fecit aquas. Idem Annibal captiuos Romanorũ itinere fessos prima pedũ parte succisa relinquebat in itinere. Quos uerò in castra perduxerat, ferro cogebat decernere, paria fratrum & propinquorum iungens. Nec ante explebatur feritas, quàm ad unum uictorem omnes redegisset.

Mithridates, rex Ponti una epistola LXXX. milia Romanorum per Asiam dispersa mandauit interfici.

Cysenis, filia Diogiridis Thraciæ regis, uiuos homines dissecabat medios, et parentibus comedendos apponebat liberos.

Ptolemæus Phisco, rex Aegypti, filium suum Memphitem (quem ex Cleopatra uxore eadem et sorore sustulerat) occidi iußit. Interfecti demum præcisos pedes, caputq; & manus cista conclusos pro munere natalitio matri misit. Idem quum animaduerteret se suis omnibus odiosum esse, ut periculo posset obsistere, frequens iuuẽtute gymnasium armis & igni circũdedit, inclusosq; omnes partim ferro, partim flamma necauit.

Darius, rex Persarum constitutus, quum populo iureiurãdo affirmasset se nullum ex septem principibus (qui coniurauerant aduersus Magos) ueneno, ferro, aut inedia oppressurum, ut religione solutus uideretur, locum parietibus cinxit cineribus plenum, superq; suspensum imposuit lignum, cui principes ipsos benignè cibo & potione exceptos incidere iußit, ut somno sopiti deciderent in insidiosos illos cineres.

Ochus Artaxerxes Ocham sororem, eandem & so-

crum

crum, uiuam capite defodit. Patruũ cum centũ liberis & nepotibus telis imperauit transfigi, quòd in his maximam apud Persas probitatis laudem uidebat consistere.

Athenienses, Aeginetis adolescentibus, nauticarũ artium peritis, pollices præciderunt, ne in certamẽ nauale secum deinceps descenderent.

Excogitauit æneum taurum Perillus, quo inclusi subditis ignibus longo & abdito cruciatu mugitum bouis imitarentur, ne eiulatus similes humanæ uoci Phalaridem tyrannum ad misericordiam inducerent. Quod teterrimũ artis suæ opus primus artifex inclusus expertus est. Ouid. in Ibin: Aere Perillæo ueros imitere iuuencos, Ad formam tauri conueniente sono.

Ethrusci, uiuorum corpora, saniosis & tabidis mortuorum cadaueribus alligabant, ora oribus, manibus manus, & pedes pedibus componentes. Feritatem hanc in Mezentio notat Verg. lib. 8. dicens: Mortua quinetiã iungebat corpora uiuis, Cõponens manibusq; manus, atq; oribus ora. Tormenti genus, & sanie taboq; fluentes Cõplexu in misero longa sic morte necabat.

Scythæ, exenteratis animalibus uiuos homines includebant eminentibus solis capitibus, ut cibo capto diutius languerent, uiuerentq;, donec putrefactis animalibus excrescerent uermes, à quibus consumerentur. Præcedentia hæc exempla habet Valerius Maximus.

Saul rex Iudæorum, audita ab aratro suorum hominum legatione de Hammonitarum iniuria querentium, bobus (quos præ se agebat) succidit crura, præfatus sic omnes perituros, qui sibi eodem die ad Iordanem fluuium præsto non essent in armis.

Abimelech, Gedeonis filius, regnandi cupiditate

LXX. fratres crudeliter occidit, uno duntaxat excepto, qui fuga & pedibus salutem sibi reperit. Idem Sichimitas (quòd ab his urbe & tribu eiectus fuisset) noctu adortus, omnes trucidauit, nulla sexus aut ætatis habita ratione. Vrbem ui captã diruit, et in eius area salẽ sparsit pro semine. Eos uerò qui spe salutis ad templa se receperant, facta lignorum congerie ibidem flammis & fumo necauit.

Athalia, fœminarum sæuißima, omnem Dauidis stirpem sustulit, ne quis superesset, à quo prohiberetur dominio.

Herodes, multa puerorum milia occidi iußit, ut autorem nostræ salutis interciperet.

Vitoldus, princeps Lituaniæ, homines morti destinatos mira crudelitate ursinis includebat pellibus, eoq; modo inuolutos canibus dabat cõcerpendos. In bellicis expeditionibus arcum semper habebat intentum, ut ordine aberrantem sagitta configeret. Multi tantæ feritatis metu ultrò sine carnifice animas proiecerunt.

Ecelinus (qui circa Taruisium, et in Euganeis exercuit tyrannidem) castrabat pueros, stupro uitiabat uirgines, matronis adimebat mammas, prægnantum secabat uteros, partus exertos in ignem mittebat. Bissena Patauinorum milia sub suo uexillo merentia ad unum interfecit, audita Pataui j defectione.

Diomedes, & Busyris, equos humana carne pauerunt. Verg. lib. 3. Georg. –Quis aut Eurysthea durum, Aut illaudati nescit Busyridis aras? Ouid. lib. 3. de Trist. Sæuior es tristi Busyride, sæuior illo, Qui falsam lento torruit igne bouem.

Phalaris, tyrannus Agrigentinorum, non contentus exquisitißimis cruciatibus, æneo usus est tauro, quo miseri mortales

mortales inclusi boum mugitus effingerent. Ouid. Ipse Perillæo Phalaris permisit in ære Edere mugitus, & bouis ore queri.

Cambyses, fratrem & duas sorores occidit. Apim bouem ferro uiolauit. Captis inimicorum urbibus, neque pepercit templis, neq; simulachris deorum.

Alexander Pheræus, uiuos homines obuersis in se faciebus sepeliebat, alios ursorum pellibus inuolutos dabat conficiendos uenatoribus, & feris confodiendos. Polyphranem auunculum peremit hasta, quam sacrauit, & festa præcinxit corona.

Tamburlanus, Scytharum rex, nihil habebat iucundius, quàm animi feritatem humano cruore oblectare. Cuidam roganti cur in omnes usque adeò sæuiret, toruo aspectu retortisq; oculis fertur respondisse, An tu me hominem putas, & non Dei iram potius, ad hominum pernitiem in terris agentem?

Parysatis, mater Cyri iunioris, rationem commenta est, qua humana corpora sibi gignerent uermes, à quibus demum lenta morte consumerentur.

Septimius Seuerus imperator post Didium Iulianum Clodium Albinum tumultuantem interfecit, & capite eius Romam misso corporis truncum equo refugienti conculcandum præbuit.

Tullia, filia Tarquinij, currum super faciem mortui parentis duxit, equis etiam refugientibus. Ouidius lib. 6. Fast. Filia carpento patrios initura penates, Ibat per medias alta feroxq; uias: Corpus ut aspexit, lacrymis auriga profusis Restitit, hunc tali corripit illa sono: Vadis, an expectas precium pietatis amarum? Duc inquam inuitas ipsa per ora rotas. Certa fides facti est, dictus sceleratus

ab illa

ab illa Vicus, & æterna res ea pressa nota est.

Romanus, Iunior Imp. matrem Helenam à se reiecit, & sorores, quas ablatis imperialibus pannis inclusit cœnobio.

Huius filius nomine Basilius, imperator post Ioannē Zimiscem Bardam Silerū unum ex suis ducibus rebellantem quū uicisset, oculis priuauit. Bulgaros tumultuantes, quum in potestatē suam redegisset, quindecim milibus captis, oculos effodit, uno tantùm incolumi relicto, qui excæcatos ad Samuelem eorum ducem dirigeret.

Caligula, auiæ Antoniæ defunctæ, nullum exhibuit honorem, prospexitq; siccis oculis è triclinio ardentem rogum. Fratrē Tiberium interemit. Syllanum socerū ad secādas nouacula fauces cōpulit. Cū omnibus sororibus suis stupri consuetudinē fecit, easq; (quod est omniū longè turpißimū) exoletis suis prostrauit. Ptolemæum regis Iubæ filiū consobrinū suum, item Macronē, & Enniam (quos habuerat imperij adiutores) pro meritorū gratia pensauit morte. Multos ex senatoribus interfecit. Quæstorē suū in coniuratione nominatū flagellauit ueste detracta. Multos honesti ordinis prius stigmate deformatos, ad munitiones uiarū, ad metalla, aut ad bestias cōdemnauit, aut bestiarū more quadrupedes cauea coërcuit, aut medios serra dissecuit: idq; ob leuißimā culpam, aut nullam potius. Parentes supplicio filiorū cogebat interesse, quorum uni ualetudinem excusanti, lecticam misit. Curatorem munerū & uenationum, per cōtinuos dies in conspectu suo catenis uerberatum, non prius occidit, quàm offensus putrefacti cerebri odore. Comœdiographum quendā ob ambigui ioci uersiculū igni cremauit in ipso statim amphitheatro. Equitē Ro. obiectū feris, quum se innocentē proclamasset

massset, reduxit, abscissaq; lingua induxit rursus. Quendam ab exilio reuocatum, quum interrogasset quidnam ibi facere consuesset, quum per adulationem hæc respondisset, Semper oraui ut periret Tiberius, & tu imperares: capta ex eo uerbo coniectura exules suos mortem sibi imprecari, misit qui uniuersos cõtrucidarent. Præter facta, uerbis utebatur feritatem immanem spirantibus. Dicebat omnia sibi in omnes licere. Gallis Græcisq; aliquot uno tẽpore cõdemnatis gloriabatur Gallogræciam se subegisse. Quos torquebat, minutis ictibus plecti iubebat, quò diutius languerẽt, addito etiam præcepto, Curate ut se mori sentiant. Iactabat & illud tragicum: Oderint dum metuãt. Optauit plerũq; ut populus Rom. unicam haberet ceruicem. Querebatur & dolebat sua tempora nullis calamitatibus publicis insigniri. Optabat exercituum cædes, famem, pestilentiam, incendia, & hiatum aliquẽ terræ. Puteolis dedicatione pontis multos è littore ad se inuitatos omnes præcipitauit. Quosdam gubernacula apprehendentes, contis detrusit in mare. Publico epulo seruũ ob detractam lectis argenteam laminam carnifici cõfestim dedit, ut manibus abscißis & ante pectus è collo pendẽtibus per cœtus epulantium circunduceretur, præcedente titulo, qui causam pœnæ indicaret. Mirmillonẽ secum rudibus certantẽ, sponte prostratum, confodit ferrea sica. Admota altaribus uictima elato malleo cultrarium mactauit. Insistens Iouis simulachro quum Apellem tragœdum interrogasset, uter illi maior uideretur, cunctantẽ flagellis discidit. Vxorem aut amiculam quum osculabatur, addebat, Tam bona ceruix simul ac iussero, demetur. Hæc omnia ex Tranquillo.

Diocletianus paucis diebus XVII. millia Christianorum

norum uarijs ſupplicijs affecit.

Auidium Caßium Romani alterū Catilinā uocarunt, quòd cruoris eſſet cupidus. Is inauditum & nunquam prius uiſum tormenti genus cōmentus eſt. Trabem enim longitudine LXXX. aut C. pedum infixā terræ erigebat, cui à ſummo ad infimas partes alligatos homines flamma & fumo ſuffocabat.

Macrinus Imperator prodigioſi fuit animi in exhibendis ſupplicijs: Nam geminos boues miræ magnitudinis aperiri iußit, hiſq; milites ſingulos (qui ancillæ hoſpitis pudorem uiolaſſe ferebantur) incluſit, capitibus boum exectis, ut facilius unà colloqui poſſent.

Maximinus Imp. tam crudelis fuit animi, ut Cyclops, Buſyris, Gyges, et Typhon diceretur. Vnde ſequētibus uerſibus eiuſdem ſæuitiæ illuſum eſt. Et qui ab uno non poteſt occidi, à multis occiditur. Tygris acerrimus eſt, & tamē occiditur. Caue multos, ſi ſingulos non times.

Irene imperatrix, uxor Leonis quarti, Conſtantino ſexto, filio ſuo in carcerem coniecto, oculos eruit, quòd ab ipſo prius fuiſſet expulſa.

Domitius Nero, Domitij Aenobarbi et Agrippinæ filius, matrē interemit. Octauiam & Sabinā Poppeam in matrimonium duxit, uiris carū trucidatis, ipſaſq; demum uxores dedit morti. Petro & Paulo uitam abſtulit. Antoniam filiam Claudij, recuſantem ſibi nubere poſt Poppeæ mortē, occidit. Item Aulum Plaucium iuuenē, quem ante mortē per uim cōſtuprauerat. Ruffum Criſpinū priuignū Poppea natū impuberē adhuc ſubmerſit. Tuſcum nutricis filium relegauit. Senecā præceptorē ad necē compulit. Pleroſq; libertos diuites & ſenes (quos ſemper fautores inuenerat) occidit. Caßio Longino iuriſconſulto oculos effodit.

effodit. Polyphago cuidam Aegyptij generis, crudã carnem mandere assueto, uiuos homines laniandos obijciebat, & absumendos. Populo & mœnibus patriæ non pepercit: Vrbem enim palàm incendit, quasi offensus deformitate ueterum ædificiorum: quod incendium lætis oculis prospexit è Mecœnatiana turri. Inflammatis iam domibus nemini permisit ire ad reliquias rerum suarum.

Tiberius uero, tertius Romanorum imperator, testamentum matris pro irrito habuit. Tres ex Germanico nepotes Neronẽ, Drusum, et Caium uarijs modis afflixit. Neronẽ ad mortẽ cõpulit, quũ ei laqueos & uncos ostẽtaret carnifex. Drusum in ima Palatij parte sublatis alimentis adeò macerauit, ut ille tomentũ è culcitra tentauerit mãdere. Ex uiginti uiris patricijs (quos elegerat consilij causa) uix duos aut tres incolumes reliquit, cæteros diuersis causis necauit. Seleucũ Grammaticũ ad mortem compulit. Piscatori, qui sibi secretũ aliquid agẽti mullum inopinãter obtulerat, perfricari eodẽ pisce faciẽ iussit, & os locusta lacerari. Militẽ prætorianũ ob surreptũ è uiridario pauonẽ capite puniuit. Nullus à pœna hominũ cessauit dies, ne religiosus quidẽ ac sacer. Multos accusauit & damnauit cum uxoribus ac liberis suis. Interdixit ne capite damnatos propinqui lugerẽt. Nemini delatorũ fidem abrogauit. Pleriq; citati ab eo ad dicendam causam, partim se domi uulnerauerunt, partim in media curia uenenũ hauserũt, quos tamẽ colligatis uulnerib. & semianimes in carcerem rapi imperabat. Puniti omnes in Gemonias unco tracti sunt. Viginti uno die abiecti tractiq;, nulla ætatis aut sexus habita ratione. Virgines pleræque prius à carnifice uiciatæ, demum strangulatæ sunt. Mori uolentibus, uim adhibebat uiuendi. Mortẽ adeò leue sup-

plicium putabat, ut quũ audiſſet quendã Carnulium eam anticipaſſe, exclamauerit: Carnulius me euaſit. Furiatus dolore quẽ ex morte filij ſui Druſi cõceperat, multos nulla cauſa ĩterfecit, Rhodiẽſem hoſpitẽ, quẽ benignis literis Romã euocauerat, ubi aduenit torqueri iuſsit, & occidi. Carnificinæ locũ habuit Capreis, unde dãnatos poſt exquiſita tormẽta præcipitari corã ſe in mare iubebat, excipiẽtibus deorſum claſsiarijs, et cadauera remis elidẽtibus.

Domitianus multa crudelitatis exempla exercuit. Diſcipulum Pantomimi puberem occidit, nullam aliam ob cauſam, quàm quòd magiſtro ſimilis eſſet forma. Itẽ Hermogenem Tarſenſem propter quaſdam in hiſtoria figuras. Interemit & multos ſenatores, in his aliquot conſulares, ut Ciuicam Cerealem Aſiæ procõſulem, Saluidienum, Orſitum, Acilium Glabrionem, Aelium Lamiam ob ſuſpicioſos iocos: Metium Pompoſianũ, quòd habere imperatoriam Geneſim uulgò ferebatur, & alias quaſdam ob cauſas leuiculas. Præterea Salluſtium, Lucullũ Britanniæ legatũ, & Iunium Ruſticũ. Philoſophos omnes urbe, Italiaq; ſummouit. Occidit & Eluidium filium, quòd ſub perſona Paridis & Oenones diuortium ſuum cum uxore tractaſſet. Flauium Sabinum, quòd eum præco non conſulem, ſed imperatorem ſalutaſſet. Aretinum Clementem conſularem capitis condemnauit.

M. Antonius allatum ſibi Ciceronis caput in menſa apponi uoluit, perq; diem illud aſpexit, quouſq; tali ſpectaculo animam exatiaſſet.

Eiuſdem Antonij uxor Fulura caput ipſum maledictis ac diris execrata eſt, demum inſpuens gremio ſuo appoſuit, acriusq; inſpiciens linguam illi è faucibus euellit, eamq; frequenter confodit acicula, qua tunc ad ornamenta

menta capitis utebatur.

Vedius Pollio quum piſcinas magno ſtudio ac diligentia coleret, ſeruos ſuos occidebat, eosq́; piſcibus dabat in prædam, ut hominum cruore paſti delicatiores eſſent.

Manlius Torquatus conſul, dum cum Latinis bellum gereret, edictumq́; eſſet, ne quis extra ordinem pugnaret, filium ſecuri percußit, quòd à Genutio Metio Tuſculanorum equitum præfecto laceßitus manum conſeruiſſet, licet parta de hoſte uictoria.

Amalaſuntha, mater Atalarici regis Gothorum, mortuo filio adiutorem ſibi delegit Theodatum, à quo tamen in balneo ſtrangulata eſt.

Claudius Cæſar (qui interfecto Caligulæ ſucceßit in imperio) tormenta quæſtionum, pœnasq́; parricidarum repræſentabat, & exigebat palàm. Gladiatores retiarios iubebat interfici, ut expirantium faciem uideret: Beſtiarijs meridianisq́; gladiatoribus adeò delectabatur, ut à prima luce ad ſpectaculum deſcenderet, & meridie dimißo ad prandium populo perſederet.

Aulus Vitellius nobiles uiros & condiſcipulos omnibus blandicijs ad ſocietatem imperij allicefactos uario genere fraudis occidit, & in his unum ueneno manu ſua porrecto in aquæ frigidæ potione, quā is febre affectus popoſcerat. Portitorē quendā nulla penitus culpa interfici iußit, uelle ſe dicēs oculos paſcere. Duos item iuuenes patri ſupplicium auertere conātes. Quendā equitē Rom. iugulari mādauit cum liberto. Itē plebeios quoſdā, qui Venetæ factioni maledixerāt. Venit & in ſuſpicionē matri uenenū porrexiſſe, quòd audiuiſſet à Cata muliere uaticina diutißimè ſe imperaturū, ſi ſuperſtes parēti extitiſſet.

Aemylius Cenſorinus, Aegeſtæ urbis Siciliæ ty-

rannus, multis muneribus eos prosequebatur, qui inauditum aliquod tormenti genus excogitassent. Spe igitur lucri commotus quidam Aruntius Paterculus, equũ ex ære fabricatum ei dono dedit. Ille autem muneris autorem primum ibidem conclusit, & emori fecit.

Achilles interfectũ Hectora currui seu equinæ caudæ alligauit, & circum muros urbis Troiæ ter exanimem pertraxit. Demũ uænale cadauer exposuit parenti Priamo. Verg. lib. 1. Aeneid. Ter circũ Iliacos raptauerat Hectora muros, Exanimũq; auro corpus uendebat Achilles.

Scinis latro Corinthius, arbores cõplicabat, hisq; alligabat hominũ brachia, ut sublime redeũtes lacera membra discerperẽt. Proper. li. 3. Arboreasq; cruces Scinis, & non hospita Graijs Saxa, & curuatas in sua fata trabes.

Atreus Pelopis filius uxorẽ habuit Meropen, quam quum stuprasset Thyestes frater, & grauidam fecisset, susceptos ex ea liberos Atreus decoxit, & conuocato per speciem beniuolentiæ fratri apposuit comedendos. Quod facinus adeò Sol exhorruit, ut refugus matutinum repetiuerit cubile. Vide Ouidium lib. 1.

Therodamas fuit nescio quis carnifex, qui leones pascebat humano sanguine. Ouidius in Ibin: Therodamantæos ut qui sensere leones.

Phineus, rex Arcadiæ, filios suasu secundæ uxoris exoculauit, propter quod facinus ultricem numinum uindictam passus est amisso paulopòst uisu. Ouid. libro 1. de Arte: Quid fodis immeritis Phineu sua lumina natis?

Cleomenes, Lacedæmoniorum dux, ab Antigono uictus profugit ad Ptolemæum, à quo benignè primum exceptus est, demum tamen Nicagoræ cuiusdam calumnia suspectus regi factus est, & ab eodem excoriatus.

Arpiages fuit quispiam, qui filium comedit. Ouid.

in Ibin: Vt puer Arpiagæ referas exempla Thyestæ, Inq; tui cæsus uiscera patris eas.

Alphonsus tertius, rex Hispaniæ, quatuor fratribus oculos eruit.

Atelstanus, rex Angliæ, Edimum adolescentem in nauigio sine remige fluctibus perdendum exposuit.

Sigiprandus, Arisprandi filius, & Longobardorum rex, Ariperto (quocum certabat) oculos eruit, uxoremq; eius naso auribus'que truncis dehonestauit.

Atila, rex Pannoniæ, undecim uirginum millia in expugnatione Coloniæ interfecit. Fratrem Budam morti dedit. Aquileiam diruit.

Alboinus Longobardorum rex ex capite Cunimundi Gepidarum regis bello uicti craterem sibi fecit.

Narses, Italiæ præfectus, Sindualdum Britonum ducem armis domitum in trabe suspendit.

Boleslaus, tertius Bohemorum rex, Mosconi regi Poloniæ superato oculos eruit, ut etiam Odoalricus Boleslai frater alteri fratri Iamuro.

Tomyris Scytharum regina, quum Cyrum Persarum regem superasset, caput eius abscissum demersit in utrem sanguinis plenum, ei'que his illusit uerbis: Satia te sanguine, quem tantopere sitisti Cyre.

Totila, rex Gothorũ, capta Roma tertiã partẽ murorũ disiecit. Capitolium incẽdit, omnia diripuit: Et tanta passim feritate debacchatus est, ut dei flagellum diceretur.

Dirce, Thebana mulier, ubi sensit Lycum maritum captum amore Antiopæ Nictei filiæ, puellam tauri ceruicibus alligauit, suspensis à cornibus tædis ardentibus, ut bos tormento furiosior, Antiopam ipsam per abrupta & scopulos tractam discerperet.

Clodomyrus, Clodouei primi filius, Sigiſmundum, filium Gundebaldi regis Burgundiæ, bello captum unà cum liberis & uxore in puteum coniecit.

Huius frater Childebertus Almaricũ regẽ Gothorũ ſororis ſuæ Clotildis maritũ obtruncauit, & Toletũ urbẽ (in qua ille ſe tutabatur) diripuit. Duos itẽ fratres Clodomyri filios ſimulata beniuolentia cõuocatos interfecit.

Clotharius, horum duorum frater, & Clodouei filius, Conabrum ducem Britonum interfecit, & Cromnum eius filium cum uxore & liberis igne cremauit.

Colomanus, rex Pannoniæ, Almo fratri oculos eruit.

Cambyſes rex Perſarũ blandè ſubmonitus à Prexaſpe domeſtico, ut ab ebrietate & potu nimio caueret, quòd id malũ quãdoq; rationis uſum auferat: ſtatim furore correptus, filiũ eiuſdẽ ſagitta cõfodit. Idẽ Cãbyſes tẽpla & leges ludibrio habuit, deorũ ſimulachris illuſit. Recluſis cõditorijs mortuorũ inſpexit cadauera. Amaſis cadauer è monumẽto reuulſum uerberibus cædi iußit, & omnib. probris affici, demũ cremari. Duodecim Perſarũ primores nulla penitus cauſa interfecit, uiuos in caput defodiens.

Sapor, rex Perſarum, quum Aurelianum Imperatorem bello uictum cepiſſet, equũ aſcenſurus curuatos eius humeros premebat ſuppedanei loco.

Eadem feritate uſus eſt Tamburlanus, rex Scytharum, in Pazaitem principem Turcarum, quem bello captũ caueis incluſit, & catenis uinctum, ſub menſa inſtar canis iußit comedere, & mandere ciborum analecta.

Sanctius, quartus Hiſpaniæ rex, patrem ſuum Alphonſum decimum, è Germania redeuntem, occupato regno non admiſit. Quatuor hominum millia trucidari iuſſit, quòd in tumultu quodã Alphonſum fratris ſui filium

regem appellassent.

Egebertus Sicoberti filius, & post patrem Angliæ rex, fratris filios enecauit.

Ptolemæus Philopator, rex Aegypti, patrem, fratrem, & amicos ferè omnes interfecit.

Alphonsus primus, rex Lusitaniæ, matrem coniecit in uincula, quòd mortuo primo marito secundas tentasset nuptias.

Hippomenes, Atheniensium princeps, Limonem filiam in adulterio depræhensam, equo feroci & famelico præbuit absumendam. Ouid. in Ibin: Solaq; Limone pœnam ne senserit illam, Et tua dente ferox uiscera carpat equus. Ortũ est hinc adagiũ, Magis impius Hippomene.

Orodes, rex Parthorum, Mithridatem fratrẽ, quãuis supplicem, in conspectu omnium interfecit.

Ioannes Maria, dux Mediolanensis, quotidie nouo tormenti genere ciues opprimebat. Idem matrem (à qua interim corripiebatur) in carcerem detrusit, & ibidem mori coëgit.

Mamertes, Sysaphonis Corinthij fratris sui filios interfecit, cupiditate dominandi.

Septimuleius excisum C. Gracchi caput liquato plumbo respersit.

Solebat Erix, filius Veneris & Butæ, hospites crudeliter enecare. Hunc Hercules occidit. Martialis libro 5. Et grauis in Siculo puluere fusus Erix.

Dionysius tyrannus Marsiam quendam interfecit, ea tantum causa, quòd is per quietem iugulare se Dionysium existimauerat.

Antonius Commodus, gladiatorijs cædibus adeò Romanum attriuit imperium, ut nomen gladiatoris uul-

go meruerit. Idem, teste Lampridio, homines qui pedibus debiles forent, sagittis solebat cõficere. Claua multos etiã afflixit, Herculem se fingens. Sacra Mithriaca homicidio polluit. Irridentes se feris obiecit. Eum qui Tranquilli librum uitam Caligulæ continentem legerat, feris obiecit. Siquis se mori uelle prædixisset, hunc inuitũ iubebat præcipitari. Obæsi corporis hominem medio uentre dissecuit, ut eius intestina subito funderentur.

Cleomedes athleta Lachum Epidamnium ictu pugni interfecit, interfecti latera adaperuit, & iniecta manu intestina eduxit.

Termerus fuit quispiam, qui humana capita confringebat. Hunc Hercules interfecit claua.

Othomanus, Turcarum princeps, anno salutis DCCCCLIII. Constantinopolim cepit. Constantini Imperatoris mortui caput ad ludibrium palo affixit, & totis castris gestauit. Mares & fœminas illustres iugulauit, aut ad usum nefariæ libidinis reseruauit.

Apteras fuit quispiam, qui patri testes eruit, & filios occidit. autor Annius in Berosum.

Spendius fuit quidam Italici generis, Capua oriundus, qui captiuos in bello bestijs laniandos obijciebat. autor Polybius.

Orœtes Persa Polycratem Samiorum tyrannum affixit cruci. autor Herodotus.

Xerxes maximum filiorum Pythij Bithonij hominis ditißimi, à quo tamen cum toto exercitu fuerat hospitio susceptus, medium dissecari iußit.

Thrax fuit quispiam, qui filijs suis omnibus oculos effodit, quòd neglecto patris mandato, Xerxem secuti, aduersus Græciam militassent.

Amastris

Amastris Xerxis uxor, uxorem Masistæ Bactrianorum præsidis excarnificauit. Eius mamillas præcidit, quas obiecit canibus. Item nares, aures, labra, linguã inhonestißimis deformauit plagis.

Creon tyrannus, militum in bello mortuorum cadauera uetabat sepeliri, & inhumari. Hunc Theseus interfecit. Ouid. in Meta. Prohibentem busta Creontem Atticus Aegides rupit Marathonide quercu.

Progne, Pandionis Athenarum regis filia, Ityn filiũ marito suo Tereo Thracum regi apposuit comedendum, quòd stuprum intulisset Philomelæ eiusdẽ Prognes sorori. Vergil. in Buc. Quas illi Philomela dapes, quæ dona pararit. Vbi Philomelam posuit pro Progne.

Medea fratrem Absyrtum, & filios ex Iasone susceptos membratim discerpsit. Ouidius in Ibin: Et tua, sic latos spargantur membra per agros, Tanquàm quæ patrias detinuere uias.

Tydeus arrosit caput Menalippi. Idem Ouid. Nec dapis humanæ tibi erunt fastidia, quáq; Parte potes, Tydeus temporis huius eris.

Gerion Mercurio natus patri hospites immolabat: autore Plutarcho.

Tartari Pannoniam ingreßi, Varidano oppido capto, fœminas templis inclusas cremauerunt, & Belã, quartum eius populi regem, sic terruerunt, ut ad præsidium salutis, latebras inquisiuerit.

Traiano imperante Iudæi, duce Andrea, multos ex Græcis & Romanis obtruncarunt. Qua cæde non contenti, humanis carnibus uesci cœpere, seq́; occisorum intestinis, stillante adhuc sanguine, incingere, eorundem pellibus obuoluti. Multos item per medium usq; ad uerticem

dissecue-

dissecuerunt: multos obiecerunt bestijs laniandos. Alios inter se digladiari coëgerunt, ut ducenta & amplius hominum millia eo furore, & armis Iudæorum, interierint. autor Dion Caßius.

Q. Mutius Scæuola, Tribunusplebis, nouẽ collegas duce Sp. Caßio ad dominationem aspirantes, uiuos cremauit. autor Valerius de Seueritate.

CLEMENTES ET HVMANI.

Dromocheres, Getarum rex Lysimachum hostem bello captum mira clementia dimisit illæsum.

Annibal, inuentum Aemylij Pauli consulis, & collegæ Terentij Varronis cadauer, honorifice tumulauit.

L. Aemylius Paulus, huius Aemylij filius, Perseum Macedoniæ regem uinctum fleuit, & aßidere sibi iußit.

Ladislaus rex Pannoniæ uictum à se inimicum regnare permisit. Quinetiam si per proceres licuisset, oblatum recusasset principatum.

Solebat Traianus ægrotantes amicos uisere exinanita imperatoria maiestate. autor Ausonius.

Alexander capto Dario Leonatum ex purpuratis suis misit, qui eius matrem, uxorem, aliasq; fœminas consolaretur, & à lacrymis auerteret, & impediret. Atq; etiam matri Darij (cui nomen erat Sisigambis) permisit, ut quos uellet bello extinctos milites patrio more sepeliret. Eius uerò uxorem (quam nulla id ætatis fœmina corporis pulchritudine uicit) non solum nõ uiolauit, at summam adhibuit curam, ne quis captiuo corpori illuderet. Omnem insuper cultũ fœminis reddi iußit, nec quicquam ex pristinæ fortunæ magnificentia adimi. Et (quod omniũ maximum humanitatis argumentum) Dariũ ipsum amisso iure belli regno restituit.

Ludouicus Pius, Gallorum rex, quum quatuor liberos uarijs principatibus honorasset, ab his tandem incommoda multa passus est, atq; etiam coniectus in carcerem. Quod tamen animo adeò ciuili & mãsueto pertulit, ut cum his postea redierit in gratiam.

M. Aurelius Antonius Imperator Auidio Caßio, alijsq; compluribus (à quibus insidias parari sibi cognouerat) pepercit, immemor furoris & uindictæ, qua tamen summi principes debacchari solent, si uel fracta nuce, aut ungue prauè secto offendantur.

Cæsar captis apud Pharsaliam Pompeij scrinijs, epistolas omnes inclusas bona cremauit fide, nulla earum lecta. autor Plinius lib. 7. Idem Imperator simultates cõtra nullos tam graues accepit unquàm, ut non occasione oblata deponeret lubens. C. Memmio (cuius maledictis probrosisq; uerbis fuerat laceßitus) fauit in petitione consulatus. C. Caluo post famosa epigrammata de reconciliatione per amicos agenti, ultrò & prior scripsit. Valerium Catullum, (cuius uersiculis ineluibile stigma receperat) satisfacientem eadem die adhibuit cœnæ, hospitioq; patris eius, sicut consueuerat, uti perseuerauit. Cornelio Phagitæ, (cuius insidias uix effugerat) noceri non permisit. Statuas Syllæ & Pompeij inimicorum à plebe disiectas reposuit. Si qua grauius in se dicerentur, inhibere maluit, quàm uindicare. Nocturnos coniuratores satis habuit monere, ne pseuerarẽt. Criminosißimis Auli Cecinnæ & Pitholai scriptis laceratam suã famã ciuili animo tulit.

Cydon Corinthius fuit hospitalitate adeò insignis, ut eius fores omnibus essent peruiæ. Hinc adagiũ natum, Semper aliquis in Cydonis domo.

Polycrates matres militum qui in bello perijssent, opulentio-

opulentioribus ciuibus dabat nutriendas.

Maras fuit quispiam apud Berœam Syriæ ciuitatem ditißimus, humanus & officiosus in omnes, tum ciues, tum hospites.

Probus Imperator Arradionem (quem singulari certamine pugnans confecerat) magnificentißimo honestauit sepulchro.

Darius eos obiurgauit, qui Histiei caput truncauerant. testis Herodotus.

Fabricius Cornelium Ruffinum, quem hostiliter oderat, iuuit in petitione consulatus.

Titus Vespasianus duos in urbe clarißimos uiros (quos habebat compertos insidiarum in suam uitam) non tantum non puniuit, at etiam sibi aßidere iußit. Fratrem Domitianum insidias quoq; parantem flens sæpe obtestatus est, ne parricidio assequi cuperet, quod breui esset habiturus. Idem laborãtes morbo, & ægrotantes suis pascebat manibus, & suorum mortibus afflictos consolabatur.

Antonius pius fuit adeo mitis, ut quũ ob inopiæ frumentariæ suspicionem lapidibus à plebe Romana perstringeretur, maluerit placare, quàm ulcisci seditionem.

Fl. Vespasianus Vitellij hostis sui filiam splendidißimè maritauit, dotauitq;, & instruxit. Nullius unquàm cæde lætatus est. Iustis etiam supplicijs illacrymauit, & ingemuit.

Iulianus Imperator Nebridium Constantij (in quẽ ille bellabat) fautorem ad genua sua prolapsum paludamento protexit, ne à militibus interficeretur.

Domitianus inter initia Imperij sui adeò ab omni cæde abhorrebat, ut edicere destinauerit, ne boues immolarentur. Autor Suetonius.

Alphonsus

Alphonsus expugnatæ per uim Neapoli noceri uetuit, pepercitq; ciuibus, à quibus tamen fratrem suum sciebat interfectum fuisse. Proteæ cuidam homini uerboso (cui iure plurimum succensuerat) non modo ueniam petenti dedit, at quinq; etiam talenta ultrò obtulit.

Scipio Hispanos captiuos sine precio dimisit.

Ptolemæus rex fugato Demetrio quoscunq; Demetrij amicos cepit captiuos, unà cum eius supellectile statim remisit.

Antiochus rex captum Scipionis filium remisit sine precio.

Pyrrhus captiuos Romano populo reddidit.

Demetrius classe Ptolemæi (qui prius fuerat uictor) superata, eorum qui ceciderant, corpora, sepeliri iußit, & captiuis omnibus liberum conceßit reditum.

Philippus Maria Mediolanensis captum nauali pugna Alphonsum cum duobus fratribus, non libertate solum, at multis etiam honestauit muneribus.

Antigonus Alcioneum filium, Pyrrhi ad se caput deferentem baculo percussum reiecit, ut barbarum ut pollutum inclamans. Oculosq; obduxit, ne lugubri fœdaretur aspectu. Multis insuper lacrymis inimici mortẽ prosecutus est.

Lucius Albinus quum animaduertisset uirgines Vestales sub sacrorum onere laborantes, & ope hominum destitutas, statim exonerato sarcinis curru, uxore & liberis iter pedibus facere iußis, uirgines cum sacris conscendere currum imperauit.

Annibale Capuam tenente Faucula Clunia captiuis egentibus suppeditauit alimenta.

Beatrix Romana uirgo corpora martyrũ occisorum in agro

in agro suo furtim sepeliebat, quod etiam fecisse ferunt Bibianam uirginem.

Cyprianus Afer diuitias omnes pauperibus erogabat.

L. Crassus orator tanta fuit clementia, ut murenam mortuam multos dies atratus fleuerit.

Crispus & Crispinianus qcquid lucri faciebãt arte sutoria, quã exercebant, pauperibus impartiebãtur.

Anastasia Chrysogoni discipula sanctis (qui in carceribus tenebantur captiui) tacite uictum ministrabat. Idẽ quoq; fecerunt Praxedes & Pudẽtiana sorores.

Pompeius Syllæ cadaueri honorem exhibuit, teste Plutarcho.

Petrus Vrseolus, Venetiarũ princeps, pauperum ægrotantiũ cubicula solebat furtim uisere, & opibus suis iuuare. Idem Xenodochium suo unius sumptu extruxit.

Moses Aegypto fugiens Iosephi secum ossa tulit.

Tobias sepeliendis mortuis uacabat.

Machabæus post prælium in Gorgiam cõmissum iußit, ut occisorum corpora sepelirentur.

Iehu rex Israël hostem suum Iezabelem fecit ornari tumulo.

Pericles mortuos in bello Peloponnesiaco primus oratione publica laudauit.

MODESTI ET VERECVNDI.

THemistocles iacentem hostem armis pulcherrimis indutum sequenti militi exuendum reliquit, quum ab huiuscemodi facto ipse abhorreret.

Quum Mitylenæi Pyttaco multũ agri offerrẽt gratuito munere, tantũ sumpsit, quãtum hasta percurreret, ut apud Romanos P. Claudius, quãtum uno die arasset.

Cato

Cato ob modestiam nullam sibi statuam erigi passus est, dicens: Se malle, ut posteri percõtarentur, cur Catoni posita non esset statua, quàm cur posita.

M. Fabius consul deuictis Veijs oblatum triumphum renuit ob fratris & collegæ mortem.

Pompeius oblatam sibi ab Hebræorum rege mẽsam & sedem auream, deferri iußit in publicũ ærarium.

Fabius Gurges, Fab. Pictor, C. Numerius, & Q. Vgolinus legati ad Ptolemæum mißi, accepta ab eodem munera in ærarium retulerunt.

Q. Cincinnatus dictatura se sponte abdicauit. Quod etiam L. Sylla fecit ultrò.

Cn. quoq; Plancus censuram uolens exuit.

Cimon Atheniensis reip. munera castè semper & incorruptè obijt, & ab omni genere expilationis abstinuit.

Pescenius Niger sic se ipsum & milites rexit, ut nihil à prouincialibus non oleũ, non lignum operã'ue extorserint.

Agathocles rex Siciliæ nullo unquam luxuriãtis fortunæ zephyro auerti potuit à recordatione figulinæ patris officinæ. Quamuis enim haberet auri & argenti abundè, semper tamen abacum uasis fictilibus onerabat. Ausonius: Fama est fictilibus cœnasse Agathoclea regem, Atq; abacum Samio sæpe onorasse luto. Quærẽti causam respondit, Rex ego qui sum Sicaniæ, figulo sum genitore satus. Fortunam reuerenter habe, quicunq; repente Diues ab exili progrediere loco.

Terentius Varro delatam sibi ab uniuerso senatu & populo dictaturam recusauit, quòd remp. confregisset Cannensis pugnæ temerariæ congressu.

Cicereius quum prætorijs Comitijs Cn. Scipioni superioris Africani filio competitori omnium suffragijs præponeretur, erubescens se tanti uiri filio prælatum, ex competitore suffragatorem se fecit.

Pompeius in acie Pharsalica uictus à Cæsare, quũ postero die Larissam intraret, oppidiq; illius uniuersus populus obuiam ei processisset: Ite, inquit, & istud officiũ præstate uictori.

Iulius Cæsar tribus & uiginti uulneribus coniuratorum mucronibus confossus, à uerecundia absterreri non potuit. Nam eo tempore quo spiritus à mortali corpore secernebatur, togã utraq; manu demisit, ut inferior pars corporis tecta collaberetur.

Spurina egregius adolescens quum sua forma complurium fœminarum solicitaret oculos, uerecundia motus oris decorem uulneribus deformauit.

CONTEMPTORES HONORVM, ET DIVITIARVM.

SExtum Aelium Catum, uirum consularem, quũ legati Aetholorũ uasis fictilibus prandentẽ reperissent, eidẽ uasa argentea miserũt, quæ tamẽ recusauit. Neq; aliud argenti extremũ uitæ diem habuit, quàm duo pocula accepta à L. Paulo socero suo. autor Plinius.

Cimon dux Atheniensis spolia uictis hostibus erepta suis ciuibus partitus est.

Agnes uxor Hẽrici tertij imp. omnibus & diuitijs & honoribus se abdicauit, ut religioni daret operam.

Crates Thebanus non paruum auri & argenti cumulum proiecit in mare, quò melius philosopharetur citra impedimentum.

M. Curium rapam in foco torrentẽ quum legati Samnitum

Samnitum reperissent, eiq; multum obtulissent auri: Malo, inquit, hæc in fictilibus meis comesse, & aurum habẽtibus imperare.

Raymundus, Io. Germanus, Vmbertus Viennensis, Albertus magnus se suis episcopatibus abdicarunt ultrò.

Clotildis, seu Batildis uxor regis Clodouei, dimissis opibus & regno, cœnobio se inclusit.

Diocletianus relicto sponte imperio in proprijs agris consenuit.

Beata Eugenia relictis opibus paternis cœnobio se inclusit.

Etburga filia Eduardi senioris regis Angliæ relicta itidem paterna domo claustrum ingressa est, in quo ad mortem durauit sanctißimè.

Homobonus ciuis Cremonensis opes nundinarijs & negociatorijs partas laboribus reliquit, ut spirituali consuleret lucro.

Lotharius imperator & rex Gallorum imperio sponte se abdicauit.

Iudocus, regis Britonum filius, relicto principatu, cui post patrem erat successurus, byssum & purpuram in pannosas & uiles commutauit tunicas.

Antonius Anachoreta ne eligeretur episcopus, læuam sibi auriculam ferro præsecuit.

Tuditanus patrimoniũ populo diripiendũ sparsit.

Democritus agros suos reliquit, eosq; pascua publica fieri passus est.

Legati Samnitum Fabricij domum ingreßi, quum uiderent multa ad splendorem & tanti uiri deesse maiestatem, magnam uim auri eidem obtulerunt. Quam repu-

diauit ultrò. teſtis Gellius lib. 1. cap. 14.

Maior Scipio publicam rerum adminiſtrationem ſponte reliquit, ut priuatus ageret.

Maximianus princeps relicto imperio uitã quoque priuatam elegit.

Amurathes Turca dimiſſa filio regni cura priuatus egit.

Petrus, rex Angliæ, dimiſſo ſuis regno Romam uenit, ubi in paupertate priuatus uixit.

Lyſander, rex Lacedæmoniorum, ueſtimenta magni pretij filiabus ſuis à Dionyſio miſſa recuſauit.

Meſſala primus omnium Romæ urbis præfectus conſtitutus, die ſexta ab ea dignitate ſe abdicauit.

Theodoſius, Atramytenus imperator, poſt Artemium pertæſus belli ciuilis ceſsit imperio, monaſticamq; uitam amplexus eſt.

Michaël Curoplates, imperator poſt Stauratium, Leoni Armeno curam imperij reliquit ultrò.

Manuël quoque habenas imperij Alexio reliquit, monaſticam ſecutus uitam.

Idem fecit Ioannes Catacuzenus imperator, qui ſucceſsit Andronico iuniori.

In Tygris alueo oppidum eſt Babythace, cuius incolæ mortalium ſoli aurum in odio contrahunt.

Arſenius, Romanus patricius, quum uocem hanc incerto autore audiuiſſet, Fuge, tace, & quieſce. relicta paterna hæreditate ad cœnobium properauit.

Rachis, Longobardorum rex, regno ſe ſponte abdicauit, ut monachum ageret.

Placidia uirgo, Valentiniani imperatoris & Eudoſiæ filia, repudiatis opibus nulli rei præterquàm ſaluti inhiabat.

Forfeus, Hiberniæ regis filius, neglecto regno monachum egit.

Aeneas militis cuiuſdam Turno adhærẽtis (cui nomen erat Magus) diuitias ſpreuit, quas offerebat, ut ueniã cõſequeretur uictus. Aeneas apud Verg. lib. 10. Argenti atque auri memoras quæ multa talenta Natis parce tuis.

Nicolaus Pataræus Smyrnæ antiſtes patrimonium pauperibus impertiuit.

Phocioni quum Alexander ex Perſica Gazà bello parta magnum auri pondus miſiſſet, recuſauit ille.

DIVITES.

Midas rex fuit Phrygiæ, cui propter Bacchum hoſpitio ſuſceptũ conceſſũ eſt, ut quicquid uellet optaret, uoti futurus compos. Optauit autem ut quicquid corpore cõtigiſſet, in aurũ uerteretur. Tantæ fuerunt eius diuitiæ, ut in prouerbium abierint. Statius lib. 1. Syluarũ, Digne Midæ, Crœſiq; bonis & Perſide gaza.

Opulentia Crœſi Lydorum regis maximè quondam nobilitata eſt apud Græcos, & adeò, ut fecerit prouerbio locum. Propterea (ut ſcribit Herodotus) exiſtimabat ſe mortalium feliciſſimum. Martialis libro 5. Crœſo diuitior licet fuiſſem.

Vergilius ſcribit Sycheum Didonis maritum fuiſſe ditiſſimum agri inter Phœnicas. Quæ opulentia fuit ei exitio, impulitq; Pygmalionem regem Tyri, ut eum interficeret. Quantum autem auri & argẽti habuerit, hinc ſuſpicari licet, quòd eius theſauris profuga Dido æmulam Romani imperij Carthaginem ædificauit.

Volunx fuit quiſpiã ditiſſimus, de quo Syllius li. 5. ſic ſcribit: —Ditiſſimus agri Occũbes generoſe Volunx, ne clauſa repoſtis Põdera theſauris, patrio nec regia quondã

Præfulgens ebore, & possessa mapalia soli Profuerint.

Aesopus Tragœdus, amicus Ciceronis, arte histrionica ad tantam peruenit opulentiam, ut sexcẽtis sestertijs ei patina steterit: reliqueritq; filium adeò diuitem, ut is uniones liquefactos cœnis apponeret.

Cæcilius Claudius testamento suo edixit, Quamuis multa bello ciuili perdidisset, tamen relinquere seruorum quatuor millia centum & sexaginta: iuga boum tria millia & sexcenta: reliqui pecoris ducẽta quinquaginta septem millia: in numerato pondo sexcenta millia. Qui funerari se iussit sestertijs undecim millibus.

M. Crassus negabat diuitem esse, nisi qui redditu annuo legionem posset alere. In agris suis possedit sesterciûm bis millies: hoc est ære nostro quinquagies centena millia aureorum coronatorum. Nec satis fuit, inquit Plinius, nisi totum Parthorum esurisset aurum. Harum autẽ diuitiarum maximam partem ex ciuilibus bellis atq; incendijs comparauerat, calamitates publicas in suam unius utilitatem uertens. Nam quum trecenta solum talenta ex paterna hæreditate accepisset, priusquàm aduersus Parthos exercitum duceret, septem millium & centum talẽtorum summam coëgisse traditur, quum etiam decimam partem facultatum suarum Herculi consecrasset, & publicum epulum dedisset populo, ac tres minas ciuibus uiritim contulisset. Seruos habuit circiter quingentos, fabrilis artis, & architecturæ peritos, quibus non solùm ad propriæ domus extructionem usus est, sed ciuibus ædificare uolentibus eorum operas mercede locauit.

Pallas, Claudij libertus, Crasso ditior fuisse perhibetur uicies & quinquies centenis millibus.

Plinius præter hunc Pallantem ait Callistum & Narcissum Claudij principatu fuisse opulentiores,

Narcißi autẽ diuitiæ in prouerbiũ uenerũt, quum Iuuenalis dicat: Nec Crœsi fortuna unquàm, nec Persica gaza Sufficient animo, nec diuitiæ Narcißi, Indulsit Cæsar cui Claudius omnia. De Pallante Iuuenalis Satyra 1. Ego possideo plus Pallante & Licinis. Hi duo Pallas & Narcissus liberti fuerũt Claudij, quos decreto quoq; Senatus, nõ solum ingentibus præmijs, at etiam magistratibus ornari passus est. Tacitus scribit Claudiũ Pallanti prætoria insignia & centies quinquagies sesterciũ censuisse, & Pallantẽ ipsum sestercij ter millies possessorẽ fuisse. Idem lib. 14. ait Neronem ueneno interfecisse hunc Pallantẽ, quòd immensam pecuniam longa senecta detineret.

Licinius Cæsaris libertus tantum agrorum fertur habuisse, quantum peruolarent milui.

Quamuis numerosæ fuerint Craßi diuitiæ, Plinius tamen facit Syllam ditiorem, ubi de Crasso loquens ait, Quiritum post Syllam ditißimus.

Pompeio res gerente circa Iudæã Ptolemæus octona millia equitum sua pecunia tolerauit. Mille conuiuas totidẽ aureis potorijs mutãs uasa cum ferculis saginauit.

Pythius Bithynius platanũ auream, uitemq; nobilẽ Dario regi donauit. Xerxis copias, hoc est septies cẽtena LXXXVIII. millia hominũ excepit epulo: stipẽdiũ quinq; mensium, frumentumq; pollicitus, ut è quinq; liberis senectuti suæ saltem unus concederetur. Testes Herodotus & Plinius. Interrogatus à Xerxe quãtum poßideret: respõdit, se habere argenti talenta duo millia, auri myriadas quadringentas, staterum Daricorum septem millibus minus. Quam summam quum obtulisset ipsi Xerxi, demiratus rex propensam hominis liberalitatem, expleuit quod illi decrat ad quadringentas myriadas.

Seneca philosophus rerum actui praepositus à Nerone, quadriennio ter millies sestercium quaesiuit.

Tarius Ruffus infima nataliũ humilitate consulatũ militari industria meritus circiter mille sestercium liberalitate Augusti congestum, agris coëmendis exhausit.

Idẽ Seneca testis est Lentulum augurem eodẽ Augusto imperante quater millies sestercium suum uidisse.

Herodes Atticus tanta fuit rerũ opulẽtia, ut Isthmũ uellet perfodere: & maria coniungere diuersa, si per imperatorem licuisset, Quod tamẽ frustra tentauerat Nero.

Pleriq; ueterum suam satis opulentiam prodiderunt arduis conatibus, quibus rerum naturae faciem mutare uoluerunt: ut Nicanor Seleucus, qui excogitabat perfodere spatium à Bosphoro Cimmerio ad Caspium mare, quod interuallum erat CL. mil.

Sesostris, rex Aegypti, interstitium à rubro mari ad Nilum proscindere adorsus est. Quod postea Darius molitus est.

L. Luscius Syllanarum partium amplius sexcenties possedit.

Galesus fuit in Latio quispiam ditißimus agrestis Gazae. Vergilius lib. 7. Aen. Corpora multa uirum circa, seniorq; Galesus, Dum paci medium se offert, iustißimus unus Qui fuit, Ausonijsq; olim ditißimus aruis, Quinq; greges illi balantum, quina redibant Armenta, & terram centum uertebat aratris.

Camertes, Volscentis filius, partium Turni fautor in Aeneam, ditißimus fuit. Vergilius lib. 10. Persequitur fortemq; Numam, fuluumq; Camertẽ Magnanimo Volscente satum, ditißimus agri Qui fuit Ausonidum, & tacitis regnauit Amyclis.

Dorylas

Dorylas ponitur ab Ouidio lib. 5. Meta. ditißimus agrestis opulentiæ, ubi ait:– Nasamoniaci Dorylas ditissimus agri, Diues agri Dorylas, quo non possederat alter Latius, aut totidem tollebat farris aceruos.

Cyrus deuicta Asia XXIIII. millia pondo auri inuenit: præter uasa aurea, aurumq; factum, & in eo folia ac platanum uitemq;. Qua uictoria argenti quingenta millia talentorum reportauit.

Cleopatræ quoq; diuitiæ arguuntur ex coctilibus illis muris inter septē orbis miracula nūeratis: Ex cratere, cuius pondus erat XV. talentorū: ex apparatu cōuiuij, quo Antonium excepit: ex unionum sorbitione, & multis item sumptibus.

Esubopes rex in Suanorum terra, uelleribus aureis inclyta, plurimum argenti auriq; fertur eruisse.

Cæsar in munere patris funebri, omni apparatu arenæ argenteo usus est.

C. Antonius ludos scæna argentea fecit. Item & L. Murena.

Caius princeps in circo pegma duxit, in quo fuere argenti pondo CXXIIII.

Nero Pompeij theatrum operuit auro in unum diē quod Tyridati regi Armeniæ ostendit.

Populus Romanus septem annis ante primum bellum punicum habuit in ærario auri pondo DCCXXVI. millia, Argenti XCII. millia, et extra numerum CCCLV. millia. Item Sex. Iulio & L. Martio consulibus LXXXIIII. auri pondo. Cæsar primo introitu urbis in ciuili bello suo ex ærario protulit laterum aureorum XXVI. millia, & numero pondo CCC.

Paulus Aemylius Perseo Macedoniæ rege deuicto

retulit in ærarium prædam pondo trium millium.

Scipio Africanus uicta Carthagine MCCCCLXX. pondo auri inde transtulit. Item argenti cælati millia CCCCL. uasorum aureorum pondo centum millia.

Mamurram Catullus dixit habere quicquid habuisset comata Gallia. Cornelius Nepos adiecit eum totis ædibus nullam nisi è marmore columnam habuisse, omnes solidas è Carystio aut Lunensi.

P. Clodius (quem Milo occidit) habitauit domo empta sestertijs CXLVII. millibus.

Cissamis Cous fuit gregibus pecuarijs supra modum diues.

Dionis Syracusani opes immensæ fuerunt, & regia in uiuendo propemodum pompa, & supellex, Plutarcho teste.

Lucullus quum reip. infensus, priuatæ uitæ se dedisset, ædibus & prætorijs extructis, hortis et cœnationibus amœnißimis incredibili sumptu paratis, & Bibliotheca libris utriusq; linguæ cumulatißima, opes bello quæsitas conterere non potuit. Idem Pompeio & Ciceroni extemporariam apparauit cœnã impendio quinquaginta millium, tanta epularum, & rerum lauticia, ut conuiuas in admirationem traheret. Idem perfodit montem, & flumen immisit in piscinas, quæ reciprocæ fuerunt.

Plinius iunior tanta fuit opulẽtia, ut ducenta millia nummũ pro acceßione precij agrorũ contempserit, emptrice Cornelia hoc petente, ut suis ipse uerbis docet ad eandẽ fœminã scribens: Tu quidem (inquit) honestißime quòd tam impẽse & rogas & exigis ut accipi à te iubeã preciũ agrorũ non ex DCC. millibus, quanti illos à liberto meo, sed ex nongentis, quanti à publicanis partem uigesimam

gesimam emisti. Inuicem ego & rogo & exigo, ut non solùm quid te, uerum etiam quid me deceat, aspicias. Idem Plinius patriæ suæ donauit annua sestertia tricena, quæ à nobis DCCL. aureis æstimantur. Hanc eius opulentiam pluribus uerbis describit Budæus.

Quãtæ fuerint opes Dauidis cõiectare est uerbis eiusdẽ q ca. XXII. Paralip. ita loquẽs ad Salomonẽ inducitur: Confortare, & uiriliter age, ne timeas, neq; paueas: Ecce ego in paupertatula mea præparaui impensas domus domini, auri talẽta centũ millia, & argẽti mille millia talentũ. Historia Regũ scribit Dauid habuisse argẽti mille millia talentũ, id est decies centena millia, & auri centum millia, quæ mille millia talẽta argẽti ualẽt. Propterea Budæus ait opes Dauid decies fuisse maiores opibus Darianis.

Fuerunt & immanes Salomonis diuitiæ, ut testatur quod lib. 3. Regum & cap. 10. scriptum est hoc modo: Non erat argẽtum nec alicuius precij putabatur in diebus Salomonis, quia classis regis per mare cũ classe Hiram semel per tres annos ibat in Tharsis deferens inde aurũ & argentũ. Et paulò inferius: Fecitq; ut tanta esset abũdantia auri & argenti in Hierusalem, quanta & lapidũ. Consumpsit in templi sui columnis & uasis aureis quadragies sexies centena millia. Argenti uerò ad clauos & alia instrumenta MCCXXXII. talenta. Aeris uerò in columnis, fornicibus & cæteris talenta XVIII. millia.

Victo Dario inuẽta sunt in Perside CLXXX. millia talentũ: quũ tamẽ Darius septem millia fugiens rapuisset.

Mynias fuit quispiam sua ætate mortalium ditissimus, qui primus thesaurum recondendis pecunijs struxisse fertur.

Cælius ait Mæandrum Protagoræ patrem tanta rerum

ta rerum opulentia præcelluisse, ut Xerxem Persarum regem domo & donis excipere ausus sit. Quod iam de Pythio memorauimus.

Heliogabalus mensas & capsas habuit argenteas. Primus etiam cacabos, uasa deinde centenaria argẽtea sculpta & nonnulla stigmatibus libidinosissimis inquinata. autor Aelius Lampridius.

Tantali diuitiæ prouerbio locum fecerũt, quẽ prædiuitẽ fuisse ostendit carmẽ illud ex tragœdia apud Plutarchum de exilio: Viam dierum duodecim sero iugera.

Callicrates fuit quispiam Carystius, qui ciues suos omnes opibus longè præstitit. Hinc adagium natum: Vltra res Callicratis.

Herodotus scribit Rhampsinitum regem immanem pecuniæ copiam habuisse, quam nemo regum posterorum adæquauit.

Darius uectigalem sibi fecit Asiam, ex qua quotãnis DLXXV. millia talentorum accipiebat: præter aliud tributum quod ex Africa, & ijs qui Europam Thessalia tenus incolebant, eidem afferebatur.

Indorum regio, teste Curtio, diues est non auro modò, sed margaritis & alijs gemmis, ad luxus magis quàm ad magnificentiam exculta.

Inter populos diuitijs memorabiles recensentur Lydi, Babylonij, Seres & Arabes. Statius lib. 5. Syl. Si Babylonis opes, Lydæ si põdera gazæ, Indorumq; dares, Serumq;, Arabumq; potentes diuitias.

Fuit & Achæmenes rex Persarum ditissimus. Horatius lib. 2. carminum: Nõ tu quæ tenuit diues Achæmenes, Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes, Permutare uelis crine Lyciniæ?

In To

In Tolosano Italiæ oppido, à Q. Cepione direpto, inuenta sunt auri pondo CX. millia, argenti pondo quinquies decies centena milia.

Luerius Aruernus, pater Bititi (qui Bititus cũ Maximo Aemyliano & Domitio Aenobarbo ducentorum hominum exercitu conflixit) tantis delicijs, diuitijsq; circumfluxit, ut aliquando ostendendarum opum gratia curru uectus campum ingrederetur nummos aureos argenteosq; huc atq; illuc spargens. Quibus colligendis amici atq; comites occupati sequerentur.

Antiochus Magnus, Syriæ rex, tantis affluxit diuitijs, ut in Romanos certaturus exercitum collegerit ornatißimum, in quo pleriq; milites hastis scutisq; aureis et argenteis enitebant. Propterea quum ostentasset Annibali copias illas tanto munitas apparatu, rogassetq; nũquid satis essent Romanis facturæ: Pœnus ignauiam imbellium militum eius eludẽs, Satisfacturæ, inquit, etiam si auarißimi fuerint Romani.

Habuit Iob septem millia ouium, tria millia camelorum, Quingenta iuga boum, quingentas asinas, reliquiq; pecoris armentum numerosißimum.

PAVPERES.

IRus fuit Ithacensis pauperrimus, quem Vlysses ab expeditione Troiana reuersus ictu pugni interfecit. Mart. lib. 5. Iro pauperior forem Carine.

Menœtes fuit Arcas quispiam occisus à Turno, cuius paupertatem describit Vergil. lib. 12. his uerbis: Et iuuenem exosum nequicquàm bella Menœtem Arcada, piscosæ cui circum flumina Lernæ Ars fuerat, pauperq; domus, nec nota potentum Munera, conductaq; pater tellure serebat.

Acœtes

Acœtes paupertatē suam apud Ouid. li. 3. Meta. his uerbis exprimit: Ille metu uacuus, nomē mihi dixit Acœtes, Patria Mæonia est, humili de plebe parētes. Nō mihi quæ duri colerent pater arua iuuenci, Lanigerosq; greges, nō ulla armēta reliqt. Pauper & ipse fuit, linoq; solebat, & hamis Decipere & calamo sitiētes ducere pisces.

Baucis mulier & Philemon eius maritus, in maxima paupertate consenuerunt. Idem Ouidius lib. 8. Sed pia Baucis anus, pariterq; ætate Philemon Illa sunt annis iuncti iuuenilibus, Illa &c.

Faustulus pastor fuit extremæ paupertatis, qui uel Romulum exposuit, uel expositum nutriuit. Ouid. lib. 3. Fasto. Nec taceam uestras Faustule pauper opes.

Apud eundē libro eodem Anna nomē est pauperrimæ uetulæ, ubi ait: Orta sub urbanis quædā fuit Anna bouillis Pauper, sed multæ sedulitatis anus. Illa leui mitra canos incincta capillos, Fingebat trepida rustica liba manu.

Hecale nomē est pauperrimæ fœminæ apud eundē lib. 2. de Reme. Cur nemo est Hecalen, nulla est quæ nouerit Irum? Nempe quòd alter egens, altera pauper erat.

Amyclas, nomen est pauperrimi nautæ apud Lucanum, de quo iam uerba fecimus in capite de Nautis.

Apud Horatium Ibycus nomen est pauperis, cuius uxor dicebatur Chloris. Hæc Horatij uerba: Vxor pauperis Ibyci Tandem nequitiæ fige modum tuæ.

Horatius ipse laborauit paupertate, qua urgente animum appulit scribendis carminibus. Vnde lib. 2. Episto. sic inquit: Et laris & fundi paupertas impulit audax Vt uersus facerem.

Martialis lib. 2. Hyli paupertatem eludit his uerbis: Vnus sæpe tibi tota denarius arca Quum sit, & hic culo

tritior

tritior Hyle tuo.

Idem Thelesinum turpi quæstu diuitem factum ridet his uerbis ex libro 6. Quum coleret puros pauper Thelesinus amicos, Errabat gelida sordidus in togula. Obscœnos postquam cœpit curare cinœdos, Argentum, mensas, prædia solus emit.

Apher apud eūdē nomē est uiri extremæ pauptatis, ubi ait: Quū sis tā pauper, quàm nec miserabilis Apher.

Ab eodem ridetur Cinna quispiam, quòd quū pauper esset, pauper uideri uellet. Sic enim inquit, Pauper est Cinna, & uult uideri pauper.

Catullus Furio cuidam pauperrimo sequentibus illudit uersiculis: Furi cui neq; seruus est, nec arca, Nec cymex, neq; araneus, neq; ignis: Verùm est pater, & nouerca, quorum Dentes uel silicem comesse possunt.

Codri poëtæ pauperrimi, & Proculæ eiusdem uxoris paupertatē sic describit Iuuenalis: Lectus erat Codro Procula minor, urceoli sex, Ornamentū abaci, nec nō & paruulus infra Cantarus, & recubās sub eodem marmore Chiron: Iamq; uetus Græcos seruabat cista libellos, Et diuina opici rodebāt carmina mures. Nil habuit Codrus, quis enim negat? & tamē illud Perdidit infœlix totū nihil. ultimus autē Aerumnæ cumulus, quòd nudū, et frustra rogantē, Nemo cibo, nemo hospitio, tectoq; iuuabat.

Aeliorum familia Romæ fuit pauperrima, & modicarū adeò facultatū, ut septemdecim eodē tempore unicam habitauerint domum, unicum agrum poßidentes.

Paulus Aemylius, qui de Liguribus, & Perseo Macedoniæ rege triumphauerat, adeò pauper mortuus est, ut funebres ludi celebrari nequiuerint, nisi diuenditis eius posseßionibus.

Aetius sophista Antiochenus aurificinam, urgente rerum penuria, exercuit ab initio.

Menenius Agrippa, qui de Sabinis triumphauerat, pauper adeò mortuus est, ut sepeliri nequiuerit, nisi collatis à populo quadrantibus.

M. Pompilius Andronicus ob inopiam coactus est uendere opus annalium XVI. millibus nummûm.

Aristides, qui rempublicam Atheniensium clarißimè administrauit, inops adeò mortuus est, ut eius funeri sumptus defuerit. Callias Atheniensis comœdiographus torsit funes ob paupertatem.

Val. Cato grammaticus, qui floruit ætate Syllæ, cõ senuit in summa paupertate, dimissaq; Tusculana uilla (qua ceßit ob creditores) habitauit angusto & breui gurgustio. Vnde Bibaculus his in eũ carminibus lusit: Si quis forte mei domum Catonis, Depictas minio assulas, & illos Custodes uidet hortulos Priapi, Miratur, quibus ille disciplinis Tantam sit sapientiam assecutus. Quam tres calculus ac selibra farris, Racemi duo tegula sub una Ad summam propè nutriant senectam.

Demonax philosophus (qui floruit Adriano imperante) nullum unquàm sibi uiaticum præparuit. Sed quum esuriret, proximam domum, quam apertam uidebat, ingrediebatur, & uictum ibi quæritabat. Centenarius deceßit, elatus publico sumptu.

Epaminundæ Thebanorum principi & totius Græciæ unicum fuit indumentum, rude & pertritum. Quod si quando expurgandum fulloni traderet, alterius uestis inopia domi interim se continebat. Nihilominus tamen in tanta pauperie magnam uim auri quam offerebat rex Persarum, recusauit ultrò.

Epicte

Epictetum Philosophũ iam diximus seruum fuisse, & summa inopia laborasse.

Aglaus Psophidius in angustißimo Arcadiæ angulo consenuit, exili contentus prædio, quo nunquàm egressus est. Hunc tamen Apollo in tanta paupertate felicem testatus est. Val. Martialis epigrammatista pauperie pressus uiaticum accepit à Plinio nepote.

Menas inter Samnites natus, in solitudine uixit & paupertate, curãdis apibus intẽtus. Neq; tamẽ deerãt adeũtium dona, quos ad bonam frugem solebat conuertere.

Origenes extrema laborauit paupertate, bonis eius in fiscum relatis, quòd Christianæ adhæsisset pietati.

Plautus ob paupertatem uictum quæritabat in agendis molis illis, quas trusatiles uocant. A quibus quum impetrabat ocium ad scribendas fabulas se conuertebat, ut eas postmodum uenditaret.

Tellus fuit nescio quis pauper, cuius inopiam Solon Crœsi diuitijs feliciorem esse prædicauit, ut iam de Aglao prædiximus, nisi quis forte uelit eundem esse.

Theagenes Caprus fuit pauper quispiã, qui tamen diues haberi uolebat. Idem multa facilè pollicebatur, & nihil præstabat.

Fuit & Lysistratus summæ paupertatis homo, adeò ut prouerbio locum fecerit.

Antigonus, ciuis Florentinus, quum uniuersas facultates pauperibus impartiuisset, pauper adeò deceßit, ut eius funeri defuerit sumptus.

Euripidis mater lucellum faciebat in uendendis oleribus. autore Plinio. Ei nomen erat Clito, patri uerò Mnesarchus.

Glycera coronas uænales exponebat ad sustinen-

dam paupertatem.

Telenicus homo fuit adeò notæ paupertatis, ut Seriphij prouerbium inde formauerint.

Pauson fuit pictor insigni tenuitate.

Plutarchus in Nicia prodit Lamachum fuisse adeò insigni paupertate, ut quoties illum Atheniensis populus imperatorem crearet, aliquantulum pecuniæ ad pallium & crepidas comparandas decerni opus esset.

Valerio Publicolæ in morte defuit sumptus, autore Tito Liuio.

Acilio Prætorio post consumptum ingens patrimonium paupertatem confitenti, Tiberius, Sero, inquit, experrectus es.

Gellius scribit Protagoram sophistam adolescentē uictus quærendi gratia uecturas onerum corpore suo factitasse.

Sunt qui dicant Lucilium poëtam Satyrographum publico funere fuisse elatum.

Eumæus fuit subulcus Vlyßis, mendicus, & pannosus.

Telemachus fuit quispiam Acarnensis, qui ob paupertatē fabis sæpenumero uictitabat. Hinc Telemachi olla prouerbio locum fecit.

Conna tibicen fuit pauperrimus, qui nihil habuit præter oleastrum.

Caunius fuit quispiam pauperculus, qui quum utriculum aquæ sitienti Artaxerxi porrexisset, ab eo ad summam rerum opulentiam euectus est.

Cleobis, & Biton fratres Argiui, fuerunt pauperrimi. testis Herodotus.

Plinius scribit Protogenem pictorem contentum

fuisse

fuisse casula, quam habebat in horto suo.

Seruilius Isauricus, qui proconsul debellauerat Cilices, publico elatus est funere.

Abrahamus Anachoreta nil habuit in solitudine præter catinum & cilicinam uestem cum sago rustico.

Hilarion interrogatus à latronibus quos offenderat, cur non expauesceret, Quia nudus sum, inquit.

QVI EX HVMILI FORTVNA CLARI AVT DIVITES EVASERVNT.

DEmosthenes fabri filius, clarißimus euasit philosophus. Sidon. Qui fabro genitore procreatus Oris maluit expolire linguam.

Agathocles è figulina patris officina ad regnũ Siciliæ peruenit. Vnde apud Ausoniũ sic inducitur loquens:

Rex ego qui sum Sicaniæ, figulo sum genitore satus.

Aesopus Tragœdus quum histrionicam artem exerceret, ea tamen euasit ditißimus.

Gadareus sophista, qui prius more mẽdici peregrinabatur, Maximiani beneficio consulatum adeptus est.

Adrianus & Marcus Antonius principes Arrianum historicum euexerunt ad consularem dignitatem.

Cyrus Panapolyta beneficio Theodosij imperatoris & Eudoxiæ uxoris eiusdem præsul factus est.

T. Corrũcanus è plebe factus est põtifex maximus.

Giges annulũ habuit in quo erat gemma tantæ uirtutis, ut ea ad se uersa inconspicuus esset, uersa uerò ad alios, conspicuus. Propterea legatus ad regem missus annuli beneficio ipsum interfecit, & stuprata regina rex è pastore factus est.

C. Marius senior, septies consul, Arpinas fuit,

obſcura prognatus origine.

Telephanes quum antea currus factitaret, tandem rex Lydorum factus eſt.

Terentius Varro ſordido natus loco, tandem quæſtura, & duabus ædilitatibus functus eſt.

Tamburlanum à tenera ætate porcarium, fortuna Scytharum regem conſtituit.

Celeſtinus Quintus ex Anachoreta factus eſt Pontifex maximus.

Lamiſsionem in piſcina (quum infans eſſet) repertum fortuna fecit Longobardorum regem.

Narſes Eunuchus è chartulario patriciam conſecutus eſt dignitatem, & totius Italiæ principatum.

Ptolemæus filius Lagi ex gregario Alexandri milite factus eſt rex Aegypti.

Rhodope meretrix ex immũdo illo corporis quæſtu ad Aegypti regnum conſcendit, nupſitq́; Pſamnitico.

Ioannes Campanus qui infans paſcendis ouibus tempus contriuerat, tandem beneficio Pij Secundi Pontificis Maximi præſul factus eſt.

Franciſcus Sfortia, dux Mediolani, patrem habuit Sfortiam Attendulum, qui quondam in exercitu fuerat lixa.

Gordius ab agricultura ad imperium euectus eſt.

Valentinianus imperator patrem habuit funes torquentem.

Helena imperatrix & uxor Conſtantij inter Britannos humili orta eſt loco.

Proculus quum latrunculis luſitaret, & decies in eo ludo imperator extitiſſet, acceßit protinus ſcurra qui cum purpura ornatum ſalutauit ut imperatorem. Qua

illæ

ille occasione uel oblata, uel arrepta, uerè assecutus est, quod per iocum dicebatur.

Mauritius Cappadox, è famulo & excubitore imperium adeptus est post Tiberium Secundum.

Ioannes Zimisces prius ludi magistrum egerat, imperiali tamen dignitate functus est tandem.

Nicolaus Quintus, natione Lunensis, humili natus loco, & professione medicus, ad summũ tandem Pontificatum peruectus est.

Innocentius Octauus ab ineunte ætate coactus est ob paupertatem famulari, & inter Alphonsi Siciliæ regis ministros uictum sibi comparare. Mox tamen Xisto quarto successit in pontificatu.

Pius Secundus ob parentum paupertatem peregrinari coactus est, & uictum emendicare. Prouectior factus, successit Calisto tertio.

L. Tarius Ruffus natalium humilitate consulatum militari industria meritus est. autore Plinio.

Quintius Cincinnatus, quum agrum coleret, sudore deserto prætextam accepit togam, & ab aratro conscendit ad dictaturam.

Ventidius Bassus adeò sordido natus est loco, ut uictum ægre sibi quæreret adolescens. Demum tamen quum in C. Cæsaris beneuolentiam introrepsisset, eius patricinio & fauore factus est primum Tribunus plebis, mox Prætor, inde Pontifex & Consul. Ad extremum qui prius curandis mulis uictum sibi quæritabat, eò conscendit gloriæ & autoritatis, ut primus subegerit Parthos, ac de his triumphauerit. Cui eius gloriæ usq; adeò inuidit populus Roman. ut sequentes in eum uersiculi uulgo iactati sint: Concurrite omnes augures, aruspices, Porten-

tum inusitatum conflatum est recens: Nam mulos qui fricabat, consul factus est. autor Gellius libro 15. cap. 4.

Euripides ex matre olerũ uenditrice euasit poëta celebratißimus.

Primislaus rex Bohemorũ ab ineunte ætate bubulcus erat, & armentarius.

Hiperbolus Chremidis filius (qui prius lucernas factitabat) Athenis tandem principatus est.

Darius, Histaspis filius, Cyri primum extitit Pharetrophorus, & lictorio functus est munere, rex Persarum factus.

Macedonum rex Archelaus natus est Simiche matre serua.

Perseus quẽ Paulus Aemilius attriuit, fuit Argiuus genere, ignobili prognatus patre.

Eumenes inopem habuit parentem.

Antigonus Philippi artificio se confouebat.

Latrocinia exercuit Polyperchon.

Phocion patrem habuit, qui coclearia conficeret.

Demetrius Phalereus seruiuit apud Demetrium, & Conona. Sycioniorum tyrannus Cleon pyraticam prius exercuerat.

Mandro fuit quispiã, q̃ ex nauiculario factus est imperator. Hinc adagium, Fuit & Mandroni ficulna nauis.

Bonosus imperator, filius fuit pædagogi literarij, autore Vopisco.

Probus patrem habuit agrestem, & olitorem.

Aelio Pertinaci origo gentis fuit sordida.

Aurelius patrem habuit mediocrẽ, & colonum.

Galerius pastor fuit armentorum, habuitq; parentes agrarios.

Adramitenum

Adramitenum *Andriſcum in Fullonia natũ fortuna ad opes & dignitates euexit.*

Iuſtinus, *qui ante Iuſtinianum imperauit, fuit armentarius, & ſues egit.*

Baſilius *Macedo captiuus inter uænales Conſtantinopolim ductus, factus eſt imperator.*

Artaxerxes *humili apud Perſas loco natus, imperiũ à Parthis ad ſuos tranſtulit, & Artabanum triplici prælio cum tota deleuit familia.*

Romulum & Remum *infantes aluit lupa, quos conditores habuit Roma.*

Viriatus *Luſitanus in Hiſpania è paſtore uenator, è uenatore latro, ex latrone dux poſtremo factus, uniuerſam occupauit Luſitaniam.*

Cicero *homo nouus Arpinas (ut improperabat inimicus) præter dignitatem conſularem eò diuitiarum peruenit, ut habitaret domum, quæ fuerat M. Craßi Romanorum ditißimi.*

Incunabula Tulli Hoſtilij *agreſte cepit tuguriũ. Eiuſdem adoleſcentia in paſcendis pecoribus fuit occupata, ualidior ætas Romanum rexit imperium.*

Tarquinius *Priſcus natus eſt patre Demaratho, etiam exule.*

Tullius *Seruius, uerna, & ancillæ filius, Romanis principatus eſt.*

M.Perpenna (*qui peregrinus Romam uenerat*) *conſulatu potitus eſt.*

Cornelium Syllam *ex Nicopolis meretriculæ ſinu abſumptũ ſuſtollens fortuna, ſuper Cimbricos Marij triũphos, ſeptemq; cõſulatus, imperijs dictaturisq; affecit.*

Lycaſtus & Parrhaſius *à Philonomia matre ex=*

positi, & à Tilipho pastore nutriti, Arcadiæ regno tandem præfuerunt.

Sixtus primus, pastorali ortus tugurio, ad summum Pontificatum conscendit.

Anselmus ex monacho abbas, ex abbate Cantuariensis episcopus factus est.

Sadragesillus, Dagoberti pædagogus, è ludimagistro dux Aquitaniæ.

QVI EX PROSPERA FORtuna ad humilem & miseram redacti sunt.

Dionysius iunior Syracusis (ubi tyrannidē exercuerat) pulsus, exulauit Corinthi, ibiq; ludi magistrum egit, teste Cicerone.

Pazaites, rex Turcarū, Tamburlano uictori equū inscēsuro subinclinauit humeros, et scabelli usum præbuit. ut etiā Valerianus imperator, Sapori regi Persarum.

Bellisarius Romanis præfectus copijs quum Vandalos deleuisset, de Parthis triumphasset, urbem non semel à Barbaris liberasset, post multas uictorias Iustiniano mādante exoculatus uictum in uia publica à transeuntibus emendicauit.

Casſius qui bis triumphauerat, ter consulatu fuerat potitus, supplicio capitali clausit uitam.

Cn. Carbo post tres consulatus, uentrem purgans interfectus est.

C. Cotta ante diem futuri sibi triumphi expirauit.

Caninius quo die factus est consul, in fata conceßit.

M. Claudius Marcellus, qui Annibalem superauerat, Syracusas expugnauerat, tandem apud Venusiam interfectus est.

Ne Paulus

Ne Paulus *Aemylius duobus triumphis, priore de Liguribus, posteriore de Perseo supra modũ insolesce ret, ei filiorum mortem immisit fortuna.*

Suadocopus, *rex Morauiæ & Bohemiæ, ab Arnulpho imperatore superatus, mutata ueste consenuit in deserta nemorum solitudine cum tribus anachoretis.*

Christophorus *Papa, summo pontificatu detrusus, monasticam egit uitam.*

Celestinus v. Ioannes I. Ioannes XIIII. *in carcere perierunt.*

Benedictus v. Benedictus x. Martinus *Tudertinus,* Ioannes XII. *suo pontificatu detrusi, omnes consenuerunt in exilio.*

Polycrates, *Samiorum tyrannus, post multos ridentis fortunæ zephyros, ab Orœte, Cyri præfecto, superatus & suspendio affectus est.*

Xerxes, *qui Aegyptũ subegerat, à Themistocle uictus, ab Artabano interfectus est.*

Artabanus, *ab Artaxerxe occisus.*

Mithridates, *rex Ponti, qui annis quinquaginta Romanos uarijs cladibus affecerat, Asiam occupauerat, Q. Oppium Proconsulem, & Aquileium legatum, in uin cula coniecerat, à Lucullo primum, deinde à Pompeio superatus, mortem sibi intulit.*

Pompeius, *expugnato Domitio, Iarba triumphato, Sertorio in Hispania sublato, Pyratis subactis, & Tygrane rege Armeniæ, debellatis itẽ Iberis, Albanis & Iudæis cũ Aristobolo rege, & Mithridate ad hauriendum uenenũ coacto, ad extremum post tot illustres uictorias à Cæsare uictus in Thessalia, iussu Ptolemæi, ad quẽ in extrema rerum desperatione confugerat, interfectus est.*

Cæsar, uictor Pompeij, quũ de Gallis, Alexandrinis, Ponticis, Africanis, & Hispanis triumphasset, et maximã orbis terrarum partẽ subegisset, coniuratione C. Caßij & Decij Bruti XXIII. uulneribus in Senatu confossus est.

Legitimus Persei Macedoniæ regis filius artem ferrariam exercuit, ad tolerandam paupertatem. testis Ammianus Marcellinus.

Iunior Marius, post trucidatos in urbe Syllanos, uictus apud Præneste, Pontio Telesino fugæ comiti iugulandum se præbuit.

Senior uerò Marius, qui septies cõsul fuerat, de Iugurtha triumphauerat, Cimbros et Theutones subegerat, Apuleiũ & Glauciã seditiosos interemerat, uictus à Sylla aliquãdiu delituit in Minturnensiũ paludibus. Ouid li. 4. de Ponto: Ille Iugurthino clarus, Cimbroq; triũpho Quo uictrix toties consule Roma fuit, In cœno Marius iacuit, cannaq; palustri, Pertulit & tanto multa pudenda uiro.

Tarquinius Superbus regno pulsus est. Hora. lib. 1. Serm. Vnde superbus Tarquinius regno pulsus fuit.

ILLIBERALES, AVARI, ET FOENERATORES.

Pygmalion, rex Tyri, Sichæum sororis suæ Didonis maritum interfecit, ut eius auro potiretur. Vergil. lib. 1. Aen. -Ille Sichæum Impius ante aras, atque auri cæcus amore Clàm ferro incautum superat, securus amorum Germanæ.

Achilles, ductus auaritia, cadauer Hectoris Priamo exposuit uenale. Vergil. lib. 1. Aen. Exanimumq; auro corpus uendebat Achilles.

Polymestor, rex Thraciæ, Polydorum Priami & Hecubæ filium fidei suæ tempore belli Troiani cõmissum interfe

interfecit, ut eius auro potiretur. Verg. li. 3. Aen. Fas omne abrumpit, Polydorum obtruncat, & auro Vi potitur.

Vnidij auaritiam describit Horatius lib. 1. Serm. dicens: Vnidius quidam (non longa est fabula) diues Vt metiretur nummos, ita sordidus ut se Non unquam melius seruo uestiret, adusq; Supremum tempus, ne se penuria uictus Opprimeret, metuebat, at hunc liberta securi Diuisit medium, fortißima Tyndaridarum.

Idem arguit Fusidium fœneratorẽ his uerbis: Fusidius uappæ famam timet ac nebulonis, Diues agris, diues positis in fœnore nũmis. Quinas hic capiti mercede exiget, atq; Quantò perditior quisq; est, tantò acrius urget.

Eodem modo Martialis notat auaritiæ Saleranum quẽdam, qui fingebat se tristari de morte uxoris, quũ tamẽ lætaretur plurimum, ut solus potiretur bonis.

Stroza pater eandem inurit notam cuidam Scauro, ubi ait: Scaurus habet uillas, urbana palatia, nummos, Pinguiaq; innumeris prædia bobus arat. Huic tamen aßiduè maior succrescit habendi Nunquàm diuitijs exatiata fames. Ditior est igitur patrio contentus agello, Qui uiuit nullo fœnore Fabricius.

Cato Vticensis insimulatus est auaritiæ à Cæsare, quum Martiam coniugem Hortensio amico roganti concessißet, eamq; postea Hortensij recepisset hæredem. Dimisit, inquit, ut locupletem reciperet.

Demosthenes habitus est auarus, quòd pecuniam à rege Persarum acciperet, ab Harpalo corruptus, ut ageret contra Philippum.

Aulus Posthumius Albinus mißus ad inferendum Iugurthæ bellum, pecunia corruptus destitit.

Simon fuit auarus, qui à Petro spiritus sancti gratiã

mercari

mercari uolebat. Vnde Simoniæ inditum nomen.

Achæus, rex fuit Lydorum, qui quum noua tributa à subditis uellet extorquere, ob auaritiam populari factione suspensus est elatis pedibus, & demerso in Pactolum capite. Ouid. in Ibin: Morte uel intereas capiti suspensus Achæi, Qui miser aurifera teste pependit aqua.

Didius Iulianus imperator porcellum atq; lepusculũ ad se muneri missum in triduanas partiebatur cœnas: Prãdebatq; interim paucis oleribus & herbulis cõtentus.

Aelius Pertinax imperator, dimidiatas lactucas aut carduos conuiuijs solebat apponere. Et si quid interdum uellet amicis mittere, binas tantum offulas aut paucula mittebat poma. Aut siquando lautius uellet facere, dabat lumbos gallinaceos.

Martinus Pont. Max. clãculũ cæreos in tẽplis solebat extinguere, gratia nocturni luminis. Idẽ ut oleo parceret, instituit crudos pisces dari domesticis à dispẽsatore.

Pontanus scribit Angeloctum sacerdotem Cardinalem particulam hordei singulis ab equis clàm è præsepibus surripere consuesse, donec à magistro stabuli pro fure depræhensus in tenebris uapulauit.

Quo tempore Annibal opprimebat Campanos bello, Valerius Bestius Ruscium, Imbrici soceri sui filiũ, quem acceperat seruandum, auaritia stimulante morti dedit, ut eius auro potiretur. autor Plutarchus.

Arimaspi, populi Thraciæ, assiduum gerunt bellum cum Gryphis auri cupiditate.

Patroclum quendam taxauit Aristophanes, quòd in summa rerum opulentia sordidè & immundè uiueret, ne faceret sumptum.

Non satis fuerunt Crasso numerosæ illæ (quarum iam

rum iam meminimus) diuitiæ, nisi & aurum Parthorum esuriret.

Gellius ait Cornelium Ruffinum, manu quidem strenuum & bellatorem bonum fuisse, sed furacem & acri auaritia.

Casius Seuerus, Labieni amicißimus, supra omnes imperatores auaritia insignis habitus est.

Ochus, rex Persarum auaritiæ nota adeò laborauit, ut urbem nunquàm iniret, ne mulieribus congiarium impertiretur. Nam Cyrus lege sanxerat, ut ubi primùm Persarum rex ingrederetur, mulieres quotquot adessent, singulos auri nummos ab ipso rege acciperent.

Semiramis, in monumento, quo post mortem erat recondenda, hæc insculpi iußit: Quicunq; regũ post me futurorũ pecunia indiguerit, recluso conditorio sumat inde quicqd uisum fuerit. Id quũ perlegisset Darius auri cupiditate sepulchrũ iußit recludi, in quo tamen pecuniã inuenit nullã, sed hoc tantũ literis sculptũ: Nisi malus fores, & auarus, mortuorũ loculos non moueres. autor Herod.

Condalus domesticus Mausoli, regis Cariæ, tanta laborauit auaritiæ nota, ut si qua arbor in uias procumberet, fructus ipse decerperet, & exponeret uænales. Eidem regionem peragranti si quis ouem aut uitulum attulisset, danti imperabat ut domum referret, & nutriret. Longo demum post tempore ipsum repetebat, & si quid inde foret natum emolumenti.

Eutropius scribit Flauium Vespasianum auidißimum fuiße pecuniæ.

Iustinianus iunior tanta fuit cupiditate, ut ciuibus & senatoribus aurum & argẽtum extorqueret, quod capsis ferreis ad hunc usum factis includebat.

Cæsar

Cæsar in Hispania à proconsule & à socijs pecunias accepit emendicatas in auxilium æris alieni. Et Lusitanorum quædam oppida, quanquam nec imperata detrectarent, & aduenienti portas patefacerent, diripuit hostiliter. Templa deûm donis referta expilauit. Vrbes diruit sæpius ob prædam, quàm ob delictū. In primo consulatu MMM. pondo auri furatus est è Capitolio. Societates & regna precio dedit. Sex milia talentorum suo & Pompeij nomine Ptolemæo abstulit.

Tiberius Cæsar fuit adeò parcus, & tenax pecuniæ, ut comites expeditionum & peregrinationum cibarijs tantùm iuuerit, non salario.

Caligula, sororum ornamenta, & supellectilem, & seruos magno precio uendidit. Vectigalia noua & inaudita exercuit, nullo rerum aut hominum genere omisso, cui non tributi aliquid imponeret. Pro edulijs (quæ tota urbe uænibant) certum statumq; exigebat.

Nero tabernulas effringebat, & expilabat: Exhaustus pecunia animum calumnijs & rapinis intendebat. Matronā purpura cultam, ueste & bonis omnibus exuit. Templis compluribus dona detraxit. Simulachra ex auro uel argento fabricata conflauit.

Sergius Galba, ciuitates Hispaniarū & Galliarū quæ contantius fecerant deditionem, grauioribus tributis puniuit. Iouis coronam auream librarum x v. conflauit. Milites aquilam & signa flagitantes decimauit. Germanorum cohortem, à Cæsaribus ad custodiam corporis institutam, dissoluit, & sine ullo commodo remisit in patriam. Apposita lautiore cœna ingemuit, quasi sumptum ægre ferens. Ordinario dispensatori breuiarium rationum offerenti, nihil præter paropsidem leguminis pro

ſedulitate ac diligentia porrexit.

Fuerunt in Flauio Veſpaſiano, de quo iam diximus, auaritiæ argumenta: Nam omiſſa ſub Galba uectigalia reuocauit. Noua etiam & grauia addidit, et auxit tributa prouincijs, nonnullis etiam duplicauit. Auiditate lucri negotiationes, uel priuato homini pudẽdas, palàm exercuit. Candidatis honores, reis abſolutiones uenditauit. Procuratorum rapaciſsimos ad ampliora officia promouebat ex induſtria, quò locupletiores mox condemnaret. Quibus propterea dicebatur uti pro ſpongijs, quòd quaſi ſiccos madefaceret, et exprimeret humẽtes. Hæc Suetonius. Nec eum puduit uectigalia ex urina colligere.

Domitianus operũ et munerũ impẽſis exhauſtus, nihil penſi habuit bona uiuorum prædari & mortuorũ. Si qualecunq; factũ aut dictum aduerſus maieſtatẽ principis alicui obiectum eſſet, confiſcabatur eius hæreditas. Stipendia ab his exigebat, qui Iudaicam uiuerent uitam.

Eriphyle, deſyderio habendi monilis aurei, quod ferebat Adraſtus rex Argiuorũ, Amphiaraum maritũ ſuum prodidit, qui ſe occuluerat, ne Thebas ad bellum raperetur, quòd ex uaticinio præuideret ibidem ſe periturum.

Alcmæon, Megaclis filius, quũ legatos Crœſi Lydorum regis Delphos ad oraculũ itantes humaniſsimè frequẽter accepiſſet, Crœſus ut reſpõderet tantæ humanitati, & beneficium reponeret, eum donauit tanto auro, quantũ ille corpore ſuo ferre poſſet. Tum Alcmæon talarem tunicam laxosq; cothurnos induit, quos ærariũ ingreſſus impleuit pecunia. Quinctiã os referſit, & ramenta quædam alligauit ſuis capillis, adeò ut oneri ſuccumberet. Homine conſpecto, Crœſus irrupit in cachinnum, eumq; tanto inſtructum munere dimiſit. autor Herodotus.

Euclio

Euclio, apud Plautum nomen est auari, qui quum haberet ollam pecunia refertam, & abditam terra, domo non audebat egredi, ne quis suffuraretur. Omnes qui ad eum itabant, habebat suspectos furti.

Claudianus, auariciam Ruffini his incessit uerbis: Plenus sæuitiæ, lucriq; cupidine feruens. Non Tartessiacis illum satiaret arenis Tempestas preciosa Tagi, non stagna rubentis Aurea Pactoli, totumq; exhauserit Hermum Ardebit maiore siti.

Apollonius Tyanæus arguebat Platonem auaritiæ quòd pecuniæ causa secutus esset Dionysium in Siciliam.

Huius sceleris suspectum se suis uerbis fecit Simonides poëta, quòd rogatus à quodam, ut Encomium in eius scriberet laudē, gratiam loco muneris accepturus, responderit, duas se habere arcas, unam gratiarum, alteram argenti. Hanc quum aperiret, cōmunem plenamq; reperire, illam uerò inanem & uacuam.

Quum Brennus, Senonum dux, Ephesum obsideret, Demonica mulier auiditate moniliū, quibus ille ornatissimus enitebat, urbem ipsam prodidit. Brennus uerò urbem ingressus, tanto auro fœminam onerauit, ut dedita opera oppresserit uiuā, muliebrē illam pertæsus auaritiam. Eandem ob causam Tarpeia uirgo Romana capitolium Sabinorum regi Tatio prodidit.

Volaterranus ait Leonardum Aretinum auaritiæ maculam contraxisse.

Philippus augustus Gallorum rex, decimas imperauit, reclamātibus Innocentio quarto & uniuerso Galliarū clero. At hoc uitium nunc adeò frequēs est, ut nemine iam obmurmurante transiuerit propemodum in legem.

Q. Cassius, in Hispania Syllium & Calphurnium occidendi

occidendi sui gratia cum pugionibus depræhēsos, quinquagies sestertiûm ab illo, ab hoc sexagies pactus dimisit.

L. Septimuleius, C. Gracchi (qui prius erat familiaris) caput abscidit, & per urbē pilo fixum ferre sustinuit, quia Opimius consul auro id se repensurū edixerat.

Alphium Horatius fœneratorē uocat, ubi ait, Hæc ubi locutus fœnerator Alphius, Iamiam futurus rusticus Omnem redegit idibus pecuniam.

Menippum philosophum, genere Phœnicē, aiunt fœneratorem extitisse.

Carictes nomen est fœneratoris apud Plutarchum in Phocione.

Iulius Capitolinus scribit Antoninum Pium imperatorem fœnus trientarium, hoc est minimis usuris, exercuisse, ut patrimonio suo plurimos adiuuaret.

Temeseus fœnerator fuit quispiam, quem Eutymus Locrensis athleta coëgit reddere, quicquid illicito usuræ quæstu sibi comparauerat.

Atislus nomen est fœnatoris apud Saxonem Grammaticum.

LIBERALES, ET MAGNIFICI.

DIdo Troianis in Africam appulsis misit uiginti tauros, suesq́; totidem, totidem agnos cum matribus, si fides est Verg. li. 1. scribēti, Nec minus interea socijs ad littora mittit Viginti tauros, magnorū horrentia centū Terga suum, pingues centū cum matribus agnos, &c. Eosdē quoq; excepit epulo & cōuiuio, cuius apparatū idē poëta describit his uerbis: Dant manibus famuli lymphas, Cereremq́; canistris Expediunt, tonsisq́; ferunt mātilia uillis. Quinquaginta intus famulæ, quibus ordine longo Cura penū struere, et flammis adolere penates, &c.

Idem Vergil. lib. 4. Aeneid. ſcribit Iarbam Getulorum regem centum Ioui delubra & aras totidem poſuiſſe, ignemq; uigilem & perpetuum ſacrauiſſe.

Cyprianus Afer facultates ſuas omnes pauperibus impartiuit.

Cimon Athenienſis hoſtiles exuuias ciuibus ſuis cõtulit. Parabat quotidie domi conuiuium, quò pauperes turmatim cõueniebãt. Famulis iubebat, ut ſi quẽ paupertate laborantẽ animaduerterẽt, eũ collata furtim pecunia adiuuarẽt. Agrorũ ſuorũ & prædiorũ ſepes auferri iußit, ut omnes fructibus impune ueſcerẽtur. Hanc eius liberalitatem commẽdant Plutarc. & Lactantius de uero cultu.

Sedente in pontificatu Bonifacio IX. Ludouicus rex Pannoniæ, Caroli regis filius, Romam ad annũ iubileum profectus, quatuor aureorũ millia aræ Petri obtulit.

Germanus, præſul Antißiodorenſis, uas argenteum à Placidia Valentiani matre ſuſceptum pauperibus dono dedit.

Lucina uirgo Romana Chriſtianos ſuis iuuabat ſumptibus, & affectos martyrio in agro ſuo ſepeliebat.

Mecœnas eques Ethruſco de ſanguine regum omnes eruditos ſui ſeculi amauit plurimum, multiſq; iuuit muneribus.

Paula Buſa fœmina exercitũ populi Romani ex fuga cladis Cannenſis frumento iuuit & uiatico. Liuius.

Pudentiana, & Praxedes uirgunculæ, pauperes Chriſtianos ſuis nutriebant ſumptibus.

Valdo (à quo pauperes quidam Lugdunei Valdenſes appellati ſunt) uniuerſum patrimonium pauperibus erogauit, dictitans omnia inter Chriſtianos communia eſſe oportere.

Abdias

Abdias centum prophetas in ſpelunca metu Iezabelis uxoris Achab deliteſcentes, occultè pauit.

Apollonius confeſſor mendicis morbo laborantibus operam & paſtum ſuppeditabat.

Andoenus epiſcopus, qui floruit regnante apud Francos Lothario, cœnobium patrimonio ſuo erexit.

Anaſtaſius IIII. pontifex Max. pauperes pauit ſua pecunia, quum uniuerſam propè Europam publica torqueret fames.

Alexander v. pontifex tanta erat munificentia, ut prædicaret per iocum ſe diuitem Epiſcopum fuiſſe, pauperem Cardinalem, mendicum Pontificem.

Alphonſus x. rex Hiſpaniæ in nuptijs filij ſui & Blanchæ diui Ludouici filiæ congiarium populo dedit, & pauperes ueſtimentis uiritim ornauit, Imperatorem Conſtantinopolitanum à Soldano captum ingenti redemit pecunia.

Alfredus rex Anglorum permulta conſtruxit cœnobia.

Batildis, ſeu Clotildis, Francorum regina, duo cœnobia conſtruxit.

Theodericus filius Clodouei ædem ſancti Modeſti Atrebatenſis.

Tiberius Secundus, qui ante Mauricium Capadocem imperauit, Narſetis theſauros in puteo repertos egentibus impartiuit.

Clotarius rex Francorum condidit templum Sancti Medardi Sueßionenſe.

Cunto, Anglorum rex, cœnobia quatuor erexit. Tria ordinis ſancti Benedicti: Quartum in honorem diui Eduardi regis.

Dagobertus *rex Francorum fecit cœnobium beati Dionysij in Francia.*

Etgarus *rex Angliæ singula erexit monasteria singulis quibus regnauit annis.*

Eligius, *Nouionensis episcopus, quum antè aurifex esset, quicquid ea arte consequebatur lucri, dabat pauperibus.*

Epiphanius *præsul Salaminiæ episcopatus sui fructum dabat mendicis.*

Egidius *Atheniensis spoliauit se ueste, ut repertum in uia pauperem operiret.*

Paula, *Romana mulier, marito mortuo, suas facultates indigentibus erogauit.*

Plato *martyr qui passus est imperante Maximiano, paternam hæreditatem conceßit pauperibus.*

Philippus *Augustus cœnobium apud Syluanectum excitauit, & ciuitatem Andegauensem dirutam restituit.*

Petrus *Vrseolus dux Venetorũ templum diui Marci incendio absumptum restituit, & pauperum Xenodochium extruxit.*

Theolinda, *Longobardorum regina, multas sacras ædes erexit, multas ruinæ iam proximas reparauit.*

Robertus, *Hugonis Capeti filius, Francorum rex, plurima religiosa loca excitauit. apud Aureliam cœnobium sancti Anniani, in sylua Aquiliana. S. Medardi, & sancti Leodegarij, in Viteraco castro. S. Regalis in ciuitate Syluanectensi, apud Augustudunum sancti Caßi.*

Vuenceslaus, *rex Bohemorum, regni sui pauperes egregia fouebat munificentia.*

Otho *tertius imperator diuendito patrimonio, Germaniam multis ornauit cœnobijs.*

Ludouic

Ludouicus Crassus, Francorum rex, fecit coenobium S. Victoris in suburbijs Lutetiæ.

Innocentius tertius Xenodochium S. spiritus fecit in Saxia. Altare S. Petri Romæ exornauit. Sixti templum restituit. Turrim maximam erexit.

Nicolaus episcopus Pataræ sua pecunia iuuit paupertatem cuiusdam hominis, qui rerum penuria decreuerat formosas quas habebat filias prostituere in lupanari, ut quæstum facerent suo corpore, & uictum sibi compararent libidine.

Constantinus Monomachus Imp. templũ instituit, in quo grauati senio, & ad laborẽ inutiles, fouerentur.

Lupus, Senonensis archiepiscopus, tanta erat in pauperes munificentia, ut nullum sibi relinqueret thesaurum, sed totum se hauriret.

Augustus opera publica multa Romæ extruxit, ut forum cum æde Martis, templum Apollinis in palatio, ædem tonantis Iouis in Capitolio. Principes sæpe hortatus est, ut monumẽtis uel nouis, uel refectis urbem adornarent. Spacium urbis diuisit in uicos & regiones. Aduersus incendia excubias nocturnas commentus est. Ad coërcendas inundationes alueum Tyberis laxauit. Aedes sacras uetustate collapsas, aut incendio absumptas refecit, & donis ornauit. In cellam Capitolini Iouis XVI. millia pondo auri, gemmasq; & margaritas quingenties sestertiûm una donatione contulit. Tot deniq; ædificia uel erexit, uel diruta reparauit, ut gloriaretur, urbẽ marmoream se reliquisse, quam lateritiam inuenisset.

Darius, Hystaspis filius, insulam Samon & omnes ex ea prouentus Sylosonti dedit, ob acceptam ab eo uestem quandam magni precij.

Proculeius fratres suos Scipionem & Murenam impendijs bellorum ciuilium attritos & spoliatos, partito iuuit patrimonio. Vnde Horat. lib. 2. Car. Viuet extento Proculeius æuo Notus in fratres animi paterni: Illum aget penna metuente solui Fama superstes.

M. Scauri magnificentiam iam docuimus in capite de sumptuosis ædificijs.

Flauius Vespasianus fecit templum Pacis foro propinquum. Item amphitheatrum in media urbe. Expleuit censum senatorium. Consulares inopes quingentis sestercijs annuis sustentauit. Plurimas per totū orbem ciuitates terræmotu aut incendio afflictas in melius restituit. Primus è fisco Græcis Latinisq; Rhetoribus annua centena constituit. Præstantes poëtas & artifices coëmit. Coloßi refectorem magna mercede donauit. Cuidam sumptū increpanti respondit, Sineret se plebeculam pascere pane. Dedit Apollinari tragœdo c c c c. sestertia. Tarpeio Diodoroq; citharœdis ducenta. Apophoreta dabat uiris in Saturnalibus, & fœminis calendis Martijs.

Plinius orator, Historici nepos, Quintiliano rethori dedit abunde pecuniæ, qua nubilē dotaret filiā. Quod ad ipsum scribēs edocet his uerbis: Et tanquàm parēs alter puellæ nostræ confero quinquaginta millia nummûm.

Alexander Taxilæ regi mille talenta contulit, uasa item conuiuialia ex auro & argento plurima. Item uestes Persicas, & equos x x x. suis insignibus ornatos.

Idem Porum hostem ægrum curauit, & in amicorum numerum recepit, & ampliore donauit regno, quàm prius tenuisset. Bis Persarum ciuitatem ingressus, toties mulieribus erogauit nummos, prægnantibusq; munus duplicari iußit.

Solebat

Solebat Africanus Scipio non prius è foro discedere, quàm unum aliquem ex his, quibus congrederetur, beneuolum sibi & amicum efficeret. Et quamuis eius potestate uicta fuisset Carthago, moriens tamen argenti libras XXXIII. auri duas duntaxat reliquit, tanta in omnes extiterat munificentia.

Nerua imperator ad sustentandam ciuium uitam decies & quinquagies centena millia nummûm erogauit, & quosdam senatorij ordinis delegit, qui agros emerent, eosq; egenis partirentur. Vnde inops pecuniæ factus, uestes, uasa, & uniuersam supellectilem auctioni subiecit, agrosq; & domos uendidit. autor Dion Caßius. Quicquid antea pœnæ nomine tributis accesserat, indulsit. Afflictas ciuitates releuauit. Puellas, & pueros natos parentibus egestosis sumptu publico per singulas urbes Italiæ foueri iußit. testis Aurelius Victor.

Adrianus nulli iniustè pecunias abstulit, Multa publicè & priuatim multis elargitus est.

Fuit in Tito Vespasiano liberalitas adeò magnifica, ut die quadam uesperi recordatus nihil se cuiquam præstitisse, dixerit, Amici perdidimus diem. Monentibus domesticis quòd plura polliceretur, quàm præstare posset, respondit, Non oportere quenquam à sermone principis tristem discedere. Non solùm nihil negauit petentibus, at etiam hortatus est ultrò, ut quæ uellent, peterent. Plebem quandoq; admittebat in thermas, quibus lauabatur. Ciuitates incēdio Vesuui in Campania dirutas reparauit. Afflictis morbo nullam non adhibuit opē & medelam, inquisito omni sacrificiorum remediorumq; genere.

Iulianus Imper. aras multo uictimarum sanguine profundebat, & tauros quādoq; immolabat centenos, &

innumeros uarij pecoris greges.

Gallienus Imp. Valeriani filius, nihil unquàm cuiquam petenti denegauit.

Alexius Comnenus orphanotropheion erexit, in quo puellas & pueros parentibus orbatos sua pecunia refouebat. Fecit & Musæum, in quo alios iubebat erudiri, pecunia ex regio uectigali data.

Antonius Pius (qui succeßit Adriano) magnam sui thesauri partem amicis & militibus impartiuit. Eutropio teste.

Traianus urbes trans Rhenum in Germania reparauit. Nihil iniustum ad augendum fiscum egit. Publicè & priuatè omnes sibi familiares muneribus cumulabat & honoribus. Multas immunitates ciuitatibus tribuit.

Theodericus, qui mortuo Odoacre Serulo Imp. totius Italiæ adeptus est ditionē, Romanis singulis annis dedit uiginti millia modiorū tritici. autor Paul. Diaconus.

Caligula Imp. absoluit tēplum Augusti, & theatrū Pompeij. Inchoauit aquæductū & amphitheatrū Syracusis. Collapsa uetustate mœnia & deorum ædes refecit.

Caligulæ succeßor, Cæsar Claudius, perfecit aquæductū ab ipso Caligula inceptū. Riuum Anienis lapideo opere in urbē perduxit, diuisitq; in plurimos lacus. Per tria paßuū milia montē effodit, et excidit, ad emittēdum Fucinū lacū: quod opus ægrè absoluit post undecim annos, quamuis triginta hominū millia sine intermißione operātia adhibuisset. Congiaria populo sæpißimè dedit.

Domitianus congiarium populo nummorū ccc. ter dedit, & inter spectacula muneris largißimū epulum. Septimōtiali sacrorū die senatui et equitibus panaria & sportellas cū obsonio distribuit. Sparsit & dona mißilia in popu

in populum. Multa opera incendio absumpta restituit, ut Capitolium. Excitauit ædem in Capitolio custodi Ioui, & forum.

Marcus Aurelius, uocatus à matre ad diuidendum cum sorore patrimonium, uniuersum sorori concesßit.

Agesilaus delata ad se Agidis bona, inter cognatos inopia pressos diuisit.

Probus Augustus in plurimis uictorijs nihil præter tela & arma sibi retinuit. Cætera militibus cõcesßit libere.

Aurelianus tunicas uiritim per populum dedit. Itẽ frumentum, & oleum, cum uino.

M. Antonius Triumuiri filius munerum magnitudine Philotam quendam adeò terruit, ut ille capere reformidaret.

Pomponius Atticus fugientem è patria Ciceronẽ sestercijs CCXL. millibus donauit. Cedenti Italia Bruto sestertia centum millia muneri misit. Tam multa in P. Volumniũ cõtulit, ut plura proficisci à parẽte nõ potuerint. Idem publicã Atheniẽsium inopiã suis opibus subleuauit.

Tanta fuit L. Lucullus in omnes, eruditos præcipuè, liberalitas & beniuolentia, ut domus eius Græcorum Romam uenientium portus diceretur.

Alfonsus rex populorum aut regum oratoribus publico aut priuato nomine ad se uenientibus ædes iubebat exornari. Et gratuitas epularum delicias ministrari, nec unquàm abire permittebat indonatos.

Alexander Magnus cuidam Perillo quinquaginta talenta numerari iusßit, ad dotem pauperculæ filiæ, quum illa decem non amplius talenta postularet.

Vrsus Comes Nolanus, singulis annis, quibus Nolæ præfuit, auri & argenti uim non paruam contulit ad do=

tem paupercularum uirginum.

Vide liberalitatem multorum in eruditos, in historia de precio literarũ. Suppetũt mihi alia de liberalibus, & magnificis uiris, infinita penè exẽpla, quæ ex industria missa facio: quòd nõ ignorẽ, ex nimia quãdoq; abundãtia fastidium ꝑuenire: quòdq; (ut inquit Horatius) Omne superuacuum pleno de pectore manet. Qui alia id genus desiderabit exẽpla, uideat Val. Max. Sabellicũ, & Fulgosiũ.

PRODIGI.

Catullus Formianum quendã inceßit ut decoctorem, & ære alieno oppressum, ubi ait: Ista turpiculo puella naso Decoctoris amica Formiani.

M. Tigellius Hermogenes fuit adeò prodigus, ut tibicines, histriones, Parasiti, gnathones, mimi, epulones, balatrones, mẽdici, unguentarij, caupones, reliquiq; ociosæ, & perditæ uitæ homines, mortem eius multis lacrymis defleuerint. Hora. lib. 1. Ser. Ambubaiarum collegia, Pharmacopolæ, Mendici, mimi, balatrones, hoc genus omne Mœstum ac sollicitum est cantoris morte Tigelli, Quippe benignus erat.

Filius Aesopi tragœdi tanta fuit prodigẽtia, ut uniones aceto liquefactos cœnis apponeret. Hora. lib. 2. Serm. Filius Aesopi detractam ex aure Metellæ Scilicet ut decies solidum exsorberet, aceto Diluit insignem baccam.

Martialis lib. 1. notat Bassam fœminam, quòd excrementa corporis aureo exciperet uase, ubi ait: Ventris onus misero (nec te pudet) excipis auro, Bassa, bibis uitro, carius ergo cacas.

Idem Martialis lib. 9. Cinnæ cuiusdam luxum ita arguit: Nã tu dum metuis, ne quid post fata relinquas, Hausisti patrias luxuriosus opes.

Albidius

Albidius *fuit adolescens perditissimæ uitæ, qui decocto uniuerso patrimonio, unas (quæ supererāt) ædes rerum desperatione incendio dedit. Quod uidēs Cato, Hic, inquit, Proteruiam facit.*

M. Liuius *quum omnia per luxum dilapidasset, stultitiæ suæ per iocum illudebat dicēs: Se nihil cuiquàm reliquisse, præter cœlum & cœnum. itaq; quum pecunia egeret, multa per scelus commisit.*

T. Annium *Milonem sestercia* DCC. *millia æris alieni debuisse, inter prodigia animi humani ducit Plinius libro* XXXVI.

Rhemnius *Palemon Grammaticus luxuriæ ita indulsit, ut sæpius in die lauaretur, nec sufficeret sumptibus, quamuis ex schola quadragena annua caperet, & non multò minus ex re familiari.*

Plinius scribit felicem Arabiam non tantum Cynnami, Casiæ, aliorumq; odorum annuo fœtu parere, quantum Nero *princeps nouissimo pompæ suæ die concremauit. Idem sordidos uocabat, & parcos, quibus ratio impensarum constaret. Eos uerò lautos ac magnificos laudabat, qui abuterētur & perderēt. Mirabatur auunculū Caium Caligulam, quòd ingētes à Tyberio relictas opes in breui spacio prodegisset. In Tyridatem regē Armeniæ octingenta nummûm millia diurna erogauit. Abeunti super sestertium millies contulit. Menecratem Citharœdum & Spiculum Mirmillonem triumphalium uirorum patrimonijs ædibusq; donauit. Cercopithecum panerotem fœneratorem propè regio extulit funere. Nullam uestem bis induit. Quadragenis in punctum sestercijs aleam lusit. Piscatus est reti aurato, purpura & cocco funibus nexis. Nunquàm carrucis minus mille iter fecit. Mulos argēteis*

crepidabat

crepidabat soleis, & Canusina operiebat lana. Theatrum auro totum operuit in honorem ipsius Tyridatis. Idem cubicula uiatoria unionibus consternebat. Annis XIIII. qbus imperio præfuit, bis et uicies millies donatiõibus effudit: id est, quingẽties & qnquagiescẽtena millia aureorũ.

Agomencelus, *Alexandri magni præfectus, aureis clauis suffigebat crepidas.*

Antonius *Sopus in contumeliam naturæ, uilitatem auro fecit.*

Poppea *Neronis uxor iumentis suis soleas ex auro induebat.*

C. Caligula *opes immensas à Tyberio congestas ac uicies septies millies sestercium intra annũ absumpsit. Idem Liburnicarũ nauium gemmatis puppibus utebatur, & diuersicoloribus uelis, in quibus thermas, porticus, & triclinia statuit magna laxitate, dispositis etiam pomiferis arbusculis.*

Demetrius *Antigoni & Stratonices filius CCL. talenta scortis dari iußit. autore Plutarcho.*

Tantus fuit Agrigentinorum *in omni re luxus, ut Plato diceret, eos ædificare, ac si uicturi perpetuò forent: ita demum conuiuari, uelut semper morituri. Vtebantur lecythis & xistris argenteis. Habebant & lecticas totas ex ebore.*

Græci *adeò sibi indulserunt, ut mixtum unguento uinum (quod dicebatur Myrites) largius haurirent.*

Batylli *populi unguentis madent, autore Plinio, ut Cyprij, Cycizeni, Corinthij, & Parthi.*

De Luculli *prodigo luxu iam diximus in diuitibus.*

Omnium ferè luxum & prodigentiam nepotinis helluationibus superauit Apicius, *de quo Martialis li. 5.*

Dederas

Dederas Apici bis trecenties uentri, Sed adhuc supererat centies tibi laxum. Hoc tu grauatus, ne sitim & famẽ ferres, Summa uenenum potione duxisti. Quod sic interpretatur Budæus: Apici sexcenties sestercium, id est, quindecies centena aureorum coronatorũ millia inexplebili illa ingluuie helluatus, quũ posses adhuc CCL. millibus (quod centies laxum appellat) uitam lauto & elegãti uictu producere: tamen uenenum miser hausisti, ne patrimonio tanto superesses, quod iam iam te deserturum uidebatur.

Cleopatra ultima Aegypti regina cœnam parauit Antonio, in qua centies sestercium, id est CCL. millia aureorum uno ferculo secundæ mensæ cõsumpta sunt. Vnde Sidonius Cleopatricas dapes uocat.

Singuli Vitellij aparatus non minus quadringentis millibus constiterũt. In cœna eidem à fratre data duo millia lectissimorum piscium, septem auium apposita traduntur. Idem Vitellius in suo principatu ducentis sestercijs condidit patinam, cui faciendæ fornax in campis ædificata erat. Habuit autem in ea patina scarorum iecinora, Phasianorum & pauonum cerebella, linguas Phœnicopterũ, murenarum lactes, à Carpathia usq; fretoq; Hispaniæ petitarum. autor Suetonius.

Licinius Crassus quum omnia decoxisset, occurrentium tamen cachinnis uocabatur diues, his uerbis: Qui in Parthos militauit, nõ fuit appellatus diues primus, sed hic.

Heliogabalus inuitatis ad prãdium summis uiris, croco mensam sternebat, dicens se fœnum pro eorũ dignitate exhibere. Idem triclinia, lectos, & porticus omni florum genere strauit, lilijs, uiolis, hyacinthis, & narcissis, quos flores pedibus conculcabat. Naues preciosis mercibus onustas mergi in portum iussit. Aureo utebatur uase

ad cor=

ad corporis excrementa. Gemmas ab optimis ſculptas artificibus in calceamentis ferebat, quæ nunquàm iterabat. Precioſas ueſtes ſæpe conſcidit. Minxit etiam in Myrrhinis & onychinis uaſis. Omnibus meretricibus ſine effectu libidinis multos quandoq; dedit aureos nummos.

L. Neratius, homo egregiè improbus, autore Gellio, quum pro delectamento haberet, os hominis liberi manus ſuæ palma uerberare: ſeruum comitem habebat, crumenam plenam aßium portitantem. Et quencunq; depalmauerat, numerari ſtatim ſecundum duodecim tabulas XXV. aſſes eidem iubebat.

Callias fuit quidam, qui conſectandis meretricibus uniuerſum dilapidauit patrimonium. Hinc per iocum dicebatur à ſcortis deplumatus.

Phocus, Phocionis filius, quum paternas opes prodigo luxu dilapidaſſet, Athenienſibus uſq; adeò factus eſt odioſus, ut ocurrentes omnes diſſamatorem ſui generis illum nuncuparent.

Alphonſus rex Neapolitanorum quum multa per luxum prodegiſſet, conflatoq; ingenti ære alieno, iam nõ haberet, unde creditoribus ſatisfaceret, dolore & ira permotus pleroſq; ſuis ſpoliauit bonis.

Alexander Macedo Promachum bibacißimum hominem uictorem in uini certamine, aurea corona donauit.

Belflorius Siculus, homo priuatus, domum inchoauit tanto ſumptu, ut fundamentis modicè adhuc ab humo extantibus pecunia ſit exhauſtus, quam tamen multis annis improbo labore ſibi comparauerat.

Iam diximus Cleopem Aegypti regem ſumptu Pyramidis eò redactum inopiæ, ut coactus ſit filiã exponere uenalem ad meretricium quæſtum.

C. Curio

C. Curio tribunus plebis sexcenta æris alieni sestercia debuisse fertur. autor Val. Max.

Galenus Imp. Valeriani filius gemmatas ferebat caligas, exemplo Caligulæ, qui inde traxit nomen.

Petrus presbyter Cardinalis sedente in pontificatu Sixto, duobus annis trecenta aureorum millia luxu prodegit, & uanitatibus.

Cæsar, Alexandri pontificis filius, quotidianis epulis ducentos aureos dicauit. Parasitis uestes duorum millium donauit. Exercitum octo millium hominum uiuente patre semper aluit.

Galeatius, filius Ioannis Galeatij primi Insubrium ducis, in filiæ nuptijs (quibus interfuit Petrarcha) ad centum millia nummûm erogasse fertur.

GVLOSI, EDACES, ET VINOLENTI.

M. Apitius nepotum omnium fuit altißimus gurges, ut iam diximus. Is quũ audiuisset grandes caricas nasci in Libya, nauigauit illuc: quod demum quum falsum depræhendisset, Libyam eiusq; habitatores diris imprecationibus deuouit. Hic omniũ primus iudicauit linguã phœnicopteri esse optimi saporis. De Apitio Martia. lib. 2. Ipse quoq; ad cœnã gaudebat Apitius ire, Quũ cœnaret, erat tristior ille, domi. Hic & cõgiaria pricipũ, & ingẽs Capitolij uectigal comessationibus hausit.

Aristoxenus Cyreneus adeò gulæ studiosus extitit, ut hortenses lactucas uespere mulso irrigaret, quò luxuriosius crescerent, & saporis essent delicatioris.

Sanctra nomen est gulosi, de quo Martia. lib. 7. scribit: Nihil est miserius, nec gulosius Sanctra.

Vitellius epulas trifariam aut quadrifariam partiebatur,

batur. In ientacula, prandia, cœnas, & commessationes, solus omnibus sufficiens uomitandi consuetudine. Suetonius testis est, eum fuisse non profundæ modò, sed intempestiuæ, & adeò sordidæ gulæ, ut carnes holocaustorum nõ peractis sacrificijs ante aras absumeret. Sidonius:

–Mihi fœda Vitelli Intulit ingluuies uentrem.

Iam locuti sumus de luxu Aesopi, qui tragœdi fuit filius.

Aristippus Cyrenæus summum bonum locabat in uoluptate. Idem principes solebat comitari, ut parasitus, & amicus mensæ, Propterea Diogenes Canem regium eum appellabat.

Clodius Albinus tam profunda fuit uentris ingluuie, ut quingentas ficus, centum Campana persica, melones Ostienses decem, uuarum Labicanarum pondo uiginti, ficedulas c. ostrea xl. una deuoraret cœna.

Domitium Afrum Eusebius prodit cibi præter modum accepti superfluitate redundantem in cœna perijsse.

Q. Hortensius orator studio gulæ primus omnium Romanorum Pauonem apposuit mensis.

Maximinus iunior bibebat uini amphoram, Carnis libras undecim comedebat.

Theodorus scribit Milonẽ Crotoniatã carnium minas xx. deglutisse, & panis totidem. Vini choas persiccasse tres. Idem in Olympia quadrimum solus absumpsit taurum, quem per stadium retento anhelitu portauerat suis humeris.

Astydamas Milesius à Persa Ariobarzane uocatus ad conuiuium, solus deuorauit, quicquid conuiuis omnibus fuerat præparatum.

Cambles rex Lydorum eò uoracitatis euectus est, ut noctę

ut nocte quadam uxorem absumpserit.

Vedius Pollio seruos conijciebat in piscinas, ut pisces ipsi humano cruore pasti delicatiores essent.

Abronis luxus & deliciæ trito uulgariq; adagio locum fecerunt.

Caligula maximam partem thesauri à Tyberio relicti cœnis & comessationibus cum lenonibus & scortis deuorauit.

Herculeẽ & Vlissem polyphagiæ & edacitatis nota famosos fuisse scribit Cælius.

Theagenes Athleta taurum uorabat solus.

Aglais tibicina Megaclis filia decem carnium minas, & quatuor panum chœnicas absumebat. Hauriebat & choam uini.

Thessalis inusta est uoracitatis nota, ut etiã Pharsalis. Mnesimachus apud Cælium: Pharsalorum uenit aliquis ut mensas uoret ipsas.

Philoxenũ Eryxidis & Gnathonẽ Siculũ inter gulæ proceres et cupediuoros posuit antiquitas, quòd conuiuijs adhibiti sese in paropsides emungerent, ut abstinentibus cæteris largius soli fruerentur. Aiunt & Philoxenum ipsum optasse sibi collum gruis, quò maiorem in bibendo perciperet uoluptatem. Hoc tamen nonnulli tribuunt Melanthio, ut apud Cælium Clearchus.

Philoxenus Dithyrãbicus polypũ edit duũ cubitorũ.

Inter Polyphagos & edaces etiam numerantur Pityreus Phryx, Cleonimus, Pisander, Charippus, Mithridates rex Ponti, & Erisichthon, qui sua ipse membra corrosit.

Alcmã poëta suis uerbis sese pãphagũ nominauit.

Ferunt Mithridatem illis certa constituisse præ-

mia, qui plures cibos uentri destinassent, aut maiore se ingurgitassent uino, ut sui similes haberet. Idem omnes sui temporis mortales haustu uini longè excessit.

Heraclides Pyctes infiniti propè cibi, potusq; fuit capax. Nec parem reperit in bibendo. Alios ad ientaculũ inuitabat, alios ad prandium, quosdam ad cœnam, quibus omnibus sine interstitio sufficiebat solus.

Pub. Gallonius homo fuit postremæ gulæ, in cupedijs assiduè uersatus, unde à Lælio gurges dictus est. Hunc præconem fuisse scribit Horatius. Cuius mẽsam acipensere magno infamem notat Lucilius his uerbis: Lælius præclare, & rectè Sophos, illeq; uerè, O' Publi Gurges Galloni, es homo miser inquit. Cœnasti in uita nũquàm bene, quũ omnia in isto Cõsumis squilla, atq; acipensere cum decumano. Tertulianus Curij aleam, Apicij gulã, Gallonij sumptum, & Antonij ebrietatem incessit.

Heterognathus ob uoracitatem utraq; mandibula alternatim commandebat.

Phago fuit quispiam adeò gulosus, ut adhibitus mẽsæ Aureliani, aprum integrum, centum panes, ueruecem, & porcellum uno die comederit, biberitq; Orcam uini. autor Flauius Vopiscus.

Erat Galba imp. cibi plurimi, quem hyberno tẽpore capiebat ante lucem. Inter cœnam uerò usq; eò abundãti, ut congestas per manus reliquias circunferri iuberet, spargiq; ad pedes stantibus.

Gnosippus hac uoracitatis infamia adeò laborauit, ut Athenienses liberis suis interdixerint, ne cum eo uescerentur.

Ferunt Neronem quandoq; à meridie ad mediam noctem usq; epulas protrahere consuesse ad inexplebilem

lem uentris ingluuiem. Cœnitabat inter ſcortorum, ambubaiarumq; miniſteria.

Andebuntus, rex Anglorum, conuiuio quodam tantum cibi deglutiuit, & uini, ut eo ſuffocatus repentè animam efflauerit.

Demetrius Phalereus ducenta quotannis talenta abſumebat in luxu & compotationibus.

Heliogabalus nunquam minus centum ſeſtercijs epulatus eſt.

Gathis regina Syriæ edicto cauit, ne quis piſcem comederet, quin ipſa adeſſet.

Ariſtoteles philoſophus ab initio opſophagus & decoctor fuit.

Hercules cum Leprea rege de gula contendit, uicitq;, tauro toto paulatim deuorato.

Syri populi & Aſiatici continuò erant in conuiuijs, balneis, & unguentis.

Pruſias rex Bithyniæ popinas ſemper adamabat.

Nunc de uinolentis dicendum.

Elpenor uino largius hauſto impos animi factus, ſcalarum lapſu exanimatus eſt. Ouidius lib. 14. Eurilochumq; ſimul, nimijq; Elpenora uini.

Erycion fuit quiſpiam centaurus, ebrietatis infamia notatus. Ouid. lib. 2. de Arte: Occidit Eurycion ſtulte data uina bibendo.

Anacreon Teius poëta arguitur ut deditus uino, cui quum liberalius indulgeret, uuæ acino ſuffocatus dicitur. Oui. li. 3. de Arte: Sit quoq; uinoſi Teia muſa ſenis.

Hilæus centaurus deditus fuit ebrietati. Horatius lib. 2. Car. Nec ſæuos Lapithas & nimium mero Hilæū.

Cato minor (qui proauū habuit Catonem maiorem)

quamuis omni uirtute esset cumulatißimus, interdum tamen cum amicis dabat operam cōpotationibus tota nocte ad aurorā. Hora. li. 3. car. Narratur & prisci Catonis Saepe mero caluisse uirtus. Hoc ebrietatis uitiū praecipuè illi obiecit Caesar duobus libris, quos uocauit Anticatones.

Homerum uinolentum fuisse arguit Horat. lib. 1. Epist. dicens: Laudibus arguitur uini, uinosus Homerus.

Ennius poëta nunquàm accingebat se scribēdis carminibus, nisi multo madidus uino. Idem Horatius: Ennius ipse pater nunquàm nisi potus ad arma Prosiluit dicēda.

Diotimus Atheniensis infundibulo ori admoto incessanter uinum hauriebat.

Xenarchus Rhodius ex bibacitate Metretes cognominatus est.

Fescenniam Martialis lib. 1. arguit ut uinolentam dicens: Ne grauis hesterno fragres Fescennia uino Pastillos Cosmi luxuriosa uoras.

Myrtale uinolenta mulier uino commiscebat folia lauri, ne uinum oleret. Mar. lib. 3. Foetere multo Myrtale solet uino: Sed fallat ut nos, folia deuorat lauri.

Idem lib. 6. arguit Panaretum potorem, quòd solus amplißimam uini lagoenam exiccasset.

Philostratus quum esset in balneis Sinuessanis, tantum uini potauit, ut ebrius factus, scalarum lapsu penè extinctus sit. Mart. lib. 11. À Sinuessanis conuiua Philostratus undis conductum repetens nocte iubente larem, Penè imitatus obit saeuis Elpenora fatis, Praeceps per longos dum ruit usq; gradus.

Polyphemus cyclops hausto largius uino dum in somnum concidisset, ab Vlysse excaecatus est.

Laufellam Iuuenalis ut temulentam inceßit.

Videns

Videns Androcides Alexandrum procliuem in pocula, intemperantiam eius his uerbis cohibebat, Vinum potaturus rex memento te bibere terræ ſanguinem. Nam ſicut uenenum eſt homini cicuta, ſic & uinum. Quibus præceptis ſi ille obtemperaſſet, amicos in temulentia non interemiſſet, ut fecit. Idem Alexander ex hac uinolentia biduum ſæpe obdormiuit integrum. Hinc prouerbiũ natum, Alexandrum bibendo regem præcellis. Inter pocula amicos indignatione rapida ferro tranſuerberabat.

Archeſilaus philoſophus immodico uini hauſtu exceßit.

Cleomenes, rex Spartanorum, quum Scytharum uinolentiam imitari cuperet, in inſaniam redactus eſt. Solent autem Scythę & Thraces liberius compotare uſq; ad certamen temulentiæ. Vnde Horatius: Natis in uſum læticiæ ſcyphis Pugnare Thracum eſt.

Nouellius Tricongius Mediolanenſis meruit cognomen à tribus uini congijs, quos uno impetu hauriebat ſpectante miraculi cauſa Tyberio principe. autor Plinius lib. 14.

L. Piſo maiorem noctis partem conuiuijs & temulentiæ impendebat, Biduo per potationem continuauit apud Tiberium principem.

Famam apud Græcos ex ebrietate meruit Alcybiades. autor Plinius.

Cicero iunior M. Tullij filius binos congios ſimul hauriebat.

Bibit Bonoſus, autore Flauio Vopiſco, quantũ hominũ nemo. De hoc Aurelianus dicebat: Nõ ut uiuat natus eſt, ſed ut bibat. Siquãdo legati barbarorũ ad eũ ueniſſent, ipſis propinabat, ut eos inebriaret, et ab his per uinũ

omnia cognosceret, et extorqueret ueritatẽ. Quantulibet bibisset, semper securus uidebatur & sobrius. Prӕterea tantũ mingebat, quantũ biberat, sic ut eius uesica nũquàm grauaretur. Postea quũ à Probo superatus laqueo uitam clausisset, emanauit iocus, amphorã pendere non hominẽ.

Cambyses quum per temulentiã quandoq; ratione excideret, monitus à Prexaspe domestico, ut tantã caueret infamiam, eius filium percitus furore, iaculo confodit.

Lacydes philosophus ex nimia compotatione concidit in paralysim, qua mortuus est.

Armitus & Cyanippus Syracusani potu nimio in ebrietatem lapsi, filias stupro contaminauerunt. autor Plutarchus.

M. Varro apud Plinium testis est Mezentium regem Ethruriӕ auxilium Rutulis contra Latinos tulisse, mercede uini.

M. Antonius librum edidit de sua ebrietate, quo patrocinari sibi uoluit, ut ea probaret mala, quӕ per temulentiam orbi intulisset.

Plinius ait, tanto magis sitire Parthos, quanto plus biberint.

Promachus fuit homo bibacißimus, quem Alexãder talenti corona donauit, quòd in uini certamine euasisset uictor. testis Plutarchus.

Xenocrates uini choam hausit, quum Dionysius prӕmium obtulisset ei qui hoc faceret.

Dionysius iunior usq; ad oculorum uitium mancipatus est ebrietati.

Aristoteles tradit ebrietatem in Syracusanorum luxu diebus quãdoq; nonaginta non fuisse interpellatam.

Conna tibicen fuit uinosus, qui in conuiuijs coronatus

natus potabat aßiduè.

Tiberius Nero propter nimiam uini auiditatem in castris pro Tyberio Biberius, pro Claudio Caldius, pro Nerone Mero uocabatur. Idem cum Pōponio Flacco & L. Pisone noctem continuumq; biduum epulando potandoq; consumpsit. Asellio Sabino sestercia ducenta donauit pro dialogo, in quo Boleti, & Ficedulæ, & Ostræ, & Turdi certamen induxerat.

Claudius Cæsar conuiuia celebrauit palàm, tanta populi frequentia, ut plerunq; sexcenti simul discumberent. Cibi & uini fuit appetentißimus. Sedens in tribunali quum olfecisset nidorem prandij, quod in proxima Martis æde parabatur à Salijs, deserto foro commeauit ad Salios ipsos, & unà discubuit. Nec unquam à triclinio absceßit nisi distentus & madens.

Nisæus Syracusarum tyrannus ubi ab aruspicibus didicisset, breui se periturum, quicquid superfuit uitæ, comessationibus impendit, & ebrietati.

Apud Didonem Vergilianam Bitias sic hausit merum, ut eo se totum proluerit.

Antiochus Magnus dies totos dormire solebat ob uinolentiam. Pugnaturus in Rhodios, captus amore puellæ Chalcidensis, nuptias etiam ipso belli tempore celebrauit, & totam hyemē cum ea uino indulsit & Veneri.

Darium uinolentum fuiße arguit inscriptio sepulchri eiusdem, quæ talis erat: Potui & multum uini potare, & hoc probè ferre.

Alcæus, Aristophanes & **Cratinus** quum ebrij forent, erant tamen ad scribendum carmen idonei.

Timocreonti Rhodio propter cibi & uini auiditatem epitaphium sequens inditum est: Multa bibens,

tum multa uorans, malè deniq; dicens Multis, hic iaceo Timocreon Rhodius.

Lacedæmonij eundem calicem in conuiuijs circum agebant, ut ſitim & uini auiditatem irritarent.

Bizantios Menander poëta notauit ut ebrios.

Bela ſecundus Almi filius, Pannoniæ rex, corruptiſſimæ fuit temulentiæ.

Nicolaus quintus Ponti. Max. nimio bibendi ſtudio tenebatur. Exigebat enim diuerſa uinorum genera, & quæ magis ad palatum facerent, eligebat.

Holofernes ebrius ab uxore Iudith interfectus eſt.

Bœotij ab Athenienſibus uocabantur fatui, pingues & rudes, propter inexplebilem edendi auiditatem.

ABSTEMII.

APollonius Tyaneus à uino & carnibus abſtinebat. Fulgentius, epiſcopus Ruſpenſis, nulla unquàm neceßitate adduci potuit, aut cogi, ut eſitaret carnes, aut uinum biberet.

Iacobus minor uinum aut ſiceram nō bibit, Carnes nunquàm mãducauit, oleo nunquàm unctus eſt, nunquàm uſus balneo, nunquàm nouacula raſus.

Anchimolus & Moſchus, ſophiſtæ Elienſes, tota uita hydropotæ fuerunt, ſolisq; ficis deſiderio uentris ſatisfecerunt.

Emericus filius S. Stephani regis Pannoniæ, uinũ tota uita non deguſtauit.

Locrenſes Zephærij uino uti capitale ducebant.

SOBRII ET TEMPERANTES.

POrus rex Indorum aqua & pane uiuebat contentus.

Maſiniſſa rex Numydarũ iam nonagenarius, ſemel

mel tantum interdiu uescebatur, sine pulmento.

Mithridates rex Ponti iam senex cibum capturus non accumbebat, uerum stans uescebatur.

Viriatus, princeps Lusitaniæ, ubi bellum aliquod mente conceperat, non prius accumbebat mensæ, aut in lecto quiescebat, quàm propositum absoluisset.

Fuit Augustus breuißimi cibi. Ad medias interdũ epulas satiatis iam conuictoribus accedebat, primusq; surgebat mensa.

Lacedæmonij nullam disciplinam abstinentia habuerunt potiorem. Pinguis & obesi uentris adolescẽtes inedia macerabant.

Aegyptia iuuentus Amasis edicto non prius cibũ capiebat, quàm CLXXX. stadia percurrisset.

Platonis frugales erant cœnæ. Propterea dicebat Timotheus bene cum his fore, quos Plato excepisset conuiuio. Delicatiores epulas & opipara spreuit conuiuia. Viuebat contentus oliuis academicis, pane item & aqua.

Hieronymus annos ferè LX. durauit incredibili abstinentia.

Hilarion modicis ficubus aridis & exiguo pane decrepitam fouit senectutem.

Nicolaus quidam inter Heluetios, sine ullo penitus cibo multis annis durauit inter uastas solitudines, incredibili sanctitatis fama.

Columba uirgo Perusina solis fructibus reprimebat famem.

Demetrius Chidonius uir Græcus, abstinẽtia singulari multos dies persistebat ieiunus.

Socrates minimo uiuebat sumptu. Vescebatur pane & lacte.

Anacharsis apud Cicerone͂, Mihi (inquit) pulpamentum fames, cubile solum, uestis Scytharum tegmen.

Epictetum sunt qui putent delitijs & uoluptati semper indulsisse, fuit tamen temperans.

Venerius monachus herbis diu uictitauit.

Zeno crudis duntaxat uescebatur, & pallium prætenue ferebat. Aquam bibebat loco uini, ut discipulos suo exemplo ad temperantiam inuitaret. Hinc exijt prouerbium, Zenone temperantior.

Telemachus Acarnensis uictitabat fabis.

Socrates tanta fuit temperantia, ut omnia ferè uitæ suæ tempora ualetudine inoffensa uixerit.

Rogatianus senator semel tātū ĩterdiu dabat operā cibo.

Erat Epaminundas Thebanus obesis & corpulentis adeò infestus, ut quendam aqualiculo portentoso summouerit ab exercitu, quòd ad tegendum eius uentrem uix clypei tres sufficerent. Ipse uerò uictu fuit adeò parco & tenui, ut à uicino ad cœnam inuitatus, quum dapsilem & affluentem delicijs mensam reperisset, iratus recesserit, dicens: Ego te opinabar rei diuinæ operam dare, non de contumelia cogitare.

Lycurgus dicebat non esse utendum maiore cibo, quàm qui ad repellendā famem sufficeret, amota crapula.

Aegyptiorum sacerdotes præparci erant in uictu usq; ad stuporem. Carnibus & uino abstinebant. Pane etiam rarò uescebantur, ne onerarent stomachum. Oleum tantum in oleribus nouerant. Ouum quoq; & lac uitabant pro carnibus. Triduiq; inediam sustinebant.

Persarum Magi nihil in cibum præter farinam & olera recipiebant.

Indorū Gymnosophistæ alebātur pomis aut farina.

Dioge

Diogenes nunquàm pendebat de crastino, sed in præsentem modò horam sibi corrogabat cibum.

Constantium Imperatorem Marcellinus scribit nunquàm gustasse pomum, nunquàm nares in publico extersisse, nunquam spuisse. Idē superatus à Persis frusto panis à quadam uetula porrecto inediam repulit.

Iulium Cæsarem uini parcißimū fuisse, nec inimici negauerūt. Vnde dicebat M. Cato, Vnum ex omnibus Cæsarem ad euertendam Remp. sobrium accesßisse. Fuit & circa uictum adeò indifferens, ut quōdam ab hospite conditum oleum pro uiridi appositum, aspernantibus cæteris, solus largius acceperit, ne hospitem aut negligentiæ, aut rusticitatis uideretur arguere.

Pericles Atheniensis à cœnarū & conuiuiorū apparatibus abhorrebat adeò, ut nec apud amicos cœnaret.

ALII HOMINES TEMPERAtißimi, uitæq; austeræ ac solitariæ.

HElias prope torrentem Carith uixit in solitudine, pastus coruorum ministerio.

Primus heremita Paulus annos XVI. natus secesßit in latebras nemorū, in quibus durauit annos XCVII. spelunca breui cōtentus. Esitabat fructus palmarum, bibebat aquā, palmacea tunica nudum cōtegebat corpus. Nullū in solitudine hominē uidere uoluit, præter Antonium. Vsus est ministerio corui dimidiatū panem quotidie afferentis.

Antonius qui Paulum hunc tumulauit, uixit etiā in solitudine annos XX. pane & aqua famem refocillans.

Hilariō in desertis Syriæ locis breuißimū habitauit tugurium, iunco & caricibus contextum. Denos demum annos arctißima cellula & sepulchro simillima usus est.

Onophrius adeò solitariæ uitæ fuit studiosus, ut annos

annos LX. hominem non uiderit. Vnde & ex illa solitudine agrestis adeò factus est, ut in superiore corporis parte barba totus & capillis integeretur, uerenda folijs & arborum cortice adopertus. Vixit annos XXX. herbis & baccis syluestribus contentus. Eidem cœlitus quotidie dimidiatus panis afferebatur ut Paulo. Hunc quum reperisset Panutius, extimuit, Satyrum esse suspicatus.

Conuentus hominum & populi frequentiam Hieronymus habebat carceris loco, solitudinem uerò pro paradiso. Vnde sacco uili amictus Syriæ latebras, feris & scorpionibus infestas, numerosis prætulit ciuitatibus, humi cubans, herbisq; uictitans, & aqua.

Maria Magdalena XXX. annos heremum incoluit, cœlesti cibo refocillata. Nec interim hominem uidit, aut ab ullo uisa est.

Maria Aegyptiaca heremi cultrix durauit etiã in solitudine incredibili uitæ abstinẽtia, ubi cubitali altitudine inter orandũ sublimis à terra in uacuo pendere uisa est.

Amomius tãta fuit abstinẽtia, ut nũquàm nisi panẽ assum ederit, nũquàm iratus, nũquàm mentitus fuerit.

Hospitius apud Nicẽsem urbem antro se inclusit, perpetuò cilicio carnem macerãs, corpore ferreis catenis ligato. Vescebatur pane. Tempore quadragesimæ solas herbarum radices esitabat.

Patroclus Anachoreta usq; adeò quandoq; ieiunijs corpus atterebat, ut diuturna inedia incideret in morbũ. Abstinebat uino, bibebat aquam melle perfusam. Cilicium ferebat acutißimum, & proximum corpori.

Menas, inter Samnites natus, solitudinẽ mirè amabat, in qua ne quid per ociũ perperã faceret, apes curabat.

Amos Aegyptius, pater fuit CL. monachorũ, quos ore

ore operto mensæ iubebat accumbere, ne parce comedẽtium uirtus appareret. Vxorem quam inuitus duxerat, nunquàm attigit.

Agatho lapidem in ore triennio continuit, ut tacere disceret. Dicebat tria esse necessaria ad dei cultum. Silentium, orationem, mansuetudinem.

Andreas & Thadæus heremitæ durauerunt in solitudine annis quinquaginta.

Arnulphus Metensis episcopus relicto Lotharingiæ principatu heremum ingressus est.

Alcippiades martyr omnem cibum auersabatur. Aquam bibebat insperso sale, ne corpori esset perniciosa.

Tora uirgo, nunquàm uti uoluit noua tunica, nunquàm nouis calceamentis.

Amata uerò limẽ cœnobij (quo se incluserat) annos XL. nunquam egressa est. Pane uiuebat & oleribus.

Artebius præsul Pamphiliensis uitam solitariam in Episcopatu non deseruit.

Amodeus Hispanus, unica opertus tunica nudis ambulabat pedibus. Semel tantum interdiu uescebatur, contentus aqua & pane. Cauernam montis incolebat.

Basolus abbas in finibus Rhemorum heremiticam egit uitam, habitauitq; speluncam montis annos XL.

Beniamin uixit in deserta solitudĩe annos LXXX.

Timotheus in Aegypto speluncam montis intrauit, in qua durauit annos XXX. nulli cognitus.

Theremõ abbas centenarius deceßit in solitudine. Hic aßiduis oratiõibus adeò incuruauit sibi hũeros, ut in ętate decrepita repere magis uideretur, quàm ambulare.

Carilephus in deserta solitudine omnem mulierũ aspectum refugit.

Cosmas

Cosmas Græcus toto suæ solitudinis tempore ieiunijs semper dedit operam.

Symeon apud Antiochiam annis quadraginta delituit in antro cuiusdam cōcauæ columnæ. Vescebatur aqua, pane, & radicibus herbarū, idq; semel tantū in hebdomade. Corpus uinculis & cathenis adeò constringebat, ut cicatrices ipsæ subter putrefierent. Quinetiam multis annis durauit in quodā puteo aqua uacuo, in quē se demiserat uolens. Femora eius putruerunt, aut ex pedore speluncarum quas habitauit, aut inedia nimis pertinaci.

Stephanus Anachoreta solitarius mansit in heremo annis LX.

Sara mulier, imperante Theodosio seniore, durauit ad ripam cuiusdam fluminis annos LX.

Sisinnius monachus, discipulus Elpidij, sepulchro se inclusit, in quo pane & aqua uixit contentus ad mortem usq;.

Serapion pater fuit decem millium monachorum, quos omnes tempore meßis pretio conducebat, ut sua opera iuuarent laborem pauperum. Viuebat ipse pane & aqua, unica ueste contentus.

Zozimas in regione Palæstinæ LIII. annos absoluit in heremo, cōtētus cibo tenuißimo. Mariā Aegyptiā ad bonam frugem reuocauit, & mortuam tumulauit.

Pion XXX. annis solitariam egit uitā sub Hilarione. Comedens deambulabat, ne quā in cibo uoluptatē persentisceret. Sororem morbo laborantem clausis adijt oculis.

Helias Anachoreta fuit sub Antonio, mira sanctitate, qui uixit annis CXVI.

Moses Aethiops latro annis LXXV. durauit in solitudine. Cellula sua annis VII. nunquam egressus est.

Pastor presbyter, matrem ad se uenientem clausa reppulit cella.

Dorotheus Aegyptius sex tantum panis uncias cum paucis oleribus quotidie esitabat. Dicebat se nunquàm dormiuisse, aut comedisse ad saturitatem. Congestis lapidibus quotannis extruebat habitaculum ad excipiendos peregrinos. Mansit in spelunca annis LX.

Elpidius Cappadox durauit in quodam antro annis XXV. ubi bis tantum uescebatur in hebdomade.

Hor, abbas præstitit admiratione digna, Nunquàm mentitus est, nunquàm citra necessitatem locutus, nemini unquam maledixit.

Gadanus apud Iordanem magna consenuit abstinentia, sub dio degens, & nullo opertus tecto.

Episius interrogatus à Ioanne anachoreta, quid tota uita egisset memorabile, Annis quadraginta, inquit, nunquàm sol uidit me comedentem. Tum Ioannes, Nec me, ait, irascentem.

Augustinus Afer quum in quadam spelunca degeret, offensus multitudine populi eò confluentis, remotiore antro se inclusit, ubi tugurium inter saxa sibi breuissimum fecit, uixitq; magna sanctitate.

Vlfranius Archiepiscopatu Senonensi sponte se exuit, ut solitudini uacaret.

Hugo abbas Carthusiensis annis quinquaginta faciem mulieris non uidit.

Dominicus Hispanus humi iacebat, annis decem abstinuit uino.

Iordanes instituit silentium mensæ.

Adam felix fuit in solitudine: comitatus fœmina, factus est infelicissimus.

Abraham

Abraham in solitarijs tabernaculis & conuallibus deum meruit collocutorem.

Syluester pontifex latuit in Soractis monte.

Egidius Atheniensis solitudinis studio genus, patriam, & opes reliquit, blandientis ceruæ lacte in heremo nutritus.

Narcissus Hierosolymorum episcopus multos annos in desertis locis egit.

Eucherius ordinis senatorij dignitate conspicuus speluncam dumis horridam & tutam nigro lacu habitauit in agro Lugdunensi.

Vrsatius apud Niceam Bithyniæ solitarius egit.

Celestinus relicto summo pontificatu, ad solitariam uitam se contulit.

Ioannes Baptista adhuc infans, relictis hominum turbis, ad heremum perrexit, ubi pelle cameli opertus, sanctitatem præstitit, qualem nemo post homines natos.

Maiorus episcopatui ceßit, ut in solitudine uiueret.

Dominianus abbas solitariam egit uitam in agro Lugdunensi.

Diogenes Antonij discipulus uixit, & mortuus est in solitudine.

Euagrius presbyter annis XIIII. mansit in solitudine, contentus pane & oleo. Si quando venereis titillaretur aculeis, demergebat se in puteum, ut aquæ frigiditas libidinis feruorem compesceret.

Ethbinus honestißimis parentibus inter Britannos natus, tugurium sibi fecit in sylua, in quo ad finem uitæ durauit constantißimè.

Paulus Simplex Antonij fuit discipulus, cuius mandato

dato tacuit triennium, nemini loquens.

Paulus *abbas pater fuit quingentorũ monachorum in* Libya, *Nunquàm uescebatur, quin prius* CCC. *orationes exoluisset domino.*

Phyllórrhonius *presbyter extruxit sibi cellam in solitudine, in qua fortissimè conflixit aduersus uoluptates & illecebras corporis.* Nam *annos* XVIII. *catenis ferreis corpus macerauit, eoq́; tempore abstinuit pane cocto. Annos* XXXII. *nullo pomorum genere usus est. Metu mortis per sex annos sepulchro se inclusit. Pauit pauperes, & affectos morbo, labore suarum manuum.*

Syluia *uirgo filia* Ruffini *præfecti* Alexandriæ *annos* LX. *absoluit in solitudine, quo tẽpore nullam corporis partem lauit, præter digitos. Non in lecto iacuit, sed humi tantum.*

Diocles *heremum quandam* Thebaidis *habitauit, ibiq́; multos annos cella conclusus delituit.*

Capiton *latro scelerum pœnitentia ad heremiticam uitam conuersus, antro latuit inclusus annis* LXXX.

Vacchoris, *rex* Aegypti, *relictis diuitijs, humi iacuit.*

Vuenceslaus, *filius* Vratislai *regis* Bohemorum, *per mediam brumam, & medias niues discalceatus petebat templum, horasq́; obibat canonicas.*

Nicolaus Tollentinas *abstinentissimus omniũ sui temporis, pane & aqua semel tantum in die uescebatur, procul ab omni ocio, & uerborum uanitate.*

Nathanaël *Anachoreta studio uitæ solitariæ inclusit se cella, qua annis triginta septem nunquàm egressus est.*

Liberalis *confessor singulis diebus dominicis sacram*

sumebat eucharistiam, qua refocillatus, nihil ferè aut parum cibi capiebat tota hebdomade.

Maxentius abbas Pictauensis pane ordeaceo tantum & aqua uescebatur.

Medericus Eduensis semel tantum in hebdomade cibum capiebat, & perpetuo cilicio carnem domabat.

Marinus confessor annum integrum in speluca delituit, nec faciem hominis uidit. Aqua erat illi potus, agrestes herbæ cibus.

Richarius confessor panem comedebat ordeaceum, quem aspergebat cinere, ne præseferret suauitatem. Aquam lacrymis suis tepefaciebat, eaq; faciebat balnea, quibus abluebat leprosos, & se postremùm.

Timon Atheniensis congressus & societatem hominum refugiebat. autor Cicero in libello de amicitia.

CIBI ET PANES DIVERSI.

ARtolaganum genus est panis, seu placentæ, ex simila in oleo coctæ. Ei infunditur modicum uini cum pipere uel adipe. Hic panis quondam habebatur in delicijs.

Bellaria, cibi dicuntur secundæ mensæ. Apponuntur ad irritandam gulam. Vocantur à Græcis Tragemata, & Pemmata.

Botulus, seu Botellus, genus farciminis ex suilla carne. Mart. lib. 11. Botellos imitatur & boletos. Fiebat Botulus initio hyemis gratus quidē omnibus mēsis, sed maximè celebratus in Saturnalibus. Idem Mart. Qui uenit Botulus medio tibi tēpore brumæ, Saturni septē uenerat ante dies.

Carica genus est ficuum, uel ficus sicca. Ouidius libr. 1. Fast. Quid uult fama sibi rugosaq; carica dixi. Caricas antiqui

antiqui uocabant esculentum lautum, & uarijs conditum cupedijs. Carica enim genus erat cibi Lydij, multijugis lauticijs, & sanguine confectum.

Coccentum edulium erat ex melle & papauere.

Coliphium genus panis. Plautus: Coliphia mihi ne incocta detis.

Conchis edulium est ex faba, uel leguminis genus. Vocatur aliter Concha, & Conchus. Iuue. Sat. 14. Alterius concham æstiui cum parte lacerti Signatam.

Epityrum genus est edulij, seu casei Siculi.

Est etiam Minutal genus edulij, quod Persius Minutum uocat. Fiebat Ceto marino pisce, liquamine, oleo, uino, porris & coriandro. Iuue. Sat. 14. Hesternum solitus medio seruare minutal Septembri. Vocatur autem Minutal, quòd minutatim concideretur, & particulatim.

Farreum, genus est libi ex farre. Plinius: Nouæ nuptæ farreum præferebant.

Forbea erat quidã cibus, qui calidus absumebatur.

Fritilla cibus erat ex pulte.

Irceus genus erat farciminis.

Laganũ cibus est ex farina et aqua, distẽtus in modũ mẽbranulæ. Cõdiebatur olĩ caseo, pipe, croco, cynamomo.

Artocrea fiebat ex pane & carne. Nam artos panis, creos caro dicitur. Persius Satyra 6. Ve nisi cõminues oleum artocreasq́; popello.

Libum fiebat ex farre, melle & oleo. Ouidius: Liba deo fiunt, succis quia dulcibus ille Gaudet, & à Baccho mella reperta ferunt.

Lucanica genus farciminis, quod porcina carne fieri consueuit. Martialis libro 4. Et lucanica uentre cum falisco.

Est & Vēter Faliscus genus farciminis, inuentū à Faliscis populis. Statius lib. 4. Syl. Non lucanica, non graues falisci.

Pernam antiqui, & lardum, & Petasonem sumebāt ex porco. Idem Statius: Non lardum graue, debilis'ue perna.

Merenda uocatur cibus postmeridianus. Calphur. Seræq; uidebitur hora merendæ.

Ozimum edulium erat redolēs, quod fiebat ex intestinis. Aliqui ozimum uocant ab eiusdem nominis herba citò in hortis crescente. Persius Saty. 4. Cum bene discincto cantauerit ozima uernæ.

Placenta, libum farinaceum, caseo & melle conditum, cuius pistores uocantur Placentarij. Martialis lib. 4. Nec te liba iuuant, nec sectæ quadra placentæ.

Popanum erat lata placenta, quam ueteres offerebant dijs, Iuue. Satyr. 6. Scilicet & tenui popano corruptus Osyris.

Pulmentum capitur pro pulte, aut cibo aliquo facto instar pultis. Plautus in Pseud. Ego pulmento utor magis unctiusculo.

Pulpamentum capitur pro cibo lautiore. Teren. in Eunucho: Tute lepus es & pulpamentum quæris.

Saginare. Sagina uocatur cibus pinguefaciens, & reddens obesum corpus. Hinc Saginare uerbum. Pōtanus in pompa Lepidina: Ecce uenit pingui multum saturata sagina.

Scriblita erat cibus omnino placentæ similis, præter quàm quòd sine melle coqueretur, & absumeretur adhuc calida. Martia. lib. 3. Circumlata diu mensis scribilita secundis., Vrebat nimio sæua calore manus.

Sumanalia erāt liba farinacea facta in modū rotæ.

Thomacula

Tomacula *edulia fiunt iecore porcino semicocto, et minutatim conciso, permixtis ouis crudis, caseo, liquamine, pipere, aniso, & gingibere, teguntur'q; tomento suillo. Iuuenalis Saty. 10. Exta & cãdiduli diuinaq; tomacula porci.*

Tuceta *uocãtur cibi regij sapore præstantes. Apul. lib. 2. Meta. Abacum pascue uinulentum & quidem naribus iam mihi ariolabar Tucetũ perquàm sapidißimum.*

Bucellatum *cibus erat militaris, ita dictus, quòd in buccellas & frusta confectus esset. Ammianus: Frumentũ ad usus diuturnitatem excoctum, Buccellatum, ut uulgò appellant, humero imposuit libentium militum.*

Pulpa *cibus est minutatim concisus, qui & minutal dicitur. Apuleius: Quæ suis dominis parabat iuscum fartim circuncisum, & pulpam frustatim confectam.*

Mattya *condimentum est carnium unctum, à uerbo Græco matto, id est, oblino. Hoc genus edulij excogitauerunt Macedones. Martialis lib. 10. Diues, & ex omni posita est instructa macello Cœna tibi, sed te mattya sola iuuant.*

Lagunculi, & Gaioli *cibi erãt deliciarij, in quibus signa et effigies Gai & Lagonis puerulorum repræsentabantur, ut nunc nostro tempore uidemus placẽtas formari in rosas & lilia. Statius lib. 1. Syluarum: Molles Gaioli, Laguncuíiq;.*

Caryotides *dicuntur palmarum fructus, qui delicatis olim mensis adhibebantur. Statius: Et mustaceus, & latente palma Prægrãdes Cariotides cadebant. Nam Caryota species est palmæ.*

Epidipnides *appellantur dapes, quæ post dipnon, id est cœnam apponuntur. Idem Martialis: Hic seras epidipnidas parabit, Hinc pistor farreas facit placentas.*

Mustaceus, *seu Mustaceũ, erat libum, quod fiebat ex farina siliginis musto conspersa.* Iuuen. *Causa nec est, quare cœnam & mustacea perdas.*

Fertum, *genus est libi, sacris adhiberi solitũ.* Flauius Vopiscus *Farratum uocat.* Persius: *Attamen hic extis & opimo uincere ferto, Intendit.*

Artoptesia, *panis erat quem faciebãt quirites, prius quàm usus pistorum esset* Romæ.

Varia panis genera ponuntur à Plin. *lib. 8. ut* Artolagani *à delicijs,* Speusici *à festinatione.* Furnacei *uel* Artoptesij *à coquendi ratione.* Picentini *panes fiebant ex alicæ materia nouem diebus macerata, decimo ad speciem tacta, & subacta uuæ paßæ succo.*

Secundarius, *seu* Secundus *panis, dicitur plebeius.* Horat. *Pastus siliquis, & pane secundo.* Suetonius *de* Augusto: *Cibi minimi erat atque uulgaris: Secundarium panem, & pisciculos minutos, et caseum bubulũ manu pressum, & ficos uirides biferas maximè appetebat.*

Panes *hi probãtur* Iulio Polluci, *Cribanitæ, Obeliæ, Collices, Collabi, Nasti, Amyli, Collyre, Zymetes, Siganitæ, Charisis, Canchridæ, Maza, Melictuti, Hyglea, Anthema, Thridacine, Phystæ, Oemita, Ephieras, Dãdalis, Loledia, Comon, Iupe.*

Placentarum *species sunt Ames, Ametidais, Pyramus, Sextamius, Erichytus, Erithrya, Strecta, Cotyliscus, Phthœdia, Crepis.*

Tragemata *quæ* Latini *uocant bellaria, constabant ex Cocco, Faba, Chondro, Caseo, Melle, Sisamide.*

Obsonium *dicitur omnis cibus, qui per ignem præparatur.*

Maza

Maza uocatur rigidus panis, qualis est quo utuntur nautæ. Plebecula Biscoctum uocat. Fuit tamē species præstantis edulij. Hinc adagium Græcis usurpatum, Supra mazam. In eos qui diffluerent delicijs. Fiebat ex farina, oleo, aqua, & lacte.

Pityriæ panes sunt uiliores, ut furfurei. Triticei appellantur Pyrini, Sitanij qui fiunt ex quadrimestri tritico. Callistei apud Aegyptios uocātur panes in acutū formati.

Orinda panis est factus ex orindio semine Aethiopico.

Orthostrates erat sacer panis.

Nasti panes, seu Sacti, fiebant ex melle, uuis passis, & aromate, quorum artifices uocabantur Nastocopi.

Obeliæ offerebantur Dionysio.

Pelani communes erant dijs omnibus. Fiebāt ex tenuissima farina.

Erant & Boues panes nūcupati, quòd cornua haberēt præfixa. Offerebantur Apollini, Dianæ, Hecate, et Lunæ.

Mystile uocabatur panis sorbitionis gratia excauatus.

Collyræ minuti erant panes.

Phacinus panis dicebatur à lente.

Collabi à similitudine quadam Collaborum in cithara. Sunt autem clauiculi, quibus circunnectuntur fides.

Colix panis quem subcineritium nonnulli interpretantur.

Bucellam panis Psomon, Enthesin, & Blomon uocant.

Elaphus placēta fiebat ex Sesamo & flore farinæ.

Choria erant cibaria ex lacte & melle.

Alia placentarū genera numerantur à Cælio: ut, Tarētinū, Crassianum, Siculū, Clustrū, Plicium, Guttatū, Mōtia

num ex uino & caseo. Erant & *Tyrocoscimon, Coptoplacus, Pancarpia, Polton, Pyanion.*

Conos *fiebat ex uuis paßis & amygdalis.*

Echinus & *Escharites habebãtur inter placentas.*

Thiagones *in Aetholia dicuntur panes deo dicati.*

Arcam panariam Aristophanes Sypiam *uocat. Instrumentum subigendæ farinæ idoneum Mactram.*

Artopteum *est officina coquendi panes.*

Tripodes, & Magades *uocãtur mẽsarũ fulcra.*

In castris mensas habebant quadratas, quas Cibilas *uocabant, domi uerò rotundas.*

Monopodia *dicũtur mẽsæ, q̃ unico pede fulciũtur.*

Abacus *mensa uascularia & uinaria.*

Antiquitus tres tantum adhibebantur conuiuæ ex numero Gratiarum. Deinde nouẽ ex numero Musarum.

Cyrus conuiuas sinistro lateri admouebat, ut cordi propinquiores & chariores.

Antiquitus Prandere & Cœnare in propatulo uerecundiæ non erat.

Conuiuij locus uocatur Symposiũ, Andron, Syßition, Triclinium.

Cõuiuas Græci Sympotas, Homositos, Syßitos, Sinusiastas, Thiasotos, Thisitas, Illapinastas, et Eranistas, uocãt. Sunt prouerbiales quædã locutiones, quibus delicatũ cibũ poßumus exprimere, cuiusmodi sunt istæ, Deorum cibus, Deorum ambrosia, Cœleste manna, Iouis cerebrũ. Qualia purpurei comedũt obsonia reges. Pontificalis cœna, opipara, dapsilis, adijcialis, dubia, saliaris.

CIBI ELECTILES, ET DELICATI.

G*Enera eduliorum alijs præstantia hæc ponuntur à Gellio,*

Gellio, ex testimonio Varronis. Pauus è Samo, Phrygia Attagena, Grues Melicæ, Hœdus ex Ambracia, Pelamis Chalcedonia, Helops Rhodius, Scari Cilices, Palma Aegyptia, Glans Iberica.

Horatius electiles cibos enumerat his uerbis: Non me Lucrina iuuerint cōchylia Magis'ue rhombus aut Scari, Si quos Eois intonata fluctibus Hyems ad hoc uertat mare. Non Afra auis descendat in uentrem meum, non Attagen Ionicus iucundior.

Statius lib. I. Syl. inter mēsarum delicias ponit Adorea Bellaria, nuces Ponticas, palmas Idumæas, Pruna Damascena, Ebosiæ Zacharum, Gaiolos & Lagunculos, Pyra Amerina, Mustaceum & Caryotides.

His annumerandæ sunt lauticiæ, quas habuit Vitellius in sua patina. Tranquillus ait, fuisse Scarorum iecinora, Phasianorum & Pauonum cerebella, linguas Phœnicopterum, Murenarum lactes à Carpathio usque freto per Nauarchos petitarum.

In ueterū quoq; luxu fuerūt Rhombus, Placēta Samia, Murena Tartesſia, Thynnus Tyrius, Cestreus ex Sciatho, Conchæ Pelorinæ, Mænidus ex Lipara, Rapæ apud Mantineam, Ctenes Methymnæi, Galeus Rhodius, Psetæ Eleusiniæ, Cythnius & Siculus caseus, Sal Tragaseus, à Tragasa Epyri loco, Faba Aegyptia.

Scriptorum monumētis probantur Rauēnæ Asparagi, Aegyptium acetum, Attilius Padi, Anguillæ Bænaci, Gangis, & Timaui. Auratæ Actiacæ, Anthiæ maris Rubri, Alosæ Tyberis, Bulbi Megarici, Casei Lunenses & Vestini, Lucrinæ Conchæ, Cumarum cæpæ, Bænaci Carpiones, Petragoricorum Castaneæ, Gallinæ Numydicæ, Venetiarū Gobius, Circellarū lactucæ, lac Sasſinæ, Arcadiæ

Musculi, Melones Ostienses, Auellanæ nuces & Tarentinæ, Napi Amiterni, Oleum Venafranũ, Velitrarũ Oua, Poma Phæacum & Phaliscorũ, Porri Ariciæ & Tarẽti, Placẽtæ Picẽtinæ, Capuæ Pepones, Rhombus Adriaticus, Germaniæ Raphani, Rapa Nursina, Salmo Aquitanicus.

CIBI QVIBVSDAM HOMINIBVS GRATI, CVM DIVERSO POPVLORVM VICTV.

Claudius imp. gaudebat Scaro pisce. Iulia, quotidie inula herba uescebatur.

Plato gaudebat ficubus, unde & Philosycon eum dixerunt nonnulli.

Philippus, & Alexander dicti sunt Philomeli, à pomis, quæ auidè esitabant.

Nero, gaudebat porris, quibus uocis gratia omnibus æstatis diebus permixto uescebatur oleo, Nihil'que aliud præter panem esitabat. autor Plin. lib. 19.

Gaudebat lupinis Protogenes..

Ante usum frugum Arcades uescebãtur glandibus: Argæi pyris, ficubus Athenienses, pyris syluestribus Tirinthij, Palmulis Carmani, milio Mæotici & Sauromatæ, Persæ cardamo..

Nomades Aethiopiæ uescuntur elephantis, ut Symbari: Cynocephali populi lacte: Agriophagi pantheris & leonibus: Anthropophagi humana carne: Mandi locustis, ut etiam Parthi. Solitæ piscibus. Ophiophagi serpentibus. Arpæi baccis.

Aetate Hieronymi carnes humanas esitabant Scoti.

Amazones lacertis olim uescebantur, unde & Sauropatidas Græci eas appellarunt, nam & Sauras lacertas uocant.

SVBSE

SVBSELLIORVM GENERA.

Subselliorum uocabula sunt Tripodes, Stratum, Hemicyclum, Trochus, Exhedra, Lectica, Cathedra, Hypodion, Thorus, Segestria, Scabellum, ut uel alij malunt Scamellum, Silicastrum, Sella, Bisellium, Scimpodium, Gellius Græciense uocat, quòd frequens fuerit in Græcia: Offendimus, inquit, Frontonē Cornelium in scimpodio Græciensi cubantem, quum pedes grauiter ægrotaret. Erant & Stibadia, thori humi iacentes, ex lignis, ramis'ue structi. Accubita, & Accubitæ sedilia sunt accumbentium, ut etiam Sponda. Vergilius: -Auleis iam se regina superbis Aurea composuit sponda.

HOSPITALES.

ARiadna suscepit hospitio Theseum profectum in Cretam, & Minotauro destinatum.

Phyllis, Lycurgi regis Thracum filia, Demophoontem ab expeditione Troiana redeuntē, & uentis pulsum in Thraciam. Propertius: Paruo dilexit spacio Minoida Theseus, Phyllida Demophoon, hospes uterq; malus.

Hypsiphile, Thoātis filia, et Medea filia Aeētæ regis Colchorum, Iasonem susceperunt hospitio. Propert. Nec sic Aesonidem rapientibus anxia uentis, Hypsiphile uacuo constitit in thalamo. Hypsiphile nullos post illos sensit amores, Vt semel Hæmonio tabuit hospitio.

Alcinous, rex Phæacum Vlyssem Troia redeuntem suscepit hospitio.

Molorchus pastor, Herculem. Martial. lib. 4. Tam comi patet hospitalitate, Credas Alcinoi pios penates, Aut facti modo diuitis Molorchi.

Pholus Centaurus, fuit Herculis hospes. Lucanus lib. 6. Hospes & Alcidæ magni Phole.

Fuit &

Fuit & Midas hospes Bacchi, teste Ouidio.

Calypso naufragum Vlyssem suscepit in Ogygia insula. Propertius lib. 1. At nō sic Ithaci digressu nota Calypso Desertis olim fleuerat æquoribus.

Eodem modo Ianus excepit Saturnum: Euander Aeneam: Canusina, Romanos à clade Cannēsi redeuntes: Raab apud Hebræos Dei populum.

Cōtra uerò inhospitales fuerunt Thraces, Polymestor, Diomedes, Busyris, Scythæ.

NVNCII, ET LEGATI.

IRis, fertur esse nuncia Iunonis. Vergilius: Irin de cœlo misit Saturnia Iuno.

Mercurius, Iouis & omnium deorum. Ouid. lib. 2. Meta. Hinc se sustulerat paribus caducifer alis.

Cyneas, legatus fuit Pyrrhi. Ilioneus, Aeneæ. Idmon, Turni. Verg. lib. 12. Nuncius hæc Idmon Phrygio mea dicta tyranno Haud placitura refer.

Pontius Caij principis. Plin. Pontius legatus Caij principis eas tollere conatus est libidine accensus.

Longinus legatus fuit Traiani. autor Dion Cassius.

Agisis legatus fuit Arsacis regis Parthorum. autor Plutarchus in Crasso.

Proculeius, Augusti Cæsaris, ut etiā Thyreus, quem Antonius post mutuum cum Cleopatra sermonem uerberari iußit doli suspitione.

Clathis, Darij: Hippocrites, Chalcidonis: Thasiles, & Isidorus, Mithridatis: Syllus, Agesilai: Turullius Antonij fuerunt legati et præfecti copiarū.

LEGISLATORES.

MInos dedit leges Cretensibus.

Charandes Tyrius apud Athenienses legem

gem tulit, ne quis armatus ueniret in concionem.

Corn. Cinna Tribunus pl. legem tulit de reuocandis exulibus. Vnde à Cn. Octauio collega pulsus, bellum urbi intulit.

Clisthenes Atheniensis primus tulit legem de exilio, primusq́; exulauit.

Cotta orator legem tulit ut liceret Tribuni pl. alios accipere magistratus.

Tiberius Gracchus legem tulit, ne quis plus mille agri haberet iugera.

Licinius Stolo, gener Fabij Ambusti, legem tulit, ne quis plus quàm quingenta agri iugera poßideret. Quam quum postea infregisset comparatis mille iugeribus, accusatus est à M. Popilio Lenate.

Fuit & Masurius legislator. Persius: Masuri rubrica notauit.

Metellus Macedonicus in censura legem tulit, ut omnes uxorem ducere cogerentur.

Cn. Oppius Tribunus pl. legem tulit de cõprimendo matronarum cultu.

L. Calphurnius Tribunus pl. primus legẽ tulit de repetundis pecunijs, Censorino, & Manlio consulibus.

Philolaus Corinthius leges dedit Thebanis.

Roscius Otho Tribunus pl. legem tulit ut equitibus Romanis in theatro XIIII. gradus primi asseruarentur, neq; esset quisquam, qui auderet præripere. Vnde lex ipsa uocatur Roscia, ab Horatio.

Q. Volumnius, Tribunus pl. legem tulit ne quis mulierem hæredem institueret.

Androdamus Rheginus leges condidit Chalcidensibus.

Acilius Glabrio, de repetundis pecunijs legem tulit, quæ Acilia uocata est.

Plotius Tribunus pl. legem tulit, ut qui cum Lepido fuerant, redire in patriam possent impune.

Lycurgus leges dedit Lacedæmonijs, quibus fecit, ut agri æque diuiderētur, causa uitandæ inuidiæ. Sustulit conuiuiorum apparatum & mensarum lautitias, è quibus ocium & torporem nasci cognoscebat. Vnde opulentis adeò infensus factus est, ut Alcander adolescens alterum oculorum eidem effoderit. Iubebat pueros quum attigissent XII. annum, discalceatos ambulare, & in arundine palustri cubitare.

Plato suis legibus docuit, quales deberēt esse in Rep. ciues. Instituit & Remp. imaginariā, inuentu difficilimā, ut est perfectus orator Fabij. Vini usum usque ad annum XVIII. non probabat. Iubebat ut iuuenes coram senibus uino uterentur, ut carperētur si indulgētius potassent. Volebat pueros operā dare musicæ, ut seria negotia honesto recrearēt ocio. Laudabat Veritatē ut omniū bonorū ducē.

Indis leges dederunt Gymnosophistæ, ut Aegyptijs prophetæ, Chaldæi Babylonijs, Magi Persis, Druidæ Gallis, Moses Hebræis, Phido Corinthijs, Zamolsis Scythis, Hippodamus Milesijs, Phaleas Carthaginiensibus.

Draco suis legibus (quas Atheniensibus dedit) unicuique uel minimo furto extremum supplicium irrogauit. Vnde dicebat Demades, cum sanguine, non atramento leges conscripsisse.

Bocchorus Dynastes Aegyptijs iura constituit.

Solon, Atheniensibus leges dedit, abrogatis illis quas Draco tulerat. Legē tulit Sisachtheā, qua ꝓhibebat ne creditores ius haberēt in corpora debitorū, sed bona dūtaxat.

Ceres

Ceres, dea frugum, legem dedit Siculis: unde & Legifera uocatur à poëtis.

Apud Romanos Papyrius regias leges in unum uolumen contulit. Cl. Regillanus decemuir autor fuit conscribendarum duodecim tabularum. M. Mutius, L. Brutus, & P. Manilius ius ciuile fundauerunt. Q. Mutius pontifex maximus ius ciuile in XVIII. libros redegit. Seruius Sulp. CLXXX. libros de iure ciuili reliquit.

Leges sumptuariæ institutæ sunt, ad cohibendũ rerũ omnium luxum, & prodigas impensas. Primam tulit C. Orchius Tribunus pl. qua numerum conuiuarum præscribebat, iubebatq; ut ianuis patentibus cœnaretur.

Licinia (quã L. Crassus diues tulit) erat, ut Calẽdis, Nonis, et Nũdinis, cuiq; liceret triginta tantùm asses in cibis consumere, reliquis autẽ diebus ne amplius apponeretur, quàm carnis aridæ pondo tria, & salsamentorũ libra.

Sylla, precium rebus uænalibus imminuit.

C. Fannio, & M. Valerio Messala cõsulibus principes ciuitatis iuramento adacti sunt, uerbis'que conceptis obligati, non amplius in singulas cœnas sumptus facere, quàm centenos uicenosq́; æris, præter olus, far, & uinum: neq; uino alienigena, sed patrio uti. Neq; argẽti in conuiuio plus pondo quàm libras centum inferre.

Post hoc senatusconsultũ lata est lex Fannia, quæ ludis Romanis, itẽ Plebeijs et Saturnalibus, in singulos dies centenos æris insumi concessit, decemq́; alijs diebus, in singulis mensibus tricenos. Cæteris autẽ oĩbus diebus, denos.

Aemylia lege non solùm cœnarum sumptus, sed ciborum genus & modus præfinitus est.

Lex talionis iubebat reos eadẽ puniri pœna, quã alijs intulerãt, si dedita fecissent opera. Ictus enim cõsultus & fortui

& fortuitus, non cadebant sub eiusdē talionis similitudine.

Lege Papia cauebatur, ut pōtificis maximi arbitratu uirgines è populo uiginti legerentur, sortitioq; in concione, ex eo numero fieret in contrahendis matrimonijs.

SEVERISSIMI, ET MAXIME TETRICI.

AEacum, Rhadamantū, & Minoa, poëtæ fecerunt iudices inferorum, ob incorruptam & inexorabilem seueritatem. Ouid. lib. 9. Quum uideat fessos Rhadamanton, & Aeacon annis, Et Minoa queri, &c.

M. Crassus, tanto fuit animi rigore, ut semel tantum in uita riserit. Sidonius: Tam censorius haud fuit uel ille, Quem risisse semel ferunt in æuo.

Fuit Socrates eodem semper uultu, nec aut hilari magis aut turbato.

Zaleucus, legem statuit Locris, ut in adulterio deprehensis eruerentur oculi. Quam legem quum filius eius temerasset, eidem oculum excuti iußit, & sibi alterum, ut eam probaret firmius. Hinc Zaleuci lex, abijt in prouerbium, de tetrico nimis edicto.

Sextus Aurelianus scribit, Philippū imp. (qui Gordiano succeßit) tā seueri & tristis fuisse animi, ut iam tum à quinquēni ætate nullo cuiusquam comēto ad risum solui potuerit, aut ab inflexibili naturæ toruitate dimoueri.

Orbilius Beneuentanus, ludi magister fuit Romæ, tanta in discipulos seueritate, ut plagosus appellaretur, & uulnerarius.

Tenes, fuit quispiam, qui legem indixit, ut à tergo iudicis astaret spiculator, securim tenens, ut qui perperam aliquid in iudicio dixisset, eum protinus securi percuteret. Hinc horta parœmia, Tenedius homo.

Aelianus *scribit, Anaxagorã Clazomenium nunquàm risisse.*

Epaminundas *uictorem filium interfecit, quòd præter edictum congressus esset inimicis.*

Lucius Brutus *filios suos, Tarquinij dominationem à se expulsam, reducentes, comprehensos primùm uirgis cædi iußit, hinc ad palum ligatos securi percuti.* Vergil.lib.6. *–Natosq́; pater noua bella mouentes Ad pœnam pulchra pro libertate uocabit.*

Sp. Casśius *filium itidem uerberibus affectum necari iußit, quòd quum esset Tribunus ple. legem agrariam primus tulisset, multaq́; largitione animos hominum sibi conciliauisset, senatui propterea & populo suspectus affectatæ tyrannidis.*

T. Manlius *Torquatus filium Syllanum expilatæ Macedoniæ, quã habebat prouinciam, accusatũ, & conuictum, sua sententia publice damnauit, ac deuouit morti.*

Dum apud Athesim *Romani impetu Cimbrorum exterriti diffugerent, M. Scaurus filio suo illius consternationis & fugæ participi misit, qui dicerent, se libentius in acie eius interfecti oßibus occursurũ, quàm ipsum tam deformis fugæ reum uisurum. Quo audito, filius animi dolore gladio suo se confodit.*

Aulus *Fuluius filium suum, prauo consilio amicitiam Catilinæ secutum, & in eius castra temerario impetu ruentem, itinere abstractum, supplicio mortis affecit: præfatus, non se Catilinæ filium aduersus patriam, sed patriæ aduersus Catilinam genuisse.*

Artaxerxes *rex Persarum quum sensisset parari sibi insidias à quinquaginta filijs, Darij suasu, omnes extremo affecit supplicio.*

Phœnix, *Amyntoris filius, matri gratificaturus patris interfecit pellicem.*

Simili exemplo Orestes *matrem Clitemnestram interfecit, quòd illa Agamemnonē eiusdem Orestis patrem occidisset maritum suum.*

Fuit in Tamburlano *Scytharum rege tanta maiestas, & in coërcendis militibus seueritas, ut gregarium militem (qui mulierculæ cuidam lac furto sustulisse ferebatur) mandauerit interfici, apertisq́; intestinis & uisceribus lac epotum extrahi.*

Apud Turcas Ioannis *Huniadis ducis fortißimi nomen usq; adeò fuit terrificū, ut nutrices ad cōprimendos infantulorū uagitus Huniadem adesse semper cōfingant.*

Augustus *Herothen Aegypti procuratorem malo nauis iußit cōfigi, q coturnicē aliarū uictricē comedisset.*

Pescennius *Niger quum Galliam regeret, imperante Septimio, tribunū quendam lapidibus obrui iußit, quòd is militum stipendia decimaret.*

Matthias *Coruinus, rex Hungariæ, tonsori suo barbam & nasum desecuit, quòd uxoris suæ posteriores uestium partes per iocum mutilasset.*

Damatriona, *Spartana mulier, filium occidit quòd eum ignauo esse animo, & inutilem bello accepisset.*

Talantia, *alia Spartana, quum audiuisset filium suum Pedaretum iniquè apud Chios principari, his ad eum uerbis scripsit: Aut te melius in Chij administratione gerito, aut istic maneto. Nam si Spartam redieris, non est quòd ultrà te speres uicturum.*

Tigranes, *rex Armeniæ, collapsus equo suo inter uenandum, statim ut surrexit, alterum ex filijs maiorem natu interfecit, quòd parenti dextram non porrexisset.*

Mithrid

Mithridates, rex Ponti, filium suum catenis uinctum mori coëgit, quòd eius opera Posphoranos & Colchos putabat defecisse.

Herodes Antipas filios suos Aristobulum & Alexandrum falso accusatos & suspectos insidiarum iußit interfici. Propterea dicebat Augustus, Malle se Herodis porcum esse, quàm filium.

Lenogildus, Gothorum rex, & hæresis Arrianæ sectator, quum resciisset filium suum Hermogildũ ex Arriana catholicũ effectum, eundem crudelißimè interfecit.

Federicus secundus Imp. filium suum Henricum peremit in carcere, quòd suspicabatur eum fauere Gregorio pontifici, quo cum bellum ipse susceperat.

Vssumcassanus rex Persidis & Armeniæ filium suum Masubeum secum semper duxit catenatum, & ad extremum adegit ad mortem, quia cum fratre ipsius regis Gurlumonech (qui ab eo desciuerat) sensisse uidebatur.

DE IRA ET ODIO.

NEro audita Galliarum defectione discumbẽs præ nimio dolore mensam subuertit, fregitq; duo immensi precij pocula.

Ecelinus tyrannus tanto interdum furore correptus est, ut acceptum in bello uulnus, frendens in morem sæuientis feræ unguibus dilaniauerit.

Alexander ira percitus Clitũ nutricis suæ filium conuiuio adhibitum ferro confodit.

Perseus rex uictus à Paulo Aemylio, duos ex domesticis uictum solari uolentes, ira & dolore præcipitantibus sensim morti dedit.

Mahometes Othomanus quum duos cucumeres in horto pubescentes foris rediens decerptos inuenisset, pro-

tinus duos iuuenes eleganti forma præditos (quos ad usum nefariæ libidinis domi enutriebat) se decerpsisse negantes, gladio traiecit.

Saul quum audisset Dauidem sibi odiosum ab Abimelecho in Nobea ciuitate hospitio susceptum, ira & odio ciuitatem & hospitem incendit, hominibus utriusque sexus interemptis.

Clotarius seruatis per decennium odij fauillis Galterum Yuetotū Rothomagensem, sanctißima illa die & parasceue (qua Christus pro nostra omnium salute mortem passus est) ad genua prouolutum, ira feruens, interfecit, in sacro illo sacello, quod est Luteciæ.

Eurilochum (qui Eliensem Pyrrhonem audiuit) tam biliosum, & iracundum fuisse cōstat, ut quum in Elide uarijs quæstionibus agitaretur, essetq; respondendo fatigatus, abiecto pallio Alpheum flumen traiecerit. Interdum quoq; sumpto cum carnibus ueru ad forum usq; cucurrerit, coquum suum persequens.

Speusippus Eurymedontis filius ira aliquando percitus catulum in puteum deiecit.

Quanto Ciceronis odio deflagrauerint M. Antonius & Fuluia, iam diximus.

Quo die sacra Cineritia celebrātur à catholicis, quum presbyteri Cardinales ad genua Bonifacij pontificis de more se reclinassent ad excipiendos cineres, pontifex ipse paropsidem cum cineribus proiecit in faciē Procheti Genuensis Archiepiscopi, cuius odio conflagrabat, uerbisq; immutatis dixit, Memento homo, quia Gebellinus es, & cum Gebellinis morieris. Erat autem Gebellinorum factio Guelphis (quos amabat Pontifex) inimica.

Hipponax poëta tanto odio Bubalum pictorem

inse

insectatus est, ut eum suis scriptis ad laqueum perpulerit.

Commodus Imp. ira percitus balneatorem in fornacem ardentem coniecit, quòd balneum intraturus tepidiusculum inuenisset.

Anna, socer Cayphæ pontificis, audita à Christo ueritate, uestē à pectore dissecuit, quasi blasphemiā audisset.

Q. Metellus quū utranq; Hispaniam cōsul, & demū procōsul, subegisset, ægreferens Q. Pompeium consulem (quē summè oderat) sibi successorē mitti, ira percitus exercitū diminuit, cōmeatus & horrea militibus reliquit diripienda, arcus & sagittas confregit, elephātis cibaria dari uetuit, nihil deniq; (quo se tueretur Pōpeius) dimisit.

Semiramidi circa cultum capitis occupatæ, quum nunciatum esset Babylonem defecisse, ira feruēs, altera crinium parte incompta ad eam expugnandam cucurrit.

Olympias, Alexandri mater, tanta fuit iracundia, ut Iolam pincernam (qui Alexandro uenenum præministrasse ferebatur) mortuum, & iam tumulatum refodi iusserit, ac refossum minutatim discerpi.

Cleomedes Athleta, post interfectum & exenteratum Lachum Epidamnium pugilem, quum à iudicibus in ius uocaretur, indignatus columnam, qua fulciebatur domus ludi literarij, disiecit: eaq; ruina extinxit plurimos.

Horatius fatetur se suapte natura iracundum fuisse, facile tamen placabilem. ubi ait: Irasci facilem, tamen, ut placabilis essem.

Cottæ apud Romanos dicti sunt ab iracundia, & oris toruitate.

Fuit Ausonius poëta in iram propensus, quod suo ipse fatetur testimonio dicēs: Irasci promptus properaui condere motum, Atq; mihi pœnas pro leuitate dedi.

Malacho poëtæ Syracuſano immoderata bilis plerunq; uſum rationis auferebat. Eratq; tum præſtantior in abſoluendo carmine, dum erat alienatus mente.

Archelaus Macedonum rex ſic atra bile afficiebatur, ut ſpei plenus ſibi maiorem in modum confideret.

Philagrus ſophiſta Cilix, auditor Lolliani, fuit iracundus maximè. Nam & dormitanti quandoq; auditori pugnũ in malã fertur impegiſſe, & infregiſſe colaphum.

Cotys rex Thracũ natura fuit prærapidus ad iram, & ad ultionem præceps, & impetuoſus in ſeruorum delictis. Propterea accepta à quodam fictilia uaſa, precioſa quidem, & tornatili opere conſpicua, ſed tamen fragilia, & obnoxia iniuriæ, penſauit collato precio: poſtea tamen fregit, ne ſi à miniſtris fracta eſſent, tẽperare non poſſet ab inferendo ſupplicio.

Vedius Pollio fuit uſq; adeò iracundus & præceps in choleram, ut ſeruum qui criſtallinum ruperat, ad ſupplicium rapi iuſſerit, & murenis dari prædam. Et iam actum erat de ſeruo, niſi ad Cæſaris pedes ſe prouoluiſſet, non mortem deprecaturus, ſed mortis genus. Demiratus crudelitatem Cæſar, ueniam exorauit puero.

Chærephon, Athenienſis philoſophus, impetuoſa fuiſſe fertur iracundia. Hinc adagium natum, In Palladis ueſtigijs nihil Chærephontis gubernabis.

Hercules ob nimiã bilẽ ſacro morbo fuit obnoxius.

Bellerophõ ob mœſticiã ſolus in cãpis uagabatur.

Socrates quoque & Plato atra bile dicuntur laboraſſe.

Tantum fuit Annibalis in Romanos odium, ut annos octo natus, altaria tenens iurauerit, ſe quũ per ætatem liceret, acerrimũ hoſtem populo Romano futurum.

Martius

Martius Sabinus ægreferens Hostilium sibi prælatum in regno, cui aspirabat, tanto furore exarsit, ut tædio uitæ mortem sibi consciuerit.

Simili exemplo Valerius Publicola, dolens Lucretium Collatinum collegam Bruto in consulatu fuisse designatum, senatoriæ dignitati, causarumq; patrocinijs & clientelis renunciauit.

Septimius Seuerus Clodiũ Albinũ prælio uictũ interemit. Nudũ eius corpus pro palatio proijci iußit, ac postremò equũ abhorrentẽ calcaribus adactũ coëgit supinũ cadauer cõculcare. Qua rabie nõdũ cõtentus ipsum retinuit quoad fœtore cõpulsus, iusserit in flumẽ præcipitari.

Stephanus Sextus pontifex Formosum pontificem (quem in petitione põtificatus aduersum habuerat) mortuum iußit erui è sepulchro, ademptisq; pontificijs ornamentis extra ecclesiam sepeliri, abscißis prius digitis.

Pari odio Sergius tertius põtifex Formosum ipsum insectatus est. Eius enim corpus denuo erutum palàm in foro capite multauit, ac deinde in Tyberim proiecit, in gratiam Lotharij Gallorum regis, cui Formosus ipse odiosus fuerat uiuus.

Etheocles & Polynices mutuo odio in tantum exarserunt, ut mutuis quoq; uulneribus, frustra renitente Iocasta matre, se confecerint dominandi ambitione. Quinetiam pertinax ille odij tenor apparuit in cadaueribus: Nam dum cremarentur, rogus ipse in duas partes se diuisit. Vnde Ouid. Scinditur in partes, geminoq; cacumine fugit, Scinditur in partes atra fauilla duas.

Aeschines orator Demosthenẽ sibi infensum mordacißimis orationibus insectatus est.

Vatinius propter flagitia adeò fuit odiosus Roma-

nis, ut in prouerbium fluxerit, Odium Vatinianum. Catullus: Munere isto odissem te odio Vatiniano.

Cornelius Sylla C. Marij reliquias, apud Anienem sitas, dissipari iussit, solo motus odio. Propterea moriens primus apud Rom. cremari uoluit, talionem ueritus.

Promerus, domesticus Archelai regis Macedoniæ, Euripidē usq; adeò insectatus est, ut eidē à regis cœna redeūti furtim canes immiserit, qui poëtā ipsum dissiparūt.

Heliogabalum populus Roman. ita odit, ut mortuū proiecerit in cloacā, mox in Tyberim cū matre Scenide traxerit, eiusq; nomē è publicis monumētis eraserit.

Mortuo quoque Michaëli Palæalogo Imperatori populus Romanus sepulturæ locum denegauit.

INVIDI.

AIax Telamonius inuidens arma Achillis interfecti data in præmium Vlyssi, uersus in furias se interemit.

Cato Vticensis uictoriam Cæsaris ægreferens, eiusq; principatui inuidens, se occidit.

Adrianus Traiani gloriam adeò iniquè tulit, ut Armeniam, Assyriam, Mesopotamiam ab illo acquisitas, Parthis concesserit, & pontem supra Danubium (quem ille magno construxerat impendio) furiosus euerterit.

Laborans hoc morbo Zoilus Homerum poëtarum maximum conuicijs lacerare non destitit. Martialis: Ingenium magni liuor detraxit Homeri, Quisquis es ex illo Zoile nomen habes.

Didymus Alexandrinus liuore motus sex libros in Marcum Tullium edidit, dictus propterea Ciceromastix.

Nec mutua caruerūt inuidia Sallust. & Cicero, quū ille huic impingat, quòd eloquētiā pudicitiæ iactura apud

apud M. Pisonē perdidicerit, uxoremq; sacrilegā, & filiā matris pellicem habuerit. Hic uerò illi, quòd impudicißimu corporis quæstu uictum sibi parauerit, patrem mori coëgerit, quòd eo nondum mortuo pro hærede omnia decoxerit, bis item ad iudicum subsellia tractus in extrema steterit fortuna.

Inter Xenophontem & Platonē tacitæ cuiusdam æmulationis liuor extitit, quum hic illius nusquàm operum suorū meminerit. Contrà uerò Xenophon ipsius Platonis libros de optimo statu reip. administrandæ multis scriptis impugnauerit.

Sunt qui dicant Aristotelem præceptori suo Platoni adeò inuidisse, ut bonam eius operum partem flammis & incendio dederit.

Aegreferens Cæsar Catonem sibi inuisum à M. Tullio multis celebratum laudibus, duos libros in eundē scripsit, qui ex re Anticatones inscripti sunt, in quibus omnia propè Catonis uitia collegit, & inter alia ebrietatem, ut maximum probrum, illi obiecit.

M. Varroni (quem Maurus Terentianus uirum undecunq; doctißimū appellauit) adeò inuidit Rhemnius Palemon grammaticus, ut eum porcum appellauerit.

Inuidia motus Caligula Torquato torquem, Cincinnato crinem, & Cn. Pompeio stirpis antiquæ magni cognomentum abstulit. Esium quoq; Proculum formosißimum adolescentem iugulari fecit.

Videns Cain Abelis fratris sui fortunas feliciore semper incremento quàm suas augeri, eūdem gladio traiecit.

Eodem morbo laborantes Dathas & Abyrus, Aaroni sacerdotium adimere conati sunt.

Fecit liuor ut Herodes multa puerorum millia mor-

ti dederit, ad intercipiendum uirginis partum, futuræ cuius gloriæ inuidebat.

Venditus est in seruum à fratribus Ioseph, quòd patri esset charior illis.

Poëtæ fabulantur Hyacinthum liberali forma iuuenem, quum disco luderet, à Borea interfectum, quòd Apollinem charius diligeret, quàm ipsum Boream.

Simili figmento aiunt fulminatum à Ioue Aesculapiũ, quòd Hippolytũ ad uitã reuocasset. Vnde Quintianus in Cleopoli: Iuppiter Hippolyto stygia à fornace redempto: Ecquid Apollineam retonanti fulmine prolem Opprimis?

Iudicium Paridis, & Ganymedis raptus tantam Iunoni inuidiam conflauerunt in Troianos, ut eosdẽ multis procellis naufragos semper agitauerit, & auerterit ab Italia, ut fabulatur Maro.

Circe uenefica inuidens Scyllam nympham à Glauco amari, fontem (in quo illa se lauabat) infecit ueneno, cuius uirtute Scylla in monstrum marinum mutata est.

Bauius & Meuius ineptißimi poëtæ, Vergilio suã inuiderunt gloriam. De quibus ipse Vergil. in Buco. Qui Bauium non odit, amet tua carmina Meui.

Asinius Pollio adeò fuit infensus nomini Ciceronis, ut eius laudes audire nequiuerit. Nã quum Sextilius poëta carmen hoc retulisset, Deflendus Cicero, patriæq; silentia linguæ, Asinius ea re permotus audire noluit.

Hyarbita Maurus, dum Timagenem philosophum inter pocula declamantem uellet imitari, & nõ posset, inuidia crepuit. Hor. li. 1. Epist. Rupit Hyarbitã Timagenis æmula lingua, Dũ studet urbanus tẽditq; disertus haberi.

Catullus poëta inuidiosus fuit cuidã Sicconio, quẽ his uersibus insectatur: Sicconi arbitrio populi tua cana

senectus

ſenectus Spurcata impuris moribus intereat. Nō equidem dubito, quin primum inimica bonorū Lingua exerta auido ſit data uulturio. Effoſſos oculos uoret atro gutture coruus, Inteſtina canes, cætera membra lupi.

Dædalus Telon diſcipulum ſuum interemit ob inuidiam, quod figuli rotam & ſerram excogitaſſet.

Mutius fuit quiſpiā apud Romanos maleuolus, & alienam proſperitatē adeò ægreferēs, ut quū Publius eum ſolito triſtiorē aliquādo uidiſſet, ſtatim dixerit: Aut Mutio neſcio qd incōmodi acceſsit, aut neſcio cui aliqd boni.

Drances fuit Rutulus, qui Turni gloriæ ſemper inuidit. Vergil. lib. 11. Tum Drances idem infenſus, quē gloria Turni Obliqua inuidia ſtimulisq; agitabat amaris.

Illud porrò adijciendum eſt, multos patria ſponte exceſsiſſe, ad declinandam inuidiam, & in aliena terra uixiſſe: ut fecit Iphicrates in Thracia, Conon in Copro, Timotheus in Leſbo, Chabrias in Aegypto, Chares in Sigæo. Apud Romanos Pompeius poſt tot triumphos, & Imperia, domi aut ruri ſe cōtinebat, rarò in publicū prodiens. Syllius lib. 17. de inuidia hoc modo ſcribit, O' dirum exitium mortalibus, ò nihil unquàm Creſcere, nec magnas patiens exurgere laudes Inuidia. Et Ouid. lib. 2. Meta. Pallor in ore ſedet, macies in corpore toto, &c.

ALIENAE LAVDIS AVT *uirtutis æmuli.*

ALexander uiſo Achillis ſepulchro, propemodum collacrymari cœpit, ſtudio gloriæ & æmulatione uirtutis: eumq; fœlicem prædicare, cui contigiſſet habere laudum ſuarum præconem Homerum.

Iulius Cæſar quum ueniſſet Gades, animaduerſa apud Herculis templum Alexādri Magni imagine, ingemuit:

muit: & quasi pertæsus ignauiam suam, quòd nihil tum à se memorabile actum esset in ætate, qua iam Alexā der orbem terrarum subegisset.

Nihil maiore uoto studuit Theseus, *quàm Herculis imitari uirtutē. Quod ut faceret, monstra plurima confecit in terra Græcia: Scyronem, Procustem, & Scinin latrones, Creontem tyrannum, Minotaurum bicorporē, et Cētauros oppreßit, Thebas domuit, ad inferos penetrauit.*

M. Crassus *apud Romanos æmulus fuit rerum à Pompeio gestarum.*

Themistocli *Atheniensi Milciadis trophæa somnum excutiebant.*

Salmoneus *apud Elidem Græciæ, &* Alladius *apud Albam Italiæ Iouis fulmen & tonitrua mentiri & confingere uoluerunt.*

CONSTANTES, ET PATIENTES IN REBVS *aduersis.*

ARistidæ *quum improbus quidā os sputo coinquinasset, risit hominis improbitatem, satisq; habuit eum monere, ne postea simile quicquam faceret.*

Val. Homullus *interrogatus ab Antonio, unde columnas porphireticas sibi comparasset, respondit: Imperator quū in domum alienā ueneris, & surdus & mutus esto. Quod tamen insolens uerbum* Antonius *non tantum non molestè tulit, at etiam habuit præcepti loco.*

Adrianus *seruum qui in se irruerat armatus, nō solum nō puniuit, uerū & curari iußit, quòd esset furiosus.*

Bibulus *audita duorum filiorum morte ita seipsum uicit, ut die postero ad solita reip. officia processerit.*

Q. Martius *rex amisso magnæ spei filio, dolorem*

tanta animi magnitudine compreßit, ut peractis exequiijs curiam statim petiuerit, & uocauerit senatum.

Dion in cubiculo cum amicis sedens, ubi audisset filium è summo culmine domus prolapsum, & exanimatũ, nullo signo mœroris dato, illum ad sepulturam ferri iußit, sermonemq; institutum continuauit.

Rex Antigonus mortem Alcionis filij adeò cõstanter tulit, ut diceret illum serius aliquanto, quàm putasset occubuisse.

Cornelia quum post amissos duodecim partus, Tyberium & Caium cæsos, & insepultos misera à matronis prædicaretur, Nunquàm, inquit, me ego felicem non dicam, quæ Gracchos pepererim.

Rutiliæ post amissum filium Cottam (quem in exilium fuerat secuta) lacrymas nemo uidit.

Socrates uxoris suæ Xantippes cõuicia & iniurias domi constantißimè ferebat, ut aliarum mulierum insolẽtiam foris pati disceret. Idem sitim & famem tolerãtißimè perferebat. Nudis pedibus glaciem & pruinas calcabat facilius, quàm calceati milites. Quantuscunq; foret hyemis rigor, nihil addebat quotidianis uestimentis.

Lycurgus à temulento quodam iuuene, altero priuatus oculo, non tantum non permisit eum à ciuibus puniri, at blande submonuit.

Alphonsus Tarraconensis rex Siciliæ nunquàm uisus est iratus.

Gabriel Brixiensis, ordinis Minorum, & Cardinalis presbyter, iurare solebat, se annos XXX. nulli mortalium succensuisse.

Symphorosa Getulij martyris uxor mortẽ septem filiorum pro catholica fide occumbentium patientißimè tulit,

tulit, quinetiam ad martyrium animauit.

Parem filiorum numerum Felicitas mulier Romana pro religiōe Christiana sub Antonio emori læta cōspexit.

Sophia mulier tres filias sub Adriano iugulari uidit cum gaudio.

Theramenes philosophus iussu xxx. tyrānorum in carcerem missus uenenum constantissime hausit, dicēs: Propino hoc Critiæ. Fuerat is causa mortis eius. Iocabatur in morte uir ille fortissimus.

Thucydides Atheniensis historicus à suis in exiliū missus ob proditionis suspicionem, fortunam illam æquo animo tulit. Neq; unquam flere aut queri uisus est, neq; Brasidam exilij autorem scriptis suis carpere.

Asinius Pollio intra quartum diem, quàm filium amiserat, declamauit.

Iob mortalium omnium patientissimus, amissis liberis, omnibusq; fortunis, satis habuit dicere: Nudus exiui è matris utero, nudus reuertor: Deus dedit, idem abstulit: Sit eius nomen benedictum.

Diuus Hieronymus in heremo degens, asinum sibi ablatum æquo animo tulit.

Excrementicia hirundinū fæce excæcatus Thobias, sinistrum illum casum tulit constantissimè.

Petrus Clareuallensis abbas, amisso ob ægritudinem altero oculo, non solum non uisus est conqueri, imò uerò plurimum lætari, quòd ex duabus corporis partibus sibi inimicissimis, alteram amisisset.

Harpalo in conuiuium regis Persarum accito quum appositi essent filij, finitaq; cœna, rex interrogasset, an cœna ipsa fuisset opipara, ubi dolum & sæuitiam agnouit Harpalus, lacrymas tamen tenuit, dolorem suppressit,

uocem coërcuit, atq; etiā placido uultu, & gratias agenti similis, cœnam laudauit.

Pigmenius presbyter Romanus Deo gratias egit quòd utroq; captus esset oculo, ne ecclesiæ inimicos uideret.

Diogenes Cynicus in conuiuio quodam ab insolēti iuuenum cœtu cruentis affectus plagis, contumeliosam illam iniuriā tolerauit constantissimè. Idem in maxima ui frigoris æneam statuam frigidissimam solebat amplecti.

Gloriari solitum ferunt Sertorium, ducem Romanum, ob amissum in bello oculum, quòd (ut dicebat) cæteri fortes sua spolia bellica domi relinquerent, ipse sua ubique haberet.

Esaias propheta uiuus in duas partes sectus, tam constanti fuit animo, ut nihil patienti similis uideretur.

Ananias, Azarias, & Misaēl pueri in fornacē ignis coniecti, hymnum domino ibidem cecinerunt.

Quum Stephanus protomartyr lapidibus obrueretur, nō potuit tamē de percussorū salute non esse solicitus.

Marcellinus martyr Diocletiani iussu stipitibus cū fratre affixus, Psalmum illum cecinit: Ecce quàm bonum, & quàm iucundum, habitare fratres in unum.

Agathæ uirgini Cataneæ quum mandato Quintiani Siciliæ proconsulis euellerentur mammæ: puella tortori pauca hæc uerba satis habuit dicere: An te non pudet Quintiane in me laniasse, quod te in matre aluit.

Mutius Scæuola tam pertinacis fuit constantiæ, ut in conspectu Porsenæ Ethruscorum regis manum flammis dederit comburendam, quòd regem ipsum non interfecisset. Lucanus lib. 2. Te quoq; neglectum uiolatæ Scæuola dextræ. De hac constantia Martialis libro 1. Dum

peteret

peteret regem decepta satellite dextra, Iniecit sacris se peritura focis, &c.

Anaxarchus quum in lapidea pila iussu Anacreõtis Cyprij tunderetur ob ueteres iniurias, nullum doloris præ se tulit indicium: quin conuersus ad carnifices: Tundite inquit pilam Anaxarchi: nam Anaxarchum non tunditis. Ouid. in Ibin: Aut ut Anaxarchus pila minuaris in alta, Iactaq; pro solitis frugibus ossa sonent.

Scriptorum monumentis laudatur Attilij Reguli cõstantia, quòd ad supplicium redire maluerit, quàm Carthaginensium captiuos redimi.

Ioannes Aragoniæ rex candens chirurgi ferrũ adeò constanter tulit, ut supraquàm oportebat, ureretur.

Leena meretrix Attica nullis tormentis à Pisistrato cogi potuit, ut Harmodium & Aristogitonem tyrannicidas proderet.

Pascasius tyrannus quum Luciæ Syracusanæ nunciari iußisset, se illius amore captum, & oculorum pulchritudine illectum: nihil morata uirgo, oculos sibi eruit, ac tyranno misit.

Horatius Puluillus põtifex, quum in Capitolio Ioui ædem dedicaret, atq; inter sacra mortuum esse filium audisset, neq; templi dedicationem interrupit, neq; uultũ à publica religione ad priuatum dolorem flexit.

Paulus Aemylius quum quarto die ante triumphum suum Macedonicum alterum filiorum amisisset, alterum tertio post triumphũ die, iacturam illam æquo animo tulit. Progressusq; ad populum, fortunæ gratias egit: deosq; precatus est, ut si quid discriminis Reipu. immineret, sua esset calamitate decisum.

Pericles duobus filijs intra quatriduum spoliatus, iisdem

iisdem diebus uultu pristinum habitum retinente cōcionatus est.

Xenophonti philosopho Grylli Atheniensis filio sacrificanti, quum nunciatum esset alterum ex filiis natu maiorē in acie cecidisse, coronam tantum deposuit. Percontatus demum, quonam modo occubuisset, ut audiit fortissimè pugnātem cecidisse, depositam capiti reposuit, numina testatus, se maiorem ex filii uirtute lætitiā, quàm ex morte mœrorem sentire.

Anaxagoras audita filii morte, nuncianti, Nihil, inquit, nouum memoras. Ego enim illum ex me natum sciebam esse mortalem. Stroza pater: Viderat hoc celeber Samiæ telluris alumnus, Hoc & magnanimus sensit Anaxagoras: Hoc Xenophon sensit, quem non reuocauit ab aris Filius extinctus, nec doluisse ferunt.

Pompeius à Gentio rege interceptus, quū senatus consilia prodere cōminationibus tormentorū sollicitaretur, digitum lucernæ admouit comburendū. Qua patientia regi spem quicquam cognoscendi abstulit, & expetēdæ populi Romani amicitiæ cupiditatem ingenerauit.

Gallieno Imperatori tanta fuit in acceptis cladibus patiētia, ut in his etiam iocari non dubitauerit. Nam quū accepisset, Aegyptū à Romano imperio desciuisse: Quid, inquit, sine lino Aegyptio esse nō possumus? Perdita Gallio, ridens, Et non est, inquit, tuta Resp. sine trabeatis sagis? Asia Alemanorū & Scytharum incursationibus uastata, Quid? inquit, sine Aphronitis esse non possumus?

Zeno Eleates à Phalaride tyranno correptus, atq; in foro cruciatus, ut coniurationis participes aperiret, constantissimè reluctatus est, sociosq; tyranni amicos eius facti suspectos reddidit.

Theodorus nullis uerberibus aut tormentis ab Hieronymo tyranno cogi potuit, ut tyrãnicidij conscios proderet. Fingens tamen se cruciatibus tandem conuictũ, Thrasonem tortorem coniurationis ignarum declarauit, qui protinus ad supplicium raptus est.

Q. Fabius Maximus fraudatus pecunia quã pro captiuis Annibali publicè numerauerat, publicè tacuit. Cõpluribus etiã lacessitus iniurijs semper eodẽ uultu mansit.

Augustus sparsos de se in curia famosos libellos nec expauit, nec eorundem autores requisiuit. Ei etiam in senatu uerba facienti quum à multis reclamatum esset, id mansuetissimè pertulit.

Tiberius Cæsar auditis quibusdam maledicorum conuicijs, respondit, In ciuitate libera, liberas esse linguas oportere.

Aristippus cuidam, qui ob iram in uerba uenerat, dixit: Ne quæso à uerbis propter iram discedamus, sed potius ab ira propter uerba. Idem cuidam maledicenti ait: Tu maledicendi dominus, Ego audiendi.

Agesilaus, Lacedæmoniorum dux, in castra Xerxis regis profectus, Mardonium Persam occidit, putans se regem occidisse. Raptus igitur ad supplicium, quum post uaria tormentorum genera nullum suspirium prorsus emitteret, constantia illa meruit impunitatem.

Thraseas Stoicæ disciplinæ studiosus, quum damnatus à Nerone solutis uenis moreretur, magna constantia suorum fletum compescuit, libauitq; sanguinem Ioui liberatori. Huius meminit Mart. libro I. dicens: Diuitior Crispo, Thrasea constantior ipso.

Plinius scribit Gymnosophistas Indorũ philosophos ab exortu ad occasum perstitisse contuentes solem

immobilibus oculis, atq; etiam feruentibus arenis toto die alternis pedibus institisse.

Phormio *dux fuit quispiam in perferendis militiæ incõmodis notæ patientiæ.* Hinc *natum adagiũ* Erasmo *positum,* Phormionis *thori.* De *stratis minime delicatis.*

Phocion *Atheniensis ruri ac militiæ nudis semper inceßit pedibus.*

Aristodemus *Cydathenæus nudo itidem pede semper uisus est.*

Lygus *fœmina quum metu militum filium occultasset, & illi per cruciatus interrogarent, ubinam occuluisset, uterum ostendens, ibidem respondit latere: nec ullis tormentis cogi potuit, ut constantiam uocis egregiæ mutaret. autor* Cor. Tacitus.

Masinissa, *rex* Numydarum, *nonaginta natus annos, nudis pedibus inceßit, nec imbre ullo aut frigore potuit adduci, ut operto esset capite. autor* Ci. *de* Senectute.

C. Marius Rusticanus *uir, quum secaretur, uetuit se alligari, tormentumq; solutus pertulit constantißime, nec ullo rigore supplicij corpus immutauit.* Idem *autor lib.* 2. Quæst. Tuscula.

Herodianus *scribit* Seuerum *imperatorem iter facere solitũ sine ulla intermißione, neq; labores ullos curasse.* Fuisse *insuper frigoris & æstus patientißimũ, media quandoq; bruma, & agris omnibus gelu constrictis, aut niue & pruina albicantibus, in montes altißimos iuisse aperto capite, ut suo exemplo milites ad laborem & alacritatem induceret.*

Auditis Atheniensiũ *legatis & iam* Athenas *remigraturis, quũ* Philippus *rex dixisset:* Est'ne *aliquid obsequij, quod à me proficisci ualeat in ciuitatẽ uestrã?* Democha-

res legatorum unus, Si te, inquit, suspenderis. Quod uerbũ procax & ingratißimum Philippus ipse quieto pertulit animo, quum tamen posset ulcisci, & deberet iure.

M. Antonius tanta fuit animi constantia, ut nullo unquàm affectu, nullis rerum fortunis uultum immutauerit.

Cato quoq; nullis casibus unquàm mutatus est, nulli succubuit calamitati.

Dion Alexandrinus in conuiuio probris cuiusdam loquaculi, & infamibus uerbis multum laceßitus, maledictis nihil penitus respondit. Cæterum ubi rediјt domum comitantibus plerisq;, & conuiciorum contemptum suadentibus respondit, Ne Gry quidem. Quod ægreferens conuiciator iuuenis, laqueo se præfocauit.

Turbo, præfectus prætorianorũ sub Adriano tanta fuit constantia & animi magnitudine, ut nec morbo laborans domi se contineret, præpositos rerum stantes mori oportere dicens.

Seuerianus Adriani iußu moriens, ignem petiјt, & accenso thure, Vos, inquit, diј testes estote, nihil à me morte dignum esse commissum. Tantum hoc precor, ne, quum mori uelit, poßit.

Clitomachus Carthaginensis non tantùm forti animo tulit excidium patriæ, sed ciues quoq; cohortatus est ad perferendum.

Stilbõ Megarẽsis patria capta, ac direpta, interrogãti Demetrio, quid perdidisset, Nihil se amisisse respõdit

Metellus in exiliũ ire, quàm Saturnini tribunipl. iniquißimas leges ferre maluit.

Albutius æquißimo animo Athenis philosophabatur, Marcellus Mitylenis.

P. Oui

P. Ouidius exilium non tantum fortiter tulit, at etiam multa in eo scripsit.

Pallas Stroctia Florentia pulsus, Paduæ ita uixit, ut exilium ad ocium literarum conuertisse uideretur.

Iugurtha regno amisso Romam captiuus ductus ad carceris hostium iocatus dicitur.

Carolus Malatesta uictus, captusq; à Philippi Mariæ Mediolanensis militibus, admirabilem in captiuitate animi firmitatem retinuit.

Alphonsus rex Neapolitanorum captiuus, ea fuit constantia, ut libertatem non uideretur amisisse.

Aesopo in neruo apud iudices captiuitas animi firmitatem non abstulit.

Mauricius seruus quum à Neapolitano prætore candenti forcipe concideretur, traheretúrq; per urbem ad maius supplicium, quòd liberum hominem occidisset, nullos unquàm eiulatus misit, neq; uultum mutauit, neq; statum corporis.

Aemylia Scipionis uxor non modò dißimulanter tulit ancillam suam haberi à uiro in delicijs: uerùm Scipione mortuo manumißam eam liberto suo dedit uxorē.

Federicus Vrbinas tam æquo ferebat animo alterū oculū sibi deesse, ut interdū in deformitatē illā iocaretur.

Antonius Panhormita multos annos tormina & urinæ difficultatem tam patienter tulit, ut etiam dißimularet ægritudinem.

Fran. Foscarus, Venetorum princeps, filium flagitiosis criminationibus infamem relegari constantißimè passus est.

Scipionem Africanum tanta in exilio comitata est patientia, ut audita fratris morte animum retinuerit.

Mors filij non deterruit L. Syllam, quominus aduersus hostem, rem egregiè gereret.

Femella Amatriciana quum intellexisset filium demisso minus animo ad supplicium trahi, eidem occurrens iußit ut exuto periculi metu, cœlum & solem suspiceret. Quod quum fecisset, An, inquit, ignoras fili, te confestim in arces illas emigraturum?

Homullus quidam quum Romæ causam ageret, audita filij morte institutum non interrupit sermonem.

Quum Cambyses rex Persarum, filium Prexaspis (à quo monitus fuerat uitandæ ebrietatis) sagitta confodisset, pater dolorem suppreßit, atq; etiam regem laudauit, ut peritum artis sagittariæ.

MAGNANIMI.

HOratius Cocles Porsenæ regis Tuscorum tumultu repentino & insperato Romam inuadẽtis, solus impetum sustinuit, donec à tergo pons solueretur à socijs: quo soluto, armatus & uulneratus in Tyberim se coniecit.

Chloelia eidẽ regi ad conditionem pacis obses data, traiecto Tyberi Romam redijt, seq; exemit captiuitate. De hac puella & Coclite Verg. lib. 8. Aen. _Pontem auderet quòd uellere Cocles, Et fluuium uinclis innaret Chloelia ruptis.

Antigonus Philippi regis miles fortißimus in obsidione Perinthi catapulta confossus, non prius eam euelli passus est quàm hostem fugatũ intra mœnia compulisset.

Maluit Metellus exulare, ut iam diximus, quàm in perniciosas Apuleij Saturnini leges iurare.

M. Scæuæ Centurionis fortitudinem iam diximus in capite de Bellicosis.

Iuba

Iuba rex Mauritaniæ superatus à Cæsare mortẽ sibi consciuit ne in triumphum raperetur.

Asdrubal capta Sicilia Romanis bellum indixit, in quo L. Glaucus uir præcipua nobilitate comprehensam Asdrubalis nauem non prius dimisit quàm utranq; amiserit manum. testis Plutarchus.

L. Posthumius Albinus dum in conflictu contra Samnites accepto uulnere cecidisset, nocte concubia accepto spiritu surrexit, & ex interfectorum hostium clypeis trophæũ erexit tinctáq; cruore dextra titulũ inscripsit. Romani de Samnitibus Ioui, in cuius potestate sunt trophæa. autor apud Plutarchum Aristides.

Fabius Maximus dum in conflictu cõtra Pœnos suos omnes quingẽtos numero amisisset, ipse mortifero accepto uulnere uehementi cursu irruit in Annibalem, eiq; diadema abstulit, demum iacuit supinus.

Cn. Popilius legatus ad Antiochũ missus, regem ipsum differentem responsum, uirga circunscripsit, & priusquàm egrederetur circulo illo respondere compulit, magno dubiũ fortitudinis an temeritatis argumẽto. autore Plinio.

Epaminundas quũ uicisset Lacedæmonios apud Mantineã, ubi accepto ibidem uulnere exanimẽ & iam morti proximũ se uidit, percontari cœpit, an saluus esset clypeus, & fusi hostes. Quũ autẽ audiuisset quod cupiebat, auelli iußit eam (qua erat transfixus) hastam, & ita multo sãguine profuso in lætitia & uictoria mortuus est.

Leonidas rex Lacedæmoniorum se in Thermopylis, trecentosq; alios, quos eduxerat Sparta, opposuit hostibus, quum proposita esset aut fuga turpis, aut gloriosa mors. autor Cicero lib. 2. de Finibus.

Socrates accusatus ab Anyto, nec patronum quæsiuit ad iudicium capitis, nec iudicibus supplex fuit, adhibuitq; liberam contumaciam, à magnitudine animi inductam, non à superbia. Et paucis ante diebus quum facile potuisset educi à custodia, noluit. Quumq; mortiferum in manu poculum iam teneret, ita locutus est, ut non ad mortem trudi, sed in cœlum uideretur ascendere. autor idem Cicero libro 1. Quæst. Tuscula.

Quintus Sertorius accepto in bello uulnere, deformatus gloriabatur, atque hoc ipsum tribuebat laudi, & æterno fortitudinis monumento.

Mithridates rex Ponti tanta fuit animi magnitudine, ut filijs, præsidijs, et uniuerso principatu destitutus, quũ nec amplius Romanorũ uirtuti posset obsistere, nihil tamen humile aut abiectũ conceperit animo. Quinimò ad Celtas profectus, cogitauit unà cũ illis in Italiã irrũpere.

Ea fuit animi fortitudine Scytharum regina Tomyris, ut amisso exercitu & filio, quem Cyrus interfecerat, animum tamen non remiserit, aut desperauerit uictoriam. Nam quo tempore lugendus erat filius, & exequijs uacandum, incredibili uirtute fœmina uictorem iam gloriosum, & nihil sibi non promittentẽ, regno iußit excedere per legatos. Quod mandatum quum nihili fecisset Cyrus, non prius suos hortari, & ad profligandum barbarum desijt animare, quàm simulata fuga, hostẽ in meditullium regni sui pellexerit, pellectum numerosa militum caterua circũsepserit, circumseptum uicerit, uictum interfecerit, interfectum coniecerit in utrem plenum sanguinis, ut eo se saturaret, quem tantopere sitiuerat. Herodotus hæc.

Boges Persa, Xerxi charißimus, quum ab Atheniẽsibus & Cimone Milciadis filio obsideretur, liceretq; ei

accepta

accepta fide egredi, & in Asiã remeare, tamen abnuit, ne regi præ metu superfuisse uideretur: propterea ad extremum usq; perstitit. Atq; ubi nihil in mœnibus commeatus reliquum fuit, rogum accendit, cui liberos, coniugem, cõcubinas, familiam iniecit, totumq; urbis aurum & argentum è muris proiecit in Strymonem. Quo facto se ipsum postremum incendio dedit.

Hegesistratus Elæus, captus à Lacedæmonijs, & in uincula coniectus, rem fecit uniuersæ posteritati commendabilem. Nam quum ferratis soleis uinctus esset, dimidium pedem præcîdit, ut se compedibus illis eximeret: demum subruto muro periculum effugit, deceptis excubitoribus. autor Herodotus in Calliope.

Alcibiades Atheniensis, dum unà cum socijs in uia lusitaret, accedentem cum quadriga bubulcum monuit, ut plaustrum sisteret tantisper, dum absolueretur ludus. Quod quum ille recusasset facere, Alcibiades in terrã se ante boues strauit, bubulco monito, ut si uellet supinum corpus boum pedibus & rotis quadrigæ conculcaret. Idem quum à ludi literarij magistro Homericum aliquod opus petijsset, atq; is respondisset, non esse sibi, colaphum eidem infregit, dictitans non oportere bibliothecam literati hominis tantis operibus esse immunem.

Cyrus adhuc puerulus, rex per iocum inter pastores creatus, eos qui errassent, uerberibus seuerè castigabat. Propterea accusatus à quodam (quem acerbius depalmauerat) apud Astyagem regem Mœdorum, quum ab eodem carperetur, quòd in tam tenera ætate, uilibusq; pannis iam imperium exerceret, Respondit, regum interesse, ut delinquentes corriperent: unde & ex eo tempore Astyagi factus est suspectus.

Ariarathes, rex Cappadociæ, à Perdica obsessus, quum iam desperaret effugium, ne quid fructus aut tropæorum accederet inimicis, urbem incendit, sibiq; & suis omnibus consciuit mortem.

Leonidas Spartanus ad Thermopylas Persarũ expectans congressum, Eutychum militem domũ remisit, propter cæcitatẽ, quam is quodã oculorũ morbo cõtraxerat. Discedẽs Eutychus pœnitẽtia & rubore cœpit affici, quòd socijs periculum expectantibus solus subterfugium uideretur inquirere. Propterea seruo duce regressus in prælium utcunq; poterat pugnando interijt.

Thelesis Argiua mulier Argos, oppidum Græciæ, à Cleomene Spartanorum rege obsessum, unà cum cæteris mulieribus, quum deessent uiri, tutata est.

Alia fortitudinis & magnanimitatis exempla iam posui diuersis in locis. Supersunt tamen plurima quæ omittenda putauimus, quoniam nullus est delectus, ubi de multitudine certatur.

DE CHARITATE IN patriam exempla.

REgnante apud Phrygios Mida, quũ prope Celenas urbẽ dehiscens terra sese aperuisset, erupissetq; ex ea uoragine uis aquarũ plurima, propinquas domos eruens: rex oraculo consulto, quid ea in re faciendũ esset, responsum habuit, hiatũ illum nõ prius clausum iri, quàm quis intrò se demitteret ad pacãdam iram numinũ. Quod uidens Ancurus Midæ filius, dato patri & uxori osculo in uoraginem præceps desilijt. autor Plutarchus.

Eodem exemplo quum in urbe Roma hiatus terræ paulatim excrescens accidisset, Curtius amore patriæ intrò se demisit.

Quum

Quum Lacedæmonij ob interfectum cōtra ius gentiū Xerxis legatum peste laborarēt, ad finē mali reperiendū utile fore dixerūt, si quis ex Lacedæmone facinus indignū sua pensaret morte. Quod audiētes Spartius & Bulides læti se obtulerunt, & ad Xerxem profecti cultris deuouerunt iugulos, ut uiolato iuri satis facerent.

Monitus in somnis C. Marius consul, se ex Cimbris uictoriam reportaturum, si filiam Calphurniam sacrificasset, arrepto cultro paruit nocturnis phantasmatibus, & filiam immolauit. autor Plutarchus ex testimonio Dosithæi Græci.

Erecteus in Eumolpum bello contendens consultis oraculis responsum habuit, futuram sibi & patriæ uictoriam, si filiam immolasset. Quod quum audisset, filiæ uitam abstulit, ut afferret salutem patriæ.

Cleomenes, dux Spartanorum, contracto cū Ptolemæo fœdere aduersus Antigonum & Achæos, in pignus fidei perpetuæ matrem eidem Ptolemæo dedit obsidem. Quæ cum resciisset honestißimas pacis conditiones Cleomeni filio offerri ab Achæis, literis eum monuit, ne propter cariosum uetulæ corpus pacem illam renueret, quam intelligeret esse utilem patriæ.

Quum Cæsar odio Pompeij patriam uellet opprimere, M. Brutus ipsi Pompeio adhæsit, à quo tamen sciebat patrem suum bello Syllano interfectum fuisse Mutinæ, condonauitq; priuatas iniurias patriæ.

Nihil Casſium Cheream compulit ad inferendam Caligulæ sanguinario principi mortem, præter charitatem patriæ, quam ille multis homicidijs, probrosisq; flagitijs contaminabat.

P. Rutilium pulsum Roma & exulantem, quum

nescio

nescio quis monuisset ad inferendū patriæ bellū, quo facilius reditum assequeretur: respondit, se ciuium salutē pluris facere, quàm reditū suum, & malle ut exilij sui puderet Romanos, quàm propter reditum defleret patria.

Vlysses apud Calipso, patriam prætulit immortalitati: autor Cicero in orationibus his uerbis: At si nos patria delectat, Quirites, cuius est tantus amor, ut Itacham uir præstantißimus, nidulumq; illum affixum saxis immortalitati prætulerit, multi tamen extra patriam melius rem gessere.

Cretinus Magnesius bello Mithridatico aduersus ipsum Mithridatē delegit imperatorē Hermiā, quo cum tamen priuatas gerebat inimicitias, professus se interim iturū in exiliū, ne quis tumultus ob illā duorū factionem suboriretur. Quod si patria mallet Cretinū imperatorem, quàm Hermiam, orauit ut interim exularet Hermias. Aduersarij modestia permotus Hermias, sponte exulauit.

M. Lepidus Pont. Maximus, & M. Fuluius in censura collegæ priuatas inimicitias ad patriæ utilitatem posuerunt.

P. Seruilius, & M. Lucullus priuata quoq; odia reliquerunt in administratione Reip.

Tres fuerunt Decij, qui pro salute patriæ, sese deuouêre. Pater quum Latino bello Romanorum aciē inclinatam penè, & iam prostratā uideret, seipsum deuouit, ac protinus concitato equo in mediū hostium agmen patriæ salutem, sibi mortem petens irrupit. Filius in quarto consulatu Q. Fabij collega aduersus Gallos & Samnites profectus pro patria fortißimè pugnans occubuit. Nepos perijt in bello Pyrrhi, quod geßit pro Tarentinis. De his Cicero libro 1. Quæst. Tuscu. Si mors, inquit, timeretur,

non

non cum Latinis pater Decius decertans. cum Ethruscis filius, cum Pyrrho nepos hostium telis occubuisset. Idem in primo Paradoxo de his & quibusdam alijs.

Romanus populus Cãnẽsi clade attritus, quũ nihil nisi de fuga, et patriæ cogitaret exilio, Scipio African⁹ adhuc admodũ iuuenis stricto gladio mortẽ unicuiq; minitans, iurare omnes, nũquàm se relicturos patriã coëgit.

Quum Athenienses à Doriensibus bello premerentur, adeò ut resistere nõ possent, diffidẽtia humani auxilij ad Apollinis oraculũ confugerũt. Consultus deus super futuro rerũ statu, & uictoria, respondit, Partẽ illam uictricem fore, cuius rex occumberet in ipso bello. Quod responsum quum utriq; exercitui innotuisset, utrinq; edictum est, ne quis regem hostem interficeret. Id ubi cognouit Codrus Atheniẽsiũ rex, depositis insignibus imperij, familiarẽ & abiectũ cultũ induit, & diffusis hostibus se obijciens, unum ex his falce percussum in cædem suam compulit. Quo facto, uictoriam suis reliquit. Horatius libro 3. Car. Codrus pro patria non timidus mori.

Thrasybulus tanta fuit in Athenas charitate, ut parua stipatus militum manu animũ adiecerit ad eam liberandam à triginta tyrannorũ teterrima dominatione. Cui intentum operi quum quidam interrogasset hoc modo, Quantas tandem tibi Athenæ per te libertatem consecutæ gratias debebunt Thrasybule? Respondit: Dij faciant ut quantas ipse illis debeo, uidear retulisse.

Themistocles Athenis patria pulsus, coactus est se recipere ad Xerxem Persarũ regẽ, quem prius debellauerat. À quo mira exceptus beniuolentia, & hospitalitate, quũ postea solicitaretur ad inferendum ingratæ patriæ bellum, mortem sibi consciuit, epoto sanguine taurino.

Quum

Quum Carthaginenses & Cyrenenses, disceptantes de finibus agrorum, mutuis bellorum cladibus se attriuissent, ad dirimendā armorum causam in hoc fœdus coiuerunt, ut certo die utrinq; legati domo proficiscerentur, & quo in loco obuij inter se fuissent, communis utriusq; populi finis haberetur. Missi sunt igitur ex Carthaginensibus duo fratrrs, nomine Phileni, qui quum seu festinantissima celeritate, seu gressu citra horam constitutam maturato in longius terminos promouissent, Cyrenensium iuuenes de fallacia eorum questi optionem fecerunt Carthaginensibus, ut uel illi quo fines populo suo peterent, ibi uiui obruerentur, uel conditionem hanc sibi relinquerent. Phileni conditione probata, uitam suam Reipubl. condonauere, & uiui obruti sunt. Carthaginēses in rei memoriam mortuis aras posuerunt, hisq; honores diuinos domi constituerunt.

Aristoteles Athenis in lectulo iacens non potuit tamen non esse solicitus de patria: Quam quum euertisset Alexander, ab eodem literis obtinuit, ut instauraretur.

Theseus, quamuis Aegei Athenarum regis (aut, ut placet Ciceroni, & Plutarcho, Neptuni) esset filius, non grauatus est tamen deuouere se Minotauro, ut patriā seruitute eximeret. Catullus: Ipse suum Theseus pro charis corpus Athenis Proijcere optauit, potius quàm talia Cretam Funera Cecropiæ, nec funera portarentur.

Protogenia, & Pādora filiæ Erichthei Athenarū regis ingruēte Bœotio bello, se pro patriæ salute ultrò iugulādas obtulerūt, et immolādas. Quod factū est ī pago Hyacītho: ūde et uirgines Hyacinthides sūt cognomīatæ.

Quodam tempore quū annonæ caritas Atticā premeret, consulta oracula cecinere finem malo non prius futurum,

rũ, quàm aliqua immolaretur puella. Id ubi resciuit Leos Orphei filius, publico pmotus bono, filias suas Phasitheã, Theopẽ, & Eubulẽ, exhibuit immolãdas.

Macaria quoq; Herculis filia pro incolumitate publica se deuouit.

De Attilio Regulo, Coclite, Fabijs, Epaminunda, et Lysandro uarijs in locis, ut res postulauit, locuti sumus.

Argiuis Thebas obsidentibus Menoeceus Thebanus pro patriæ salute se è muris præcipitem dedit, gladio iam perfossus. Statius lib. 10. –Insignemq; animã mucrone corusco Dedignantẽ artus pridẽ, mœstãq; teneri Arripit, atq; uno quæsitã uulnere rumpit. Sanguine tunc spargit turres & mœnia lustrat, Seq; super medias acies nõdum ense remisso Iecit, et in sæuos cadere est conatus Achiuos.

Petronius Granius, centurio octauæ legionis, sub Cæsare Gallico bello militans, Gorgoniæ portus tantisper ab hostili protexit impetu, dum socijs ad fugam tempus dederit. Reuertentibus demum ijsdem ad subsidium, uulneribus deficiens, Ite nunc, ait, incolumes.

Agesilaus filium suum Pausaniam inedia consumpsit, quòd quinquaginta auri talenta accepisset à Xerxe, ut Spartam proderet.

Eadem ratio impulit Casßium ad infrẽdam Crasso Bruto filio suo mortem, quòd is portas urbis Romæ dicta mercede Latinis uoluisset aperire. Vtriusq; exempli testis est Plutarchus.

Dion Syracusanus usq; adeò patriæ studiosus habitus est, ut animum semper adiecerit ad eam liberandam à Dionysij tyrannide. Quod tandem fecit uirtute, pulso in exilium tyranno.

Demarathus Lacedæmonius patria pulsus quum Athenis

Athenis exularet, non potuit tamen suos non monere belli, quod tacitè parabant Athenienses.

Aratus *Sicyonius patriam liberauit à Tyrannide.*

TYRANNI PLERIQVE.

AGathocles *tyrannus fuit Syracusanus.*

Alexander *Pheræus tyrannidem exercuit in Thessalia:* Busyris *in Aegypto: Vterq; Dionysius, Syracusis: Hieronymus, in Sicilia: Hipparchus, & Pysistratus eius pater, Athenis: Periander, Corinthi: Melanus eius filius, Ephesi: Polycrates, & Syloson fratres, in Samo: Procopius, Constantinopoli: Phalaris, Agrigenti: Cãdaules, Sardibus: Creon, Thebis: Clearchus, Heracleæ: Crabrinus, Cremonæ: Milo, Pisæ: de quo Ouid. in Ibin: Vtq; Milo, sub quo cruciata est Pisa tyranno, Cæsus in æquoreas præcipiteris aquas. Gelon, & Hiero, in Sicilia: Aristoclides, & Erginus, in Orcomeno: Cypselus, Corinthi: Aristomachus, & Aristippus fuerunt Argiuorum tytyranni, autor Plutarchus in Arato. Critias, tyrannus Atheniensis: Hecatheus, Cardianorum: Hippo, Messanæ urbis: Machanidas, Lacedæmoniorum: Mamercus, Catanæ urbis Siciliæ: Nicocles, Sicyoniorũ: Onabis, Lacedæmoniorum: Arideus, Pamphiliæ: Aristagoras, Mileti: Clisthenes, Sicyonis: Anaxileus, Rheginorum. Inter tytannos numerãtur Tetrici XII. Ecelinus, Histieus, Mnason, Nabis, Aristonicus, Nicocreõtes, Hegesistratus, Stesenor, Cleander, Sabyllus, Strates, Aristratus.*

AMICI ARCTISSIMI. ET QVORVNDAM SERVORVM in Dominos fidelitas.

QVum Orestes & Pylades *uenißent in regionem Tauricam ad deponendas furias, quibus*

Orestes

Oreſtes laborabat propter matrẽ occiſam, eſſentq́; à rege compræhenſi, quòd ſimulachrum Palladis inde auferre uoluiſſent, rex Oreſtem (quem audiuerat eſſe autorẽ furti) damnauit capitis. Quum uerò neſciret uter eſſet Oreſtes, Pylades eũ ſe eße affirmabat, cõtendebatq́; ut pro ſocio interficeretur. Oreſtes uerò uolebat irrogari ſibi ſupplicium, nomẽ ſuum accuſans & furtũ. Cicero in Lælio: Quũ ignorãte rege, inquit, uter eſſet Oreſtes, Pylades ſe Oreſtẽ eſſe diceret, ut pro illo necaretur. Oreſtes autẽ ita ut erat, Oreſtem ſe eſſe perſeueraret, ſtantes plaudebant in re ficta. Ouid. lib. 4 de Triſt. & lib. 2. de Ponto.

Theſeus cum Pyrithoo amicitiam iureiurando confirmauit, autore Plutarcho, quæ nunquàm diuelli potuit. Propterea finguntur à poëtis comitatu indißolubili ad inferos deſcendiſſe ad rapiendam Proſerpinam. Ouidius: Pyrithoum Theſeus Stygias comitatur ad umbras. Horatius: Nec Lethæa ualet Theſeus abrumpere fido Vincula Pyrithoo.

Conſtituerat Achilles nunquàm redire ad bellum Troianũ, propter ereptam ſibi ab Agamemnone Briſeidem: ubi tamẽ intellexit Patroclum amicũ ab Hectore fuiſſe peremptum, mutato propoſito bellum adijt: nec prius quieuit ex animo quàm ſocij mortem uindicauerit. Vnde mortuo Patroclo, ſic apud Homerũ loquitur: Nunquàm pari dum uiuam, dolore afficiar. Propertius lib. 2. Et Statius libro 4. Syl. –Et lacerum qui circa mœnia Troiæ Priamidem cæſo ſolatia traxit amico.

Nyſus Hyrtaci filius, & Euryalus amici fuerunt arctißimi, qui pro Aenea certauerunt in Turnum, quorum alterum Euryalum quum Rutuli interfeciſſent, Nyſus qui periculum curſu euaſerat, redijt tamen ad ulci-

ſcendam ſocij mortem. Quod quum feciſſet, ſuper mortui corpus ſe confodit, & exanimem proiecit. De his Virg. lib. 9. His amor unus erat, pariterq; in bella ruebant. Idem de Nyſo: Tum ſuper exanimem ſeſe proiec t amicum Confoſſus, placidaq; ibi demum morte quieuit.

Caſtor & Pollux fratres fuerunt, filij Ledæ: hic ex Ioue, ille ex Tyndaro. Propterea poëtæ fabulantur, Caſtorem fuiſſe mortalem, quem immortalis Pollux ſuo interitu fraterna redemerit pietate. Quod ideò fingitur, quia eorum ſtellæ ſic ſe habent, ut una occidente, oriatur altera, Seruio teſte. Virg. lib. 6. Aen. Si fratrē Pollux alterna morte redemit, Itq; reditq; uiam toties.

Damon, & Pythias Pythagoræi condiſcipuli, arctiſsima inter ſe amicitia coaluerunt. Nam quum alterum eorum Dionyſius Syracuſanus interficere uellet ſuſpicione proditionis, alter ſe mortis uadem præſtare non dubitauerit, tantiſper dum is qui rapiendus erat ad ſuppliciū, reuerteretur à componendis rebus domeſticis. Quum autem adeſſet hora morti deſtinata, & iam obſes proximus eſſet ſupplicio, unuſquiſque ſtultitiæ tam temerarium ſponſorē damnabat. At is nihil ſe de fide amici dubitare prædicabat. Eodem autem momento quo ſupplicium tyrannus indixerat, qui diſceſſerat, ſuperuenit, obſidem liberaturus. De his Cicero in Officijs.

Achates perpetuus Aeneæ comes et ſocius fingitur à Virgilio, ſic ut alter altero ſemper comitatus abeat. Strozza pater: Nec minus hūc colui, q̃ dux Troianus Achatem, Quàm rector Graiæ Neſtora militiæ. Nam & maxima fuiſſe fertur amicitia inter Neſtorem & Agamemnonem.

Inter paria amicorum numerantur etiam Hercules & Theſeus: Nā hic illius uirtutē & facta ſemper imitatus

tatus est: & hunc in inferis captiuum redimere conatus est ille. Ambo in Amazones armati sunt, in Scythiam Phrygiamq; unà profecti, eisdem armis instructi, eodē telorum genere muniti, similibus studijs paribusq; exercitationibus usi, ex geminis fratribus geniti, Hercules ex Ioue, Theseus ex Neptuno, secundum Plutarchum.

Fuit & mutuus amor inter Herculem & Nestorem. Nam Hercules Messenem dedit Nestori, & Nestor primum instituit iuramentum per Herculem.

Statius Dimanta & Hoppleum amicitia insignes fuisse memorat. Syllius Marium & Casprum lib. 9. dicens – Sacro iuuenes Præneste creati, Miscuerant studia, & iuncta tellure serebant, Velle ac nolle ambobus idem, sociataq; toto Mens æuo, ac paruis diues concordia rebus, Occubuere simul, uotisq; ex omnibus unum Id fortuna dedit iunctam inter prælia mortem.

Alexander tanta fide coluit Ephestionem, ut eo mortuo propugnacula urbium diripi, equos mulos'que tonderi, plerosq; gregarios homines interfici ad mœroris argumentum iusserit: idq; uocauerit, Ephestionis inferias. In eius quoq; exequijs decem milia talentûm profudit. autores Plutarchus & Arrianus.

Quū Senatus Ro. Caium, & Tiberium Gracchos, ob grauißimas seditiones, quas in populo concitauerant, hostes patriæ iudicaßet: iußissetq; comprehendi, et interfici cum omnibus eorum asseclis: Blosius, qui Tiberiū secutus fuerat, in senatum uenit, culpā deprecaturus apud Lælium, quòd tanti Gracchum fecisset, ut quicquid ille uellet, sibi faciendum esse putaret. Cui Lælius: Dic, inquit, Si Gracchus te in Capitolium faces ferre uoluisset, nunquid fecisses? Tum ille: Nunquàm id quidem uoluißet

Gracchus: sed si uoluisset, paruissem. Quæ uox quantã uim amicitiæ promittat, unicuiq; relinquitur coniectandum.

Pomponius & Lectorius tanta fide C. Gracho adhæserunt, ut ad eius salutem morti sese obtulerint. Nam quum L. Opimius Gracchum ipsum fugiẽtem cum armata manu uelut hostem patriæ insectaretur Põponius, et Lectorius persequẽtium furori sese obtulerunt, ut ille salutẽ fuga sibi quæreret. Nec prius cesserunt impetui, quàm telis, & uulneribus undiq; perfoßi expirarent.

Seruilium Cepionem in uincula coniectum L. Rheginus, ui amoris impulsus, custodia liberauit, & fugæ illi se comitem dedit.

Volumnius tam effusis charitatis habenis M. Lucullum complexus est, ut quum Antonius Lucullum interfecisset, quòd adhæsißet Caßio & Bruto Cæsaris interfectoribus, Volumnius amico mortuo noluerit superesse, quum tamen facile posset euadere.

Cælius à Cinna & Mario Placentiæ obsessus, ne in eorum potestatem ueniret, Petronium amicũ suum orauit, ut inferret sibi mortẽ. Petronius quum ab ea sententia amicũ non posset auertere, interfecit, seq; illi comitẽ dedit.

Non minora beneuolentiæ indicia præstitit Terentius Decio Bruto: nam quum Antonius speculatores misißet, qui Brutum interficerẽt, Seruius Terentius, ut eũ à morte liberaret, seipsum interfectoribus obtulit, nomen Bruti mentitus. Re tamen cognita, Terentium dimiserunt incolumem, tracto ad supplicium Bruto.

C. Lælius, & Africanus Scipio inter raras amicitias numerati sunt.

Metrodorus Lampsacenus annis XVII. nunquàm discessit ab Epicuro.

Pomponius

Pomponius *Atticus tanta beneuolẽtia iunctus fuit* Ciceroni,*ut Ciceronis Atticus diceretur.*

Phydias *statuarius* Agorantum *Parium disci-pulum suum adeò dilexit,ut nomen eius suis operibus inscripserit plerunque.*

Nicomedes, *rex Bithyniæ, tam propenso fuit in* Romanos *animo,ut raso capite pileum sumpserit, & se Romanorum libertum uocauerit.*

Iulius Cæsar,*Syllanæ factionis inimicus,adeò fauit* Mario, *ut deiecta eius trophæa restituerit,statuasq; noctu erexerit in Capitolio.*

Galetes *puer usq; adeò amatus est à* Ptolemæo, *ut quum uideret reos ad supplicium trahi, salutem eis & impunitatem exorauerit à rege.*

Hispides Menedemo *socio à Spitamene inimicis occidendum se præbuit,quum tamen liberum esset periculum declinare.autor Curtius.*

Timagoras Meletem *Athieniensem usq;adeò dilexit,ut eo iubente se præcipitauerit.*

Cyziceni *adeò fideles* Romanis *extitere,ut ĩ bello Mithridatico diutißimè obseßi,neq; fame,neq; tormentis ullis ad deditionem cogi potuerint.autore Plutarcho.*

Amelius *cum* Plotino *philosopho annos supra uiginti summa familiaritate uixit.*

Darius *usq;adeò amauit* Megabyzum *Persam, ut diducto malo punico optauerit sibi tot Megabyzos, quot illic essent acinorum.Testis Herodotus.*

Iam docuimus quanta in Xerxem *regem Persarum beniuolentia fuerit* Boges,*quóque modo eius causa se, suáq; omnia morti & flammis deuouerit.*

Licinius Surra *tanta familiaritate & beniuolentia*

coniunctus fuit Traiano, ut imperator ipſe poſt delatio nem domum eius uenerit, pranſusq; cum illo eius medico oculos tentandos exhibuerit, tonſoriq; operam dederit. Mox ad amicos conuerſus, Ecquid accuſare Surram amplius poteſtis, inquit? Eidem mortuo ſepulchrum fieri, & ſtatuam poni iuſsit.

Memorabilis eſt amicitia duorum hominũ, quos Saxo Grãmaticus Aſmundum & Aſuitum uocat: quorum quũ Aſuitus morbo cõſumptus eſſet, alter Aſmundus ob amicitiæ iuſiurandum uiuus cum eo tumulari uoluit.

Vrbinum in agro Reatino deliteſcẽtem quum milites ad mortem inquirerent, ſeruus eius domini ornamentis indutus in eiuſdem cubile ſe reclinauit, ut irruentes hoſtes Vrbinum eſſe ſuſpicarentur, & ita primo impetu iugularent. In cuius rei monumentũ Vrbinus mortuo erexit ſtatuam, cum titulo & inſcriptione, quæ tam memorabilem teſtaretur fidelitatem.

Aeſopus libertus Demoſthenis patronum ſuũ adeò dilexit, ut nullo tormẽti genere potuerit cogi ad reuelandum adulterium domini. autor Macrobius.

Antium Reſtionem proſcriptum, & noctu fugientem ſeruus eiuſdem ſecutus eſt, abditumq; miniſterio ſuo aluit. Quum deinde perſequentes adeſſe ſenſiſſet, ſenẽ (quem caſus primum obtulit) iugulauit, & in cõſtructam pyram coniecit. Eadem accenſa eis occurrit, qui Reſtionẽ inquirebant, dicens: damnatum ſibi pœnas luiſſe, multoq; acrius à ſe uexatum, quàm ipſe uexabat. Quo factum eſt ut Reſtio liberatus effugeret.

Cepionem morti adiudicatũ quòd inſidias paraſset Auguſto, ſeruus ad Tyberim in Ciſta detulit, peruectumq; Hoſtiam in agrum Laurentem ad uillam patris nocturno

itinere

itinere perduxit. Cuius deinde nauigatiõis naufragio unà expulsum dominum Neapoli dißimulanter occuluit, exceptusq; à Centurione nec precio nec minis potuit adduci, ut dominum proderet.

Cluentium Pelignum Italicensem, comprahensum ab inimicis, seruus occidit, ne traderetur Pompeio hosti: ac se, ne domino superstes fieret, interemit.

C. Gracchum ex Auentino fugientẽ Euporus seruus qua potuit ratione tutatus est. Super occisum deinde animam scißis proprio uulnere uisceribus effudit.

Seleuci seruus quum seruiret amico eius, à quo dominus fuerat interemptus, cœnantem in ultionem domini confodit.

Mycithus seruus Anaxilai Meßenij acceptum à domino regnum eiusdem liberis ubi adoleuerunt, restituit, sumptoq; exili uiatico cum summa tranquillitate consenuit Olympiæ.

Neæra, & Charmione ancillæ fuerunt Cleopatræ reginæ, quæ spontaneam dominæ mortem imitatæ sunt, ac semiuiuæ repertæ, dominæ iam mortuæ coronam capite delapsam reponentes.

Solebãt Spartiatæ & Messenij uirgines ad sese mutuò mittere, ad confouendas semper amicitias.

Quædam amicorum paria numerantur à Politiano his uerbis: Vt tibi collatus iuuenis Phocæus Orestem Oderit, & spernat Thesea Pirithous. Sicanium Pyladem credatur fallere Damon, Vix quòd bonum frænis Castora frater amet.

AMOR CONIVGALIS.

ORpheus, ut fabulantur poëtæ, descendit ad inferos, non alia causa, quàm ad repetendum Eu-

rydicen uxorem, quam prius multis lacrymis defleuerat. Virg. lib. 4. Geor. Ipse caua solans ægrum testudine amorem, Te dulcis cõiunx te solo in littore secum, Te ueniente die, te decedente canebat.

Alcestis maritũ suum Admetum regem Thessaliæ tanto amore dilexit, ut quum Admetus ipse morbo laboraret, cõsultaq; oracula respondissent, futurum eum incolumem, si quis amicorum pro eo mori uellet, sola uxor recusantibus pietatem illam cæteris amicis, pro uiri salute morti se deuouerit. Propterea poëtæ fabulati sunt reuiuiscendi munus ei à Dijs concessum. Admetus uerò beneficij memor, perpetuas defunctæ nænias instituit. Iuuen. Saty. 6 -Spectant subeuntem fata mariti Alcestim.

Tantus fuit Penelopes in Vlyssem amor, ut eo absente per annos uiginti castitatem seruauerit impollutam, nullisq; procorum blandimentis succubuerit. Propertius lib. 2. Felix Admeti coniunx, & lectus Vlyßis.

Capanei apud Thebas mortui dum celebrarentur exequiæ, uxor Euadne in rogũ mariti se coniecit. Ouid. libro tertio de Arte: Accipe me Capaneu, cineres miscebibus inquit Iphias, in medios desiluitq; rogos. Martialis: Arserit Euadne flammis iniecta mariti.

Quum Belides omnes facta coniuratione maritos interfecissent, sola Hypermestra pepercit marito Lino, seu Linceo.

Protesilaus, sub cuius imperio fuerũt Antron, Phylaca, & Larissa urbes Thessaliæ, primus Græcorum interfectus est apud Troiam à Dardano quodam. Quod quum resciuisset Laodomia, in solatium mœroris optauit, ut mortui umbram uideret. Quod quum impetrasset, in illius amplexibus expirauit. Propertius: Illic Phylacides

iucundæ

iucundæ coniugis Heros Nō potuit cæcis immemor esse locis. Sed cupidus falsis attingere gaudia palmis, Thessalis antiquam uenerat umbra domum.

Portia, Catonis filia, quum audisset maritum Brutum apud Philippos interfectum, haustis carbonibus se suffocauit. Pamphilus: Vixisset Brutus, tunc non tam clara fuisset Portia.

Hipsicrathea Mithridati marito in omni bellorum discrimine fuit adiutrix, eumq́; armata in expeditionibus secuta est, rasis etiam capillis, quo commodius uteretur galea. Stroza pater: Nec Mithridatæas quæ comitata uias.

Pericles Aspasiã uxorẽ adeò dilexit, ut nunquàm egrederetur domo, quin eam dissuauiaretur. Vnde ueteres comœdiographi Deianyram & Iunonem eam uocabant.

Vxorem adeò dilexit Periander Corinthius, ut etiã mortuæ se commiscuerit.

M. Plautius in Asiam cum LX. nauibus proficiscens, quum Tarentum uenisset, Orestillam uxorem (quam secum duxerat) ibidem morbo absumptam amisit. Cuius dum celebrarentur exequiæ, impatiens mœroris Plautius pugione se confodit.

Antimachus poëta Græcus Lysidicem uxorẽ adeò dilexit, ut eius mortem lamentabili defleuerit Elegia qua omnes Heroum calamitates enumerabat.

Antonium quum superasset Augustus, Cleopatra animi dolore mortem sibi consciuit.

Saxo Gramaticus ait, Gunnildam fuisse mulierem, quæ quum uideret exequias Asimundi mariti sui, spiritum ferro sibi surripuerit.

Publius Rubrius Celer uixit cũ Caia Ennia uxore sua annos XLIII, menses VIII. sine ulla querela.

Albutius uixit in coniugio cum Terentiana Valentiana annos XXV. sine ullo iurgio.

Antonius Pius uxorē Faustinā tanta dilexit fide ut mortuæ diuinos honores instituerit, et statuas erexerit.

Idas ausus est in Apollinem certare, propter creptam sibi Marpissam uxorem.

Aemylius adolescens seipsum interfecit, quòd delitescentem in uepribus uxorem, pro fera interfecisset. autor Plutarchus.

Idem quoq; fecit Cyanippus Thessalus propter uxorem à canibus dilaniatam. autor idem.

M. Lepidus, Apuleiæ uxoris charitate, post repudium obijt.

Iulia Cæsaris filia, & uxor Pompeij, quum uidisset uestem mariti sui cruentam, & infectam sanguine, quorundam, qui iuxta Pompeium ipsum mutuis uulneribus se læserant, subito pauore consternata, & exanimis collapsa est, ex eáque turbatione partum edidit immaturum. autor Plutarchus.

Artemisia, Mausolo marito superstes, in perpetuo luctu & mœrore uixit, quo etiam confecta contabuit. Amoris eius fidē facit sepulchrū illud memorabile, quod erexit mortuo. Sunt qui uelint eā cineres cadaueris uino mixto hausisse: quorum opinio arridet Architrenio.

Darius existimans uxorem suam ab Alexandro uictore fuisse interfectam, eiulatibus impleuit astra, atque in hæc uerba prorupit: Quod ego tantum nefas commisi Alexander? Quem tuorum propinquorum necaui, ut hanc uicem sæuitiæ meæ reddas? Odisti me non quidem prouocatus. Sed finge iustum intulisse te bellum. Cum fœminis ergo agere debueras? Quibus uerbis conijcere est quantus

quantus fuerit Darij amor in uxorem.

Panthea, *uxor* Abradatæ *uiri Persæ quum audiuisset maritum in bello perijsse, arrepto pugione se ipsam interfecit.*

DE MVTVO FRATRVM ET SORORVM AMORE.

SOrores *Phaëtontis, quæ* Heliades, *et* Phaëtontiades *appellantur, fratrem cœlo deturbatum tantis lacrymis deplorauerunt, ut deorum commiseratione in arbores commutatæ sint. Verg. in Culice: At quibus insigni curru proiectus equorum Ambustos Phaëton luctu mutauerat artus: Heliades teneris amplexæ brachia trūcis, Candida fundebant lentis uelamina ramis.*

Anna *apud Vergilium conqueritur, quòd sorori suæ* Didoni *comes non fuerit in morte, ad simile genus mortis sibi consciscendum. Hæc autem Annæ uerba ad Didonē ex 4. Aeneid. Comitem'ne sororem Spreuisti moriens? Eadem me ad fata uocasses. Idem ambas ferro dolor, atque eadem hora tulisset.*

Antigone, *Oedipi filia, fratrem suum Etheoclem in bello peremptum sepeliuit, inuito Creonte tyranno. Ouid. li. 3. Trist. –Fratrem Thebana peremptum Supposuit tumulo rege uetante soror.*

Dagobertus *Francorum rex, consortem regni fratrem Aripertum constituit, donata ei Aquitania.*

Ramyrus *Veremundi filius, Hispaniæ rex, consortem regni assumpsit Garsiam fratrem adhuc impuberem.*

P. Rutilius *lcui morbo impeditus nunciata fratris repulsa in petitione cōsulatus, ilico expirauit. autore Plin.*

Cleomenes *Lacedæmonius, fratrem Euclidam secum regnare permisit. autore Plutarcho.*

Contra

Contrà uerò mutuo conflagrarunt odio Romulus & Remus, Etheocles & Polynices, Atreus & Thyestes, Aeta & Perses.

Hyam à leone deuoratum sorores Hyades lamentatione miserabili prosecutæ sunt, adeò ut mœrore uitam finiuerint. Deorũ demum cõmiseratione relatæ sunt in stellas. Ponta. Mox Hyadum chorus Eois emerget ab undis, Fratris Hyæ quas perpetuus dolor indidit astris.

Fuit maximus amor inter Castorem, & Pollucem, ut iam diximus. Stroza pater: Talis Amyclæos non iunxit gratia fratres, Alterna quorum uita redempta nece est.

AMOR, ET INDVLGENTIA PARENTVM IN LIBEROS.

ANtiochus Soter, rex Syriæ, Stratonicen nouercam, cuius amore pruriebat, indulgentia patris Seleuci Nicanoris obtinuit.

Hippo & Miletia, filiæ fuerunt cuiusdam Scedasi inter Bœotios ditißimi, quas quum impudici adolescentes per uim constuprassent, ac demum occultandi sceleris causa in puteum demersissent, pater impatiens mœroris ad earum tumulos seipsum confecit.

Gordianus senior, audita filij morte, seipsum suffocauit laqueo.

Orodes rex Parthorum ubi resciuit Pacorum filium in bello contra Ventidium perijsse, animi dolore uersus est in rabiem.

Niobe filios suos ab Apolline interfectos tantis defleuit lacrymis, ut in scopulum diriguerit. Propert. lib. 2. Nec tantum Niobe bis sex ad busta superba Sollicito lacrymans defluit à Sipylo.

Hecuba Polymestori regi Thraciæ genero suo oculos eruit, quòd Polydorum eius filium interfecisset.

Velerius Bestius simili modo excæcatus est à L. Imbrico socero suo, quòd eius filiũ Ruscium interfecisset.

Anius, Tuscorum rex, filiam habuit Saliam nomine, quam quum rapuisset Catheus adolescens, iratus pater, in fluuium Anienem, inde cognominatum, sese proiecit. autor Plutarchus.

Artaxerxes Darium filium adhuc uiuens regem constituit, contra morem Persarum.

Pythius Bithynius animi dolore, quem conceperat ex morte filij, à Xerxe interfecti, relicto uxori regno in mortui monumentum se coniecit, atq; inibi quod supererat uitæ, flebiliter compleuit.

Nauigãti in Cretam Theseo quũ Aegeus pater iussisset, ut si confecto Minotauro reuerteretur incolumis, albis uteretur uelis, ac Theseus uerborũ patris immemor, reuertẽs nigrũ tetendisset lintheũ, pater eo procul uiso in mare se coniecit, quòd putaret actum esse de filio. Fabulã hãc, seu si mauis, historiam fusißime describit Catullus.

Nihil magis curabat Aeneas quàm Ascanium suum. Vnde Vergilius lib. 1. Aeneid. Omnis in Ascanio chari stat cura parentis.

Confectũ senio Priamus ubi uidit filium suum Polyten à Pyrrho Achillis filio interfectum, non potuit iræ aut uoci parcere, quin homicidam insectaretur conuicijs, licet in eadem esset alea; ut docet Verg. lib. 2. Aen.

Auctolia Sinonis filia & uxor Laërtæ quum falso nuncio intellexisset Vlyssem filium apud Troiam in bello decubuisse, impatientia mœroris uitam proiecit.

Iam diximus Nioben in scopulum diriguisse, propter libe

pter liberos suos ab Appolline interfectos. Idem quoque dolor impulit Amphionem Niobes maritum mortem sibi consciscere. Ouid. in Ibin: Addidit ut fidicen miseris sua funera natis, Sic tibi sint uitæ tædia iusta tuæ.

Euenus Martis & Steropæ filius quum stupratorem filiæ Marpissæ Apharetum nomine comprehendere non posset ad supplicium, coniecit se in Lycormam fluuium animi dolore. autor Plutarchus.

Thomyris Scytharum regina filium suum Sargapisem adeò dilexit, ut non prius sibi cōstiterit, quàm mortem eius ulta sit seuerißimè. Comprehensum enim interfectorem Cyrum, cruci affixit, teste Diodoro, & ablatum mortui caput, demersit in utrem sanguinis.

Mycerinus rex Aegypti, filiam quam habebat unicam, adeò dilexit, ut mortuæ cadauer incluserit aureo bouis simulachro, quod in templis proxime deos posuit, floribusq; ornauit, quotidie admota noctu perpetua lucerna. autor Herodotus.

Attedius Melior duos habuit liberos, Blesum, & Glauciam nomine, quos adeò dilexit, ut diē Blesi mortui natalem singulis annis celebraret. Mart. lib. 8. Præstas hoc Melior sciēte fama, Qui solennibus anxius sepulti Nomē non sinis interire Blesi, Et de munifica profusus arca Ad natalicium diem colendum Scribarum memori piæq; turbæ Quod donas, facis ipse Blesianum.

Mater Antistiæ, quum uidisset filiam à Cn. Pōpeio repudiatam, superinducta Aemylia, mortem sibi consciuit.

Blauus quum audißet filium à Triumuiris interfectum, ab iisdem impetrauit, ut interficeretur, & filio mitteretur comes.

AMOR

AMOR LIBERORVM IN PARENTES.

ARtaxerxes rex Persarum patris sui interfectorem dedit morti, mutata deindustria cum eo lorica.

Icarum patrem Erigones quum agrestes Attici interfecissent, filia doloris impatiens laqueum implicuit collo. Ouid. in Ibin: Quodq́; dolore necis patris pia filia fecit, Vincula per laquei fac quoq; guttur eat.

Atys, filius Crœsi, quum esset natura mutus, ubi tamen uidit hostilem gladium imminentem paterno iugulo, solutis dẽtium claustris, prorupit in uerba, quibus docuit affectum animi sui. autor Gellius.

Amphinomus, & Anapius, Siculi fratres, quum Aetnæ incendio Catana urbs, et omnia propè Siciliæ loca deflagrarent, parentes humeris superpositos, periculo subduxerunt. Syllius: Tum Catane nimium ardenti uicina Typhœo, Et glomerasse pios quondam celeberrima fratres. autor Aetnæ, Amphinomus fraterque pari sub munere fortes Quũ iam uicinis streperent incendia tectis, Accipiunt pigrumq́; patrem, matremq́; senilem, &c.

Simili exemplo laudatur pietas Aeneæ, quòd flammis uniuersam Troiam populantibus, inualido patri humeros subincuruauerit, relictisq́; diuitijs, unicũ pignus redemerit ab incẽdio. Claud. Quòd si notus amor prouexit in astra Lacones, Aeneam Phrygio raptus ab igne pater.

Scipio adhuc puer patrem Pœnis hostibus circunseptum, liberauit apud Tycinum, seu Trebiam. autore Liuio. Statius lib. 3. Sylua. Quiq́; tener sæuis genitorem Scipio Pœnis Abstulit.

Lausus, Mezentij Tyrrheni filius, patrem in bello adue

aduersus Aeneā seruauit, eoq; liberato ipse ab Aenea interfectus est. Statius: - Et Lydi pietas temeraria Lausi.

Oppium à triumuiris proscriptum (dum ad supplicium quæreretur) filius humeris extulit, & incolumem peruexit in Siciliam.

Antigonus quum ingenti prælio superasset hostem, præmium belli transtulit ad patrem, & imperium illi tradidit Cypri.

Antigona patri suo Oedipo exoculato ducem se præbuit.

Rosimunda filia Cunimundi Gepidarū regis, maritum suum Alboinum regem Longobardorum ueneno suffocauit, quòd is Cunimundū bello uictum interfecisset, & ex interfecti ceruice fecisset sibi poculum.

il conte Luigi dal uerme nella ma[...] monda

Leo iunior, quum annum unicum præfuisset imperio, Zenoni patri manibus suis diadema imposuit, ipsum'que deinceps imperare iußit.

Alphonsus patrem suum Ferdinandum decem ac septem aureorum millibus funerauit, magno pietatis argumento.

Cleobis, & Biton fratres, Argiam sacerdotē matrem suam currui insidentem equorum penuria ab oppido traxerunt ad phanum, seq; iugo alligarunt: quòd ius esset sacerdotem ipsam ad sacrificium curru uehi. autor Cicero lib. I. Quæst. Tusc. Claud. Si uetus Argolicos illustrat gloria fratres, Qui sua materno colla dedere iugo.

ARROGANTES, SVPERBI, GLORIOSI, ET AMBITIOSI.

DAres, ut est apud Vergilium, fuit nescio quis gloriosus, qui in ludis & certaminibus (quæ Aeneas ad Anchisæ patris tumulum celebrauit in Sicilia) inani

brachiorum

brachiorum ostentatione gloriabatur, & immodicis laudibus se prædicabat, unumquenq; ad duellum prouocans, & suam unius uirtutem extollens immodicè. Verg lib. 5. Aeneidos: Nec mora, continuo uastis cum uiribus effert Ora Dares, magnoq; uirum se murmure tollit.

Misenus fuit Aeneæ tibicen, qui deos marinos ad certamen tubæ ausus est irritare.

Numanus Remulus fuit quispiam Rutulus, qui quum multum sibi tribueret, & immodicè placeret, Troianos in Italia obsessos arguebat imbelliæ, & mollicici. Verba Verg. sunt hæc: Is primam ante aciem digna atq; indigna relatu Vociferans, tumidusq; nouo præcordia regno Ibat, & ingentē sese clamore ferebat. Eodem teste

Murrhanus fuit quispiam, qui antiqua generis nobilitate gloriabatur. Sic autem ait lib. 12. Murrhanum hic atauos & auorum antiqua sonantem Nomina per reges actum genus omne Latinum Præcipitem scopulo, atque ingenti turbine saxi Excutit.

Narcissus puer liberali forma tantæ fuit superbiæ, ut pueros omnes & puellas à quibus adamabatur, nihili faceret, Ouid. lib. 3. Meta. Multi illum iuuenes, multæ cupiere puellæ. Sed fuit in tenera tam dura superbia forma, Nulli illum iuuenes, nullæ tetigere puellæ.

Martialis illudit cuidam Sosibiano, quòd patrem appellaret dominum, qui tamen erat seruus. Sic autem ait: Et seruo scis te genitum blandeq; fateris, Quum dicis dominum Sosibiane patrem.

Appion Grammaticus Alexandrinus tanta fuit arrogantia, ut ei immortalitatem polliceretur, cui opera sua nuncupasset.

Demetrius Poliorcetes, Antigoni Macedoniæ re-

gis filius, tanta fuit insolentia, ut Atheniensium legatos biennium suspensos tenuerit sine colloquio: ac demum re infecta, reuerti iusserit.

Marsyas tibicen notatur hoc uicio, quòd Apollinem ad tibiæ certamen prouocauerit, ut fabulantur poëtæ.

Menecrates medicus nullam ab his mercedem solebat accipere, quibus medebatur. Sed hoc tantum petebat, ut liberati se ipsius seruos esse faterentur, cumq; Iouem dicerent.

Nestorius hæreticus factus præsul Constantinopolitanus, orationem postero die habuit ad populum arrogantiæ plenam & superbiæ, qua cœlum se unicuiq; daturum promittebat.

C. Neuius, Comœdiographus, superbiam suam testatus est Epitaphio, quod sepulchro suo iußit inscribi. Erat autem tale: Immortales mortales si foret fas flere, Flerent diuæ camœnæ Neuium poëtam. Itaq; postquàm orci traditus est thesauro, Obliti sunt Romæ Latina loquier lingua. autor Gellius.

Rhemnius Palæmon grammaticus gloriabatur secum natas esse literas, ac secum demum morituras. Idem M. Varronem porcum appellare non ueritus est.

Paulus Samosatenus hæreticus, diues factus è paupere, excreuit in superbiam intollerabilem. Nam incedens per uicos & compita, doctrinam & literas ostentabat publicè, & notarijs in propatulo, quicquid primum in buccam uenisset, dictabat.

Polydamas athleta, ea fuit animi confidētia, & temeritate, ut ruinam scopuli, quem præuidebat casurum, expectauerit, existimans se posse resistere: quo tamen obrutus est, ut iam diximus.

Tamyras

Tamyras poëta, Thrax natione, ausus est cum Musis de cantu certamen suscipere, ab eisdem propterea exoculatus.

Iam diximus Theagenem Caprum pauperem fuisse, qui haberi uolebat diues.

Timæus Siculus historicus gloriabatur sese Thucydidem & Philistum in historia superaturum. autor Plutarchus.

Ausa est Arachne certare cum Minerua de lanificio, ut testantur Poëtarum fabulæ.

Erat Athila rex Pannoniæ superbus incessu, huc atque illuc oculos circunferens, ut elata potentia in ipso corporis motu appareret.

Poëtæ fabulãtur Casiopẽ, Cephei filiam, Nereidibus se prætulisse, ut Nioben Latonæ, Antigonam filiam Laomedontis Iunoni, Lychionẽ filiã Dedalionis, Dianæ.

Domitianus iactabat in senatu patri se & fratri imperium dedisse, illos sibi reddidisse. Gaudebat appellatione Domini, atq; etiam Dei. Vnde Eusebius: Primus, inquit, Domitianus Dominum se & Deum appellari iussit. Hinc fluxerunt duo uersiculi cuiusdam poëtæ assentatoris: Edictum Domini, Deiq; nostri, Quo subsellia certiora fiunt. Vnde institutũ est ab eo, ut ne scripto quidem, aut sermone cuiusquam aliter appellaretur. Statuas sibi in Capitolio non nisi aureas, & argenteas poni permisit. Septembrem & Octobrẽ menses ex appellationibus suis Germanicum, Domitianumq; transnominauit, quòd altero suscepisset imperium, altero natus esset.

Heraclides philosophus Ponticus draconem aluit, quem feretro suo post mortem imponi iußit, ut ex hoc putaretur ad deos migrasse.

Maximinus iunior tanta fuit arrogantia, ut manus & pedes senatoribus præberet osculandos.

Actius poëta in Camœnarum æde maxima forma statuam sibi posuit, quum tamen breuis admodum esset. autor Plinius lib. 34.

Suffenus fuit ineptißimus poëta, qui in suis operib. mirabatur se plurimũ, sibiq; blandiebatur, & arridebat. Catullus: Quem non in aliqua re uidere Suffenum poßis.

Sesostris, rex Aegypti, fuit adeò superbus, ut domitos reges ad currũ iungeret, eoq; modo triumpharet.

Maricus quidam ex plebe Boiorum ausus est se Deum facere. autore Cornelio Tacito.

Caius princeps seipsum inter Diuos retulit, & Iouis maximi nomine statuas erigi sibi imperauit.

Myxus fuit Dianæ sacerdos gloriosus, & uirtutum suarum eximius præco.

Senetio fuit quispiam, qui grandia semper cupiebat dicere. Idem seruos nolebat habere, nisi grandes, & argentea uasa non nisi grandia. Concubinam habebat ingentis staturæ. Summis insistebat digitis, quum diceret, quò grandior uideretur.

Themison Cyprius Hercules dici uolebat, eoq; nomine rem sibi diuinam fieri patiebatur.

Calippides Græcus fuit Tragœdiarũ histrio, qui in ea re plurimũ se mirabatur: Propterea quum Agesilao regi occurrisset, arrogantius eum salutauit, subinde illi se ostentans, & inter astantes sese intrudens, arbitratus fore, ut comiter à rege exciperetur. Verũ is quum grauioribus intenderet, ac ne Callipidẽ respectaret, Non admodum, inquit, nosse me uideris, ô rex, nec qui sim inaudisse. Ridẽs Agesilaus, An nõ es, inquit, Callipides ille mimus?

Varus

Varus *Pergæus fuit quispiam, qui uerbis assentatorum corruptus, persuasit sibi, se esse omnium formosissimum, arte quoq; & robore in palæstra omnes excellere, imò ne Musas quidem cantare suauius.*

Iam diximus quonam modo Salmoneus *tornitrua mentiretur, ut Deitatis opinionem sibi uendicaret.*

Acco *mulier ad speculum inepte sibi blandiebatur.*

Sapor, *rex Persarum, uocabat se regem regum, participem syderum, fratrem Solis & Lunæ.*

Iulius *Cæsar dicebat debere homines pro legibus habere quæcunq; diceret, eóq; arrogantiæ progressus est, ut aruspice tristia & sine corde exta quondam nunciante, futura diceret lætiora, quum uellet.*

Zeusis *adeò sibi placuit in Helena, quam pinxit, ut non expectato aliorum testimonio, hos uersus ipse adiecerit: Haud turpe est Troas, fulgentesq; ære Pelasgos Coniuge pro tali diuturnos ferre labores: Aeternis facies nimis est æquanda deabus.*

Marcus *Drusus tanta fuit arrogantia, ut L. Philippum Consulem, quia se interpellare concionantem ausus fuerat, obtorta gula per clientem suum adeò uiolenter in carcerem detruserit, ut multus è naribus eius cruor profunderetur. Quum senatus ad eum misisset, ut in curiam ueniret: Quare non potius, inquit, ipse ad me uenit?*

Cn. Pompeius *balneo egressus ante pedes suos prostratum Hipseum ambitus reum nobilem ac sibi amicum, iacentem reliquit contumeliosa uoce proculcatum.*

Alexander *Macedo Iouis Ammonis filius dici uoluit.*

Annibal *Cannensis pugnæ successu elatus, neminem suorum ciuium admisit in castra, nec ulli responsum*

dedit, nisi per interpretem.

Hanno Carthaginensis aues capere solebat, quas hanc edocebat uocem, Deus est Hanno. Adultas demum & doctas quaquauersum emittebat, ut eandem emitterẽt uocem. Hoc Erasmus refert in quendam Psaphonem.

Herostratus nominis & famæ libidine templum Dianæ Ephesiæ incendio dedit. autor Gellius.

Manes hæreticus prædicabat se natum uirgine, deitatisq; numen sibi uendicabat.

Perpenna Consul regnandi cupiditate Sertorium inter epulas incautum occidit, ut solus principaretur in Hispania.

Amulius Numitorem, Artabanus Xerxem, Athalia uniuersum Dauidis semen interfecerunt, ut apud suos dominarentur.

Spitigneus rex Bohemorum dominandi libidine bellum gessit cum fratre Vratislao.

Empedocles, Agrigentinus poëta, in Aetnam se coniecit, ut ad superos conuolasse putaretur.

Heraclius Phocam interfecit, ut solus imperaret.

Iugurtha fratres suos Hiempsalem & Adherbalem morti dedit, ut Numydarum regno solus potiretur.

Constantinus Imperator Irenen matrem expulit, ut imperaret solus.

Sellus fuit quispiam, qui quum esset pertenui fortuna, uolebat tamen haberi diues.

Solebat Calliphanes poëta diuersorum carminum & orationum initia conscribere, ad tres aut quatuor uersus, eaq; pronunciare & ostentare, ut commentum ignorantibus multiscius & eruditus uideretur.

Adrianus fuit adeò cupidus famæ & laudis, ut libros,

bros, à se scriptos de sua uita, libertis suis literatis dederit, qui eos suis nominibus publicarent. autor Aelius Spart.

Ducebatur Nero æternitatis perpetuæq; famæ cupidine: unde & mensem Aprilem Neroneum appellauit, & Romam Neropolim constituit appellare. autor Sueton.

AVDACES, ET TEMERARII.

Poëtæ Phaëtontis arguunt temeritatē, quòd patris currū acceperit regendum, quum tamē non esset idoneus auriga. Ouid. lib. 1. Trist. Vitaret cœlum Phaëton si uiueret, & quos Optauit stulte, tangere nollet equos.

Ausi sunt Gigantes Iouem armis lacessere, & in eum scopulos iaculari, ut uolunt Mythologorum fabulæ. Autor Aetnæ: Tentauere (nefas) olim detrudere mundo Sydera, captiuiq; Iouis transferre Gigantes Imperium, & uicto leges imponere mundo.

Fuit & in primis temerarium Sinonis facinus, qui fatalem machinam in medios Troianos duxerit solus, in utranq; paratus aleam. autore Vergilio.

Finguntur Theseus & Pyrithous irremeabiles umbrarum domos irrupisse, ut dominam Ditis thalamo deducerent.

Icarus confictis à patre Dædalo pennis supramodū intumescens, ausus est mediocrē parētis uolatū deserere, et in sublime niti, donec liquefactis à sole pennis, præceps deciderit in mare. Ouid. lib. 1. Trist. Dum petit infirmis nimiū sublimia pennis Icarus, Icarijs nomina fecit aquis.

Crotoniates Milo nimia roboris confidentia tentauit arbores diducere.

Bellorophon insidens Pægaso per medium aërem ferri uoluit.

Iason & Typhis uitam uentis primi commiserunt, & uias maris (quas natura negat, teste Claudiano) aggressi sunt, Tristes Hyadas, rabiemq; noti, infames scopulos, Acroceraunia, & mare turbidum, ut ait ille, siccis oculis prospicientes.

TIMIDI ET METICVLOSI.

ARchilochus scripsit, satius esse clypeum abijcere, quàm interire. Vnde & Lacedæmonij suis eum finibus iusserunt excedere.

Notatur apud Aristophanem Cleonymus, quòd abiecerit clypeum.

Theagenes fuit adeò superstitiosè timidus, ut domi haberet Hecathes simulachrum, nec usquàm pedem moueret, nisi illo consulto.

Artemon apud Græcos metu fractus & stupidus, diu intra domus septa se continuit, duobus seruis æreum scutum supra eius caput sustinentibus, ne quid noxium superne excideret. Si quando autem tecto egredi cogeretur, lectica tecto adoperta gestabatur.

Cn. Vatienus sinistræ manus digitos sibi amputauit, ne bello Italico militaret.

Timebat Pisander, necubi animæ suæ occurreret, à qua uiuus esset destitutus.

Dionysius eò formidinis progressus est, ut cultros metuens tonsorios, candente carbone sibi adureret capillum. Quin & tondere filias docuit, ferro tamen remoto: instituitq;, ut candentibus iuglandium putaminibus barbam adurerent.

Aristogiton fuit Atheniensis quidam sycophanta, qui Martē habebat in lingua, et nunquàm non loquebatur de bellis, ut propterea bellicosus appareret, quum tamen

tamen re ipsa foret meticulosus. Proinde quum die quadam intellexisset exercitum parari, & conuocari milites, simulata ualitudine crus obligauit, & baculo innixus in publicum se protulit, claudicatem simulans. Quod ubi primum conspicatus est Phocion, cognita primo intuitu hominis uafricia: exclamauit: Aristogiton claudicat.

Aristophanes & Lucianus induxerunt Plutum quendam omnia formidantem.

Demosthenes pro ignauo & maxime timido accusatus est, quòd in propria causa dicturus, prius aufugerit, quàm deuenerit in iudicium.

Lycas furentem fugiens Herculem, complexus aras tremebunda manu mortem metu consumpsit, ut nimio de metu exanimatus mortem sensisse non uideatur.

Taurea Campanus, uerbis quàm re ferocior, Claudium Asellum militem Romanū superbis comminationibus ad duellū irritauit ultrò: ubi aūt uentū est ad cōflictū, repente cōcitato equo fugā arripuit, et aufugit Capuam.

Athanasius Alexādrinus antistes, impar Arrianorum inuidiæ, sex annos in profundißimo cisternæ lacu metu mortis delituit.

Quum Diocletianus multos idolis sacrificare nolentes morti dedisset, unus omnium Marcellinus pontifex ad simulachra dæmonum, metu mortis immolauit.

Iurauerat Petrus apostolus, se non defecturum à Domino, etiam si Apostoli omnes hoc fecissent: ubi tamē uentum ad discrimen, subduxit se periculo, & secutus est à longe, captumq; ter ante gallicinium negauit, impietatis Iudaicæ metu.

Perses rex Macedoniæ fractis opibus regni humiliter & abiectè prouolutus iacuit ad Aemylij pedes.

LITIGIOSI.

PArnus fuit quiſpiam, qui ob amiſſam nauiculam obuijs quibusq; litigabat. Hinc adagium, Diſceptare ob Parni ſcaphulam. id eſt, ob res minutulas, multũ mouere litium & querelarum.

Solebat Patacion bonis uiris calumnias ſtruere, eoq; turpi quæſtu rem domeſticam augere. Hinc adagium, Patacione calumnioſior.

Anus quæpiam fuit Ptolemaïs, quæ quoad uixit, lites agitabat, nec unquàm ab agendis cauſis feriabatur. autor Diogenianus apud Eraſmum.

Eurymnus fuit calumniator, qui diſsidium inter Caſtorem & Pollucem conatus eſt ſerere, alterum apud alterum inſimulans.

Hyperbolus fuit quiſpiam mirum in modum appetens litium. Hinc adagium, Vltra Hyperbolum.

Gellius ſcribit Xantippen Socratis uxorem moroſam fuiſſe admodum, & iurgioſam: quod etiam de altera eius uxore Myrrho Ariſtidis filia prædicatur. Ambæ enim in muliebres contentiones propter ipſum Socratem deueniebant.

Herodotus ſcribit Euriſthenem & Proclem fratres ubi adoleuerunt, per omne uitæ tempus inter ſe diſſenſiſſe, & eorum poſteros itidem perſeueraſſe.

Empedoclem aiunt ijs fuiſſe moribus, ut aſsiduè ſimultatem cum aliquibus ſuſciperet, easq; pertinacißimè exerceret.

Notum eſt quemadmodum Etheocles & Polynices fratres mutuo diſsidio ad certamen, & mutuam mortem uenerint regnandi libidine.

Cornelius Tacitus ait, Verginiũ ſeditionibus ob- noxium

noxium fuisse.

Plinius scribit discordiam ignotam esse Hyperboreis uiritim, gregatimq; degentibus.

Fuit Pomponius Atticus tanta erga domesticos facilitate, ut iurauerit se cum matre nonagenaria nunquàm in gratiam rediisse, cum sorore pariter nullam gessisse simultatem.

TACITVRNI.

PAulus Simplex, Pauli primi Anachoretæ discipulus, magistro iubente, integrum triennium obstinatissimè tacuit.

Discipulorum Pythagoræ nemo minus biennio conticuit.

Agatho lapidem in ore tenuit per triennium, ut silere disceret.

Thomam Aquinatem condiscipuli bouem appellabant, quòd semper taceret, audiretq; tantum.

De silentio Secundi philosophi iam diximus in capite de Incestuosis.

Zeno quum legatos Antigoni regis missos Athenas cum nonnullis philosophis ad cœnam inuitasset, ac cæteri omnes uerborũ multitudine doctrinam suam ostentarent, solus ipse tacuit. Silentij causam percontantibus legatis, respondit, difficillimum omnium esse, retinere sermonem.

HOMINES LIBERAE ET importunæ loquacitatis.

LAra fuit nympha, cui Iupiter linguam abstulit, quòd furtiuos eius amores Iunoni reuelasset. Ouid. lib. 2. Fast. Iuppiter intumuit, quaq; est non usa modestè Eripit huic linguam, &c.

Tantalum apud inferos damnatum aiunt, quòd

decorum

deorum secreta hominibus reuelasset. Ouidius: Quærit aquas in aquis, & poma fugacia captat Tantalus, hoc illi garrula lingua dedit.

Daphitas grammaticus in Thorace mõte cruci affixus est, quòd reges maledicis carminibus incesseret.

Anaxarchum ob petulantes iniurias Anacreon Cyprius in pila contundi iußit.

Calisthenes liberius cum Alexandro locutus, eiusdem mandato adiudicatus est morti. Hæc autem eius uerba ad Alexandrũ fuisse feruntur: Si deus es, beneficia largiri mortalibus, non sua debes eripere. Si homo, id quod es, semper te esse cogita.

Lacedæmonij libros Archilochi ob solam dicacitatem, & ingenij uirulentiam ab urbe sua summouerũt, ne illorum lectione corruptum aliquid imbiberent lectores.

Dionysio inquirenti, ubinam terrarum exquisitius haberetur æs: Antiphon Sophistes respondit, optimum se nosse Athenis, ubi statuas habebant Armodius & Aristogiton tyrannicidæ. Innuebat autẽ Antiphon Dionysium esse dignum, qui ab huiusmodi hominibus interficeretur. Quæ petulans & uerbosa dicacitas homini malè ceßit.

Susarion, Machnes, Cratinus, Aristophanes, & Eupolis, Græci poëtæ, flagitia hominum tanta libertate insectabantur, ut opus fuerit lege, quæ maledicam illam & effrænẽ mordendi licentiã cohiberet, et cõprimeret. De quibusdam horum meminit Horatius dicens: Eupolis atq; Cratinus, Aristophanesq; poëtæ, Atque alij, quorum comœdia prisca uirorum est, Si quis erat dignus describi, quòd malus aut fur, Quod mœchus foret aut sicarius, aut alioqui Famosus, multa cum libertate notabant.

Meuius poëta Metellos ac Scipiones suis uersibus ausus

ausus est proscindere. Propterea Metellus cõsul hoc ei uersiculo respondit: Dabunt malum Metelli Neuio poëtæ. Tãdem autẽ propter nimiã illã in scribendo maledicentiã à triũuiris in uincula cõiectus est, & in carcerẽ detrusus.

Audax fuit & licentiosum C. Memmij uerbũ, qui ausus est obijcere Cæsari, tanquàm pathico, quòd stetisset ad cyathum Nicomedi regi inter exoletos.

Antigonus rex Theocritũ Chium occidit propter salsum & mordax scomma ab eo de se dictũ. Quum enim quasi puniendus ad Antigonum raperetur, solãtibus eum amicis ac spem pollicentibus, quòd omnino clementiã regis experturus esset, quũ ad eius oculos uenisset: respõdit, Ergo impoßibilẽ mihi dicitis spẽ salutis. Quo uerbo illudebat regi, q altero orbatus esset oculo. autor Macrobius.

Nullum opus tam absolutum esse poterat: quod nõ calumniaretur Momus. Idem Sandalium Veneris Praxitelicæ culpauit, quum Venerem ipsam non posset.

Oscus fuit quispiam natus ad contumelias omnium ingenijs impingẽdas. Nulli nõ inußit notã. autor Seneca.

Medius, fuit quidam ex Alexãdri adulatoribus, qui calumnias in quemuis iactabat, & alios ad idem opus hortabatur.

Iam docuimus, quàm liber & petulans Demochares Atheniensium legatus in sermone apud Philippum regem fuerit.

Timagenes historicus Augustũ & uniuersam eius familiam maledicis uerbis, probrosisq; conuicijs ausus est denigrare. Benignus tamen Imperator ad uindictam satis habuit ei domo sua interdicere.

Staterius ætate Marci Tullij, ob conuiciosa uerba & mordaculos sermones rei capitalis iure damnatus est.

Theon

Theon fuit poëta quiſpiam rabioſæ loquacitatis, petulantiſsimæq; maledicentiæ. Hinc Adagium, Dente Theonino rodi.

Hipponax poëta fuit Iambographus amarulentus, & notæ mordacitatis. Hinc Hipponacteum præconium ceßit in parœmiam.

Zoili quoq; mordacitas prouerbio locum fecit. Nam & poëtarum principem Homerum auſus eſt ſuis ſcriptis laceſſere.

Aeſopus Delphos profectus gentis illius iram in ſe conuicijs & contumelioſis apologis concitauit.

VERACISSIMI.

POmponius Atticus nec mendacium dicebat, nec pati poterat.

Benius abbas qui in Thebaidis ſolitudine uixit, nũquàm uiſus eſt iurare, nunquàm mentiri, nunquam iraſci, nunquàm uerbum ocioſum dicere.

Hor abbas nunquàm mentitus eſt, nunquàm cuiquam maledixit.

ASTVTI, ET FRAVDVLENTI.

ISmenias Thebanus legatus ad regẽ Perſarum miſſus, quum ſciret ex conſuetudine gentis nihil ab ipſo rege impetrari poſſe, niſi prius quis adorãs procumberet: ubi in eius fuit conſpectu, annulum de induſtria ad pedes cadere permiſit, ut in eo colligendo reclinatus, uideretur adoraſſe regem.

Atheniẽſibus in expeditionẽ Siciliæ nauigaturis Meſon Aſtrologus inſaniã mentitus eſt, ut onus detractaret.

Papyrius Prætextatus ductus à patre in ſenatum, quum arcana quædam illic audiſſet, reuerſus domum, & interrogatus à matre, quidnam actum eſſet in ſenatu: ad declinan

declinandas importunas eius preces, respondit, constitutum esse, ut uni uiro duæ nuberent uxores. autor Gellius.

Pysistratus timens primores Atheniensium, uoluntarijs affectus plagis in publicum processit, ubi de principum crudelitate questus populum concitauit ad ulciscendam fictam iniuriam.

Quo actu usa sit Phryne meretrix in Apellem, iam diximus in capite de Meretricibus.

Scyllis Sicyonius tanto astu claruit, ut quo tempore Xerxes imminebat Græciæ, Persarum nauium rudentes & anchoras natando & urinando præscinderet.

Ladislaus, rex Poloniæ, Cracouiam oppidum obsessum ad deditionem cõpulit opinione castrẽsis copiæ, Stratagemate deceptum, quũ montes farina integi mãdauisset.

Theopompus Lacedæmonius permutato cũ uxore habitu euasit è carcere ut mulier.

Pyrrhander fuit sycophanta quispiam egregiè uersutus, notæq; malitiæ. Aristophanes apud Erasmum: Ac per Iouem fuit quidem Pyrrhandrica ista techna.

Quum mortuo Cambyse septẽ Persarum magi inter se conuenissent, ut cuius equus primum soli oriẽti adhinniret, rex salutaretur: Oebares (seu ut aliqui scribunt) Cebares Darij equiso admissam intra equæ genitalia manum naribus equi Dariani admouit, Quo odore irritatus equus, ante omnes hinnitum dedit.

Eucrates fuit uersutus quispiã, qui aliquo prætextu suffugiebat semper, si quando fides esset præstanda. Hinc adagium natum, Vias nouit quibus effugit Eucrates.

Cantharus fuit quispiam impostor & maleficus apud Athenienses.

Phrynondas fuit etiam uersutus & maleficus, summusq;

musq; malarum rerum artifex. Vnde quotiescunq; hominem insigniter malum uolebant innuere, Phrynondã appellabant. Aristophanes apud Erasmum: Scelerate tu, ac Phrinonda, & impurissime.

Vlyssem & Sisyphum uafros admodũ fuisse pro comperto est. Vnde Homerus apud Erasmum: Sisyphus in terris, quo non astutior alter.

Ciphissodorus, Pantoleon, et Matreas impostores fuerunt apud Alexandriam, qui uafris quibusdã commentis spectantes eludebant.

Sertorius, ut est apud Gellium, in temporibus difficillimis mentiebatur ad milites, si mendacium prodesset: et literas compositas pro ueris legebat, & somnium simulabat, & falsas religiones conferebat, ut his rebus militum animos quoquò uellet, induceret.

Dionysius tyrannus citharœdo cuidam sibi plurimum grato, in spectaculis multa pollicitus est: neq; tamen sequenti die erogauit quicquam: mercedem uerò reposcẽti, hoc modo respondit, Abunde tibi gratiam retuli citharœde. Quantò enim tempore oblectasti canens, tantò etiã sperans es oblectatus.

Hyperbolus fuit quispiam Chremidis filius, uersutia in fallendo præsignis. Nam quum lucernas factitaret, plumbum immiscebat æri, ut ponderosiores factæ maius demererentur precium.

Antonio Athenas intranti quum ciues urbis obuiã processissent, dixissentq;, esse sibi Mineruam nubilem, quam Libero patri (ita enim eum uocabant assentandi studio) despondere uellet, arrepta occasione ducturum se respondit, sed oportere futuræ nuptæ mille dari talenta nomine dotis.

Iulius Cæsar in obeũdis expeditionibus exercitũ nũquàm duxit per insidiosa itinera, quin prius locorũ situs experiretur: nec ante in Britanniã transuexit, quàm portus & nauigationẽ, & accessum ad insulam explorasset.

Cyrus Massagetis in se irruentibus castra reliquit diripiẽda, ut cibo potuq; graues & somno deditos postmodum aggrederetur, & uinceret, ut accidit.

Annibal Romanã classẽ adortus, serpentes fictilibus uasis inclusos, in hostem nihil tale sperantem eiaculatus est, & insperata formidine concussos in fugã uertit.

Alexander tertius ponti. max. Venetias habitu serui fugiens, manus Federici subterfugit.

Boëmundus Roberti regis Siciliæ frater ab expeditione Hierosolymitana rediens, quũ per fines Alexij imperatoris inimici trãsire cogeretur, se clausũ in locuco ut mortuum ferri iussit, eoq; modo manus hostiles euasit.

VERSIFORMES, SEV IN VARIAS FORMAS MVTABILES.

Metra filia Erisichthonis, ut fabulantur poëtæ, in uarias formas sese commutabat. Ouid. libro 8.

Nunc equa, nunc ales, modò bos, modò ceruus abibat.

Hinc adagium, Mutabilior Metra Erisichthonis.

Achelous dimicans in Herculẽ pro Deianyra, quũ uideret se multo inferiorẽ uiribus, in serpentem primò, deinde in taurum, postremò in fluuium sese transformauit. Vnde apud Ouid. libro 9. sic loquitur: Inferior uirtute, meas diuertor ad artes, Elaborq; uiro longum formatus in anguem.

Periclymenus Nestoris frater beneficio Neptuni in quascunq; formas se commutabat. Idem lib. 12. Mira Periclymeni mors, est cui posse figuras Sumere quas uel-

let, rursusq; reponere sumptas Neptunus dederat.

Eadem transformatio tribuitur Protheo Oceani & Tethyos filio. Hinc adagium, Protheo mutabilior. Vertumnus dicitur à Latinis. Ouid. lib. 1. Fast. Ille suam faciē transformat, & alterat arte: Mox domitus uinclis in sua membra redit.

INGRATI.

Theseus Ariadnam Minois filiam, cuius beneficio labyrinthum euaserat, reliquit in Chio insula. Ouidius libro 8. Comitemq; suam crudelis in illo Littore destituit.

M. Portius Cato seruos senio confectos tanquàm bruta solebat eijcere, & exponere uenales.

Crœsus Lydorum rex Cyrum Persarum regem, à quo primum uictus, & impunitatem & ueniam acceperat, armis iterum laceßiuit.

Pharnaces in amicitiam à Pompeio receptus, Mithridati patri suo bellum intulit.

Romani Scipionem illum Africanum, cuius auspicio æmulam imperij sui Carthaginem sub iugum redegerant, & Asdrubalem superauerant, accusatum à Petilio in ius uocauerunt, atq; proscripserunt, quòd pecuniam Asiaticam non totam in ærarium retulisset.

Ludouicus Pius, Caroli magni filius, à filijs in carcerem coniectus est.

Amalasuntha, Gothorū regina iterfecta est opera cuiusdā Theodori, quem tamen regni consortē delegerat.

Iustinianus Imp. Belisarium ducem exoculauit, cuius tamē ductu Persas in orientel, Vandalos in Africa, & Gothos in Italia superauerat.

Demophoon Thesei filius Phyllidem reliquit, & ad laqueum

ad laqueũ impulit, cuius tamen hoſpitio fuerat uſus, quum ab expeditione Troiana rediẽs, delatus eſſet in Thraciã.

Iaſon quoq; Medeam: cuius opera uellus aureũ ſurripuerat, & draconem effugerat, abdicauit, ſuperinducta Creuſa filia regis Creontis.

Decebalus, rex Dacorũ, uictus à Traiano, & uenia donatus, Imperatorem denuo ſolicitauit ad bellum.

Friſcus, filius Actij Ferrariæ principis, patrem in carcerem coniectum ibidem mori coëgit, ob inductam nouercam.

Cicero iuſsu M. Amtonij Triumuiri interfectus eſt à Pompilio, quem tamen capitis reum defenderat.

Lucius Oſtius tempore bellorũ ciuiliũ patrem ſuum Annalim proſcriptum, quem triumuiri ad ſupplicium perquirebant, latentem prodidit, ut eius bona acciperet.

Darius conſiliũ cepit de interficiendo patre Artaxerxe, à quo tamen rex per indulgentiam creatus fuerat.

Imperator Henricus quintus Henricũ patrem macerauit carcere.

Alphonſus primus rex Luſitaniæ, Tireſiam matrem coniecit in uincula, quòd poſt mariti mortem ſecũdas tentaſſet nuptias.

Phraates patrem ſuum Orodem regem Parthorum interfecit.

Romanus iunior matrem à ſe reiecit, & animi dolore, quem illa de filij ingratitudine conceperat, ad mortem compulit.

Michaël Calaphates Imp. Zoën matrem imperio ſpoliauit.

Michaël Thraulus Leonem Imp. de medio ſuſtulit, cuius tamen beneficio multas dignitates fuerat aſſecutus.

Diomedes direpta Troia rediẽs in patriam, uentis delatus est in Libyã, ubi Lycus rex Marti hospites immolabat. Callirrhoë uero Lyci filia, Diomedẽ, cuius amore flagrabat, liberauit ab insidijs paternis. At ille spreto salutis autore enauigauit, unde puella dolore animi se suspẽdit.

Eodem modo Calphurnius Crassus Balsacciam puellam reliquit, cuius tamen beneficio mortem euaserat in Maßilia.

Xerxes filiũ Pythij Bithynij mediũ discindi iußit, quũ tamẽ pater regẽ ipsũ cũ toto exercitu hospitio suscepisset

Tatius, rex Sabinorum, Tarpeiam puellam uiuam defodit, cuius tamẽ beneficio Capitolium expugnauerat.

Alexander immemor primæ nutricationis & lactis, quod ab Hellanice nutrice infans biberat, eius filium Clitum interfecit.

Commodus Imp. interfectus est insidijs Martiæ concubinæ suæ.

Constantinus Leonis filius Irenem matrem imperio deiecit.

Isacius Angelius imp. ab Alexio fratre, quem captum à Turcis redemerat, per summum scelus oculis imperioq́; priuatus est.

Alexius demum interfectus est à Murziphlo quodam ignobili, quem tamen ad summum dignitatis gradum extulerat.

Magna fuisset Aeneæ in Didonem ingratitudo, si post benignum eius hospitium oblatasq́; ultrò nuptias eam reliquisset, ut Vergilius fabulatur.

Cæsar Tyberius toto triennio quo uiuente matre abfuit ab urbe Roma, & morã traxit in secessu Capreatum, semel omnino matrem, nec amplius quàm uno die paucißimis

paucißimis uidit horis. Mortuam demũ quum intellexit, non prius acceßit ad exequias, quàm corrupto & tabido corpore. Funeratam prohibuit cõsecrari, eiusq; testamẽtum pro irrito habuit, atq; unum ex his interfecit, quibus illa moriens funeris sui curam demandauerat.

Thrasimundus Pharoaldo patri suo, Spoletanorum duci, caput in modum presbyteri rasit, ut principatum arriperet. autor Paulus Diaconus.

Hercules adhuc puerulus præceptorẽ Linum interfecit, quum ab eo ob tardius ingenium culparetur. autor Ioan. Annius in Berosum.

Quàm ingrata fuerit Tullia in parentem atq; inhumana, iam in capite de Crudelitate diximus.

Paris Helenam rapuit uxorem Menelai, à quo tamen benigno susceptus fuerat hospitio.

Athenienses Milciadem pro Marathonijs tropheis carcere macerarunt.

Syracusani Dionem, cuius opera libertatem receperant, eiecerunt: ac deinde reuocatum interfecerunt.

Aristidem Athenienses in exilium miserunt beneficiorum eius immemores.

IVSTISSIMI.

Ripheus Troianus fuit quispiam, quem Vergil. lib. 2. Aen. iustißimum fuisse ait his uerbis: - Cadit & Ripheus iustißimus unus, Qui fuit in Teucris, & seruantißimus æqui.

De Emathione Ouid. lib. 5. Met. Emathion æqui cultor, timidusq; deorum.

Idem lib. 6. Met. de Erichtheo sic meminit: Sceptra loci rerumq; capit moderamen Erichtheus: Iustitia dubium est ualidis'ne potentior armis.

Hermes Aegyptius tanta fuit æquitate & iustitia, ut quum quid emeret, iustum semper exolueret precium, cariusq; emeret, quàm uenditor æstimaret.

Bocchyris rex fuit Aegyptiorum, adeò incorruptæ in iudicandis litibus iustitiæ, ut si quem magnopere iustum significare uellent, Bocchyrim appellarent. autor Suidas apud Erasmum.

Chiron fuit Centaurorum iustißimus. Germanicus in Arato: Hic erit ille pius Chiron iustißimus omnes Inter nubigenas, & magni doctor Achillis.

Aristophanes Messenius tanta fuit æquitate, ut quosdam ex socijs interfecerit, quòd puellas uirgines stuprare uoluissent.

Maris philosophus ex Laodicea fuit omnium ætatis suæ iustißimus.

De Zeleuci æquitate iam diximus in capite de Seuerißimis hominibus.

Quum Philippus in tribunali dormitans aduersus Machetam quendam pronunciasset, ubi uigilantior factus cognouit factam Machetæ iniuriam: non rescidit quidem iudicium, sed iniustam ipse exoluit multam.

Idem rogatus ab Harpalo, ut Crateta eius familiarem iudicio liberaret: Eum, inquit, rectius est, quàm nos ob ipsum male audire.

Aristides ab incorrupta æquitate Iusti cognomen apud Athenienses meruit. Idem interrogatus, quid esset Iustitia: Nihil, inquit, alienum desiderare.

Aiunt Biblium fuisse uirum tantæ integritatis & abstinentiæ, ut quum inter eundum reperisset aliquid alienum, omnino intactum præteriret.

Philoxenus poëta maluit reduci ad fodinas la-

pidarias, quàm contra animi iudicium carmina Dionysij probare.

Biantis Prienæi integritas in iudicandis causis sequenti prouerbio locum fecit, Prienensi pollere iusticia. Adagium.

Prodicus fuit quispiã apud Græcos in iudicãdis litibus & arbitrijs inter dißẽtientes amicos acerrimi iudicij.

Alexander Seuerus Imp. tanta fuit æquitate, ut nullas unquàm sanciret leges, nullam constitutionem sacraret sine uiginti iurisperitis, & doctißimis ac sapientibus uiris: nec ulla in re iudiciũ ferret, quin prius iret per sententias singulorum, & scriberetur quid quisq; dixisset. Quum de iure aut negocijs tractabat, solos adhibebat doctos & disertos. Si de re militari, milites ueteres & senes. Si unquàm furem uidisset iudicem, paratum habebat digitum, ut illi oculum erueret. Tanto odio prosequebatur iudices, qui furtorum fama laborassent, ut si eos casu aliquo uideret, commotione animi choleram stomacho euomeret, toto uultu inardescente. autor Lampridius.

Vrsus Nolanus tanta fuit iustitia, ut ne lapis quidem unus in Nolanas ædes (quas inchoauerat) nisi soluta mercede conuectus fuerit.

Herodotus scribit, Mycerinũ Cleopis filium omnes Aegypti reges æquitate et iustitia superasse. Si quis apud eũ conquerebatur de re aliqua furto sibi sublata, sua ipse pecunia iacturam conquerentis resarciebat & iniuriam.

Darius Scythen Zanclæorum regem censuit omniũ quos uidisset, iustißimum. autor Herodotus.

Idem ait Glaucum Lacedæmonium Epycidis filium tam celebri & incorrupta fuisse iustitia, ut ad eum uidendum multi alienigenæ Spartam conuenirent.

T. Manlius iuris pontificalis peritus, iudex inter

Macedonas accusatores & filium cōstitutus: audita causa, ita pronunciauit: Quum probatum sit Silanū filium meum pecuniā accepisse, ipsum repudio, & prole mea indignum iudico, protinusq; à conspectu meo abire iubeo.

Tranquillus ait Augustum tanta fuisse æquitate, ut nulli unquam gēti sine iustis & necessarijs causis bellum intulerit.

Camillo Phaliscos obsidenti ludi magister liberos Phaliscorum, tanquàm spatiandi causa, extra murum eductos tradidit: dicens, repetēdis obsidibus ciuitatē imperata facturam. Camillus non solùm spreuit perfidiam, at magistrum reuinctis post terga manibus, pueris dedit uerberandum, & ad parentes cum plagis reducendum. Phalisci ob hanc iustitiam sponte deditionem fecerunt. Claudianus in Rufinum: -Ductosq; Camillus Trās murum pueros obsessæ reddidit urbi.

Timochares, seu ut alijs placet, Nicias, Pyrrhi Epyrotarum regis medicus, quum ad Fabriciū accessisset, promisissetq; se pacta mercede præministraturū Pyrrho uenenum: Fabricius non tantum auersatus est facinus, at etiam Pyrrhum hostem literis monuit, ut à domesticis caueret insidijs. autor Valerius & Antias apud Gellium.

Cato & Phocion præcipuis amicis quandoq; aduersabantur causa seruandæ æquitatis. autore Plut.

Timoleon Corinthius, quum nullis precibus fratrem posset inducere ad exuendam tyrannidem, eius interfectoribus adiutorem se præbuit.

Cambyses iudicem sibi charißimum, quòd perperam & iniquam sententiam tulisset, corruptus pecunia, euestigio comprehendi iußit, & pelle ex toto eius corpore detracta tribunal iudicum insterni, ut aliena fruerentur

rentur insania, eoq; periculo rectius iudicarent.

INIVSTI.

VLtimus *regum* Romanorum Tarquinius *uir fuit iniustus, ut docet* Ouid.*lib.*1.*Fast. dicens:* V*ltima* T*arquinius* R*omanæ gentis habebat* R*egna, ui, iniustus, fortis ad arma tamen.*

Amulius N*umitorē fratrē regno expulit, et paruulos nepotes pdēdos in* T*yberim deuouit.*Oui.*li.*3.F*ast.* H*oc ubi cognouit contēptor* A*mulius æqui,* N*am raptas fratri uictor habebat opes,* A*mne iubet mergi geminos.*

Themistocles *monitus à quodam ut æqualem se præstaret in iudicio:* A*bsit, inquit, ut ego dum potero, nō magis amicis faueam cunctis in rebus.*

Panis *rex* C*halcidis* H*esiodum* H*omero prætulit, ut* M*idas agrestem* P*anos cantilenam* A*pollinis musicæ.*

Sisamnes *nomen est illius iudicis, quem ob iniquā sententiam à* C*ambyse excoriatum prædiximus.* E*ius uerò filius uocabatur* O*thanes. testis* H*erodotus.*

Pilatus H*ierosolymorum præsul autorem nostræ salutis adiudicauit morti, ne in* C*æsaris offensionem impingeret.*

PRODITORES, PERIVRI, ET PERFIDI.

LAomedon N*eptuno &* A*pollini murorū* T*roiæ cōditoribus pactam denegauit mercedē.* V*erg.li.*4.L*aomedonteæ sentis periuria gentis.*

Metius S*uffetius, quum apud* A*lbanos summam rerum teneret, à* R*omanis in auxilium contra* F*idenates uocatus iure societatis, uenit quidem, sed in ipso prælio ad hostes defecit.* P*ropterea* T*ullus* H*ostilius parta uictoria eum religauit ad binas quadrigas, hisq; in diuersa rapi-*

entibus membratim discerpsit.

De perfidia Thesei in Ariadnã, Iasonis in Medeã, Demophoontis in Phyllidem, Aeneæ in Didonem, iam diximus in capite de Ingratis.

Sinonem Vergilius fabulatur fuisse Græcũ nescio quem periurum, qui suis mendacijs & perfidia Troianos eluserit, & fatalẽ machinam uatibus nequicquàm reclamantibus intra muros duxerit. Vergil. lib. 2. Talibus insidijs periuriq; arte Sinonis Credita res, &c.

Curio quum prius esset inimicißimus Cæsari, mutata postea uoluntate, factus est acerrimus eius propugnator, quũ ab eo liberatus esset maximo ære alieno. Vnde Lucanus: Audax uænali comitatur Curio lingua. Et alibi de eodẽ: Gallorũ captus spolijs & Cæsaris auro. Seruius ait Curionẽ uẽdidisse Romã Cæsari XXVI. millibus aureorũ.

Qua perfidia Paris Menelaũ hospitem eluserit rapta eiusdẽ uxore, iam diximus. Horat. Pastor quum traheret per freta nauibus Idæis Helenam perfidus hospitam.

Eriphyle capta aureo monili, quod strebat Adrastus, maritum suum Amphiaraum delitescentem prodidit, ut prius dictum est.

Qua perfidia Polymnestor rex Thraciæ Polydorum interfecerit, dictum est in capite de Auaris.

Conuenit inter historiographos, Troiam ab Aenea, Antenore, et aliquot alijs, qui postea profugi multis fuerunt annis, proditam fuisse Græcis.

Annibal senior appellatus Asdrubalis filius, quum primo bello Punico totam Italiam uastaret, Cornelium Asinam consulem spe pacis uocatum ad colloquium punica fraude interfecit.

Cn. Domitius Bituitũ Aruernorum regem specie

colloquij comiter inuitatum uinxit, ligatumq́; Romam misit.

Fl. Fimbria Valerium Flaccum in Asia curauit interficiendum corrupto exercitu.

M.L.Drusus Magulsam Mauritaniæ principẽ, quem hospitio susceperat, Boccho prodidit, pecunia corruptus.

L. Magius, & L. Fannius legati à Mithridate ad Sertoriũ mißi, defecerunt ad populum Romanum.

De Nicia Pyrrhi medico, eiusq́; in dominum proditione iam diximus.

Perpenna consul Marianarum partium, Quintũ Sertorium, quo cum prius magna amicitia dimicauerat, inter epulas nihil sibi timentem interfecit, ut solus imperio potiretur in Hispania.

Aulus Posthumius Albinus missus ad bellandum Iugurtham, pecunia ab eodem corruptus, fœdißimam cõtraxit pacem.

Ptolemæus Iudæus, Abobi filius, socerum suum Simonem Iudæorum principem, conuiuio exceptum cum duobus filijs interfecit, regnandi cupiditate.

Zopyrus Persa benignè à Babylonijs exceptus urbem eorum Dario prodidit.

Tarpeia puella Capitolium Tatio regi Sabinorum tradidit.

Boleslaus tertius rex Bohemorũ Moschonem regem Poloniæ simulatione colloquij exoculauit.

Cethegus Romanus cum Catilina in remp. coniurauit.

Dion Syracusanus interfectus est ꝓditione cuiusdam Callicratis, quo cũ summa familiaritate prius uixerat.

Coca

Cocalus rex Siciliæ Minoëm regẽ Cretæ, qui Dædalum persequebatur, ad colloquium prætextu amicitiæ inuitatum, per proditionem in thermis suffocauit.

Grimoaldus, Pipini filius, Dagobertum, Sigisberti secundi filium, fidei suæ post mortem patris eius commissum, interfecit, ut Austrasiæ regnum, cui præerat pupillus, sibi uendicaret.

Helena Deiphobum Troianum, cui post mortem Paridis nupserat, dormientem Græcis prodidit, foribus eius apertis. autore Vergilio.

Iolas Alexandri pincerna dominum suum ueneno suffocauit.

Io. Galeatius dux Insubriũ Barnabã socerũ suum, quem simulabat se salutare uelle, obuiam prodeuntem in itinere per proditionem cepit, coniecitq́; in carcerem.

Myrtilus Hippodamiam Oenomai filiam curruli certamine dimicantem prodidit pacta mercede corruptus à Pelope. Seneca: Deceptor dominæ Myrtilus.

De perfidia Septimuleĳ in T. Gracchum iam diximus in capite de Auaris.

Cillicon Milesius prodita Prienensibus Mileto patria, inhoneste ditatus est.

Lasthenes Olynthũ prodidit Philippo Macedoni.

Cleomenes Spartanus Argiuos induciarum fiducia consopitos noctu inuasit, aliosq́; contrucidauit, alios duxit captiuos.

Phrynicus fuit quispiã Lacedæmoniorũ proditor.

Eurybat⁹ missus à Crœso cũ multa pecuniarũ ui, ut contraheret exercitum, ad Cyrum Crœsi hostem defecit.

Sedechias medicus Carolo Caluo regi ac domino suo uenenum præministrauit.

Harpagus

Harpagus Astyagem dominum suum prodidit Cyro regi Persarum.

Milo Epirotarum urbem Papyrio Cursori spe mercedis prodidit.

Apollonius Samios, quibus erat præfectus, Philippo dedit occidendos.

Vlysses Calypso nympham, cuius hospitio septem annos fuerat usus, fide uiolata deseruit. Propertius lib. 2. Sic à Dulychio iuuene est elusa Calypso, Vidi amatorem pandere uela suum.

Pelops filius Tantali periurio decepit Myrtilum in Hippodamiæ certamine, ut fabulantur poëtæ. Catullus: Periuri Pelopis uastabit tertius hæres.

FIDELISSIMI.

Maluit Attilius Regulus ad supplicium redire, quàm datam Carthaginensibus fidem uiolare, ut iam docuimus. Syll. lib. 6. Seranus clarũ nomen, tua Regule proles, Qui longum semper fama gliscente per æuum, Infidis seruasse fidem memorabere Pœnis.

De fide Penelopes in Vlyssem, & Zopyri in Darium suis locis iam diximus.

MEMORIA CLARI.

Cyneas Pyrrhi legatus Romã à domino missus, omnium senatorũ nomina edidicit uno die, quorum consessum totidem regum sibi uideri retulit Pyrrho.

Mithridates duarũ & uiginti gentiũ, quas habuit sub ditione, linguas percalluit, earumq; gentium uiris sine interprete locutus est. autores Plinius & Gellius.

Themistocles tanta fuit memoria, ut Simonidi artem memoriæ pollicẽti, dixerit se malle artem obliuionis, quòd etiam meminisset, quæ nollet, & obliuisci nõ posset

quæ

quæ uellet. autor Cicero libro 2. de Finibus.

Iulius Cæsar eodem tempore quaternas dictabat epistolas. Plinius scribit eum legere, simul dictare, & audire consuesse.

Aiunt & Theodectem Aristotelis discipulum multæ fuisse memoriæ.

Habuit Lucullus diuinam quandam rerum memoriam, maiorem uerborum Hortensius, autor Cicero lib. 4. Quæst. Acad.

Seneca scribit memoriam in seipso adeò excelluisse, ut non ad usum modò sufficeret, sed in miraculum usq; procederet. Nam duo millia nominum recitata, quo ordine erant dicta, referebat. Ducentos uersus ab ultimo incipiens recitabat.

Aelius Adrianus tanta fuit memoria, ut locos, negocia, milites absentes quoq; nominibus recenseret.

Cyrus rex noīa cūctorū militū in exercitu tenebat.

Hortensius orationem iisdem uerbis scriptitabat & pronunciabat, quibus meditabatur.

Carmides in Græcia, quæ quis exegisset uolumina in bibliothecis, legentis modo repræsentabat. autor Plinius.

Esdras sacerdos uniuersas Hebræorum doctrinas habuit in memoria.

Tanta fuit Portio Latroni memoria, ut quæ dicturus erat, ediscendi causa nunquàm relegeret. Edidicerat quum scribebat. Dicebat ita, ut in nullo unquàm uerbo memoria eum deciperet. Iubebat aliquem nominari ducē, statim illius gesta ad unguem reddebat.

Antonius Rauennas ætate Antonij Sabellici multa rerum millia stans percipiebat animo.

Scipio

Scipio in exercitu Romanorum tenebat nomina.

OBLIVIOSI, ET QVI memoria exciderunt.

MEssala Coruinus morbi diritate sui nominis oblitus est. autore Plinio.

Bamba rex Gothorum haustu ueneni ab Heringio successore dati memoriam amisit.

Franciscus Barbarus, Hermolai amicus, Græcas literas (quarum prius erat doctißimus) in extrema senectute oblitus est.

Seneca scribit Caluisium Sabinum tam fragili, aut nulla potius extitisse memoria, ut illi modò Vlyßis, modò Achillis, modò Priami nomen excideret, quos tamen nouerat optimè.

Thraces tam obtuso sunt ingenio, & adeò infœcunda memoria, ut quaternarium numerando nequeant transcendere.

Atticus, Herodis Sophistæ filius, tanta fuit ingenij hebetudine, ut ne elementorum quidem nomina perdiscere, aut retinere unquàm potuerit.

Orbilius Beneuentanus in extrema senectute excidit memoria. Vnde Bibaculus: Orbili ubinam est literarum obliuio?

Georgius Trapezuntius in extrema senectute oblitus est literarum.

Curio pater tam nulla fuit memoria, ut olim totam causam in iudicio sit oblitus. teste Cicerone.

ALII, QVI VERBA FActuri, memoria exciderunt.

THeophrastus apud Atheniensem populum dicturus præ pudore obticuit.

Demo

Demosthenes apud Philippum regem Amyntæ filium, Herodes Atticus coram M. Antonio, Heraclitus Lycius sophista coram Seuero principe uerba facturi præter spem obmutuerunt.

Bartholomæus Sothinus nomine suæ ciuitatis Alexãdro Pontifici maximo gratulaturus, in media propè oratione excidit: ut Franciscus Barbarus apud Philippum Insubrium ducem.

Hipparchion ueniens in certamen cum Ruffino citharœdo, spe omnium elusa conticuit. Hinc adagium, Mutus Hipparchion.

FORTVNATI ET FELICES.

Tyrannus Samiorũ Polycrates tanta usus est felicitate, ut nullũ unquàm mœroris argumẽtum in tota uita potuerit reperire. Nam quũ ad excitãdum sibi dolorem anulum ingentis precij coniecisset in mare, eundẽ postmodum reperit in pisce, oblato sibi à piscatore. Ad extremum uerò affixus est cruci, ut iam diximus.

Gyges rex Lydorum gemmam habuit tantæ uirtutis in anulo, ut ea ad se uersa uideret quoscunq; uellet, nemini conspicuus. Vnde beneficio anuli omnia consequebatur ex animi uoto.

Xenophilus musicus uixit CV. annos sine ullo corporis incommodo. autore Plinio.

Antiqtas non paruæ ascribit felicitati, quòd Diagoras Rhodius duos Olympionicas filios eodẽ die uictores coronari conspexerit. autor Cicero lib. 1. Quæst. Tuscul.

Marius post septem consulatus domi suæ senex mortuus est. autor Cicero libro 3. de Natura deorum.

Timotheo Atheniensium duci felix adeò risit fortuna, ut in omni bello facilem ac uelut certam referret uictoriam

uictoriam. Cui prosperitati inuidentes æmuli Fortunã pinxerunt, quæ in eius dormientis nassam & rhetia urbes immitteret ultrò. Quod conspicatus: Si dormiens, inquit, urbes capio, quid putatis me facturum, quum uigilaro?

Quandiu Lydis principatus est Alcimus, perpetua usus est tranquillitate, habuitq; diuitias quantas uoluit.

Apollo felicem pronuntiauit Aglaum Psophidium, qui tamen in angustißimo Arcadiæ angulo consenuerat, prædioli sui fructibus contentus.

Datylus fuit quispiam apud Athenienses, adeò fortunatus, ut illi quotidie nouus honor accresceret.

Herodotus scribit Aminoclem uirũ fuiße Magnesium, qui in excauanda terra multa pocula aurea & argẽtea, thesaurosq; Persarum inuenerit.

Lucius Sylla apud Romanos felicis cognomen sibi adoptauit.

Plinius tribuit magnæ felicitati, quòd Lampedo mulier Lacedæmonia regis filia, regis uxor, & regis mater fuerit.

Berenice uocatur felix à Plinio, quòd filia soror & mater fuerit Olympionicarum.

In familia Curionum tres continua serie oratores extiterunt.

In Fabiorum familia tres continui principes senatus. M. Fabius Ambustus, Fabius Rutilianus, & Q. Fabius Gurges.

Q. Metello contigit, quod optauerat, ut scilicet primarius esset bellator, optimus orator, fortißimus Imperator, auspicio suo maximas res gereret, maximo honore uteretur, summa esset sapientia, summus haberetur senator, pecuniam magnam bono modo inueniret, multos liberos

relinqueret, & clarißimus esset in ciuitate.

Antonius Castor centesimum ætatis annum excedens, nullum adhuc corporis malum expertus erat, ac ne ætate quidem memoria, aut uigore concußis.

Enhippus rex fuit Argiuorum miræ felicitatis, cuius clypeum qui apud Græcos rẽ præclare geßissent, per urbem incedentes ferebant honestamenti causa.

Contrà uerò inter infelicißimos iusta causa numerãdus est Oedipus, qui patre interfecto matri se commiscuerit, & ex ea liberos susceperit, qui mutuis uulneribus seipsos interfecerint.

Fr. Busalus ciuis Romanus duos filios mutuis uulneribus se petẽtes uidit, totidem ob seditionem securi percußos, alium qui nouercam interfecerit, filiam uerò quæ præsente marito uenenum hauserit.

RELIGIOSI.

L. Albinus uxorem & liberos in uia pedibus ire iußit, ut Vestales cum sacris currui suo imponeret.

Alexander Macedo mane ante omnia dijs sacra faciebat.

Ludouicus Craßus, Francorum rex, sacerdoti Eucharistiam afferenti obuiam proficisci uoluit, quàmuis grauißimo affectus morbo.

Numa instituit Deos fruge colere, & mola salsa supplicare.

Tempore bellorum Sylla Apollinis imagunculam ferebat in sinu, quam imminente discrimine osculabatur, & uelut adiutricem inuocabat, autore Plutarcho.

Pericles suggestum ascensurus dijs uota faciebat, ne uerbum aliquod inconsultè & imprudenter euomeret.

FLV

FLVVII PRAECIPVI NOMINIS.

ACis *fluuius est Siciliæ ex Aetna scaturiẽs, de quo Ouid. li. 4. Fast. Præterit et ripas herbifer Aci tuas.*

Albis *fluuius Germaniæ. Luca. Fundat ab extremo flauos Aquilone Sueuos Albis, & indomitum Rheni caput.*

Amphrysus *fluuius Theßaliæ, apud quem Apollo diuinitate priuatus pauit armenta Admeti regis. Lucanus: Irrigat Amphrysus famulantis pascua Phœbi.*

Anauros *fluuius Theßaliæ, ex Pelio monte defluẽs, & nullas spirans auras, ut docet ratio nominis. Lucanus: Quiq; nec humentes nebulas, nec rore madentem Aëra, nec uentos tenues expirat Anauros.*

Apidanus *fluuius Theßaliæ uelocißimus. Lucanus: Et gurgite rapto Apidanus.*

Anio, *seu Anienus fluuius Italiæ, nomen sumpsit ab Anio rege ibidem submerso: cadit in Tyberim. Sillius libro 12. Ad genitorem Anio labens, sine murmure Tybrim.*

Arar *fluuius Galliæ Narbonensis, defluens in Rhodanum, adeò lentus, ut difficile sit iudicare, utram in partem defluat. Sillius lib. 15. Quorum serpit Arar per rura pigerrimus undæ. Dicimus etiam Araris in recto casu. Claudianus: Quos Araris uelox, Rhodanus quos tardior ambit. Nostro tempore uocatur Sagona.*

Araxes *fluuius Armeniæ, ortum habet à quodam monte, qui Abon, seu Aban dicitur. Lucanus: Armeniumq; bibit Romanus Araxem.*

Atax *fluuius ortum habet in montibus Pyrenæis, & defluit in mare Tyrrhenum. Lucanus libro 1. Mitis Atax*

Latias gaudet non ferre carinas.

Athesis fluuius Italiæ celeriter fluens, effunditur in Adriaticum mare. Luca. lib. 1. Siue Padi ripis, Athesim seu propter amœnum.

Amasenus Volscorũ fluuius. Verg. lib. 12. Ecce fugæ medio summis Amasenus abundans Spumabat ripis.

Aufidus fluuius Appuliæ. Horatius: Dicar, quà uiolens obstrepit Aufidus.

Albula fluuius est, quem nunc Tyberim dicimus. Verg. lib. 8. -Amisit uerum uetus Albula nomen.

Almo flu. Italiæ, in quo simulachrũ Cybeles abluebatur. Luc. Et lotam paruo reuocant Almone Cybellem.

Arnus fluuius Thusciæ in mare Tyrrhenum influens. Marullus: Exul Ethrusci streperem sonanda Vallibus Arni.

Achelous fluuius Græciæ, è Pindo Thessaliæ monte scaturiens, Aetoliam ab Armenia diuidit.

Bragada fluuius est Africæ, apud quem M. Attilius serpentem CXX. pedum longitudine ballistis & tormentis expugnauit: leniter fluit. Vnde Lucanus lib. 4. -quà se Bragada lentus agit.

Betis fluuius Hispaniæ, dedit nomen regioni Beticæ. Statius lib. 2. Syl. Graio nobilior Melete Betis. Lucanus libro 2. -Thetymq; fugacem Qui ferit Hesperius post omnia flumina Betis.

Borysthenes fluuius est Thraciæ, multis fontibus copiosus, & concursu multorum amnium adolescens. Ab eo Thraces uocantur Borysthenidæ.

Bactros flu. est in finibus Scythiæ Asiaticæ, à quo Bactra regio, & urbs nomẽ sumpsit. Luca. lib. 3. Errãtes Scythiæ populi, quos gurgite Bactros Includit gelido.

Cinga fluuius est rapacissimus, ex Pyrenæis montibus in Iberũ fluens. Luca. Qua Cinga pererrat Gurgite.

Caycus fluu. est Mysiæ, à Teutranta Troadis parte defluens. Luca. lib. 3. -Et gelido tellus perfusa Cayco.

Chalybs fluuius Hispaniæ, cuius accolæ uocantur Chalybes, qui ferrum effodiunt, & ibidem temperant. Lucanus lib. 4. Non Chalybem gentes penitus &c.

Cayster fluuius Lyciæ, Cycnis abundans. Propertius: Si quáue olorigeri uisenda est ora Caystri.

Cephisus fluuius Bœotiæ ortum habet in radicibus Parnasi. In eius ripa fuit olim templum Temidis, ad quod accesserunt Deucalion & Pyrrha deam consulturi super humani generis reparatione. Vnde ab oraculo illo fluuius uocatur fatidicus. Lucanus libro 3. Bœoti coiere duces, quos impiger ambit Fatidica Cephisus aqua.

Cinyphs Libyæ abundat hircis, qui propterea uocantur Cinyphij. Claudianus de laudibus Stiliconis: Quos uagus humectat Cinyphs.

Cydnus fluuius Ciliciæ, Tarsum urbem præterfluit. Nomen sumpsit à candido colore, quẽ Syri Cydnũ uocant. Solinus ait, ortũ eius esse ignotũ. Strabo uerò ait nasci in Tauro. Tibullus lib. 1. At te Cydne canam, tacitis qui leniter undis Ceruleus placidis per uada serpis aquis.

Clitumnus fluuius est Vmbriæ, cuius aqua pota candidos boues reddit. Propert. lib. 3. Hic Anio Tyburne fluis, Clitumnus ab Vmbro Tramite.

Cremera fluuius Italiæ, apud quam CCCVI. Fabij pugnantes à Veientibus interfecti sunt.

Danubius fluuius Scythiæ, ortum habet in quodam Germaniæ monte. Acceptis LX. amnibus euoluitur in mare. Alio nomine uocatur Ister. Horatius: Non qui

profundum Danubium bibunt.

Daunus fluuius Appuliæ. Horatius. Et qua pauper aquæ Daunus agrestium Regnator populorum.

Eridanus fluuius est nulli amnium claritate inferior, autore Plinio. Nascitur in imis radicibus Vesuli montis, Mox paruis fontibus adolescens, ita demum augetur alijs amnibus, ut se per septē ostia effundat. Velocissimus est. Alio nomine uocatur Padus. Verg. lib. 3. Georg. Et gemina auratus Taurino cornua uultu Eridanus.

Enipeus Thessaliæ fluuius, apud quem Cæsar, & Pompeius congressi sunt bello: lentus est, sed mixtus Apidano fit uelocissimus. Lucanus: Nunquam'que celer nisi mixtus Enipeus.

Euenus fluuius descendens à Thracia, nomen sumpsit ab Eueno homine ibidem submerso. Calydoniam præterfluit. De hoc Ouid. lib. 9. Met. Venerat Eueni rapidas Ioue natus ad undas.

Euphrates fluuius Mesopotamiæ, ortum habet in paradyso terrestri. Secūdum Strabonē in Niphate monte Armeniæ. Celeri cursu Armenios, & Cappadoces disterminat. Nomen interim mutat, pro uarietate locorum. Sunt qui opinentur eum suo alueo nonnunquàm egredi, & instar Nili Mesopotamiam irrigare. Vnde sumpsit nomen à fertilitate, quæ accolarum lingua uocatur Euphrata.

Eurotas flu. Laconiæ Spartā alluēs. Ouid. li. 2. Met.

Gallus fluuius Lycaoniæ aqua sua potos in furorem uertit. Ouid. lib. 4. Fast. Inter ait uiridem Cybelen, altasq; Celænas Amnis it insana nomine Gallus aqua.

Galesus fluuius Calabriæ quinq; millibus passuum distans à Tarēto. Statius li. 2. Sil. Blanda Therapnæi placeant uineta Galesi.

Ganges

Ganges fluuius est Indiæ, cuius origo dubia est. Tendit in Orientẽ, augetur XIX. fluuijs nauigabilibus, demum septẽ ostijs erumpit in mare. Tantæ magnitudinis est, ut ubi minus occupat latitudinis, octo millia paßuum contineat: ubi plurimuum, centum. Altitudinis nusquam minus uiginti paßibus reperitur. Hunc Cyrus rex Persarũ in CCCCLX. alueos diuisit ob amißum ibidem equum præcipua bonitate. Lucanus lib. 8. Qua rapidus Ganges, & qua Mysæus Idaspes.

Garumna fluuius à Pyreneis montibus deflues, Celtas ab Aquitanis dirimit. Ausonius: Aequoreã liqui te propter amice Garumnam.

Chalybs flu. ex radicibus Tauri mõtis scaturiẽs, Syros, et Paphlagones interluit, et in Euxinũ mare euoluitur.

Hebrus fluuius Thraciæ, ortũ habet ab Oeagro flumine, à quo uocatur Oeagrius. Verg. li. 4. Georg. Gurgite quum medio portans Oeagrius Hebrus.

Hypanis flu. Scythiæ ex magna palude profluens. Propertius: Quantum Hypanis Veneto dißidet Eridano. Hic fluuius fert folliculos quosdam acinis maiores, quibus quadrupedes uolucres erũpunt, quæ in postmeridianũ tempus usq; uiuũt, & uolant: mox declinante sole macrescũt, & languent: occidente uerò emoriuntur, uita non ultra unum diem peracta.

Iberus fluuius ulterioris Hispaniæ, nomen imposuit regioni. Cantabros alluit, & Balearicũ ingreditur mare.

Idaspes fluuius Indorũ celebratißimus, aurũ, & gemmas habere dicitur. Statius lib. 8. Theb. Ceu modo gẽmiferum thyrso populatus Idaspem. Parthiam alluit, multas facit insulas: Nomen sumpsit ab Idaspe, antiquißimo Indorum rege.

Indus, *maximus est fluuius in iugo Caucasi mõtis, qđ uocatur Paropanysus, aduersus solis ortũ effusus. Sãdus ab incolis appellatur, autore Pli. Vndeuiginti recipit amnes, sed clarißimos: Idaspẽ quatuor alios afferentem, & Cantabram tres. Per se uerò nauigabiles Acesinum, et Hypasin. nusquam latior est quinquaginta stadijs, aut altior x x v. paßibus. In occasum uersus Oceano infunditur.*

Iordanis *fluuius in Iudæa est, eximiæ suauitatis. Oritur ad radices Libani ex duobus fontibus Ior, & Dan, nomine, qui simul iuncti, & fluuiũ & fluuij nomẽ perficiũt.*

Isara *fluuius Rhodano se commiscet.*

Imera *fluuius Siciliæ in duos alueos diuiditur, quorum alter aquas uoluit suaues, & optimi saporis, tenditq́ue in mare Tyrrhenum: Alter amarus decurrit in Libycum mare.*

Inachus *fluuius Argiuorum nomen sumpsit ab Inacho rege. De hoc Lucanus li. 6. Nec fortior undis Labitur auectæ pater Isidis.*

Ister, *ut iam diximus, alio nomine uocatur Danubius. Propterea à poëtis uocatur Binominis, à duobus nominibus. Ouidius lib. de Ponto: Stat uetus urbs ripæ uicina binominis Istri.*

Ladon *fluuius est Arcadiæ, Apollini sacer, de quo Claudianus: Plurima Parrhasius tunc inter corpora Ladon Hæsit.*

Liger, *seu* Ligeris, *fluuius est, Aquitanos à Celtis dirimens, ut aliqui uolunt. Sunt enim qui Galliam Celticam ad Garumnam usque protendant. Hic fluuius nauigabilis est, multumq́; absumit terræ solito non contentus alueo. Maior est eius latitudo quàm Sequanæ, sed minor multo profunditas.*

Lincestius

Lincestius *fluuius aquas habet tantæ uirtutis, ut inebrient instar uini.*

Linternus, *et* Lyris, *fluuij sunt Campaniæ. Verg. Et umbrosæ Lyris per regna Maricæ. Labitur Lyris ex Appœninis montibus: Fregellas alluit, demũ labitur in lucum sacrum, quem Minturnenses religiosissimè colunt.*

Lycormas *fluuius est Aetoliæ. Seneca: Nec præcipitem uolueret amnem Flauus rapido fonte Lycormas.*

Marsya *fluuius, nomen sumpsit ab illo tibicine, qui in Apollinem certare ausus est. Commiscet se Mæandro, quo cum Icareo infunditur mari.*

Matrona *fluuius, Celtas à Belgis dirimit: leniter satis effluit: Sequanã ingreditur prope Luteciã, & unà Occidentalem intrat Oceanum. Octauo à Parrhisijs miliari Septentrionem uersus contingit & alluit celebre multiq; nominis cœnonium, Gorneium nomine. Vulgares aiunt hunc fluuium eo esse fato seu periculo, ut quotidie prædã aliquã sibi corripiat: quod accidit ex uorticosis foueis & uoraginibus, quibus ubiq; scatet.*

Mæander *flu. est Phrygiæ, seu Mæoniæ, adeò flexuosus & reciprocus, ut in fontẽ reuerti uideatur. Lydiã disterminat à Caria. De hoc Ouid. lib. 9. Non secus ac liquidis Phrygius Mæander in undis.*

Melas *Bœotiæ fluuius, Mineruæ sacer, abundat oliuetis. Potos greges si albi fuerint, nigros reddit. in hoc cõtrarius & dissimilis Cephiso.*

Meles *fluuius est Asiaticus, Smyrnam alluens.*

Metaurus *fluuius Vmbriæ, descendens in Adriaticum sinum.*

Mintius *Venetiarũ flu. ex Benaco scaturiens, delabitur Mantuam. Polit. O sacris Minci celebrate Musis.*

Mosella fluuius Galliæ Belgicæ.

Nar Sabinorum, seu Vmbrorum fluuius, aquas habet uelut sulphureas.

Nilus Aegypti fluuius, plurimum trahit limi, quo arua fœcundat. Incerta est eius origo: Vnde Claudianus: -Et arcanos Nili deprendite fontes. Ecclesiastici dicunt eũ à paradiso terrestri scaturire. Varijs in locis mutat nomina. Septem ostijs infunditur Oceano. Ouid. lib. 1. Meta. Sic ubi deseruit madidos septemfluus agros Nilus. Arundines profert, quarum membranulæ similes sunt papyro. Vnde Ouid. lib. 15. Perq; papyriferi septemflua flumina Nili. Crocodilos habet, & Hippotamos: Alueũ egreditur, & totam Aegyptum stagnantibus undis alluit.

Nyphates Mœdorum, seu Armeniorum fluuius, cadit ab eiusdem nominis monte. Sidonius: Aut ut Tigriferi pharetrata per arua Nyphatis.

Numycius fluuius est Italiæ, in quo Aeneam submersum ferunt nonnulli.

Oaxes fluuius Cretæ, de quo Verg. Pars Scythiam & rapidum Cretæ ueniemus Oaxem.

Orontes fluuius Syriæ, de quo Ouid. lib. 2. Meta. Arsit & Euphrates, Babylonius arsit Orontes.

Pactolus Lydiæ, aureas uoluens arenas.

Padus Italiæ, qui alio nomine uocatur Erydanus. Poëtæ fabulãtur in hunc cecidisse Phaëtontẽ excussum polo, unde & Phaëtonteus dicitur. Martia. lib. 10. Et Phaëtontæi qui petis arua Padi.

Peneus flu. Thessaliæ, Macedoniam dirimit à Magnesia. In eius ripa poëtæ fabulantur Daphnen in laurũ fuisse conuersam, quæ propterea uocatur Peneia.

Permessus fluuius Bœotiæ, sacer Musis, à cuius nomine

mine uocantur Permeßides.

Phasis celebratißimus est Colchorum fluuius. Lucan. Colchorum qui rura facit ditißima Phasis.

Rhenus Belgas diuidit a Germanis. Mirabile est, quod de huius natura scriptum legitur. Aiunt enim fluuiũ hunc Celtarũ infantes intra suũ sinum coniectos, si polluta matris pudicitia essent suscepti, tanquã impuri lecti uindicem rapidis uorticibus suffocare consuesse. Quos autem sensisset legitimo & impolluto natos matrimonio, in portum placidis aquis extulisse. Hoc legitur in quadam Politiani epistola ad Iacobum Cardinalem Papiensem.

Rhodanus fluuius uelocißimus, ortum capit in Alpibus: tardum Ararim proxime Lugdunum secum arripit: auctus demum Isara & Druentia, duobus ostijs in Tyrrhenum mare diffunditur.

Rubicon flu. Italiæ, de quo Luca. Fonte cadit modico, paruisq; impellitur undis Puniceus Rubicon.

Sarnus, & Sebetus, fluuij sunt Campaniæ.

Sequana fluuius Galliæ, Celtas dirimit à Belgis, Parrhisiorum Luteciam alluit, multisq; afficit commoditatibus. Eò enim comportantur ligna, uina, & cætera quæ urbi conducunt.

Sicoris fluuius Hispaniæ iuxta Ilerdam. Lucanus lib. 4. -Placidis prælabitur undis Hesperios inter Sicoris non ultimus amnes.

Simois fluuius Troadis, apud quem Venus ex concubitu Anchisæ genuit Aeneam. Vergilius: Tu'ne ille Aeneas, quem Dardanio Anchisæ Alma Venus Phrygij genuit Simoëntis ad undam.

Strymon fluuius Thraciæ, à cuius nomine Thraces uocantur Strymonij.

Sperchius

Sperchius *flu. Thessaliæ, de quo Ouid lib. 1. Meta. Populifer Sperchius, & irrequietus Enipheus.*

Tagus *fluuius Hispaniæ aurifer.*

Tanais *flu. Scythiæ ex Riphæis montibus defluens.*

Thermodon *flu. est eiusdem regionis, ad cuius ripas Amazones feruntur habitasse. Ouid. lib. 4. de Ponto: Et tu fœmineæ Thermodon cognitæ turbæ.*

Tybris, *quum prius Albula diceretur, nomen sumpsit à Tyberino rege ibidem submerso.*

Ticinus *fluuius Italiæ.*

Tygris *fluuius Armeniæ maioris.*

Timauus *Venetorum, de quo Lucanus lib. 7. Atq; Antenorei dispergitur unda Timaui.*

Trebia *fluuius Italiæ, ex Apœnnino in Rhodanum influens, nobilitatus secunda Annibalis uictoria, & clade L. Sempronij consulis.*

Vfens *fluuius Italiæ, ex Alpibus decidit in Padum.*

Xanthus *fluuius Troadis. Verg. Non Simois tibi, nec Xanthus, nec Dorica castra Defuerint. Hæc sunt nomina fluuiorum præcipui nominis. Infinitam aliorum turbam omisimus de industria.*

FLVVII AVRIFERI ET GEMMIFERI.

TAgus *Hispaniæ. Iuuenalis: Quod Tagus & rutila Pactolus uoluit arena.*

Hermus *Lydiæ. Sroza filius: Quod'ue Metallifcris egerit Hermus aquis.*

Idaspes *Indiæ. Claudianus: -Auriferum ueniam poturus Idaspem. Statius lib. 8. Ceu modo gemmiferū Thyrso populatus Idaspem.*

Pactolus *Asiæ. Lucanus libro. 3. Passa'que ab auri-*

feris

feris tellus exire metallis Pactolon. Vergil. *lib.*10. Pacto=*lusq́; irrigat auro.*

Arimaspus *Scythiæ fluuius, aureas quondam habuit arenas.*

De *fluuijs quibusdam auriferis* Claudianus: Non Tar*teßiacis illum satiaret arenis* Tempestas *preciosa* Tagi, *non stagna rubentis Aurea* Pactoli, *totumq́; exhauserit* Hermum, *Ardebat maiore siti.*

FLVVII INFERNALES.

STyx, Lethe, Cocytus, Phlegeton, Acheron. De *his* Syllius *lib.*13. – *Latè exundantibus urit Ripas sæuus aquis* Phlegeton, *et turbine anhelo* Flamma*rum resonans saxosa incendia torquet.* Parte *alia torrens* Cocytus *sanguinis atri* Vorticibus *furit, & spumãti gurgite fertur.* At *magnis semper diuis, regiq́; deorum* Iurari *dignata palus, picis horrida riuo,* Fumiferum *uoluit* Styx *inter sulphura limũ.* Tristior *his* Acheron *sanie, craſſoq́; ueneno* Aestuat, *& gelidã eructans cũ murmure arenã:* Descendit *nigra lentus per stagna palude.*

AQVARVM MIRABILIS NATVRA.

AQuæ Sinueſſanæ *in* Campaniæ *regione sterilitatem fœminarum, & uirorum insaniam abolere produntur.*

In Aenaria *insula calculosis mederi.*

Iuxta Romam Albulæ *aquæ uulneribus medentur. autore* Plinio.

Lacus Amphion *uitiligines tollit.*

Cydnus Ciliciæ *amnis podagricis medetur.*

Leucogei *fontes inter* Puteolos *&* Neapolim *oculis & uulneribus medentur.*

Reatinis

Reatinis paludibus ungulæ iumẽtorũ indurãtur

Cerome fons est, ex quo bibentes oues nigræ fiunt: ex Mele uerò alio fonte, albæ. Si ex utroq; biberint, fiũt uariæ. Testis Eudicus apud Plinium.

Crathis fluuius candorem facit bobus, ac pecoribus: Sybaris nigritiam. Sybarim quoque si bibant homines, nigriores fient, & crispo capillo: si ex Chratide, fient candidi & porrecta coma.

In Lusis Arcadiæ fonte mures uiuũt, & cõuersantur.

Eurythris Aleos amnis pilos gignit in corporibus.

Qui ex Clitorio Arcadiæ fonte bibunt, uini tædio afficiuntur.

Marsiæ fons in Phrygia ad Celenarũ oppidũ saxa ege rit. Ex Cyzice fonte potantes, amorem deponunt.

Grannone fons est calidus, qui in uinũ additus tri= duo calorem potionis custodit in uasis.

Moguntiaci fontes sunt calidi in Germania, quo= rum haustus triduo feruet.

In Silia Indorũ stagno nihil innatat, sed omnia mer= guntur. Auernus lacus superuolãtes aues enecat, & arboribus folia decutit.

In Africæ lacu Apustidamo, omnia fluitant, & nihil immergitur, ut in Phintia Siciliæ fonte.

Olachas fluuius est in Bithynia, cuius gurgite per= iuri notantur pati uelut flammam urentem.

In Cantabria Tamarici fontes habẽtur in augurio.

Lycus fluuius in Leontinis tertio die necat, si quis= quam biberit.

Coaspis, & Euleij fluuiorum suaues adeò sunt a= quæ, ut reges Parthorum ex his bibant.

Cabura fons est Mesopotamiæ, cuius aqua iucundè olet.

Apud Bactros amnis Ochus, & Iaxartes deferũt salis ramenta. Praecedentia haec sumpta sunt ex Plinio.

Clytumnus fluuius est Meuaniae, cuius aqua pota, cãdidos boues reddit. Propert. li. 2. Qua formosa suo Clitũnus flumina luco Integit, et niueos abluit unda boues.

In Carysto Euboiae aquae feruntur esse calidae, quae uocantur Alopiae. Tibullus lib. 4. Cretaeis ardens aut unda Carystia campis.

Anygri aqua in Peloponneso admodum foetet.

Afrodisius fluuius steriles reddit mulieres.

Axus fluuius est Macedonum, cuius aquã si biberint greges armentorum, nigros pariunt foetus.

Belus Phoeniciae flu. arenas habet accommodas uitro.

Croconus, seu Crocaculus flu. est Brutiorũ, in quem si quid conijciatur, lapideo durescit cortice.

In Maeandro fluuio nascitur nescio quis lapis, qui pectori alligatus insaniam parit.

Melas flu. Boeotiae potos greges si albi sint, nigros facit. Cephisus uerò, ex nigris albos reddit. Cassinitius flu. Thraciae, equos aqua sua potos efferat.

Virgulta in Silarum fluuium Samnitum demissa, lapidescũt. Sillius lib. 8. Nunc Silaris quos nutrit aquis, quo gurgite tradunt Duritiem lapidũ mersis inolescere ramis.

Pontus flu. Thraciae ardentes habet lapides, qui contrariam carbonibus retinent naturam. Vento enim extinguuntur, in aqua uerò flagrãt, odoremq; instar bituminis tetrum adeò reddunt, ut nulla reptilia propè consistant.

Salmacis fons est in Caria, cuius aquam qui potauerit, mollis fieri dicitur. De mirabili aquarum uirtute Ouid. lib. 15. scribit: Medio tua corniger Ammon Vnda die gelida est, ortuq;, obituq; calescit, &c.

Pontanus

Pontanus in libro Meteororũ: Videas lapidescere Sarni Cæruleo sub fonte alnum, filicisq; maniplos, Et paleæ intortos lento cum uimine culmos. Idem de fonte Ammonis sic ait: Ammonem fama est medijs sub noctibus altum Feruere, & in medijs rursum frigere diebus.

Nihil in Aspaltite Iudææ lacu, qui bitumẽ gignit, mergi potest.

AVCTARIVM.

FLuuij reciproci sunt Mæander, et Eurippus, De Mæandro Propertius lib. 2. Atq; etiam ut Phrygio fallax Mæandria campo Errat, & ipsa suas decipit unda uias. De Eurippo Seneca: Eurippus undas flectit instabilis uagas, Septemq; cursus flectit, ac totidem refert, Dum lassa Titan mergat Oceano iuga.

Fluuij subeuntes terras, & rursum emergentes sunt, Lycus in Asia, Erasinus in Argolica, Tygris in Mesopotamia.

Fluuij paradisi terrestris sunt quatuor: Ganges, Nilus, Tygris, Euphrates.

Ostia Nili sunt Canopicum, Bolbiticum, Sebennniticum, Pelusiacum, Mendesicum, Taniticum, Phatniticum.

Ostia Danubij sunt, Peuse insula, Naracustoma, Calostoma, Pseudostomon, Boreostoma, Stenostoma. autor Ammianus Marcellinus.

FONTIVM QVORVNDAM NOMINA.

HIppocrene fons est Bœotiæ, quem poëtæ fabulantur equi ungula natum. Ouid. lib. 5. Meta. Fama noui fontis nostras peruenit ad aures, Dura Medusæi quẽ præpetis ungula rupit.

Cymothoë fons est Achaiæ, autore Plinio.

Nigris

Nigris fons est apud Hesperios Aethiopas. autore Plinio.

Cabura fons est Mesopotamiæ, cuius aqua iucunde olet, ut iam diximus.

Acidalus fons est in Orcomeno oppido Bœotiæ, Veneri sacer, quæ propterea uocatur Acidalia.

Aganippe fons est itidē Bœotiæ, sacer Musis, quæ inde uocantur Aganippides. Ouid. lib. 5. Metam. Fonte Medusæo & Hyanthæa Aganippe.

Albunea fons iuxta Tibur. Verg. Lucosq; sub alta Cōsulit Albunea, nemorū quæ maxima sacro Fōte sonat.

Callirhoë fons Athenis propinquus. Stat. lib. 12. Et quos Callirhoë nouies errantibus undis Implicat.

Castalius fons est in radicib. Parnasi, sacer Musis, qui alio nomine Caballinus dicitur, à Caballo, id est equo, cuius ungula excussus est.

Clitorius fons est Arcadiæ, qui potus uini tædium afferre dicitur.

Crunos fons est in Attica, ut etiam Larine.

Magia fons Siciliæ in agro Syracusano.

Margæa nomen est fontis apud Plinium.

Salmacis fons in Caria.

Sebetos fons prope Neapolim. Statius lib. 1. Syl. Et pulchra tumeat Sebetos alumna.

Telpissa nomen est fontis frigidißimi, cuius aqua Tyresiam extinxisse dicitur.

Lymira, Sceletirbe, & Stomacace nomina sunt fontium apud Plinium.

Cissusa fons est, in quo obstetrices Bacchum infantem lauerunt. autor Plutarchus in Lysandro.

Eodem teste Palma & Oliua duo sunt fontes

prope Delon.

Dircenna & Nemeta *nomina sunt fontiū apud Martialem lib. 1. scribentem: Auidam rigens Dircenna placabit sitim: Et Nemeta, quæ uincit niues.*

Dirce *fons est Thebanus, in quem Dirce Lyci uxor conuersa est. Lucanus libro 3. Fatidica Cephisus aqua, Cadmeaq; Dirce.*

Arethusa *fons est aquæ dulcis prope Syracusas, ut* Cyane.

Zame *fons est in Africa, ex quo canoras effici uoces prodidit Varro.*

Chrysorrhois *fons fuit apud Troëzenios.*

Berbinus & Gargaphius *nomina sunt fontium apud* Herodotum.

LACVS, PALVDES, ET STAGNA.

AVernus *lacus est Campaniæ, Diti sacer.* Bæanacus *lacus est Italiæ.* Bœbeis *Thessaliæ:* Cocanicus *Siciliæ:* Cyminus *Ethruriæ:* Eupilius & Fucinus *Italiæ: Mart. Fucinus & pigri taceantur stagna Neronis.* Gygæus *Lydiæ:* Lemannus *lacus prope Gebennas. Lucan. lib. 1. Deseruere cauo tentoria fixa Lemāno.* Mareotis *Aegypti:* Sannaus *Asiæ, qui circumnascente absynthio inficitur. autor Plin.* Spartha *Atropatiæ, salicis ferax.* Stymphalus *Arcadiæ:* Thesbitis *lacus, per quē trāsit Tygris fluuius:* Thrasimenus *lacus agri Perusini. Syllius: Thrasimenus in altos Ascēdat citius colles.* Zoroanda *lacus est, quē efficit Tygris fluuius.* Eptabolus *nomē est lacus apud Vitruuium.* Genesareth *apud Cor. Tacitū.* Acronius *lacus est Alpinus.* Aeticus *Apolloniæ.* Albanus, *Albani montis,* Asconius, *Bithyniæ.*

Amſanctus *Lucaniæ*: Caulas *Iudeæ*: Licomedes *Aethiopiæ*: Lucrinus *Campaniæ*: Perguſa *Siciliæ*: Teſprotie *Ambraciæ*: Velinus *agri Veſulani*. Acheruſia *palus eſt Cãpaniæ*: Candebœa *Syriæ*: Mæotis *Scythiæ*: Serbonis *palus prope montẽ Caſium*: Daſtylitis & Loncanidis *nomina ſunt paludũ apud Plutarchũ*: Lerna *palus Græciæ inter Argos & Mycenas*: Salapia *palus Appuliæ*: Sipus *palus ad Sipuntẽ Diomedis ædificiũ*. Myris, *palus fuit Aegypti*.

MONTES PRAECIPVI NOMINIS.

ABila, *mons eſt Mauritaniæ, oppoſitus Calpe Hiſpaniæ*: *Acantius, Magneſiæ. Acaton, Aetoliæ*: *Actium, Epyri, ubi Antonius & Cleopatra ſuperati ſunt ab Auguſto: Acontius, Magneſiæ: Acroceruni, montes ſunt inter Armeniã & Hiberiam. Horatius: Infames ſcopulos Acroceraunia. Acrocorinthus, Peloponneſi: Aga, maioris Armeniæ: Agolonius, Arcadiæ: Agragas, Siciliæ: Alburnus, Luſitaniæ: Ancoranus, Mauritaniæ: Apœninus, dicitur totus Alpium globus: Aracynthus, mons Aetoliæ, Mineruæ ſacer. Verg. Amphion Dircæus in Actæo Aracyntho. Argeus, Cappadociæ: Arpẽdus, Pãphiliæ: Artemiſius, Arcadiæ: Aſcræus, Bœotiæ: Atlas, Mauritaniæ: Athos, Macedoniæ: Aruiſium, Campaniæ: Andriceis, Ciliciæ: Aetna, Siciliæ: Aulon, Calabriæ.*

Balbus, *Africæ: Bebius, Campaniæ: Berecynthus, Phrygiæ: Brileſus, Atticæ.*

Caphareus, *Euboiæ: Calpe, Hiſpaniæ: Capitolinus, urbis Romæ: Carina, Cretæ: Carmelus, Phœniciæ: Caſinus, Cãpaniæ: Caſyrus, Perſidis: Caſius, Syriæ: Caucaſus, Scythiæ: Caulon, Calabriæ: Chimæra, Lyciæ: Cillene, Arcad*

ne, Arcadiæ: Cynthus, *Deli:* Cyrrha, *Phocidis:* Citheron, *Bœotiæ:* Citorius, *Paphlagoniæ:* Clarius, *Colophoniæ:* Cophantus, *Bactrianorum:* Corax, *Aetoliæ:* Corycus, *Ciliciæ:* Caphareus, *Euboiæ.*

Dardanus, *Appuliæ:* Dindymus, *Phrygiæ:* Dodona, *Chaoniæ:* Dyrrhachium, *Epyri.*

Ebron, *Palæstinæ:* Effraim, *Iudææ:* Eleome, *Macedoniæ:* Erymanthus, *Arcadiæ:* Eryx, *Siciliæ.*

Falernus, *Campaniæ:* Ferraria, *Hispaniæ:* Gagus, *minoris Asiæ:* Gargarus, *Phrygiæ:* Garganus, *Appuliæ:* Gaurus, *Campaniæ:* Gebenna, *Aruernorum.*

Hæmus, *Thessaliæ:* Hymettus, *Atticæ:* Helycon, *Bœotiæ.*

Ida, *Phrygiæ:* Idalius, *Cypri:* Inarime, *Prochytæ insulæ:* Ismarus, *Thraciæ.*

Lacinium, *Italiæ:* Lathmus, *Cariæ:* Libanus, *Phœniciæ:* Lycabesos, *Atticæ:* Libethrus, *Aetoliæ, Musis sacer:* Lycæus, *Arcadiæ:* Lilybeus, *Siciliæ.*

Malea, *Laconiæ:* Marathon, *Atticæ:* Mænalus, *Arcadiæ:* Misenus, *Campaniæ.*

Neptunus, *Siciliæ;* Niphates, *Armeniæ:* Nysa, *Indiæ.*

Oeta, *Thessaliæ:* Olympus, *Macedoniæ:* Ossa, & Othrys, *Thessaliæ.*

Pachynus, *Siciliæ:* Palatinus, *urbis Romæ:* Pãgæus, *Thraciæ:* Parnasus, *Phocidis:* Parthenius, *Arcadiæ:* Pelion, *Thessaliæ:* Pelorus, *Siciliæ:* Pindus, *Thessaliæ:* Pireneus, *mons Hispaniã dirimẽs à Gallia:* Pholoë, *Thessaliæ.*

Quirinus, *urbis Romæ.*

Reticus, *Germaniæ:* Riphæi, *Scythiæ:* Rodope, *Thraciæ.*

Scillac

Scillaceum, Italiæ: Sigæum, Asiæ: Sipylus, mons inter Lydiam & Phrygiam: Sithon, Thraciæ: Silanius, Hyberniæ: Somorus, Syriæ.

Tabor, Galileæ: Taburnus, mons in Samnio: Taygetus, Laconiæ: Tarpeius, urbis Romæ: Taurus, Scythiæ: Tetricus, Sabinorū: Tmolus, Ciliciæ: Tempe, Thessaliæ.

Vesæuus, Campaniæ.

MONTES FLAMMIFERI.

AEtna Siciliæ. Sta. lib. 5. Theb. Vbi ignifera fessus suspirat ab Aetna Mulciber. Luc. lib. 1. Et ardenti seruilia bella sub Aetna.

Lypara, quæ est una ex Aeolijs insulis. Syllius lib. 14. Nam Lypare uastis subter depasta caminis Sulphureum uomit exeso de uertice fumum: Ast Aetna eructat tremefactis cautibus ignes.

Aenocauma, mons est æternis ardens ignibus. autore Plinio.

Chimæra, mons Lycius. Pontanus: Oraq; flammiuoma rutilent afflata Chimæra. Hora. Me nec Chimæræ spiritus igneæ Diuellet unquàm.

Vesbius, seu Vesæuus. Val. Flac. lib. 3. Arg. Vt magis Inarime, magis ut mugitor anhelat Vesbius.

HISTORIOGRAPHI PLAERI QVE GRAECI ET LATINI.

ABlabius Gothus, scripsit de bello Gothorum.

Aeliodorus, præsul Tricensis, quæ ciuitas est Thessaliæ, scripsit Aethiopicam historiam lib. X I.

Anastasius Lateranensis, scripsit historiam ecclesiasticam usq; ad sua tempora.

Andronicus, scripsit res Alexandri.

Antipater *Iolai filius, & Philippi Macedonis miles, scripsit historiam Perdicæ, & res Illyricas.*

Appianus *Alexandrinus* XXII. *libros historiæ Romanæ composuit, & gesta Imperatorum.*

Apollonius *Aphrodiseus, scripsit res Carias, de Trauibus, de Orpheo, eiusq; ministerijs.*

Arrianus *scripsit historiam Alexãdri magni* VIII. *libr. Emicuit Romæ sub M. Antonio, & Adriano principibus: a quibus ob literas consularem meruit dignitatem.*

Atellius *Sempronius, scripsit bellum Numantinũ.*

Bairon *historicus, scripsit breuiarium rerũ ab Alexandro gestarum.*

Aufidius *Bassus, ætate Quintiliani scripsit bellum Germanicum.*

Bemarchus *Cæsariensis, scripsit res gestas Constantini principis, libris decem.*

Cadmus *Milesius, scripsit historiam de Mileto, ac totius Ioniæ regione, libris* IIII.

Callinius *Syrius, de gestis Alexandri: ut etiam Callisthenes Olynthius.*

Calistus, *scripsit heroico uersu historiam Iuliani principis.*

Charon *Lampsacenus, ætate Darij primi scripsit Aethiopica libris duobus. Cretensia item, & Græcanica.*

Charon *Carthaginensis, scripsit tyrãnos quotquot in Asia atq; in Europa fuere. Item uitas clarorum uirorum libris* IIII. *Illustrium fœminarum libris totidem.*

Charon *Naucratita, sacerdotes Aegypti, & reges qui fuere ab initio in qualibet gente.*

Capton *Lycius, cõposuit historiã Isauricã lib.* VIII.

Chœrilus *Samius, scripsit Atheniẽsium uictoriam contra*

contra Xerxem: & pro singulis uersibus singulos statères aureos recepit.

Clearchus Solensis scripsit de Varia historia.

Clitarchus comes fuit Alexandri, qui eius gesta conscripsit.

Iulius Cordus, scripsit uitas imperatorum.

Crito Pieriota (ciuitas est enim Macedoniæ Pieria) scripsit res Persicas, Siculas, & Macedonicas.

Q. Curtius, scripsit de gestis Alexandri magni: sed opus eius mancum est, & imperfectum.

Damascius Sigiæus, scripsit de rebus in Græcia gestis. Præterea de parētibus eorum, qui ad Troiam profecti sunt. Item de poëtis & Sophistis.

Dares Phrygius, Græcè scripsit bellum Troianum, cui ipse interfuit.

Dexter Barcinonēsis, scripsit omnimodā historiam.

Dion Cassius, scripsit Romanam historiam libris LXXX. Præterea gesta Traiani principis, & uitam Arriani philosophi. Historiam eius integram non habemus.

Dion Prusiæus, scripsit de uirtutibus Alexandri magni libros decem.

Diogenes Laërtius, scripsit de uita & moribus philosophorum.

Diodorus Siculus, scripsit historiam, quam Bibliothecam inscripsit. Continet autem res Romanas, & uarias libris XL. Floruit Augusti seculo.

Dionysius Milesius, scripsit res Persicas, & quæ post Darium secuta sunt.

Dionysius Halicarnassæus Augusti tempore Romanam scripsit historiam.

Egesippus scripsit historiā ecclesiasticā lib. quinq;.

Ephippius *Cumæus, auditor Isocratis scripsit historiã ab excidio Troiæ, usq; ad sua tempora libris* XXX.

Ephorus *Cumæus, scripsit Galeni principis historiã libris* XXVII. *Præterea Corinthiaca, & quædã alia.*

Herodotus *scripsit historiã libris nouẽ, ex numero, & nominibus Musarũ, incipiẽs à Cyro Persarũ rege.*

Herodianus *Alexandrinus, scripsit imperatorum historiam, quæ ad nos integra non peruenit.*

Hesychius *Milesius, cõposuit historiam libris sex, in quibus cõplectitur Romanorũ imperatorũ, tyrãnorũ, & diuersorum gentium res gestas, usq; ad sua tempora.*

Euemerus *Messanus, historiam finxit ex titulis & inscriptionibus sacris.*

Eutropius *Afer, discipulus Augustini, scripsit Epitomen Romanæ historiæ ab urbe condita usq; ad Valentem principem & Iouinianum.*

Eustathius *Epiphaneus, scripsit temporum Epitomen ab Aenea usq; ad Anastasium principem.*

Eusebius, *scripsit historiæ libros decem, de Præparatione Euangelica, & Epitomen temporum.*

Florus *scripsit historiam Romanam succincta breuitate. Item Epitomen in libros Liuij.*

Fortunatus *præsul Pictauensis, gesta sanctorum partim pedestri, partim soluta conscripsit oratione.*

Gennadius *Maßiliensis, scripsit de Viris illustribus Theodosij tempore.*

Ibicus *Rheginus historicus, uixit apud Polycratem Samiorum tyrannum.*

Hieronymus *Rhodius, scripsit res gestas à Demetrio Poliorcete.*

Ioannes *Scilax, scripsit de Imperatoribus Cõstantinopolitanis.*

Iosephus *Iudæus cõscripsit Græcè antiquitatis Iudæorum historiam libris uiginti, ab exordio mundi usq; ad* XIII.*annum Domitiani. Bellum uerò Iudaicum cum Romanis gestum libris* VII.

Ireneus *præsul Lugdunensis historiam scripsit ecclesiasticam.*

Isidorus *præsul Hispalẽsis, scripsit de Viris illustribus. Historiam præterea ab Adamo usq; ad sua tẽpora, & res Longobardorum, & breuẽ quandam cosmographiã.*

C.Iulius *senator res Romanas Græcè scripsit.*

Iustus *Tiberiensis, texuit historiã rerum Iudaicarũ.*

Iustinus *fecit epitomen in Trogum tanta styli felicitate, ut alienum propè inuentum sibi uendicarit.*

Aelius Lampridius *scripsit de Gestis Imperatorum ad Constantinum magnum.*

Leo *Bizantius, scripsit res Bizãtij à Philippo gestas.*

Leo *Alabandæus, scripsit historiam de Caribus libris* IIII.*De Licijs, duobus. Artem Rhetoricam, bellum Phocensium, & Bœotiorum.*

Liuius *Patauinus, scripsit historiam Romanam.*

Ammianus Marcellinus *uitam quorundam Imperatorum.*

Marius *historicus, scripsit prĩcipũ Romanorũ uitas.*

Gargilius *Martialis uitas Imperatorũ tẽpore Alexandri principis, cuius uitam diligentius persecutus est.*

Marsyas *Pellæus, scripsit res Macedonicas libris* X. *à primo rege usq; ad Alexandrum. Item & de rebus Atticis libros* XI.

Melisandrus *Milesius, scripsit bellum Lapitharum, & Centaurorum.*

Menechmus *Sicyonius, scripsit historiam Alexã-*

dri magni.

Nicolaus Damascenus, *scripsit historiam uniuersalem libris* LXX. *& uitam Augusti separatim: apud quem in tanta fuit dignatione, ut Imperator ipse placentas ab amicis acceptas uocaret* Nicolaos.

Nimphis Heracleotes, *scripsit historiam Alexãdri, & eius successorum, libris* XXIIII. *de Heraclea*. XIII. *usq; ad euersionem tyrannorum.*

Onesicritus *Alexandri incunabula & originem scripsit.*

C. Oppius, *commẽtarios Iulij Cæsaris continuauit, scripsitq; bellum Hispaniense.*

Palæphatus *Abydenus scripsit Cyprica, Attica, & Arabica.*

Paulus Orosius, *reliquit historiam ab initio mundi usq; ad Honorij principis tempora perscribens.*

Paulus *Foroliuiensis, historiam scripsit Longobardorum.*

Pausanias *Cæsariensis, scripsit uniuersæ Græciæ geographiam, cum eius historijs.*

Pisandrus *Larandæus, sub Alexandro Mãmeæ scripsit uariam historiam uersibus & libris* LX.

Pysistratus *Larissæus, fuit historiarum scriptor.*

Plinius *Secundus, scripsit historiam naturalem, opus apprimè utile, si careret mendis.*

Plutarchus *Cheronæus, scripsit uitas multorum illustrium uirorum. Item Apophthegmata, Parallelas, & alia plurima.*

Polybius *Scipiõis Africani præceptor, scripsit Romanã historiã libris 40. quorũ pauci ad nos peruenerunt.*

Polemon *Helladicus, scripsit de origine ciuitatum*

Phocidis,

Phocidis, Ponti, Lacedæmoniæ geographiam, de cursu so lis libros III.

Posidonius Olbiopolita, scripsit post Polybiũ historiam libris LII. usq; ad bellum Cyrenaicum, & Ptolemæi. Præterea declamationes rhetoricas, & argumenta in orationes Demosthenis. Floruit ætate Strabonis.

Priscus Panites, magister epistolarum Theodosij iunioris scripsit historiam Constantinopolitanam & Athilæ, libris 8. Præterea declamationes & epistolas.

Prosper, præsul Rheginus, scripsit de uita solitaria, de temporibus ab Adam usq; ad suum sæculum.

Prudentius quoq; historiam ab Adam carmine exorsus est.

Ptolemæus Lucensis, scripsit historiam põtificum usq; ad Celestinum quintum, cuius tempore ipse floruit.

Pherecydes Lerius, scripsit de Clero, de Iphigenia, de Festis.

Philo Herennius Biblius genere, grãmaticus scripsit de ciuitatibus, & uiris claris, libros XXX.

Philochorus Atheniensis scripsit libros Attidis XVII. qui cõtinent res Atheniensium, & reges, & magistratus, usq; ad Antiochum, Deum cognomento.

Philistus Syracusanus, propinquus Dionysij tyranni scripsit res Siculas libris XII.

Phlegon Trallianus, libertus Augusti, scripsit historiam Olympiadũ libris XVI. usq; ad Olympi. XXIX. De fastis Romanorũ libros IIII. Itẽ de nominibus locorũ urbis Romæ, & Epitomẽ Olympionicarum, libris duobus.

Festus Ruffus scripsit Epitomẽ rerum Romanarũ.

Sabinus Masurius, scripsit Fastorum & rerum memorabilium libros.

Crispus Sallustius *scripsit bellum Catilinarium, & Iugurthinũ, & Romanas historias instar Liuij, in quo opere citatur sæpenumero ab antiquis. De hoc Martialis: Crispus Romana primus in historia.*

Secũdus *Tridẽtinus, scripsit Lõgobardorũ historiã.*

Socrates *Constantinopolitanus, historiã ecclesiasticã à tẽpore Apostolorũ usq; ad Chrysostomum composuit.*

Sozomenus, *presbyter Pistoriensis, historiæ uniuersalis amplißimum edidit uolumen.*

Stesimbrotus *Tharsius, scripsit res gestas Cimonis ducis Atheniensium.*

Suetonius *Tranquillus uitas duodecim Cæsarum.*

Theocritus *Chius scripsit historiam Libycam & epistolas quasdam.*

Theodorus *Gothus scripsit historiã suorũ tẽporũ.*

Theodorus *Constantinopolitanus, scripsit historiã ecclesiasticam à tempore Constantini usq; ad Iustinianũ.*

Themistogenes *Syracusanus historiam Cyri regis Persarum.*

Timæus *Siculus, res Græcas & bellũ Thebanum.*

Traianus *patricius sub Iustiniano prin cipe scripsit temporum epitomem.*

Thucydides *Atheniensis patrẽ habuit Olorũ, matrem Egesipylã. Scripsit bellum Pelopõnesiacũ. Fuit adeò studiosus inquirendæ ueritatis historicæ, ut ijs mercedem præberet, qui nunciarent, quæ acta essent in bello.*

Val. Antias, *historicus, plerũq; citatur ab antiquis autoribus.*

Val. maximus, *scripsit dicta & facta memorabilia ad Tiberium Cæsarem.*

Theophanes *Lesbius, scripsit res à Põpeio gestas.*

Timagenes *Milesius scripsit de Heraclea Ponti, & uiris in ea claris libros tres.*

Timosthenes, *præfectus classis Ptolemæi Philadelphi, scripsit de Portubus libros decem.*

Vincentius, *ordinis prædicatorum, scripsit historiam uniuersalem, ab exordio mũdi usq; ad Hierosolymitanam expeditionem Ludouici regis Gallorum.*

Vulcatius Gallicanus, *scripsit uitas Imperatorum ad Diocletianum.*

Volcatius *Terentianus, scripsit historiã Gordianorũ.*

Xanthus *scripsit historiam Lydorum libris IIII.*

Zeno *Rhodius scripsit historiam Rhodiorum. Fuit et alter Zeno, qui Pyrrhi gesta in Italia, Epitomenq; Romanorum & Carthaginensium composuit.*

Zonaras *scripsit historiam uniuersalem ab exordio mundi usq; ad tempora Michaëlis Imperatoris Constantinopolitani.*

Saxo Grammaticus, *ab hinc paucos annos scripsit historiam regum Danorũ, magna uerborũ elegãtia.*

Robertus Gaguinus, *historiã Gallorum regũ, quem nostra ætate imitatur Paulus Aemylius.*

Boccacius *scripsit de Casibus uirorum illustrium.*

Solinus *de Mirabilibus mundi.*

Blondus *Foroliuiensis de Roma triumphante.*

Sabellicus *historiam uniuersalem ab exordio mundi ad sua tempora.*

Volaterranus *Geographiam, Anthropologiam, & Philologiam.*

Agathias *Græcus historiam Francorum.*

Pontificum Romanorum historiam scripserunt Anastasius, Paulus Diaconus, Guido Rauennas, Sigisbertus monachus

nachus, Hugo Florianus, Sicardus præsul Cremonensis, Gotfredus Viterbiensis, Vincẽtius præsul, Martinus Carsulanus, Landulphus canonicus Carnotensis, Sazomenus, Geruasius Ricobaldus, Ptolemæus Lucẽsis, Antonius præsul Forentinus, Platina.

Vitas Imperatorum scripsere Cor. Tacitus, Marius maximus, Iulius Cordus, Trãquillus, Suetonius, Optatianus, Gargilius Martialis, Fabius Marcellus, Iul. Capitolinus, Aelius Lampridius, Flauius Vopiscus, Eutropius, Orosius. Ex Græcis Herodianus, Dion, Appianus.

GRAMMATICI.

ACron Grãmaticus Horatium poëtam enarrauit.

Aelius Præconius Grammaticus nobilissimus, orationes ad unum quemq; scribebat. Hic Metellum Numydicum in exilium comitatus est.

Aelius Melissus, librũ edidit de loquẽdi ꝓprietate.

Alexander Milesius, Polyhistor cognominatus, libertus Corn. Lentuli, Grammaticus fuit, qui docuit Romæ Syllæ temporibus.

M. Popilius Andronicus scripsit opusculũ ãnaliũ.

Andromachus Grammaticus docuit Nicomediæ, Diocletiani tempore.

Appion Alexandrinus, Didymi magni alumnus, docuit Romæ Tiberij et Claudij temporibus. scripsit annales, & alia complura.

Apollodorus Atheniensis Grammaticus, discipulus Panetij Rhodij, & Aristarchi Grammatici, scripsit historiam Atheniensem.

Apollonius Alexandrinus scripsit de compositione partium orationis.

Archimedes Trallianus, scripsit mechanica, &

commentarios in Homerum.

Archibius *Alexādrinus, docuit Romæ sub Traiano principe. Scripsit cōmenta. in epigrāmata Callimachi.*

Aristarchus. *Alexandrinus, floruit sub Ptolemæo Philometore, cuius filiū erudijt. Scripsit cōmētarios supra mille. Discipulus fuit Aristophanis Grammatici.*

Aristophanes *Bizantius grammaticus discipulus fuit Callimachi.*

Aristonicus *Grammaticus Alexandrinus, scripsit in Theogoniam Hesiodi.*

Arcadius *Antiochenus, scripsit nōnulla ī grāmatica*

Asclepiades *Anazerbæus Grammaticus, scripsit de fluminibus.*

Asinius Pollio *Trallianus, docuit Romæ tempore Pompeij magni. Successit scholæ Timagenis. Scripsit bellum ciuile Cæsaris & Pompeij.*

Asinius Capito, *Grammaticus, reliquit librū epistolarum.*

Callias *Methymnæus, Grammaticus, Alcei & Saphus poëmata enarrauit.*

Spurius Carbilius, *Romæ ludum grammaticæ aperuit, mercede docens. Idem G, literam primus inuenit, quum pro ea C, litera prius uterentur.*

Val. Cato, *Grāmaticus, Romæ docuit multos, et nobiles, tēpore Syllæ: tantumq; nominis sibi comparauit, ut sequentes uersus in eius laudem uulgò prædicarētur. Cato grāmaticus Latina Syrē, Qui solus legit & facit poëtas.*

Luctacius Daphnis, Q. *Catuli libertus, professus est Romæ.*

L. Cæcilius, *Epirota, Attici libertus, ludū Grammaticæ Romæ aperuit, primusq; Vergilium, & alios nouos poëtas*

poëtas cœpit profiteri. Vnde Domitius Marſus, Indicat Epyrota tenellorum nutricula uatum.

Crates Malotes, æqualis Ariſtophanis, floruit ſub Ptolemæo Philometore. Scripſit in Homeri Iliada, & Odyſſeã libros IX. cõmentariorum. Primus ſtudium grãmaticæ Romæ ĩtulit, eo ferè tẽpore, quo mortuus eſt Ennius.

Craſsitius, cognomento Paſciles, Romæ ludũ Grãmaticæ aperuit. Docuit Iulianum Antonium, Antonij Triumuiri filium.

Demetrius Ixion, Adramitenus, docuit Pergami, Diſcipulus fuit Ariſtarchi. Scripſit enarrationem in Homerum.

Dicæarchus Lacedæmonius, grammaticus, fuit Ariſtarchi auditor.

Didymus Calchentorus, Grammaticus Alexandrinus, ſcripſit lib. ſup. MMMD.

Dioſcorius Mireus, Grammaticus, præfectus fuit prætorij Leonis Imperatoris, & præceptor filiorũ eius.

Diomedes ſcripſit quædam in Grammatica, quæ adhuc extant.

Diogenianus ex Heraclea, Grãmaticus ſub Adriano principe, ſcripſit dictionarium per ordinẽ literarum, & quædam alia.

Dionyſius Alexandrinus Grammaticus, præfuit bibliothecæ, & epiſtolis Traiani, habuitq; præceptorem Chæremonem philoſophum.

Domitianus inſanus Grammaticus in urbe Roma, id cognomentum adeptus eſt, quòd eſſet intractabilis, & ualde moroſus.

Donatus Grãmaticus, præceptor Hieronymi ſcripſit libellum, quem pueri habent in manibus. Cõmentarios item

item in Terentium, & Vergilium.

Demosthenes Thrax, Grãmaticus, Iliada Homeri, & Hesiodi Theogoniam in solutam uertit orationem.

Helladius grammaticus Alexandrinus, sub Theodosio iuniore scripsit lexicon ex ordine literarum. Item de laudibus Theodosij, & quædam alia.

Ennius grammaticus duos libellos de literis & syllabis, ac metris conscripsit.

Epitherses Bithynicus, scripsit de Atticis dictionibus.

Heracleon Aegyptius, docuit Romæ, scripsit enarrationem in Homerum, & Lyricos.

Herodianus Alexandrinus, Grãmaticus, Apollonij grãmatici filius, et discipulus, floruit sub M. Antonio princtpe. Scripsit de Grãmatica, & Imperatorũ historiã.

Hermolaus Constantinopolitanus grammaticus scripsit ad Iustinianum Imperatorem Epitomen in librum Stephani grammatici de Vrbibus.

Eugenius Phrysius, docuit Constantinopoli, imperante Anastasio.

Verrius Flaccus, Romæ docuit Augusti nepotes. Professus est in atrio domus Catilinæ tanta omnium beniuolentia, ut statuam meruerit.

Aul. Gellius, tempore Traiani scripsit noctes Atticas, Fauorinum maxime coluit.

Hyperechius Alexãdrinus grãmaticus, sub Martiano Impe. scripsit de Verbis, et Nominibus, et Orthographia.

C. Melissus Spoletinus, à Mecœnate ob ingenium libertate donatus est.

Mithecus Grammaticus scripsit de Obsonijs, & de Canibus.

Moschus Grammaticus scripsit carmen bucolicon.

Nestor Alexandrinus grammaticus, Marcellũ Augusti sororis filium erudijt.

Nicias Grammaticus docuit Romæ, fuitq́; familiaris Pompeio & Ciceroni.

Orbilius Beneuentanus profitebatur Romæ Ciceronis tempore, uir in discipulos plagosus.

Pacatus Minutius, scripsit de lingua Alexãdrinorum. Item de proprietate Atticæ & Doricæ linguæ.

Palamedes Eleates scripsit de Tragicis & comicis dictionibus, & commentarios in Pindarum.

Rhemnius Palemon, professus est Romæ sub Tiberio & Claudio principibus.

Pamphilus Sicyonius, scripsit de pictura, & claris pictoribus.

Pamphilus Alexandrinus, scripsit dictionarium quod uocauit Pratum.

Papias scripsit dictionariũ Latinũ ex ordine literarũ.

Pausanias Cæsariensis scripsit de constructione. Vixit Romæ Adriani principis tempore.

Naucratita Grammaticus, docuit Athenis sub Cõmodo principe, ad quem scripsit Onomaticon libris x.

Pompeius Leneus, Põpeij magni libertus, scripsit de herbis & plantis.

Priscianus Cæsariensis, claruit Athenis tempore Iustiniani principis. Scripsit de arte grammatica ad Iulianum consulem, & ad Cosroëm, Persarum regem, de naturalibus quæstionibus.

M. Val. Probus Romæ docuit. Scripsit Syluam obseruationum Latini sermonis.

Philetas Cous Grammaticus fuit admodum Criticus, tempore Philippi & Alexandri, præceptor Ptolemæi

mæi Philadelphi. Scripſit elegias & epigrammata.

Philoxenus Alexãdrinus, Romæ ſcripſit de uerbis monoſyllabis, & de Græciſmo, & de genere linguarum.

Scribonius diſcipulus Orbilij, docuit eodem tempore, quo Verrius.

Sophocles Grammaticus enarrauit Lycophronem & quoſdam alios poëtas.

Soſibius Grammaticus fuit Laconicus.

Telephus Pergamenſis ſcripſit ferè omnia, quæ ad Grammaticam pertinent. Inter cætera collationes Epithetorum unicuiq; rei congruentium ad paratam elocutionis copiam.

Terentius Scaurus floruit Adriani temporibus, ſcripſitq; librum de Cæſelij uindicis erroribus.

Timagenes Alexandrinus, ſub Pompeio magno captiuus, Romam ductus, emptus eſt à Gabinio. Docuit Romæ uſq; ad Auguſti tempora.

Timotheus Gazeus floruit ætate Anaſtaſij principis.

Tyrannion docuit Romæ ætate magni Pompeij. Habuit tria librorum milia in bibliotheca.

Tryphon Alexandrinus, Auguſti tempore ſcripſit de Copia orationis, de Orthographia, & quædam alia.

Verrius Cloacius ſcripſit de uerbis Græcis.

Volcatius Epidius Grammaticus, ſcripſit res geſtas Pompeij magni, & eius patris. Ludum aperuit, docuitq; M. Antonium & Auguſtum.

Zenodotus Epheſius, docuit filios Ptolemæi primi, ac præfuit Alexandrinæ bibliothecæ: primus qui Homeri libros correxit, & in ordinem redegit.

Nicanor Alexandrinus grammaticus ſcripſit de punctis & dictionibus quibus utimur in ſcribendo.

Inter neotericos numerantur Seruius, Valla, Nebrissensis, Nicolaus Perottus, Calepinus, Torrentinus, Bebelius, & Despauterius, & bonæ (si dijs placet) doctrinæ Alexander Theopagita.

ORATORVM QVORVN=DAM NOMINA.

Actius Pisauriensis: Acatius è Cæsarea Palæstinæ, sodalis Libanij sophistæ: M. Aemilius Lepidus: Aeschines Atheniensis: Sp. & L. Albini Mumij filij. C. Albutius Silus, Nouariensis: Alexander Ephesius: Anaximenes Lampsacenus, discipulus Diogenis Cynici, præceptor Alexandri magni, & in expeditionibus comes: Andocides Atheniensis, Leogori filius: Antipho Rhamnusius, qui Athenis præcepta dicendi tradidit: M. Antonius auus triumuiri: Aristides Atheniensis: Aristogiton Atheniensis impudens, qui scripsit apologiam ad Demosthenem ducē contra Timotheum, ad Lycurgum contra Timarchum, & contra Hyperidem: Asinius Pollio, Augusti amicus, qui declamationes suas nunquàm populo commisit, uir alioqui nasutiore iudicio: carpebat enim in Liuio Patauinitatem, in Cæsaris commētarijs infidelitatem, in Salustio uerba obsoleta, in Cicerone stylum nimis exanguem, & elixum. Hic primus Romæ Bibliothecam publicauit.

Licinius Caluus: Carbones duo: Charisius Atheniensis filius sororis Demosthenis, qui multas scripsit orationes Attico genere: Caßius Seuerus eloquentißimus in agendo, sed minoris multò uirtutis in declamando: Q. Luctatius Catulus Marij collega in consulatu: M. Cælius Ciceronis discipulus, acri turbulentoq; ingenio: Cephalus Atheniensis, qui primus procemia & epilogos induxit: C. Cæsar: M. Corn. Cethegus: P. Cor. Cethegus:

thegus: Cyneas legatus Pyrrhi: Cleon Halycarnaſæus: Cleomachus Magneſius: Clodius pulcher: Clodius Quirinalis: Cordus Cremutius declamator: C. Cotta preſſus in dicendo, in cuius oratione nihil erat niſi ſyncerum, nihil niſi ſiccũ & ſanum: L. Craſſus, in quo, teſte Tullio, erat cum grauitate iunctus facetiarum & urbanitatis lepos: Curiones tres continua ſerie in una familia.

Demades Athenienſis: Demetrius Phalereus auditor Theophraſti: Demochares nepos Demoſthenis: Dexippus Herennius Athenienſis. Domitius Apher: Demoſthenes Athenienſis. Hic quum multitudinem & tumultum in theatro expaueſceret & excideret mente, prope ſonitum littoris marini aſſueſcebat dicere: Literam R, difficile enunciabat, quam calculis in os coniectis pronunciare conabatur. Nunquàm dicebat niſi præmeditatus. Propterea Pytheas dicebat Demoſthenis Enthymemata lucernam olere.

Egeſias Magneſius: Epicrates Athenienſis, qui barbam ad pectus propẽſam ſolebat ferre: Hermagoras rhetor, qui ſcripſit de Rhetorica libros VI. de diligentia orationis, de decoro, de elocutione, de figuris: Herodes Atticus: Eudemus, præceptor Philipomenis.

Sergius Galba temporum ſuorum eloquentiſſimus: L. Gellius: Caius & Tiberius Gracchi: Gregorius Niſſenus.

Hyperides Athenienſis æmulus Demoſthenis.

Iſocrates Athenienſis, dulcis, & numeroſus in dicendo: Iſeus Aſſyrius: Iſocrates Amyclas: Iulius Africanus, concitatus & in cura uerborum nimius.

Latro Portius: Cn. Lentulus: P. Lentulus. C. Lælius: Lyſias Syracuſanus, æqualis Demoſtheni.

L. Magius, T. Liuij gener: L. Manlius Torquatus:

Marcellus Pergameus, qui scripsit librum de regno, quē Adriano principi nuncupauit: Marius Aterius declamator: Marinus Neapolitanus, Procli discipulus: Melitus Atheniensis æmulus Periclis in Rep. Menippus Stratonicensis, præceptor Ciceronis: Metellus Macedonicus: Messalæ duo: Montanus Narbonensis, relegatus à Tiberio principe: Q. Mutius Scæuola iurisconsultorum eloquentißimus.

Nicostratus Macedo æqualis Aristidis: Numius, qui scripsit ad Adrianum orationem consolatoriam de Antinoo. Onesimus Cyprius, qui tempore Constantini magni scripsit in Rhetorica, item de statuum differentia, Præexercitationes, & Declamationes.

Q. Hortensius.

Pericles Atheniensis, quem ueteres poëtæ Olympum uocabant, quòd tonare in concionibus uideretur, & fulminare: M. Calphurnius Piso: Pysistratus Atheniensis: Pytheas Atheniensis: Plato: L. Numacius Plancus: Plotius Gallus: Polyænus Sardianus: Cn. Pomponius: Potamon Mitylenæus: Procopius: Pherecydes Syrus: Philostratus senior: Philistus Milesius, Isocratis discipulus, qui scripsit de Rhetorica, & orationes nonnullas: L. Philippus.

Quintilianus rhetor, qui institutiones oratorias scripsit.

Virginius Ruffus: Rutilius Geminus, qui fecit libros pontificales.

Clodius Sabinus declamator: Serapion Alexandrinus, qui scripsit orationes in genere deliberatiuo: Symmachus Ro. L. Sisenna Ro. Sophron Syracusanus: P. Sulpitius.

Corn. Tacitus: Theodectes Cilix: Theopompus Gnidius: Theodorus Gadareus: Sex. Titius: Titianus, præceptor

ptor Maximini principis, qui scripsit libros prouinciarum. Hic uocatus est simia sui tēporis, quòd omnia probè imitaretur: Trachalus: M. Tullius Cicero pater eloquentiæ Romanæ.

Q. Varius: Varus Geminus declamator, qui Cæsari dixisse fertur, Cæsar qui apud te audent dicere, magnitudinem tuam ignorant: Qui non audent, humanitatem. Zenodotus Adramytenus.

Vide aliorū nomina apud Ciceronē de perfecto oratore.

DE POETIS GRAECIS ET LATINIS.

PEtrus Crinitus homo non pœnitenda, neq; aspernabili doctrina, iam scripsit opusculū de Latinis poëtis, doctè satis, & eruditè. Propterea ne acta agere uideamur, in compendiosam redigemus epitomen, quod multis ille uerbis consecutus est. Latinis demum adijciemus Græcorum nomina.

Liuius Andronicus Epicus poëta Latinas fabulas primus docuit Romæ annis CLX. post obitum Sophoclis & Euripidis, secundo bello Punico. Eius carmina per urbem decantarunt uirgines ad iram deorum placādam. Gesta populi Ro. XVIII. libris complexus est. Scripsit & hymnos deorum.

Ennius poëta, natus Rudijs Salentinorum oppido, Romā uenit ætate M. Plauti, & M. Catonis oratoris clarißimi. Dicebat tria esse sibi corda, quòd Græcā linguā, Oscam, & Latinam calleret. Domum habuit in Auentino colle. Vixit parco & tenui uictu, contentus unius ancillæ ministerio. Scripsit libros Annalium, Satyras, Comœdias, & Tragœdias. Nomina quarundam fabularum eius sunt: Telephus, Ambracia, Eumenides, Alcmeon,

Andromacha, Thyestes, Medea, Phœnix, Telamon, Hecuba, Achilles, Pancratiastæ, Epicharmus, Ctesiphon. Idem in Latinum sermonem transtulit Euhemerū poëtam Græcum. Primus apud Latinos coronam ex Helycone assumpsit. Procliuis fuit in pocula. Scipionem Africanum maximè coluit, mutuaq; ab eo beniuolentia redamatus est, ut iã docuimus. Mortuus est articulari morbo, septuagenario maior, sepultusq; est in monumento Scipionis.

M. Plautus natus est in urbe Vmbriæ, cui nomen Saßina. Operam primum pistori locauit ad comparandum uictum in agendis molis illis, quas trusatiles uocant. Composuit in ipso pistrino quasdam fabulas. Eius XXV. comœdiæ numerantur à ueteribus, cū paucis alijs. Secutus est Græcos Demophilum, Philemonem, & Epicharmum Siculum. Scribendi elegantia claruit in tantum, ut Epius Stolo, dixerit Musas Plautino sermone fuisse locuturas, si Latinè loqui uoluissent. Volcatius Sedigitus de ordine Comicorū scribens primas tribuit Cæcilio, Plautum cæteris omnibus præponens. Mortuus est paucis annis post Ennium.

Cn. Næuius Comœdiographus patria fuit Campanus. Tertius in ordine Comicorum ponitur à Volcatio. Stipendia fecit bellis Punicis. Eius uolumen Octauius Lampadio grammaticus diuisit in VII. libros. Scripsit præter Punicum bellū Tragœdias & Comœdias. Nimia in carpendis hominum, præcipuè Metellorum, uicijs usus est licentia. Propterea ob immoderatam uerborum petulantiam coniectus est in uincula. Mortuus est Vticæ, quū factione nobilium Roma fuisset eiectus.

M. Pacuuius nepos Q. Ennij, fuit ex Brundusio Calabriæ urbe. Secutus est amplum ac sonorum dicendi genus,

genus, clarißimus grauitate sententiarum, uerborum pondere, & autoritate personarum. Nomina tragœdiarum eius sunt Peribea, Hermiona, Atalanta, Iliona, Antiopa, Teucer, Medea. Citatur etiam in Chryse, Oreste, & Armorum iudicio. Senior fuit Accio, docuitq; iisdem ædibus quibus Actius ipse. Mortuus est Tarenti propè nonagenarius.

Statius Cæcilius natus in Gallia, principem inter Comicos locum, iudicio Volcatij sibi meruit. Vixit summa familiaritate cum Ennio. Amatus est etiam à Terentio. Scripsit comœdias, xxx. & amplius, quarum hæ præcipuè citantur: Nauclerus, Syracusæ, Pausimachus, Hippobolymeus, Epiclerus, Cratinus, Plocius, Asotus, Ephestion, Fallacia, Andria, Annales, Fœnerator, & quædam aliæ. Mortuus est uno anno post Ennium.

Accius Tragœdiographus iunior Pacuuio, natus est parentibus libertinis, Marcino & Serano cōsulibus. Decius Brutus tanti eum æstimauit, ut eius uersibus tēpla & monumenta ornauerit. Idem quum Pacuuio suam Atreum ostendisset, & ille laudasset quidem, sed tamen dixisset, quædam uideri sibi duriuscula, & subacida: Accius uerum esse confessus est, nec tamen se propterea pœnitere: quoniam idem fermè ingenijs solet accidere, quod pomis, quæ dura admodum & acerba nascuntur, post fiunt mitia & matura. Cæterum Accius imaginem suam collocauit in æde Camœnarum prægrandi forma, quum tamē esset statura admodum breui.

Terentius Comicus patria Carthaginensis Romā puer ductus, diligentia Terentij Lucani patroni accuratè liberalibus disciplinis eruditus est, ac propter ingeniū ab eodem manumissus. Amauit Statium Cæcilium, cui &

suas comœdias recitauit. Sex autē composuit, quas ab Apollodoro & Menandro Græcis in sermonem Latinum conuertit. Tanta in fabulis usus est arte, ut neq; ad tragicam magnitudinem intumescat, neq; abijciatur ad historicam. Sunt qui dicant eum perijsse in Arcadia dolore amissarum comœdiarum.

Lucullus Satyrographus, ex Arunca urbe Italiæ, fuit primus apud Rom. qui cœpit scribere Satyras, quibus maximè insectatus est Rutilium Lupum, Carbonem, & L. Tubulum. Scripsit Satyrarū libros XXX. & amplius. Vocatur ab Horatio lutulentus. Adrianus tamen eum omnibus Satyrographis præponebat. Metrophanem seruū habuit, cuius fidem commendauit in Satyris. Mortuus est Neapoli, quum annum ætatis XLVI. impleuisset.

Sex. Turpilius Comœdiographus, floruit seculo Terentij, cuius familiaritate usus est. Septimum locum inter comicos meruit iudicio Sedigiti. Perijt in urbe Sinuessana ijsdē tēporibus, quibus natus est Furius Bibaculus.

Cn. Matius Mimographus scripsit opus uersibus hexametris de Iliade. Præterea Mimos, quorum hi citantur, Iam tonsiles tapetes ebrij fuco, Quos concha purpura imbuens uenenauit. Itē: Sinu amicā reficere frigidā caldo, Columbatim labra conserens labris, Quapropter edulcare conuenit uitā, Curasq; acerbas sensibus gubernare.

L. Afranius Comicus Romæ floruit Terētij ætate. Scripsit Togatas fabulas, in quibus primum obtinuit locum. Imitatus est Menandrum, à quo & multa sumpsit. Culpatur à Quintiliano, quòd in suis argumentis amores proprios paulò impudentius uulgauerit.

Fabius Dorsennus numeratus est inter comœdiographos.

M. Attilius

M. Attilius *fuit tragœdiographus, quem Licinius ſcriptorem ferreum appellauit.*

Q. Trabeas *octauū locum obtinuit inter Comicos autore Volcatio. Ex eius uerſibus hi præcipuè cōmēdantur, Lena delinita argento nutū obſeruabit meum, Quid uelim, quid ſtudeā. Adueniens digito impellam ianuā, Fores patebunt: de improuiſo Chryſis ubi me aſpexerit, Alacris obuiam mihi ueniet, complexum exoptans meū: Mihi ſe dedet, fortunam ipſam anteibo fortunis meis.*

Cn. Aquilius *Comœdiographus, plerasq; comœdias tranſtulit à Menandro.*

Licinius Imbrex *fuit Comœdiographus, cuius hi afferuntur uerſus, Nolo ego Neerā te uocent: ſed Nerienen, Quum quidem Marti es in connubium data.*

Q. Nonius *ſcriptor fuit Attellanarum.*

T. Lucretius *eques Mimographus, floruit ætate Cæſaris. In ſuis Mimis habuit nō minus ſentētiarū, quàm lepiditatis, quos egit non niſi in magna hominum turba.*

Q. Catulus *ſcripſit epigrammata. Fuit animo facili & procliui ad amores, & delitias. Amatus eſt à Cor. Cotta, & L. Craſſo propter elegantiam ingenij, & morū ſuauitatem. Amauit Roſcium & Theotimum puerulos, quorum formam ſuis uerſibus commendauit.*

Q. Atta *ſcriptor fuit togatarum. Perijt Romæ, ſepultusq; eſt in uia Præneſtina.*

Publius Syrus *edidit mimos. Floruit ætate Ciceronis. Manumiſſus eſt à domino ꝓpter gratiā & decorē formæ. Iulius Cæſar mimos eius Laberiāis prætulit. Præcipuè eius ſententiæ citantur iſtæ: Tā deeſt auaro quod habet, quàm quod nō habet. Deſūt luxuriæ multa, auariciæ omnia. O uita miſero longa, fœlicibus breuis. Pars bene-*

ficij

ficij est, quod petitur, si belle neges. Beneficium dando accepit, qui digno dedit. Cui plus licet quàm par est, plus uult quàm licet. Feras, non culpes, quod uitari non potest. Furor fit læsa sæpius patientia. Malum consilium est, quod mutari non potest. Nunquàm periculum sine periculo uincitur. Comes facundus in uia pro uehiculo est. Hæredis fletus sub persona risus est. Ita amicum habeas, posse ut hunc fieri inimicum putes. Improbè Neptunum accusat qui iterum naufragium facit. Veterem ferendo iniuriam inuitas nouam.

Porcius Licinius *fuit epigrammatista. Ex eius uersibus sequentes probantur maximè: Custodes ouium teneræq; propaginis agnum Quæritis ignem? ite huc. quæritis? ignis homo est. Si digito attigero, incendam syluã simul omnẽ: Omne pecus flãma est: omnia quæ uideo.*

Val. Aedituus *scripsit epigrammata. Amauit Pamphilã, & Philerotẽ, quas suis celebrauit carminibus.*

Q. Val. Catullus *natus est Veronæ, Terentij Varronis ætate. Scripsit de passere suæ Lesbiæ ad Vergilium. Celebrauit nuptias Mallij: amauit Ipsithillam & Clodiam, quam ficto nomine Lesbiam uocat. Opus suum misit ad Cor. Nepotem, quod in tres partes diuiditur. In Lyricos, Elegiacos, & Epigrammata. Elegiam de coma Berenices ex poëta Callimacho conuertit in numeros Latinos. Præter ea quæ habemus, scripsit etiam Amatorium carmen de incantamentis, & carmen Ithyphallicum. Cæsarem, Mamurrã, & Nouiũ Strumã suis uersibus maximè insectatus est. Mortuus est Romæ anno circiter trigesimo.*

Cor. Licinius Caluus *fuit breui statura & exiguo corpore. Amauit puellam Quintiliam. Excelluit in scribendis Iambicis. Inimicitias aliquandiu exercuit cum*

M. Tul.

M. Tullio super eloquentiæ principatu.

Q. Cornificius Epigrammatista floruit ætate Salustij. Versatus est in militia, in qua quum milites ignauos ad subeunda belli discrimina, galeatos uocasset lepores, ab ijsdem interfectus est.

Aetate Cornificij floruit Heluius Cinna scriptor Epigrammatum. Scripsit opus titulo Smyrnæ, in quo nouem annos consumpsit.

M. Furius Bibaculus natus Cremonæ, uersatus est in carmine Iambico. Amicos habuit Gallum poëtam & Val. Catonem.

Terentius Varro Atacinus, natus est temporibus Ciceronis & Hortensij. Scripsit Argonautica, secutus Apolloniũ Rhodiũ, quod opus libris IIII. absoluit. Scripsit etiã Epigrãmata, & carmẽ Elegiacũ, in quo decantauit puellam nomine Leucadiam, quã præcipuè dilexit.

Ticida scripsit Epigrãmata tẽpore Val. Catulli. Amauit Metellam, quam mutato nomine uocauit Perillam.

Furius Antias composuit Annales uersibus hexametris. Vtebatur quandoq; uerbis nouis, ut indicãt sequentes eius uersus: Sanguine diluitur tellus, caua terra lutescit. Omnia noctescunt tenebris caliginis atræ, Increscunt animi, uirescit uulnere uirtus, Spiritus Eurorum uirides quum purpurat herbas. Quo magis in patrijs poßint opulescere campis.

L. Iulius Calidius poëta Romæ claruit ætate Pomponij Attici.

Laurea Tullius M. Tullij libertus, scripsit epigrammata. Quædam eius carmina citantur à Plinio.

Vergilius Maro natus est Mantuæ in uico, qui Andes uocatur, idibus octobris M. Crasso & Cn. Pompeio con

io consulibus. Cremonæ primũ, deinde Mediolani, postremo Neapoli uacauit literis, audiuitq; Orbilium & Scribonių Aphrodisių. Induit uirilem togã eo die quo mortuus est Lucretius. A modestia & uerecũdis moribus uocatus est Parthenias. In Bucolicis imitatus est Theocritũ, in Georgicis Hesiodũ, in Aeneide Parthenium, Pisandrũ, Apolloniũ Rhodiũ, sed præcipuè Homerũ. Idem scripsisse fertur quædam opuscula, ut Cyrin, Aetnam, Moretum, Culicem, Catalectõ, Priapeia, Copã, Epigrãmata, & Diras. Eius carmina mirũ in modũ placebant Augusto. Fabius uocat eũ poëtarũ omniũ longè principem. Carbilius tamẽ grãmaticus librũ composuit de Virgilianis erroribus, cui titulus fuit Aeneidomastix. Moriẽs iusserat Aeneidem suã comburi ut incastigatã. Sed obstitit Augustus tantæ literarũ iacturæ. Amauit Asinium Pollionem, Cor. Gallũ, Quintiliũ Varum, Horatium, & Mecœnatẽ. Eidem in theatro recitanti uniuersus populus Rom. assurrexit perinde ac Augusto. Habitauit in Esquilijs prope hortos Mecœnatis. Tardus fuit in loquẽdo, adeò ut indoctus uideretur, & agrestis. Perijt Tarenti, uel ut alij uolũt, Brũdusij. Mortui cadauer delatũ est Neap. ibiq; sepultus est.

Q. Horatius Flaccus natus est in Venusio, Apuliæ oppido, patre libertino, duobus annis ante cõiurationem Catilinæ. Puer dedit operã Orbilio Beneuentano. Prouectior factus Athenas se contulit, ut philosophiæ uacaret. Moribus fuit impudicis, natura in irã propensa, sed tamen facile placabili. Tribunitiã Romæ adeptus est dignitatem. Præter cæteros coluit Mecœnatem, à quo plurimũ etiam amatus est. Composuit libros carminum IIII. Epodon, & Seculare carmen, libellum de Poëtica, duo Satyrarum, ac totidem Epistolarum uolumina. In Satyris imitatus est Lucilium. Eius carminibus summè oble-

ctabatur Ouidius. Statura fuit breui, corpore obeso, oculis lippis. Mortuus est anno LVII. ætatis suæ.

T. Valgius Romæ natus scripsit elegias.

Albius Tibullus natus est etiam Romæ, Hircio & Pansa consulibus. Parentes habuit ex equestri ordine. Forma fuit eleganti, maximè amatus est à Messala Coruino, cuius etiam laudes celebrat. Amauit etiam Horatiũ & Macrum. Præterea Marathũ & Cherintũ puerulos, ut Deliam, Sulpitiam, Neeram, Nemesim & Plautiam, quam ficto nomine uocauit Deliam. Scripsit elegiarum libros IIII. Obijt adhuc iuuenis.

M. Manilius Romæ natus imperãte Augusto, studium posuit in mathematicis disciplinis. Scripsit libros V. de astronomicis carmine hexametro, in quibus Hipparchum, Eudoxum, & Aratum secutus est.

Cor. Gallus patria Foroliuiensis fuit Elegiographus. Augusti fauore conscendit ad gradum Præturæ. Euphorionem Græcum in sermonem Latinũ transtulit. Scripsit IIII. libros Amorum suorũ de Cytheride. Fuit primũ amicus Octauij. Postea tamẽ suspitione coniurationis, quũ in eius odiũ impegisset, consciuit sibi mortem, anno ætatis suæ XLIII. Cytheridem Volumnij libertã quam dilexit, mutato nomine uocauit Lycorim.

Sex. Aurelius Properti⁹ ex Meuania oppido Vmbriæ oriũdus, quũ patrẽ puer amisisset, Romã se cõtulit, ubi ꝓpter ĩgeniũ statim amatus est à Cor. Gallo et Mecœnate. Magnã in elegijs laudẽ ꝓmeruit, quarũ IIII. lib. edidit. Hostiã puellã affectu dilexit incredibili, quã ficto noĩe Cynthiã appellauit. In suis opibus secutus est Callimachũ et Philetã Græcos. Mortuus est ãno ætatis suæ 41.

L. Varius poëta Epicus maximè præstitit in scribendis tragœdijs. Eius Thyestem laudat Cor. Tacitus.

Vnus fuit eorum, quibus Octauius curam imposuit emendandæ Aeneidis Vergilianæ.

C. Mecœnas à regibus Ethruscis oriūdus scripsit Tragœdias & alia uarij generis poëmata. Gratißimus fuit Octauio, & omnibus poëtis. Fuit molli animo, & uestibus solutis, nimiumq; sinuosis & fluētibus, nō sine molliciei suspitione. Scripsit tragœdiam Prometheū, & elegias cōplures. Laudatur hoc eius carmē de cōtemnēdo sepulchro: Nec tumulū curo, sepelit natura relictos. Hortos habuit pulcherrimos in Esqlijs. Obijt ætate satis matura.

Ouidius Naso natus est in Sulmone Pelignorū oppido Aprili mense, eodē die, quo Tibullus. Puer adhuc quum magnopere procliuis esset ad carmē, ad oratoriam facultatē à patre diuerti nō potuit, nisi per quædā interualla. Tres habuit uxores: Primam in adolescentia dimisit: & cum ea diuortium fecit. Secundā parum stabili cōnubio sibi cōiunctam maturè dimisit. Tertia fuit Perilla, quam maximè omniū dilexit, & in Arte poëtica docuit. Scripsit uaria poëmatū genera, In Metamorphosi secutus est Partheniū Chium poëtā. Scripsit sex Fastorum libros, quos ad Germanicū Drusi filiū misit. Idem tamē ait duodecim à se cōpositos. De amoribus libros tres, libros Artium amandi & Remediorum. Præterea in Ibin. De obitu Drusi: Epigrāmata, Opus de natura pisciū, et quædā alia. Scripsit & Tragœdiā, Medeā nomine. Relegatus est ab Augusto in Pōtum, uel propter libros de amoribus, quòd lasciuiores eßēt: uel ꝓpter adulteriū cum Iulia imperatoris filia. Versatus est in exilio annos VII. et amplius, in quo tātū gratiæ apud barbaras gētes sibi meruit ut in eius obitu Getæ & Tomitani lacrymas cohibere nequiuerīt. Quū Geticū sermonē et Sarmaticū didicisset, poëmata scripsit Getica lingua. Mortuus est in exilio.

Caſsius Seuerus, *patria Parmenſis, ſcripſit* Ele=*gias,& Epigrammata.*

Domitius Marſus, *ſcriptor fuit epigrammatum. Idem compoſuit bellum Herculis contra Amazones. Di=lexit Melenem puellam, quam ſuis celebrauit operibus.*

Iulius Mōtanus *ſcripſit poëmata uerſibus hexametris, & pētametris. Nōnulli eius uerſus citātur à Crinito.*

C. Germanicus *Auguſtus, Druſi filius, Græcas Comœdias reliquit, & opus Arati de rebus cœleſtibus Lati=num fecit. Nomē meruit à Germanis deuictis. Autor fuiſ=ſe fertur ſequentis Epigrammatis de puero Thracenſi: Thrax puer à ſtricto glacie dum luderet Hebro, Frigore cōcretas pondere rupit aquas: Orba quod inuentū mater, dum cōderet urna, Hoc peperi flāmis, cætera dixit, aquis.*

Cæſius Baſſus, *relatus eſt inter poëtas Lyricos. Floruit ætate Claudij principis. Scripſit aliquot libros uario, & multiplici carmine. Amauit Ouidium, & Perſium. Conflagrauit in uilla ſua ardente Veſeuo.*

Aemylius Macer, *Veronenſis, floruit ætate Meſ=ſalæ Coruini. Scripſit opus de bello Troiano, libros de Venenatis animātibus, & de Herbis, ſecutus Nicandrum poëtam Colophoniū. Obijt in Aſia paucis annis poſt Verg.*

C. Rabirius *poëta Epicus Satyras ſcripſit.*

L. Anneus Seneca *Hiſpanus patria Cordubenſis ſcripſit tragœdias x. Euripidem, & Eſchilum imitatus.*

C. Aſinius Gallus, *Aſinij Pollionis uiri cōſularis filius fecit Epigrammata, & carmen de Pomponio gram=matico. Dilexit Hippolytum puerum. Interfectus eſt à Tyberio principe.*

Aulus Perſius Flaccus, *natus eſt Volaterris oppido Ethruriæ. Floruit imperante Domitio Nerone. In*

grammatice praeceptorem habuit Rhemnium Palemonē, in Rhetorice Flauium Virginium. Probis fuit moribus, & egregia uitae integritate. Cōposuit sex Satyras, in quibus testimonio Martialis maiorem promeruit laudē, quàm Marsus in tota sua Amazonide. In his imitatus est Luciliū. Mortuus est nondum completis annis x x x.

Cor. Seuerus poëta Epicus, uersatus est etiam in agendis declamationibus. Scripsit opus de bello Siculo, quod non absoluit, propter obitum importunum. Fecit etiam carmen de Aetna monte. Versus eius de obitu Ciceronis citantur à Crinito.

M. Anneus Lucanus, natione Hispanus, patria Cordubensis, natus est Caesare Germanico, & L. Caesiano consulibus. Patrem habuit Anneum Melam. Praeceptores Rhemnium Palaemonem, & Flauium Virginiū, sub quibus tantum profecit, ut Graecè ac Latinè declamaret. Condiscipulos habuit Saleium Bassum, & Persium. Prouectus est ad dignitatem quaesturae, & in augurum collegium ascitus. Vxorem habuit Pollam Argentariam, nobilem eruditione & doctrina. Praeter opus de bello Caesaris & Pompeij, scripsit etiam Saturnalia, Syluarum libros decem, Tragoediam Medeam, de incendio urbis, de incendio Troiae cum Priami calamitate. Tres primos Pharsaliae libros emendauit cum uxore, reliquos emendaturus, si per Neronem licuisset, cuius mandato uenas medico secādas praebuit, quū annos x x x. nondum attigisset.

Pomponius Secundus scripsit Tragoedias. C. Plinius duos libros composuit de eius uita & moribus. Gratißimus fuit Germanico.

Cn. Getulicus scripsit Epigrammata. Amauit Cesenniam puellam.

Sextili

Sextilius Hæna natione Hispanus, patria Cordubensis, scripsit inter alia carmen de laude & interitu M. Tullij.

Saleius Bassus ingenium exercuit in scribendis Heroicis carminibus. Modica fuit facultate.

Clodius Sabinus Elegiographus primum tempus posuit in causis & declamationibus. Scripsit opus de bello Troiano, et aliquot epistolas. Perijt immatura ætate.

C. Pedo Albinouanus, floruit sub imperio Neronis. Scripsit Epigrammata. Ouidium maximè dilexit.

Volcatius Sedigitus librum composuit de poëtis Latinis, senarijs uersibus.

Pub. Statius Papinius heroicus poëta patrem habuit Papinium ob uirtutes Neapoli donatum, in qua urbe natus est Statius: Vxorē habuit Claudiam doctam & eruditam. Scripsit Thebaidē libris XII. nuncupatā Cæsari Domitiano, in quo opere secutus est Antimachum. Scripsit & Achilleidē, et Syluarū libros V. Domitianus eū magnificis interdū cōuiuijs excepit, insigniq; corona et alijs donauit muneribus. Filiū amisit in ætate adhuc tenera, cuius interitum defleuit. Mortuus est ætate iam prouecta.

Sillius Italicus, ex Hispania oriūdus, natus est Romæ, & educatus. Factus est proconsul Asiæ. Gratissimus fuit Domitiano, cuius fauore ad tertium consulatum perductus est. Virgilij natalem quotannis celebrabat. Opus composuit de secundo bello Punico libris decem & septem. Prædiū habuit in agro Neapolitano, in quo nōnunquàm feriabatur. Septuagenario maior seipsum interfecit dolore claui cuiusdam insanabilis.

Val. Setinus Patauinus, iuxta Aponam natus, scripsit Argonautica ad Cæsarem Domitianum, multò

plura scripturus, nisi immatura morte correptus fuisset. Imitatus est Apollonium Rhodium. Censu fuit mediocri. Amauit Amazonicum puerum.

Decius Iunius Iuuenalis patria fuit Aquinas. Natus est patre libertino. Floruit imperante Domitiano. Præceptorem habuit Frontonem grammaticum. Operam dedit scribendis Satyris, & carpendis hominum uitijs. Mutuo amore coluit Martialem.

Aruntius Stella natus est familia consulari. Floruit eo tempore, quo Flauij Cæsares Romæ imperarunt. Violantillam puellam Neapolitanam in uxorem duxit, quam Martialis Iāthidem Græcè uocat. Scripsit elegias, & opus de Asteride, & poëma de Interitu columbæ, Prætor Romæ creatus est, & duumuir.

M. Val. Martialis genere Hispanus, ex Bilbili oppido Celtiberiæ, Romam puer profectus, omnem insumpsit operam in scribendis Epigrammatibus. Acri fuit ingenio, habuitq; in scribendo plurimum salis, & fellis, nec minus candoris. Aelius Verus imperator uocabat eum suū Vergilium. Donatus est equestri dignitate, & Prætura. Scripsit libros Epigrammatôn XII. quibus adiecit Xenia, et Apophoreta. Eū tanti fecit Stertinius, ut eius adhuc uiuentis imaginem in sua bibliotheca posuerit. Mortuus est tandem in natali solo.

Sentius Augur, Romæ natus, scripsit Epigrammata, in quibus secutus est Val. Catullū, & Liciniū Caluū.

Vestritius Spurina, Lyricus, floruit ætate Vespasianorum. Idem factus est imperator in Breueterū regem, quo superato, honoratus est statua. Filium Cocceiū adhuc iuuenem amisit. In suis lyricis imitatus est Horatium.

Voconius Victor Romæ floruit Adriano imperāte.

Scripsit

Scripsit Elegias & Epigrammata. Amauit Testylũ puerum. Huius poëtæ mortui sepulchrum Adrianus sequenti ornauit carmine: Lasciuus uersu, mente pudicus eras.

L. Paulus Passienus, oriũdus ex Vmbria, claruit scribendis elegijs, in quibus Propertiũ secutus est. Scripsit & Lyricos. Prædium habuit in agro Vaticano.

T. Annianus composuit Fescẽninos uersus, uarijs iocis & salibus refertos.

M. Marullus Mimographus, Romæ floruit imperante Antonio Cæsare. Tanta fuit in scribendo licentia, ut non dubitauerit notare principes ciuitatis, eosq́; nominatim suis carminibus perstringere.

Aulus Serenus Lyricus, poëmata scripsit uario & multiplici carmine.

Vergilius Romanus Comœdiographus, floruit imperantibus Adriano & Antonio. Scripsit mimos, in quibus secutus est Cn. Matium.

Ruffus Festus Auienus floruit imperãte Diocletiano. Aratum è Græco in Latinos cõuertit numeros. Composuit etiam librum de orbe terrarum uersibus hexametris, imitatus Dionysium Græcum poëtam. Scripsit etiã de Maritimis, uersibus iambicis. Præcipuè secutus est Hecatheum Milesium, Hellanicum Lesbium, Philonem Atheniensem, & quosdam alios. Fecit & Vergilianas fabulas uersibus Iambicis.

Alphius Auitus libros fecit, qui inscripti sunt Excellentium, uersibus diametris Iambicis.

Septimius Afer librum composuit de laudibus Iani, in quo imitatus est Callimachum.

Calphurnius Siculus, scripsit carmen Bucolicum. Floruit imperante Domitiano. Modicis uixit facultatibus.

Aur. Olympius Nemesianus, *Afer genere, patria Carthaginensis, floruit sub* Numeriano *&* Diocle*tiano Cæsaribus. Scripsit Cynegetica,* Nautica, *et* Alieuti*ca. Calphurnius eidem opus suum nuncupauit.*

Maurus Terentianus, *Afer natione, patria Carthaginensis, scripsit Iambos. Opus composuit uario multiplicíq; carminum genere de Literis, syllabis, Pedibusq́;, et uarijs metris. Filiũ habuit Bassum & generũ Nouatemũ.*

Claudianus, *patria Alexandrinus, floruit sub* Honorio *&* Arcadio*. Scripsit de raptu Proserpinæ libros* IIII. *Item epistolas in Ruffinum, de laudibus Stiliconis, Panegyricos, Epigrammata de uictoria Theodosij contra Eugenium Gallorum regem.*

Decius Ausonius Gallus, *patria Burdegalẽsis, uixit imperantibus Valentino & Valentiniano. Gratianum Cæsarem literis & disciplinis erudijt. Patrem habuit Ausonium professione medicum. Gratiani patrocinio prouectus est ad consularem dignitatem. Scripsit librũ Epigrammatum ex Græcis in Latinos conuersum numeros. Celebrauit puellã nomine Bissulã. Scripsit de fluuio Mosa. Fastorum libros absoluit, auspicatus à principio urbis cõditæ usq; ad sua tẽpora. Scripsit & quasdam epistolas.*

Damasus, *natione Hispanus, floruit eodẽ tempore quo Eutropius & Orosius. Creatus est Romæ Pont. max. Scripsit complures Hymnos, & librum de Romanis pontificibus oratione soluta. Perijt sub Theodosio, quum annum* LXXX. *ageret.*

Iuuencus, *Hispanus, floruit imperantibus Constantino & Constante. Scripsit* IIII. *Euangelia uersibus hexametris, & hymnos.*

Aurelius Prudentius Clemens, *genere Hispanus*

spanus, primam ætatẽ posuit in agendis causis & ciuilibus officijs, demum ad Præfecturam Theodosij patrocinio cõscẽdit. Scripsit opus de his, q pro Christiana pietate se deuouerũt. Itẽ de Natali Domini, de gestis et miraculis Christi, de expiandis animis, de conflictu uitiorũ & uirtutum.

Pontius Paulinus, patria Burdegalensis, floruit sub Cæsare Gratiano. Scripsit hexametris uersibus poëma de regibus, ex Suetonio collectis.

Licentius Afer, patria Hiponensis, uersatus est cum Augustino summa familiaritate. Scripsit hymnos et Epl'as.

Venantius Honorius Fortunatus, Rauennæ eruditus, ob eruditionem Pictauorum factus pontifex, scripsit hymnos & libros IIII. de gestis beati Martini uersibus hexametris.

Faustus Gallus floruit ætate Claudiani. Scripsit Epigrammata & Hymnos de rebus sacris. Probus fuit moribus, & magna in accusandis uicijs seueritate.

Sidonius Apollinaris, patria Aruernus, honesta & illustri natus familia, præceptorem habuit Flauium Nicetium, doctißimum tunc temporis grammaticum. Scripsit permulta & soluta oratione & uario carminum genere, Libros nouem epistolarum, Hendecasyllabos, Panegyricos, & uersus hexametros.

Sunt & Neotericorũ nonnulli, qui in scribendis poëmatibus non mediocrem meruerunt laudem. Primus omniũ Iouinianus Pontanus scripsit tanta dexteritate, ut ueteres proximo sequatur interuallo, præriperetq́; laudem multis antiquis, nisi obstaret ridicula quorundam hominum opinio, quibus omnia putent, quæ non olent uetustatem. Scripsit hic poëta libros Amorum tres, Tumulorum duos, de Diuinis laudibus, libros Baiarum duos,

uersus Iambicos, & Lyricos, duos libros, qui inscribuntur Eridanus, libros de Stellis v. Librum unum Meteororum, duos de hortis Hesperidum, Pompam lepidinam, Meliseum, Meonem, de Virtutibus, Grammatica, & multa alia.

Pontanum *mea sententia subsequitur* Politianus, *utroq; genere dicendi doctissimus.*

Politianum, Marullus *Tarchaniota.*

Marullum, duo Strozæ, *pater, & filius.*

Strozas Mantuanus, *cuius bucolica tanti facio, ut Vergilianis conferam.*

Stare debebant in suo theatro Philelphus, & Petrarcha, *quoniam modicum laudis sibi meruerunt in scribendis poëmatibus.*

Sunt & nostro Sæculo nonnulli, qui magna sui nominis celebritate poëticem profitentur, ut Quintianus Stoa, *cuius familiaritate, & colloquio usus sum aliquandiu, quũ degeret Luteciæ, ibiq; suã Cleopolim excuderet.*

Nunc Salmonius Macrinus *familiaris, & amicus meus, uersus confixit tanta dexteritate, tamq; felici genio, ut nascens uideatur habuisse Musas obstetrices, quæ poëticum manna eius labellis instillauerint. Excellit maximè in scribendis hendecasyllabis, in quibus tam similis est Pontano, ut eodem ouo prognati uideantur.*

Germanus *quoq;* Brixius *inter nostri temporis poëtas meritò conferendus est. Scribit enim doctè, & eruditè, tersa & facili uena.*

Omittendi non sunt duo ætatis nostræ doctissimi uiri, et linguæ Latinæ principes uexillarij Helias Gemellus, & Baptista Candelarius *Consul Rothomagæus.*

Sed

Sed iam ueniamus ad poëtarum Græcorum nomina.

Achæus *Erethriæus poëta Tragicus, paulò iunior Sophocle, floruit Olympiade* LXXIIII. *docuit tragœdias* XLIIII. *uicit una.*

Aegemon *poëta scripsit bellum Leuctricum, Thebanorum, & Lacedæmoniorum.*

Aeschron *Mitylenæus, inter Alexandri comites, familiaris fuit Aristoteli.*

Aeschylus *Atheniensis tragicus, primus grauitate personarum, & coloris distinctione usus est. Primus in lucem protulit tragœdias. De hoc Horatius: Post hunc personæ, pallæq; repertor honestæ Aeschylus & modicis instrauit pulpita tignis, Et docuit magnumq; loqui nitiq; cothurno. De eius interitu iam diximus.*

Alcman *Lyricus, inuētor carminis amatorij, floruit Olympiade* XXVII. *Scripsit lingua Dorica.*

Alcæus *Atheniensis fuit Lyricus, de quo Horatius: Lesbio primum modulate ciui. Politianus in Nutricia: Exactosq; canis pugnax Alcæe tyrannos, Aeolium docto pertentans barbiton auro.*

Alcimenes *Megarensis, poëta fuit tragicus.*

Alexis *Terius, poëta comicus floruit ante Menādrū, Filium habuit nomine Stephanum itidem comicum.*

Alexander *Aetolus, poëta fuit tragicus.*

Amipsias *Atheniensis, comicus.*

Anacreon *Teius Lyricus, fuit in honore apud Polycratem Samiorum regem. Eius poëma fuit amatorium. Amauit Bathyllum puerum, ut iam diximus. De hoc Ouid. lib. 2. Trist. Quid nisi cum multo Venerem confundere uino Præcepit Lyrici Teia musa senis.*

Anaxandrides *Rhodius, poëta comicus, floruit*

ætate Philippi Macedonis. Docuit fabulas LXV. uicit una.

Anaxippus poëta nouæ comœdiæ, floruit sub Antigono & Democrito Poliorcete.

Antimachus poëta fuit Colophonius, qui dũ quoddam poëma obscurũ in auditorio recitaret, omnesq; propterea discederent, excepto Platone: Legã, inquit, nihilominus, quoniam unicus Plato est mihi pro omnibus.

Antiphanes fuit poëta nouæ comœdiæ.

Antipater Sidonius, uersus faciebat ex tempore. Floruit oratoris Craßi temporibus.

Apollodorus Atheniensis Comœdiographus floruit Menandri tempore.

Apollodorus Tarsensis fuit Tragœdiograph.

Apollonius Rhodius, Callimachi discipulus scripsit Argonautica.

Aratus Menecratis discipulus, floruit Olympiade CXXIIII. Scripsit Phænomena, Hymnos in Pana, de Moribus, Epigrãmata quædã in Antigoni uxorẽ. Epicœdium in Cleombrotũ, Epistolas, Cõmentarios in Odysseã, et pleraq; alia. Culpatur tamen à Quintiliano his uerbis: Arati materia motu caret, ut in qua nulla uarietas, nullus affectus, nulla persona, totusq; in nominibus absumitur. Sufficit tamen operi, cui se parem credidit uel æqualem.

Architas poëta fuit epigrammatum.

Archilochus Parius repertor fuit Iambici carminis, quo Lycãben socerũ ad mortẽ impulit. Horat. Archilochum proprio rabies armauit iambo. De Archilocho Quintilianus sic ait: Archilochus primus inter eos, qui Iambos scripsere. Summa in eo uis, elegantes sanè uibrantesq; sentẽtiæ, plurimum sanguinis atq; neruorũ. Floruit principante Romulo.

Aristeas

Aristeas Proconesius, scripsit tribus libris carmina quæ uocãtur Arimaspea. Præterea Theogoniam uersibus mille. Floruit Crœso & Cyro regnantibus. Inuulgata est de eo fabula, quòd animam resumeret quotiescunq; uellet.

Aristophanes Comicus poëta, inuentor fuit tetrametri & octometri. docuit fabulas LIIII. Aemulus fuit Socratis. Tres habuit filios omnes comicos.

Aristomenes Atheniensis, scriptor fuit antiquæ comœdiæ.

Aristonymus Comœdiographus, præfuit bibliothecæ Philadelphi post Apollonium. Mortuus est è stranguria annos natus LXXVII.

Arrianus poëta scripsit Metaphrasim Georgicorũ Vergilij, opus de gestis Alexandri libris XXIIII. & quædam poëmata in Attalum Pergamensem.

Archidicus Comicus scripsit contra Democharẽ.

Archippus Comicus Atheniensis, scriptor fuit antiquæ comœdiæ.

Aristarchus Tegeates floruit eodem tempore quo Euripides. Docuit tragœdias LXX. uicit duabus. uixit annos LXXX.

Astydamas senior Atheniensis Tragicus, docuit tragœdias XLII. uicit V. Fuit & Astydamas iunior Tragœdiographus poëta.

Augeas fuit comicus Atheniensis.

Bacchilides Lyricus Cous.

Callias Atheniensis fuit comicus filius Lysimachi.

Callimachus poëta Cyrenæus, fuit filius Batti, discipulus Armochratis. Vixit apud Ptolemæũ Philadelphũ, præfuitq; regiæ bibliothecæ. Omne poëmatis genus attigit. Scripsit in aduersarium, quẽ ficto nomine Ibin appellat, acer

lat, acerbiſsimum poëma. Item Elegias, Epigrammata & Hymnos. Huius meminit Ouid. lib. 2. Trist. dicens: Nec tibi Battiade nocuit, quòd ſæpe legẽti Delicias uerſu faſſus es ipſe tuas. Item Propertius lib. 2. Et non inflati ſomnia Callimachi.

Carcinus Agrigentinus, poëta Tragicus, floruit paulò ante Philippũ Macedonẽ, docuit fabulas XCVIII.

Cæcilius Argiuus ſcripſit de piſcibus.

Chæromon poëta fuit comicus.

Chœrilus poëta Samius floruit Olympiade LXXV. Scripſit Athenienſium uictoriam contra Xerxem, ſingulorumq; uerſuũ ſingulos Stateres aureos accepit. Scripſit & res Lyſandri Lacedæmonij, et Alexãdri magni. Hunc Horatius ut malum & ineptum poëtam culpat, ubi ait: Gratus Alexandro magno regi fuit ille Chœrilus, incultis qui uerſibus & male tortis Rettulit acceptos regale numiſma Philippos. Et in Arte: Sic mihi qui multum ceſſat, fit Chœrilus ille, Quem bis terq; bonum cum riſu miror, & idem indignor.

Chœrilus Athenienſis fuit Tragœdiographus, qui docuit tragœdias CLX. uicit XIII.

Cineſias Thebanus ſcriptor fuit Dithyramborum, pigro corpore, & fracto crure.

Cleon Curieus ſcripſit argonautica.

Cleophon Athenienſis fuit tragicus.

Corinnus Ilienſis, ſcripſit Iliada ante Homerum, literis Doricis, tunc primũ inuẽtis à Palamede, cuius fuit diſcipulus. Scripſit & bellum Dardani contra Paphlagonas. Floruit tempore belli Troiani.

Crates Athenienſis Comicus antiquæ Comœdiæ, auditor fuit Platonis Philoſophi.

Cratinus

Cratinus *Atheniensis, ueteris comoediæ scriptor, docuit fabulas* XXI. *uicit* IX. *Vir fuit uoluptarius & amator puerorum.*

Christodorus *è Copto Aegypti urbe poëta Anastasij Imperatoris tempore, scripsit Isaurica, ubi scribit Isauriam ab Anastasio fuisse captam.*

Damazones *fuit Atheniensis comoediographus.*

Demolchus *fuit Syracusanus comicus. Floruit Olympiade* LXXIII. *Filius fuit Epicharmi medici. Docuit fabulas* XIIII. *lingua Dorica.*

Dicæogenes *poëta scripsit Tragoedias & Dithyrambos.* Diodorus *fuit Comicus poëta, ut Dioxippus & Diocles Atheniensis.*

Egemon *Carcenus scripsit bellum Leuctricũ, Thebanorum & Lacedæmoniorum.*

Epicrates *poëta fuit Comicus, ut Eriphus.*

Hermippus *Atheniensis, poëta ueteris Comoediæ, scripsit fabulas* XL.

Hesiodus *poëta Cumæus, seu Ascreus, ab Ascra Boeotiæ uico, scripsit poëmata, Theogoniam, Aspida, Heroidum mulierum catalogum, Epicedium in quendam Batrachum, et quædam alia. Iugulatus est ab Antipho & Crimeno fratribus. Primus agriculturæ præcepta tradidit, Primus fabulas scripsit.*

Eubulus *Cettius Atheniẽsis fuit comoediographus.*

Euangelus *poëta comicus scripsit de Re militari.*

Eumolphus *Eleusinius filius fuit Musæi, & Orphei discipulus, poëta magni nominis.*

Euphronius *poëta, scripsit carmen Priapi: ubi deũ Orneatem eum appellat.*

Eutiches *comicus fuit poëta.*

Eupolis

Eupolis Athenienſis, ſcriptor fuit ueteris comœdiæ, qui mira uſus eſt licentia in carpendis hominum uitijs, Horatio teſte.

Euripides Athenienſis Tragœdiographus, natus eſt eo die, quo Xerxes ab Athenienſibus fugatus eſt. Diſcipulus fuit Prodici in Rhetorica, Socratis in Philoſophia. Ad tragœdiam conuerſus, ſecutus eſt Anaxagoram. Veneris fuit omnino abſtinens. Vixit in ſumma familiaritate apud Archelaũ Macedoniæ regẽ, à cuius cœna dum noctu reuerteretur, iugulatus à canibus, à quodã æmulo immiſsis, annũ agens LXXV. Scripſit Dramata LXXV. uicit V. Matrem habuit agreſtia uendentẽ olera. Annos natus XVIII. Tragœdiã ſcribere aggreſſus eſt in quadã ſpelũca apud Salamina. Cicero eius uerba totidẽ putauit ſentẽtias.

Idæus Rhodius, opus Homeri iterauit, carmen carmini reddens. Scripſit etiam res Rhodiorum tribus carminum milibus.

Hiero Ferreus Athenienſis, ſcripſit quædã poëmata, quæ Plutarchus in Nicia ad ætatẽ ſuã teſtatur perueniſſe.

Hipparchus fuit comicus poëta.

Hipponax Epheſius ſcriptor fuit Iamborum, qui patria pulſus ab Athenagora & Conia tyrannis, Clazomenis uixit.

Laſus Herminæus, primus ſcripſit de Muſica, primusq; Dithyrambos in certamen protulit.

Lycophron Chalcidenſis poëta, ſcripſit Alexandram poëma ualde obſcurum, in quo meminit de uaticinijs Caſſandræ. Exorſusq; ab Hercule et rebus Troianis, proſequitur uſq; ad Alexandrum Macedonem.

Magnes Athenienſis, poëta ueteris comœdiæ, floruit Epicharmi tempore. Docuit fabulas XI.

Melanthus

Melanthus poëta fuit Elegiographus, Cimonis ducis Atheniensium familiaris.

Melitus fuit Tragœdiographus, quem Aristophanes taxauit ut nimis durum.

Menander Atheniensis, comicus, flagrauit amore mulierũ. Scripsit fabulas LXXXVIII. & Epistolam unã ad Ptolemæum regẽ. Fabius de eo sic meminit: Menander meo iudicio diligenter lectus ad cuncta quæ præcipimus, efficienda sufficit: ita omnem in uita imaginem expreßit, tanta in eo inueniendi copia, eloquendi facultas, ita est omnibus rebus, personis, affectibus accõmodatus, ut omnibus eiusdem operis autoribus tenebras induxerit. Porrò tanto fuit in precio, ut etiam inuitatus sit à regibus Aegypti, oblatis magnis honoribus & diuitijs.

Menalippides Melicus scripsit Dithyrambicorũ libros, poëmata, Epica, & Elegias.

Huius nepos Menalippides iunior scripsit Lyrica & Dithyrambica. Mortuus est apud Perdicam regem.

Menecrates fuit comœdiographus.

Menelaus Aegeus scripsit Thebaida libris sex.

Mymnernus Colophonius poëta fuit Elegiographus, qui dicebat nihil esse iucundum sine amore & iocis. Hora. Si Mymnernus uti censet, sine amore iocisq; Nil est iucundum, uiuas in amore iocisq;. Propert. lib. I. Plus in amore ualet Mymnerni uersus Homero.

Mnesimachus scriptor fuit comœdiæ.

Moschus Syracusanus scripsit carmẽ Bucolicum.

Morychus Tragicus fuit poëta, quẽ Aristophanes gulæ, & nimiæ uoluptatis notauit.

Morsimus fuit Tragicus, quem Aristophanes insectatus est.

Musæ

Musæus Eumolpi filius, primus omnium Athenis deorum genealogiam uersibus tradidit. Scripsit amores Hero & Leandri uersibus hexametris.

Musæus Eleusinius, Antipheni filius, & discipulus Orphei, scripsit uitæ præcepta ad Eumolpum filium tribus uersuum milibus.

Musæus Thebanus, filius Thamyræ, poëta Melicus, scripsit Hymnos & Cantica.

Musæus Ephesius, poëta Eumenis & Attali regum Pergami tempore, scripsit res Pergamenses, & de Perside libros decem.

Nestor è Lycia regione, pater Pysandri poëtæ, tempore Seueri principis, scripsit Iliada. Tryphiodorus uerò Odysseam ad imitationem Homeri.

Nicandrus Colophonius edidit uersibus Prognostica Hippocratis.

Nicochares Atheniensis, Philonidis comici filius, coæuus Aristophanis, scripsit multas fabulas.

Nicostratus fuit Comicus.

Nicomachus Phrygius, scripsit Tragœdias XI.

Nicomachus alter Atheniensis fecit Euripidem & Theagenem.

Nonnus Panapolyta, scripsit euangelium Ioannis, Græcis hexametris.

Olympius Mysius, poëta melicus, & Elegiographus, discipulus Marsyæ, floruit ante bellum Troianum.

Homerus iunior, patria Bizantius, patrem habuit Andromachum, Scripsit tragœdias LVII.

Homerus poëtarũ maximus, floruit Olymp. XXIII. annis post Troiam captã quingẽtis. post Romã conditã LXVII. Patria fuit Mæon. Natus est adulterio matris

Critheid

Critheidis uirginis Cumanæ apud fluuium Melem, unde ab initio uocatus est Melesigenes. Grammaticæ præcepta primus dedit, quũ antea quisq; sermone scriberet, simul et loqueretur uernaculo. Puer literis imbutus est ab Aristeo Proconesio, seu Fannio Grãmatico. Factus paulò prouectior quũ flagraret desyderio uisendarũ regionũ, ductus est per diuersa orbis loca à mercatore quodam, qui dicebatur Menthes, à quo tamen relictus est apud Ithacam, propter morbum oculorũ, quo ibidem laborare cœperat. Conualescens demũ Colophonẽ profectus est, ibiq; renascente eodẽ morbo, incidit in cæcitatẽ, ac tum primũ uocatus est Homerus, apud Cumæos & Ionas, qui cæcos uocant Homeros. Vnde autẽ cæcitatẽ illam contraxerit, iam diximus. Veniens Athenas in ætate iam matura quũ in littore quieuisset, sparso protinus de eius aduentu rumore, hominũ multitudo turmatim ad eum uidendũ conuolauit. Quò quum eandem ob causam diuertissent piscatores, littori appulsos statim rogauit haberẽt'ne aliquid. Illi uerò per ænigma responderũt, Se quæcũq; cepissent, reliquisse, quæ uerò non cepissent, habere. Significabant enim sese purgasse pediculis, quorũ captos in aquis reliquissent, non captos haberent in uestimentis. Quod intricatum & perplexum ænigma Homerus ad pisces tantum respiciens, quum dißoluere nequiuisset, pudore nimio (ut nonnulli suspicantur) incidit in morbum, quo paulopòst perijt. Sed quid opus est causam mortis comminisci, quum iam matura esset ætate? Iam enim uixerat annos CVIII. Scripsit præcipua duo poëmata, Iliadem, & Odysseam. Ilias cõtinet bellum Græcorũ in Troianos, propter Helenæ raptũ: Odyssea Vlyssis in patriam redeuntis labores. Duo hæc eius poëmata in numerũ uer-

ſuum diuiſa & diſtincta ſunt ab Ariſtarcho grāmatico. Sunt qui eidē tribuant Batrachomyomachiam, quorum opinioni repugnat Plutarchus. Habitus eſt apud antiquos in tanto precio, ut ſeptem urbes eum ſibi uendicauerint, eiusq; uerſus habiti ſint prouerbiorum loco.

Oppianus ex Anaxarbo Ciliciæ ciuitate, ſcripſit poëma de Piſcibus, qđ Antonino Seueri filio nuncupauit.

Orpheus Crotoniata, uixit apud Pyſiſtratum tyrannum. Scripſit Argonautica.

Palephatus Athenienſis poëta, ſcripſit de Situ orbis, & cōtentione Mineruæ cum Neptuno ad mille uerſus. Veneris quoq;, & Amoris ſermones quinque milibus uerſuum. Item de crine Latonæ, & quædam alia.

Pamprepus Panopolita, floruit ætate Zenonis principis. Scripſit de Etymologijs, & Iſaurica, ſoluta oratione.

Panolbus fuit Epicus poëta.

Parthenius Nicæus, poëta Elegiographus, captus eſt à Cinna in bello Mithridatico, & ob ingenium manumiſſus. Vixit uſq; ad Tiberium Cæſarem. Scripſit elegias in Venerem, & Epicedium in Aretem uxorē ſuam, deq; eius laudibus libros tres.

Parthenius Chius, Theſtoris filius, ſcripſit uerſus in laudem patris.

Perſes Aſcræus poëta, frater fuit Heſiodi.

Pigres Halicarnaſſæus, frater Artemiſiæ uxoris Mauſoli, ſcripſit uerſus elegos in Iliadem Homeri.

Pindarus Thebanus Lyricorum princeps, floruit Aeſchyli tempore. Scripſit lingua Dorica Olympia, Pythia, Nemæa, Iſthmia. De Pindaro ſic meminit Horatius: Pindarū quiſquis ſtudet æmulari, Iule, ceratis ope Dædalea

dalæa Nititur pennis, uitreo daturus Nomina ponto. Primas meruit inter nouem Lyricos, quorũ hæc sunt nomina: Alcæus, Sappho, Stesichorus, Ibicus, Bacchylides, Simonides, Alcman, Anacreon & Pindarus ipse.

Pisandrus Camiræus poëta antiquior Hesiodo, scripsit facta Herculis duobus libris.

Pisandrus Larandæus poëta, sub Alexãdro Mammeæ, scripsit uersibus uariam historiam libris LXVI.

Plato Atheniensis, poëta priscæ comœdiæ, floruit tempore Aristophanis & Eupolidis.

Polyzelus comicus fuit.

Posidippus Cassandræus comicus docuit anno tertio post mortem Menandri. Scripsit fabulas XXX.

Phædimus Bizãtius fuit Elegiographus poëta.

Pherecrates Atheniẽsis comicus, militauit sub Alexandro magno. Docuit fabulas XVII.

Phidamus Epicuræus, poëta fuit admodũ lasciuus.

Philemon Syracusanus, poëta nouæ comœdiæ, tempore Alexandri magni, scripsit sex fabulas. Vixit annos XC. Perijt nimio risu.

Philemon iunior, eius filius, itidem comicus, docuit fabulas LIIII.

Philetas Cous, floruit ætate Philippi & Alexandri Macedonum. Præceptor fuit Ptolemæi Philadelphi. Scripsit Elegias & Epigrammata. Conterraneus fuit Hippocratis medici. De eo & Callimacho sic scribit Fabius: Elegiæ princeps habetur Callimachus: secundas cõfeßione plurimorum Philetas occupauit. Propertius lib. 2. Tu satius memorem musis imitere Philetam.

Philocles Atheniensis, filius sororis Aeschyli, Tragicus fuit poëta.

Philoxenus Cytherius poëta Lyricus scripsit Dithyrãbos XXIIII. Obijt Ephesi. Scripsit carmine Lyrico Aeacidarum genealogiam. Coniectus est à Dionysio Syracusano in Latomias, quòd eius carmina & Tragoedias non probaret.

Philistus Cercyraeus, Tragicus poëta, uixit apud Ptolemaeum Philadelphum.

Philistion Nicaeus poëta Comicus, floruit aetate Socratis.

Philippides Comoediographus quũ aetate iam prouecta in certamine poëtarum praeter spem uicisset, inter illud gaudium repente mortuus est. autore Gellio.

Phormus Syracusanus Comicus, Geloni tyrãno fuit familiaris, eiusq; filios erudiuit. Docuit fabulas VII.

Phocylides Milesius, floruit post bellum Troianum. Olym. LVIII. Scripsit elegias, & quasdam Sententias ad uitae institutionem.

Phocinordes fuit comicus.

Phrynicus Atheniensis Tragicus, Thespiadis discipulus, primus uultum mulierum protulit in Scaenam, & Tetrametrum reperit. Filium habuit Polyphradmonem poëtam tragicum. Docuit tragoedias IX.

Phrinicus Atheniensis fuit Comicus.

Simonides Ceus, poëta Melicus, floruit Olymp. LV. Vixit annis LXXIX. Scripsit Dorica lingua Cãbysis & Darij res gestas, & Xerxis bellum maritimũ. Praeterea Threnos, Encomia, Epigrammata, Paeanas, Tragoedias, Naenias, & quaedã alia. Primus etiã artẽ memorãdi fertur inuenisse, quũ coenaret in Thessalia apud Scopam opulentũ hominẽ. Praecipua eius uirtus fuit in cõmendanda cõmiseratione. Nã inter caeteras funebres laudationes

singulari carminũ commiseratione prosecutus est cõuiuas suos, apud Scopam illum, de quo nunc diximus, cœnaculi ruina collisos. Catullus: Mœstius lacrymis Simonidæis.

Simonides Teius Iambicus, scripsit Græcorũ apud Aulidem conuentum, & Trimetrorum libros duos.

Simonides Magnes, scripsit res gestas Antiochi magni, & bellum aduersus Galatas.

De Sappho poëtria iam diximus in capite de Mulieribus doctis.

Sophocles Atheniensis Tragicus, coætaneus, & collega Periclis in prætura, docuit Tragœdias XXIII. Decessit sex annis post Euripidẽ. Appellabatur Apis, ob linguæ dulcedinem. Filij eum ab administratione rei domesticæ summouerunt, ut delirantem: at ille Tragœdiam protulit coram iudicibus, ut uiderent an esset opus deliri senis. Propterea restitutus est, & sapiens iudicatus.

Fuit & Sophocles alter superioris nepos, qui docuit Tragœdias quatuor. Atq; etiam scripsit elegos.

Sophilus Sicyonius fuit comicus.

Sositheus Syracusanus, æmul⁹ fuit Homeri tragici.

Sotades Maronites, poëta fuit Iambographus impurissimus & plenus lasciuiæ. Hinc Sotadicos uersus uocamus pathicos, & libidinosos.

Sotericus Asites, scripsit Encomium Diocletiani, & Dionysiaca, & uitam Apollonij Tyanei.

Stesichorus poëta Lyricus ex Hymera Siciliæ ciuitate, scripsit Helenæ uituperationẽ. Ob quam rem exoculatus Palinodiam cecinit, & uisum recuperauit. Primus cum citharæ cantu chorũ instituit. Vnde inditum illi nomen. In eius ore, quum infans esset, cantauit Luscinia.

Thales Cretensis, fuit Lyricus poëta, qui quũ Spar-

tam uenisset, Lacedæmoniorum animos suis uersibus adeò deliniuit, ut feritatē illam exuerint, quam ex seueris Lycurgi legibus imbiberant.

Thamyras Thrax poëta scripsit uersus in theologia ad tria milia. Eximia fuit pulchritudine, & amore puerorum deflagrauit.

Tellen fuit Melicus poëta.

Theognetus Comicus.

Theogenes Megarēsis floruit Olymp. LIX. Scripsit Elegias, et alia poëmata. Fuit alter Theogenes Trag.

Theodectes Cilix, discipulus Platonis, scripsit fabulas quinquaginta. Præterea artem Rhetoricam uersibus, & quædam alia.

Theodosius Tripolitānus, scripsit uersib. ī Aestatē.

Theocritus Syracusanus patrem habuit Praxagoram, Philinam matrem. Floruit sub Ptolemæo Lagi. Scripsit Dorica lingua Bucolicum poëma.

Theophilus scriptor fuit priscæ comœdiæ.

Terpander Lesbius poëta Lyricus, Heptachordon & Lyrici carminis canonem scripsit.

Thespis Atticus, poëta Tragicus, primus instituit ut Tragœdiæ agerentur in plaustris. Vnde Horatius: Ignotum tragicæ genus inuenisse camœnæ Dicitur, & plaustris uexisse poëmata Thespis, Quæ canerent agerentq; peruncti fæcibus ora.

Timon Apolloniates, scripsit Tragœdias, Comœdias, Satyras, & alia permulta.

Timolaus Larissæus, discipulus Anaximenis Lampsaceni, scripsit poëma de bello Troiano.

Timocles Atheniensis fuit comicus.

Timotheus Milesius, scripsit uersibus de Musica libr.

lib. XVII. Præterea Hymnos, Encomia, & Dithyrābos.

Tyrteus Atheniensis poëta, quem quum Lacedæmonij certantes in Athenienses principem sibi delegissent, ita eorum animos inflammauit suis carminibus, ut omnes periculi & mortis immemores in hostem furiosi se coniecerint, eoq; modo uictoriam sibi pepererint. Horatius in Arte: Tyrteusq; mares animos in Martia bella Versibus exacuit.

Triphiodorus Aegyptius, scripsit Marathoniam, excidium Ilij, & poëma de laboribus Vlyssis.

Xenophanes Colophonius, scripsit poëma de Psyllis. Præterea Elegias & Iambos cōtra Hesiodum & Homerum, improbans, quæ de dijs scripserunt.

Xenophanes Lesbius fuit Iambographus.

Xenarchus fuit poëta comœdiographus.

Zenodotus Ephesius poëta, discipulus fuit Philetæ. Floruit ætate Ptolemæi primi, cuius liberos erudijt. Primus Homeri libros correxit, & in ordinem redegit.

QVI DE MODICIS REBVS OPERA SCRIPSERVNT.

Synesius Cyrenensis scripsit de laudibus Caluitij.

Dion, cognomento Chrysostomus, librum de comæ laudibus.

Batrachomyomachiam lusit Homerus.

Maro Culicem & Moretum, atq; etiam de apibus animalium ferè minimis scripsit fusissimè.

Busiridem tyrannum laudauerunt Polycrates & Isocrates.

Iniusticiam Glauco.

Thersiten & quartanam febrem Fauorinus.

Muscam & Parasiticam Lucianus.

Seneca *Claudij apotheosim.*

Scripsit Plutarchus *Grylli cum Vlysse Dialogũ.*

Lucianus, *&* Apuleius *asinum.*

Themison *de laude plantaginis herbæ.*

Homerus *librum unum de laudibus uini.*

Ephren *Syrus de uituperatione risus.*

Marcion *Græcus de Raphano.*

Hippocrates *librum unum de laudibus Ptisanæ.*

Messala *singulos libros de singulis literis.*

Orpheus *&* Hesiodus *de suffitionibus multa scripserunt.*

Iuba *rex de Euphorbio herba magno præconio uolumen edidit.*

Lysimachiã *herbã scriptis celebrauit Erasistratus.*

Anonymos *herba ab Icesio medico celebrata est.*

Democritus *numerum quaternarium uolumine decorauit. Idem de Cameleonte animali aliud uolumen conscripsit.*

Pythagoras *librum unum composuit de bulbis.*

Cato *Braßicæ laudes cecinit.*

Diocles *magnis laudibus rapam extulit.*

Chrysippus *medic. braßicæ uolumẽ priuatim dicauit.*

Museus *&* Hesiodus *Polion herbam multis uerbis commendauerunt.*

Phanias *physicus condidit laudes urticæ.*

Antemis herba magnis laudibus celebrata est ab Asclepiade. *Idem librum unum de musto composuit.*

SEPTEM MONTES IN QVIBVS ROMA SITA EST.

CApitolinus, *seu* Tarpeius, Auẽtinus, Palatinus. Cęlius *maior, & minor,* Exquili-

nus,

nus, Viminalis, & Quirinalis. De his Tibullus lib. 2. Carpite nunc tauri de septem mõtibus herbas, Dum licet, hic magnæ iam locus urbis erit. Propertius: Septem urbs alta iugis toto quæ præsidet orbi. Vergil. Septemq; unà sibi muro circundabit arces.

VENTI DIVERSI.

VEteres iuxta positionem cardinum tantum quatuor uentos principales à singulis cœli partibus flare credebãt, autore Vegetio. Sed posterior ætas experimẽto duodecim cõprehendit. Ab Oriẽtali cardine oritur. Apeliotes, id est Subsolanus, cui à dextra iũgitur Circius, siue Chorus. à sinistra Eurus, siue Vulturnus. Meridianum cardinem poßidet Notus, id est Auster, habetq; à dextra Leuconotum, à sinistra Libanotum. Occidentalem cardinem tenet Zephyrus. Huic à dextra iungitur Lips, siue Africus: à sinistra Iapix, siue Fauonius. Septentrionalem cardinem sortitus est Aparetias, siue Septẽtrio, cui à dextra hæret Trasias, siue Gracias: à sinistra Boreas, id est Aquilo. Hi sæpe flant singuli, interdum duo, & magnis quãdoq; tempestatibus tres simul flare consueuerunt. Horũ impetu maria quæ sua sponte tranquilla sunt, undis æstuantibus sæuiunt. Horum etiã flatu pro natura temporum uel locorũ serenitas redditur, & rursus in procellas serena mutantur. Hæc præcedentia docent tres esse uentos uniuscuiusq; cardinis. Nunc priuatim de quibusdam loquendum est.

Boreas dicitur à boatu, Latinè uocatur Aquilo: Flatus est uiolenti & sonori. Nubes discutit, & serenum reddit aërem: unde & Sudificus uocatur, & Nubifugus. Columel. Nec tam nubifugo borea Latonia Phœbe Purpureo radiat uultu. Homerus apud Gelliũ: Sudificusq; simul

Boreas mala plurima uoluens. Hieronymus *uentum hunc appellat* Scopam *uiarum, seu scoparium, quòd difflando perpurget, quicquid in uia obiacet.*

Vulturnum, *quòd inter* Eurum *et* Notum *sit, nõnulli* Euronotum *uocant.*

Caurum *Græci* Argestim *uocant.*

Fauonius *Græcè uocatur* Zephyrus, *à poëtis pater florum appellatur, & genitabilis.*

Austrum *aliter* Noton *uocant, quòd nebulosus sit, & humectus. Exitialis est hic uentus, & morbosus, potensq́; ad excitanda fulmina: unde* Lucretius *lib. 5.* Altitonans Vulturnus & Auster fulmine pollens.

Vergilius *uidetur innuere* Ventum Iapiga *occidentalem esse, quum dicat* Cleopatram *è nauali prælio fugiẽtem in* Aegyptum *uento* Iapige *ferri.*

Est & uentus nomine Cæcias, *nubes attrahens.*

Atabulus *nomen est etiã uenti apud* Horatium *li. 1. Ser. scribentem:* Incipit ex illo montes Apulia notos Ostẽtare mihi, quos torret Atabulus.

Sunt & alij, qui uocantur Etesiæ, *&* Prodromi, *qui in ortu* Caniculæ *statis anni tẽporibus spirare solent.* Lucre. *Pulucrulẽta Ceres & Etesia flabra Aquilonum.*

De regionibus quatuor uentorum, qui præcipui dicuntur, sic scribit Manilius *lib. 4.* Astron. *–Totidem uenti de partibus ijsdem Erumpunt, secumq́; gerũt per inania bellum. Asper ab axe ruit Boreas, fugit Eurus ab ortu, Auster amat medium solem, Zephyrusq́; profundum.* Ouid. *lib. 1. de* Trist. *Nam modo purpureo uires capit Eurus ab ortu, Nunc Zephyrus sero uespere missus adest. Nunc gelidus sicca Boreas bacchatur ab arcto, Nunc notus aduersa prælia fronte gerit.*

SOPHI

SOPHISTARVM NOMINA.

ADrianus Phœnix, patria Tyrius, docuit Athenis magno cultus uictusq; sumptu. Amatus est magnopere à M. Antonio, & Romam ab eodem ductus.

Aelianus Romanus sophista qui scripsit de animalibus, de uaria historia, & de re militari.

Antiochus fuit sophista securus in figuris, uehemens in accusationibus, uenustus in defensionibus, in demonstratiuis potens. In forensibus sophistica, in sophisticis forensi utebatur oratione.

Aphthonius sophista scripsit præexercitationes in Rhetorica, & in artem Hermogenis.

Apsines Gadaræus Smyrnæ præceptorem habuit Heraclidem Lyciū, Nicomedi æ Basilium. Docuit Romæ Maximiani tēpore, cuius beneficio adeptus est cōsulatum.

Aristides Mysius docuit Smyrnæ.

Aristocles Pergamensis sophista floruit sub Adriano. Scripsit de arte Rhetorica, Epistolas & Declamationes. Sectæ fuit Peripateticæ, horridus aspectu, uoluptatibus tamen & lyræ postea indulsit.

Aspasius Rauennas, Demetriani lius, & auditor Pausaniæ, professus est Romæ sub Alexandro Mameæ. Scripsit diuersas orationes cōtra Aristonē & maledicos.

Alia sophistarum nomina sunt: Ausonius quidam.

Bemarchus Cæsariēsis, qui scripsit res gestas Constantini principis libris decē. Chrestus Bizantius, qui q̄uis esset deditus uino, cæteris tamē in rebus erat cōtinēs.

Damophilus, qui scripsit ad Lollium Maximum de uita priscorum.

Damianus Ephesius.

Dias Ephesius, qui floruit ætate Philippi Macedonis.

Dion

Dion Prusiæus, Traiano familiaris, qui scripsit pro Homero contra Platonem libros IIII. Item de uirtutibus Alexandri Magni libros decem, & laudem Herculis.

Ecebolius Constantinopolitanus.

Epiphanius Petreus qui scripsit præexercitationes, & declamationes in genere demonstratiuo.

Heraclides Lycius, qui Smyrnæ docuit.

Hermocrates Phocensis, qui floruit principante Seuero.

Hermogenes Euodianus Smyrnæus, Aristotelis discipulus, qui professus est Romæ.

Eustephius Aphrodisæus, q scripsit declamatiões.

Eustochius Cappadox, qui scripsit ad Cõstantem principẽ de Cappadociæ, aliarumq; gentium antiquitate.

Gorgias Leontinus artis sophisticæ parens.

Hippodromus Larissæus, qui Athenis docuit.

Isæus Aßyrius, qui adolescentiã uarijs corporis uoluptatibus tradidit: deinde uir factus, frugalißimus oĩm fuit.

Iulianus Cappadox, ad quem, dum Athenis profiteretur, gregatim omnes conuolabant.

Libanius Antiochenus, floruit sub Iuliano principe. Athenis audiuit Diophantum philosophum. Exercuit se in declamationibus. Constantinopolim profectus ibidẽ ludum aperuit. Vnde propter lasciuũ in pueros amorem pulsus, Nicomediam uenit, indeq; eandem ob causam reiectus, in patriam reuersus est. Scripsit declamationes, Progymnasmata, orationes, & Epistolas.

Lucianus Samosatenus, floruit sub Traiano principe, primum Christianus, demum fidei desertor.

Marcus Bizantius, Isæi auditor.

Menander Laodicæus, qui scripsit cõmentarios in

artem Hermogenis, & praeexercitamenta Minutiani.

Minutianus Atheniensis scripsit artem Rhetoricam, Praeexercitamenta, & diuersas orationes.

Nicetes Smyrneus, quem Adrianus Aegyptio Musaeo ascripsit.

Plutarchus Atheniensis praeceptor Syriani.

Polus Agrigentinus, auditor Gorgiae, scripsit eorum genealogiã & Catalogũ, q ad bellũ Troianũ pfecti sunt.

Polemon Laodicaeus aequalis Herodis Attici.

Priscus Panites, magister epistolarum Theodosij iunioris. Scripsit historiã Constantinopolitanam & Athilae libros octo. Praeterea declamationes & epistolas.

Procopius scriba & comes Iustiniani.

Protagoras Abderites discipulus Democriti, cuius meminit Gellius.

Phrynicus Bithynicus, qui scripsit de Atticis dictionibus.

Ruffus Corinthius.

Sabinus, qui floruit sub Adriano.

Scopelianus Clazome. Herodis Attici praeceptor.

Sopater Iamblici discipulus Cõstantini Magni consiliarius.

Theon Sidonius.

Theodorus, qui Herodis Attici tempore praefuit Atheniensium scholae.

Thrasimachus Carthaginẽsis Isocratis discipulus.

Varus Persa. Zenodotus docuit Romae sub Adriano: scripsit Epitomen prouerbiorum Didymi, & genethliacum in Adrianum. Praeterea cõuertit in Graecum sermonem historiam Sallustij.

Philagrus Cilix patria, auditor Lolliani, fuit sophistarum uehementißimus, maximè iracundus.

DE

DE ANIMI SVBSTANTIA diuersæ philosophorum opiniones.

EMpedocles *Animum esse censet cordi suffusum sanguinem.*

Zeno *Stoicus Ignem. Cice.1. Tusculana.*

Aristoxenus *musicus Corporis intentionē quandam, uelut in cantu & fidibus, quæ harmonia dicitur.*

Xenocrates *Numerum, cuius uis in natura maxima esset.*

Plato *Triplicem posuit animam, Rationē in capite, Cupiditatem subter præcordia, Iram in pectore.*

Dicearchus *introducit disserentem nihil esse animam, nomen inane, nullamq; esse animam in homine, aut bestia. idem eodem.*

Asclepiades *Sensuum coëxercitamenta, animā esse dicit.*

Thales *Naturam irrequietam.*

Plato *Substantiam intellectiuam. Plutarchus in de placitis philosophorum.*

Heraclitus *Humidiorum quæ in mundo sunt expurationem.*

Euripides *Deum. Cice. 1. Tuscul.*

Alij Cor ipsum. Idem eodem.

Alij Partem quandam cerebri. Idem eodem.

Aristoteles post quatuor principia quintam naturam ponit, è qua sit Mens. Idem eodem.

Essei *Iudæi philosophi animas putant immortales, & de æthere subtilißimo instinctu naturali in corpora permeantes, à corporibus uerò absolutas, ultra oceanum degere in locis peramœnis. Celius li. 3. cap. 9.*

Pythago

Pythagoras *numerum ſeipſum cientem. Plutarchus in placitis philoſophorum.*

Hipparchus *animas noſtras dixit partem eſſe cœli. Plinius lib. 2. cap. 26. Cicero corpus modò animæ ſepulchrum, modo carcerem, modo ergaſtulum uocat.*

Ariſtoteles *entelechiam. Becichemus in Plinium.*

Non tacendam interim duximus Auerrois *ſententiam, quæ toti hominum ſpeciei unicam eſſe animam adſerit, & præter hanc hominum quemq; unam habere ſenſitiuam, brutali paulò perfectiorẽ. Multaq; alia dixiſſe eundem & fœda, & falſa, quæ uidebis apud Cœlium libro lectionum antiquarum ſecundo, cap. 2.*

Sed præter hæc Seruius (in illud 4. Aeneidos, Et nunc magna mei ſub terras ibit imago.) non uenit ſilentio prætereundus: Tria eſſe dicens, quibus homo cõſtet, Animam, quæ ſupernam ſuam petit originem, Corpus quod in terram deficit, Vmbram quã Lucretius ſic definit, ſuprà ſpoliatus luminis aër: quæ ſi ex corpore creetur, unà cum eo perit: deinde aliquod dicitur ſimulachrum, quod inferos petit. Plutarchus in placitis philoſophorum.

ANIMAE PRINCIPATVM *in qua corporis parte Philoſophorum iudicia ponant.*

DEmocritus, *in toto capite eſſe cenſet.*

Strato, *in ſuperciliorum interſtitio.*

Eraſiſtratus, *circa membranam cerebri.*

Herophilus, *in uentriculo cerebri.*

Parmenides, *in toto pectore.*

Epicurus, *in toto pectore. Plutar. de placi. philoſo.*

Stoici, *in corde.*

Diogenes, *in arteriaco uentriculo cordis.*

Empedocles

Empedocles, in sanguinis concretione.

Pythagoras, uiuificam uim circa cor, intellectiuam uerò circa caput posuit.

Xerxes Persarum rex, animam dixit in auribus habitare. Bero. in Apuleium.

Democritus & Epicurus rationem in pectore, irrationabilitatem uerò per totius compaginē sparsam esse dicunt. Plu. de pla. philo.

ANIMA QVID RECIPIT AB influxu Planetarum.

A Saturno, Ratiocinationem & intelligentiam.
A Ioue, Vim agendi.
À Marte, Animositatis ardorē. Macrob. de Som. Scip.
À Sole, Sentiendi opinandiq́; naturam.
À Venere, Desiderij motum.
À Mercurio, Pronunciandi, & quæ sentiat interpretandi uim.
À Luna, Naturam plantandi, & augendi corpora.

ANIMA CORPOREIS ABsoluta uinculis quò pergat, ex multiplici ueterum Iudicio.

DEmocritus & Epicurus mortalem censent, & unà cum corpore emorientem, quod & Plinius sentire uidetur lib. 7. cap. 55. Plutar. de Placitis philosoph.

Plato immortalem esse censuit. Idem eodem.

Stoici si inualidior sit, unà cū concrementis subsistere, cuiusmodi sunt imperitorū animæ: sin strenua, quales sunt sapientū, ad flagrātes usq; naturas euadere. Idē eod.

Platonici animam uiuere dixerunt, dum immutabili parte mundi consistit: mori uerò quum ad partem mundi cecidit mutabilem. Est autē Luna mutabilis & immutabilis

tabilis confinium. Macrobius in somnium Scipionis.

Dryidæ opinati sunt defunctorum animas non descendere ad inferos, sed in alio mundo aut parte eius alia corpus aliud informare. quam opinionē sic primo Pharsaliæ describit Lucanus: Vobis autoribus umbræ Non tacitas Erebi sedes Ditisq; profundi Pallida regna petunt, regit idem spiritus artus Orbe alio.

Pythagoras in alia post mortem corpora migrare. Vnde Plotinus eandem opinionem sequens dicit, Eos qui humanam proprietatem seruarunt, futuros iterum homines: qui uerò sensibus defecerunt, in bruta redituros. Cri. lib. 11. cap. 3.

Alij iustorum animas ad Campos Elysios migrare credunt. Verg. in VI. Defunctorum animæ quæ sepultura caruerunt, priusquàm ad inferos uehantur, centum errãt annos. Idem eodem.

Essei Iudæi philosophi animas à corpore àbsolutas ultra oceanũ degere putant in locis peramœnis. Cæl. li. 2. cap. 2. Circulus est splẽdidißimo candore inter flãmas elucens, quem uocãt orbẽ lacteũ, quæ sedes est heroũ, & ubi beati sempiterno æuo fruuntur. Cic. de somnio Scipionis.

Aegyptij primi extiterunt qui dicerent animã hominis esse immortalem, quæ de mortuo in aliud atq; aliud subinde corpus, ut quodq; gigneretur, introiret: Atq; ubi per omnia se circũtulisset terrestria, marina & uolucria, rursus in aliquod hominis corpus genitũ introire: huncq; ab ea circulũ fieri intra tria annorũ millia. quã opinionẽ ut suam nonnulli Græcorum usurpauerunt. Hero. lib. 2.

Zoroastrem refert Cælius dixisse alatam esse animam, fractis alis in elementa ferri præcipitem, tum illis succrescentibus ad superos euolare. Cæl. lib. 9. cap. 38.

Porphyrius *adſerit unam Animam Sẽſibus, Memoria, & Ratione, præditam: & habere orationem interiorem exterioremq́;, qua inter ſe loquantur animalia bruta, quorum uerba à nobis non intelligi, non mirum: quum barbarorum multorum ſermonem non diſcernamus, neq; tam loqui quàm indiſtinctè uociferari putemus. Addit ueterum multos brutorum inter ſe colloquia & audiuiſſe, & intellexiſſe. Idem eodem.*

Qui per diuerſas gentes in conſtituendis ſacris cæremoniarum fuerunt autores, aliud eſſe negant inferos, quàm ipſa corpora, quibus incluſæ animæ carcerem fœdum tenebris, horridum ſordibus & cruore patiuntur: & omnia quæ illic ſunt ſecundum fabuloſam perſuaſionem, in ipſis humanis corporibus adſignare ſunt conati. Lethẽ nil aliud eſſe adſerentes, quàm errorem animæ, obliuiſcentis maieſtatem uitæ prioris qua fruebatur, priuſquàm in corpora dilaberetur: Phlegetontem ardores irarum, & cupiditatem: Acherontem, eorum quæ fecimus, aut diximus, pœnitentiam: Cocytum quicquid hominem ad luctũ & lacrymas compellit: Stygem quicquid humanos inter ſe animos odijs diſsidere facit. Vulturem immortale Titij iecur rodentem, remordentis conſcientiæ tormenta intelligentes. Tantalum inter cibum & potũ fame & ſiti tabeſcentem, eos ſignificare, quos magis atq; magis adquirendi deſiderium cogit præſentem copiam non uidere, & in affluentia inopes, egeſtatis mala perpeti. Per Ixiona rotæ radijs diſtractum, eos qui ratione, uirtute, & conſilio, nil moderantes, & actus ſuos fortunæ permittentes, fortuitis caſibus ſemper rotantur. Per ſaxum ingens Siſyphi eos qui inefficacibus, laborioſisq́; conatibus uitam conterunt. Macrobius in ſomnium Scipionis.

ANIMA

ANIMARUM SEDES APUD INFEROS NOVEM.

PRima, Infantium animas tenet.

Secunda, Eorum qui sibi per simplicitatem adesse nequiuerunt.

Tertia, Eorum qui euitantes ærumnas sibi letũ peperere.

Quarta, Eorum habet animas, qui amauerunt. Vergilius per totum sextum Aeneidos.

Quinta, Virorum fortium.

Sexta, Nocentum, qui à iudicibus puniuntur.

Septima, Vbi purgantur animæ.

Octaua, Vbi animæ ita purgatæ sunt, ut redeant.

Nona, Est campus Elysius.

QVAS CORPORIS PARTES VNVSQVILIBET PLANETA REGIT.

SOl, Caput & Cor. Mercurius, Linguam & os. Saturnus, Splenem. Iupiter, Epar. Mars sanguinem. Venus, Renes, & genitale semen. Luna, Stomachum. Crini. lib. 12. cap. 2.

QVAE CORPORIS PARTES VNICVIQVE SIGNO zodiaci tribuuntur.

ARieti, Caput. Tauro, Ceruix. Geminis, Humeri. Cancro Cor. Leoni, Pectus & Stomachus. Virgini, Venter. Libræ, Renes, uertebræq́;. Scorpioni, Genitalia. Sagittario, Femora. Capricorno, Genua. Aquario, Tibiæ. Piscibus, Pedes. Manilius & Crinitus ubi supra.

QVAE À QVIBVS ELEmentis homini proueniunt.

CAro, à terra. Humor, ab aqua.

Anhelitus ab aëre. Feruor ab igne.
Ingenium, à deo. Idem lib. 6. cap. 12.

EXEMPLA ALIQVOT HIEROGLYPHICARVM NOTARVM, QVIbus Aegyptij utebantur.

SErpens caudam sibi mordens, Annum, astra, eorumq́; discursus significat. Figura Leonis, Furorem.
Anteriores partes leonis, Fortitudinem denotant.
Musca, Impudentem.
Formica, Cognitionem, & prouidentiam.
Caput leonis, Vigilantes, aut custodes.
Cœlum pictum rorem eijciens, Disciplinam uel artem. Apollonius interprete Beroaldo.
Pellicani forma, Insidiantem.
Cucusæ effigies, Gratitudinem.
Ciconia, Parentum amantes designat.
Columba, Ingratitudinem.
Vipera, Mulierem uiro insidiantem.
Hyena picta, Inconstantem hominem.
Pellis hyenæ, Fortunæ & calamitatis contemptorem.
Capræ figura, Optimè audientem.
Anguilla, Omnibus inuisum. Camelus, Pigrum.
Apis effigies, Regem indicat. Crini. lib. 7. cap. 2.
Vultur, Genium & maiestatem. Idem eodem.
Bonis figura, Terram. Macro. li. 1. cap. 27.
Sceptrum cum oculi specie, Osyrim seu Solem. idem eod.
Perdices, Contumeliosos homines. Cæl. li. 16. cap. 25.
Hippopotami ungulæ deorsum uersæ, Impiũ iniustumq́; significant. Idem eodem.
Accipiter, Rem denotat citò factam.
Oculus, Iustitiæ seruator, & corporis custos interpretatur.

tatur. Diodorus lib. 4.

Dextera manus paßis digitis, Libertatem designat.

Sinistra cōpreßis, Tenacitatem. Hæc tamen quatuor ultima de Aethiopibus Diodorus intelligit.

Crocodilus, Malum notat. Bap. in anno. prioribus.

Literarum hieroglyphicarum meminit Lucanus libro 3. his uersibus: Nondum flumineas Memphis contexere biblos Nouerat, & saxis tantū uolucresq́; feræq́;, Sculptaq́; seruabant magicas animalia linguas. Et Apuleius libr. ultimo Asini aurei his uerbis: De opertis adyti profert quosdam libros literis ignorabilibus prænotatos, partim figuris huiuscemodi animalium concepti sermonis compendiosa uerba suggerentes, partim nodis & in modum rotæ tortuosis, capreolatimq́; condensis ait curiositate prophanorum lectione munita. uide Baptistæ Pij annotationes priores.

VARII APVD VARIOS TONDENDI RITVS.

MAxies Aphricæ populi dextram capitis partem comatam gestant, sinistram uerò tondent.

Machlies occiput crinitum gestant, tonsa anteriori parte. Herodot. libro 4.

Anses (uel ut Strabo uult, Anases) anteriorem partem crinitam habent, occiput uerò tonsum.

Macæ summum capitis uerticem radunt, in medio capillos crescere sinentes, hinc atq; hinc in orbem.

Apud Athenienses uetus fuit consuetudo, ut qui ex ephebis exceßißent, delati in Delphos de comis Deo primitias darent, anteriorem capitis partem abradendo. Plutar. in uita Thesei.

Abantes ne ullas hostibus ad capiendum ansas

darent, anteriorem capitis partem tondere consueuerunt. Idem eodem.

Thraces quidam à re acrocomæ uocati, antias in frontem muliebriter demittunt. Cælius lib. 4. cap. 23.

Euboici comam per terga fusam alunt, atq; ideò Opeithocomæ uocantur. Idem eodem.

Romani ad CCCCLIIII. annum usq; intonsi fuere, donec adducente P. Ticinio ex Sicilia tonsores uenerint. Plinius lib. 7. cap. 59.

Alexander in exercitu suo nihil aliud desiderari dicebat, nisi ut Macedonibus barbæ raderentur: nullum esse meliorem in pugna, quàm barbæ captum asserens. Plut. in Apoph.

Genas fœminis radi duodecim tabularum interdicto cautum est. Plin. lib. 11. cap. 37.

Intonsi capitis consuetudo à Lycurgi legibus, ut multi arbitrātur, processit: qui dictitare solitus est, eorum qui honesta facie forent, accedente coma, decorum magis augeri: at ijs, qui deformes essent, ex ea plus terroris inesse. Plutar. in uita Lysandri.

Tranquillus in uita C. Caligulæ, de eius inuidia contra omnes scribens, eũ ait, pulchros & comatos, quoties ei occurrerent, occipitio raso solitum deturpare.

APOPHTHEGMATA CONVITIA RETORQVENTIVM.

IPhicrates Harmodio ignobilitatem exprobranti, respondit, Mei generis nobilitas à me incipiet, tua autem in te desinet. Plut. in Apoph.

Agathocles, Siciliæ rex, quũ urbem obsideret, & aliqui conuiciarentur dicentes: O figule quomodo militibus stipendia solues? respondit, Quum urbem uestram

cepero

cœpero. Idem eodem.

Androclidas increpatus à quodam, quòd claudus in aciem descenderet, Pugnare, non fugere, propositũ esse sibi respondit. Vale. de fidu. sui.

Anacharsis exprobranti illi Attico, quòd Scytha esset: respondit, Mihi quidem probro est patria, sed patriæ tu. Diogenes lib. 2.

Anthagoras congrum quum coqueret, & Antigonus illi adsistens dixisset, Putas'ne Homerum Agamẽnonis & Græcorum describendis rebus intentũ, quomodo congri melius saperent pensitasse? respondit, Opinaris (ô rex) Agamemnonem solicitius perscrutatum, ecquis in exercitu congrum coqueret? Plut. in Apopht.

Diogenes olera lauans, Aristippo dicenti, Si Dionysio adulari uelles, nõ ista esses; respondit, Imò tu, si ista esse uelles, Dionysio non adulareris. Vale. de conti.

Cato cuiusdam probris uexatus, respondit, Impar mihi tecum certandi conditio est: nam ut malè dicere, & malè audire tibi facilimum est: sic mihi malè dicere insuaue est, & male audire, insuetum. Plut. in uita eius.

TRIBVNITII MAGISTRATVS IVRA ET POTESTATES.

TRibuni soli magistratuum purpurati nõ sunt. Plut. in problem.

Tribunorum ianua diu noctuq; patet. Idem eodem.

Tribunorum non licebat unum diem ab urbe abesse. Gellius lib. 3. cap. 2.

Tribuni senatum non intrãt, sed positis subsellijs ante ualuas curiæ, decreta patrum attentißima cura examinant. Vale. titu. de insti. antiquis.

Consulem à tribuno in carcerem duci posse constat.

Liui.lib.4.I.decad.

Tribuni in ius uocandi poteſtatem non habent, ſed prehendendi. Gelli.lib.13.cap.12.

Tempus comitioru declarare in poteſtate tribuni eſt. Blon.lib.3.Rom.triumph.

Si alicui cum tribuno lis interceßiſſet, iudices erāt collegæ. Gel.lib.13.cap.12.

Si quis tribuno nocuiſſet, eius caput Ioui ſacrum erat. familia ad ædem Cereris, liberi uerò uenundabātur. Blon. lib. 4.Ro.trium.

Tribuni nec lictores habent, nec in ſella curuli ſedent ius dicturi. Plut.in problem.

Tribuni ſignandorum nummorū habent poteſtatem. Crini.lib.17.cap.7.

Senatuſconſulta non prius ualida ſunt, quàm interueniente tribuni conſenſu, quæ ſubſcripta, T, litera à tribuno uiſa & adprobata oſtenduntur.

IVRA, ET POTESTATES CENSORVM.

CEnſores creati ab anſerū ſacrorum cura incipiūt, alimenta locando, & imaginum ſplendorem reparando. Plut.in problem.

Populi partes in tribus diſtribuunt, & pecunias in ciuitatis ordines partiuntur. Cice. 2.legum.

Vitam hominum & morum diſciplinam obſeruant. Plut.in uitam Ca.cenſorij.

Cenſura maximè omnium magiſtratuum reuerentiæ eſt, plurimæq́; poteſtatis, cum in alijs rebus, tum maximè ad morum emendationem. Plut.in uita Pauli Aemylij.

De nuptijs, de liberorum procreatione, de uiuendi ratione, & de conuiuijs diligenter inquirit cenſura. Idem

in uita Catonis censorij.

Sacrificiorum precia curare Censorũ est. Idem eodem.

Descriptionibus genera & reipublicæ officia distinguere possunt. Idem eodem.

Censorum est, eos qui maiores honores gesserunt, in ordinem referri senatorum. Vale. de insti.

Vrbis tẽpla, uias, aquas, ærarium, tuentur. Cic. 2. leg.

Equitum, peditum'ue sobolem censores distribuunt, & cœlibes esse prohibent. Idem eodem.

Altero ex censoribus mortuo, alterum se oportet magistratu abdicare. Blon. lib. 3. Ro. trium.

Cõpleto quinquẽnio cẽsores lustrabãt & Taurilia sacrificia de sue, oue, & tauro faciebant. Pomp. Le. de mag.

Cum alij magistratuum Romanorum annui sint, censura quinquennium durat. Vide Crinitum libro 4. cap. 3. Cicer. de legi.

CENSORIA POENA IN quos, & qualis ferebatur.

QVi agrum passus fuisset sordescere, censoria anim aduersione puniebatur.

Qui equum graciliorem aut parum nitidum haberet.

Qui ioco usus fuisset intempestiuè.

Qui in censorum auditorio sonorè nimis oscitasset. Gel. libro 4. cap. 12.

Senator senatu abijcitur.

Eques publicum equum perdit.

Plebeius fit ærarius, & capite census. Crin. libr. 4. cap. 3.

Huc spectat tabulas cærites fuisse, in quas referri Censores iubebant, quos notæ causa suffragijs priuabant, unde eruditè Flaccus in epistola ad Numicum dignos cærite cæra dicit Romanos, quoniam luxu & uolupta-

tibus turpißimis tenerentur, autor Gellius lib. 16. cap. 17. & Crinitus lib. 7. cap. 6.

NOMINA ET VALORES PONDERVM.

Siliqua *primum minimumq; pondus granum tecæ inclusum.* Scrypulus, *Latinè Obolus, sex siliquis constat.* Dragma *Tribus scrypulis cõficitur.* Vncia *Octo dragmis conflatur.* Libra *Italica undecim habuit uncias.* Sextertium *antiquum Dipondius & semis.*

Sextertium antiquum paruum, *libras uigintiquatuor habens.*

Talentum Aphricum *libras quinquaginta.*

Talentum Aegyptium *quidecim põdo. Blon. libro 9. idq; ex Varrone.*

Talentum Atticum magnum, *octoginta libras & quatuor uncias.*

Deunx, *uncias undecim.* Dextans, *uncias decem.* Dodrans, *Nouem.* Besſis, *Octo.* Septunx, *Septem.* Seunx, *Sex.* Quincunx, *Quinq;.* Triẽs, *Quatuor.* Quadrans, *Tres.* Sextans, *duas.* Semiuncia, *Dimidiũ unciæ,* Sexticula, *unciæ sexta pars.*

Reliqua nomina ex cõpositiõe noscũtur satis, ut Tressis, Decußis, Viceßis, Triceßis, Centußis, id est, tres, decẽ, uiginti, triginta, centum aßes continens. Sed aduerte, multa alia fuere talenta, ut Rhodium, Euboicum, Antiocheũ, Babylonicum, Ptolemaicum, &c. quæ quia libræ apud alios maiores, apud alios minores fuerunt, nõ idẽ ubiq; ualent. Estq; de eorũ ualore opinionum confusa diuersitas: nec me fallit, Plinium libro naturalis historiæ 21. capite 34. de Græcis ponderibus dixisse, Dragma denarij argẽtei pondus habet, Denarius sex continet obolos, Obolus, decem calchos, Cyathus pendet per se dragmas decem,

Hemina dragmas ſexaginta, Mna, quam Mnam uocāt, dragmas pendet Atticas centum. Præter hæc, Nota nummū argenteū Romanū quatuor ſcrupulis æquipollere, & inde reduc pōdera ad nummorū uſū, & ualorē. Hæc & multò plura tibi ſuggeret Budæi noſtræ ætatis doctiſſimi lectio in libro cui titulum fecit de Aſſe & partibus eius.

IVDICIORVM, ET SVFFRAGIORVM NOTAE.

Calculus Albus in abſolutione, in damnatione Niger, dicente Ouidio, Mos erat antiquis niueis atrisq; lapillis, His damnare reos, illis abſoluere culpa. Ouidius 15. Metamorpho.

Fabæ Sic. Plutarchus de liberis educandis.

Litera K. in damnatione nota fuit. Crin. libr. 6. cap. 6.

Litera A. in abſolutione idem eodem.

Litera L. & N. in cauſæ ampliatione quibus notabatur Non liquet. Idem eodem.

Litera T. Quum tribuni ſenatuſconſulta ſibi placere notabant. Val. de inſtit. antiq.

Thita Damnationis nota (Perſio dicente) Et potis es nigrum uitio præfigere Thita. Perſi. Saty. 4.

In comitijs circumferri tabella conſueuit, in qua puncta adpoſita ſignificarent, cui candidatorum ſuffragarētur. Eraſmus in adagijs, Omne tulit punctum.

T. olim abſolutionis nota fuit. Aſconius Pæd. in ſuis commentarijs.

Pollex preſſus, fauoris ſignum eſt. Poli. in miſc. cap. 17.

Pollex uerſus, Denegantium. Idem eodem.

Cæra miniatula, quæ parū probantur in librorum correctione, notari ſolita ſunt. Cicero lib. 16. ad Atticum.

Creta notarunt ueteres, quæ ſequenda forent: quæ uiciſſim fugienda, carbone. Perſius Saty. 5.

Pedibus nonnunquàm ferri iudicia solita sunt, quum à suo loco discedentes Senatores ad illorum sedes pedibus ibant, quorum sententiam uolebant sectari. unde Pedarij fortasse dicti sunt: quanquam non me fallit, aliter sentire Gellium. Blon. lib. 4. Rom. trium.

Obelo, id est signo oblongo, in modum hastæ, improbantur, & notantur codicum errores. Cicero epist. 162.

Signo ungui apposito ubi quid non placet obseruatur. Erasmus in Adagijs, Vngui notatur.

Aegyptij iudices sententiam ferunt, impresso ueritatis signo, quod aurea cathena ex iudicum principis collo pendet. Diodo. lib. 2.

Cicero consul (ut autor est Becichemus in præfatione facta in Plinium) docuit per signa quædam, & notas, multarum simul literarum uim habentes senatorum dicta colligere.

Britannicus, Persij interpres, à Criniti opinione multum recedit. Dicit enim K, in absolutione subscribi solere, quod interpretatur calon: id est, bonum.

RITVS CANDIDATORVM, seu Magistratus petentium.

QVi magistratus populi suffragijs petebant, albam uestem induere, & urbem supplicantes ambire soliti sunt: quanquam legem à Tribuno in contrarium aliquando latam ait Liuius lib. 4. Blon. li. 3. Ro. triumph.

Absq; interiore tunica in forum ueste operti descendebant, ut eo habitu ad supplicandum modestiores accederent. Plutar. in uita Coriolani.

Deprehensos dextra ciues benignis orabant uerbis. Idem eodem.

Multi candidati nobiles fecerunt, ut quum minus suf-

fragijs ualuiſſent, proſternerent ſe populo, fracto animo, atq; humili, ſupplicarent. Cice. pro Plantio.

Candida ueſte induti ambiunt, ad animi integritatem denotandam: nam ſolus hic color ſyncerus, & purus, ac minime inquinatus eſt. Blon. ubi ſupra.

Qui conſulatum petituri in campum Martium candidati deſcendebant, deductores, ſuffragatoresq; ſuos circa ſe habebant. Liuius lib. 4. decados 2.

Cõſueuere candidati qui cicatrices haberent ad alliciendã populi ſuffragia, nudato corpore manifeſtè oſtẽdeer. Plutar. ubi ſupra.

In cãdidatorum ambitũ his uerſibus Luca. inuehitur: Hinc rapti faſces pretio, ſectorq; fauoris Ipſe ſui populus letaliſq; ambitus urbi Annua uenali referẽs certamina cãpo. Vbi ſectorem fauoris populũ intelligit uenditorẽ ſuffragiorum. Annua uerò certamina, quia ut Plut. ait, non ſuffragijs, ſed arcu, gladio, fundaq; pro largitore ad comitia deſcendentẽ, & decertare populũ cerneres, & tribunalia ſæpenumero ſanguine fœdantẽ. Adde trãslatiõe admodũ eleganti ad rerũ aliarũ petitionẽ transferri candidatũ, ut annotauit Beroaldus in primũ Aſini aurei, ſicuti Plinio panegyriſta gloriæ & immortalitatis candidatus, Hieronymo candidatus fidei, Quintiliano cãdidatus eloquẽtiæ, qui eloquẽtiã auſpicatur: & Apuleio libro primo Aſini aurei lepido dicto cãdidatus crucis appellatur, qui petit crucem, quíue futurus eſt iamiam crucifixus.

FINIS.

LOCORVM INSIGNIVM INDEX TOMI SECVNDI.

A

Astro

Cru=

Fluuij

INDEX.

VV 2 Deod

HENRICI LABERII NVNCVRIANI DE MORTE

ſui Textoris Querimonia, ad uirum multa eru-ditione & probitate ſpectabilem D. Ludo-uicum Miletium hypodidaſcalum Nauarrienſem me-ritißimum.

QVis mihi Neptunus uiolentis ignibus undas
  Suggeret? irato quis mihi fræna dabit?
Quæ mihi Pleiades poterunt extinguere flammam,
  Quam motus calido pectore ſanguis alit?
Nulla iracundis uacua eſt ſingultibus hora,
  Vitaq; placatum non habet iſta diem.
Multoties renouat miſerabilis ira dolorem,
  Ira inquam ad luctus ingenioſa meos.
Ter mihi quotidie præſentes poſtulo furcas,
  Quæ uitam ſecum triſtitiamq; ferant.
Ter quæſita die mihi ſunt longa æquora ponti,
  Oſſa ubi pennati luſor amoris habet.
Deuouit toties madidis hoc corpus arenis,
  Frigida ut amnigenis piſcibus eſca forem.
A' Ioue ſceptrigero petij reuolubile ſaxum,
  Quod miſer Aeolides per iuga montis agit.
Sed luctus uideo nec dij nec uota leuabunt,
  Sorbebuntq; meas uentus & aura preces.
Ipſe niſi ſatyras, dirumq; exprompſero uirus,
  Et male cœlicolis, ſyderibuſq; precer.
Sed fallor, nihil eſt quod ſydera & aſtra laceſſam,
  Sunt uertenda aliò carminis arma mei.
Vos igitur Muſæ quibus eſt permiſſa poteſtas

Laurigera uatum cingere fronde caput:
Et quas seruandis commisit uatibus Orpheus,
Sollicitus uestri duxq; paterq; chori:
Cur non seruastis Textorem, dicite Musæ,
Præcipuum clara Palladis arte ducem?
Non illum Argolici terrebant ora Periclis,
Nec cessurus erat Socratis ingenio.
Quis melius didicit lingua exarmare leones,
Et faciles sola reddere uoce feras?
Quis potuit melius uerbis lenire furentem,
Et dare præcipiti fræna modumq; uiro?
Carmina Dircæus caneret dum musica uates,
Et resonum digitis solicitaret ebur:
Ad citharæ pulsum mouere cacumina montes,
Atq; sua lentus sponte saliuit aper.
Haud aliter Textor uibras laxante camœna,
Tardipedi potuit subdere calcar equo.
Atq; soporatos à somno pellere glires,
Et bello insuetas cogere ad arma manus.
Pertigerat Latios Textoris gloria fines,
Ereptura tibi Quintiliane togam,
Quum subito exarsit miseros qui regibus æquat,
Parcarum impatiens sanguineusq; furor.
Textorem nostræ inuiderunt fata Nauarræ,
Fata inquam doctis insidiosa uiris.
Sed non'ne hac causa culpam excusabo Sorores?
Digna est compedibus dignaq; culpa focis.
Si uos integritas fidei non mouerit, atq;
Inter nos iunctæ fœdus amicitiæ,
Flectere uos hominis potuit doctrina sepulti,
Et multis probitas discutienda modis,

Quodq;

Quodq; magis crucior, uel quod mihi suscitat iras,
Nondum finierat Dia iuuenta iocos.
Nec primum complêrat iter reuolubilis ætas,
Quum dedit extremum mors inimica diem.
Ecquid uos igitur sceleris patrasse putabo?
Iacturam'ne unius creditis esse pili?
Si uos supplicio Rhadamanti traxerit ira,
Non satis ad pœnas tartarus unus erit.
Sed quoniam nihil hic luctus nec proficit ira,
Nec motus animos uerba cruenta leuant,
Textoris cinerem Musæ seruate, reliquit
Ingenij fœtum Textor, opesq; sui.
Interea ablatum nobis tutabere uatem
Mileti Aonij prima lucerna gregis.
Si te celsus amor studiorum allexerit unquam,
Hæc tibi seruandi cura parentis erit.
Vos quibus ingenium Textor suffecit & artem,
Huic cineri uiolas, thura, facesq; date.
Quando etiam ante oculos uersabitur umbra sepulti,
Dicite, Textoris molliter ossa cubent.

(2)

CORNVCO-PIAE IO. RAVISII TEXTORIS EPITOME,

*

Quæ res quibus orbis locis abundè proueniant, alphabetico ordine complectens.

APVD SEB. GRYPHIVM
LVGVDVNI,
1541.

R. F.

Amphitryoniadem mouit Calydonius amnis
  Fortia pro molli prælia Marte gerens.
Non tulit Alcides inuictum tam male uinci,
  Quàm bene uictori Deianira fuit.
Dum fugit in formas, tauriq; in imagine pugnat,
  Et uictus mugit trux Achelous humi,
Iam simul & pulchram cum cornu perdit amicam:
  Nonnihil at laudis frons lacerata dedit.
Fudit opes uarias pleno bona copia cornu,
  Et sacrata suis pendet adusq; tholis.
Quam reparat Textor totum dum permeat orbem,
  Omnia perlustrans ut meliora ferat.
Hos texit flores solus quos nouit Apollo,
  Quos'que suis hortis clara Minerua legit.
Victor Alexicacus domitor uirtute laborum
  Pandit Textori quò uia laudis eat.

AD DOCTISSIMVM VIRVM BLASIVM MADRONETVM RAVISII TEXTORIS EPIGRAMMA.

Vlla'ne librorum poterit satiare supellex,
Nulla tuam Blasi bibliotheca sitim?
Non adeò feruet, quem læsit aquatica dipsas,
Aut bibitis Hydrops insaturatus aquis:
Vt tibi perpetuis studijs furiosa cupido
Crescit, & ad Musas impetuosus amor.
Si facis hoc, multo ut poßis ditescere lucro,
Magnarumq; tibi crescat aceruus opum,
Desine: te noster poterit saturare libellus,
Sis licet immani Craßus auaricia.
Omnia munifico dabit hæc tibi copia cornu,
Et Phrygio poteris ditior esse Mida.
Vis aurum & gemmas? Est gemmis diues & auro.
Vis ferrum & chalybem? ferrum habet, & chalybem.
Fingere uis statuas? Bimaris dabit æra Corinthi.
Quæris habere rosas? floret ubique rosis.
Vis armenta? dabit Spartani armenta Galesi.
Quæris mella? dabit quicquid Hymettus habet.
Vngere uis crines, uel corpus aromate? plena est.
Quæris aues? auibus plena & operta sonat.
Quæris opes alias? Rhodium tibi proferet imbrem.
Vis cerasos? cerasis plurima ubique rubet.
Vis mensas? Mauri citrum tibi mittet Atlantis.

Prunaq; dabit quicquid prisca Damascus alit.
Dat cedros Libani, dat quas parit Ida, cupressos,
Cynnama, quæ mittit diues odoris Arabs.
Lucrini conchas, Graiæ Sicyonis alutam,
Hic dabit Argos equos, India diues ebur.
Electrum Aethiopes, fruges Cerealis Eleusis,
Hybla fauos: flores Enna, uetusq; Samos.
Ostrum antiqua Tyros, lanas imbelle Tarentum,
Saßina lac, Memphis stamina, Sparta canes.
Ne tua maiores remorentur seria nugæ,
Hoc licet exiguo, munere diues eris.
Non tot opes habuit Babylon, non prisca Corinthus,
Non tot sceptriferi poßidet arca Iouis.

5

CORNVCOPIAE IO. RAVISII TEXTORIS EPITOME.

*

PRAEFATIO.

ON uideo, unde sequens opuſculum (quod à rerum multitudine CORNVCOPIAE appellare libuit) commodius, ac decẽter magis auſpicari liceat, quàm ab Auro. Scribit Plinius, Senatum Romanũ longo tempore exiguum habuiſſe aurum: adeo, ut quum à Gallis capta urbe pax emeretur, non plus quàm mille Pondo dari potuerint. Homerus ſcribit, Viros olim crinibus aurum implicuiſſe: ut nunc frequens eſt, & peculiare Anglis, aureas catenas collo inuolutas oſtentare. Gallos cum auro pugnare ſolitos Torquatus eſt indicio. In Quintiorum familia aurum nec fœminas quidem habere moris fuit. Romani, auxiliares externos torquibus aureis donauere, ciuicos non niſi argenteis: Creuit paulatim omnium rerum luxuria, quum homines guſtato uoluptatis ſucco lapſi ſunt in ebrietatem. Nam Bruti temporibus, mulieres pedibus aurum geſtare cœperunt, nedum collo & digitis. Poppea Neronis uxor ſoleas aureas ſuis equis feciſſe legitur. Antonius Triumuir corporis excrementa non niſi uaſis au-

reis excipiebat. Ferunt Agomencelum, Alexandri magni præfectum, aureis clauis crepidas suffixisse. Aureus nummus post annum L X I I. percussus est, quàm argenteus. Spartacus interdixit castris suis, ne quis aurum haberet, aut argentum. In Tygris alueo oppidum est Babytace, cuius incolæ mortalium soli aurum in odio contrahunt. Esseni quoq; (ut idem testatur libro v.) ab occidentali littore sine ulla fœmina & sine pecunia degunt. Quod utinam imitarentur nostrates. Non tot insidijs humana uita circumueniretur. Non esset tam frequens ueneno- rum usus. Omnes maiore animi tranquillitate uiuerēt, & profundiore dormirent somno. Cessarent, quæ inde enascuntur, belli contagia. Neq; aliena prosperitas retorto limaretur oculo. Sed surdis cano. Si me rupero, quod iam inualuit malum non solum non abolebo, sed nec minuam quidem. Auro nihil igne deperit. Propterea tutum est ab incendijs, & rogis durante materia. Quinimmo quo sæpius arsit, proficit ad bonitatem. Aurum ubi igne probatum est, uocatur obrizum & purum. Si auro liquescenti gallinarum membra misceantur, consumunt illud in se, ita hoc uenenum auri est, inquit Plinius. Verrius apud eundem testis est, Tunica aurea triumphasse Tarquinium Priscum. Nunc ueniendum est ad institutum, dicendumq́; de ijs locis, in quibus plurimum auri quondam repertum est.

LOCA DIVERSIS REBVS ABVNDANTIA.

Auro, & Aurifodinis.

HIspaniam metallis omnibus, nedū auro abundare docet Plin. Metallis (inquit) plumbi, æris, argēti, auri, tota ferme Hispania scatet. Et lib. 33. Vicena (inquit) milia pondo auri, ad hunc modum annis singulis Asturiam, atq; Gallecia & Lusitaniam præstare quidam crediderunt, ita ut plurimū Asturia gignat. Item Strabo: Aurū (inquit) argentū, æs, ferrum, nusquam terrarum, neq; tantum, neq; tam probatum generari ad Tyberij usq; tempora compertum est.

Iberia pars est Hispaniæ, quæ intra Iberum fluuium continetur, quam aurifodinis claram esse præter quæ iam diximus, docet etiam carmen Papinij lib. 3. Syl. scribentis:
Quicquid ab auriferis eiectat Iberia fossis.

Posidonius scribit M. Marcellum exegisse tributum ex Celtiberia Hispaniæ parte ad talenta DC. Ex quo coniecturam facere est (inquit noster Budæus) Celtiberinam gentem numerosissimam fuisse, & pecunia abundantem. Eandem ob causam Catullus Celtiberiam uocat Cuniculosam: id est Cuniculis, seu fodinis refertam, ubi ait:
Cuniculosæ Celtiberiæ fili.

Quis inficiabitur Tolosam Galliæ oppidum auri plurimum habuisse, quum Trogi testimonio, in eo reperta sint auri centum & decem milia pondo, argenti quinquies decies centena milia? Quæ summa quanti sit æstimanda, hinc licet obseruare, quòd singula pondo mino-

ris centum aureis ſolatis æſtimari nequeant. Hoc autẽ op pidum quum Q. Cepio Conſul diripuiſſet, quiſquis ex ea direptione aurum attigit, miſero cruciabiliq; exitu periјt, inquit Gellius. Vnde natum Adagium, Aurum habere To loſanum, in Calamitoſos.

Dalmatia regio eſt Illyrica, in qua aurum inuentũ eſt principatu Neronis, tanta quidem copia, ut quinquage nas quotidie libras effunderet. Statius libro 1. Syl. Robora Dalmatico lucent ſatiata metallo.

Dardæ populi ſunt Indiæ, auro fertiliſsimi. Vt Sætæ populi argenti. Autor idem Plinius lib. 6. In eorum regio- ne formicæ aurum ex cauernis egerunt, cuius raptores ſi corripiant, lacerant.

Pangæus mons eſt Thraciæ, quem auri fertilem eſſe docet Herodotus in Polyhymnia. Hac iter (inquit de Xer- xe loquens) præter eos montes à manu dextra relinquens montem Pangæum, magnum atque excelſum, in quo aurea ſunt & argentea metalla. Plinius ſcribit, Auri metalla & conflaturam à Cadmo Phœnice in Pangæo monte re- perta.

Capitalia, mons eſt Indiæ, auri itidem ferax. Plin. libro ſexto de Indo loquens: Narcæ, inquit, deinde quos claudit mons altiſsimus Indicorũ, Capitalia. Huius incolæ alio latere auri & argenti metalla effodiunt.

Italiam auri fertiliſsimam fuiſſe cõtendit Virg. lib. 2. Georg. dicens: Hæc eadẽ argenti riuos, ærisq; metalla Oſtẽ dit uenis, atq; auro plurima fluxit.

Clitarchus apud Plinium teſtis eſt Aethiopici maris in- ſulas adeò fuiſſe opulentas, ut in earum una incolæ equos talentis auri permutarent.

Laureos eſt regio Atticæ, auri uenis frequens, Vnde natum

natum adagium, Noctuæ Laureoticæ*:de pecuniarum copia,quoniam numismatis* Laureoticis Noctuarum *figura insculpebatur.*Hoc *debemus* Erasmo.

Plinius *lib.33.cap.3.scribit,*Suanorum *gentem auri copia usqueadeò abundare,ut regnum ipsum uelleribus aureis, trabibus'que & columnis aureis & argenteis ubique scateat.*

Dathus *fuit* Thasiorum *colonia,quæ quòd auri uenas habuerit,prouerbio sequenti locũ fecit,*Dathus *bonorum.*De *conferta rerum opulentia,inquit* Erasmus.

Thasus *insula(cuius incolæ* Thasij *dicuntur) aurea quondã uocata est à copia auri,quod ibidem effodiebatur.*

Inter *loca auri feracia,nonnulli etiam fluuij numerantur, ut* Tagus Hispaniæ, Padus Italiæ, Hebrus Thraciæ, Pactolus Asiæ, Ganges Indiæ. *autore* Plinio *lib.33.cap.4.*Quibus *adduntur* Hermus, Iberus, Idaspes. De Gange, Pamphilus Saxus *de laudibus* Veronæ: *Sic* Benace *tuos æquant pater optime pisces, Diuitis ut fuluas marmora* Gangis *opes*. Benacus *nomen est lacus.* De Hermo, Martialis *lib.8.* Nõ *illi satis est turbato sordidus auro* Hermus, *&* Hesperio *qui sonat amne* Tagus. Hinc *opes* Hermææ *dicuntur à poëtis.* De Tago, Claudianus *lib. 1. in* Ruffin. Non Tartesiacis *illum satiaret arenis* Tempestas *preciosa* Tagi. Item Plin. *lib.4. cap. 22.* Tagus,*inquit, auriferis arenis celebratur.*

De Pactolo, Claudia. *de* Consulatu Probi: Quantus *per* Lydia *culta* Despumat *rutilas diues* Pactolus *arenas.*

Iberus *quoq; Hispaniæ fluuius auri ramẽta quãdoq; fertur habuisse.* Vnde Claudianus *de* Consulatu Manlij Theodori:Lẽtus Arar,Rhodanusq; *celer,et diues* Iberus.

De Idaspe, Statius *lib.8.* Thebai. *Ceu modo gemmi-*

ferum thyrso populatus Idaspem.

Hytanis, *flumen est Carmaniæ, portuosum & auro fertile, inquit Plin. lib. 6. cap. 23.*

Strabo ait Turditanorum, *Hispaniæ populorū, gentem fuisse opulentissimā, ut quæ à Carthaginiensibus quondam inuenta sit præsepibus utens argenteis.*

Astures *populi sunt Hispaniæ, Calæcis proximi, aurifodinis quondā nobilitati. Syl. Sed scelerum causas aperit deus improbus Astur Visceribus laceræ telluris mergitur imis, Et redit infelix effosso concolor auro.*

Argento, & Argentifodinis.

Præter quæ iam diximus loca, sunt & alia uenis argenti memorabilia. Strabo ait, Alyzones *populos esse iuxta Pharnaceam insulam, qui habent uenas argenti & ferri. Interpres Strabonis: Hinc & Alyzonas, Odiusq; et Epistrophus una longinqua ex Alyba ducunt, argenti ubi uena est.*

Alyba *regio est non procul Mysia, in qua Homerus ait esse argentifodinas.*

Sætas *Indiæ populos argento abundare docet Plin. lib. 6. Fertilissimi (inquit) sunt auri Dardæ, Sætæ argenti. Sed omnium in India propè non modò in hoc tractu potentiam claritatemq; uincunt Prasi, amplissima urbe, ditissimaq; Palibotra.*

Chrysas, & Argyras, *idem Plinius Indiæ populos, facit auro & argento fertiles. Quod etiam utriusque dictionis etymologia comprehenditur.*

Sardiniam *argento fertilem esse, docet Architrenius illo carmine: India ebore, argento Sardinia, & Attica melle.*

In Saxonia *Salinæ sunt uberrimæ. Præterea argentifodinæ*

tiſodinæ apud Goſtardam oppidum, ab Othone primo inuentæ. autor Volaterranus.

In Auguſtudunorum, ſeu Eduorum Diocœſi pagus eſt Cithriacum nomine, frequentibus argentifodinis clarus. Sunt & loca eidem agro uicina, itidem argenti uenis laudatiſsima, ut Mayeriũ, Calcimontiũ. Eſt & ibidem alius locus argenti feraciſsimus, Boquinium nomine.

Aere.

Politianus in Nutricia Amyclas uocat Aeriſonas, quòd ære (ut conijcio) claruerint. Sic autem ſcribit:

-Ceu maximus ille Aeriſonas pedibus qui quondam inductus Amyclas.

Themeſe oppidum eſt Cypri, in quo præſtantiſsima æris metalla fuiſſe, docet carmen illud Papinij lib. 1. Sylua.

Et queis ſe totis Themeſe dedit hauſta metallis.

Fuit & eiuſdem nominis oppidum in Brutijs Italiæ, conditũ ab Auſonijs (Latinis Tempſa dicitur) cui hanc metallorum laudem aſcribunt nonnulli.

Corinthus urbs Achaiæ, à Siſypho latrone cõdita, uſqueadeò æris præſtantia nobilitata eſt, ut eo facta uaſa in delitijs haberẽtur, auriq; & argenti pretium tranſcenderent. Vnde Corinthiarius à Tranquillo in Cæſare Augusto, uocatur amator huiuſmodi uaſorum immodicus. Ouid. lib. 6. Meta. Orchomenosq; ferox, et nobilis ære Corinthus. Plinius ait celebritatem æris eſſe in Aſia, fuiſſe quondam in Campania, nunc eſſe in Bergomatium agro.

Idem Plin. ſcribit in Cariſto inſula, marmoris optimi ferace, æs primum repertum fuiſſe.

In Dodona Moloſſorum ciuitate fuit oraculum, & officina æris præſtantiſsimi: quod quũ optimè reſonaret, fecit locum prouerbio, Aere Dodonæo loquacior.

Armentis

Armentis.

Galesum, *fluuium Calabriæ, armẽtis abundare arguit Statius lib. 2. Syl. dicens: Et Lacedæmonij pecuaria culta Galesi.*

Britanniæ (*quæ nũc Anglia dicitur*) *terra est frugifera, pecore abundans, auro, argẽto, ferro, plũbo, pellibus, mancipijs, canibus etiã uenaticis, ut inquit Strabo. Cicero tamẽ in Epist. ad Treb. ci tantam sterilitatis notam inurit, ut ne scrupulam quidem argenti in ea reperiri dicat. At nunc res aliter se habet.*

Gellius lib. 10. Noct. Atti. Cõiectare (*inquit*) *ob eandẽ causam possumus, quòd* Italia *olim esset armentosissima: multamq;* (*quæ appellatur suprema*) *institutam in singulos dies, duarum ouium, et* xxx. *boum, pro copia scilicet boum, proq́; ouium penuria.*

De Calabria, *Hora. lib. 1. Ode 3. Non æstuosæ grata Calabriæ Armenta, non aurum, aut ebur Indicum.*

Thraciã *abundare armẽtis docet Seneca in Troade, Meliorq́; fœtu, Fortis armentis lapidosa Thrace.*

Augies *Apollinis filius fuit armentorum multitudine ditissimus. Vnde natum Adagium, Augiæ stabula repurgare.*

Habuit Iob *Idumæus septem milia ouiũ, tria camelorum, quinquaginta iuga boum, quingentasq́; asinas.*

Erithræa *insula est Hispaniæ, quam Strabo ait tantæ fœcunditatis esse, ut pecudes pabuli copia sit necesse excreatione sanguinis purgari.*

Asparagis.

Asparagus dici potest uirgultum, seu herba in uirgulta & caulem crescens, ab asperitate: uel Asparagus externa lingua significat fruticem. Hoc autẽ frutice Rauennam &

nam & Germaniam abundare docet Plinius lib. 19. De Rauenna Martialis in Xenijs: Mollis in æquorea quæ creuit ſpina Rauenna, Non erit incultis gratior Aſparagis. Suetonius ſcribit Cæſarem ad exprimendam rei alicuius uelocitatem conſueſſe dicere, Velocius quàm Aſparagi coquantur. Hic frutex à Plinio uocatur Corruda.

Aſinis.

Aſinos optimos Arcadia, & in Italia Reate mittunt. autore Plin. Quos propterea Peloponneſiaci illinc ſibi emebant. Varro lib. 2. de Re ruſtica, cap. 1. Hoc enim (inquit) nomine aſini Arcadici in Græcia nobilitati, in Italia Reatini uſque eò, ut mea memoria aſinus uænierit ſeſtertijs milibus LX. & unæ quadrigæ Romæ conſtiterint quadringentis milibus.

Antron fuit Theſſaliæ ciuitas, nomen inde ſortita, quòd cauernis & ſpecubus abundaret. Illic aiunt aſinos inſigni quondam magnitudine fuiſſe. Vnde prouerbium effluxit, Antronius Aſinus.

Plinius lib. 8. cap. 30. ſcribit in Africa multitudinem eſſe aſinorum ſylueſtrium. Idem ait aſinos cornu armatos in India reperiri.

Aluta.

Sicyon urbs fuit in Achaia non procul Corintho, in qua teſte Cicer. calcei molles & muliebres fieri ſolebant. Vnde Aluta Sicyonia dicitur. Bap. Pius lib. 4. Elegi. Aut ſibi ſi modicos Sicyonia uinxet Aluta, Aethereos pellis aut heredoſa pedes. Eſt autem Aluta corium, quo calcei fiunt. Hinc Alutarij dicuntur calceolarij.

Amomo.

Amomum herba eſt ſeu arbuſcula odoris ſuauiſsimi,

in Aſsyria

in Assyria frequens & Armenia. Verg. Aeglo. 4. Assyrium uulgò nascetur Amomum. Amomum Armenium est optimum, deinde Medicum, postea Ponticum. Plin. Nascitur (inquit) in Armeniæ parte, quæ uocatur Otenæ, & in Media, & in Ponto.

Arboribus.

In Fortunatis insulis arbores sunt tantæ proceritatis, ut ad CXLIIII. pedes inolescant. Testis Plinius lib. 6. cap. 23.

Sunt & in India arbores adeò proceræ, ut sagittis superari nequeant. Hæc facit ubertas soli, temperies cœli, aquarum abundantia. Plin. lib. 7.

Idem lib. 5. ait, imas Atlantis radices densis altisq; repletas syluis, incognito genere arborum, quarum cnodi nitore spectabilis sit proceritas, Frondes cupreßis similes, tenuiq; lanugine opertæ, quibus addita arte uestes Bombyci similes confici ualeant.

Cyrenaicus quoq; ager arboribus fertilis habetur, inquit idem Plinius lib. 5.

In Hercynia sylua tanta est arborum multitudo, tanta roborũ uastitas, ut idem Plin. lib. 16. dicat, colles occursantium inter se radicum attolli repercussu.

Caucasum montẽ arboribus abundare innuit Propertius lib. 1. Et nemus omne satas intendat uertice syluas, Vrgètur quantis Caucasus arboribus.

Apibus.

Peruulgatum est ex lectione poëtarum, Hyblam Siciliæ, Hymettum Atticæ mõtes apibus et mellis optimi copia abundare. De Hybla Ouidius: Quot lepores in Atho, quot apes pascuntur in Hybla. Martial. lib. 7. Pascat & Hybla meas, pascat Hymettus apes. Eadem ratione

tione Hymettus Florens Lucretio, Dulcis Iuuenali, & Val. Flacco, Olens Statio dicitur.

Apris.

Hoc argumento poëtæ Erymanthum *Arcadiæ montẽ apris abundare dicunt, quòd ibidem Hercules furiosum illum, & memorabilem aprum interfecerit. Vnde Stroza filius in uenatione: Amphitryoniades in monstrifero Erymantho Fulmineum sic preßit aprum.*

Auibus.

Scribit Plinius libro 6. Fortunatas insulas, *& copia pomorum, & auium omnis generis abundare. Vide cap. 32.*

Peneus *fluuius est Thessaliæ, undis lucidis amœnus, uiridanti riparum gramine, & canoro auium concentu.*

Arcubus.

Omnes ferè populi Orientales arcu, & sagittis claruerunt, quibus annumerantur Scythæ, Getæ, Cretenses. De Armenia *Lucanus lib. 8. Armeniosq; arcus, Scythicis intendite neruis.*

De Ithyra *urbe Parthiæ, in Tauro sita, Idem Luca. lib. 7. Tunc & Ithyræi, Mediq;, Arabesq; soluto Arcu turba minax, nusquam rexere sagittas.*

De Cydone, *urbe Cretæ, Horatius lib. 4. Carmin. Primus'ue Teucer tela Cydonio Direxit arcu. Item Vergilius in Buco. Ire libet, Partho torquere Cydonia cornu Spicula.*

De Gortyna, *urbe Cretæ, Ouidius lib. 7. Metamor. Nec Gortyniaco calamus leuis exit ab arcu.*

Arenis.

Aethiopia *scatet arenis, iuxta Marulli testimonium dicentis*

dicentis: Nec te perusti minuit, aut feruor soli, Diuesq; arenarum Aethiops.

Hammanientes Cyrenaicæ regionis populi, undiq; arenis circundantur. autore Plin. lib. 5. cap. 5.

Arundinibus.

Ouidius lib. 5. Fast. uocat Tybrim arundiferum, ab Arundinibus, ubi ait: Tybris arundiferum medio caput extulit alueo. Eadẽ ratione Catullus uocauit Gnydon arundinosam: Quæq; Ancona, Gnydonq; arundinosam Colis.

Scribit Plin. lib. 7. in India esse arundines tantæ proceritatis, ut singula internodia alueo nauigabili ternos interdum homines ferant. Idem, Arundini (inquit) Indicæ arborea amplitudo: Nauigiorum etiam uicem præstant singula internodia. Circa Acesinem amnem maximæ nascuntur. Diodorus in tertio ostendit Indorum regis Staurabatis potentiam in nauigijs non paruam constitisse, quæ ad quatuor milia ex arundinibus fluuio accommodanda aduersus Semiramidis uires cõfecit. Ferunt enim (inquit idem autor) flumina, locaq; palustria arundinum copiam, ita crassarum habere, ut nequaquam eas homines ulnis amplecti queant. Et his naues optimæ fiunt, propter arundinum robur.

Aulæis.

Babylonij primi omnium diuersos colores picturæ intexuerũt, unde & Plautus Babylonica uocat Peripetasmata. Et Iosephus Aulæum Babylonium. Martial. quoq; lib. 8. Nõ ego prætulerim Babylonica picta, superbè Texta, Semiramia quæ uariantur acu.

In Sarra Phœniciæ urbe (quæ alio nomine Tyros appellatur) claruit usus purpuræ, unde & Vergilius Sarranum

ranum uocat Ostrum lib. 2. Georgi. Vt gemma bibat, & Sarrano dormiat Ostro. Eadem ratione Iuuenalis Aulea uocat Sarrana.

Claruit & Aulæis Pergamus urbs Asiæ, quæ eius loci rex Attalus reperisse dicitur. Vnde & Attalica dicuntur. Syllius lib. 14. Quæ radio celat Babylon, uel murice picto Læta Tyros, quæq; Attalicis uariata per artem Aulæis scribuntur acu, aut Memphitide tela. De his intellexit Horatius dicens, Attalicis conditionibus Nunquam dimoueas, ut trabe Cypria Myrtoũ pauidus nauta secet mare.

Lucretius quoq; Aulæa commendat Britannica.

Augurio, & Aruspicio.

Apud Ethruscos augurij primum, & Aruspicij disciplina fertur claruisse, eiusq; inuentor extitisse Tages. Quam postea Romani ab eisdem susceperunt. Sido. in 3. Panegy. Quid rogo bisseno mihi uulture Thuscus aruspex Portendit? Vitru. libro 1. de Architectura: Id autem Ethruscis aruspicibus disciplinarum scriptis ita est dedicatum.

Aceto.

Acetum in Aegypto ex Marcotico uino fiebat, tanta quidẽ præstantia, ut in maiore precio, quàm ipsum uinum esset. Martialis: Amphora Niliaci non sit tibi uilis aceti, Esset quum uinum, uilior illa fuit. Eandem ob causam Codrus Vrceus lib. 2. Syl. acetũ uocat Pharium, dicens: Hic salis, hic Pharij seruatur copia aceti.

Attagenis.

Attagena, seu Attagẽ, auis est inter raras quondã epulas habita, sed præcipui in Ionia saporis. autore Plin. Vnde Mart. Inter sapores fertur alitum primus, Ionica-

rum gustus Attagenarum. Fuit autem hæc auis frequens in Ionia. Plinius: Attagen maximè Ionius celebratur, uocalis aliàs, captus uerò obmutescens, quondam existimatus inter raras aues. Horatius in Epodo: Non Afra auis descendat in uentrem meum, Non Attagen Ionicus iucundior.

Aromate.

Abundat Persarum regio Aromate. Vnde Quintianus in Cleopoli: Persica Aromatibus, ualidis Germania fibris.

Absynthio.

Absynthium herba est amara, uim habens calidam & stypticam. Potum stomacho prodest ad dolores corporis. Laudatissimum nascitur in Ponto. Ouid. lib. 5. de Trist. Cana prius gelido desint absinthia Ponto.

Absinthus, urbus est Thraciæ, quæ nomen sumpsit à copia absynthij ibidem crescentis, quo oues pascuntur in regione Pontica felle carentes.

Nascitur quoq; absynthium laudatũ in Macedonia, & Tauro monte.

Est & unum genus, quod Santonicum dicitur, à Galliæ ciuitate. De quo uidetur intellexisse Martial. Santonica medicata dedi mihi pocula uirga. Plinius ait laudatissimum reperiri in Thaposyri Aegypti.

Aspidibus.

Aspides serpentes sunt frequentes in Aegypto, hebetibus oculis, eisdemq; in temporibus fixis. Venenũ habent, quo siquis percussus fuerit, nunquàm euadit, nisi uulnere altius rescisso. Earum imagine utebantur Aegyptij reges in suis Diadematibus. Vnde Val. Flaccus lib. 4. Argon. Iamq; Aspide cincta comas, & ouanti persona sistro.

ſiſtro. Lucanus libro 4. Pharias uocat Aſpidas, id eſt Aegyptias, ubi ait: Aſpidas ut Pharias cauda ſolertior hoſtis Ludit, & iratas incerta prouocat umbra.

Attilis piſcibus.

Attili ſunt piſces, qui inertia pingueſcunt. Sunt autem frequentes in Pado, adeò ut ad mille quandoque libras capti ſint, qui niſi iugis boum extrahi potuerunt.

Anguillis.

Anguillæ piſces ſunt admodum lubrici, & uolubiles, qui octonis uiuunt annis, durantq; ſine aqua ſenis diebus Aquilone ſpirante. Capiuntur plurimæ in lacu Bænaco hyemato, & in tanta mirabili multitudine, ut in excipulis eius fluminis, ob hoc ipſum fabricatis, ſingulorum milium globi reperiantur.

Scribit Plinius Anguillas in Gange reperiri tam inuſitata magnitudine, ut tricenos pedes impleant. Cuius teſtimonium confirmat Solinus.

Aelianus apud Volaterranum ſcribit, in Timauo optimas, ac præpingues capi. Alij palmam lacui Vulſinienſi tradunt.

Scribit Plutarchus in Timoleone in limoſis locis iuxta Syracuſas ingentem anguillarum multitudinem paſci, adeò ut piſcari uolentibus lata adſit præda.

Auratis piſcibus.

Aurati piſces ſunt, qui à Græcis Chryſophries appellantur. In maris refluxu frequentes ueniunt ad Actium Epyri oppidum, ibiq; in locis arenoſis ad ſubnaſcentium arborum radices & latebras occultantur, & à peritis facilè capiuntur. Horum piſcium uiuaria primus inſtituit Sergius Orata, nomen inde con-

ſecutus.

Anthijs piſcibus.

Anthiæ ſunt piſces naſo adunco, teſtudineo corpore, qui pennas habent, quas auium more, & uolanti ſimiles pandunt. Reperiuntur autem in Mari rubro, *lupi magnitudine. Sunt & frequentes prope* Cheledonias *inſulas Aſiæ.*

Aſteriadibus.

Aſterias auis eſt docilis, humanæ uocis, & uerborũ imitatrix, quam plurimam habet Aegyptus.

Aſpalacis animalibus.

Aſpalacus eſt animal, quod ſola Bœotiorũ terra fert. Aqua translatum ſtatim perire dicunt. Frequens eſt tamen apud Orchomenios.

Alcibus.

Alces ſunt animalia, figura & pellibus capris ſimilia, uerum maiora aliquanto. Crura habent ſine nodis & articulis, quare arboribus ſtantes adhærẽt in ſomno. Reperiuntur in ſyluis Germanorum.

Alumine.

Alumen, dicitur terræ ſalſugo: à lumine, quòd lumen coloribus tingendis præſtet. Inuenitur nigrum, & album, liquidum, & ſpiſſum. Inuenitur in Aegypto, ac in Melo inſula, & Macedonia. Volaterranus ait fodi in Ethruria, in agro Maſſano & Volaterrano.

Acacia herba.

Acacia herba eſt, membris medens luxatis, quæ naſcitur in Aegypto, Cappadocia, & Ponto.

Aconito.

Aconitum herba eſt, quæ (ut fabulantur poëtæ) ex Cerberi ſpuma uenenum contraxit efficaciſſimum, quo

tempore

tempore Hercules monstrum ab inferis ad superos eduxit. Aliqui dictum putant ab Acone portu Heracleæ, qui prouentu malorum graminũ usq; adeò celebris fuit, ut noxiæ herbæ Aconita illic nominata sint, licet alias deriuationes ponant plurimi. Volaterranus ait nasci in Italia.

Alypio herba.

Alypium herba est fruticosa, & subruffa, flore nigro, quæ nascitur in maritimis Africæ.

Aneso herba.

Anesum semen est Apio simile, uim habens calefactoriam. Frequens est in Syria.

Arinea fruge.

Arineam Volaterranus inter fruges enumerat, quam ait frequentem esse in Gallia & Italia.

Alosis.

Alosæ pisces sunt oblongi, de genere Clupearum, qui alio nomine Chryssæ dicuntur. Ferunt laudatissimas esse in Tyberi.

Aloë.

Aloë herba est succi amarißimi. Vnde Iuuenalis: Plus aloës, quàm mellis habet. Nascitur in India plurima. Eius quoq; Cummi uenit etiam ex Arabia & Asia, ad conglutinanda uulnera utilißimum.

Asphalto frutice.

Asphaltus frutex est spinosus, & odoratus, quo utuntur unguentarij, ad unguentorum succum. Nascitur apud Istrum, & Nisyrum in Syria, & Rhodo.

Agarico.

Agaricum frutex est itidem odoratus, frequens in

Cilicia,& apud Sarmatas.

Achate gemma.

Achates gemma eſt uario colore, partim retinens Iaſpidis uitreum,partim Sardi ſanguineum, partim Smaragdi fulgidum.Dedit autem nomen Achati fluuio Siciliæ,quòd frequens ibidem reperiatur.

Artificibus.

Plinius lib.6.de Meroë loquens, Cæterum (inquit) quum potirentur rerum Aethiopes,inſula ea magnæ claritatis fuit.Tradunt armatorum C C. milia dare ſolitam, Artificum quatuor milia alere.

Alabaſtro.

Alabaſtrum genus marmoris perlucidi, quo antiquitus uaſa fiebant unguentaria. Naſcitur autem in India,circa Thebas Aegyptias,& Damaſcum Syriæ. Habebat & Sparta uiride cunctis hilarius. Dicimus & Alabaſter.Cicero lib.2.Quæſt.Acad. Quibus etiam Alabaſter plenus unguenti putere uidetur. Item Alabaſtrites.Plinius lib.36.Hunc aliqui lapidem Alabaſtritem uocant, quem cauant ad uaſa unguentaria. De Alabaſtro Martial. libro 11. Quod Coſmi redolent Alabaſtra foci'qué deorum.

Auripigmento.

Auripigmentum foditur in Syria ad uſum pictorũ, in ſumma tellure,auri colore,ſed fragili, lapidum ſpecularium modo. Autor Plinius libro 33.cap.4.

Alijs rebus.

Amaranthum Plinius libro 17.ait laudatiſſimum naſci in India,& in Syria.

Arctionem herbam reperiri in Creta.

Amphit

Amphitanem *gemmam in India.*

Acerem *arborem in Istria.*

Abietem *in Vogeso monte, Corsica, Bithynia, Ponto, Macedonia. Sunt & Abietes in Cypro* CXXX. *pedum longitudinis: Craßitudinis uerò ad trium hominum complexum. Germaniæ prædones singulis abietibus cauatis nauigant, quarum quædam* XXX. *homines ferunt.*

Alica *species est panis, quam ex Piceno probat Plin.*

Ambrotonum *herbæ genus, laudatißimum habet Sicilia, deinde Gallia.*

Amaracum *Cyprus.*

Accipitres *Maßilia.*

Assarum *unguentum, Pontus, & Phrygia.*

Buxis.

CYtorum *Paphlagoniæ,* Olympum *Macedoniæ,* Pyrenæos *item &* Corsicam *Buxis abundare docet Plynius lib. 6. cap. 17. Buxus, inquit, plurima Pyrenæis, ac Cytoro montibus, ac Berecynthio tractu. Craßißima in Corsica florem non ferendo. Hæc in Olympo Macedoniæ gracilior, sed breuis. De Cytoro, Vergilius lib. 2. Georg. Et iuuat undantem Buxo spectare Cytorum. Propterea pecten (quo discernuntur, & comuntur capilli) proprio Epitheto appellatur Cytoriacus, quòd Buxo fiat, quam in Cytoro frequentem esse diximus. Ouid. lib. 4. Metam. Sæpe Cytoriaco diducit pectine crines.*

Aspagones *populi sunt in India, quos Plin. libro 6. cap. 2. scribit Vitis, Lauri, Buxi, & pomorum omnium esse fertiles.*

Baccis fructibus.

Bacca dicitur fructus Lauri, Oliuæ, Myrti, & aliarũ eiusmodi arborũ, quo Sicyonem urbem Achaiæ abundare docet Ouidius libr. 4. de Ponto, dicens: Africa quot segetes, quot Tmolia terra racemos, Quot Sicyon baccas, quot parit Hybla fauos. Vergil. lib. 2. Georg. Venit hyems, teritur Sicyonia bacca trapetis.

Idume urbs Syriæ, Baccis, & arboribus baccas ferentibus, abundat. Pontanus de hortis Hesperidũ: Quæq; & Idumæas mittunt palmaria baccas.

Arimpæi populi sunt ultra Riphæos montes, apud quos tanta est baccarum copia, ut illis etiam uiuant.

Baccis gemmis.

Est & Bacca nomen Gemmæ, frequentis apud Gangem Indiæ fluuium. Pontanus in Lepidina: Dona ferunt auro grauida, & Gangetide bacca.

Bombyce.

Bombyx dici potest subtilißima tela, quam eiusdẽ nominis uermes in India conficiunt Aranearũ more. Reperitur autem apud Orontem fluuium laudatißima. Salmonius: Alter Orontæa radiat ceruice decorus. Alterius rosea fronte coruscat Onyx. Bap. Pius lib. 3. Elegi. usus est in masculino genere dicens: Protegit obscurus radiantia tempora Bombyx. In hoc Propertium imitatus.

Plinius laudat Bombycem Assyriam, qua uiri fœminis cesserunt, quum uiros etiam non puderet, has uestes induere propter onera æstiua. In tantum (inquit ille) à lorica gestanda discesserunt mores, ut oneri sint uestes.

Arabia (quam ab omnium deliciarum ubertate felicem uocamus) Bombyce quoque abundat. Propertius libro 2. Nec si quæ Arabia lucet Bombyce puella. Hinc

Bomby

Bombycinæ uocantur uestes illæ mollißimæ. Iuuenalis: Cuius Delicias & panniculus Bombycinus urit.

Beluis.

Horatius lib. 4. Carmi. uocat mare Beluosum à beluarũ (quibus abundat) multitudine, ubi ait: Te Beluosus, qui remotis obstrepit Oceanus Britannis.

Dyardenes *fluuius (inquit Curtius lib. 7. de gestis Alexan.) minus celeber auditu, quia per ultima Indiæ currit. Cætrrum nõ Crocodilos modo, ut Nilus, sed etiam Delphines, ignotasq; alijs gentibus beluas alit.*

Bobus.

Celadusam *Plin. lib. 3. cap. 26. facit insulam Mesiæ intra Surium, bobus & capris laudatam.*

Taurominium *mons est Siciliæ, bobus plurimis abundans, qui propterea Taurominitani dicuntur, ut Carybdis Taurominitana.*

Aelianus apud Volaterranum scribit, boues esse in Phœnicia *tanta magnitudine, ut à stantibus mulgeantur. idem ait apud mare rubrum boues cornibus flexibilibus esse: apud Mysos sine cornibus nasci: in India cursu cum equis contendere publico spectaculo. In Libya boues esse agrestes, equis non inferiores cursu. Apud Crathera, item Clitumnum Vmbriæ fluuium armenta ex nigris alba fieri. In Euboia omnes ferè boues albos nasci. Tauros Aethiopum agrestes cornua aurium modo mouere.*

Campania *albos & exiles gignit. Vmbria uastos. Ethruria albos & ad opera fortes. Apœninus uegetos, ac labori aptißimos.*

Balſamo.

Balſamum arbuſcula eſt aromatica, cuius lignum Xylobalſamum, ſuccus Opobalſamum dicitur. Plinius lib. 12. Omnibus, inquit, odoribus præfertur Balſamum uni terrarum Iudeæ *conceſſum. Producitur & in ualle Syriæ, arbore mali Punici magnitudine, ramis multis, folio rutæ ſimili, candido tamen & perpetuò uirente: Fructu ſimili Terebintho.*

Bitumine.

Is, urbs eſt diſtans à Babylone itinere octo dierum, apud quam fluuius eſt eiuſdem nominis, ex quo Bitumen toti Babyloni quondam ſubminiſtrabatur.

De Aſphaltite *Syriæ lacu Plin. lib. 27. Quin & bituminum (inquit) ſequax alioqui, & lenta natura, in lacu Iudeæ, qui uocatur Aſphaltites, certo tempore anni ſupernatans, nequit ſibi auelli, ad omnem contractum adhærens, præterquàm filo, quod tale uirus infecerit. Item li. 2. Nihil, inquit, in Aſphaltite Iudeæ (qui bitumen gignit) mergi poteſt. Et lib. 5. Aſphaltites nihil præter bitumen gignit.*

Ammianus Marcellinus lib. 22. Citra omnes (inquit) propinqua eſt nobilis Aßyria. Nūc omnis appellatur Syria, ubi inter baccarum uulgariumq; abundantiam frugum, Bitumen naſcitur prope lacum Soſingitem, *cuius alueo Tygris uoratus fluensq; ſubterraneus percurſis ſpacijs longis emergit.*

Inter cætera laudatur Bitumen illud, quo Semiramis coctiles Babylonis *muros conſtruxit. Vnde Ouidius lib. 4. Meta. Vbi dicitur altam Coctilibus muris cinxiſſe Semiramis urbem.*

Nympheus

Nympheus mons est ardens, cuius crater Bitumen egerit omni bitumine dilutius.

Beryllis.

Beryllus lapillus est pallidus et transparens, Smaragdo similis, qui semper sexangula figura, artificum opera politur, quoniam hebescit, nisi color repercussu angulorum excitetur. Vnde Iuuenalis Saty. 5. Berillos inæquales uocat, ubi ait: -Ipse capaces Heliadum crustas, & inæquales Beryllos Virro tenet Phialas. Beryllos India gignit, rarò alibi repertos, præterquàm in Phœnicia, ubi etiam adinueniuntur.

Bysso.

Byssus dicitur genus lini subtilißimi, quo preciosißimæ fiunt uestes, quæ Byßinæ appellantur. Byssus in Iudæa præcipuus nascitur, teste Iosepho. Secundus in Elide Græciæ ciuitate, colore inferior Iudaico, sed tenuitate præstantior.

Bulbis.

Bulbus à Romanis dicitur Allium agreste: alij Allium marinum uocant. Caulem & folia habet Lilio similia. Venerem excitare fertur. Martialis in Distichis: Quum sit anus coniunx, & sint tibi mortua mēbra, Non aliter Bulbis quàm satur esse potes. Nec aliam ob causam bulbos salaces uocat lib. 3. dicens: Sed nihil erucæ faciunt, bulbiq; salaces. Columella lib. 11. Quæq; uiros acuunt, armantq; puellas, Iam Megaris ueniant genitalia semina bulbi.

Bulbi Megarenses præcipuam obtinent palmam, quos propterea Cato Megaricos uocat, & multum celebrat, teste Plinio lib. 19. cap. 5.

Idem Plinius ibidem ait Bulbos sponte nasci, & copiosißime

piosissime in Balearibus, Ebuso'q; insulis, ac per Hispanias. Post hos in Africa nati maximè laudantur. Sed & in Prænestinis campis sponte nascuntur, ac sine modo, in Remorum aruis.

Balænis.

Balænas alit Indicum mare quintuplo Elephātis magnitudinē excedentes. Plinius lib. 9. cap. 3. ait quasdam reperiri quaternûm iugerum.

Balano.

Balanus arbuscula est, seu herba unguentaria & aromatica, frequens in Troglodytis, Thebaide & Arabia.

Bisontibus.

Bison animal est deforme iubarum prolixitate, & reliquo corpore. De quo Martia. li. 1. Illi cessit atrox Bubalus atq; Bison. Et alibi: Turpes esseda qđ trahūt Bisontes. Hoc animal gignit Scythia & Germania, quæ tamen fructuum inopia paucissimis abundat animalibus.

Bubalis.

Bubalus animal est ceruicem habens uitulo similem, unde & nomen sumpsit. Reperitur autem in Africa.

Bonasis.

Bonasus animal est iuba equina, cætera tauro similis. Cornibus inter se adeò reflexis, ut pugnæ sint inutilia. Gignitur hoc animal in Pæonia, & monte Mesapo. Volaterranus ait Bonasorum uenationem hodie cerni in Lusitania.

Habet Buccardiam gemmam Babylon.

Buteones aues, Baleares insulæ.

Bedellium arborem Scanthrum mons Scythiæ.

Croco

Croco.

COrycus oppidum est Ciliciæ, ubi Crocus nascitur rara bonitate & felicitate, qui propterea Corycius uocatur. Horat. lib. 2. Sermo. Corycioq; croco sparsum stetit. Plin. lib. 21. Prima nobilitas inquit, Cilicio croco, & ibi in Coryco mõte: deinde Lycio, mõte Olympo: mox Centuripino Siciliæ: aliqui Phlegræo secundum locum dedere. Vergil. in Battarum: -Et hic Cilicio Crocus editus aruo. Luca. lib. 9. Vtq; solet pariter totis se effundere signis Corycij pressura Croci. Martialis lib. 11. Vltima Corycio quæ cadit aura Croco.

In Tmolo quoq; monte Ciciliæ, uel (ut alijs placet) Lydiæ, Croci & quidem optimi copia esse memoratur. Vergil. lib. 1. Georgico. Nonne uides, croceos ut Tmolus odores, India mittit ebur, molles sua thura Sabæi? De hoc intellexit Lucretius lib. 2. dicens: Et quum scæna croco Cilici perfusa recens est.

Habet & Sicilia Crocum præstantißimum, licet Corycio fortasse uiliorem: unde Statius lib. 2. Syl. Et tenues Arabum respirant gramine syluæ, Sicanijsq; crocis.

Canibus.

Canaria una est earum insularum, quas fortunatas, à rerum copia, uocamus. Hæc à multitudine canum ingentis magnitudinis nomen sumpsit, autore Plinio libro sexto.

Amyclis (quæ ciuitas est Laconiæ) canes optimi fuisse dicuntur. Vergilius lib. 3. Georgic. Armaq;, Amyclæumq; canem, Cressamq; pharetram.

Molossia quoq;, & Epirus, partes sunt Laconiæ, optimis canibus abundantes. Vergilius in Culice: Il-

lum

lum Scylla rapax canibus succincta Moloßis. Item Horatius libro 2. Serm. Simul domus alta Moloßis Personuit canibus. De Epyroticis Varro li. 2. de re Rust. cap. 9. Itaq; à regionibus (inquit) appellantur Lacones, Epyrotici, Salamãtini. Tanta fuit huius loci canum bonitas, ut apud suos sepulchra meruerint. Vnde Stroza fil. Suos de more Molossa uetusto Condit terra canes, cineres nec lædit opertos.

Celebrantur & canes Vmbriæ, quæ est pars Italiæ. Syllius lib. 3. Ceu pernix quum densa uagis latratibus implet Venator dumeta Lacon, aut erigit Vmber Nare sagax è calle feras.

Seneca in Hippolyto cõmendat Spartanos, ubi ait: At Spartanos (genus est audax Auidumq; feræ) Nodo cautus propiore liga.

In Melita insula (quæ est inter Corcyram & Illyricum sita) canes sunt admodum parui, qui habentur in delicijs, adeò ut mulieres maiorem illis, quàm maritis habeant honorem. Hinc adagium, Canis Melitæus, quum quis ad uoluptatem nutritur, non utilitatem. Plinius in fine tertij: Inter Corcyram (inquit) & Illyricum Melita: unde catulos Melitæos appellari Callimachus Autor est.

Creta.

Creta dicitur tenax quædam terra, qua fullones in abluendis maculis uti consueuerunt. Omnium præstantißima fuit in Creta insula, à qua nomen traxit. Hac etiam abundat Cymolus insula, quæ propterea Cymolia dicitur. Cuius duo esse genera scribit Plinius lib. 36. cap. 16. Candidum scilicet, & ad purpurissum inclinans.

Creta quandoq; utuntur Figuli: unde Varro lib. 3. de re Rust.

re Rust. Figlinam uocat. At quod extat ulcus (inquit) figlina illiniunt creta. Figularem Colu. lib. 7. & Cymoliam. Creta Cymolia ex aceto linas, inquit. Itẽ: Solet etiam ipsum animal uiuum creta figulari circundari.

Crocodilis.

Crocodilus animal est quadrupes, ex ouo in miram excrescens magnitudinem, ut qui duos & uiginti cubitos impleat. Quatuor menses hyemales non comedit, Lingua caret, uiuit in terra, & in aqua. Crocodilis autem abundat imprimis Nilus. Vnde Plinius lib. octauo: Crocodilum (inquit) habet Nilus, quadrupes malum, & terra pariter, ac flumine infestum. Martialis libro 3. Cui comparata rictibus tuis ora, Niliacus habeat Crocodilus angusta.

Ombitæ populi in Aegypto hoc animal adorant, eiq; sacros dies faciunt, ac lætantur liberos suos ab eo deuorari.

Habet Indus fluuius Crocodilos. Vnde Herodotus: Is, inquit, cupidus cognoscendi, ubinam Indus, qui secundus omnium fluminum Crocodilos præstat, mare influat. Plinius libro quinto capi. primo ait: Mauritaniæ flumen Bambotum Crocodilis, & Hippopotamis refertum. Idem quoq; testis est in flumine (cui Darat nomen) Crocodilos gigni.

Cannabe.

Cannabis herba est, qua fiunt funes, qui propterea Cannabini dicuntur Columellæ. Hac abundat Scythia, unde Herodotus: Nascitur (inquit) apud Scythas cannabis Lino simillima, præterquàm craßitudine, &

ne, & magnitudine. Plinius libro 16. ait Canabem agri Sabini, æquare arborum altitudinem.

Capris.

Capraria insula (quam Græci Aegilon dixere, autore Plinio) à multitudine caprarum nomen indepta est.

Iuxta Cinyphem fluuium, Capras esse inusitatæ magnitudinis docet Pli. Vnde etiã Pontanus: Iure cui Marsi inuideant, & ipsi Cinyphes hirci.

Capras optimi lactis feraces habẽt Fortunatæ insulæ. Vnde Hora. Illic iniussæ ueniunt ad mulctra capellæ, Refertq; tenta grex amicus ubera.

Callisthenes apud Volaterranum testis est capras esse in parte Africæ, uillis tonsilibus, ex quibus nautæ rudentes conficiant.

Capræ Syriæ magnam uim lactis egerunt: unde natum Adagium, Capra Syria. de eo, qui multam affert utilitatem.

In regione Caspia nascuntur Capræ equi magnitudine, sine cornibus, colore albo, quæ longo uillo, ac mollicie lanis certant Milesijs, Vnde sacerdotes, & Caspiorum ditißimi uestes conficiunt. Nymphodorus apud Volaterranum testis est in Sardinia tantam esse caprarum multitudinem, ut earum pellibus pro uestimentis utantur incolæ, conuersis introrsum hyeme uillis, æstate uerò auersis.

Corylis.

Corylis (quæ sunt arbores nuciferæ) abundat urbs Campaniæ Auella nomine, unde nuces Auellanæ dicuntur, quæ & Ponticæ. Cato de re Rust. Nuces caluas Auellanas, Prænestinas, & Græcas.

Cupreßis,

Cupreſsis,& Cypariſsis.

In Ida monte Phrygiæ multas eſſe Cupreſſos docet Plinius lib.15.cap.34. Idẽ ait Cupreſſos in Creta optimè naſci. Mantuanus in Epigram. Ida funebrem peperit Cupreſſum.

Cyllene mons Arcadiæ eadem ratione Cupreßifera uocatur ab Ouid.lib.5.Faſtorum ubi ait: Hæc enixa iugo Cupreßiferæ Cyllenes.

Habet & Cupreſſos Erymanthus mons Arcadiæ. Ouid. in Epiſtola Deianiræ Tegeæus aper Cupreßifero Erymantho Incubat.

De Lycæo monte itidem Arcadiæ, Sidonius: Quantum non Cyparißifer Lycæus, Quantum non nemoroſa tollit Oſſa.

Cypariſſus ciuitas eſt in Parnaſo iuxta Delphos, quæ ab eius arboris frequentia meruit nomen. Homerus apud Volaterranum.

Cypero arbore abundat Aſcalon urbs Iudææ, & Canopus hoſtium Nili, ſeu urbs Aegypti. Naſcuntur etiam Cupreßi in Co inſula, autore Plinio.

Coſto.

Coſtus in fœmineo, ſeu Coſtum in neutro genere, arbuſcula eſt quædem aromatica. Reperitur & in Maſculeo. Excellit autem Arabicus, albus exiſtens & leui pondere, probi odoris. Secundam laudem habet Indicus, qui leuis eſt. Tertiam Syriacus, colore Buxeus, odore graui. Lucanus lib.9. Et Tamarix non læta comis, Eoaq; Coſtus. Laudatur & Perſicus, unde Horatius lib.3. Nec Phalernæ uites, Achæmeniumq; Coſtum. Plinius lib.12.cap.12. ait optimum Coſtum reperiri in Patale Indorum inſula.

Caſeis.

Lunæ *urbis Ethruriæ Caſeos commendat Mart. in Apopho. dicens: Caſeus Ethruſcæ ſignatus imagine Lunæ, Præſtabit pueris prandia mille tuis.*

Apud Veſtinos *Italiæ populos, caſei quoq; fiebant laudatiſsimi, autore Plinio: & tanto quidem pretio, ut carnium loco haberi poſſent. Martialis: Si ſine fruge uoles ientacula ſumere frugi, Hæc tibi Veſtino de grege maſſa uenit.*

In Trebula *agri Reatini oppido caſei itidem fiebant optimi. De quibus Martialis: Trebula nos genuit, commendat gratia duplex, Siue leui flamma, ſiue domamur aqua.*

Culicibus.

Ammianus lib. 18. At ubi (inquit) Solis radijs exarſerit tempus in regionibus, æſtu ambuſti, uapore ſyderis, & magnitudine culicum agitantur, quorum agminibus per eas terras referta ſunt omnia. De Meſopotamia.

Cynnamis.

Cynnamum arbuſcula eſt aromatica, odore præſtans, & ad unguenta mirè efficax. Frequẽs eſt autem in Panchaia. *Ouidius libro 10. Meta. Sit diues Amomo, Cynnamaq;, Coſtumq; ſuam, ſudataq; ligno Thura ferat, floresq; alios Panchaia tellus.*

Abundat & Arabia *Cynnamo: unde Propertius lib. 3. Et Tyrus Oſtrinos præbet Cadmæa colores, Cynnamon & multi paſtor odoris Arabs.*

Pangæus Thraciæ itidem. Claudianus de nuptijs Honorij & Mariæ: Hic Caſiæ matura ſeges, Pangæaq; ſurgunt Cynnama.

Calamis.

Calami apti chartis ex Aegypto *mittebantur, qui cognationē quandam cum papyro habebāt. Sed* Gnydij *ex Creta præstantiores sunt, autore Plinio. quamuis hoc Gnydo insulæ Veneri sacræ nonnulli tribuant. Nascebantur item ad eundem usum in Asia ad* Anthecum *lacum. De Aegyptijs Martialis: Dat chartis habiles calamos Memphitica tellus.*

Nigri *Aethiopum fluuio, eadem natura, quæ Nilo: calamum & papyrum & easdem gignit animantes, ijsdemq́; temporibus augescit. autor Plinius libro 5. cap. 8. Calami Aromatici nascuntur in India. Commendantur qui sunt fuluo colore, ualde geniculati, & uiscosi. Plinius ait, ibidem reperiri calamos arboreæ amplitudinis.*

Idem autor ait nullum esse calamum sagittis aptiorem, quàm qui nascitur in Rheno Bononiensi fluuio, cui plurima inest medulla.

Commendantur & Cretici, *& qui circa* Acesinem *fluuium maximè nascuntur. Vide Plinium ipsum libro 16. cap. 17.*

Cera.

Hymettus *mons Atticæ, &* Hybla *Siciliæ, propter apum ibidem mellificantium multitudinem cera abundant. Ouidius libro 10. Metamor. – Vt Hymettia sole Cera remollescit, tractataq́; pollice, multas Flectitur in facies. Politianus in Ambra. Gaudebat calamos Hyblæis iungere ceris.*

Pontanus in Eridano commendat Ceram Mantuanam, *ubi ait: Electro felix, felix Mantoide Cera Eridanus.*

Columbis.

Chaoniam partē Epyri, & Dodonam Chaoniæ syluam, columbis abundare sequentia docent testimonia. Ouidius lib. 2. de Arte: Quasq; colat turres, Chaonis ales habet.

Vsus columbarum apud Syrios olim fuit prohibitus. Ideo illis in locis tanta fuit earum copia, ut accedentium mercatorum ora peruolarent. Tibullus lib. 1. Quid referam, ut uolucres crebras intacta per urbes, Alba Palæstino sancta columba Syro.

Tanta est apud Pæonios & Illyricos columbarum multitudo, ut contra eas ordine militari in bellum exeant, quemadmodum Magnesij, & Ephesij contra locustas.

Conchis & Conchylijs.

Lucrinus Campaniæ lacus delicatißimas habuit conchas. Martialis libro 5. Concha Lucrini delicatior stagni. Horatius in Epodo: Non me Lucrina iuuerint Conchylia.

Bibaga Indiæ est insula, quam Plinius lib. 6. ait Ostreis & Conchylijs esse refertißimam.

Est & in rubro mari Concharum multitudo: Vnde Polit in. Ambra. Donat Erithræis hæc plena monilia Conchis.

Cochleis.

Cochlea dicitur testa Limacis, seu limax ipsa. Cochleas alit Mare rubrum maximas & rubētes. Illyricis magnitudo præcipua: Africanis fœcunditas: Balearicæ nascuntur in speluncis. Laudatæ etiam in insulis Caprearum.

Cedris.

Libanus *mons Phœniciæ Cedris abundat. Sedulius lib. 4. Mirab. diui. Semper habens frondes, & tanquàm Libana Cedrus Multiplicandus adest.*

In Aegypto *&* Syria *reges inopia abietis, Cedro ad Classes struuntur usi. Autor Plinius libro 16.*

Cycnis.

Cayster *fluuius est Lydiæ, Sardibus proximus, abundans Cycnis. Ouid. lib. 5. Trist. Vtq; iacens ripa deflere Caystrius ales, Dicitur ore suam deficiente necem.*

Volaterranus in Geographia, ubi mores Britannorũ describit, ait, Cycnos, ad Tamesis *ripam non minus quatuor milibus continuò nutriunt.*

Chalybe.

Norici *incolæ sunt Alpium, apud quos, autore Plinio, laudabiles sunt Ferri & Chalybis fodinæ. Hinc Horatius ensem Noricum appellat, ut Bap. Pius Chalybem libro 4. Elegi. Noricus aut tenero stat tibi corde Chalybs.*

Cerastis.

Cerastis serpentibus quadrigemina præferentibus cornua Libyam *abundare, docet Lucanus libro. 6. dicens: Aut uiuentis adhuc Libycæ membrana Cerastæ.*

Chelydris.

Chelydrus serpens est, qui per terram se conuoluit, moraturq; tam in aquis, quàm in terra. Frequens est autem in Calabria*: unde Vergili. lib. 3. Georg. Est etiam ille malus Calabris in saltibus anguis, Spuma conuoluens sublato pectore terga, Atque notis longam maculosus grandibus aluum.*

Colosſis.

Coloßi dicuntur grandes & corpulentæ ſtatuæ, quæ antiquitus dijs erigebantur. Præcipuæ autem magnitudinis fuerunt Rhodij, & ille omnium maximus, qui Soli ſacer habitus eſt, de quo in ſeptem orbis miraculis diximus. Quintianus in Cleopoli: Clara Rhodos proprium non amißura Coloſſum eſt.

Crateribus.

Iam docuimus quanta fuerit olim Corinthij æris præſtantia. Propterea Mantuanus lib. 2. Parth. Mar. Craterem uocat Corinthium, dicens: Vbi purpura cingit Vaſa Corinthiacis crateribus æmula.

Citro.

Citrus arbor eſt frequens in Atlante monte Mauritaniæ, qua precioſæ admodum menſæ fieri conſueuerunt. De his intellexit Luca. lib. 10. Dentibus hinc niueis ſectos Atlantide ſylua Impoſuere orbes. Et Martialis lib. 10. Et Mauruſiaci pondera rara Citri. Plin. libro 13. Atlanti confines ſunt Mauri, quibus plurima arbor Citri, & menſarum inſania.

Cæpis.

Cumas Cæpis abundare docet Columella libro 10. ſcribens: Quæ pariunt ueteres Cæpoſo litore Cumæ.

Colocaſia.

Colocaſia herba eſt Aegypto peculiaris. Vnde Martia. Niliacum ridebis olus, lanasq; ſequaces, Improba quum morſu fila manuq; trahes.

Corruda.

Corruda herba eſt quædam ſylueſtris, qua ſuperioris Germaniæ campos refertos eſſe ſcribit Plinius libro 19. cap. 8.

Carduis

Carduis.

Volaterranus ait Carduos Hispanos *miræ magnitudinis esse, præstantisq; saporis. Plinius eos commendat, qui apud* Carthaginem, *&* Cordubam *nascuntur.*

Cappari.

Capparis frutex est humi sparsus, spinosus, hami instar, nascens in locis asperis, & grana habens mali punici granis similia. Optimus aduehitur ex Alexandria.

Conserua.

Conserua herba est à conseruando nomen adepta, frequens in fluminibus Alpium.

Casia.

Casia, herba est suauißimi odoris, & Cynnameæ uirtutis. Nascitur autem in Felici Arabia.

Cerasis.

Cerasus *Cerasuntis, oppidum est Ponti, quod à Cerasorum arborum multitudine nomen suum traxit. Reperiuntur etiam in* Lusitania, *& ripis* Rheni, *inquit Plinius.*

Cotoneis malis.

Cotoneis malis abundat Cydon, *Cretæ oppidum, à cuius nomine Cydonia aliter dicuntur.*

Cancris.

Phœnicia *Cancros habet littorales, tantæ uelocitatis, ut uix comprehendi poßint.*

Cuniculis.

Plinius scribit tantã olim fuisse Cuniculorum in Balearibus *insulis multitudinem, ut populatis, & corrosis meßibus, famem incolis attulerint.*

Calceamentis.

Sicyon *urbs fuit inter Corinthum & Achaiam,in qua fiebant calceamenta, quæ in delicijs apud eos habebantur,qui cultui corporis ſtudebant,& elegantiæ.*

Chryſocolla.

Chryſocolla humor eſt in puteis, per uenam auri defluēs. Laudatior autem habetur in Aurarijs Cypri. *Laudatiſsima eſt in* Armenia: *Secunda in* Macedonia: *Largiſsima in* Hiſpania, *inquit Plinius.*

Coticula gemma.

Coticula gemma eſt,arguens cuiuſmodi,& quàm purum ſit aurum. Aliter Heraclius,ſeu Lydius dicitur. Reperitur in flumine Tmoli *Armeniæ.*

Carbunculis.

Carbunculus lapillus eſt, ignis fulgorem proferens. Laudatiſsimus aduehitur ex India, *licet* Carthagine *&* Maſſyliæ *reperiatur.*

Calce.

Volaterranus ait in Tybure *oppido ingentes eſſe fornaces,ubi Calx effoditur.*

Cotono.

Cotonum uerbo Gallis peculiari, eſt lana, ſeu lanugo tenuiſsima,mollicia, & candore excellens, qua delicatæ ueſtes Aegyptijs ſacerdotibus quondam fiebant. Aliter Goſsipium uocatur. Naſcitur in Calabria: *in inſula item* Maltha *prope Siciliam: ſed optimum uenit ex* Syria.

Carpionibus.

In Bænaco *lacu(quem ab anguillarum multitudine commendat Plinius)nunc frequentes inueniri Carpiones teſtis eſt Volaterranus.*

Cocco

Cocco.

Coccus pro purpura sumi solet: unde uestes Coccinæ. Martialis: Coccina famosæ donas, & Ianthina mœchæ. Quintilianus lib. 1. Nondum uerba exprimit, & iã Coccum intelligit. At Coccum in neutro genere granum est, seu frutex, quo fullonum tinctura conficitur. Nascitur optimum in Asiæ partibus. Nunc omnium optimum è Valentia Hispaniæ oppido aduehitur. Est & Eliberis urbs Hispaniæ, quæ ab eius grani copia Granata dicta est.

Chalbana.

Chalbana frutex est odorus, seu liquor ferulæ, Thuris specie, Metopion aliqui uocant. Reperitur in Syria.

Cercopythecis.

Cercopytheci animalia sunt de genere Simiarum, cauda quinûm cubitorum, barba propensa, coma humana, alba facie, reliquo corpore nigrantes. Versantur in montibus Indiæ apud Taxilam ciuitatem, copia quidem tanta, ut Alexandro illac transeunti, terrorem incussetint.

Callitrichibus.

Callitriches etiam sunt de genere Simiarum. Barbam habent in facie, & lata sunt cauda, neq; uiuunt in altero, quàm Aethiopico solo.

Cynoprosopis.

Cynoprosopi animalia sunt eiusdem ferè speciei, capite, dentibus, ac pelle canibus propè similes, hominibus reliqua. Reperiuntur in desertis Indiæ Aethiopiam uersus.

Catoblectis.

Catoblectum Africa gignit, tauro propè similem, aspectu terribilem, supercilijs altis, extantibus oculis, in recessu sanguineis, & in terram semper depreßis, iuba equina, quam ad certamen erigit.

Chenalopecibus.

Chenalopex auis est minor Ansere, ex Vulpis & Anseris forma, Aquilæ & Feli inimicus, fœtum mira cõplectens charitate. Plinius ait hanc auem frequentem esse apud Britannos in mensarum delitijs.

Cinnamulgis.

Cinnamulgus auis est in Arabia, quæ in surculis sui nominis ædificat.

Cephalis piscibus.

Cephalus piscis est, à cuius frequentia Cephalenides insulæ iuxta Actium oppidum nomen traxerunt.

Citharœdis piscibus.

Citharœdum piscem habet mare rubrum, cui inde nomen datum, quòd à cauda ad uerticem lineas habeat instar neruorum musici instrumenti distentas.

Coronis.

Elis urbs fuit Græciæ prope quã celebrabantur ludi Olympici: uarijsq; coronis donabantur pugiles, & Athletæ. Seneca in Troade: Pharin, an Pisam Iouis & Coronis Elida Claram.

Castaneis.

Habent Petragorici, Galliæ Aquitanicæ populi, tantam castanearum & glandium multitudinẽ, ut earũ arboribus & syluis plena sit regio, quibus porcos pinguefaciunt, & saginant. Laudatißimum castaneis putatur Tarentum, & in Campania Neapolis.

Cetis

Cetis piſcibus.

Plinius lib. 32. ſcribit, Cetos ſexcentorum pedum longitudinis, & trecentorum ſexaginta latitudinis in flumẽ Arabiæ intraſſe.

Coracini piſces peculiares ſunt Nilo.

Ceruſam habet Rhodus.

Cotes Taygetus & Creta.

Cryſtallum India.

Cylindros gemmas India.

Coralochatem Creta & Oeta.

Cacopyritem gemmam Cappadocia.

Choaſpitem Choaſpes.

Cytiſum herbam, Cyclades.

Caprificos arbores Cea inſula.

Cucumeres Africæ copioſiſsimi ſunt & grandiſſimi. Præcipui naſcuntur in Arabia, mox Cyrenis. In Arcadia ſimiles Heliotropio.

Cyminum herbam habet Aethiopia. Coriandro abundat Aegyptus. Camelos inter armenta paſcunt Orientales. autor Plinius.

Draconibus.

Frequentes ſunt in Maſſyllia Africæ Dracones, qui propterea Maſsylli dicuntur à poëtis. Pamphilus Saxus: Aurea Maſsylli uincunt, quæ poma Draconis.

India fert Dracones tantæ magnitudinis, ut Elephantes (quibuſcum certant) circumflexu facili ambiant, nexuq; nodi præſtringant. autor Plinius libro 8. cap. 11. Apuleius libro 11. Hinc dracones Indici, Inde Gryphes Hyperborei.

Generat Dracones Aethiopia, Indicis pares, uicenûm

cenũm cubitorum.

Asachei quoq; populi sunt in Aethiopia, apud quos maximè nascuntur, ita ut cratium modo impliciti erectis capitibus uelificent ad meliora pabula Arabiæ. autor idem Plinius.

Disciplinis.

De Athenis Cicer.lib.1.de Oratore: Atq; ut omittam Græciam & illas omnium doctrinarum inuentrices Athenas, in quibus summa dicendi uis, & inuēta, & perfecta est. Vnde & Ouid.in Epist. Atq; aliquis doctas iam nunc eat (inquit) Athenas.

Diuitijs.

Fama est Syracusanos opibus olim adeò creuisse, ut sequēti prouerbio fecerint locū, Vobis ne decima quidē Syracusanorū adest, quū diuites alloquimur. Est & aliud argumētū miræ eius urbis opulentiæ, quòd die quodam, terrestrem & maritimum contraxerit exercitum.

Non aliam ob causam poëtæ fingunt imbrem aureum olim in Rhodum pluisse, quàm ob immensas eius urbis diuitias. Quintianus in Cleopoli: Sit fertilis auro Magna Rhodos, quondam descenderit aureus imber In Rhodon.

Dictamo herba.

Dictamus, seu Dictamum herba est, qua lacerti cum serpentibus pugnaturi se refouent. Frequens est autem in Ida monte Cretæ. Vergilius lib.12. Dictamum genitrix Cretæa carpit ab Ida.

Dipsadibus serpentibus.

Dipsas serpens est minor uipera, qua demorsi, feruescunt siti, & tandem emoriuntur. Frequens est apud Garamantes. Vnde Syllius libro 13. Quippe atro rapidas

pidas efferuescente ueneno Dipsadas, immensis horrent Garamantes arenis. Reperiuntur etiam in Libya & Arabia.

Equis.

ARgos ab equorum præstantia cõmendat Hora. li. 1. Car. dicens: Plurimus in Iunonis honorem Aptum dicet equis Argos, ditesq; Mycenas.

Equo pugnare, Thessalorum est inuentum. Et primũ in Thessalia equi usus repertus est. Lucanus: Thessalicus sonipes, bellis feralibus omen. Antiquitus prima laus fuit Equarum Thessaliæ. Hinc adagium Erasmo positum, Decernitur equa Thessalica. De summo præmio. Cæsar equorum Thessaliæ, in tauros dimicantium, eos'que perimentium spectaculum Romæ exhibuit. Strabo quoq; ait Thessaliam pascendis equis esse commodißimam, qui Arcadicos & Epidauricos maximè præcellant.

Asturia urbs Hispaniæ, equos habuit (qui Tolutarij dicuntur) gressus molliter glomerantes, alterna crurum explicatione. Martialis: Hic breuis ad numerum rapidos qui colligit ungues, Venit ab Hispanis gentibus Astur equus.

Agragas, seu Agrigentum, Siciliæ oppidum, habuit optimos equos. Vergilius lib. 3. Aeneid. Arduus inde Agragas ostentat maxima longè Mœnia, magnanimûm quondam generator equorum.

De Bilbili Celtiberiæ ciuitate. Mart. Videbis altam Liciane Bilbilim Equis & armis nobilem.

Nisæus mons est in Media, in quo pulcherrimi itidem nasuntur equi.

De Elide Græciæ urbe, Proper. libro 1. Et quas

Elis

Elis opes antè pararat equis. Tibullus: Qui prior Elæo est carcere missus equus.

De Argæo Cappadociæ monte, Claudianus libr. 2. in Ruffi. Volucrumq; parens Argæus equorum.

In Olysippo Hispaniæ urbe, equæ Venerem sibi figurantes, hausto Fauonio dicuntur concipere.

Equis abundat Scythia, Asinis carens, propter immensum frigus. Sunt in eadem regione populi, equorum carnibus uescentes, quos Ptolemæus Hippophagos uocat. Scythæ (inquit Plinius) equitatus & equorum gloria strepunt.

Nesi populi sunt in Scythia Europæa, optimis quõdam equis abundantes, quibus reges utebantur.

Irlandiæ regio equos habet uectorios, præcipua bonitate, quos Vbinos uocant, celeriores Anglicis.

De Satriano urbe Appuliæ, Horatius, Me Satrianæo uectari rure caballo.

Tunis urbs Africæ, habuit præstantes cursu, quos Barbaros uocant, quales in Massyllia, Numydiaq; passim reperiuntur.

Ex Tyrrheni maris insulis, præsertim Corsica & Sardinia, adducuntur breues admodum, sed animo generoso, atq; audaci ingressu, & irrequieto.

Ex Germania grauiores, qui Succußarij dicuntur Festo, Nonio Tortores, Plauto Cruciantes.

Herodotus scribit in Paremitana regione Aegypti equos esse fluuiales, ungulis bouinis, simo naso, equina iuba, eminentibus & cancellatis dentibus, fulgida cauda, magnitudine maximè tauri, crasso corio, ut ex eo arefacto fiant pila mißilia. Idem ait circa Mæotis paludem (unde profluit Hypanis) equos esse syluestres & candidos.

didos.

Elephantibus.

Corsellæ *oppidum est in Africa, ubi prægrandes sunt* Elephanti, *quorum etiam multitudo est in tota ferè* Africa, *autore* Plinio.

Sala *quoq; oppidum Mauritaniæ, greges habet plurimos Elephantum.*

Plinius de Tingitania *Africæ prouincia scribens, Ipsa (inquit) prouincia ab Oriente montosa fert Elephātes.*

Herodotus in Thalia ait, Aethiopiam *terrarum habitatarum ultimam uastos ferre Elephantos, prominentibus utrinq; dentibus.*

Libya. Syllius lib. 3. Belua nec retinet tardante Libyssa timore.

Plinius scribit in India *gentem esse, cuius rex quadraginta milia Elephantorum in armis habeat. Alios item ibidem esse populos* Palybotros *nomine, qui Elephātorum nouem milia regi suo per omnes dies stipendiētur. Vnde (inquit ille) coniectatio ingens opum est. Idem li. 8. scribit, Indicum Elephantum Afri pauent, nec contueri audent. Nam & maior Indicis magnitudo est.*

Sunt & alij populi Oraturæ, *quorum rex habet decem milia Elephantorum.*

Automelæ *oppidi rex Elephantes habet* MDC.
Pauperior Charmorum rex Elephantos LX.

Pandi *gens sola Indorum regnata fœminis, quingentos habent Elephantos. Galterus lib. 1. Alexādreidos: Nobilium multa regionum laude superbit, Hæc diues gemmis, Elephantibus India barrit. Hinc decenti Epitheto poëtæ Indicum uocant Elephantem. Martia-*

nus

nus Capella, Indicos (inquit) Elephantos organica permulsos detineri uoce compertum.

Habet Marmarica regio Africæ Elephantos. Sidonius: Non si quas eboris trabes refractis Rostris Marmarici dedere Barri.

Onesicritus apud Plinium lib. 6. testis est Elephantos in Taprobane insula maiores, bellicosioresq́;, quàm in India gigni.

Troglodytæ cõtermini Aethiopiæ solo Elephantum uenatu nutriuntur.

Ebore.

India. Vergilius: India mittit ebur, molles sua thura Sabæi. Horatius libro 1. Car. Non aurum, aut ebur Indicũ. Ouid. Sectile delicijs India præbet ebur.

Assyria. Idem Ouid. lib. 2. Eleg. Mæonis Aßyrium fœmina tinxit ebur.

Echinnis piscibus.

Frequentes esse iuxta Misenum promontorium Echinnos, docet Horatius libro 2. Ser. dicens: Miseno oriuntur Echinni, Pectinibus patulis iactat se molle Tarentum.

Electro.

Electrides Mœsiæ sunt insulæ (quas alij Glessarias uocant) dictæ, quòd in his proueniret succinum, quod illi Electrum uocant. Gignitur etiam in Aethiopia.

Ebeno.

Ebenum arborem nigri coloris, itidem habent Aethiopes.

Eruca.

Eruca herba est Venerẽ excitans. Vnde Ouid. de Rem. Nec minus Erucas iubeo uitare salaces. Colum. libro. 11.

Excitet

Excitet ut Veneri tardos Eruca maritos. Frequens est in Hispania.

Exocœtis piscibus.

Exocœtus piscis est in siccum somni causa exiẽs. Hunc habet Arcadia.

Exercitu.

Quo tempore Aethiopes rerum potiebantur, Meroë *insula ducenta armatorum milia regi suo suppeditabat.*

Aliis rebus.

Eupatoriam *herbam mittit Arcadia.*

Euphorbiam *Atlas.*

Eumetridem *gemmam Lesbos.*

Equos *pennatos Aethiopia.*

Formicis.

IN *solitudine* Indiæ *arenosa formicæ gignuntur canum quidem magnitudine minores, uulpium uerò maiores. Earum nonnullæ apud regem Persarum uisuntur in uenatu captæ, inquit Herodotus. Aurum è cauernis ibidẽ eruunt. Propertius lib. 2. Inda cauis aurum mittit formica metallis.*

Apud Dardas, *Indorum populos, mons est trium milium stadiorum ambitu, & sub eo aurifodinæ, in quibus formicæ uulpibus non minores aurum effodiunt.*

Plin. lib. 11. scribit, in Aegypto *formicas esse magnitudinis luporum.*

Frumentis.

Cremona *frumenti ferax est. Vnde Mantuanus: Et frumentiferæ cultißima rura Cremonæ.*

Plinius scribit, Siciliam, & Beticam *frumenti adeò fœcundas esse, ut aristas centum granorum egerant.*

De Babylonia, *Herodotus in Clio. Hæc regio, in=*

quit, omnium (quas uidimus) optima est duntaxat ferendo frumēto. Nam in arboribus ferendis, uite, olea, nequaquàm de principatu contendit. Cereris autem fructu procreando, adeò ferax est, ut nunquàm non ferè ducena reddat. Et ubi præstãs bonitate se uincit, etiã ad tricena quaternûm ferè digitorum latitudine, triticeis atque hordeaceis folijs.

Frumentifera etiam est Eleusis urbs Atticæ. Mantuanus in Dionysio: Misit & altricem frugum Cerealis Eleusim.

Africa. Horatius lib. 2. Ser. Frumenti quantum metit Africa. Idem libro 1. Car. Quicquid de Libycis uerritur areis.

Appulia. Idem Horatius lib. 3. Car. Quàm si quicquid arat impiger Appulus, Occultare meis dicerer horreis.

Gargarus mons, seu Gargara in plurali. Ouid. Gargara quot segetes, quot habet Methymna racemos.

Morauia regio Bohemiæ uicina, pabulo, frumento, & pecore abundat.

Frugibus.

Siciliam frugibus esse fœcundißimam constat. Stroza pater: Aruaq; frugiferæ pinguia Sicaniæ. Hinc orta est fabula de Cerere, quæ ibidem fruges, & modũ arandæ terræ commonstrasse dicitur. Et Cicero Siciliam horreum populi Romani uocat, quæ sæpè maximos pauerit exercitus.

Strepit etiam hac ubertate Italia. Virgil. lib. 2. Georg. Salue magna parens frugum Saturnia tellus. Plynius li. 3. cap. 5. Italiam uocat terram omnium terrarum alumnam.

Idem

Idem lib.5.de Africa loquens, Ita (inquit) appellatur regio fertilitatis eximiæ, cum centesima fruge agricolis fœnus reddente terra. Horatius libro 3. Car. Fulgentem imperio fertilis Africæ.

Hispania. Martianus Capella: Europæ (inquit) lumen Hispaniæ cõtributum, fertili frugum, optimæq; prouinciæ, metallorum auriq; fœtura, & meri marmoris, gemmarumq; muneribus prædicandæ.

Sardinia. Claudianus: Humanæ speciẽ plantæ se magna figurat Insula, Sardiniam ueteres dixere coloni, Diues ager frugum.

Plinius lib.21.cap.15.scribit, Aegyptum frugum esse fertilißimam. Vnde Priscianus, seu Rhẽnius in Dionysij Geographia: Hinc Nilus currens ad partes flumine pingui, Fertilis Aegypti terras fœcundat opimas.

De Fortunatis insulis, Horatius in Epodo: Petamus arua, diuites & insulas, Reddit ubi Cererẽ tellus inarata quotannis.

Homerus scribit, templum Cereris fuisse in Pyraso urbe Phthiæ, propter copiam frugum eius loci.

Aroa urbs Achaiæ, nomen sumpsit ab Aratro, quòd sit pariter ferax frugum.

Est fertilis Thracia frugum & frigore, & æstibus, ut Africa & Aegyptus, inquit Plinius.

Fructibus.

Plinius libro 5. scribit Atlantem Mauritaniæ montem, opacum, nemorosum'que esse, & scatebris fontium riguum, quà spectat Africam, Fructibus omnium generũ sponte ita subnascentibus, ut nũquàm satietas uoluptatibus desit.

Cicero de lege Agraria contra Rullum: Campania (inquit) semper superbit bonitate agrorum, & magnitudine fructuum, salubritate aëris, & pulchritudine regionis.

Viuaresium prouincia est superior linguæ Oxitanæ, Rhodano contermina, qua prospicit Orientem, terra quidẽ montosa, ruentibusq; impetu miro torrentibus ubiq; irrigua, frequens & uelut turrita montium multitudine, præter cæteras Galliæ partes. Quod tamen de bonitate, & fertilitate loci nihil adimit, imò uerò auget inusitata quadam natura. Nam (quod est præcipuum) uina profert laudatißima, omniumq; laudibus, nemine reclamante, longis interuallis anteferenda. Qua parte respicit Occidentem, montes habet, electißimis, raraq; bonitate castaneis refertißimos. Omnium præterea pomorum, nucum, & aliorum hoc genus fructuum adeò ferax, ut nec pyra Calabriæ, nec hortos Hesperidum, nec Phæacum pomaria conferre liceat. Granis, herbis, floribus, uiolis, fructibus intantum fœcunda, ut in ea pingenda, omnibusq; dotibus ornãda, uires suas exercuisse natura uideatur. Vbertatem & copiam leguminum si uideres, rapereris in admirationem, tibiq; iucundum eßet istic relicta patria exulare. Nec immeritò Viuaresium, à uita, aut uiuariorum multitudine nomen meruit. Habet enim leporaria, ornithones, auiaria, & cætera, quæ uillaticam decent pastionem.

Fagis.

Plinius libro decimosexto scribit ex Cornelij Alexandrini testimonio, dulcißimas eße fagos in Chio insula, earumque glandibus obsessos ibidem homines diu durasse.

Feris.

Feris.

Polybius apud Plinium prodit, ab Atlante Occasum uersus, saltus esse plenos feris, quas generat Africa.

Scythia regio feris abundat, propter solitudinem hominum eius regionis, qui nullis certis sedibus utuntur, sed uagi feruntur in plaustris. Vnde & Scytharum solitudo, transijt in prouerbium.

Ferro.

Chalybes populi sunt in Ponto, prope Thermodoontem, qui optimo abundant ferro. Virgil. lib. 1. Georg. India mittit ebur, molles sua thura Sabæi: At Chalybes nudi ferrum.

Norici Alpium populi, uenas ferri laudabiles habuerunt. Hinc Horatius ensem uocat Noricum, dicens: Quas neque Noricus Deterret ensis.

Melita quoque Siciliæ insula præstantes habet ferri fodinas.

Bilbilis fluuius est Hispaniæ, apud quem optima ferri temperatura fiebat. Hinc Horatius libr. 1. Carm. Loricas uocat Iberas, dicens: Quum tu coëmptos undique nobiles Libros Paneti, & Socraticam domum Mutare loricis Iberis, Pollicitus meliora, tendis.

Fundis.

Baleares duæ sunt ĩsulæ in mari Hispano, apud quas usus fundæ repertus est, et adeò celebratus, ut matres filios suos alijs auibus olim uesci nõ paterentur, nisi quas funda fuissent adepti. Florus, Cibum (inquit) puer à matre nõ capit, nisi quid ipsa mõstrãte percusserit. Lucanus libro 1. Et torto Balearis uerbere fundæ Ocyor. Plin. libr. 3. Baleares (inquit) funda bellicosas, Græci Gymnesias dixere. Virg. lib. 1. Geor. Stuppea torquentur Balearis uerbera fundæ.

Fauis.

Fauis abundat Hybla *&* Hymettus. *Sill.lib. 14.* *Tum quæ nectareis uocat ad certamen Hymettum, Audax Hybla fauis.*

Faui cera spectabiles reperiuntur in Pelignis, Sicilia, Creta, Cypro, Africa. *Plinius scribit uisum in* Germania *octo pedum longitudinis fauum.*

Floribus.

Cilicia. *Statius lib. 2. Syl. Quid Cilicum flores, quid munera graminis Indi?*

Enna *urbs Siciliæ. Stroza pater: Non tu floriferis in odoræ uallibus Ennæ.*

Saba. *Statius lib. 5. Syl. Ver Arabum, Cilicumq́; fluit, floresq́; Sabæi.*

Aetna. *Ausonius: Qualis floricoma quondam populator in Aetna.*

Hybla. *Ouid. libr. 5. de Trist. Florida quàm multas Hybla tuetur apes.*

Paphos. *Crinitus: Seu tu floriferam concelebras Paphon.*

Turia *fluuius Hispaniæ. Claudianus: Floribus & roseis formosus Turia ripis.*

Plinius lib. 21. scribit Cyrenis semper flores esse laudatißimos.

Tritum Adagium est apud Erasmum, Samiorum flores: ubi quis extremam decerpit uoluptatem: quòd ea insula florum ubertate claruerit.

Fabis.

Plinius lib. 4. ait, Burcanam *insulam esse Pōti, quæ Fabaria dicatur Latinis, à multitudine frugis inibi sponte prouenientis. Est autem insula Oceani septentrionalis,*

nalis.

Fraxinis.

Ida mons Fraxinis abundat tantæ bonitatis, ut Citro ſint ſimiles, & ablato cortice plærunq; ementes decipiãt. Naſcuntur & in Co inſula. autore Plinio.

Ficubus.

Plurima ficus exit in Theſſalia & Macedonia, teſte eodem Plinio lib. 6.

Horatius in Epodo ait Fortunatas inſulas abundare ficubus, ſcribens: Suam'que pulla ficus ornat arborem.

Credibile eſt maximas eſſe ficus Indiæ, & ualde ſpacioſas, quum ſub earum una turmæ condantur equitum.

Figulinis officinis.

Pythecuſa, autore Plinio li. 3. dicta eſt non à Simiarum multitudine, ſed à figulinis. Pythos enim dolium dicitur.

Fontibus.

In Ida monte multi ſunt Fontes: Ex quorum duobus Scamander, & Simois ſcaturiunt. Ouid. lib. 2. Meta. Et tũ ſicca, prius creberrima fontibus Ida. Thomas Radinus: Ida multifons, Cyzicũ Romanis honora. Propterea aquoſam eam uocat Horatius lib. 3. Car. dicens: Qualis aut Nireus fuit, aut aquoſa Raptus ab Ida.

In Tomaro monte Epyri centum eſſe fontes docet Plinius lib. 4. Tomarus (inquit) mons centũ fontibus circa radices Theopompo celebratus.

Flammis.

Veſæuus mons Campaniæ, flammas quãdoq; proiecit. Mantuanus in Brixia: Et quæ flammiuomi pariunt arbuſta Veſæui.

Felibus.

Tarteſsij populi ſunt in Iberia, apud quos Feles maxime naſci dicunt. Vnde natum Adagium, Feles Tarteßia.

Fluminibus.

In India mira eſt fluminum uaſtitas. Proditur Alexandrum magnũ, nullo die minus ſtadia DC. nauigaſſe in Indo fluuio, nec potuiſſe ante menſes quinque enauigare, adiectis paucis diebus. Et tamen minorem Gange eſſe conſtat. Megaſthenes apud Plinium ſexaginta eius amnes prodit.

Ferulis.

Ferulas in Aegypto præcellere ſcribit Plinius libro 13. cap. 22.

Gallinis.

VArro libr. 3. de Re Ruſt. Gallinæ, inquit, Africanæ ſunt grãdes, quas Meleagrides appellãt Græci. De his loquitur & Martialis: Anſere Romano quamuis ſatur Annibal eſſet, Ipſe ſuas nunquam barbarus edit aues. Suetonius in Caligula: : Hoſtiæ erant Phœnicopteri, Pauones, Tetraones, Numydicæ, Meleagrides.

Gallinaria inſula eſt in mari Liguſtico, nomẽ inde ſortita, quòd gallinis abundet. Aelianus apud Volaterranum teſtis eſt, Meleagrides eſſe in Lero inſula, quas fabula uult Meleagri Oenei filij natas, luctu patris in aues fuiſſe conuerſas.

Gemmis.

Plinius lib. 6. ait in Taprobane inſula aurum & argentum eſſe in precio, Marmor teſtudinis ſimile, Gemmas, Margaritasq; in honore multo præſtantiores.

India

India *uarijs abundat gemmis. Sabellicus: Cernere erat, quicquid gemmarum prodiga mittit India, quicquid opum pelago ſcrutatur Erithra. Propertius lib. 2. Indica quos medio uertice gemma tenet.*

Erithra *rubri maris inſula. Claudia. Talis Erithræis intextus Nebrida gemmis Liber agit currus.*

Idaſpes *fluuius. Claudianus: Diues Idaſpæis augeſcat purpura gemmis.*

Garamantes populi Orientales. Sillius lib. 15. Ardebat gemma Garamantide cærula ueſtis.

Habet & Mare rubrum *gemmas uarij coloris, magniq; precij. Seneca in Hercule Oetæo: Geſtat pelagi dona rubentis, Nec gemmiferas detrahit aures Lapis Eoa lectus in unda. Tibullus lib. 3. Quid'ue in Erythræo legitur quæ littore concha.*

Sunt & fluuij nonnulli gemmis nobiles, inter quos Aoaxis, *&* Ganges *numerantur à Plinio.*

Glandibus.

In Dodona *Chaoniæ ſylua primùm repertus eſt glandis uſus. Verg. lib. 1. Geor. Chaoniam pingui glandem mutauit ariſta.*

Gruibus.

Apud Strymonem *fluuium, et* Biſtonem *lacum Thraciæ, grues maximè per æſtum morantur. Lucanus lib. 3. Deſeritur Strymon, rapido committere Nilo Biſtonias conſuetus aues.*

Gazis.

Gazæ dicuntur diuitiæ Perſarum, *quòs auro, gemmis & unguentis refertiſsimos fuiſſe conſtat. Statius lib. 1. Syluarum. Dignæ Midæ, Crœſiq; bonis, & Perſide Gaza. Sabellicus: Regia quod Crœſi cepit, quod Perſica re-*

gum Gaza uctus.

Gryphibus.

Gryphes habent Hyperborei septentrionales. Politianus: Gryphes Hyperboreos Nemesis, Cytheræa columbas.

Gobijs.

Gobijs Venetiæ. Martia. In Venetis sint lauta licet conuiuia terris, Principium cœnæ Gobius esse solet.

Glanijs.

Glanij pisces sunt, quos Volaterranus ex testimonio Stephani grãmatici, ait nasci apud Glanium Cumarum fluuium.

Gruibus piscibus.

Grus piscis est habens os et ceruicem grui aliti similem, & squamas instar pennarum eius. Nutrit hunc piscem Corinthium pelagus, magnitudine pedum xv.

Galgulis.

Galgulus auis est magnitudine turturis, toto corpore uiridis, frequens in Peloponneso.

Graculis.

Venetorum Adriam incolentium regio tot habet graculos, ut fruges populentur, & iacta absumant semina.

Glasco.

Glascum herba est, qua Plinij temporibus Britanni se inficiebant, atro colore terrorē ostentantes. Vnde Martialis: Barbara de pictis ueni Bascauda Britannis. Bapt. Pius: Et Galatæ, Heluetijq; truces, pictiq; Britanni.

Glaucione.

Glaucion herba est folijs similibus Papaueris, frequens in Syria.

Gagate

Gagate.

Gagates lapillus nascitur in Lycia, iuxta ostium Gagatis fluuij, unde nomen traxit.

Gypso.

Gypsum Tympheticum laudat Plinius, à Tympho oppido. Plurimum quoq; effoditur in Epiro. Fit etiam in Phœnicia, Turijs & Perrhebia.

Alijs rebus.

Gentianam herbam habet Phœnicia & Illyricum: Galestitem gemmam Achelous, Galbanum herbam, Syria.

Hircis.

Cinyphs fluuius est Aphricæ, apud quem grandes nascuntur Hirci, uillo'que tonsili. Vergilius: Nec minus interea barbas, incana'que menta Cinyphij tondent Hirci.

Hydris.

Nilus fluuius. Mantuanus in Aprili: -Niligenas abigens ab ouilibus Hydros.

Helleboro.

Plurimum hellebori nascitur in Oeta monte. autore Plinio.

Supra Anticyram quoq; montes sunt petricosi, in quibus copiose prouenit helleborum. Hac autem herba purgantur insaniæ. Propterea Liuius Drusus Tribunus pleb. quum morbum comitialem pateretur, Anticyram dicitur nauigasse, in ea'que insula helleborum bibisse, atque ita morbo liberatum. Vnde etiam Horatius in Arte: Si tribus Anticyris caput insanabile, nunquam Tonsori Licino commiserit.

Apud Helyconem Bœotiæ montem, nascitur quoq; optim

optimum, & cerebro utile, purgandæ'que insaniæ itidem efficax.

Herbis.

Homerus apud Plinium libro 15. gloriam herbarum Aegypto tribuit. Diodorus de Aegypto loquens: Terra (inquit) inculta relicta pecori ad pastum adeò exuberat herbis, ut oues bis anno pariant, bis'que præbeant lanam.

Aeschylus apud Plinium Italiam herbarum potentia refertam prodit.

De Aci fluuio. Ouidius lib. 4. Fast. Præterit & ripas herbifer Aci tuas.

Epyrus. Idem Ouid. lib. 8. Meta. Misit aprum quanto maiores herbida tauros Non habet Epyrus.

Herbis ueneficis.

De Caucaso & Scythia, Claudianus libro primo in Ruff. Funestarumq; potestas Herbarum, quicquid letali gramine pollens Caucasus & Scythicæ uernant in gramine rupes.

Colchos & Iberia. Hora. in Epod. Herbasq; quas Colchos atq; Iberia mittit uenenorum ferax.

In Ponto quoque prouentus est malorū graminum. Vergilius in Bucolicis: Has herbas atque hæc Ponto mihi lecta uenena Ipse dedit Mœris, nascuntur plurima Ponto.

Thessalia. Tibullus libro secundo: Quicquid habet Circe, quiquid Medea ueneni, Quicquid & herbarum Thessala terra dedit.

Hortis.

In Phæacia horti fuerunt memorabiles, & pomaria uarijs referta fructibus. Quæ quum magno studio coleret rex eius

rex eius loci Alcinous, Deus hortorum creditus est. Statius lib. I. Syl. Quid Bifera Alcinoi laudem pomaria, uosq́;, Qui nunquam uacui prodistis in aëra rami?

Syria fuit in hortis operosissima, autore Plinio. Inde quoq; est prouerbium Græcis, Multa Syrorum olera.

Hyacyntho.

Hyacynthum florem mittit Aethiopia. Frequens etiam nascitur in Thermis Diocletianis, Eximiè quoque prouenit in Gallia. autore Plinio.

Hysopo.

Hysopum montanum et hortense optimum nascitur in Cilicia, in Tauro monte, Dein probatur Pamphilium & Smyrnæum.

Helenio.

Helenium flos est, quem lacrymis Helenæ fabulantur natum. Reperitur in Helena insula.

Hippice.

Hippice herba est, qua pasti equi diuturnã famem sustinent. Vnde nomen sumpsit. Frequens est in Scythia. Prædulcis circa Bœotiam.

Herodijs.

Herodij aues sunt prope flumina degentes, frequentes in Diomedæa insula.

Hircis piscibus.

Hirci pisces circa Cyrenaicum Sardoum'que mare oberrantes uisuntur cum Delphinis.

Alijs rebus.

Heliotropium herbam mittit Aethiopia.
Hephestitem gemmam, Corycus.
Hexeconthalithum gemmam, Troglodytæ.
Hematitem, Aethiopia.

Hydromell

Hydromellem, *Phrygia.*
Hyænas *animalia, Africa.*
Hematopodes *aues, Aegyptus.*
Hammoniacum, *Africa.*
Hiacynthos *gemmas Aethiopia, atq; etiam Chrysolytos, aureo colore translucentes. Quibus præferuntur Indicæ, & (si uariæ non sint) Bactrianæ.*

Ignibus.

Aetna *inter mõtes igniferos numeratur. Lucanus lib. 1. -Et ardenti ciuilia bella sub Aetna.*

Iaculis.

Gnosos urbs est Cretæ, cuius incolæ Iaculis claruerunt. Luca. lib. 3. Gnososq; agitare pharetras Docta, nec Eois peior Gortyna sagittis.

Iuncis.

Inter Iuncos præstantißimus est Nabathæus, *deinde* Arabicus, *quem quidam* Babylonicum *uocant. Tertius* Libycus, *propè inutilis. Laudatur &* Hispanus, *quo fiunt funes.*

Iri herba.

Iris herba est odorata, Raphano similis, unguẽtisq; & medicinæ aptißima. Frequens est in Cyzico *insula.*

Iride gemma.

Iris gemma (quam crematam, tusamq; ad Ichneumonũ morsus remedio esse Horus apud Plinium prodit) nascitur in Perside.

Isati.

Isatis herba est fullonia, rubro colore, quam mittit Syria.

Iuniperis.

Scribit Plin. li. 16. uastas esse iuniperos in Hispania.

Insulis

Insulis..

Idem lib. 3. ait, Illyrici oram mille amplius insulis frequentari, propter naturam uadosi maris.

Ichneumonibus.

Ichneumon serpens aspidi infestissimus, frequens est in Aegypto.

Ibidibus.

Ibis auis circa Pelusium tantum nigra est, cæteris omnibus locis candida.

Lanis.

Miletos Asiæ fuit ciuitas, præstantia Lanarum (quæ ibidem inficiebantur) memorabilis. Vergilius lib. 3. Georgicorũ: Quamuis Milesia magno Vellera mutentur Tyrios imitata colores.

Tarenti quoque optime inficiebantur Lanæ. Horatius libro secundo Serm. Lana Tarentino uiolas imitata ueneno.

In Canusio Appuliæ oppido, & Caledonia, seu Britannia fuit eximia lanarum bonitas. Quintianus in Cleopoli: Fama Caledoniæ sileat miracula Lanæ Et Canusina simul.

Lingonicas lanas probat Martialis lib. 11. dicens, Lingonicis agedum tumeat tibi culcitra Lanis.

De Melita insula maris Siculi, Sillius libro decimoquarto: Tela'que superba Lanigera Melite, & littus piscosa Melacte.

Luceria uetus fuit Dauniorum oppidum, ubi sacrũ Mineruæ fanum extitit. Eius Lanas probat Horatius li. 3. Carm. Te Lanæ propè nobilem Tonsæ Luceriam, non citharæ decent. Plinius lib. 26. commendat Galaticas, Tarentinas, Atticas, Milesias.

Plinius

Plinius lib. 8. de lanis & ouibus loquens: Hispania (inquit) nigri uelleris præcipuas habet, Polētia iuxta Alpes cani, Asia rutili, quas Erithras uocant, Item Bætica, Canusium: Fului Tarentum.

Laserpicio.

Laserpicium genus est herbæ preciosissimæ, & in medicinis optimæ (Silphion Græci uocant) cuius succus Laser, folium Maspetum dicitur. Nascitur hæc herba in diuersis locis: sed omnium laudatissima est apud Cyrenem Libyæ urbem. Catullus ad Lesbiam: Quàm magnus numerus Libyssæ arenæ Laserpici feris iacet Cyrenis.

Lentisco.

Linternus Cãpaniæ fluuius Lentisco arbore abundat. Ouidius libr. 15. Hinc calidi fontes, lentisciferum'que tenetur Linternum.

Lactucis.

Plinius lib. 19. ait, Lactucas in binos pedes aliquando se pandere, sed in Circelensi agro amplissimas prouenire.

Lauris.

In Olympo monte (inquit idem lib. 16. cap. 33.) nulla est arbor Lauro copiosior.

Idem lib. 15. Laurus (inquit) nõ quia perpetuò uiret, nec quia pacifera est, præferenda utiq; Myrto, et Oleæ est: sed quia spectatissima in monte Parnaso, ideoq; etiã Apollini grata. Ouid. li. 11. Ille caput flauum Lauro Parnaside uinctus. Verg. li. 2. Georg. Et iam Parnasia laurus Parua, sub ingenti matris se subijcit umbra.

Laurum Peneiam plerunque appellant poëtæ, à Peneo Thessaliæ fluuio, iuxta quem frequens est hæc arbor.

Val. Flac

Valer. Flacus lib. 1. Et in summo Laurus Peneia Cono.

Permessum Bœotiæ fluuium, Lauros habere docet Pontanus lib. 2. de hortis Hesperid. dicens: Bænaci de fonte ferat Permeßida Laurum.

Phocis. Sabell. in Eleg. Phocaicæ Laurus, Libethridumq; chori.

Sicyon quoq; urbs Oleo & Lauro abundat, unde Sicyonia bacca dicitur.

Plynius lib. 15. ait, plurimam Laurum in Ida, & circa Heracleam Ponti prouenire.

Lacte.

Sassina urbs Vmbriæ, Plauti patria, Lacte abundat. Martialis: Metam quod lactis Saßinate de sylua.

Lituania tantam habet lactis copiam, ut eius regionis incolæ semper fere lacticinijs utantur, & melle.

Habent & Fortunatæ insulæ magnam uim lactis: Vnde Hora. in Epod. Illic iniussæ ueniunt ad mulctra capellæ, Refertq; tenta grex amicus ubera.

Leonibus.

Africa. Ouid. lib. 4. Trist. Tempore Pœnorum compescitur ira Leonũ. Idem de omnibus propè Africæ partibus memoratur.

Getulia. Hora. Atqui non ego te, Tigris ut aspera, Getulus'ue leo, frangere persequor.

Libya. Martial. libro 7. Iam cernes Libycum uallo assultare leonem.

Caspia. Statius libro 8. Theb. Cæde redit, sic Hircana leo Caspius umbra.

Marmarica. Seneca in Agamemnone: Marmaricus leo Morsus cruentos passus audacis leæ.

Massylia. Codrus: Antè pauens capiet Maßylum

dama leonem.

Habet & Parthia leones. Marullus: Quos fera tygris, quos leo Parthicus.

Mauritania. Pontanus: Sed prius aut Mauro ueniam fera præda leoni. Horatius lib. I. Carm. Nec Iubæ tellus generat leonum Arida nutrix.

Plinius libro octauo scribit solam Syriam leones nigros alere.

Lente.

Lens legumen est, quo qui uescerentur, olim æquiore animo fieri crediti sunt. Frequens est Aegypto, & Pelusio Nili hostio. Martialis: Accipe Niliacam Pelusia munera Lentem. Vergil. lib. I. Geor. Nec Pelusiacæ curam aspernabere lentis.

Lino.

Abundat Aegyptus Lino tenuißimo. Syllius libro 3. Et Pelusiaco filum componere Lino. Argumentum maximæ tenuitatis est, quòd singula fila CCCLXV. filis constare dicantur, cuiusmodi uisa sunt in Thorace Amasis regis, qui Rhodi uisebatur. autore Plinio. Aethiopes, & Indi ex malis, Arabes ex cucurbitis, Asiatici ex genista Lina demetunt.

Est & sua gloria Cumano in Campania, quo ad piscium capturam utuntur eius urbis incolæ.

Carbasinum Linum apud Tarraconem repertum est, ex quo nautica uela conficiuntur. Ex quo & Carbasus nomen habet.

Nascitur Linum in desertis Indiæ, apud Carystum insulam, tanta bonitate & excellentia, ut margaritarum adæquet precium. Carbasinis uestibus Indi & Arabes corpora uelant, quæ sunt auro purpuráq; distinctæ, ut

scribit

ſcribit Curtius. Vnde Propertius libro 4. Raptá'ue odorato Carbaſa lina duci.

Setabis urbs Hiſpaniæ agrum habet nomine Spartarium, à Sparto lini genere. Plinius quoque ſcribit citeriorem Hiſpaniam habere ſplendorem lini præcipuum. Setabica lina probat Catullus dicens: Nam ſudaria Setaba ex Iberis Miſerunt mihi muneri Fabullus.

Larice.

Laricem arborem frequentem eſſe in Ida, docet Plinius libro 16.

Luto fictili.

Samon & Sagunthũ Luto fictili ad uaſa aptiſsimo abundare certum eſt. Martialis libro 8. Ficta Sagunthino Cymbia malo Luto. Eandem ob cauſam Lagœna uocatur Sagunthina à Iuuenale.

Lænis ueſtibus.

Pellene urbs fuit Achaiæ, à Pellene Titane condita, apud quam optimæ fiebant Lænæ ueſtes, quæ egregiè bellantibus dabantur in præmium uirtutis.

Lapide ſpeculari.

Lapis ſpecularis in Hiſpania reperitur, & in Bononia Italiæ, quẽ quidam humore terræ glaciari modo cryſtalli dicunt.

Ladano.

Ladanum frutex eſt odoratus, quo abundant Arabes & Nabathæi Syriæ contermini.

Lacertis.

Naſcuntur in Arabia Lacertæ duorum cubitorum, In Nyſa uerò monte Indiæ XXIIII. pedum longitudine. Volaterranus ſcribit in Aethiopiæ inſulis captam à regibus Luſitaniæ Lacertam octonûm cubitorum

longitudine, tanto oris rictu, ut solidum infantem deuorasset.

Capraria una ex Fortunatis insulis, itidem Lacertis referta est. autor Plinio.

Locustis.

Incolæ Gasij montis adeò quondam locustis infestati sunt, ut contra eas Iouis auxilium implorauerint, & Seleucidum auium eas perimentium aduentum.

Graculi à Thessalis, Illyrijs, & Lemnijs, nutriuntur contra locustas, quorum ui maxima obruuntur, ubi certa mensura est præfinita, quam singuli enecarunt ad magistratus deferant.

Magnesij & Ephesij contra locustas ordine militari ad bellum exeunt. tanta eorum animalium scatent multitudine.

In mari Indico locustæ aquatiles quaterna implent cubita. autore Plinio. In India ternûm pedum longitudinis esse traduntur, cruribus & femoribus serrarum usum præbentes quum inaruerunt.

In Cyrenaica regione lex est ter anno debellandi eas.

Necare & in Syria militari imperio coguntur, quæ tamen Parthis in cibo gratæ sunt.

Lupis piscibus.

Lupum piscem laudatißimum capi Romæ in Tyberi fluuio scribit Plinius lib. 9.

Lupis feris.

Cælius scribit Lupos apud Crotoniatas maximè scatere, à quibus Milonem ibidem deuoratum scribit.

Lagnibus.

Lagnis piscis apud Mæandrũ & Lycum Asiæ, item

item apud Strymonem Europæ fluuios cernitur.

Loto.

Loton arborem gignit Africa, sed præcipua est circa Syrtes, atq; Nasamones. autore Plinio.

Lilio.

Lilium laudatißimum est in Antiochia, & Laodicea Syriæ, mox in Phaselide. Quartum locum obtinet in Italia nascens.

Susa urbs Persarum à Memnone cōdita nomen sumpsit à Liliorum multitudine. Nam Persæ Susam uocant Lilium.

Leporibus.

Baleares insulæ tot quondā leporibus obrutæ sunt, ut eius loci habitatores aduersus prouentum eorum, auxilium militare ab Augusto petiuerint. Nam prius famem regioni populatis meßibus attulerant. Leporē marinum tactu pestilentem habet Indicum mare.

Lyncibus.

Lyncas frequentes generat Aethiopia. autore Plinio libro 8. cap. 12.

Habet Ledonem herbam Arabia, Lesbidem gemmam Lesbos.

Melle.

HYbla mons Siciliæ optimo abundat melle. Martialis lib. 11. Mella iubes Hyblæa tibi, uel Hymettia nasci.

Sicilia. Varro lib. 3. de re Ru. Propter hoc Siculum mel fert palmam, quòd ibi thymū bonum & frequens est.

Hymettus mons Atticæ. Statius lib. 6. The. Strident & Hymettia mella.

Attica. *Ouidius: Adijce de flauis Attica mella fauis. Plinius: Mellis Attici in toto orbe summa laus existimatur.*

Calydna *una est Cycladũ, mellis itidem ferax. Ouidius lib. 8. Dextra Lebynthos erat, fœcunda'que melle Calydna.*

Scribit Plyn. Sabæos esse ditißimos syluarum fertilitate odorifera, auri metallis, agrorum, rigui mellis, cæræq; prouentu.

Calabria. *Horatius: Quanquàm nec Calabræ mella ferunt apes.*

In Fortunatis insulis *copia est optimi mellis. Horatius: Mella caua manant ex ilice montibus altis.*

Cyrnus *insula est abundans melle, sed illaudato. Vergil. Sic tua Cyrnæas fugiant examina taxos.*

Torini *populi Indiæ uictitant melle, quo affluunt. Val. Fla. lib. 6. Mellis honos Torinis.*

Strabo ait in India *arundines sine apum auxilio mel ferre suauißimum.*

Mellaria *oppidum Hispaniæ meruit nomen à copia mellis.*

Marmore.

Sinada *oppidum Phrygiæ, ad LX. stadia proximum habet uicum Docimum, ubi marmor nascitur, quod incolæ Docimitem, Romani Sinadicum uocant. Horatius: Quòd si dolentem nec Phrygius lapis, Nec purpurarum sydere clarior Delinit usus. Hac ratione Pontanus Idæas uocat columnas dicens: Hinc etiam templa Idæis innixa columnis. Statius lib. 1. Syl. Sola cauo Phrygiæ mittit quã Sinados antro, Ipse cruentauit maculis lucentibus Atys.*

Commendatur & marmor Numidicum, *quod*

M.Lep

M. Lepidus primus omnium Romæ oſtendit, maculis quidem purpureis uariatum: nam hunc lapidem Atys quum in Phrygia Cybelem fugeret, cruentaſſe dicitur. Vocatur autem Porphyrites. Plinius ait, præter marmoris Numidici, ferarumq; prouentum, nullum aliud eſſe regionis inſigne. Martialis: Marmore picta Nomas.

Laconicum marmor uiride erat, & cunctis hilarius, omniumq; precioſiſsimum. Statius in Syl. Hic dura Laconum Saxa uirent.

Tænarus Laconiæ promontorium marmor habuit laudatiſsimum. Tibullus: Quid'ue domus prodeſt Phrygijs innixa columnis, Tænare ſiue tuis, ſiue Caryſte tuis?

Thaſos Cycladum una marmor habuit maculoſum, quod Thaſium dicitur.

Caryſtos urbs Euboiæ, marmor habuit laudabile, quo primus in columnis Romæ uſus eſt Mamurra. Plinius: Caryſtos (inquit) nobilis, nobilior tamen marmore. Lucanus: Qua maris anguſtat fauces lapidoſa Caryſtos.

Luna urbs Ethruriæ marmor habuit candidum & lucidum, quam propterea metalliferam, id eſt Marmoris feracem, uocat Statius, dicens: An ne metalliferæ repetit iam mœnia Lunæ.

Eurotas Laconiæ fluuius, ab eiuſdem rei præſtantia commendatur.

In Syene Aegypti urbe fodiebatur etiam maculoſum marmor, quod Pyropœcidos, id eſt, igneis maculis uariatum dicitur. Eo faciebant obeliſcos Aegypti reges.

Paros quoque Aegæi maris inſula marmor habuit

laudabile. Plinius scribit Aegyptium Labyrinthum lapideis è Paro columnis fuisse factum. Horatius: Vrit me Glyceræ nitor, Splendentis Pario marmore purius. Ouidius lib. 3. Metamor. Hæret ut è Pario formatum marmore signum.

Apud Sicyonem marmorum fuit nobilis uena, ubi Dipœnus & Scyllus cælatores patria Cretenses claruerunt.

Chios quoq; maris Aegæi insula, Taygetus, seu, Taygetum mons Laconiæ, Hymettus Atticæ, Donisa, Liguria, Dalmatia marmoris eximij laudem meruerunt.

Meretricibus.

In Suburra uico urbis Romæ fuerunt meretricum domicilia, quæ propterea Suburranæ dicuntur. Pamphilus: Deq; Suburranis Thaida fornicibus. Martialis: Famæ non nimium bonæ puellam, Quales in media sedent Suburra.

Corinthus urbs tantis delicijs eneruata est, ut Veneris templum ibidem fuerit, ubi mille circiter elegantes meretrices paratæ erant uenientibus se prostituere, inter quas numerantur præcipui nominis, Lais, Thais, Cyrene, Leæna, Synope, Phryne, Sicyone. Vnde natum prouerbium, Corinthiari, id est, Lasciuire.

Myrtis.

Sparta. Vergil. in Battarum: Et uiolæ genus omne hic est, & Spartica Myrtus.

Orontes. Salmonius: Non Thabor horum animos, non myrtifer angit Orontes.

Eurotas. Catullus: Quales Eurotæ perpingunt flumina Myrtos.

Metallis

Metallis.

Ilua insula Thusciæ adiacens, clara est metallis. Ver. lib. 10. —Ast Ilua trecētos, Insula inexhaustis Chalybum generosa metallis. Plinius: Venaria Ilua, cū ferri metallis.

De Amathunte Cypri ciuitate, Ouidius lib. 10. At si forte reges fœcundam Amathunta metallis.

De Themese Cypri urbe. Statius lib. 1. Syl. Et queis se totis Temese dedit hausta metallis. Ouidius lib. 15. Hippotadæq; domos regis, Temesesq; metalla.

De Luna urbe Ethruriæ, Statius lib. 4. Syl. An ne metalli feræ repetit iam mœnia Lunæ?

Posidonius dicebat Plutum deum opulentiæ habitare subterranea Hispaniæ: tanta est in eo terrarum tractu, metallorum fœcunditas.

Italia (inquit Plinius) metallorum omnium fertilitate nullis cedit terris.

Murice.

Murex piscis est, cuius humore fit color purpureus, & quandoq; pro purpura capitur. Murice autem claruerunt loca sequentia: Tyros, Vergilius: Tyrioq; ardebat Murice læna.

Africa, Horatius: Te bis Afro murice tinctæ Vestiunt lanæ.

Baiæ. Idem lib. 2. Ser. Murice Baiano potior Lucrina Peloris.

Getulia. Idem, Argentum, uestes Getulo murice tinctas.

Phocis. Ouidius lib. 6. Meta. Phocaico bibulas tingebat murice lanas.

Tarentum. Sidonius: Muricis Tyrij, seu Tarentini

conchyliato ditat indutu.

Sidon. *Lucanus: Et Tyros instabilis, precioſa'que murice Sidon.*

Laconia. *Pamphilus, Picta, nec Oebalio fulget quæ murice ueſtis.*

Aſsyria. *Sidonius: Aßyrius murex, nec tibi ſigna dabit. Idem dicendum de locis Oſtro & purpura claris.*

Muribus.

Coſæ *urbs Italiæ, murium quotidie erumpentium multitudine obruta eſt.*

Tanta eſt in Aegypto *murium abundantia, ut & ſegetes populentur, his'que litatione & uotis reſiſtere oporteat.*

Argillus *mons Thraciæ dictus eſt à multitudine murium, qui in terra ibidem reperti ſunt concertantes. Argillus lingua Thracum mus dicitur.*

Scribit Plinius ex Gyaro Cycladum inſula, incolas à muribus fugatos.

Plurimi & ad Troadem *peruenerunt, unde iam magno prouentu fugauerunt accolas.*

Tantus fuit apud Perſas *murium prouentus, ut repertæ ſint prægnantes in utero parentum. teſte Plinio.*

Meſsibus.

Habet Aegyptus *binas in anno meſſes, ac totidem æſtates. De* Africa *& Aegypto, Statius li. 3. Syl. Quod meßibus Afris Verritur, æſtiferi quicquid terit area Nili. Aegyptus ab antiquis orbis horreum uocata eſt, quò Dei animi gratia & ſalutis confugere ſoliti ſunt.*

Libya. *Horatius: Quicquid de Libycis uerritur areis. Mart. Poßideat Libycas meſſes, Hermumq; Tagumq;.*

Coronia

Coronia urbs Thessaliæ. Statius li. 7. Theb. Exilem Glisanta, Coroniamq; feracem, Messe Coroniam, Baccho Glisanta colentes.

Gargarus mons in Ida. Claud. Iam flauescentia cẽtum Meßibus, æstiuæ detondent Gargara falces.

Mercibus.

Orientales populi uariarum rerũ mercibus, ut gemmis, auro, argento, thure, Balsamo, cæterisq; rebus aromaticis abundant. Hinc Stroza filius merces Eoas uocat, dicens: Ille dat Eoa lectos de merce lapillos.

Thebæ urbs centum portarum fama nobilis copiosa fuit Indicarum, Arabicarumq; mercium.

Minio.

Minio pigmento abundat Minius Iberiæ fluuius, nomen inde adeptus. Proper. Vt Mæotica nix Minio si certet Ibero.

Sisapo locus Hispaniæ optimum habet Minium. Pli. Celeberrimum Minium ex Sisaponensi regione Betica, Miniario metallo.

Reperitur & Minium apud Colchos, in rupe quadam inaccessa. Optimum uerò supra Ephesum.

Margaritis.

Margaritis lapillis abũdat India. Plin. Quãtum apud nos Indicis margaritis precium est. Idem li. 9. Principium ergo, culmenq; omnium rerum precij, margaritæ tenent. Indicus maxime has mittit Oceanus. Bap. Pius: Indaq; gemmiferis margaris acta uadis.

Habet etiam margaritas Taprobane Arabiæ insula: item Perimula promontorium Indiæ. Laudantur circa Arabiam in Persico sinu maris rubri.

Scribit Plin. Cascandrum insulam esse desertam in Oceano

Oceano Indiam uerſus, margaritis quæſtuoſam.

Tilos quoque Arabiæ inſula, celeberrima eſt margaritis.

Palæogones incolæ ſunt Taprobanes inſulæ, auri, margaritarumq́; grandium fertiliores quàm Indi.

Tacitus ſcribit Britanniam *aurum & argentum, aliaq́; metalla gignere, & Oceanum margaritas, ſed ſubfuſcas & liuentes. Suetonius ait Cæſarem in Britanniam náuigaſſe, cauſa Margaritarum.*

Mulis.

Hiſpania. *Stroza pater: Hiſpanasq́; ſimul mulas, mannosq́; Britannos Adde.*

Murenis piſcibus.

Mare Siculum. *Martialis: Quæ natat in Siculo grandis murena profundo.*

Plinius probat lupum Tyberis, Rhombum Rauennæ, Murenam Siciliæ, & elopem Rhodi.

Sunt & prope Tarteſſum *Hiſpaniæ urbem delicatæ Murenæ. Quintianus: Traxit & Tarteßia Murena quoſdam.*

Magalibus.

Magalia, ſeu mapalia dicuntur Getulorum caſæ, quæ calamis teguntur. Martialis: Tecum ego, uel ſicci Getula mapalia Pœni, Et Poteram Scythicas hoſpes amare caſas.

Ad hunc locum facere uidetur, quod Salluſtius ſcribit de Numidis, *quos ait habuiſſe alueos nauium inuerſos pro tugurijs.*

Scythæ *quoq; non alias domos habuerunt, quàm uolubiles, & plauſtris ductiles. Vnde Horatius: Campeſtres*

melius

melius Scythæ, Quorum plaustra uagas rite trahunt domos, Viuunt, & rigidi Getæ.

Myrrha.

Myrrham arbusculam aromaticam succo distillantem habet Arabia. Vergilius in Cyri: Ille Arabis myrrhæ quondam qui cepit ocellos.

Habet Myrrham Orontes. Propertius: Aut quid Oronte a crines perfundere myrrha?

Aßyria. Pontanus: Et Aßyriam redolentia pectora myrrham.

Excellit & Troglodytica Myrrha, quæ lucida est, subuiridis, & mordax.

Musculis.

Musculi pisces nascuntur in Stymphali Arcadiæ.

Murijs.

Antipolis urbs Asiæ, Murijs & Thynnis piscibus abundat. Martialis: Antipolitani fateor sum filia Thynni.

Monilibus.

India. Statius lib. 1. Syl. Huic Inda monilia Glaucum, Proteaq́ue, atque omnem Nereida quærere iußi. Vbi loquitur de forma, & cultu Violantillæ uxoris Stellæ poëtæ Patauini.

Murrha gemma.

Murrham gemmam (qua fiebant murrhea, seu murrhina pocula preciosa, multis in locis mittit Parthia. Propertius: Murrheaq́ue in Parthis pocula cocta focis.

Montibus.

Macedonia perpetuis montibus cingitur. Habet ab Oriente Oßam & Pelion, Ab occasu Pindum, Ab Aquilone Olympum, à Meridie, Othryn.

Corsica

Corsica quoq; montibus, tanquàm uerticibus, abundat. Vnde & nomen sumpsit, Corsas enim tempora Græci uocant.

Molaribus.

Antron urbs est Thessaliæ, cauernis & cuniculis abundans, quibus optimi lapides ad molas eruuntur. Gellius uocat molas illas trusatiles, ubi loquitur de Plauto: quem ait operam pistori locasse, & fecisse quæstū in agendis molis illis, quas trusatiles uocant.

Melino.

Melinum pigmentum nomen sumpsit à Melo insula, unde exportatur.

Magnete.

Magnes lapis est argento similis, ferrum ad se attrahens. Reperitur in India, & in Siphno insula maris Aegei.

Melonibus.

Melones (quos ueteres Melopepones dicebāt) fructus sunt hortenses, qui humi rotundātur. Spartianus Ostienses probat.

Muscis.

Plinius ait Cyrenaicos Achorem deum cōtra multitudinem muscarum inuocare, eiq; litare cōsucuisse. Muscarū multitudo depopulata est quondā Megarenses.

Myrica.

Myrica arbuscula, nascitur domestica in Aegypto, & alibi agrestis.

Myrobalano.

Myrobalanum arbor est frequens apud Troglodytas Aethiopiæ, Aromaticam ferens glandem, qua fit unguentum

guentum preciosum. Palma quæ fert myrobalanum, probatißima est in Aegypto.

Malobathro.

Malobathrum unguentum est odoriferum, Syriæ regioni peculiare. Horatius: Cum quo morantem sæpe diem mero Fregi, coronatus nitentes Malobathro Syrio capillos.

Meliloto.

Melilotos herba est suauis & mellea, de qua Ouidius: Pars thyma, pars rores, pars meliloton amant.

Melilotos optimus est Atticus: Nascitur et in Campania circa Nolam mellini coloris, odorisq; uehementis.

Mantichora.

Manticoram feram India gignit magnitudine leonis, pelle uillosa & purpurea, uultu & auribus propè humanis, triplici dētium serie in utraq; maxilla, utrinq; aculeis cuspidatam, quos in certamine pro telis iaculatur.

Monope.

Monopem animal tauri magnitudine habet Pæonia.

Muribus Araneis.

Muribus Araneis, (quos Herodotus Mygdalos uocat) scatet Britannia.

Monocerote.

Monoceros fera est sæuißima, capite ceruino, pedibus elephātinis, cauda aprina, reliquo corpore similis equo, uno in fronte cornu duûm cubitorum armata: Nascitur in Aethiopia.

Margaris.

Margari pisces sunt specie rotunda, & gregatim natantes, ac regem sectantes more apum. Reperiuntur in mari rubro.

Membra

Membranis.

Membranæ Pergami primum repertæ sunt.

Malis punicis.

Malum punicum, seu granatũ, frequens est apud Carthaginem, unde cognomen sumpsit.

Malis Cydoneis.

Malis Cydoneis (quæ & Cotonea dicuntur) nomen dedit Cydon urbs Cretæ, in qua magnus fuit eorum prouentus.

Milio.

Milio gaudet Cãpania, pultẽq; candidã ex eo facit. Sarmatarũ quoq; gentes hac maxime pulte alũtur. Aethiopes nõ aliam frugem, quàm milij, hordeiq; nouere.

Habent & Niuerni agros milio, perinde ac frumẽto, aut alijs segetibus refertißimos, quo etiam contrito, et in farinam redacto pultem conficiunt.

Malua.

Maluas Plin. scribit in Arabia septimo mense arborescere, quod est argumentum magnæ fertilitatis.

Moly herba.

Moly herba à Mercurio reperta, maximæ contra uenena efficaciæ, nascitur in Cyllene Arcadiæ.

Militibus.

Plinius scribit Italiam nunciato Gallico tumultu solam sine externis ullis auxilijs armasse peditum LXXX. milia, Equitum DCC. milia.

Mulis piscibus.

Mulos pisces Septẽtrionalis gignit Oceanus, & proxima pars occidentis.

Merulis albis.

Merulæ circa Cyllenem Arcadiæ, nec usquàm alibi candidæ

candidæ naſcuntur.

Aliis rebus.

Mithridanion *herbam generat* Pontus. Melichryſim *gemmam,* India. Magudarim *caulem,* Syria. Maſtichem *arborem,* Chios *inſula.*

Niuibus.

Taurus, Othrys, Rhodope, Scythia, Thracia, *nullo ferè tempore non rigent niuibus, gelu, ac glacie.* Taurus, *Remaclus:* Nubibus *impono* Taure *niuoſe tuis.* Scythia, *Lucanus:* Solibus *& nullis* Scythicæ, *quum bruma rigeret,* Dimaduere *niues.* Thracia. *Statius lib.* 11. Biſtoniæ *tepuere niues.* Ouidius: *Brachia* Sythonia *candidiora niue.* Othrys. *Claudianus:* Laſſa *per* Othryſias *fundere membra niues.* Rhodope. *Ouidius in* Epiſto. *Quà patet umbroſum* Rhodope *glacialis ad* Hemum.

Scribit Plinius Atlantis *uerticem, altis etiam æſtate, niuibus operiri.*

Nemoribus.

Zacynthos *inſula non procul* Corintho. Vergilius *libro* 3. Aeneid. *Iam medio apparet fluctu nemoroſa* Zacynthos.

Egaleos *mõs* Atticæ. *Statius lib.* 12. *Diues &* Egaleos *nemorum,* Parnesq; *benignus* Vitibus.

Atlas (*inquit* Martianus Capella) *nemoroſus eſt, ſcatens fontibus, ſed rupibus infœcundus.*

Nucibus.

Auella *urbs* Campaniæ, *nuces habuit præſtantiſsimas.* Plinius: *Nuces* Auellanæ *capitis dolorem faciunt.* Vergi. *Et qui maliferæ deſpectant mœnia* Auellæ.

Plinius *laudat* Tarentinas *amplitudine, & puta-*

minis mollicie. Columella: Nucem Græcam Auellanam, & Tarentinam hoc modo facere poteris.

Thasiæ. Quintianus: Thasia nux quosdam, Cilix & piscis aliquos. Varro apud Gellium Scaros Cilices, nuces Thasias, palmas Aegyptias, glandes Ibericas inter cibos electiles reponit.

Optimum genus Nucum fuit Persicum, autore Plinio. Politianus in Rust. Cornaq; cum Cerasis, duroq; putamine clausa Persica nux.

Plinius laudat Ponticas. Vnde Statius libro I. Syl. Quicquid nobile Ponticis nucetis.

Nardo.

Nardus, seu Nardum frutex est aromaticus, quo India & Persis abundant. Horatius: Nunc & Achæmenio perfundi Nardo iuuat. Plinius: Cuius folia nihil ab Indico nardo distant.

Nymphis.

Oceanus Nympharum omnium pater est. Catullus: Non genitor Nympharum abluat Oceanus.

Napis.

Amiternum urbs Campaniæ Napis abundat. Martialis: Hos Amiternus ager felicibus educat hortis. Plinius: Napi uerò Amiternini (quorum eadem ferè natura) gaudent æque frigidis. Napus in Aegypto mire celebratur propter olei celebritatem, quod de semine eius faciunt.

Nebridibus.

Nebrides dicuntur damarum, seu ceruorum pelles. His abundat mons Nebris nomine, autore Solino.

Nitro.

Nitrum lapis est sulphuri commixtus, & natura sali proximus

proximus. Apud Epirum fit eodem quo ſal modo. Optimum creſcit in Macedonia, quod uocant Coleſtricum. In Aegypto conficitur multò abundantius, ſed deterius. Nitrariæ egregiæ Aegyptijs circa Memphim eſſe conſueuerunt.

Naſturcio.

Naſturcium herba eſt torporem & hebetudinem excitans. Frequens eſt apud Babylonem.

Neadibus.

Neades animalia ſunt, quorum uoce abrumpitur terra. Reperiuntur in Samo inſula.

Narciſſo.

Plinius ait probatiſsimũ narciſſum creſcere in Lyciæ montibus.

Oſtro.

Lemannus lacus, Gebennæ propinquus, colore muricis abundare arguitur dicto Ricardi Bartolini: Oſtrifero madidum caput obiectare Lemanno.

Sarra, ſeu Tyros. Vergilius: Vt gemma bibat, & Sarrano dormiat oſtro.

Sidon. Ouidius: Hic qui Sidonio fulget ſublimis in oſtro.

Aſſyria. Vergilius in Cyri: Non Libys Aſſyrio ſternetur lectulus oſtro.

Phœnicia. Ruffus Feſtus: Agenoreo color hinc mentirier oſtro.

Tænarus mons Laconiæ. Aegidius Maſerius: Cõmendent oſtrum Tænarus, atq; Tyros.

Chalcedon. Luca. libro 9. Pontus & oſtriferam dirimat Chalcedona curſu.

Oleo, & Oliuis.

Venafrum *Campaniæ oppidum præcipuam olei laudem meruit. Martialis lib. 13. Hoc tibi Campani sudauit bacca Venafri Vnguentum. Horati. Pressa Venafranæ quod bacca remisit Oliuæ. Plinius: Et uulgò (inquit) principatum hoc bono obtinuit Italia toto orbe, maximè agro Venafrano.*

Picenum regio Italiæ. Marti. Si mihi Picena turdus palleret oliua. Oliuam Picenam commendat Plinius.

Sicyon urbs Achaiæ. Ouid. in Ibin: Aut ut oliuifera quondam Sicyone profecto.

Trebia, *seu Trebula urbs Italiæ (quæ prius Nitisca dicebatur) etiam claruit oliuis. Verg. lib. 7. Ereti manus omnis, Oliuiferæq; Nitiscæ.*

Peparethos *insula. Ouid. lib. 7. Metamor. Et Giaros, nitidæq; ferax Peparethos oliuæ.*

Ager Sabinorum. *Ouid. lib. 3. Fast. Primus oliuiferis Romam deductus ab aruis.*

Eurotas fluuius Laconiæ. Sta. lib. 4. Theb. Taygetiq; phalanx, & oliuiferi Eurotæ Dura manus.

Licabesos *mons Atticæ. Stat. lib. 12. Parnesq; benignus Vitibus, & pingui melior Lycabesos oliua.*

Betis Hispaniæ fluuius. Martialis: Betis oliuifera crinem redimite corona. Plinius: Glareosum oleis solum aptißimum in Venafrano, pinguißimum Betica. Idem: Betica quidem messes uberrimas inter oleas metit.

Paropotamia *proxima Tigri regio non palmetis modo, uerum & oleo, pomisq; & alijs arbustis nobilis est.*

Oliuis etiam abundare Fortunatas insulas *ostendit Horatius dicens: Germinat & nunquam fallentis*

termes

termes oliuæ.

Taburnus mons Campaniæ. Vergilius: Iuuat Iſmara Baccho Conſerere, atque olea magnum ueſtire Taburnum.

Ouis.

In Velitris Volſcorum oppido, fuit ouorum ingens abundantia. Mantuanus: Iam latij Romam caput, ouiferasq; Velitras.

Pygmæorum caſas luto, pennisq; & ouorum putaminibus conſtrui ſcribit Plin. lib. 7.

Oonæ eodem teſte inſulæ ſunt Ponti, in quibus ouis auium & auenis uiuunt incolæ.

Ouibus.

Galeſus, Calabriæ flumen, ouium multitudinem quondam fertur habuiſſe. Horatius lib. 2. Car. Dulce pellitis ouibus Galeſi flumen.

Canuſium urbis eſt Appuliæ, in qua lanæ erant rutili coloris. Iuuenalis Saty. 6. Paſtores, & ouem Canuſinam, ulmosq; Falernas.

Gallia. Horatius: Nec pinguia Gallicis creſcunt uellera paſcuis.

Calabria, & Appulia. Colu. libro 8. Generis eximij Calabras, Appulasq;, milites noſtri exiſtimabant, earumq; optimas Tarẽtinas. Nunc Gallicæ precioſiores habentur, earumq; præcipuæ Altinates. Altinum autem oppidum eſt in palude poſitum, ſimilem Rauẽnæ ſitum habens. Martialis: Velleribus primis Appulia prima, ſecundis Nobilis Altinum, tertia laudat ouis. Plinius: Lana autem laudatiſſima Appula, & quæ in Italia Græci pecoris appellatur, alibi Italica. Tertium locum Mileſiæ oues obtinent. Appulæ breues uillo, nec niſi penulis

celebres. Circa Canusium, Tarentumq́; summam nobilitatem habent.

Tibareni populi sunt Trapezonti imminentes, Chalybibus uicini, ouium præstantißimi cultores. Priscianus seu Rhemnius in Dionysij Geographia: Hic pecorũ est diues nimirum gens Tibarenûm. Hanc prope sunt Chalybes durißima regna colentes, Quos labor exercet sæuus, ferriq́; metalla.

Aegyptus adeò herbis exuberat, autore Diodoro Siculo, ut oues bis anno ibidem pariant, bisq́; præbeant lanam.

Herodotus ait in Arabia esse oues cauda trium cubitorum, quam per humum trahunt.

Sunt & minutißimæ oues in Chio pabuli inopia, quarum tamen lacte caseus conficitur laudatißimus. Ibidem agni statim à partu matrem pastoremq́; agnoscunt, & circa petulca lasciuia subsiliunt.

Ornis.

Pelion mons Thessaliæ. Val. Flac. lib. 1. Argo. Quantum Peliacas in uertice uiderat ornos.

Odoribus.

Arabia propter uarias herbas, fruticesq́; aromaticos, tota est odorifera. Statius libro 1. Syl. Odoriferis Arabum quod doctus in aruis. Tibullus: -Vrantur odores, Quos tener è terra diuite mittit Arabs.

Saba. Colu. lib. 11. Cœlitibus, tẽplisq́; Sabæum miscet odorem. Statius libro 2. Syl. Odoriferos exhausit flamma Sabæos. Plinius scribit Sabæos ditißimos syluarum fertilitate odorifera.

Persis. Syllius lib. 15. Altera Achæmenium spirabat uertice odorem. Ad hoc allusit Horatius: Persicos odi puer appara

apparatus.

Assyria. Catullus: Fragrantem Assyrio uenit odore domum.

Panchaia, & Idaspes. Claudianus: Quicquid thuriferis spirat Panchaia syluis, Quicquid odoratus longe blanditur Idaspes.

India. Syllius lib. 17. Qualis odoratis descẽdit Liber ab Indis.

Armenij. Tibullus lib. 1. Iactat odoratos uota per Armenios.

Oraculis.

Apud Delphos, oppidum Phocidis, dabantur Apollinis oracula. Plinius: Subeũt in hac reputatione Delphica oracula, uelut ad castigandam hominum uanitatem à deo missa.

Ostreis.

Ostrea, seu Ostreæ appellantur aquatiles cõchæ, quarũ olim usus erat in delicijs. Optimæ fuerunt in lacu Lucrino. Martialis: Ebria Baiano ueni modo concha Lucrino. Horatius: Non me Lucrina iuuerint cõchylia. Sergius Orata (qui primus ostrearum piscinas habuit) optimum saporem Lucrinis adiudicauit.

Gerardasca stagnum est agri Volaterrani, optimis ostreis refertum.

Baiæ. Adrianus Cardin. Baiana ostrea, murices, luposq́;.

Circæi. Hora. Ostrea Circæis, Miseno oriũtur echini.

Abydus. Mantuanus: Vnus, & ostriferam Sesto qui iunxit Abydon.

Oppidis.

Alexandri magni comites in eo tractu Indiæ, quem

 subegerant,

ſubegerant, ſcripſerunt quinq; milia oppidorum fuiſſe, Indiamq; tertiam partem eſſe terrarum omniũ, & multitudinem gentiũ innumerã probabili ratione. Indi enim propè gentium ſoli nunquàm emigrauere ſuis finibus.

Betica *olim habuit oppida 175.*

Oleribus.

Syria *in hortis operoſiſsima oleribus abundauit. Vnde natum Adagium, Multa Syrorum olera.*

Onagris.

Onagri ſylueſtres aſini præcipui ſunt in Phrygia *&* Lycaonia.

Sunt & in Mauritania *curſu pernices, citoq; deſiſtẽtes, quos anhelos uenatores propterea facilè capiunt.*

In India *reperiũtur agreſtes, equi magnitudine, capite penè rubenti, oculis cæruleis, uno in fronte cornu.*

Onocrotalis.

Onocrotalos aues, olorum ſimilitudinem habentes, Gallia *Septentrionalis, Oceano proxima mittit.*

Onychite.

Onychitem gemmam in Arabiæ *montibus, nec uſquàm alibi naſci ueteres putauerunt.*

Aliјs rebus.

Othonẽ *&* Oenanthem *herbas habet Syria.* Opalos *gemmas, India.* Ocram *pigmentum, Topazonos inſula.* Obſidiarum *lapidem, Aethiopia.* Oryges *feras, Africa.* Origanum *herbã, Bœotia.*

Pice.

PLinius: *Aſia picem Indicam maximè probat. Græcia Piericam, Naryciam. Verg. lib. 2. Georg. dicens: Et iuuat undantem buxo ſpectare Cytorum, Naryciæq; picis lucos. Eſt autẽ* Narycia, *ſeu Narycium oppidum*

Volſco

Volscorum. Colu. li. 11. Sobolem dabit illa capacem Narycię picis, aut Actęi mellis Himetti.

Est & circa Idam in Troade pix plurima. Vergil. libro 3. Georg. Idęas'que pices, & pingues unguine ceras.

Illyrium, seu Illyria Epyri regio, Italię propinqua pice quoq; abundat. Ouidius: Nigrior Illyrica cui pice sanguis erat.

Theopompus apud Plinium testis est, in Apolloniatarum agro picem foßilem non deteriorem Macedonica inueniri.

Piceis Arboribus.

Picea arbor frequens est in Pado: Vnde impositum fluuio nomen. Pades enim Picea Gallice uocantur, inquit Plinius.

Palmis.

Apud Hessenos populos urbs est Eggada nomine, fertilitate, & nemoribus palmetorum nobilis.

Aegyptus. Plinius: Palma (inquit) quę fert Myrobalanum, probatißima est in Aegypto. Quintianus: Inuenta mensis palma mox Aegyptia.

Idume prouincia Syrię palmis luxuriat. Lucanus: Et arbusto palmarum diues Idume. Vergil. lib. 3. Georg. Primus Idumęas referam tibi Mantua palmas.

Hiericus oppidũ est Idumęę, in cuius agro Strabo ait palmetum esse centum stadiorum. Plinius Hiericũtem palmetis consitam, & fontibus irriguã uocat. Idẽ: Sed ut copia (inquit) ibi atq; fertilitas, ita nobilitas in Iudęa: nec in tota, sed Hiericunte maximè.

In Babylonia per omnem regionem palmę sunt sua sponte nascentes, plęręq; fructiferę.

Arabia. Ouidius libro 10. Palmiferos Arabes, Panchæaq; rura reliquam.

Pharos Aegypti Insula. Ouid. li. 2. Eleg. Quæ colis & Memphin, palmuferamq; Pharon.

Selinis urbs iuxta Lilybæum. Syllius: Audax Hybla fauis, palmis quoq; onusta Selinis. Verg. lib. 3. Aen. Teq; datis linquo uentis palmosa Selinis.

Plinius scribit Iudæam esse inclytam palmis.

Est & in Lyguria castrum S. Romuli palmis nobilibus refertum.

Canaria una ex Fortunatis insulis abundat palmetis, cariotas, id est, palmarum fructus ferentibus. Martialis: Notæ cariotides theatris. Statius: Prægrandes cariotides cadebant.

Tylos insula maris Persici, palmas, oleas, uites, ficos, & uaria pomorum genera profert.

Thebæ Aegyptiæ palmis itidem fœcundæ fuerunt. Statius: Seu quæ palmiferæ mittunt uenalia Thebæ.

Pomis.

Tybur oppidum non procul Roma, pomis abundauit. Colu. libro 11. Et turris lacus, & pomosi Tyburis arua.

Phæacum regio tanta pomorum ubertate claruit, ut præmaturis fructibus noui statim succederent. His autem præfuit Alcinous. Stat. libro 1. Syl. Quid bifera Alcinoi laudem pomaria, uosq; Qui nunquàm uacui prodistis in aëra rami? Iuuenalis Saty. 5. Illa iubebit Poma dari, quorum solo pascaris odore: Qualia perpetuus Phæacum Autumnus habebat.

Anio fluuius Tyburi propinquus, etiam pomis abundat.

undat. Propertius: Ramosis Anio qua pomifer incubat aruis.

Phalisci, Volscorum populi, etiam abundant pomis. Ouid. lib. 3. Eleg. Quum mihi pomiferis coniux foret orta Phaliscis.

Aspagones Indiæ populos, uitis, Lauri, buxi, pomorumq; omnium in Græcia nascentium fertiles scribit Plinius.

Omnes Fortunatæ Insulæ copia pomorum & auium omnis generis abundant.

Plumbo.

Mictis Insula candidum generat plumbum. Plinius lib. 4. cap. 16. Timæus historicus à Britannia introrsus sex dierum nauigatione abesse dicit insulam Mictim, in qua candidum plumbum proueniat.

Ex Cassiteride insula, ait Plin. lib. 7. cap. 56. plumbum primus apportauit Midacritus.

Cantabria nigro abundat plumbo.

Pantheris.

Hyrcania Scythiæ pars Pantheris, Pardis, & Tygribus abundat.

Pinis.

Atlas mons. Ausonius: Nec pinifer Atlas Amphitryoniadem puerum.

Ida. Statius libr. 3. Syl. Pergame pinifera multo præciosior Ida.

Lycæus mons Arcadiæ. Statius lib. 7. Theb. Nec sua pinigero magis adnatet umbra Lycæo.

Simois fluuius Phrygiæ. Statius li. 12. Pinigeri rapitur Simoëntis ad amnem.

Mænalus. Vergil. Pinifer illum etiam sola sub rupe

iacen

iacentem Mænalus, & gelidi fleuerunt saxa Lycæi.

Ossa mons *Thessaliæ. Luca. Quātus Piniferæ Boreas quum Thracius Ossæ Rupibus incubuit.*

Othrys. *Valerius Flac. Pernasi lateant iuga, cesserit Othrys Piniger.*

Portis.

Aegyptiæ Thebæ *centum portis nobiles fuerunt. Iuuenalis: Ecce uetus Thebæ centum iacet obruta portis. Plinius: Et Diospolis magna, eadem Thebæ, portarum centum nobilis.*

Piscibus.

Aulis *urbs, seu portus Bœotiæ, piscibus abundat. Ouid. libro 12. Bœotaq; tellus Aulide piscosa puppes tenuisset ituras.*

Benacus *lacus. Petrarcha: Carmine piscoso referens accepta Benaco. Vbi primam corripuit, quæ à Vergilio producitur.*

Gnydos *Lyciæ ciuitas. Ouid. libro 10. Piscosamq; Gnydon, grauidamq; Amathunta metallis.*

Multa sunt in Nilo *piscium genera, inter quos numerantur Lepidothus, Coracinus, Porcus, Phagonus, Silurus, Citharus, Alosa. Ex testaceis Dilichius, Phiscus, Bosites.*

Tanta est in Thule *insula piscium multitudo, ut ligni loco comburantur ab incolis.*

Gedrosi *Indiæ populi (qui Arbim amnem incolūt) fores in domibus maxillis piscium, & beluarum faciunt, & oßibus tecta contignant.*

Populis arboribus.

Sperchius *fluuius Thessaliæ. Ouid. libro 1. Meta. Populifer Sperchius, & irrequietus Enipeus.*

Padus

Padus. *Ouidius lib. 2. Eleg. Frigidus Eurotas, populiferq́; Padus.*

Populos *nigras, efficacißimas habet* Creta *Insula.*

Papyro.

In Lacunis Nili *nascuntur iunci, ex quorum tenuissimis fissuris contexuntur chartæ & uela, & uestes & stragula. Est autem Papyrus frutex nascens in paludibus Aegypti, aut quiescentibus aquis Nili. Papyrum ostẽdit primus in* Aegypto *Alexander. De Papyro, Lucanus: Nondum flumineas Memphis contexere Biblos Cœperat. Ouid. libr. 15. Perq́; Papyriferi septemflua flumina Nili. Martialis: Perdite Niliacas Musæ mea damna papyros. Plinius lib. 13. Papyrum (inquit) nascitur in palustribus Aegypti, aut quiescentibus Nili aquis, ubi euagatæ stagnant, duo cubita non excedente altitudine gurgitum. Et paulo pòst: Nuper & in Euphrate nascens circa Babylonem Papyrum intellectum est eundem habere usum chartæ.*

Prunis.

Damascus *urbs Syriæ optimis abundat prunis, quæ Damascena uocantur. Columel. lib. 11. Armenijsq́; et Cæreolis, prunisq́; Damasci. Plinius lib. 15. In peregrinis arboribus dicta sunt Damascena, à Syriæ Damasco cognominata.*

Pyris.

Plinius ait Crustumina *Pyra cunctis esse gratissima.*

Abundant & Pyris Calabri, *quæ consueuerunt hospitibus apponere. Horat. Nõ quo more Pyris uesci Calaber iubet hospes. Hinc Adagiũ, Calabri hospitis Xenia.*

Crustu

Crustuminis proxima sunt Falerna, à potu: quoniã tanta uis succi abundat.

Porris.

Aricia urbs Italiæ porris abundat. Martialis: Mittit præcipuos nemoralis Aricia porros.

Tarentum. Idem Martia. Fila Tarentini grauiter redolentia porri.

Plinius ait laudatißimum porrũ esse in Aegypto, mox Orchiæ, atq; Ariciæ.

Phasianis.

Phasiani, à Phaside Colchorum fluuio dicuntur, quòd ibi sint frequentes. Lactantius: Cernitur & mixtam Phasidis inter auem. Martial. libro 13. Argiua primùm sum deportata carina, Antè mihi notum nil nisi Phasis erat.

Paludibus.

Nilus. Statius libro 3. Syl. Vnde paludosi fœcunda licentia Nili.

Rauenna. Sillius lib. 8. Lenta paludosæ proscindunt signa Rauennæ.

Sicambri populi Germaniæ Rheno proximi, in paludibus habitant. Propertius: Ille paludosos memoret seruire Sicambros.

Portentis.

Nilus. Stroza filius: Et portentiferi nasset uada noxia Nili.

Pruinis.

Scythia, Riphæi, Caucasus, Strymon fluuius Thraciæ perpetuis rigent pruinis. Vergil. libro 4. Georg. Aruaq; Riphæis nunquam uiduata pruinis. Claudianus: Caucaseas captiua bibunt armenta pruinas.

Phare

Pharetris.

Creta. *Vergil. lib. 3. Georg. Armaq́;, Amyclæumq́; canem, Cressamq́; pharetram.*

Cnosos & Gortyna *urbes Cretæ. Luc. 3. Creta uetus populis, Gnososq́; agitare pharetras Docta, nec Eois peior Gortyna sagittis.*

Cydon *urbs Cretæ. Ouid. lib. 8. Meta. Armaq́;, equosq́;, habitusq́; Cydonæasq́; pharetras.*

Lycia. *Statius lib. 6. Theb. Cætera pars Lycijs gaudet contenta pharetris.*

Media. *Marullus: Non tot spicula Medicis pharetris.*

Purpura.

In Meliboea, *urbe Thessaliæ, claruit usus purpuræ. Vergil. lib. 5. Aeneid. Purpura Mæandro duplici Meliboea cucurrit.*

Plinius ait in Laconia *purpurã optimã fieri consueuisse. Horat. Nec Laconicas mihi Trahunt honestæ purpuras clientes.*

Bombycinam *uestem texere Pamphila Platis filia in* Co *insula prima docuit. Martialis: Nec Coæ referunt iam tibi purpuræ.*

Tyros. *Tibullus: Illi selectos certent præbere colores, Africa puniceum, purpureumq́; Tyros: Idem: Vellera det succis bis madefacta Tyros.*

Sidon & Ancon. *Syllius lib. 8. Stat fucare colus, nec Sidone uilior Ancon.*

Plinius de Carthagine *loquens, Nunc omnis (inquit) nobilitas conchylio, atq; purpura constat.*

Purpuras pisces *habẽt Sigæum & Lectum Idæ promontoria.*

Placen

Placentis.

Picentes pane laudantur, quem conficiebant ex alicæ materia macerata. Hic ob duriciam frangi non poterat, nisi lacte, mulso'ue mollitus. Martialis: Picentis Ceres niueo sic nectare crescit, Vt leuis accepta spongia turget aqua. Pamphilus: Non Alicæ panes, non quas tibi terra placentas Picentina dedit.

Pyramidibus.

Pyramides lapideæ fuerunt structuræ in Aegypto, quas reges sumptu maximo erigebant, aut in ostentationem diuitiarum, aut in usum sepulturæ, aut ad excitandum populi torporem. Earum una CCCLX. milibus hominum, uiginti annorum spacio constructa fertur, tanta quidem rerum prodigentia, ut in raphanos, allium & cæpas (quibus operarij uescebantur) MDCCC. talenta erogata sint. Martialis: Barbara Pyramidum sileat miracula Memphis.

Procellis.

Syrtis, Charybdis, Scylla, Malæa, Caphareus, marina dicuntur pericula, procellis frequentibus agitata. Pamphilus, Perq; procellosas Syrtes, per saxa Maleæ, Per mare, quod rapido uortice Scylla trahit.

Pectinibus.

Pectines pisces sunt lati, quibus abundat Tarentum. Horat. Pectinibus patulis iactat se molle Tarentũ. Plin. ait laudatißimos esse pectines Mitylenis, in Aegypto uerò pectunculos.

Pecore.

Phyllos regio Arcadiæ. Sta. libro 4. Theb. Aptior armentis Mydea, pecorosáq; Phyllos.

Tartari

Tartari *populi, quum frugibus careant, pecore tamẽ abundant. Et quoniam aquarum sunt pauperes, equinum sanguinem bibunt.*

Sclaui *regionem habitant adeò feracem, ut bis in anno grauidas habeant pecudes, quæ quater tondentur.*

Volaterranus ait Pannoniam *pecoribus & uitibus abundare, sed olei pauperem esse.*

Orchomenos urbs Arcadiæ, Polymelos à pecoris copia nomen meruit.

Angli *pecore abundant, lanisq; mollißimis, quoquouersus exportatis. Viuaria animalium ad tria milia in tota insula cernuntur, inquit Volaterranus.*

Pabulis.

Morauia *sterilitatem olei, & uini, Pabulorum, frumenti, pecorisq; copia abunde pensat.*

Erithrea *insula Hispaniæ tantæ est fœcunditatis, ut oporteat pecudes pabuli copia, excreatione sanguinis purgari: Cuius rei causa, ea finguntur quæ de Geryonis armentis dicuntur.*

Plin. ait nihil esse laudatius Germaniæ *pabulis.*

Pernis.

Pernæ pisces de genere concharum, frequẽtes sunt circa Pontias *insulas.*

Psymmythio.

Psymmythium, seu Cerussam parit Rhodos *insula.*

Pumicibus.

Pumices dicuntur lapides erosi amne, leuigandis corporibus aptißimi. Laudantur in Melo, Scyro, *&* Aeolijs *insulis. Reperiuntur & in* Sicilia *nigri coloris.*

Persicis.

Persica dicuntur à Perside *regione his abundante.* Habet Aegyptus *Persicum arborem simi'em pyro.*

Paliuro.

Paliuro arbori Cyrenaica regio suam postponit Loton.

Ptisana.

Ptisanæ Potioni *(cuius laudibus* Hippocrates *uolumẽ unum dicauit) bonitas præcipua* Vticensi. *in* Aegypto *fit ex hordeo.*

Panico.

Panico cibo præcipuè utitur Aquitania. Ponticæ *gentes nullum panico præferunt cibum.*

Portu.

Aulis *urbs* Bœotiæ *portum habuit quingentarũ nauium capacem.*

Strabo ait Anthedonem *Bœotiæ urbem portuosam esse.*

Munychia *urbs* Atticæ *habuit stationem* CCCC. *nauium capacem.*

De Lycia, *Seneca in* The. *Tutamq; crebris portubus Lyciam uidet.*

Pardis.

Pardos in Africa, Syriaq; *esse creberrimos, ait* Plinius. *Capiuntur & in regione* Mauritaniæ. *Sunt & in* Caria *ac* Libya *prælongi admodum, animo imbelles, saltu agiles, pelle adeò dura, ut ferro non cedat.*

Pristibus.

Pristes pisces sunt in mari Indico CC. *cubitorum.*

Platanistis.

Platanistis.

In Gange *reperiuntur* Platanistæ *pisces* x v. *cubitorum.*

Phœnice.

Phœnicem *auem annis* 690. *uiuentem sola fert* Arabia. *Claudianus*: *Hæc fortunatus nimiũ* Titanius *ales* Regna *colit*, Solisq; *plaga defensus iniqua* Poßidet *intactas ægris animalibus oras.*

Palumbibus.

In *agrũ* Volaterranum Palumbes *quotannis aduolant è mari.*

Psytacis.

India Psytacum *mittit, auem humanæ uocis docilem.* Claudianus: -*Et si qua loquendi* Gnara, *coloratis uiridis defertur ab* Indis. Nunc *etiam aduehuntur ex* Lusitania, *insulisq;* Aethiopicis.

Phaleridibus.

Phalerides *aues habet* Parthorum Seleucia. Aquaticarum *laudatißima* Asia.

Phalocrocoraces *aues* Balearium *insularum sunt peculiares.*

Pellibus.

Ex Tana, *Venetorum castello, exportantur pelles & mancipia, quæ* Sarmatæ *mercantur, uocantq;* Carcasos.

Panibus.

In Scolo Bœotiæ *uico laudatißimi fiebant panes.*

Pelamidibus.

Pelamidũ *piscium copiã habent* Alyzones *populi.*

Strabo ait etiam reperiri in angustijs Byzantij.

Peloridibus.

Pelorides pisces dicuntur à Peloro *promontorio, ubi scatent.*

Peponibus.

In Campania, *Pepones optimi sponte proueniunt.*

Petroselino.

Optimum Petroselinum ueniebat quondam ex Macedonia.

Pœphagis.

Habet India *pœphagum animal duplo magnitudinē equi excedens.*

Perdicibus.

Theophrastus dixit perdices esse in Paphlagonia *duplici corde.*

Palęstra.

Fuerunt Spartani *clarißimi pugiles, & palæstritæ. Propertius: Multa tuæ Sparte miramur iura palæstræ.*

Alijs rebus.

Parthenium *pigmentum habet Aegyptus.*

Purpurissum *colorem India.*

Panacem *herbam Clitorus mons.*

Panacem *unguentum Arabia.*

Philoginon *gemmam,* Porphyritem *lapidem,* Perseam *arborem Aegyptus.*

Phatagam *animal,* Porphyrum *serpentem India.*

Parnopum *auem, Galatia.*

Pardialim & Perseum *pisces Mare rubrum.*

Populo, *& diuersis rebus habundat Parrhisiorum Lutetia.*

Quer

Quercubus.

CHaonia *pars Epyri, glandibus abundat, & quercubus. Ouid. li. 10. Vmbra loco uenit, nõ Chaonis abfuit arbor.*

Dodona *sylua Epyri. Val. Flac. li. 1. Arg. Dodonidæ quercum Ingredior. Syllius lib. 3. Implet fatidico Dodonida munere quercum.*

Ossa *mons Thessaliæ. Val. Fl. Fleuit ubi Osseæ captaret munera quercus.*

Racemis.

CAecubum *oppidũ in sinu Caietano, terras habet optimi uini feraces. Horatius: Cæcubum, & prælo domitam Caleno Tu bibes uuam.*

Tmolus mons Lydiæ. Ouid. li. 4. de Ponto: Africa quot segetes, quot Tmolia terra racemos, Quot Sycion baccas, quot parit Hybla fauos.

Methymna. *Ouid. Gargara quot segetes, quot habet Methymna racemos.*

Rhombis.

Adria, *seu mare Adriaticum. Iuuena. Satyra 4. Incidit Adriaci spacium admirabile Rhombi.*

Rhombitem *Ptolemæus ait esse fluuiũ post Mæotidem à Rhomborum frequentia nominatum.*

Plinius ait Rhombum Rauennæ *esse laudatißimũ.*

Rosis.

Pæstum *oppidum in Lucania bis in anno fructus quosdam, & in his rosas parit. Virg. lib. 4. Georg. Biferiq; rosaria Pæsti. Idem de rosa: Vidi Pæstano gaudere rosaria cultu.*

Pangæum *quoq; montem rosis feracem esse decet Plinius lib. 21. cap. 4.*

Abūdat & Cāpania optimis rosis, quibus præcipua dignatio. His Plinius addit Prænestinam *&* Milesiam. *est etiam* Cyrenis *odoratissima rosa.*

Resina.

Resina humor est fluens ab arboribus, etiam in eisdem residens. Plautus Aegyptiam probat in Mercatore dicens: Resinam ex melle Aegyptiam uorato, saluum feceris.

Raphanis.

Raphanus herba est seu radix comestibilis, tam frequēs & nobilis apud Delphos, *ut ex auro dicaretur, Beta ex argento, Rapum ex plumbo. Aequat in* Germania *infantum puerorum magnitudinem. In* Aegypto *Raphani sparguntur nitro, ubi sunt suauitate præcipui.*

Laciadæ *quoque populi Atticæ raphanorum habent copiam. Apud eos moris erat, ut qui fuisset in adulterio deprehensus, ignominiosas pœnas daret, impactis in pudendam corporis partem raphanis, qui ibidem crescūt mira magnitudine.*

Rapis.

Plinius lib. 18. dat palmam rapis, in Nursino *agro nascentibus.*

Reseda.

Resedam herbam collectiones, inflammationesq́; decutientem habet Ariminum *magno prouentu.*

Riuis.

Methone *urbs riuis abundat. Seneca in Troade: An frequens riuis leuibus Methone?*

Serpentibus.

OPhiusa *insula dicta est à multitudine serpentum. Ophis enim Græcè serpentē significat. Vnde*

Ophioge

Ophiogenæ populi in Hellesponto, qui serpentum ictus tactu leuant, & imposita manu, corporis uenena extrahunt.

Mauritania. Horatius: Nec Mauris animo mitior anguibus.

Libya. Syllius: Terga damus, Libycisq; parem non esse fatemur Anguibus Ausoniam.

Africa. Horatius lib. 1. Ser. Canidia afflasset peior serpentibus Afris.

Sinuessa urbs Campaniæ. Ouid. lib. 15. Vulturnus, niueisq; frequens Sinuessa colubris.

Cinyphs fluuius est Libyæ inter duas syrtes, capris & serpentibus abundans. Pamphilus: Affer Cinyphij caput colubri.

Candei populi orientales serpentibus uescũtur. Vnde & Ophiophagi uocantur. Neq; est alia regio earum fertilior. autore Plinio.

In India serpentes in tantã adolescunt magnitudinẽ, ut solidos hauriant ceruos, taurosq;.

Tanti sunt & apud Rhindacum amnem in Ponto, ut superuolantes, quamuis altè, perniciterq;, alites haustu raptas absorbeant.

Constat apud Bragadam fluuium serpentem cẽtum & uiginti pedum lõgitudinis à Regulo interfectũ. Quod est argumentum maximos ibidem nasci.

Sulphure.

Nascitur (inquit Plinius) sulphur in insulis Aeolijs, inter Siciliam & Italiam. Sed nobilißimum in Melo insula. In Italia quoque inuenitur in Neapolitano, Campanoq; agro, & collibus, qui uocantur Leucogabi. Volaterranus ait nunc foßile sulphur esse in

agro Volaterrano. Nar *quoque fluuius aquas habet Sulphureas. Ausonius: Fluminibusq; Italis præpollens sulphureus Nar.*

Segetibus.

Apud Cinyphem *Libyæ fluuium magna est frugũ copia. Vnde Ouid. Cinyphiæ segetis citius numerabis aristas.*

Multis testimonijs constat Libyam & Africam segetibus abundare. Mantuanus in Syluis, Vbi Libycæ segetes, ubi Gnosia Vina. Ouid. lib. 4. de Ponto: Africa quot segetes, quot Tmolia terra racemos. Ab hac rerum copia, Cererem Argi Libyssam uocant, autore Festo.

Gargarus *mons Phrygiæ. Ouid. Gargara quot segetes, quot habet Methymna racemos.*

Scaris piscibus.

Scaros pisces habet Carpathium *mare*. *Horatius: Non me Lucrina iuuerint cõchylia, Magis'ue Rhombus, aut Scari: Si quos Eois intonata fluctibus, Hyems ad hoc uertat mare. Eois fluctibus dixit, id est, Orientalibus, propter mare Carpathium. Hunc piscem Optatus Helipertius præfectus claßis sub Claudio principe, è Carpathio aduexit. Numeratur autem inter cibos electiles. Varro apud Gellium testis est Scaros* Cilices *omnium esse præstantißimos.*

Sagittis.

Sequentia loca incolas habuerunt peritißimos sagittarum. Creta. *Virgilius in Cyri, Attica Cretæa sternebat rura sagitta.*

Lycia. *Virgilius lib. 8. Ille mihi insignem pharetram Lyciasq; sagittas Discedens, pharetramq; auro dedit intertextam.*

Cydon urbs Cretæ. Statius lib. 7. Theba. Cydonæas anteibant gesa sagittas.

Gortyna. Luca. li. 6. Dictæa procul ecce manu Gortynis arundo. Idem: Nec Eois peior Gortyna sagittis.

Dicte. Syllius lib. 13. Dictæa per auras Tranat, & in medium perlabitur urbis arundo.

Parthia. Mantuanus in Alphonso: Nec Parthica tanto Agmine per cœli nubem se fundit arundo. Hac ratione Catullus Parthos uocat Sagittiferos.

Erithra, seu Erithræ. Sidon. Fortè sagittiferas Euam populatus Erithras. De Orientalibus populis Val. Flaccus lib. 5. Quos neq; Iber, neq; tuta suis aurora sagittis Sustinet. Per Auroram intelligit Orientales.

Sarissis.

Sarissæ dicuntur hastæ Macedonum. Ouid. lib. 12. Qui clypeo gladioq;, Macedoniaq; Sarissa. Lucan. lib. 8. Primi Pellæas arcu fregere Sarissas.

Smaragdis.

Smaragdo gemma uiridi, & oculorũ aciem recreante abundant Erithra, & Scythia. Claudian. Inter Erithræos surgentia colla smaragdos.

Reperitur etiam in India, & Cypri ærifodinis. Plinius ait Aegyptiorum, Scythicorumq; smaragdorum tantam esse duritiem, ut nequeant uulnerari. Ait et Scythicos omnium esse nobilissimos.

Sistris.

Sistrum tinnulum est instrumentum ab Aegyptijs repertum, quo utebãtur in sacris Isidis, unde Sistrati Aegyptij dicuntur. Martia. Linigeri fugiunt calui, sistrataq; turba. Ouid. lib. 3. Eleg. Quid nunc sacra iuuãt, quid nunc Aegyptia prosunt Sistra?

Saccaro.

Saccarum dicitur mel in arundinibus collectum instar gummi candidum, & dentibus fragile. Saccarum autem fert Arabia, *sed laudatius* India.

Stanno.

Casſiterides *decem sunt insulæ in Hispania, ex quibus effoditur Stannum, quod Caßiterum appellatur. Diodorus ait uenam stanni esse in Britannia, iuxta Helenum promontorium, quod nunc* Cornubiam *uocant.*

Saxis.

Mantuanus Apeninum *saxosum, Pamphilus* Ceraunia *scopulosa, Calentius* Pelion *lapidosum uocant, quòd ea loca saxis abundent.*

De Eryce *mõte Siciliæ. Seneca in Medæa: Quæcũq; generat inuius saxis Eryx.*

Stamine.

Pergamus *Attali regia,* Mẽphis, *et* Babylon *urbes ingeniosæ fuerunt in texendis staminibus. Politianus in Rust. Textile nec tenero subtegmine fulgurat aurum, Spirantes referens uultus, quæ Pergamos olim Artifici descripsit acu, quæ stamina Memphis, Quæ Tyros & Babylon radio pinxere sonanti.*

Sale, & Salinis.

Hammanientes *Cyrenaicæ regionis populi domos sale montibus suis exciso, ceu lapide construunt.*

Sunt etiam in Saxonia *Salinæ uberrimæ, & argentifodinæ ab Othone primò inuentæ.*

Alos *urbs Achaiæ, à sale ibidem reperto meruit nomen.*

In Ormeno *monte Indiæ quum sal eruitur, & instar*

instar lapidum cæditur, fertur postea renasci mira ubertate.

Apud Cyprum *sal hammoniacum dicitur, quod in arena reperitur.*

Bisuntium, *urbs est* Burgundiæ, *in cuius agro duo sunt fontes, alter aquæ dulcis, alter unde sal igne densatum conficiunt, candore præstans, & maximum eius gentis uectigal.*

Tarentini *sale abundant candidißimo, atq; foßili, quem* Plinius *ait esse omnium suauißimum.*

Apud Bactros *amnis* Ochus, & Iaxartes *ex appositis montibus deferunt salis ramenta.*

Sunt & in Africa *lacus turbidi salem ferentes.*

In Carris *Arabiæ oppido muros domosq; maßis salis faciunt, aqua ferruminantes.*

Salicibus.

Ameria *urbs* Vmbriæ *fuit quondam salicibus ferax.* Verg. *Atq; Amerina parat lentæ retinacula uiti.*

Setabo.

Setabum genus est lini, sudarijs aptißimi, & tenuitate præcipui, quo abundat Hispaniæ *urbs* Setabis *nomine.* Catullus: *Nam sudaria Setaba ex Iberis miserunt mihi muneri* Fabullus & Verannius.

Sparto.

Spartum herba est in Hispania *frequens, qua optimum etiam conficitur linum.* Strabo *ait in* Hispania *campum esse* Spartarium, *à Sparti multitudine nuncupatum.*

Scombris.

Scombraria *insula est, uel promontorium contra Africam, scombris piscibus abundans. Vnde nomẽ tractũ.*

Saliunca

Saliunca.

Saliuncam herbam breuem & foliosam multæ suauitatis gignit Pannonia, *&* Norica.

Suibus.

Sues in Arcadia *adeò saginantur, ut Plinius scribat Soricem in corpore cuiusdam præpinguis nidificasse.*

Struthiocamelis.

Struthiocameli aues sunt in Africa, *&* Aethiopia, *tantæ magnitudinis, ut altitudinẽ hominis insidentis equo superent, & celeritate uincant.*

Salmonibus.

Salmo fluuiatilis in Aquitania, *præfertur marino.*

Sampsuco.

Sampsucus herba est Mitylenis *plurima, qua optimum conficitur oleum, quod Sampsucinum dicitur.*

Speculis.

Optima specula olim fiebant Brundusij, *stanno & ære mixtis. autor Plinius.*

Signis.

Rhodi LXXIII. *milia signorum fuisse, Mutianus apud Plinium testis est.*

Sinopide pigmento.

Sinopis primùm inuenta est in Ponto, *Inde nomen à Sinope urbe. Nascitur in* Aegypto, Balearibus, Africa, *sed optima in* Lemno *&* Cappadocia.

Siliqua.

Siliqua arbor nascitur frequens in Syria, Ioniaq́; *& circa* Gnydon, *atque in* Rhodo *semper comantibus folijs.*

Syluis.

Mare rubrum, *& totus* Orientis Oceanus *refertus*

refertus est syluis.

Tylos *quoq; insula maris* Persici, *quà spectat* Orientem.

Subere.

Suber præcipuè nascitur circa Elidem, *aut* Spartam. *Plinij temporibus nascebatur in* Italia.

Scirpis.

Mauri *mapalia sua tegunt scirpis, tanta eorum multitudine affluunt. His & nautæ in Pado uelificant.*

Stipulis.

In Leborino *Campaniæ agro tanta est stipularum craßitudo, ut eis ligni uice utantur.*

Serpillo.

Plin.lib.19.ait, montes Thraciæ *scatere serpillo.*

Spongijs.

Spõgiæ mollißimæ sunt circa Lyciam, *In Hellespon to asperæ, Densæ circa* Malæam.

Alijs rebus.

Sarcocollam *paruæ arboris lacrymã habet Persis.* Sandaracam *pigmentum*, Topazos *siue Topazonos rubri maris insula.* Selenitem *gemmam Arabia.* Sesamum *frugẽ India.* Syroperdicem *auem perdice minorẽ, Antiochia.* Synthicen *herbam Bœotia.* Stœchadem *herbã odoratam Stœchades insulæ.* Syderitem *gemmam Arabia.* Silurum *piscem Nilus.* Scorpiones, *Africa.*

Terebinthis.

ORicos, *seu Orithos ciuitas est iuxta Epyrum, abundans Terebintho arbore, quæ propterea uocatur Orithia. Verg.lib.10. Inclusum buxo, aut Orithia Terebintho Lucet ebur.*

Syria

Syria quoq; habet Terebinthũ, maximè in Damaſco.

Talpis.

Talpis ſcatet tota Bœotia, præterquàm Coronea urbs, ubi nec gignuntur, nec allati uiuunt.

Plinius ait talpas in Orchomeno cuncta ſubruere.

Thure.

Sabæa regio Arabiæ, & tota ferme Arabia abundant thure. Plinius: Sabæi Arabum propter thura clariſſimi. Val. Flac. li. 6. Argon. Hac quoq; thuriferos felicia regna Sabæos. Vergilius lib. 1. Aeneid. Centumq́; Sabæo Thure calent aræ. Idem: India mittit ebur, molles ſua thura Sabæi.

Minæi Arabiæ populi, primi commercium thuris fecere, maximeq́; exercent.

Abundat etiam thure Panchaia regio Arabiæ. Lucr. lib. 2. Araq́; Panchæos exhalat propter odores.

Thure quoque nobilis eſt Libanus, mons Phœniciæ. Auſonius: Florum ſpirat odor, Libani ceu montis honor thus.

Topazio.

Topazio lapide precioſo abundat Topazios inſula maris rubri, à qua & nomen ſumpſit. Reperitur & in Arabiæ inſula, quæ Chytis uocatur.

Teſtudinibus.

Scribit Plinius in Taprobane inſula tãtam pleriſq; in locis teſtudinum reperiri multitudinem, ut earum ſuperficie contegantur habitantium familiæ.

In Carmaniæ angulo ſunt Chelonophagi (inquit Plinius) teſtudinum ſuperficie caſas tegẽtes, & carne ueſcentes. Sunt & in Africa plurimæ.

Teſtudines tantæ magnitudinis habet Indicum mare, ut

re, ut ſingularum ſuperficie habitabiles caſæ integantur, atque inter inſulas rubri præcipuè maris, his nauigent cymbis.

Troglodytæ cornigeras habent, ut in Lyra annexis cornibus latis, ſed mobilibus, quorum in natando, remigio ſe adiuuant.

Tædis.

Tæda arbor, nuptijs quondam ſacra frequens eſt in Calabria.

Thapſia.

Thapſia ferula ſylueſtris, nomen ſumpſit à Thapſo inſula, in qua abundat.

Tigribus.

Reperiuntur tigres in India apud Praſios populos, magnitudine duplici, quàm ſit Leo. Iuuena. Indica Tigris agit rabida cum Tigride pacem.

Sunt & frequentes in Hyrcania, & Armenia, quæ proptcrea Hyrcanæ & Armeniæ dicuntur à poëtis. Vergilius: Daphnis & Armenias curru ſubiungere Tigres Inſtituit.

Dicuntur & Gangeticæ à Gange. Ouidius lib. 6. Meta. Nec mora traxit Ityn, ueluti Gangetica ceruæ Lactentem fœtum per ſyluas Tigris opacas.

Eadem ratione dicuntur Caucaſeæ, à Caucaſo monte Scythiæ. Syllius: Caucaſeam luſtrans uirgato corpore Tigrim.

Et Caſpiæ, à Caſpia Scythiæ regione. Claud. Si tu ſancta Ceres, & te non Caſpia tigris Edidit.

Parthicæ à Parthia. Idẽ: Quẽ Parthica tigris uelat.

Prope Niphatem Scythiæ fluuium ſunt etiã tigres. Sido. Aut ut Tigriferi pharetrata per arua Niphatis.

Tarandis.

Tarandum animal tauri magnitudine, et pelle uersicolore (qua scuta fiunt) fert Scythia.

Torsionibus.

Torsio piscis est similis Delphino, præterquam rostro. Hunc gignit mare Ponticum.

Thrissis piscibus.

Thrissas in Tyberi *fluuio laudatißimas reperiri scribit Plinius. Has in* Aegypto *circa Meroæ stagnum, coloni flebilibus numeris escæ uice deceptas expiscantur.*

Thynnis.

Strabo ait Thynnos pisces miræ magnitudinis in Hispania *reperiri, eosq; glande uesci prodit.*

Thricijs.

Thriciæ pisces sunt frequentes in Istro, *ex quo quum in mare uenerunt nunquam postea remeant.*

Thymallo.

Thymallum piscem magnitudine cubitali gignit Ticinus *Italiæ fluuius.*

Tuberibus.

Tubera poma, seu cibi in magnis olim delicijs fuerunt. Asiæ nobilißima extitere circa Lampsacũ, & Alopeconesum. *Græciæ uerò circa* Elidem. *Præstant* Africana. *De his Martia. Rumpimus altricem tenero de uertice terram Tubera: Boletis poma secunda sumus.*

Tela.

Ausonius telam commendat Persicam, *ubi ait: Laudet Achæmenias Orientis gloria telas, Molle aurum pallijs Græcia texe tuis.*

Commẽdatur Aegyptia *ob præcipuam lini bonitatem*

tem, uel quòd multis licijs (quæ polymita dicuntur) texere docuerint. Lucanus libro 10. Vt mos est Pharijs miscendi licia telis.

Setabis urbs Hispaniæ tela claruit. Syllius libro 3. Atq; altrix celsa mittebat Setabis arce, Setabis & telas Arabum spreuisse superbas Et Pelusiaco filum componere Nilo.

Tauris.

Clitumnus fluuius est Vmbriæ, cuius aqua pota candidos boues (qui ibidem sunt frequentes) reddit. Statius lib. 1. Syl. Aut præstent niueos Clitumna noualia tauros.

Meuania oppidum est Vmbriæ, Clitumno fluuio propinquum, ferax taurorum & armentorum. Lucan. lib. 1. Est qui tauriferis ubi se Meuania campis Explicat.

Taxus.

Taxus arbor est feralis, baccas proferens uenenatas, à qua toxicum uelut taxicum appellatur. Frequens est in Hispania & Corsica. Vnde Vergilius: Sic tua Cyrneas fugiant examina taxos. Plinius ait, Arcadiæ taxos tam præsentis esse ueneni, ut si quis sub ijs dormiat, cibum'ue capiat, statim moriatur.

Tapetibus.

Alexandria & Assyria tapetibus claruerunt, qui inde Assyrij & Alexandrini uocantur. Statius lib. 2. Thebaid. Fuderat Assyrijs extincta tapetibus alto Membra thoro.

Thermis.

Baiæ ciuitas est Campaniæ, in cuius agro calidæ sunt aquæ ad uoluptatem, & uarios morbos aptißimæ. Vnde & thermæ Baianæ celebratæ sunt.

Tragoni, & Trogete.

Tragonis, seu Rhagion, herba nascitur in Creta *tantùm insula in maritimis,* Iunipero *similis, & semine, & folio, & ramis.*

Trogetes arbor nascitur in inferiore Cyrenaicæ *parte.*

Thymo.

Thymus, seu Thymum, herba est apibus gratissima, qua abundant Hybla *&* Hymettus. *Vergil. in Buc.* Nerine Galatæa, thymo mihi dulcior Hyble. *Mart. lib.* 5. *Hyblæis madidas thymis placentas.*

Tritico.

Plinius ait Bizantium *Africæ campum centenos quinquagenos tritici modios reddere, aitq́; missa Augusto ex uno grano quadringenta paucis minus germina, &* CCCXL. *stipulas Neroni ex uno grano.*

Cum centesimo quidem & Leontini *Siciliæ campi fundunt. Sunt imprimis feraces tritici tota* Betica *&* Aegyptus.

Tribulis.

Thracia *tantam habet tribulorum copiam, ut eorum folijs equos saginent, qui ad Strymona habitant.*

Tragelaphis.

Tragelaphi *animalia iuxta Phasim Colchorum amnem, nec alibi nascuntur.*

Turdis.

Idem ait Turdos frequentes in Germania *cerni, maximè hyemis tempore.*

Vasis.

H*Abet* Samos *insula figulinum lutum, conficiendis uasis (quæ in æsculentis laudantur) aptissimum.*

mum. unde Tibullus libro 2. At tibi læta trahant Samiæ conuiuia testæ.

Cumæ quoq; ciuitas Campaniæ uasis olim terreis gloriabatur. Idem Tibullus: Fictaq; Cumana lubrica terra rota.

Corinthus urbs Græciæ, prima toreumatum, uasorumq; luxuriam cõmenta est, quæ Corinthia propterea dicuntur, & eorum amatores Corinthiarij. Suetonius in Augusto: Pater argentarius, ego Corinthiarius. Statius: Aeraq; ab Isthmiacis auro potiora metallis.

Venenis, & herbis uenenatis.

Abundat uenenis, & herbis ueneficis Thessalia. Tibullus lib. 2. Quicquid & herbarũ Thessala terra dedit. Propertius lib. 1. Et bibere è tota toxica Thessalia. Luca. lib. 6. Thessala quinetiam tellus herbasq; nocentes Rupibus ingenuit. Ouid. lib. 3. Nam mea Thessalico languent deuota ueneno Corpora.

Pontus quoq; ueneficis abundat herbis. Vergil. in Buc. Has herbas, atq; hæc Ponto mihi lecta uenena, Ipse dedit Mœris, nascuntur plurima Ponto.

Colchos & Iberia sunt etiam feraces ueneni. Horatius: Herbasq;, quas Colchos & Iberia Mittit uenenorum ferax.

Scythia. Statius lib. 4. Thebaid. Et Scythicis quoties armata uenenis Colchis aget.

Athrax urbs est Thessaliæ, itidem ueneni ferax. Val. Flac. lib. 6. Argon. Quamuis Athracio Lunam spumare ueneno Sciret.

Citea urbs fuit Colchorũ, ueneficijs famosa. Propertius lib. 1. Tunc ego crediderim uobis et sydera, & amnes Posse Citæinis ducere carminibus. Vnde & maga Citæis

ab eodẽ uocatur li.2.ubi ait: Non hic herba ualet,nõ hic nocturna Citæis,Non per Medeæ gramina cocta manus.

Phasis fluuius Colchorum. Ouid. Quid te Phasiacæ iuuerunt gramina terræ?

Veliere.

Seres populi sunt orientales,apud quos arbores sunt non folia solùm,sed lanam quoq; tenuißimã profrẽtes,ex quarũ frondibus,caniciẽ depectunt aqua perfusam,& ex uellere uestimẽta conficiunt,quæ uocantur Serica.Vergil. libro 2. Geor. Velleraq; ut folijs depectunt tenuia Seres. Propertius lib.1. Quid releuant uarijs Serica textilibus?

Miletus urbs Ioniæ, Lanarũ & uellerum præstantia,magnam quoq; meruit laudem. Martial. Nec Miletus erat uellere digna tuo.Horatius lib.1. Epist. Alter Mileti textam cane peius & angue Vitabit chlamydem. Vergil. lib.3. Georgi. -Quamuis Milesia magno Vellera mutentur, Tyrios imitata colores.

Vestibus.

In Pellene Achaiæ ciuitate diuersæ uestimentorum formæ fieri consueuerunt. Vestes Pellenicæ adeò nobiles fuerunt,ut in Iunonis ludis ac certaminibus, uictori Lacerna Pellenica præmij uice daretur.

Vlmis.

Pteleon urbs Thessaliæ,nomen habuit ab ulmorum frequentia.

Vitulis.

Sunt qui uelint Italiam à taurorum , boum , uitulorumq; multitudine & præstantia nominatam.Græci enim (inquit Gellius) Italos uocant uitulos.

Vrbibus.

In Creta insula centum fuerunt urbes. Ouid.lib.6.

Fama

Fama noui centũ Cretæas forsitan urbes Implesset monstri. Idem in Epistol. Non ego te Crete centum digesta per urbes Aspiciam.

Aegyptij regnante Amasi uiginti milia urbium habitauerunt.

In Bactrianis mille urbes fuerunt, In Italia septingentæ.

Tarraconẽsis Hispania cõtinet oppida CCXCIII.

Polybius scribit trecentas Celtiberorum urbes à Tiberio Graccho expugnatas.

Viuarijs.

Viuaria animalium (inquit Volaterranus) ad tria milia in tota Britanniæ insula cernuntur.

Vrtica pisce.

Vrtica piscis adhærens scopulis frequẽs est in Chalcide Euboiæ.

Vnguentis.

Vnguentum Rosaceum optimum est apud Phaselidem, Neapolim, & Capuam: Crocinum in Cilicia, & Rhodo: Nardinum, apud Tarsum: Oenanthinum & Omphacinum apud Cyprum: Adramictinũ, Amaranthinũ, Coum, Melinum, Metopium, Mendesiũ, in Aegypto: Iridis optimum apud Elidem. Fuit & Agathusa insula unguento nobilis, una earum, quæ Sporades dicuntur. Item Syria. Propertius libro 2. Quum dabitur Syrio munere plenus onyx.

Antiquitus laudatissimũ fuit unguentũ in Delo insula. Terrarũ omnium accõmodatissima unguentis est Aegyptus. Ab ea Cãpana est proxima copia rosæ. Bathylli populi, Cyprij, Cyziceni, Corinthij, unguentis madent.

Vrsis.

In Mysia ursi sunt albi tanto infecti ueneno, ut canes uenantes solo afflatu perimant.

Apud Rhoxolanos & Lituanos maximi capiuntur ursi, qui mansuefacti regibus sunt in delicijs.

Vris.

Vri animalia sunt magnitudine tauri, quae in Germaniae syluis reperiuntur.

Vlulis.

Vlulae in Borsippa, Assyriae ciuitate, mirae magnitudinis, ac cibo expetitae inueniuntur.

Ventis.

Gonoëssa, Aetoliae ciuitas, perpetuis uentis agitatur. Seneca in Troade, An carens nunquàm Gonoëssa uento.

Vnionibus.

Vniones gemmae reperiuntur in Gange. Mantuanus: Vnioq; ingenti candens Gangeticus orbe.

Vitro.

Plinius ait Sidonem uitri officinis quondam fuisse nobilem. Idem libro 5. Sidonem uocat uitri artificem.

Vitra fiunt in India è crystallo. Et ob id nullum comparatur Indico.

Vnedonibus.

Iuba apud Plinium testis est Vnedones arbores esse in Arabia quinquagenûm cubitorum altitudine.

Vicis.

Habuit insula Taprobane uicos DCC. quos pagos dicimus.

Vulturibus.

Vultures non aliorsum dicuntur Caucasei, quàm quòd in Cau

in Caucaso abundent. Vergilius in Buc. Caucaseas'que refert uolucres, furtumq; Promethei. Hinc orta poëtarum fabula de Prometheo, quem ibidem rodi à uulture fabulantur.

Vlua.

Padusa fluuius Rauennæ uicinus plurimum habet uluæ. Mantuanus: Et uluiparæ tellus uicina Padusæ.

Vino, & uitibus.

Tmolus mons Lydiæ, Falernus, & Maßicus Campaniæ, Aulon Calabriæ, optimo abundant uino. Tmolus: Syllius libro 7. Atque ex illo tempore diues Tmolus. Ouidius libro 6. Metamorpho. Deseruere sui nymphæ uineta Timoli. Falernus. Varro: Quod far comparandum Campano? Quod triticum Appulo? Quod uinum Falerno? Tibullus: Nunc mihi fumosos ueteris proferte Falernos. Massicus: Horatius, Est qui nec ueteris pocula Maßici. Vergilius libro 7. Vertunt felicia Baccho Maßica. Aulon: Horatius, Et amicus Aulon Fertilis Baccho minimum: Falernis Inuidet uuis. Martialis: Nobilis & lanis, & Baccho fertilis Aulon, Det preciosa tibi uellera, uina mihi.

Gaurus quoq; mons Campaniæ, uinum habuit laudabile, ut Falernus.

Commendatur & uinum Lesbium. Propertius libro 1. Lesbia Mentoreo uina bibas opere. Horatius: Hic innocentis pocula Lesbij Duces sub umbra. Aristoteles (ut scribit Gellius libro 12.) ægrotans gustato uino Rhodio, inquit, Firmum hercle uinum, & iucundum. Degustato inde Lesbio, Vtrunq;, inquit, oppido bo-

num, sed suauius Lesbium.

Methymna ciuitas fuit in Lesbo, uini bonitate nobilis. Verg. lib. 2. Geor. Quã Methymnæo carpit de palmite Lesbos. Syllius li. 7. Ac Methymna ferax, Latijs cessere Falernis.

Cæcubum oppidum Campaniæ commendat etiam uini bonitas. Martialis: Cæcuba Fundanis generosa coquuntur amicis. Hora. Cæcubum, & prælo domitam Caleno Tu bibes uuam.

Fuit & in Caleno urbe Campaniæ uinum generosum. Iuuenalis: -Quæ molle Calenum Porrectura uiro miscet sitiente Rubetam.

Formię urbs iuxta Caietam, antiqua Læstrygonum sedes, fuit nobilis uino. Hora. Mea nec Falernæ Temperent uites, neq; Formiani Pocula colles.

Setina urbs Campaniæ superbit etiam uini bonitate. Martialis libro 4. Tu Setina quidem semper, uel Maßica ponis.

De Surrento Campaniæ oppido, Martialis: Surrentina bibis, nec Myrrhina picta, nec aurum Sume, dabunt calices hæc tibi uina suos.

Habuit & prædulces uuas Alba urbs Italiæ. Martialis: Hoc de Cæsareis mitis uindemia cellis Mittit, Iulæo quæ sibi monte placet.

Fundanum etiam commendatur à Fundis oppido Campaniæ. Martial. Hæc Fundana tulit felix Autumnus opimi.

Messana urbs Siciliæ, à Mamertinis Campaniæ populis habitata optimum ferebat uinum. Martialis: Amphora Nestorea tibi Mamertina senecta Si detur,

quod

quoduis nomen habere potest. Plinius: Quartum curriculum obtinuere publicis epulis à diuo Augusto Mamertina, circa Messanam in Sicilia genita.

Chios insula maris Aegei, et Aruisium in ea promontorium laudantur uini præstantia. Syllius li. 7. Et ambrosijs Aruisia pocula succis.

Veientum Ethruriæ oppidū. Hora. Qui Veientanum festis potare diebus. Martia. lib. 2. Veientana tuam si domat uua sitim.

Aminæi populi fuerunt, ubi nūc est Falernus, quorum regio Aminæa dicebatur uini feracißima. Verg. li. 2. Georg. Sunt & Aminææ uites firmißima uina.

Thasus insula maris Aegei uinum habuit laudabile. Vergil. lib. 2. Georgic. Sunt Thasiæ uites, sunt & mareotides albæ.

Mareotis pars Aegypti itidem. Horat. Mentemq; lymphatam Mareotico Redegit in ueros timores. Statius lib. 3. Syl. Sparsit Tyrrhenæ Mareotica uina Mineruæ. Hoc uinum durat in longam uetustatem.

Naxos insula maris Aegæi, à fertilitate uini Dionysia dicta est. Vnde Pontanus uitigenam eam appellat, dicens: Hanc post uitigenæ spaciantem littora Naxi. Bacchicam Statius lib. 4. Achil. Lemnos, & à tergo decrescit Bacchica Naxos.

Maronæa urbs Ciconū laudata est uino, quo Vlysses inebriauit Polyphemū. Tibullus: Victa Maronæo fœdatus lumina Baccho.

Methone quoq; urbs in Thracia, nomen habuit à uini copia. Nam Methin Græci ebrietatem uocant.

Tarraco in Hispania, etiam uino claruit. Syllius li-

bro 3. Dat Tarraco puben Vitifera, & Latio tantum ces-sura Lyæo.

Vina apud Græcos celebrata fuere Prannium Cereri sacrum, Chium, Thasium, Lesbium, Creticum, & apud Syracusanos Polium, Coum, deniq; & Rhodium.

Celebrantur & alia pleraq; loca uini bonitate, quæ omnia longum esset recensere. Propterea summatim sub-ijciamus, quod in compendium redegimus ex Plinio li. 14. cap. 16. Augustus (inquit) Setinum prætulit cunctis. Antea Cæcubo erat generositas in palustribus populetis. Secunda nobilitas agro Falerno. Nascitur Gauranum in summis collibus, medijs Faustinum, imis Falernum. Albanæ uuæ sunt prædulces. Surrentina in uineis tantum nascuntur, conualescentibus maxime probata propter tenuitatem, salubritatemq;. Nam quæ spissa sunt, nõ adeo prosunt morbis. Surrentino medici nobilitatem dabant. Certant Maßica æquè ex monte Gaurano. Præponuntur Calena, & quæ in uineis arbustisq; nascuntur, Fundana. Augustus probauit Mamertina, circa Messanam Siciliæ genita. Potulana ab autore dicta etiam laudantur, Retica Falernis tantum posthabentur à Vergilio. Ethruriæ palmam Luna habet, Liguriæ Genua, inter Pyrenæum Alpesq; Maßilia. Hispaniarum Laletana, copia nobilitantur. Elegantia uerò Tarraconensia, atq; Lauronesia, & Balearica ex insulis, Italiæ primis conferuntur. In summa gloria fuere Thasium, Chiumq;. Ex Chio, quod Aruisium uocant. Item Lesbium, quod sponte naturæ suæ mare sapit. Gratia est & Clazomenio.

Quid autem de Gallicis *dicendum? De quibus ueteres nihil ferè scriptum reliquerunt, ne alienæ gentis glo-*

ria,

ria, suam ipsi deprimerent. Existimabant, fuliginem, & tenebras suis inductum iri, si de nostratibus uerba facerent. Sciebāt enim terram Gallicam populi uirtute omniū præstantißimam, uini quoque gloria non esse inferiorem, imò & feliciorem multò. Propterea hoc uelut conniuentes prætermiserunt: quum tamen sit in confesso Belnensibus, Niuernis, Andegauensibus, Aurelianis, Parrhisinis meliora non reperiri, etiam si exotica omnia conferre libeat.

Sed iam nostræ copiæ finē faciamus. Nam tametsi cursim omnia, & uelut per transennam attigerimus, remq́; omnem leui (quod aiunt) brachio excusserimus, satis tamen hæc ipsis etiam literarum helluonibus fore confido. Quod si quis rem parum accurate dicat curatam, curet curiosius. Habebit saltem, ubi doctrinæ suæ, & eloquentiæ neruos exerceat.

LOCA DIVERSIS REBVS CARENTIA.

CONGRVVM uidetur, ut rerum copiam subsequatur penuria. Propterea paucis narrare constitui, quibus locis quæque res desint, ut animi pascantur uarietate, quæ tantum uoluptatis consueuit parere, quantum ciborum diuersitas, mensis. Sed iam hāc rumpamus glaciem, & iter aperiamus lectori.

Insula est Carthaginem uersus, Gauleegalata nomine, cuius terra Scorpionem dirum animal Africæ necat.

Dicun-

Dicuntur & in Clupea emori ſcorpiones.

Nilus unus omnium fluuiorum nullas expirat auras. Autore Plinio.

Sigaros Arabiæ eſt inſula, quam canes non intrant. Expoſitiq; circum littora, errando moriuntur.

Tentyræ inſulæ Crocodili non adnatant, olfactuq; incolarum, ſerpentes fugantur.

Ceruos Africa propemodum ſola non gignit, nec etiam urſos.

Aſinis (quòd ſint frigoris impatientes) carent Pontus, & Scythia regiones frigidiſſimæ.

In Arabia ſuillum genus non uiuit in ullo genere, maximè in regione Scænitarum populorum.

Muſtellæ in Bœotiam Lebadiã illatæ, ſolum ipſum fugiunt.

In Ithaca lepores illati moriuntur extremis quidem in littoribus.

In Ebuſo, Cuniculi non ſunt.

In Olympo Macedoniæ monte non ſunt lupi. Lupos quoq; non gignit Anglia, nec aliunde aduectos nutrit.

In Creta inſula non ſunt uulpes, nec urſi, nec ullum omnino maleficum animal præter Phalangium. Item non ſunt Cerui, nec apri, nec Attagenæ, nec Erinacei.

Plinius ait in Africa nec eſſe apros, nec ceruos, nec capreas, nec urſos.

Idem ait Cornicem nunquam Athenis aſpici.

Hirundines Thebarum tecta non ſubeũt, quoniam urbs illa ſæpius capta ſit. Nec Biziæ in Thracia cernuntur, propter ſcelera Theſei.

In Creta insula non sunt Noctuæ, & si qua inuecta sit, emoritur.

Rhodos aquilam non habet.

Larius lacus est Italiæ transpadanæ ad quem Ciconiæ non transmeant.

In Fidenate agro iuxta Romam, Ciconiæ, nec nidum faciunt.

Picus Martius negatur esse in agro Tarentino.

Perdices non transuolant Bœotiæ fines in Attica.

Non est ulla auis in Ponto insula, in qua sepultus est Achilles.

Cerasi in Aegypto, nulla cura unquam potuere gigni.

Hedera non nascitur in India, nisi in monte Mero.

In Aegypto & Syria, reges inopia abietis, cedro ad classes feruntur usi.

Magudaris non prouenit in Cyrenaica regione.

Thymum herbam apibus gratißimam non habet Arcadia.

In Carina monte Cretæ, muscæ non reperiuntur. Templum quoq; Herculis, Romæ non ingrediebantur.

In Aegypto non nascitur Hebenus arbor.

Tineæ in Thracia & Phrygia non nascuntur.

India neq; æs, neq; plumbum habet, sed gemmis suis, ac margaritis hæc permutat.

Mures non sunt in Paro insula.

Daulis oppidum est non procul Delphis, ubi Lucinia non parit.

Herodotus ait nullos mulos gigni in Scythia, pro-

pter

pter immensum frigus.

Montes non habet Lusitania, *teste Strabone.*

Cice. ait Anglos *oleo carere, & uino, pro quo cervisia utantur.*

Gauleon *regio Libyæ serpentes non nutrit.*

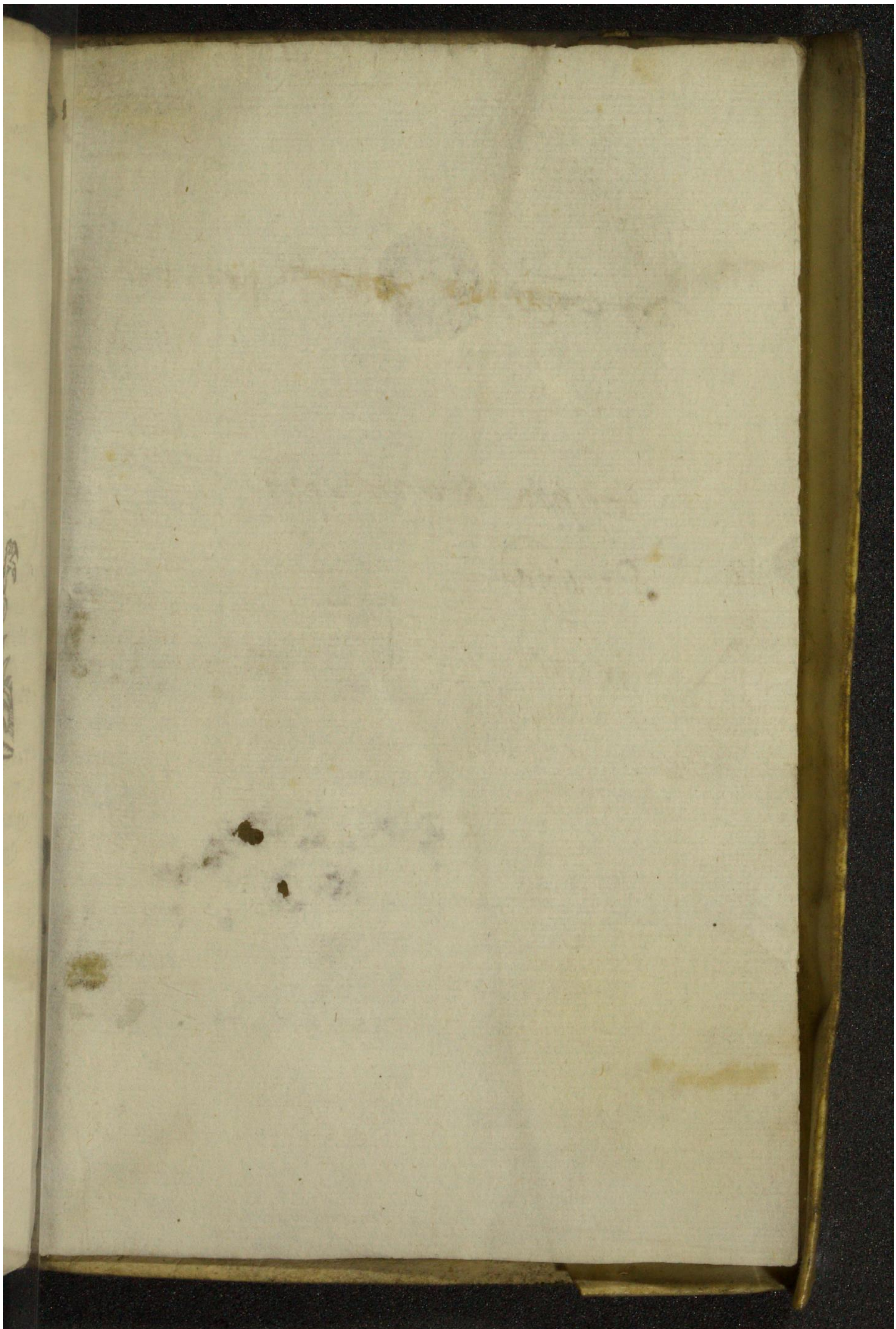
In Coronea *Bœotiæ urbe talpa non gignitur.*

Ad illustrißimum magnæq; spei adolescentem & regio prognatum sanguine Franciscum Cliuiensem Rauisij Textoris carmen.

CVr ego nunc laudum præco tubicenq́; tuarum
Has tibi primitias, atq; hæc monumenta laboris
Offero, & inculta fabricatum incude uolumen,
Laurigeris Francisce, puer gratißime Musis?
Hoc fecere tui mores, & candida uirtus,
Quæ quantum surgit numerosis mensibus ætas,
Tantum habet augmenti, crescitq́; augentibus annis.
Tanta tibi in niueo, tam clara est gratia uultu,
Tantus in ore lepos, tam claræ in corpore dotes,
Vt triplex habeat lapidoso in pectore marmor,
Qui tantum specimen non pleno prædicat ore.
Quo fit, ut hos noster numeros tibi mittat Apollo.

V

Di Giuseppe nobili Leccese

Josippe Nobilis Lecens. L.

Fosipa

Virtute pol

2 voll.

V. Enciclopedia Antica.